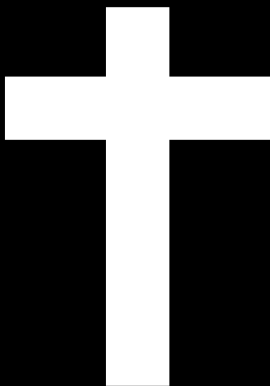

Tte Pa'ali Me
Skököl tö Se' a

New Testament and Shorter Old Testament in Bribri
(CS:bzd:Bribri)

Tte Pa'ali Me' Skëköl tō Se' a **New Testament and Shorter Old Testament in Bribri** **(CS:bzd:Bribri)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca

Contents

Mateo	1
Marcos	63
Lucas	101
Juan	167
Hechos	214
Romanos	273
1 Corintios	300
2 Corintios	326
Gálatas	343
Efesios	354
Filipenses	364
Colosenses	371
1 Tesalonicenses	378
2 Tesalonicenses	384
1 Timoteo	388
2 Timoteo	396
Tito	402
Filemón	406
Hebreos	408
Santiago	431
1 Pedro	438
2 Pedro	446
1 Juan	452
2 Juan	459
3 Juan	461
Judas	463
Apocalipsis	466

Jesús Tté Buaë Kit Mateo tö Mateo

Wëm bak eköl kiè Mateo e' tö yëkkuö i' kit. Ñies ie' kiè Leví. Ie' dör Israel aleripa eköl. Jesús tö ie' ki' ittökataie (Mateo 9.9 saú), erë e' yökí ie' bak kanëblök inuköl patuëke Roma wökirpa a ese shtök. Erë mik Jesús tö ie' ki' ittökataie, etä ie' mineaie Jesús ta.

Ì o' Jesús tö su' Mateo tö iwák wöbla wa, ese tso' kitule yëkkuö i' kí. Ñies ì su' ie' tö ena ì ttsë'itö Jesús tö s'wöbla'weke e' a, ese kit ie' tö.

Ká iaiaë Skëköl tö iyë' tö wëm döraë eköl Israel aleripa tsatkök e' paneke ie'pa tö. S'tsatkökwak e' kiè Mesías hebreoie ena griegoie ikiè Cristo. Se'ie kiè e' mane'wésö *wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'*. Mateo tö yëkkuö i' kit bua'ie Israel aleripa a ikka-choie tö s'tsatkökwak ñe' dör Jesús.

Jesucristo yëpa bak (Lucas 3.23-38)

¹ Jesucristo dör se' blú bak kiè David e' aleri, David dör Abraham aleri. Jesucristo yëpa bak kōs e'pa wëpa kiè dör i' es:

² Abraham alà dör Isaac, e' alà dör Jacob, e' ala'r dör Judá ena iëlpa. ³ Judá ala'r dör Fares ena Zérah, e'pa mì dör Tamar. Fares alà dör Hesrón, e' alà dör Aram. ⁴ E'

alà dör Aminadab, e' alà dör Nahasón, e' alà dör Salmón. ⁵ E' alà dör Booz, e' mì dör Rahab. Booz alà dör Obed, e' mì dör Rut. Obed alà dör Jesé, ⁶ E' alà dör se' blú bak David e'.

Se' blú bak David, e' alà dör Salomón, e' mì bak Urías ta kewe. ⁷ Salomón alà dör Roboam, e' alà dör Abías, e' alà dör Asá. ⁸ E' alà dör Josafat, e' alà dör Joram, e' alà dör Ozías. ⁹ E' alà dör Jotam, e' alà dör Acáz, e' alà dör Ezequías. ¹⁰ E' alà dör Manasés, e' alà dör Amón, e' alà dör Josías. ¹¹ E' ala'r dör Jeconías ena iëlpa. E' kēwō ska' ta Israel aleripa klō'wēlur Babilonia wakpa tö ta itsēmirakitō Babilonia.

¹² Israel aleripa aneyalne Babilonia, e' ukuökí ta Jeconías alà kiè Salatiel e' kune. Ie' alà dör Zorobabel, ¹³ E' alà dör Abihud, e' alà dör Eliaquim, E' alà dör Azor. ¹⁴ E' alà dör Sadoc, e' alà dör Aquim, e' alà dör Eliud. ¹⁵ E' alà dör Eleazar, e' alà dör Matán, e' alà dör Jacob. ¹⁶ E' alà dör José, e' dör María wëm. María dör Jesús mì. Jesús dör *wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'.**

¹⁷ Es Abraham kēwō ska' dōka David kune', etä Jesús ditsēwō alōne dōka dabom eyök kí tkëtökicha (14). Ñies David kēwō ska' dōka Israel aleripa minetsēr Babilonia, etä Jesús ditsēwō alōne dōka dabom eyök kí tkëtökicha (14). Ñies Israel aleripa minetsēr

* **1:16** *wé pairine'bitü idi' wa s'blúie:* E' dör Mesías si'kuaie.

dōkà wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' de, eta Jesús ditséwō alōne dōkà dabom eyök kí ktëtökicha (14).

Jesucristo kūrke e' biyö yēne

(Lucas 2.1-7)

¹⁸ I' dör Jesucristo kune' e' pakè: Ie' mì kiè Mariá. E' bakia busi kam ser wēm ta, erē ittè me'bak senukwā wēm kiè José e' ta. Kam ie'pa serwa ñita, kam ie'pa ñi kōwā, eta Mariá buklunekā Wikōl Batse'r diché wa. ¹⁹ José dör wēm buaē yēsēsē, e' kuēki ie' kē éna Mariá jaēwākka sulitane wōrkī. E' kuēki ie' tō ibikeitsé: “Súyō iméat bērē.” ²⁰ Ie' tso'ia ibikeitsök ta ikapowā ta ikabsuē tō Skēkōl biyöchökwak de ekōl e' tō ie' a iché: “A José, David aleri, Mariá buklunekā e' dör Wikōl Batse'r diché wa. E' kuēki kē be' suanuk senukwā ie' ta. ²¹ Ie' alà kūrdaē ekōl wák wēm. Ikiè múkabō Jesús† Ie' tō iwakpa tsatkerāē sene sulu nuí yōki, e' kuēki ikiè múka es.” Es Skēkōl biyöchökwak tté José ta.

²² E' kōs tka es as ì yē'atbak Skēkōl tō ittekōl wa e' wà tkō, e' tō ichè:

²³ “Busi ekōl kē wā wēm kaule e' buklurdakā, e' alà kūrdaē wák wēm, ikirdaē Emanuel.”‡

(s'kiè e' wà kiane chè: “Skēkōl tso' se' ta”).

²⁴ Mik José tī'nekane, eta ie' tō iwé wēs Skēkōl biyöchökwak tō ie' a iché es.

Ie' ulabatséwā Mariá ta. ²⁵ Erē alà kam kūr, e' yōki ie'pa kē ñi kànewā. Mik alà kune, eta José tō ikiè mékà Jesús.

2

Wēpa yöule íyi tōtkök bēkwō wa esepa de Jesús sauk

¹ Jesús kune' ká kiè Belén atē Judea eē. E' kēwō ska' ta wēm ekōl kiè Herodes e' dör ká e' blú. Eta wēpa wēlepa datse ká kamiē atē diwō tskirke e' kke, e'pa de Jerusalén. Ie'pa dör íyi tōtkök bēkwō wa esepa. ² Ie'pa tō ichaké:

—¿Wé alala kune judiowak blúie e'? Sa' tō ibēkwō su' sa' kaska', e' kuēki sa' de íerō idalōiök.

³ Mik Herodes tō ttè e' ttsé, eta e' tō ie' ena Jerusalén wakpa kōs tsiriwēkarak tajē.

⁴ E' kuēki ie' tō sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk tté dalōiēno wa wakpa kiéttsa seraa ta ichaké ie'pa a:

—¿Ima a' ichè? Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, ¿wé e' kūrmi?

⁵ Ie'pa tō iutérak:

—Ie' kūrdaē Belén atē Judea eē. Skēkōl ttekōl tō ikitat i' es:

⁶ Skēkōl tō ichè: Belén atē Judea, e' wakpa a ye' ichè tō

a' shuā blu' kardakā ekōl, e' tō ye' icha dör Israel aleripa e'pa wēttseraē.

E' kuēki a' ká dör ká bua'ie wēs Judea ká bua'ie malepa tso' es.*

† 1:21 Jesús: S'kiè e' wà kiane chè S'tsatkōkwak. Miqueas 5.2

‡ 1:23 Isaías 7.14

* 2:6

⁷ Mik Herodes tö ttè e' ttsé, etä ie' tö wëpa tö íyi tötkeke bëkwö wa ñe'pa kié akir ijchenowa tö mik ie'pa tö bëkwö e' su'mi, kos e' ki ká de. ⁸ Ie' tö ie'pa a iché:

—A yú Belén. Alala e' yulö bua'ie. Mik a' tö ikué, etä ibiyö chö ye' a as ñies ye' mi' idalöiök.

⁹⁻¹⁰ Mik blu' tö ttè e' ché one, etä ie'pa míyal. Etä bëkwö su' ie'pa tö ikaska', e' suéne ie'pa tö ñala wa. E' tö ie'pa ttsé'wéne buaë shute. Wé bëkwö mirwa e' wa ie'pa mi'ke dö wé bëkwö e' wöklö'wéwa ee. Bëkwö e' wöklö'wéwa wé alala e' tso' e' u tsaka. ¹¹ E' ukuöki ta ie'pa dewa u a ta ie'pa tö alá ena imi María kué. Ie'pa e' tuléwa kuchë ki ta idalöierakitö. Kalkuöla dérak iwa e' kköyéttsarakitö ta orochka ena i masmas ña'wé ena mirra, ese merakitö alá a. ¹² E' ukuöki ta ie'pa a iyéne kabsuè a tö ie'pa ké minukne Herodes ska'. E' kueki ie'pa míyalne iká ki ñala kuá'ki wa.

José ena María tkashkar míyal Egipto

¹³ Wëpa tö íyi tötkeke bëkwö wa e'pa ponemine, e' ukuöki ta José kabsuè tö Skëköl biyöchökwak eköl tö ie' a iché: “Be' e' kôka, María ena ilà klö'ú ta be' tköshkar Egipto. Blu' Herodes tö alala se yuleraë ttèwa, e' kueki be' e' tsúat senuk ee dö mik ye' tö be' a iché etä.”

¹⁴ Etä ie' ti'neka e' kéka ta alá ena María klö'wéitö ta e'

nañewe imíyal Egipto. ¹⁵ Ee ie'pa sené dö mik Herodes blénewa ekkë. E' tka es as itkö wes Skëköl tö iyè' itteköl wa es. Ie' tö iyè': “Ye' alá tso' Egipto, e' kiéne ye' tö.”†

Herodes tö kawö mé ala'rla ttökulur

¹⁶ Mik Herodes wa ijchenewa tö wëpa tö íyi tötkeke bëkwö wa, e'pa ké wa ie' ttö dalöiéne', etä e' tö ie' uluwéka taië. Belén ena ká tso' ipamik e' a ala'rla wëpa kurke kos, e'pa ttökulur patké ie' tö seraa kam ki duas dö böc e' yöki. Wëpa tö íyi tötkeke bëkwö wa e'pa tö bëkwö su' kos e' ki ká de, e' ye' ie'pa tö Herodes a. E' wa ie' tö ikéwö yé'ttsa tö duas döketke böc e' ki. E' kueki ie' tö ala'rla wëpa kurke e' kéwö ulatök, esepa kos ttökulur patké.

¹⁷ Es i ye' Skëköl tteköl kié Jeremías e' tö, e' wà tka. Ie' tö iyè':

¹⁸ “Ká kié Ramá ee ittseñe tö taië ie'pa iuke aneule kköchöke siarë.

Ee alakölpä döc Raquel aleripa e'pa iuke ila'rla ijeitsök.

Ila'rla kos ttélur, e' kueki ie'pa ké er pablërta'.”

María ena ilà ena José e' yétsa Egipto biteyalne Israel

¹⁹ Blu' Herodes blénewa, e' ukuöki ta José tso' Egipto, e' kabsuè tö Skëköl biyöchökwak eköl tö ie' a iché: ²⁰ “Wépa éna alá ttakwa, e'pa blërunetke. E' kueki be' e' kôka ta María

ena ilà klö'ú tã a' yúshkane Israel.”

²¹ Etã José e' kékã tã María ena ilà klö'wéitö tã ie'pa biteyalne Israel. ²² Erë mik ie' wã ijchënewã tö Herodes alà kiè Arquelao e' tso'ne Judea blúie iyě skéie, etã ie' suane senuk ee. Etã ie' kabsué tö Skëköl tö ie' a' iché: “A' yúshkane Galilea.” E' kueki ie'pa míyalne Galilea. ²³ Mik ie'pa de Galilea, etã ie'pa míyal senuk ká kiè Nazaret ee. E' tka es as ì yë' Skëköl ttekölpa tö e' wã tkö wé ichéitö: “Ie' kirdaë Nazaret wak.”

3

Juan S'wöskuökwak tö s'patté

(*Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28*)

¹ E' kékwo ska' tã Juan S'wöskuökwak de Skëköl ttë pakök ká sir poë wé kě yi serku' atë Judea ee. ² Juan tö ie'pa a' icheke: “Ì blúie Skëköl tso' e' kékwo dewatke tsinet, e' kueki a' er mane'ú ie' a.”

³ Skëköl tö Juan yë' itteköl Isaías wa i' es:

“Ká sir poë wé kě yi serku' taië,
ee yile ttöraë aneule, e' tö icheraë:
'A' er mane'ú Skëköl datse e' yöki,
e' dör wës ñalã yuèsö yësyësë
ie' yöki es.’ ”*

Es Isaías tö iyë'at.

⁴ Juan datsi' yöule kameio köyök wa; ikipamo e' dör iyiwak kkuölit. Ie' chké dör dit-ski ena bulali. ⁵ Jerusalén

wakpa ena ká malepa tso' Judea e' wakpa de taië ie' ttöke e' ttsök. Ñies ká tso' di' Jordán kkömik, e' wakpa de. ⁶ Ì sulu kos wambleke ie'pa tö e' chekekarakitö tã Juan tö iwöskueke Jordán a.

⁷ Erë mik Juan tö isuë tö fariseowakpa ena saduceowakpa de taië as ie' tö ie'pa wöskuölor etã ie' tö ie'pa a' iché: “¡A' dör s'kitö'ukwakpa suluë wës tkabë es! ¿Yi tö a' a' iché tö a' tkömishkar Skëköl tö a' we'ikeraë siarë e' ulã a? ⁸ A' senú yësyësë, e' wa iwër wami tö moki a' er mane'wétke Skëköl a. ⁹ Kě a' tö ibikeitsök tö a' dör Abraham aleripa, e' ë kueki Skëköl kě tö a' we'ikepa. Ye' tö a' a' iché tö Skëköl ki ikiane, e' tã ie' tö ák ikkë yuëmi Abraham aleripaie. ¹⁰ Ie' dör wës kal bikökwak es. Ie' tso'tke kal ulitane kě wörta' ese kos bikökök ña'wëwa bö' a. ¹¹ Moki ye' tö a' wöskueke di' a' iwã kkachöie tö a' er mane'wétke Skëköl a. Erë ye' itöki idatse eköl, e' tö a' ierawã Wiköl Batse'r a' ena bö' a. Ie' dör kékëpa taië ye' tsata, e' kueki ie' klökkuö ë tsëmi e' kě dör ye' siarla e' a. ¹² Ie' tö s'wöpperaë wës iyiwö wöppèsö es. Ibu'buã bleraëitö idichakuö a, erë isulusi uyerawaitö bö' kě wöittã'wã e' a.”

Jesús wösune

(*Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22*)

¹³ Jesús e' yëttsã Galilea demi Jordán di'kka wé Juan tso' ee as e' tö iwöskuö.

* 3:3 Isaías 40.3

14 Kewe ta Juan kë éna ie' wöskuak, ie' tö iché ia:

—Warma be' kawöta ye' wöskuök. ¿Wes be' do ye' ska' as ye' be' wöskuö?

15 Ie' tö iüté:

—Ì dör yësyësë Skëköl wöa, ese kos kawöta wè se' tö es, e' kuëki imuatsö es i'ñe ta.

Etä Juan tö ie' ttö iüté.

16 Jesús wösune e' e' duékane di' a e' wösha ta ká jaì kköbunane ta ie' isué tö Skëköl Wiköl bite ie' ki nuböl sù.

17 Eta ttö ttsëne datse ká jaì a e' tö iché: “Së dör ye' alà dalër taië ye' éna, e' wër buaë shute ye' wa.”

4

Bë tö Jesús erkiöwé

(*Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13*)

1 E' ukuöki ta Skëköl Wiköl tö Jesús tsémi ká sir poë wé kë yi serku' ee as bë tö ie' erkiöü ì sulu wamblök. 2 Eë ie' sené döká ká dabom tkëyök (40), kë chkanë yës. Ekkë ta ie' dué bli wä. 3 Bë debitü ie' ska' ta ichéitö ia:

—Be' dör Skëköl Alà, e'ma ichö ák sekkëpa a tö a' yönú chkeie.

4 Jesús tö iüté:

—Au. Skëköl yëkkuö tö ichè: ‘Kë se' senuk chkè ë mik. E' skéie ì kos cheke Skëköl tö e' mik se' serke.’*

5 E' ukuöki ta bë wä ie' mítser Jerusalén dör ká bats'er ee ta itsémikaitö Skëköl wé kákkëë e' bata ki 6 ta ichéitö ia:

—Be' dör Skëköl Alà, e'ma be' e' batróömi döttsa iski. Skëköl yëkkuö tö ichè:

‘Skëköl tö ibiyöchökwakpa patkeraë be' kkö'nuk.

Ie'pa tö be' klö'weraka iulà a as be' klö kë tërwa ák ki yës.’†

E' kuëki be' e' batróömi döttsa iski.

7 Eta Jesús tö iüté:

—Au. Nies Skëköl yëkkuö tö ichè: ‘A' kë kawö ta' Skëköl dör a' Këköl e' wötsiriuk.’‡

8 E' ukuöki ta bë tö ie' tsémi kabata kákkëë a, ta ee ká kos wes ká tköke ekkë, nies iyi bua' buaë tso' iki, ese kkachéitö ie' a sëraa bet. 9 Ie' tö iché ia:

—Be' e' tkéwa kuchëwö ki ye' wörki ye' dalöiök Skëkölíe, e' ta ì kos sué be' tö e' meraëyö be' a.

10 Erë Jesús tö ie' iüté:

—A Satanás, Skëköl yëkkuö tö ichè: ‘Skëköl dör a' Këköl, e' ë dalöiö a' tö Skëkölíe, ie' ë a a' senú.’§ E' kuëki be' yúshka.

11 Etä bë tö Jesús méat wák mia bánet. Ta Skëköl biyöchökwakpa de Jesús ska' ikimuk.

Kanè mène Jesús a e' tsá wéitö Galilea

(*Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15*)

12 Mik Jesús wä ijchenewa tö Juan S'wöskuökwak wötéwarakitö s'wöto wé a, etä ie' dene Nazaret ate Galilea ee. 13 Erë kë ie' ate senuk Nazaret. Ie' mia senuk Cafarnaúm, e' ate

* 4:4 Deuteronomio 8.3 † 4:6 Salmo 91.11-12 ‡ 4:7 Deuteronomio 6.16

§ 4:10 Deuteronomio 6.13

batsöri kiè Galilea e' kkömik. Cafarnaúm aṭe zabalónwak ena neftalíwak e'pa ké a. ¹⁴ Itka es as ì kit Skèköl tteköl Isaías tò yèkkuò kḷi e' wà tkò es. Ie' tò iyè':

¹⁵ “Zabalónwak ena neftalíwak, e'pa serke di' kiè Jordán e' wışhet batsöri kkömik. Ie'pa serke Galilea wé ñies pè' kè dör judiowak esepa serke ee.

¹⁶ Ie'pa serke wes se' serke stui a es e' kè wà Skèköl sule.

Ie'pa dör wes s'duulewà es. Erè eköl doia, e' tò ie'pa er ñi'weraè Skèköl ttè wa wes ká olo tò ká ñiwe es.”*
Es Isaías tò iyè'at.

¹⁷ E' ukuòki ṭa Jesús tò s'pattémitke ṭa ichéitö: “Ì blúie Skèköl tso' e' kéwö dewatke tsinet, e' kueki a' er mane'ú ie' a.”

Jesús tò nima klö'ukwakpa dökā tkël e'pa kié ittökatapaie
(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸ Jesús shkörami batsöri kiè Galilea e' kkömik, ee ie' tò wèpa sué böl ñi èlpa. Èköl kiè Simón, e' kiè ñies Pedro. Ièköl kiè Andrés. Ie'pa kanè dör nima klö'uk. Ie'pa tso' ikla' uyök batsöri a nima klö'woie. ¹⁹ Ie' tò ie'pa a iché:

—A' shkó ye' ṭa. A' yueraëyö s'ditsö klö'uk ye' a ye' ttökataie.

²⁰ E' bet ṭa ie'pa tò ikla' tuléat ṭa imíyal ie' ṭa.

²¹ E' wì'kie ie' tò wèpa skà sué böl ñi èlpa kiè Santiago

ena Juan, e'pa dör Zebedeo ala'r. Ie'pa tultur kanò a iyè ṭa kla' wöyuök, ie'pa kiémi ie' tò e' ṭa. ²² E' wöshā ṭa ie'pa tò ikanò ena iyè méat ṭa imíyal ie' ṭa.

Jesús tò s'wöbla'wé taiè
(Lucas 6.17-19)

²³ Jesús shké Galilea kōs a s'wöbla'uk judiowak ñi dapa'wō wé kōs a. Ì blúie Skèköl tso', e' tté buaè pakekeitö, ñies s'duöke kōs, ì dalërke s'mik kōs, ese bua'wekeitö. ²⁴ Ie' tté bunekā Siria kōs a. E' kueki pè' wà taiè iyamipa duöke duè dakliliè wà ese debitū ie' ska'. Welepa a aknama tso', welepa siwā' arke iröirö, welepa kraulewā, esepa kōs bua'wéneitö.

²⁵ Etā pè' datse Galilea, Decápolis, Jerusalén, Judea ena ká aṭe Jordán wışhet, e'pa mi'ke taiè ie' ṭa.

5

Jesús tò ittökatapa wöbla'wé kabata a

¹ Mik Jesús tò isué tò pè' da-pane taiè, etā ie' míā kabata tukir kḷi ṭa ee ie' e' tkéser ṭa ittökatapa de ie' ska'. ² Ie' tò ie'pa wöbla'wémitke ttè i' wa:

Ì wër buaè Skèköl wa
(Lucas 6.20-23)

³ “Wépa morke Skèköl è mik, esepa tso' ì blúie ie' tso' e' a, e' kueki ayècha buaè esepa.

⁴ “Wépa eriarke siarè, esepa er pablërdaè, e' kueki ayècha buaè esepa.

* 4:16 Isaías 9.1-2

5 “Wépa e' wöökewa diöshet, esepa a ká i' merdaë, e' kueki ayëcha buaë esepa.

6 “Wépa tö sene yësyësë ese kos jëitseke chkè ena di'yè tsata, esepa ulà a iwà döraë, e' kueki ayëcha buaë esepa.

7 “Wépa tö s'malepa sueke er siarë wa, esepa sueraë Skëköl tö er siarë wa, e' kueki ayëcha buaë esepa.

8 “Wépa er maneneë, esepa tö Skëköl sueraë, e' kueki ayëcha buaë esepa.

9 “Wépa tö s'er bua'wekene ñi ki, esepa kieraë Skëköl tö ila'r, e' kueki ayëcha buaë esepa.

10 “Wépa weirke iserke yësyësë e' kueki, esepa tso' i' blúie Skëköl tso' e' a, e' kueki ayëcha buaë esepa.

11 “Ayëcha buaë mik pë' tö a' cheke suluë, a' we'ikeke, a' kkateke kachè wa ye' dalërmik. 12 Ká jai a i' buaë merdaë a' a iskéie, e' kueki mik ese tköke a' ta, eta a' ttsë'nú buaë kaneë. Es ñies Skëköl ttekölpä bak a' yöki kewe e'pa weine.

A' dör wes dayë katanoie es (Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

13 “A' dör wes dayë es ká i' wakpa a. Erë dayë kë kke ta'ia, e' ta kë ibuarpaiane. Kë iia ñie bua' ta ikeukemi ñala ki ta pë' dakölor iki.

A' dör wes bö'wö es

14 “A' dör wes bö'wö es ká i' wakpa a. U tso' taië kabata ki, e' kë blënuqwa, e' wëne kamië. 15 Kë yi tö bö'wö tskepaka ta ibléwaitö ö ipatkéwaitö kalkuö dikia. E' skéie itkekekaitö kákke sulitane tso' u a esepa wö a ká ñi'woie. 16 Es ñies a' senú buaë yësyësë sulitane wörki as e' saü ie'pa tö ta a' Yé tso' ká jai a e' kikarka.

Ttè dalöiëno kit Moisés tö e' ché Jesús tö

17 “Kë a' tö ibikeitsök tö ye' dë'bitu i' kit Moisés ena Skëköl ttekölpä tö yëkkuö ki, e' wöshtökwa. E' skéie ye' dë'bitu as iwà tkö wes itso' kitule es. 18 Mokí ye' tö a' a ichè tö ttè e' kë watërpattsä etkla wë'ia kam ká jai ena ká i' erwa e' yöki; ttè e' kos wà tköraë. 19 E' kueki yi tö ttè e' wele dalösewekewa, erë ttè tsir idir, ena o'ka wöbla'wekeitö idalöseukwa, ese döraë s'ësela imalepa blúie Skëköl tso' esepa dikia. Erë yi tö ttè e' dalöieke ena o'ka wöbla'wekeitö idalöiök, ese döraë këkë taië imalepa blúie Skëköl tso' esepa tsata. 20 E' kueki ye' tö a' a ichè tö a' kë ser yësyësë tköka s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa tsata, e' ta a' kë döpa i' blúie Skëköl tso' e' a.

S'ulurke ñi ki ese ché Jesús tö

(Lucas 12.57-59)

21 “A' wä ittseüle tö iyënebak ká iaiäe a' yëpa a: ‘Kë a' kawö ta' s'ttökwa,’ ñies ‘Yi tö s'ttëwa, ese wák kichatërdaë.’ 22 Erë ye' tö a' a ichè tö yi uluneka

iyami k̄i, ese kichatërdaë. E' k̄iie t̄a yi t̄o iyami ché suluë, ese kichatërdaë. Ñies yi t̄o iyami kichatëttsa, ese k̄i inuı́ tso' t̄ajë t̄o ipatkerami bö' ké a.

23 “E' kuëki a' w̄a ilè mí mè ka' tso' íyi moka Skëköl a e' k̄i t̄a eë a' éna íanewa t̄o a' yami wele w̄a ilè tté tso' a' k̄i, 24 e' t̄a ì mí a' w̄a mè e' múat eë, ké imar. A' yú a' yami er bua'ukne a' k̄i. E' ukuök̄i t̄a a' yúne ì meke a' t̄o e' mú.

25 “Yile w̄a a' mí kkatè s'shulo wé a, e' t̄a mik a' dami ñala k̄i ie' t̄a, et̄a ishulö ie' t̄a as ie' ké t̄o a' müttsa s'shulökwak ulà a. A' ké t̄o iwè es, e' t̄a s'shulökwak t̄o a' merattsa s'shkëk̄ipa ulà a t̄a esepa t̄o a' wöteraw̄a s'wöto wé a. 26 Moki ye' t̄o a' a' ichè t̄o a' ké döpattsa dö mik a' t̄o inuı́ patuéttsa seraa et̄a.

S'senewabak dalösewewa ese ché Jesús t̄o

27 “A' w̄a ittseule t̄o iyënebak: ‘Ké a' kawö t̄a' s'senewabak dalöseukwa.’ 28 Erë ye' t̄o a' a' ichè t̄o yi t̄o o'ka alaköl sué t̄a ikkechéitö, e' t̄a e' wa isenewabak dalösewewaitö ier a.

29 “E' kuëki a' wöbla bua'kka t̄o a' keke ì sulu wamblök, e' t̄a iyöttsa köumi bánet. A' yese alè kéu a' t̄o, e' dör bua'ie a' uyèw̄a bö' ké a wa'ñe e' tsata. 30 A' ulà bua'kka t̄o a' keke ì sulu wamblök, e' t̄a itöo uyömi bánet. A' yese alè kéu a' t̄o, e' dör bua'ie a' uyèw̄a bö' ké a wa'ñe e' tsata.

Se' ñi öwa ese ché Jesús t̄o (Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

31 “Ñies iyënebak: ‘Wëm t̄o itayë éwa, ese wák kawöta ñi owa yëkkuö muk ia.’ 32 Erë ye' t̄o a' a' ichè t̄o wëm t̄o itayë éwa, ké dör itayë trër kuëki, e' t̄a e' wa ese t̄o itayë wömëttsami isenewabak dalöseukwa* Ñies wëm wele senéw̄a tayë ese t̄a, e' wa e' t̄o tayë senewabak dalösewewa.

S'ttè mè ñi a Skëköl wörki ese ché Jesús t̄o

33 “Ñies a' w̄a ittseule t̄o iyënebak k̄a íaiaë a' yépa a: ‘A' ttè mé Skëköl wörki, et̄a e' w̄a uk a' kawöta mokië.’ 34 Erë ye' t̄o a' a' ichè t̄o ké a' kawö t̄a' ttè muk ñi a Skëköl wörki ö ilè skà wa. Ké a' kawö t̄a' ttè muk ñi a k̄a jai wa, e' dör wé Skëköl tkër s'blúie e' kuëki. 35 Ké a' kawö t̄a' ttè muk ñi a k̄a i' wa, e' dör Skëköl klö tkokaie e' kuëki. Ké a' kawö t̄a' ttè muk ñi a Jerusalén wa, e' dör Skëköl dör s'blú, e' ké, e' kuëki. 36 Ñies a' wakpa ké a' tsà ë manenuk saruru ö dalolo, e' kuëki a' ké kawö t̄a' ttè muk ñi a i' es: “Í chéyo e' ké yëne, e' t̄a ye' wökir t̄öo.” 37 E' kuëki mik a' ttè meke ñi a, t̄a a' t̄o icheke, “t̄o”, et̄a e' dör t̄o; mik a' t̄o icheke, “au”, et̄a e' dör au. A' t̄o ì skà chéne bánet, e' t̄a e' dör suluë.

Se' e' tsatkö s'sulusipa yöki ese ché Jesús t̄o (Lucas 6.29-30)

* 5:32 itayë wömëttsami...e' dalöseukwa: Ttè ì w̄a armi se' éna ñies i' es: “e' t̄a ie' tso' itayë sauk wes alaköl trërta' es.

38 “A' wā ittsēule tō iyēnebak: ‘Yi tō o'ka wōbla tskēwā, ese wāk kawōtā wōbla ské tskēwā. Yi tō o'ka kà pēwā, ese wāk kawōtā kà ské pēwā.’ 39 Erē ye' tō a' a' ichè tō kē a' e' tsatkōk pē' sulusipa yōki. E' skéie yi tō a' ppé a' aswō bua'kka kī, e' tā a' aswō etta mú iā ppē. 40 Yi tō a' kkaté s'shulōkwakpa wōrkī a' paio kiane ikī e' kuēkī, e' tā a' paio mú iā, ñies a' paio kikkē mú iā. 41 Yi tō a' ké idali tsukmi kēsik wa dō kilómetro et†, e' tā ikī tsúmi dō kilómetro bōt. 42 Yi tō a' a' ilè kakkié, e' tā imú iā. Ñies yi tō a' a' íyi kié peitule, e' tā ipeitō iā.

*S'bolōkpa ché Jesús tō
(Lucas 6.27-28,32-36)*

43 “Ñies a' wā ittsēule tō iyēnebak: ‘S'yamipa dalēritsō erē s'bolōkpa saú sulu.’ 44 Erē ye' tō a' a' ichè: A' bolōkpa dalēritsō. Wēpa tō a' we'ikeke, esepa kī ikiō S'yé a' tō ikimú. 45 A' tō iweke es, e' tā e' wa a' tso' ikkachōk tō mokī a' dōr a' Yé tso' ká jai a' e' ala'r. Ie' tō dība patkeke s'ser buaē ena s'ser sulu esepa kī. Ñies ie' tō kalī patkeke s'ser yēsyesē ena s'ser sulu esepa kī. 46 Wēpa tō a' dalēritseke esepa ē ské dalēritseke a' tō, e' tā ¿wes Skékōl tō i' buaē mēmi a' a' iskéie? Ñies inukōl shtōkwakpa Roma wōkirpa a' e'pa tō iweke es. 47 A' tō a' yamipa ē shke'weke, e' tā ¿i buaē weke a' tō s'sulusipa tsata? Ñies pē' kē tō Skékōl

dalōie esepa tō iweke es. 48 A' senú buaē yēsyesē wes Skékōl dōr S'yé tso' ká jai a' e' ser buaē yēsyesē es.

6

Jesús tō s'wōbla'wé tō wes se'ké s'siarēpa kimuk

1 “¡A' e' kkō'nú! Mik a' tō i' buaē weke s'kimoie, etā kē iwar sultane wōrkī as ie'pa tō a' kkeōka. A' tō iwé es, e' tā Skékōl dōr S'yé tso' ká jai a, e' kē tō i' mepa a' a' iskéie.

2 “E' kuēkī mik a' tō s'siarēpa kimeke, etā kē e' tté pparkā sultane kukua wes e' ökwakpa es. Ie'pa tō iweke ie'pa ñi dapa'wō wé a' ena ñalā wa as sultane tō ie'pa kkeōka. Mokī ye' tō a' a' ichè tō pē' tō ie'pa kkeekēka e' ē dōr ie'pa icha ské. 3 Erē mik a' tō s'siarēpa kimeke, etā a' tō iú bēre, kē ichar yi a. 4 Es Skékōl tō i' kōs tso' blēule ese sueke, e' tō i' buaē meraē a' a' iskéie.

Jesús tō s'wōbla'wé tō wes se'ké ttök S'yé tā

(Lucas 11.2-4)

5 “Mik a' ttōke S'yé tā, etā kē a' ttök sultane wōrkī wes e' ökwakpa es. Sulu ie'pa wōbatsō e' duōkser ttök S'yé tā ie'pa ñi dapa'wō wé a' ena wé pē' daparke tajē ká aie ese ska' as ikkearka. Mokī yō ichè a' a' tō ie'pa icha ské detke iulā a' sēraa. 6 Erē mik a' ttōke S'yé tā, etā a' yúwā a' úshu a, ukkō wōtōwā eē a' ttō Skékōl dōr a' Yé e' tā bēre. A' tō iweke es, e' tā Skékōl tō i' kōs tso' blēule ese

† 5:41 E' kēwō skā tā Roma ñippōkwakpa wā kawō tā' judiowak kōk idali tsukmi dō kilómetro etk.

sueke, e' tō ì buaë meraë a' a iskéie.

⁷ “Ñies mik a' ttöke S'yë tã, etã kě a' ttök wës pë' kě tō ie' dalöië e'pa ttöke ie'pa kěkölpa tã es. Ie'pa ttöke ttè etkě wa tajë batsjë kě wà ta'. Ie'pa tō ibikeitseke tō ikěkölpa tō ie'pa ttō ttsèmi ie'pa tté tajë e' kueki. ⁸ Kě a' tō iuk wës ie'pa es. Ì kiane a' ki e' jcher Skěköl wã kam a' tō ie' a ikiö e' yöki. ⁹ A' ttö ie' ta' i' es:

'A Sa' Yë tso' ká jaì a, as be' dalöiö sa' tō ì ulitane tsata.

¹⁰ As be' dö sa' blúie da'aie.

Ì kiane be' ki as e' or ká i' ki wës iörke ká jaì a es.

¹¹ Chkè kiane sa' ki i' ñe senoie e' mú sa' a.

¹² Sa' nuì olo'yö sa' ki wës sa' tō s'malepa ki inuì olo'yeke es.

¹³ Kě sa' marttsã tō ì sulu tō sa' erkiöü, e' skéie sa' tsãtkö yi dör sulu ichök* e' yöki.'

¹⁴ “S'malepa nuì olo'yeke a' tō ie'pa ki, e' tã ñies S'yë tso' ká jaì a, e' tō a' nuì olo'yeraë a' ki. ¹⁵ Erë a' kě tō s'malepa ki inuì olo'yè, e' tã S'yë kě tō a' nuì olo'yepa a' ki.

Jesús s'wöbla'wé tō wës se' ké batsök

¹⁶ “Mik a' batsöke Skěköl a, etã kě a' e' ök siarë wës e' ökwakpa es. Ie'pa e' öke siarëla as s'malepa tō isaü tã ikkeökarakitö ibatsökerak e' kueki. Moki ye' tō a' a ichè tō ie'pa icha ské detke ie'pa ulà

a. ¹⁷ Erë mik a' batsöke, etã a' wöskuö, a' tsaiklöö, ¹⁸ as s'malepa kě tō isaü tō a' tso' batsök. S'yë kě wërta' e' tō íyi ulitane tso' blëule e' sueke. A' batsö ie' è wöã tã ie' tō iské meraë a' a buaë.

*Íyi bua'buã blö ká jaì a
(Lucas 12.33-34)*

¹⁹⁻²¹ “Wé a' íyi bua'buã tso' blëule eë a' er me'rie. E' kueki kě a' tō íyi bua'buã blök ká i' ki. Ká i' ki powak se' íyi sulu'wëkewã, ñies ak-blökwakpa tō iekibleke. E' skéie, a' íyi bua'buã e' blö ká jaì a. Eë powak kě döpa íyi sulu'ukwã ñies akblökwakpa kě döpa íyi ekiblök.

*S'wöbla buaë ena s'wöbla suluë
(Lucas 11.34-36)*

²² “S'wöbla dör wës bö'wö es s'chkà kos a. E' kueki s'wöbla dör buaë, e' tã se' chkà kos e' a ká olo tã' buaë. E' dör wës se' er dör buaë es, ì kos dör buaë yësyësë ese ki se' er me'rie.

²³ Erë s'wöbla kě dör bua', e' tã s'chkà kos e' tso' stui a. E' dör wës se' er suluë es, ì sulu kos ese ki se' er me'rie. Erë se' er buaë e' miãne suluë stuiie, e' tã e' dör suluë ichökle.

*¿Yi dör a' wökir?
(Lucas 16.13)*

²⁴ “Wé klöulewã kanë mésoie, ese kawötã iwökir è ttö dalöiök. Ie' wökirpa chöpa bö, e'ma ie' kawötã eköl è dalöiök ena iëköl watöktsã. Es a' kě a' er menukwã Skěköl ki ena inuköl ki ñita.

* 6:13 Yi dör sulu ichök: E' dör bë kië Satanás e'.

Kě a' tkinuk i kī
(Lucas 12.22-31)

25 “E' kuęki ye' tō a' a' ichè:

Ì kiane a' kī sēnoie chkeie, di'ie, datsi'ie iie, ese kōs kē kī a' tkinuk. S'tso' ttsē'ka e' kē dōr chkök ěme, ñies s'chka kē dōr datsi' ě ioie. 26 Dù saú a' tō. Ie'pa kē tō ì kuatketā' ì wōshtetā', ie'pa kē tō chke bletā', erē S'yě tso' ká jai a e' tō ie'pa tieke. Ie' éna a' dalēr tajē dù kōs tsata. 27 A' tkirke tajē e' kī, e' kē tō a' a' kawō kī mepa sēnoie ekuölö ě.

28 “Ì kuęki a' tkirke datsi' kī? Ma'ma wōrkua bua'buāala ese saú wēs italar, kē kanēblōtā', kē datsi' yueta'. 29 Erē blu' bak kiē Salomón, e' wā íyi ulitane bua'buāē bak tajē, erē ye' tō a' a' ichè tō ie' datsi' bua'buā kē wēr buāē wēs ma'ma wēr es. 30 Kākō suésö i'ñe, bule ta iñanewa, erē Skököl tō ikitkeke buāala iwōrkua wa. Ie' tō kākō kitkeke es, ie' yitā ie' tō a' kianeia erblök buāē ie' mik, esepa paieraē! 31 E' kuęki kē a' tkinuk. Kē a' e' chakök, ‘Ì ñemi sa' tō?’ ö ‘Ì yèmi sa' tō?’ ö ‘Ì wa sa' e' paiömi?’ 32 Pē' kē tō Skököl dalöie esepa tkirke tajē íyi kōs ekkē kī. Erē ì kōs kiane a' kī e' jchertke a' Yě tso' ká jai a e' wā. 33 E' kuęki ì kōs blúie ie' tso' ena ì dōr yēsýēsē ie' a' ese kī a' er múwā kewe. A' tō iweke es, e' tā ñies íyi ñekkē kōs dōraē a' ulā a. 34 Diwō bit ekkē íyi tso' kī tkine e' dōr wē' se' a. Bulebök se' tkirmi ì tkömi eę e' kī, e' kuęki kē a'

tkinuk ikī i' tā.

7

Kě a' tō s'kichatök
(Lucas 6.37-38,41-42)

1-2 “Ttē wa a' tō s'malepa kichaté e' ě wa Skököl tō a' kichateraē. Wēs a' tō s'malepa weke e' sū a' weraē Skököl tō. E' kuęki kē a' s'kichatök as Skököl kē tō a' kichatō. 3 Kaltak jchēla tsir tso' a' yami wōbla a, e' sué a' tō, erē ĭ kuęki kaltak bērie tso' a' wák wōbla a, e' kē sūne a' wā? 4 ĭ Wēs a' tō ichēmi a' yami a: ‘súyö be' wōbla a kaltak jchēla tsir tso' e' yēttsā?’ Erē kaltak bērie tso' a' wōbla a, ĭ e' kē sūne a' wā? 5 ĭ A' e' öke suluē! Kaltak bērie tso' a' wōbla a e' yōttsā kewe, es a' yami wōbla a kaltak jchēla tsir tso' e' wērmī a' a' buāē yēttsā.

6 “Ì dōr batse'r ese kē tularitssā chichi a dō' ie'pa bitūne a' jchöklor. Ñies a' íyi bua'buā*, ese kē tularitssā köchi a, ie'pa tō iñateraē ikla'tska wa.

Ì kiane a' kī, ese kiö Skököl a

(Lucas 11.9-13; 6.31)

7-8 “Wépa tō íyi kieke Skököl a, esepa a imeraē ie' tō; wépa tō íyi yuleke ie' ska' esepa tō ikueraē; wépa tō ie' chakeke, esepa kierawā ie' tō weshke. E' kuęki ì kiane a' kī e' kiö ie' a, etā ie' tō a' a' imeraē; e' yulö ie' ska', etā a' tō ikueraē; ie' chakö, etā ie' tō a' kierawā weshke.

* 7:6 íyi bua'buā: E' dōr perla si'kuaie.

⁹ “Kě a' wēne tō ák mepa ilà a pan kiéitō e' skéie. ¹⁰ Nies kě a' tō tkabě mepa a' alà a nima kiéitō e' skéie. ¹¹ A' dōr pē' suluē erē e' tō íyi buaē meke a' alà a. ¡E' yitā buaē S'yě tso' ká jai a, e' tō íyi buaē meraē yi tō ie' a ikieke ese a!

¹² “A' senú s'malepa ta wes a' kī ikiane tō ie'pa ser a' ta es. Ttē e' a ì kit Moisés ena Skököl ttekölpa tō yěkkuō kī e' kōs wōiēulewā. E' kueki a' senú es.

Senē michoē wékkō e' dōr tsir

(Lucas 13.24)

¹³ “Senē michoē e' wékkō dōr tsir, e' a a' shkōwā. S'weir micho e' ñalé ena iwékkō dōr shoē; taiē s'mi'ke iki. ¹⁴ Erē senē michoē e' wékkō dōr tsir ena iñalé kī darērēē shka', wépa tō ikué esepa kě dōr taiē.

Kal buaē ena kal suluē

(Lucas 6.43-44)

¹⁵ “A' e' kō'nú kachōkwakpa e' chō tō ie'pa dōr Skököl ttekölpa esepa yōki. Ie'pa e' ō tō ie'pa dōr buaē wes obeja urula es, erē ie'pa er suluē wes iyiwak sulusi es. ¹⁶ Wes ie'pa e' wamblōke, e' wa a' tō isuērawā pē' wése idir. ¿Wé a' wā isuēle tō uvawō ō higowō e' shtetā'sō dika' kicha mik? ¹⁷ Kal buaē kōs ese wō dōr buaē, erē kal sulusi kōs ese wō dōr suluē. ¹⁸ Kal bua'buā kě wōrtā' kalwō sulusiie. Nies kal sulusi kě wōrtā' kalwō bua'buāie. ¹⁹ Kal kōs kě wōr buaē, ese bikeeke ta iñawēkewa bō' a. ²⁰ Es a' tō

kachōkwakpa suērawā wes ie'pa e' wamblō e' wa.

Jesús tō icheraē 'kěye' wā a' suule'

(Lucas 13.25-27)

²¹ “Wépa tō ye' a icheke: ‘A Skökēpa, a Skökēpa’, kě esepa dōpawā seraā ì blúie Skököl tso' e' a. Erē wépa serke wes ye' Yě tso' ká jai a e' kī ikiane es, esepa ē dōrawā. ²² Aishkuō ta mik a' wōchakirketke a' nuì kī e' kēwō de, etā taiē ie'pa tō ye' a icheraē i' es: ‘A Skökēpa, be' ttō wa sa' ut Skököl ttekōlie, be' ttō wa sa' tō aknama uya'lur, be' ttō wa ì kě or yi a ese o' sa' tō taiē.’ ²³ Erē ye' tō ie'pa iūteraē: ‘Kě ye' wā a' suule yēs. A' e' wamblō suluē. ¡A' yúshka bānet ye' yōki!’

Uyuōkwak bōl

(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

²⁴ “E' kueki yi tō ye' ttō ttsé ta iwà iūteke, ese dōr wes wēm ekōl tō u yué es. E' tō u chkí tōbié įskiē ká dōr ák ē ese a. ²⁵ Kalī yēne taiē, di' pone taiē, sērke tka taiē, e' kōs tēne u e' mik, erē u kě anerō, ichkí tuluulewā ák a e' kueki. ²⁶ Erē yi tō ye' ttō ttsé, erē kě iwà iūteku', ese dōr wes wēm ekōl kě kabikeitsōtā' es. E' tō u yué tsa'wō a ta chkí atē jalējalē. ²⁷ Kalī yēne taiē, di' pone taiē, sērke tka taiē, e' kōs tēne u e' mik ta ianerō įski ta kě ì ta'ia iwa.”

²⁸ Mik Jesús tté one ta wes ie' tō s'wōbla'weke e' tō suli-tane tkiwēwā. ²⁹ Ie' tō ie'pa wōbla'weke ttē moki, diché ta' taiē, ese wa. E' kě dōr

wes s'wöbla'uk ttè dalöiëno
wa wakpa s'wöbla'weke es. E'
kuëki ie'pa wökranewa ittök.

8

*Wëm eköl kiri'weke lepra tö
e' bua'wé Jesús tö
(Marcos 1.40-45; Lucas
5.12-16)*

¹ Mik Jesús biteatkene
kabata a, eta tajë pë' dami
ie' itökj; ² e' shua wëm debitu
eköl ie' ska' kiri'weke lepra*
tö. Ie' e' tkéwa kuchë kī Jesús
wörki ta ichéitö:

—A kékëpa, be' kī ikiane, e'
ta be' a ye' buarmine as ye'
batse'rne.

³ Jesús tö ikéwa ulà wa ta
ichéitö ia:

—Tö, ye' kī ikiane. Be' dene
batse'r.

E' wöshā ta ie' buanene, kē
kī lepra ku'ia. ⁴ Jesús tö iché
ie' a:

—Ittsö, kē ichar yi a. Be' yú
e' kkachök sacerdote a. Ì muk
Moisés tö a' ka' e' batse'woie,
e' tsúmi mè Skëköl a iwà kka-
choie tö be' buanene.

*Kanè méso eköl bua'wéne
Jesús tö*

*(Lucas 7.1-10; Juan 4.43-
54)*

⁵ Mik Jesús de Cafarnaúm,
eta Roma ñippökwakpa dōka
cien ese wōkir de eköl ie' ska'
kköchök, ⁶ ta ichéitö ia:

—A kékëpa, ye' kanè méso
duladula eköl kirinewa tajë.
Ie' me'r u a ka' kī pa dalërke
tajë kranewa.

⁷ Jesús tö iüté:

—Ye' mí ibua'ukne.

⁸ Ñippökwakpa wōkir tö iüté:

—A kékëpa, be' döwa ye' u
a e' kē dör ye' siarla e' a.
Erë ikéwö ë mú ta ye' kanè
méso buardane. ⁹ Ye' wōkirpa
ta', e'pa ttö iütök ye' kawōta.
Ñies ye' dör ñippökwakpa tajë
e'pa wōkir, ie'pa kawōta ye'
ttö iütök. Mik ye' tö eköl a
icheke: 'Be' yú', ta imí. Eköl
a ye' tö icheke: 'Be' dou', ta
ide. Ñies ye' tö icheke ye' kanè
méso a: 'Íyi ú' ta iwéitö. Ye'
iklö'wé tö be' wa kawō ta' íyi
ulitane tsata, e' kuëki ye' wa
ijcher tö be' tö ikéwö mé, e' ta
ye' kanè méso buardane.

¹⁰ Mik Jesús tö e' ttsé ta e' tö
ie' tkiwéwa. Ichéitö pë' dami
ie' itökj e'pa a:

—Mokj ye' ichè a' a tö Is-
rael aleripa kos shua kē ye'
wa yi kune erblök ye' mik wes
wëm i' es. ¹¹ Ye' tö a' a ichè
tö mik ì blúie Skëköl tso' e'
kéwö de da'aie, eta pë' kē dör
judiowak tso' ká wa'ñe, esepa
döraë tajë e' tkökser chkök se'
yëpa bak kiè Abraham ena
Isaac ena Jacob e'pa ta. ¹² Erë
warma wépa e' tulökeser eë
esepa uyardattsā bānet stui
ké a. Eë ie'pa iuraë siarë ikā
yilitdawa weine kuëki.

¹³ Eta Jesús tö iché
ñippökwakpa wōkir a:

—Be' yú u a ta itkōraë wes
be' erblé ye' mik es.

E' wöshā ta ikanè méso
buanene.

* **8:2** Lepra: E' dör duè s'méwöie ese. Judiowak tö iklö'wé tö duè e' tö yi tteke ese
dör ná. Esepa batsekettā bānet kē a kawō ta' senuk pë' malepa shua. Ñies ie'pa kē
a kawō ta' shkökwa Skëköl wé a.

*Jesús tō Pedro yàk
bua'wéne*

(*Marcos 1.29-31; Lucas
4.38-39*)

¹⁴ Jesús mía Pedro u a tã ie' isué tō Pedro yàk me'r kã' kî kiri'wêke duè dalölö tō. ¹⁵ Ie' tō iké iulà kî tã duè dalölö tō iéwa tã ie' e' kékã tã ilè yuléitö ie' a ñè.

*Jesús tō s'duöke taië esepa
bua'wéne*

(*Marcos 1.32-34; Lucas
4.40-41*)

¹⁶ Kã tuirketke tã taië ie'pa wã pè' a aknama tso' esepa debitu Jesús ska'. Ittö è wa ie' tō wimblupa ñe' trè'wéyal seraa. Ñies s'kirirke e'pa bua'wéneitö seraa. ¹⁷ E' tka es as ì yè'at Skèköl tteköl kiè Isaiás e' tō, e' wà tkö. Ie' iyè': "Se' duè kôs e' yéttsã ie' tō se' kî, Se' weirke kôs e' mítser ie' wa se' yöki bánet."†

*Wëpa bøl e' yuak Jesús
ttökatapaie*

(*Lucas 9.57-62*)

¹⁸ Mik Jesús tō isué tō pè' dapanekã taië ipamik, etã ie' tō iché ittökatapa a: "Mishka batsöri wishet." ¹⁹ Etã s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa eköl de ie' ska' tã ichéitö ia:

—A S'wöbla'ukwak, ye' shkak be' tã be' ttökataie kã wa'ñe wé be' mîrö ee.

²⁰ Jesús tō iüté:

—Bakli' u tã' ñies dúla u tã', erè ye' dör S'ditsö Alà e' kè wã u tã' senoie.

²¹ Etã wëm skà dör ie' klé eköl e' tō ie' a iché:

—A kékëpa, kawö mú ña, mik ye' yé blënewã tã inú wötökwa, e' ukuökî ye' mi'ke be' ta.

²² Jesús tō iüté:

—I' tã be' shkõ ye' tã. Wëpa dör wës s'duulewã es Skèköl wöã, as esepa tō iyamipa nu blö.

Sërkë wöklö'wé Jesús tō

(*Marcos 4.35-41; Lucas
8.22-25*)

²³ Etã Jesús e' iékã kanò a ittökatapa tã tã imíyal batsöri kî. ²⁴ Ie'pa mirwaia e' shua siwa' batsineka taië tō di' uyékã taië tã kanò a di' iënekami. Erè ie' kapöme'r. ²⁵ Etã ittökatapa de ie' ska' tã itj'wéka tã ichéitörak ia:

—A Skékëpa, se' tsatkö! jse' duölurmi!

²⁶ Ie' tō ie'pa iüté:

—¿Ì kueki a' suane sëkkë? Wësua a' kè erblöku' ye' mik bua'ie.

Etã ie' e' kékã tã siwa' ena di' yöli uñéitö tã iwöklönewã míãne alamië. ²⁷ Ie'pa tkinewã taië tã ñni chakéka:

—¿Yi dör wëm wí? jE' ttö dalöieke siwa' tō ena di' tō!

*Jesús tō wëpa bøl a aknama
tso' e'pa bua'wé*

(*Marcos 5.1-20; Lucas
8.26-39*)

²⁸ Mik Jesús demi batsöri wishet kã kiè Gadara ee tã wëpa bøl a aknama tso', e'pa e' yéttsã pö ké a de ie' ska'. Ie'pa e' wamblörak suluë e' kueki kè yi shkötã' ñalã e' wa. ²⁹ Ie'pa tō ichémi a neule:

—Be' dör Skèköl Alà. ¿Iök be' de sa' tsiriuk? ¿Be' debitu

sa' we'ikök kam sa' kēwö dö e' yöki?

³⁰ Ee tsinet köchi iëter tajë chkök. ³¹ Aknamapa tso' tajë e'pa kköché Jesús a:

—Be' tö sa' uyekettsa, e' ta kawö mú sa' a e' tiukwä köchi tso' tajë jai a.

³² Ie' tö iché ie'pa a:

—A' yúshka ee.

Etä aknamapa kos e' yélur wëpa a ta e' tiélur köchi a. E' bet ta köchi kos poneka tunemirak ká spé mik brutolonemi batsöri a ta ee iduolur.

³³ Köchi kkö'nukwakpa tkayalmi. Mik ie'pa de ká kibi ki, etä ie'pa tö i kos tka wëpa a aknamapa bak e'pa ta, e' tté ppéka. ³⁴ Etä ká e' wakpa kos mia Jesús ska'. Mik ie'pa de, etä ie'pa kköché ie' a: “Be' e' yöttsa sa' ká a.”

9

Jesús tö wëm eköl kraulewä e' bua'wéne

(*Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26*)

¹ E' ukuöki ta Jesús e' iéka kanò a ta imiáne itö wa demi Cafarnaúm wé ie' serke ee. ² Etä ee ie'pa wä wëm kraulewä eköl mítser Jesús ska' ka'la ki. Mik Jesús tö isué tö mokí ie'pa erblé ie' mik, etä ie' tö iché wëm kirirke e' a:

—A yami, be' er kuú, i sulu kos wamblébö, e' nuí olone be' ki.

³ Etä s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa wëlepa tö ibikeitseke: “I ché ie' tö e' wa ie'

tso' Skököl chök suluë.” ⁴ Erë i bikeitsök ie'pa tso' e' suëwä Jesús tö bet. E' kuëki ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿I kuëki a' tso' iyi sulu bikeitsök? ⁵ Ye' tö wëm i' bua'wëmine as ishköne, e' ta çwes a' tö iklö'wëmi tö ye' kë a inuì olonuk iki? ⁶ Ye' dör S'ditsö Alà, sú e' tö a' a ikkachè tö ye' wä kawö ta' ká i' a nuì olo'yoie.

Etä ie' tö iché wëm kraulewä e' a:

—Be' e' kōka, be' ka'la kōka ta be' yüne be' u a.

⁷ Etä ie' e' kéka ta imiáne iu a. ⁸ Mik e' sué pë' tso' ee e'pa tö, etä ie'pa suane tajë. Ie'pa tö isué tö Skököl tö diché tajë mé s'ditsö eköl a, e' kuëki ie'pa tö Skököl kikéka tajë.

Jesús tö Mateo kié ittökataie (Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹ E' ukuöki ta Jesús e' yëttsa ta imía, e' tö wëm sué eköl kié Mateo,* e' dör inuköl shtökwak Roma wökirpa a. Ie' tkër ikaneblöke e' wé a. Ta Jesús tö ie' a iché:

—Be' shkö ye' ta ye' ttökataie.

Etä ie' e' kéka ta imía Jesús ta.

¹⁰ E' ukuöki ta Jesús de ittökatapa ta Mateo u a chkök. Ie'pa tulur chkök, e' dalewa inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a esepa tajë ena pë' sulusipa skä deyalñak e' tulésér chkök Jesús ta. ¹¹ Mik e' sué fariseowakpa tö, etä

* **9:9** Mateo: E' dör yëkuö i' shtökwak. Ie'pa wöblane e' chök wes o'ka ché es, e' kuëki ie' kë wä iyëne ye'.

ie'pa tö Jesús ttökatapa a ichaké:

—¿Iók a' wöbla'ukwak chköke inuköl shtökwapka ena pe' sulusipa skä ta?

¹² Jesús tö ittse ta ichéitö iarak:

—Wépa ké kirirku' esepa ké ki s'kapeyökwak kiane. Eré wépa kirirke, esepa ki ikiane.

¹³ Skököl tö iyé' iyëkkuö ki: 'Iyiwak jchëule mé ye' a, ese ké kiane ye' ki. Ye' ki ikiane tö a' ñi saü er siarë wa.'† A' e' yuö ttë e' wa. Ye' ké dë'bitu wépa e' ttsö tö ie'pa ser buaë yësyësë esepa kiök ye' ttökataie; ye' dë'bitu pe' sulusipa kiök ye' ttökataie.

Ï kuëki Jesús ttökatapa ké batsöta'

(*Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39*)

¹⁴ Juan S'wöskuökwak ttökatapa de Jesús ska' ta ichakérakitö ie' a:

—Sa' ena fariseowakpa batsöke taië. ¿Ï kuëki be' ttökatapa ké batsö?

¹⁵ Jesús tö ie'pa iuté:

—Mik s'kiule ulabatsè ese kéwö tkö'uk ta ¿wes ie'pa eriarmi wëm ulabatske e' tso'ia ie'pa ta e' dalewa? Eré ikéwö döraë etä ie' miratser ie'pa yöki. E' je' ta ie'pa batsöraë.

¹⁶ “Kë yi tö datsi' kéchke wöyuepawa datsi'tak pa'ali wa. Datsi'tak pa'ali wöklöneka, e' tö datsi' kéchkela shukueëke ta ikí jcheeke taië.

¹⁷ Ñies vino ké terta'ka iyiwak kkuölit yöule ibloie ese kéchke a. Itékasö es, e' ta mik

ibacha'nebitu, etä ikkuölit kéchke jchëemiitö. Es vino ena ikkuölit weirwami ëme. E' kuëki vino tekeka ikkuölit pa'ali a, es vino ena ikkuölit ké weirpawa.”

Jesús tö Jairo alà busi shké'wékane ñies alaköl eköl bua'wëneitö

(*Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56*)

¹⁸ Jesús tso'ia ttök, e' dalewa judiowak wökir debitu eköl ie' ska' ta ie' e' tkéwa kuchë ki ta ichéitö:

—Ñiköl ye' alà busi blënewa. Eré be' shkö, be' ulà múka iki ta ishkerdakane.

¹⁹ Jesús e' kéka ta imía ittökatapa ta judiowak wökir itöki. ²⁰⁻²¹ E' shua alaköl eköl dewa tsinet Jesús tsi kker. E' du'mi alakölpa duè wa e' ki duas de dabom eyök ki böc (12). Ie' tö ibikeitseke: “Jesús datsi' bata ë kéwayö, e' ta ye' buanene.” E' kuëki idatsi' bata kéwaitö. ²² Eré Jesús wötrée ta isuëitö ta ichéitö ia:

—A alà busi, be' er kuü. Be' erblé ye' mik, e' kuëki be' buanene.

E' wösha ta ie' buanene buaë.

²³ Mik Jesús de Jairo u a, etä ie' tö isuë tö ma'ma bla'ukwakpa detke s'nu blërketke e' kuëki, ñies pe' iüke taië. ²⁴ Ie' tö ie'pa a iché:

—A' e' yölor, busila ké du'wa, ikapöme'r ë.

Ie'pa tö Jesús jañeitséka taië, ²⁵ eré ie' tö ie'pa ké e' skökmi bánet. E' ukuöki ta ie' dewa weshké ta busila ulà

klö'wéwaitö ta busila e' kékä.
 26 E' tté bunekä ká e' kōs a.

*Wēpa bōl kē wōbla wawēr
 e'pa bua'wéne Jesús tō*

27 Jesús e' yéttsa eē ta wēpa
 bōl kē wōbla wawēr mirwā ie'
 itōki, e'pa arke:

—iA Jesús, s'blú David bak
 e' aleri, † sa' saú er siarē wa!

28 Mik Jesús de u a, etā ie'pa
 bōl de ie' ska'. Ie' tō ie'pa a
 ichaké:

—iA' tō iklö'wé tō ye' a a'
 buarmine?

Ie'pa tō iüté:

—A kékēpa, tō, sa' tō
 iklö'wé.

29 Etā Jesús tō ie'pa wōbla ké
 ta ichéitō ie'pa a:

—Wes a' erblōke ye' mik es
 iwà ordaē.

30 Etā ie'pa wōbla buanene.
 Ta Jesús tō iché ie'pa a:

—Kē a' kàne ichök yi a yēs.

31 Erē ie'pa míyal ta i wé
 Jesús tō e' paké ie'pa tō ká e'
 wakpa ulitane a.

*Wēm kē tto eköl e' bua'wé
 Jesús tō.*

32 Wēpa bōl wōbla buanene
 e'pa míyal, e' bet ta pè' wēlepa
 wā wēm kē tto, ese debitū
 eköl Jesús ska', e' a aknama
 tso'. 33 Mik Jesús tō aknama
 trè'wēshkar, etā wēm ttékane
 buaē. Pè' tso' eē e'pa tkiru-
 lune ta ichérakitō:

—Kē yi wā íyi wíse suule
 Israel aleripa shūa.

34 Erē fariseowakpa tō iché:

—Bē, e' wák diché wa ie' tō
 ie'pa trè'wéyal.

Jesús tō pè' sué er siarē wa

† 9:27 David aleri: Es ie'pa tō wé pairine'bitū idi' wa s'blúie kitulebak tō idatse e'
 è kiè. E' wà kiane chè si'kuaie El Mesías.

35 Jesús shkōke ká kōs tso'
 Galilea blublu ñies tsitsir e'
 a. Ie' s'wōbla'wēke judiowak
 ñi dapa'wō wé kōs tso' e'
 a. I blúie Skéköl tso' e' tté
 buaē pakekeitō. Ñies s'kirirke
 kōs, idalērke s'mik kōs, e'
 bua'wēkeitō. 36 Ie' tō isué tō
 ie'pa eriarke siarē, weinetke
 siarē wes obeja kē kkō'nukwak
 ta' es, e' kueki ie'pa suéitō
 er siarē wa. 37 Ie' tō iché
 ittōkatapa a:

—Moki, ye' a ta ie'pa dōr
 wes iyiwō tso'tke wè'iaē shtë
 es, erē ishtōkwakpa kē dōr
 tajē. 38 E' kueki a' tō ikiō kané
 wák a tō ishtōkwakpa patkō.

10

*Jesús tō ittekōlpa tsá e'pa a
 kawō mé*

(Marcos 3.13-19; Lucas
 6.12-16)

1 Jesús tō ittōkatapa dabom
 eyök kí bōl (12), e'pa kié e'
 ska' ta kawō méitō ie'pa a
 wimblupa sulusi trè'woyal
 ñies s'kirirke dué ulitane wā
 esepa bua'wōne.

2 Ie'pa ekkēpa dōr ñies Jesús
 ttekōlpa tsá, e'pa kié i' es:
 kewe dōr Simón, e' kié ñies Pe-
 dro ena ie' el kié Andrés; San-
 tiago ena iél kié Juan, ie'pa
 dōr Zebedeo ala'r; 3 Felipe
 ena Bartolomé; Tomás ena
 Mateo dōr inuköl shtōkwak
 Roma wōkirpa a e'; Santi-
 ago dōr Alfeo alà, ena Tadeo;
 4 Simón Celote ena Judas Is-
 cariote tō Jesús wōmekettsa
 aishkuō ta ibolōkpa a e'.

Jesús tō ittōkatapa patkēmi s'wōbla'uk

(*Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6*)

⁵ Wēpa dabom eyök k₁ bōl (12), ñe'pa patkēmi Jesús tō ta ipattēitō i' es: "Kē a' minuk pē' kē dōr judiowak esepa ká a. Nies kē a' minuk Samaria. ⁶ A' yú Israel aleripa ká a, ie'pa dōr wēs obeja chōwa es. ⁷ A' yú ipakök tō ì blúie Skököl tso' e' kēwō dewatke. ⁸ S'kirirke bua'úne, s'duowa shke'úkane, s'kiri'weke lepra tō, esepa bua'úne as ibatse'rne. Nies aknamapa yōttsa. E' diché mène a' a'ême, e' kueki kē yi ña'war iki.

⁹⁻¹⁰ "Kē ì tsarmi. A' kē kawō ta' inuköl tsukmi yēs. Nies sku', datsi' skà, klökkuō, shko kéli ese kos kē tsarmi. Kaneklökwa chkömi ì kanewekeitō e' ské wa, e' kueki kē ì tsarmi.

¹¹ "Mik a' demi ká tsitsir ö ká blublu a, etā yi tō a' kiēwami er bua' wa ese yulō. Mik a' ikué, etā e' ē u a a' kapörö a' tso' eē e' dalewa. ¹² Mik a' dewa u e' a, etā ie'pa kos serke eē e'pa shke'ú er bua' wa. ¹³ Ie'pa tō a' kiēwa er bua' wa, e' ta Skököl er buaē chōraē ie'pa a. Erē ie'pa kē wa a' kinewa er bua' wa, e' ta kē Skököl er buaē chōpa ie'pa a. ¹⁴ U wele wakpa ö ká wele wakpa kē wa a' kinewa buaē ö kē éna a' ttō tsak, e' ta a' e' yōlur u e' a ö ká e' a ta kapo tso' a' klöttō mik e' ppöō iwā kkachōie ie'pa a tō ie'pa dōr Skököl bolökpa. ¹⁵ Moki, ye' tō a' a' ichè tō aishkuō ta

mik a' wōchakirketke a' nuì k₁, etā ká e' wakpa wōmerdattsa weinuk taiē Sodoma ena Gomorra wakpa bak senuk suluē e'pa tsata.

Jesús ttōkatapa weirdaē ie' kueki

¹⁶ "Ye' ttō ttsō! Ye' tō a' patkekemi pē' shua wēs obejala émi namu tso' taiē, e' shua es. E' kueki a' senú wōsh wa wēs tkabē es; erē ñies a' senú bēre wēs nuböl es. ¹⁷ A' tso' erki. A' miraē ie'pa wa s'shulökwakpa ulā a, ñies a' burdaē siarē judiowak ñi dapa'wo wé a. ¹⁸ Ie'pa wa a' miraē duēser s'wōkirpa ena s'blúpa wōrki ye' ttē kueki. Es a' tō ye' ttē pakeraē ie'pa a, ñies ká ulitane wakpa a. ¹⁹ Mik ie'pa tō a' métsa s'shulökwakpa ulā a, etā kē a' tkinuk ì chēmi a' tō e' tsatkoie. E' wōsha ta Skököl tō ttē eraē a' er a chē ie'pa a. ²⁰ Es kē a' ttōpa a' wák er wa, e' skéie S'yē Wiköl tō ttē eraē a' er a chē.

²¹ "Mik e' kēwō de, etā welepa tō iēl wōmeratssa ttēwa, iyē tō ilā wōmeratssa, ñies ala'r e' kōraka iyē ena imi kkatök as ittōwa. ²² Sulitane tō a' sueraē suluē ye' ttē kueki. Erē a' isie e' tkéwa darērēē dōka bata ekkē, e' tsatkerdaē. ²³ Mik ie'pa tō a' we'ikeke ká wele k₁, etā a' tkōshkar iyōki, a' yú ká kuā'ki a. Moki ye' tō a' a' ichè tō kam ye' dōr S'ditsö Alà e' dōne, e' yōki a' kē dōpa Israel ké kos a.

²⁴ "Wé wōblarke e' kē dōr iwōbla'ukwak tsata. Nies kanē méso kē dōr iwōkir tsata. ²⁵ E'

dör wë' wé wöblarke e' a tö idö wes iwöbla'ukwak es. Nies e' dör wë' kanè méso a tö idö wes iwökir es. U wökir kiérakitö Beelzebú* je' yita iyamipa cherarakitö sulué!

Yi yöki se' ké suanuk
(Lucas 12.2-7)

26 "E' kueki kē a' suanuk ie'pa yöki. Kē i ku' blēulewā e' kē kkayērpa aishkuō tā, ese kos jcherdane. 27 İ chéyö a' a akir bēre, e' chōne sulitane kukua. Nies i kos chéyö bēre asas a' kukuō a, e' chōne aneule sulitane a. 28 Kē a' suanuk yi tö s'tteta'wā es-epa yöki. Ie'pa tö s'chkā ē ttēwāmi erē ie'pa kē a s'wiköl duökwa. E' skēie Skēköl yöki a' suanú. Ie' tö s'chkā n̄ies s'wiköl ewēwami bö' ké a.

29 "Dúla böt tuè tottola inuköl etk wōshkila ē, erē dúla kē arta'wa iski S'yé kē wā ikéwö mène e' tā. 30 E' yita a' kkö'neraëitö buaē dō a' tsakö bitö tso' shtaoule ie' wa. 31 Ie' a tā a' tuè taiē tkōka dúla tso' taiē ese tsata. E' kueki kē a' suanuk.

Wépa kē jaēne Jesús ki
(Lucas 12.8-9)

32 "Yi e' chō sulitane wörki tö ie' dör ye' ttökata, e' tā n̄ies ese cheraëyö ye' Yé tso' ká jai a e' wörki tö ie' dör ye' ttökata. 33 Erē yi tö iblé s'malepa wörki tö ie' kē dör ye' ttökata, e' tā n̄ies ibleraëyö ye' Yé tso' ká jai a e' wörki tö ie' dör ye' ttökata.

Jesús tté kueki se' n̄i bla-batsölordaē

(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

34 "Kē a' tö ibikeitsök tö ye' dē'bitu as a' ser bēre n̄ita ká i' ki. Ye' kē dē'bitu as a' ser bēre n̄ita, e' skēie ye' dē'bitu a' mukka n̄ippök. 35 Ye' dē'bitu as ilā wēm n̄ippö iyē tā, as ilā busi n̄ippö imi tā ena as iyäk n̄ippö iyäk tā. 36 Es yamipa ekka dōraē n̄i bolökpaie ye' tté kueki.

37 "Yi éna iyē ö imi dalēr tkōka ie' éna ye' dalēr e' tsata, ese kē dōpa ye' ttökataie. Nies yi éna ilā wēm ö ilā busi e' dalēr tkōka ie' éna ye' dalēr e' tsata, ese kē dōpa ye' ttökataie. 38 Yi kē e' chō weinuk dō ittēwā krus mik tā iser wes ye' ttökata es, ese kē dōpa ye' ttökataie. 39 Yi e' tsatkak ittēwā yöki, ese kē ulā a sene michoē dōpa. Erē yi e' mettsa ttēwā ye' dalērmik, ese ulā a sene michoē dōraē.

Wes Skēköl tö iské meraē se'a

(Marcos 9.41)

40 "Yi tö a' kiéwā er bua' wa, e' dör wes ye' kiéwaitö er bua' wa es. Nies yi tö ye' kiéwā er bua' wa, e' dör wes ye' kiéwaitö er bua' wa es. 41 Yi tö Skēköl tteköl kiéwā er bua' wa Skēköl tteköl idir e' kueki, e' tā ese a i meraē Skēköl tö ittekölpa a, ese merdaē n̄ies. E' sū yi tö s'ser yēsyesē ese kiéwā er bua' wa iserke yēsyesē e' kueki, e' tā ese a i meraē Skēköl tö s'ser yēsyesē esepa a, ese merdaē n̄ies. 42 Yi isie tö di' kakla ē mé

* 10:25 Beelzebú: E' dör bē, e' ē kiē Satanás.

ye' ttökata ësela a yè, ye' ttökata idir e' kueki, e' ta mokì ye' tò a' a ichè tò ese a iské patordaè buaë.”

11

*Juan S'wöskuökwak
ttökata e'pa de ilè chakök
Jesús a*

(Lucas 7.18-35)

1 Mik Jesús tò ittökatapa dabom eyök kì bøl (12) e'pa wöbla'wé one, eta ie' míá ká tso' tsinet ese a s'wöbla'uk ena Skököl ttè buaë e' pakök.

2 Juan S'wöskuökwak tso' wötèule s'wöto wé a, ee ie' tò ì weke Cristo tò e' tté ttsé. E' kueki ie' tò ittökatapa welepa patké iska'. 3 Ie'pa tò ichaké ia: “¿Be' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie yèule idatse e' ö yi skà panèia sa' tò?”

4 Jesús tò ie'pa iuté: “A' yúne Juan ska' ta ì kōs sué a' tò, ì kōs ttsé a' tò, e' pakōne ie' a. 5 Ipakö ie' a tò s'wöbla kë wawër, esepa wöbla wawënene; s'kraulewa kë shko, esepa shkéne; wépa kiri'weke lepra tò, esepa buanene batse'nene; s'kukuö kë watsér, esepa watsénene; s'duowa shkënekane; ñies Skököl ttè buaë e' pakane s'siarépa a. 6 ¡Yi kë yökì ye' sulune, ayècha buaë ese!”

7 Mik ie'pa míyalne, eta Jesús tò Juan tté pakémitke pè' a, ta iché ie'pa a: “Mik a' dè'rö ká sir poë wé kë yi serku' ee Juan sauk, eta ¿ima a' erbikö wëm wése suëmi a' tò? A' kë dè'rö wëm èse, kabikeitsö wì a dià a wes kua'kō wöppè siwa'

tö es, ese sauk. 8 A' kë dè'rö wëm ese sauk, e' ta ¿wëm wése sauk a' dè'rö? A' kë dè'rö wëm e' paiö datsi' bua'buwa wa ese sauk. A' wa ijcher tò wépa e' paiö es esepa serke blu' u a. 9 Erè ¿wëm wése sauk a' dè'rö? A' dè'rö wëm dör Skököl tteköl ese sauk. Ye' tò a' a ichè tò mokì Juan dör Skököl tteköl, erè ie' kë dör ese è. Ie' dör Skököl tteköl tsata. 10 Skököl yèkuö kì itso' kitule wé Skököl tò ichè wé pairi'bituitö idi' wa s'blúie e' a:

‘Ye' tso'tke ye' ttè pakökwa
patkök be' yökì kewe
be' ñalé yuök.’*

Skököl ttè pakökwa e' dör Juan. 11 Mokì, ye' tò a' a ichè tò s'ditsö ulitane tso'tke dö ikké ta, e'pa shua kë yi ku' Juan S'wöskuökwak tsata. Erè ì blúie Skököl tso' e' a wé dör ësela shuteè e' dör Juan tsata.

12 “Mik Juan S'wöskuökwak s'tsá pautmi dö ikké ta, wépa blúie Skököl tso' esepa weirke siarè. Pè' kèsik suluè esepa éna ie'pa ewakwa. 13 Kam Juan tò s'pattömi e' yökì Skököl ttekölpa kōs ena Moisés, e'pa tò iyè'bak tò Skököl datse se' blúie. 14 A' éna iklö'wak es, e' ta Juan dör Skököl tteköl kiè Elías yèuletke tò idatskene e'. 15 ¡A' éna ye' ttö tsak, e' ma ikukueblö bua'ie!

16 “¿Ima a' chëmi ye' tò? ¿Wes a' dör? A' dör wes ttè i' tò ichè es: Ala'rla tso' inuk u itökì. Shabötspa arke taiè ta icheke iyamipa a: 17 ‘Sa' tò pulè bla'wé, erè a' kë klötène’;

* 11:10 Malaquías 3.1

sa' tō s'eriar ttseittsé, erē a' kē iine'.¹⁸ E' wà dōr tō Juan de batsōtā', blo' kē yōtā', tā a' tō iché tō aknama tso' ie' a'.¹⁹ E' ukuōkī tā ye' dōr S'ditsō Alà, e' de kē batsōtā', blo' yeta', tā a' ye' cheke tō ye' chkō tajē, ye' blo' yè tajē ñies tō ye' dōr inukōl shtōkwakpa ena pē' sulusipa malepa, esepa sini'. A' tō ye' cheke es, erē isuērasō bulebōk tā tō wēpa serke wes Skēkōl siwé tō ichè es esepa dōr yēsyesē.”

Ká mañat wakpa weirdaē siarē

(Lucas 10.13-15)

²⁰ Etā ká wēpa kī Jesús tō i kē or yi a ese o' tajē ká malepa tsata, e' wakpa kē er maneone Skēkōl a. E' kuēkī ie' tō ie'pa ché ttē i' wa: ²¹ “A Corazín wakpa, a Betsaida wakpa, iwēstela ina a' ta! I kē or yi a ese o' ye' tō tajē a' wōrkī, erē a' kē er maneone. E' úpa ye' tō Tiro ena Sidón wakpa wōrkī, e'ma ká iaiaē ie'pa er maneobak. Ie'pa tō eriane datsi' ajaē iē'kabak, ñies ie'pa e' tkē'kabak muluchka kī iwà kkachōie tō ie'pa er mane'wé Skēkōl a. ²² E' kuēkī ye' tō ichè tō aishkuō tā mik a' wōchakirketke a' nuī kī, eta a' wōmerdattsa weinuk tajē shute Tiro ena Sidón wakpa tsata. ²³ A Cafarnaúm wakpa, kē a' tō ibikeitsōk tō Skēkōl wā a' mi'mitser ká jai a. Ie' tō a' patkerami diōshet wé s'wimblu weirke eē. I kē or yi a ese wéyō tajē a' wōrkī, erē a' kē er maneone. E'

úpa ye' tō Sodoma wakpa sulūe wōrkī, e'ma ie'pa tso'ia dō ikkē ta. ²⁴ E' kuēkī ye' tō ichè tō aishkuō tā mik a' wōchakirketke a' nuī kī, eta a' wōmerdattsa weinuk tajē shute Sodoma wakpa tsata.”

A' kos erblō Jesús mik

(Lucas 10.21-22)

²⁵⁻²⁶ Etā Jesús tō iché: “A ye' Yē, be' dōr íyi ulitane tso' ká jai a ena ká i' a e' Kēkōl. Ttē buaē blē'wā be' tō pē' wā siwa' jcher iskiē ena erbikō tajē esepa yōkī, erē ikkachébō s'ēsepala a. Es be' kī ikiane, e' kuēkī be' tō iwé es. E' kuēkī be' kīkékayō.”

²⁷ Jesús ttē iyē tā one tā ichéitō pē' tso' eē e'pa a: “Ye' Yē tō íyi ulitane méat ye' ulā a. Ye' dōr Skēkōl Alà, kē yi wā ijcher mokī tō wes ye' dōr, e' jcher ye' Yē ē wā. Ñies kē yi wā ijcher mokī tō wes ye' Yē dōr, e' jcher ye' ē wā. Ñies wēpa a ye' éna ikkachak esepa wā ijchermi. ²⁸ A' eriarke tajē, weirke siarē íyi ulitane dikīa wes dali ekkeē dikīa s'shtrirwā es. A' shkō ye' ska', eta a' enuraē ye' batamik. ²⁹⁻³⁰ Ye' ser bēre, ye' er buaē, e' kuēkī a' e' tiúwā ye' ttē dikīa. Ttē wa ye' tō a' wōbla'weke, e' kē dōr darērēē, e' kē tō a' we'ikepa wes. E' kuēkī a' e' wōbla'ú ye' wa tā a' enuraē buaē.”

12

Jesús ttōkatapa tō trigo wōikléē eno diwō a
(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

¹ E' k^éwö ska' ta, eno diwö a, Jesús dami trigo shu^á ta ittök^átapa dué bli wa. E' kue^ki ie'pa tö trigo wöikl^érami ta ikat^éramirakitö. ² Mik fariseowakpa tö isu^é, eta' ie'pa tö iché Jesús a:

—Isa^ú, be' ttök^átapa tso' ì k^éwö ta' wè eno diwö a, ese uk.

³ Ie' tö ie'pa iut^é:

—Ì o' David tö k^á iaia^é é' k^é aritsule a' wa Sk^éköl y^ékkuö kⁱ? Etökⁱcha ta' ie' ena ikl^épa dué bli wa. ⁴ E' kue^ki ie' dew^á Sk^éköl wé a ta pan meule Sk^éköl a e' klö'w^éitö ta iñ^éitö. Pan e' k^é k^éwö ta' ñè ie' ena ikl^épa a, sacerdotepa é a ik^éwö ta' ñè. Eré a' éna iane tö e' k^é dör sul^é Sk^éköl wö^a. ⁵ Ñies é' k^é wa iaritsule ttè dalöi^éno kit Moisés tö e' kⁱ tö eré sacerdotepa kan^éblöke Sk^éköl wé a eno diwö a, eré e' k^é wa ie'pa tö idalö^éw^éku'wa? ⁶ Ye' tö ichè a' a tö ierö se' dur eköl, e' dör Sk^éköl wé tsat^á. ⁷ Sk^éköl tö iy^é' iy^ékkuö kⁱ: 'Iyiwak jch^éule mè ye' a, e' k^é kiane ye' kⁱ. Ye' kⁱ ikiane tö a' ñi sa^ú er siar^é wa.'* Ttè e' wà an^úpa a' éna mokⁱé, e' ma k^é s'kⁱ ì nuⁱ ta' ese k^é kkat^épa a' tö. ⁸ Ye' dör S'ditsö Alà, e' wa kawö ta' ichök tö ì dör bua^é ö ì dör sul^é wè eno diwö a.

Jesús tö wëm eköl ulà siulewa e' bua'wéne

(*Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11*)

⁹ E' ukuökⁱ ta' Jesús dew^á ie'pa ñi dapa'wö wé a. ¹⁰ Eta' e^é wëm tk^ér eköl ulà etk

siulewa. Ie'pa éna Jesús kkat^á ìlè kⁱ e' kue^ki ie' a ichak^éra^kitö:

—¿Ima be' tö ibikeitsè? ¿Ka^wö meule se' a Moisés ttè a s'bu^á'wöne eno diwö a ö au?

¹¹ Ie' tö ie'pa iut^é:

—A' obeja an^émi etö kau^k a eno diwö a, e' ta' a' mira^é iyök^{tsa}. ¹² E' yita' se' tu^éta' tai^é obeja tsat^á, e' kue^ki kawö tso' se' a s'kⁱmoie eno diwö a.

¹³ Eta' ie' tö iché wëm ulà siulewa e' a:

—Be' ulà shulöö.

Ta' ie' ulà shul^ée ta' ibuanene bua^é w^és iulà i^ét es. ¹⁴ Fariseowakpa e' y^étt^á ta' ilerits^éra^kitö “¿w^és sö Jesús ttèwami?”

Jesús dör Sk^éköl kanè méso bua'ie e'

¹⁵ E' jch^én^éwa Jesús wa, e' kue^ki ie' mí^á bán^ét. Tai^é p^é' dami ie' itökⁱ e'pa shu^á ikirirkerak e'pa k^{os} bua'wéne ie' tö. ¹⁶ Ie' tö iché ie'pa a:

—K^é ye' tté p^árka. ¹⁷ Ie' tö iché ie'pa a es as iwà tk^ö w^és Sk^éköl tteköl kiè Isaías tö iy^é' es, e' tö iy^é' i' es:

¹⁸ Sk^éköl tö ichè: “I' dör ye' kanè méso shukⁱt ye' tö,

e' dal^ér tai^é ye' éna, ie' w^ér ye' wa bua^é shu^é.

Ye' Wiköl mera^éyö ie' a,

ta' ie' tö s^éne y^ésy^és^é wà pak^éra^é k^á ulitane wakpa a.

¹⁹ Ie' serda^é b^érè. K^é yi wöñakt^épa ie' tö.

K^é ì chepa ie' tö an^éule. K^é yi tö ie' ttö t^ésepa ñal^á kⁱ.

* 12:7 Oseas 6.6

20 S'weirke siarë, esepa kë kî
we'ikepa ie' tō,
Se' kë diché ta'ia esepa
kimeraë ie' tō
dō mik ie' e' alōrakā i sulu kōs
kî sene yēsēsē wa etā.
21 Kā ulitane wakpa tō ie' ē
paneraë e' tsatkoie.”†

*Fariseowakpa tō Jesús
kkaté*
(*Marcos 3.20-30; Lucas
11.14-23; 12.10*)

22 Etā ie'pa wa wēm ekōl a
aknama tso' ese debitu Jesús
ska', e' kë wōbla wawēr, kë tto.
Jesús tō ibua'wēne tā iwōbla
wawēnene ñies ittékane.
23 Ie'pa kōs tkirulune iweblök
tā iñi chakérak: “¿A' ichè wî
dör s'blú bak David, e' aleri?”

24 Mik i ché ie'pa tō, e'
ttsé fariseowakpa tō, etā
ie'pa tō iché: “Beelzebú dör
bé, e' diché wa ie' tō ie'pa
trè'wekeyal.”

25 Erë i bikeitseke ie'pa tō e'
suéwaitō, e' kueki ie' tō iché
ie'pa a:

“S'serke ká etkë kî e' ñi
blabatsélor ñippök ñita, kë
wöklör, e' tā ie'pa wákpa ē ñi
eurawa. Ñies ñi yamipa e'
kéka ñippök ñita, kë wöklör, e'
tā ie'pa mir wa'k ēme. 26 Es
ñies Satanás mú tō iklépa
trè'wéyal, e' tā ie' tso' ñippök
iwakpa ē tā. ¿Wes i blúie ie'
tso' e' sermiia? 27 Ye' tō ak-
namapa trè'úpayal Beelzebú
diché wa, e' tā ¿yi diché wa
a' klépa tō itrè'wēmiyal? Ie'pa
kë a itrēnukyal Beelzebú diché
wa, e' kueki ¿wes a' tō ye'
kkatēmi tō ye' tō itrè'wekeyal

Beelzebú diché wa? A' wák
klépa tō iwà kkacheraë tō
a' ttè kë dör moki. 28 Ye' tō
aknamapa trè'wéyal Skëköl
Wiköl diché wa, e' tā e' wà
kiane chè tō i blúie Skëköl tso',
e' kéwō detke a' a.

29 “¿Wes yi mi' miwa wēm
diché taië† ese u a ie' íyi eki-
blök kam ie' tō iwák ma'wā e'
yöki? Es ēme íyi ekiblērmi.

30 “Yi kë a ye' dör bua', ese
dör ye' bolök. Yi kë tō ye' kímè
imalepa tsukbitu Skëköl ska',
ese tō ie'pa po'wékemi.

31 “E' kueki ye' tō ichè tō i
sulu kōs wambleke a' tō ñies
Skëköl chè sulu kōs e' nuí
olo'yemiitō a' kî. Erë yi tō
Wiköl Batse'r ché suluë, e' nuí
kë olorpa iki. 32 Ñies yi tō ye'
dör S'ditsö Alà, e' ché suluë, e'
nuí olo'yemi Skëköl tō iki. Erë
yi tō Wiköl Batse'r ché suluë
e' nuí kë olorpa iki i'ñe tā ñies
aishkuō tā.

Kal buaë ena kal suluë
(*Lucas 6.43-45*)

33 “Kal wërkewā iwō kî. Kal
buaë, ese wō dör buaë; kal
sulu, ese wō dör sulu. 34 ¡A'
dör suluë wes tkabë chök es!
A' er dör suluë, ¿wes a' ttōmi
buaë? I bikeitsekesö, e' ē
chekesö. 35 Wēm dör buaë
ese serke buaë, ttō yēsēsē ie'
er dör buaë e' kueki. Wēm
dör suluë, ese serke suluë, ttō
suluë ie' er dör suluë e' kueki.
36 Ye' tō a' a' ichè tō aishkuō tā
mik a' wōchakirketke a' nuí kî
e' kéwō de, etā ttè sulu ché a'
ulitane tō shabatshabat e' kî
a' wōchakirdaë. 37 A' wakpa ttè
wa a' shulirdaë. A' tō ttè buaë

† 12:21 Isaiás 42.1-4 ‡ 12:29 Wēm diché taië: E' wà kiane chè Satanás. Jesús
dör wé dör ie' íyi ekibleke e'.

cheke, e' ta Skëköl tö icheraë tö kë a' kî i nuî ta'. Erë a' tö ttë sulu cheke, e' ta ie' tö icheraë tö a' kî nuî tso'."

Fariseowakpa tö ì kë or yi a ese kië suë
(*Marcos 8.12; Lucas 11.29-32*)

³⁸ Etä fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa welepa tö iché Jesús a:

—Ï kë or yi a ese ú sa' a iwà kkachoie tö moki be' patkë'bitu Skëköl tö.

³⁹ Ie' tö ie'pa iutë:

—A' dör pë' suluë e' kë tö Skëköl dalöië wës trër wakpa kë tö imaso dalöië es. A' tö ye' a ikië tö ì kë or yi a ese uyö iwà kkachoie tö moki Skëköl tö ye' patkë'bitu. Erë ye' tö ilè weraë etökicha ëme iwà kkachoie e' dör wës ibak Jonás dör Skëköl tteköl e' ta es. ⁴⁰ Ie' sene nima bërie e' shua doka ká mañat ñië nañeë, es ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' serdaë iyök shua ká mañat ñië nañeë. ⁴¹ Mik Jonás tö Nínive wakpa paut, etä ie'pa er maneo' Skëköl a. Erë ñië ta ye' dur ie e' dör ie' tsata, erë a' kë er mane'u Skëköl a. E' kueki aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuî kî, etä Nínive wakpa e' koraça ie' wörki a' kkatök. ⁴² Aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuî kî, etä alaköl datse ká banet diwö tskirke e' o'mik, bak iká blúie, e' e' koraça ie' wörki a' kkatök tö a' dör pë' suluë. Ká iaiaë alaköl e' dë'bitu datse kamië se' blú bak Salomón wa iyi jcher tajë e' ttö kïttsök. Erë ñië ta ye' dur a' shua e' dör

Salomón tsata, erë a' kë tö ye' ttö iutë. E' kueki alaköl e' tö a' kkateraë.

Wimblu sulusi dene wëm a
(*Lucas 11.24-26*)

⁴³ “Mik wimblu sulusi trëneskar yile a, etä imia ká sir poë wë kë yi ku' ese ska'. Ie' tso' ká yulök senoië erë kë ie' wa ikune. E' kueki ie' ibikeitsë: ⁴⁴ ‘Ye' miãne wë ye' trëneskar eë senuk.’ Mik ie' demine wëm e' a, etä ie' tö isuë tö wëm dör wës u shuiriule buaë maneneë kë a yi ku' es. ⁴⁵ Etä ie' miã iyamipa kî yulök doka kul suluë shutë ie' tsata ta ie'pa kos de senuk wëm e' a. Wëm e' miãne suluë shutë kenet tsata. Es iwamblërdaë a' dör pë' sulusipa e'pa ta.”

Jesús mi ena iëlpa debitu ie' weblök
(*Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21*)

⁴⁶ Jesús ttökeia pë' ta e' shua ie' mi ena iëlpa ena ikutapa e'pa iëter u'rki. Ie'pa ttak ie' ta. ⁴⁷ Yile tö ibiyö ché ie' a:

—Be' mi ena be' elpa ena be' kutapa e'pa shkö be' weblök.

⁴⁸ Erë Jesús iutë:

—¿Yi dör ye' mi ena ye' elpa ena ye' kutapa?

⁴⁹ Etä Jesús tö ie' a ittökatapa kkaché ulà wa ta ichéitö:

—Isau, ie'pa dör wës ye' mi ena ye' elpa ena ye' kutapa es. ⁵⁰ Yi serke wës ye' Yë tso' ká jai a e' kî ikiane es, esepa dör wës ye' el ena ye' kutà ena ye' mi es.

13

Të kuatkökwak ttë
(*Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8*)

¹ E' ě diwō wa Jesús e' yéttsa u a mía batsōri kkōmik tā ee ie' e' tkésēr. ² Pē' debitu tajē ie' ska', e' kuēki ie' e' iéka kanò a tā ee ie' e' tkésēr ie'pa wōbla'uk. Ie'pa ulitane atē ká sí ki batsōri kkōmik. ³ Ie' tō ttè tsakīē kleé ie'pa a. E' et dōr i' es: "Wēm ekōl mía tē kuatkōk ppé ululu ěme* ⁴ Mik ie' tso' iwō ppōk, etā ditsōwō wele anewa ñala ska' tā dù debitu tō ikatēwa. ⁵ Ditsōwō wele anewa áklo a wé íyōk kē tā' tajē ese ska'. Íyōk kē tā' tajē, e' kuēki bet tā itsk-ineka. ⁶ Erē kē iwí kicha tā' tajē, e' kuēki mik dība aneka iki etā isinewa. ⁷ Ditsōwō wele anewa dika'chka shua. Dika'chka ena ditsōwō talane ñita, erē dika'chka e' aléka iki. ⁸ Erē ditsōwō wele anewa íyōk bua'buwa ki, e' tskīne talane wōne buaē. Wele wōne dōka cien eyōk (100) elka elka, wele dabom teryōk (60), wele dabom mañayōk (30). ⁹ ¡A' éna ye' ttō ttsak, e'ma ikukueblō bua'ie!"

Ì kuēki Jesús tō s'wōbla'weke kleaule

(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Etā Jesús ttōkatapa debitu ie' ska' tā ichakérakitō ia: "¿Ì kuēki be' tō ie'pa wōbla'weke kleaule?" ¹¹ Ie' tō ie'pa iuté: "Ì blúie Skékōl tso' e' tté blēulewa e' kēwō meneat a' a wà jchenoie, erē pē' malepa a kē imeneat es. ¹² Yi wā ttè e' jcher ese a imerdaē as ie' wā ikí jcher bua'ie. Erē yi

kē éna ianak, ese wā ì jcher bērebēre e' yerattsane iyōki. ¹³ Ì weke ye' tō e' suēke ie'pa tō, erē ie'pa kē éna iwà ane. Ì cheke ye' tō e' ttseke ie'pa tō, erē ie'pa kē tō ittseku' er moki wa, ie'pa kē éna iwà iutak. E' kuēki ye' kapakōke ie'pa tā es. ¹⁴⁻¹⁵ Es iwà tkōke ie'pa tā wēs Skékōl ttekōl kiē Isaías tō iyē' es, e' tō iyē' i' es:

'Ká i' wakpa er mía darērē, kē ì dē'wajā.

Ie'pa kukuōña wōtēwa darērē as kē iwattsēr,

ie'pa tō iwōbla tsimiwēwa as kē iwawēr.

Ie'pa tō iwé es as ie'pa kē éna iwà ar, as ie'pa kē er mane'ù ye' ska' tā ye' tō ie'pa bua'wè.

E' kuēki ie'pa tō ittseraē je', erē kē ie'pa éna iwà arpa,

ie'pa tō isuēraē je', erē kē ie'pa tō iklō'wēpa.†

Es Isaías tō iyē'.

¹⁶ "Erē a' wōbla wawēr buaē, a' kukuōña wattsēr buaē, e' kuēki ayēcha buaē a'. ¹⁷ Moki ye' tō a' a ichè tō Skékōl ttekōlpa tajē ena ká iaiaē s'bak ser yēsyesē e'pa tō ì sué a' tō ena ì ttsé a' tō e' kkeyē' siarē sué ena ttsè, erē ie'pa kē wā isune ittseñe.

Tē kuatkōkwak tté e' wà pake Jesús tō

(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)

¹⁸ "Ittsō, ì kleéyō tē kuatkōkwak tté wa, e' wà pakekeyō a' a. ¹⁹ Pē' wēlepa tā itkōmi wēs ditsōwō arwa ñala

* **13:3** tē kuatkōk ppé ululu: E' kēwō ska' tā pē' wōblar tē kuatkōk wō ppélur tē kōs e' ki. † **13:14-15** Isaías 6.9-10

ska' es. Esepa tō ì blúie Skëköl tso' e' tté ttsé, erë ie'pa kë éna iwà ane. Bě de tã tté buaë yéttsã ie'pa er a. ²⁰ Welepa skà tã itkömi wes ditsöwö arwa áklo a es. Esepa tō Skëköl tté ttsé tã iklö'wérakitō ttsé'ne buaë wa. ²¹ Erë ie'pa kë wì kicha tã' taië, e' kueki ie'pa tō iklö'wé ekuölö ě. Mik ie'pa weinemitke Skëköl tté kueki, etã ie'pa anemine bet. ²² Welepa skà tã itkömi wes ditsöwö arwa dika'chka shua es. Esepa tō Skëköl tté ttsé, erë ie'pa tō íyi tso' ká i' ki ese bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rie inuköl ki ena ì tso' ká i' ki tō s'ttsé'weke buaë ese ki. E' kos tō Skëköl tté kui'wéwa ie'pa er a tã kë idë'ttsã buaë wes ikiane es. ²³ Erë welepa skà tã itkömi wes ditsöwö arwa íyök bua'buwa ki es. Esepa je' tō Skëköl tté ttsé tã iwà ane buaë ie'pa éna tã iwà dettsã buaë wes ikiane es. Ie'pa dör wes íyi kuá wör buaë es wele wöne dökã cien eyök (100), wele dabom teryök (60), wele dabom mañayök (30)."

Kakö kua'ki tkëne trigo shua e' tté

²⁴ Jesús tō tté skà kleéne ie'pa a i' es: "Ì blúie Skëköl tso' e' tã itköke wes itka wëm eköl tō trigowö kuatké iká a e' tã itka es. ²⁵ Nañewe ie'pa kapolur e' dalewa ibolök deb-itu eköl kakö dör trigo suë ese wö kuatké trigo shua tã iwák mía. ²⁶ Mik trigo wöne, etã iwënewã tō ñies kakö kua'ki tso'. ²⁷ Ikanè mésopa mía tã iché kanè wák a: 'A kékëpa,

be' tō trigowö bua'buwa kuatké be' ká a tã ¿wes e' a kakö kua'ki tso'?" ²⁸ Ie' tō ie'pa iüté: 'Ye' bolök wele tō iwamblé ye' ki.' Ie'pa tō ie' a ichaké: '¿Be' ki ikiane tō sa' mi' kakö ñe' yökulur?' ²⁹ Erë ie' tō ie'pa iüté: 'Au, imúat es. A' tō kakö yéttsã e' tã trigo yërtsãmí itã ñies. ³⁰ Imúat as italar ñitã dö mik itêrketke etã. E' wa ye' tō itökwakpa patkeke kakö tök kewe muë eyök eyök ña'wëwa bö' a. E' ukuöki tã ye' tō trigowö tök patkeke blè wé ye' iyiwö blöke e' wé a.' "

Mostaza wö tté
(*Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19*)

³¹ Tté skà kleéne Jesús tō ie'pa a i' es: "Ì blúie Skëköl tso' e' dör wes mostaza wö kuatkèsö ká a es. ³² E' wö dör tsirlala iyiwö ulitane dikia. Erë mik italane tã e' dör íyi kuá tsitsir ulitane tsatã. E' mía kalie tã dù datse u yuök iulã tsaka."

Pan wölöwoka tté
(*Lucas 13.20-21*)

³³ Jesús tō ie'pa a tté skà kleéne i' es: "Ì blúie Skëköl tso' e' dör wes pan wölöwoka wötué tayë tō harinachka mañayök a es. E' tō hari-nachka e' kos wölöwéka taië."

Jesús tō s'wöbla'weke kleaule
(*Marcos 4.33-34*)

³⁴ Tté e' kos kleé Jesús tō ie'pa a. Mokí ie' kë wã ì pakane ie'pa a kë kleaule. ³⁵ Ie' tō s'wöbla'wé es, e' wa ì yë'bak Skëköl tteköl eköl tō e' wã tka, e' dör i' es:

“Ye' tō s'wōbla'weraē kleaule.
Ttē tso' blēule ká iaiāē ká i'
yōne e'tāmi,
ese kkacherayō ie'pa a.” †
Es Skēkōl ttekōl tō iyē'.

*Kakō kuā'ki ttē e' wà pakē
Jesús tō*

³⁶ Eta Jesús e' chéat pē' a
ta imía u a. Ittōkatapa de
ie' ska' ta iché ie' a: “Kakō
kuā'ki wakleébō, e' wà pakō
sa' a.” ³⁷ Ie' tō ie'pa a iché:
“Yi tō trigowō kuatké, e'
dör ye' dör S'ditsō Alà e'.
³⁸ Tē wé kī ikuatkēne e' dör
ká i'. Trigowō e' dör wépa
blúie Skēkōl tso' esepa. Kakō
kuā'ki e' dör wépa dör bē
icha esepa. ³⁹ Ibolök tō kakō
kuā'ki kuatké e' dör bē ē. Ilir
kēwō e' dör ká i' erkewatke
e' kēwō. Itōkwakpa e'pa dör
Skēkōl biyōchōkwakpa. ⁴⁰ Wes
ie'pa tō kakō kuā'ki yéttsa
uyéwa bö' a, es itkōraē ká i'
erkewatke eta. ⁴¹ E' kēwō
ska' ta ye' dör S'ditsō Alà e'
dōraē íyi ulitane blúie da'áie.
Ye' tō ye' biyōchōkwakpa
patkeraē wépa tō o'ka
keke i' sulu wamblō ena
wépa e' wamblō sulu esepa
kos shtōkka. ⁴² Ie'pa
uyerawarakitō bö' taiē a, eē
iurarak ñies ikà yilitdawarak
iweir kuēki. ⁴³ Erē s'ser
yēsýēsē, esepa dalōburdaē wes
diwō es wé S'yē tso' ie'pa blúie
eē. ¡A' éna ye' ttō tsak, e'ma
ikukueblō bua'ie!

Íyi tuē darērēē blēulewā e' ttē

⁴⁴ “Í blúie Skēkōl tso' e'
dör wes íyi tuē darērēē ese
blēulewā yile ká a es. E' kué

wēm ekōl tō ta e' tō ie' ttsē'wé
buaē. E' kuēki ie' tō ibléwane
ta imía ta i' kos tso' iwā, e'
watuéttsaitō. E' ské wa ie' tō
ká e' tuē. Es íyi tuē darērēē e'
de ie' ulā a.

*Ákwōla bua'buā tuē darērēē
e' ttē*

⁴⁵ “Ñies i' blúie Skēkōl tso'
e' dör wes ákwōla bua'buā
yuleke íyi wataukwak ekōl tō
tuē es. ⁴⁶ E' tō ákwōla bua'buā
ichök tuē darērēē shūte ese
kuéwa ta imía ta i' kos tso' iwā
e' watuéttsaitō. E' ské wa ie'
tō ákwōla bua'buā e' tuéttsa.

Kla' ttē

⁴⁷ “Ñies i' blúie Skēkōl tso'
e' dör wes kla' uyé wépa
welepa tō dayē a es. E' tō
nima klō'wé taiē tsakiē buaē
ena suluē. ⁴⁸ Mik ie'pa tō
kla' yéttsa ká sí kī ta ie'pa
e' tulésar nima shushtök;
íbuā'buā iéka kkō a ta ísulusi
uyémi bánet. ⁴⁹ Es itkōraē
mik ká i' erkewatke eta.
Skēkōl biyōchōkwakpa bituraē
s'shushtök; s'sulusipa michoē
bánet, s'ser yēsýēsē michoē
bánet. ⁵⁰ S'sulusipa kos
uyerawā Skēkōl biyōchōkwakpa
tō bö' taiē e' a, eē ie'pa iuraē
siarē, kà yilitdawā iweir
kuēki.”

Íyi pa'ali ena íyi kēchke e' ttē

⁵¹ Jesús tō ittōkatapa a
ichaké:

—¿Ttē ekkē kos wà ane a'
éna?

⁵² Ie'pa iituté:

—Tō.

Ie' tō ie'pa a iché:

—E' kuēki mik s'wōbla'uk
ttē dalōiēno wa wakpa ese

eköl e' yué buaë ì blúie Skéköl tso' e' tté wa, eta ie' tó s'wöbla'wëmi buaë ttè kèchke wa ñies ttè pa'alì wa. Ie' dör wes u wák wà íyi tso' blèule iblo a es. Ese wà ijcher mik ta ikèchke ö ipa'alì kiane yettsa s'malepa kimoie.

Nazaret wakpa tó Jesús watéttsa

⁵³ Mik Jesús ttè kleé one, eta imía ⁵⁴ demi Nazaret, e' dör ie' wák ká. Ee ie' tó s'wöbla'wëmitke judiowak ñi dapa'wo wé tso' ee e' a. Wes ie' tó ie'pa wöbla'weke e' tó ie'pa tkiwéwa. Ie'pa tó iché ñi a:

—¿Wé ie' e' yué ttè tajë ekké wa? ¿Wes ì kè or yi a ese wé ie' tó buaë? ⁵⁵ ¿Ie' wí yé kè dör se' íyi yuök kaltak wa e'? ¿Ie' mi kè dör María? ¿Ie' èlpa kè dör Santiago, José, Simón ena Judas? ⁵⁶ ¿Ñies ie' kutapa kè serku' se' shua? Eta ì kos weke ie' tó ¿wé e' bité ie' wà?

⁵⁷ Ie'pa kè éna ie' ttè klö'wak. Erë ie' iché ie'pa a:

—Ká wa'ñe Skéköl tteköl dalöiërta', erë iwák ká kì ena iwák u a ee kè idalöiërta'.

⁵⁸ Ie'pa kè erblène ie' mik, e' kuëki ì kè or yi a ese kè one ie' wà tajë ee.

14

Juan S'wöskuökwak kötewa
(*Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9*)

¹ E' kèwö ska' ta Herodes dör Galilea blú, e' tó Jesús tté ttsé, ² e' kuëki ie' tó iché ikané mésopa a: “Wëm ñe' dör Juan S'wöskuökwak shkenekane e'.

E' kuëki ie' wà diché tso' ì kè or yi a ese woie.”

³ Herodes tó Juan klö'ukwa patké' wötè'waitö s'wöto wé a, e' kuëki ie' tó Jesús ché es. Ie' sene' Herodías ta, e' dör ie' èl kiè Felipe e' alaköl. ⁴ E' yé Juan tó ie' a: “Kè be' kawö ta' senuk be' èl alaköl ta.” E' kuëki Herodes tó Juan wötökwa patké'.

⁵ Herodes éna Juan ttakwa erë ie' suane pè' yöki, ie'pa tó iklö'wé tó Juan dör Skéköl tteköl e' kuëki. ⁶ Erë mik Herodes tó iduéswo kèwö tkö'weke, eta Herodías alà busi e' klöté s'kiule tso' tajë e'pa wörki. E' wër buaë Herodes wa. ⁷ E' kuëki ie' tó iché ie' a yësyësë Skéköl wörki: “Mokì ye' tó iché, ì kiè be' tó ye' a, e' meraëyo be' a.” ⁸ Eta ie' tó iché Herodes a wes imì tó ie' a iyé' es:

—Juan S'wöskuökwak ttökwa patkö ta iwökir mú ye' a kulè' a iwà kkachöie tó mokì ittéwarakitö.

⁹ Eta blu' Herodes erianeka tajë, erë ie' tó ittè métke s'kiule tso' e'pa kukua, e' kuëki ie' tó ikéwö mé. ¹⁰ Ie' tó Juan kuli' tókök patké s'wöto wé a. ¹¹ E' ukuöki ta ie'pa wà iwökir debitu kulè' a mé busi a ta ie' tó imé imì a.

¹² Juan ttökatapa de ta inú tsémirakitö wötéwa. E' ukuöki ta ie'pa mía ta ibiyö ché Jesús a.

Pè' döka mil skeyök e' tié Jesús tó

(*Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14*)

13 Mik Jesús tō biyō e' ttsé, etā ie' mīa kanō kī ekōrla bānet wē kē yi serku' ese ska'. Mik pē' wā ijchenewa tō ie' mīa, etā ie'pa mīyal itōkī batsōri kkōmik klō wa.

14 Mik Jesús e' yéttsa kanō a, etā pē' tso' tajē ipanuk e' suéitō. Ie'pa suéitō er siarē wa. S'kirirke kōs demi ie'pa wā e' bua'wéitō. 15 Ká tuir- ketke, e' kuekī ittōkatapa de ie' ska' tā ichérakitō ie' a:

—Ká de tsálij, kē yi serku' iē. Ie'pa yuōmi as ie'pa mi' pē' serke tsinet eē ilē taŭk ñè.

16 Ie' tō ie'pa iūté:

—Ie'pa kē kawōta mi'kyal; ie'pa tiō a' tō.

17 Ie'pa tō iūté:

—Pan skel ena nima bōtō e' ē tso' sa' wā.

18 Ie' tō iché:

—Itsūbitū ña.

19 Etā ie' tō pē' kē e' tulōkser iski ta'tsi kī. E' ukuōkī tā ie' tō pan skel ena nima bōtō e' klō'wé tā iká sué ká jai a tā wéstela chéitō Skékōl a. Tā pan blatéitō mé ittōkatapa a as ie'pa tō iwatiō pē' a. 20 Ie'pa ulitane chké de wē'. Iбата ate e' shtérakitō iēne dōka kkōla dabom eyōk kī bōk. 21 Ie'pa chké e'pa dōka mil skeyōk (5.000) wēpa ē, alakōlpa ena ala'rla kē shtane.

Jesús shké di' kī

(*Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21*)

22 E' ukuōkī tā Jesús tō iché ittōkatapa a: “A' e' iōka kanō a, a' yúshkatke ye' yōkī kewe batsōri wīshet.” Ie' tō iché pē' malepa a: “A' yúne a' u a.” 23 E' ukuōkī tā ie' mīa ekōrla

kābata a ttōk S'yē tā. Mik ká tuine, etā ie' tso'ia kābata a. 24 E' dalewa ittōkatapa mirwā batsōri kī demitke elkeē. Siwā' bitsirke tajē ie'pa kke wōiá, e' tō di' uyeke tajē tērke kanō mik. 25 Ká ñirketke etā Jesús mīa ie'pa ska' shkōrami di' kī. 26 Erē mik ie'pa tō isuē tō ie' shkōdatse di' kī, etā e' tō ie'pa tkiwēwā suawé tajē tā ianekarak:

—iWimblu datse se' kker!

27 Erē ie' iché ie'pa a:

—iA' er kuú! Kē a' suanuk, ye' idir.

28 Etā Pedro tō iché ie' a:

—A Skékēpa, mokī be' idir, e' tā kawō mú ye' a shkōk di' kī dō be' ska'.

29 Etā Jesús tō iūté:

—Be' shkō ye' ska'.

Etā Pedro e' yéttsa kanō a shkēmi di' kī dō Jesús ska'. 30 Erē mik ie' isuē tō siwā' bitsirke darērēē, etā ie' suanēka tajē tā iwōtunewami di' a tā ianēka tajē:

—iA Skékēpa, ye' tsatkō!

31 E' bet tā Jesús tō iklō'wé iulā a tā iché ia:

—iWēsua be' erblōke ye' mik bērebērē! i' kuekī be' ibikeitsēka bōtbōt?

32 Mik ie'pa bōl e' iēka kanō a, etā siwā' wōklōne. 33 Ie'pa kōs tso' kanō a, e'pa e' tulēsér kuchē kī Jesús wōrkī idalōioie tā ichérakitō:

—iMokī be' dōr Skékōl Alā je'!

Jesús tō s'kirirkepa bua'wé Genesaret

(*Marcos 6.53-56*)

34 Itkattsarak batsōri wīshet demirak Genesaret.

35 Mik ká e' wakpa tō isuē tō Jesús idir, etā ie'pa tō ittē ppéka ká e' kos a. Ie'pa wa s'kirirke mi'ke ie' ska' as ibua'ùitō. 36 S'kirirke esepa kköchöke ie' a tō ie'pa a ie' datsi' bata ě mú kèwā. Wépa kos tō iké e'pa buanene.

15

Ì tō se' ia'wèmi ñáie
(Marcos 7.1-23)

1 Fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa serke Jerusalén, e'pa wélepa debitu Jesús ska'. Ie'pa tō ie' a ichaké:

2 —¿Ì kueki be' ttökatapa kē tō se' yépa bak e'pa ser e' dalöie? Ie'pa chkō ulà kē paköule.

3 Ie' tō ie'pa iüté:

—¿Ì kueki Skëköl ttè dalöiëno e' dalösewëkewā a' tō a' wakpa ser dalöioie?

4 Skëköl iyë'at: 'A' yě ena a' mi e'pa dalöiö,* ñies ie' tō iyë'at: 'Yi tō iyë ö imi ché suluë ese wák wömerdattsa ttèwā.† 5 Erë a' icheke tō se' a iyërmi s'yě a ö s'mi a i' es: 'Ì kos tso' ye' wā a' kimoie, e' meuletke Skëköl a‡, e' kueki kē ye' a a' kimenük i wa'. 6 A' tō icheke tō yi isie e' ché, ese wák kē kawōtaia iyë ö imi kimuk. Es Skëköl ttè dalöiëno ñe' dalösewëkewā a' tō a' wakpa ser iütè wa. 7 I' a' e' ö suluë! Buaë Isaiás tō a' yě' mik ie' iyë':

8 Skëköl tō ichè: 'Pë' ikképa tō ye' dalöieke kkō ě wa,

erë ie'pa er tso' kamië ye' yöki.

9 Ę ichökke ie'pa mi'ke ye' wé a ye' dalöiök.

Ttè wa ie'pa s'wöbla'wëke e' dör s'ditsö ttè dalöiëno ě.§

Es Isaiás tō iyë'at.

10 E' ukuöki tā ie' tō pë' tso' eë e'pa kié tā ie' iché iarak:

—A' tō ye' ttö ttsö, iwà anú a' éna. 11 Ę ñeke a' tō ese kē tō a' ia'wëpa ñáie Skëköl wöā. Erë i sulu wambleke a' tō tskirke a' er a ese je' tō a' ia'wëraë ñáie.

12 Etā ittökatapa de ie' ska' tā ie' a ichaké:

—¿Be' wā ijcher tō i chekebö e' tō fariseowakpa uluwé?

13 Ie' tō ie'pa iüté:

—Fariseowakpa esepa dör wes iyi kuá kē tkënewā ye' Yé tso' ká jai a e' wā es, e' kueki ie'pa yërdattsa wië. 14 Ie'pa múat es. Ie'pa dör wes s'wöbla kē wawër ese tō o'ka wöbla kē wawër e' ulaië es, e'pa böi tköaraë kauk a.

15 Etā Pedro tō iché ie' a:

—Ttè wakleébö ñe' wā pakö sa' a.

16 Ie' tō iüté:

—¿Ñies a' kē éna iwā ane? 17 ¿A' kē éna iane tō i ñekesö ese mi'ke s'ñawi a e' ukuöki tā iwekettsasö? 18 Erë i sulu tskirke a' er a ese tō a' ia'wèmi ñáie. 19 Ę sulu bikeitseke a' tō, s'ttëwā, senewābak dalösewëwā, trë, akblè, s'kkatè kachè wa ñies ñi ché sulu ese kos tskirke a'

* 15:4 Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16 † 15:4 Éxodo 21.17; Levítico 20.9

‡ 15:5 meuletke Skëköl a: Ie'pa tō iché es erë ie'pa ulà a itso'ia, e' wakanewëmi ie'pa tō wes ie'pa ki ikiane es. § 15:9 Isaiás 29.13

er a. ²⁰ Íyi ese tō a' ia'weraë ñáie. Erë a' chkō kē ulā pakōule e' kē tō a' ia'wepa ñáie.

Tayë eköl kē dör judiowak e' erblé Jesús mik

(Marcos 7.24-30)

²¹ Etā Jesús ena ittōkatapa míyal ká kiè Tiro ena Sidón ee. ²² Etā tayë eköl serke ee dör cananwak, e' ardatse tajë Jesús itōki:

—A kēkēpa be' dör David aleri, ye' saü er siarë wa. Ye' alā busi kirirke tajë a aknama tso'.

²³ Erë Jesús kē wā ie' iütene yës. Etā ittōkatapa kköché ie' a:

—Tayë ardatse tajë se' itōki, ì kiane ie' kī e' mú ie' a as imi'a.

²⁴ Ie' tō ie'pa iüté:

—Skököl tō ye' patk' Israel aleripa ë kimuk. E'pa dör wes obeja chōwa siarë es.

²⁵ Etā tayë dewā e' tkéwā kuchë kī Jesús wörki tā ichéitō ia:

—¡A kēkēpa, ye' kimú!

²⁶ Jesús iüté:

—Kē idör buaë ala'rla chkè yéttsa mè chichi a.

²⁷ Tayë tō iché:

—A kēkēpa, e' yëne; erë chkè mulé darke iski e' ñeke chichi tō.

²⁸ Etā Jesús iché ie' a:

—A tayë, be' erblé mokī ye' mik, e' kueki ì kiane be' kī e' de be' ulā a.

E' wōsha tā ilā busi buanene.

S'kirirke ese bua'wéne Jesús tō

²⁹ Etā Jesús ena ittōkatapa biteyalne batsöri kiè Galilea

e' kkömik. Etā ie' tkaka kabata tukir kī tā ee ie' e' tkéser. ³⁰ Tā pē' de tajë ie' ska', e'pa wā iduepa de Jesús wörki. Iduepa kē shko, kē wöbla wawër, kē tto, ulā ö klō suluulewā ñies s'kirirke dué ulitane wā ese kos bua'wéitō. ³¹ Pē' ulitane tso' ee isaük e'pa wökrarulune. Ie'pa tō isué tō kē s'tto esepa ttékane, s'ulā ena s'klō suluulewā esepa buanene, kē s'shko esepa shkéne, ñies kē s'wöbla wawër, esepa wöbla wawëne. E' kueki ie'pa tso' Israel aleripa Këköl kikökka tajë.

Wēpa dōka mil tkëyök e' tié Jesús tō

(Marcos 8.1-10)

³² Etā Jesús tō ittōkatapa kié tā ichéitō ie'pa a:

—Siarë ye' wa pē' ikkēpa wër. Ie'pa tso' ye' tā e' kī ká de mañatk tā kē ie'pa wā ì ku' ñè. Kē ye' éna ie'pa patkak u a kē chkaule dō' isiwa'arwarak ñalā kī.

³³ Etā ittōkatapa tō iché ia:

—Erë ká i' a kē yi serku'. ¿Wes sa' tō pan kuëmi tajë pē' ekkēpa tioie'?

³⁴ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Kos a' wā pan tso'?

Ie'pa iüté:

—Sa' wā pan tso' kul (7), ñies nima tso' elkela.

³⁵ Etā ie' tō pē' ké e' tulökser iski ³⁶ tā pan kul ena nima e' klō'wéitō tā wëstela chéitō Skököl a tā iblatéitō mé ittōkatapa a tā ie'pa tō iwatié pē' a. ³⁷ Pē' ulitane chké de wë' tā ibata ate e' iëne dōka kkō kul. ³⁸ Ichkérak e'pa dōka mil tkëyök (4.000)

wëpa ë, alakölpä ena ala'rla kë shtane. ³⁹ Jesús tö pë' yuémine ta ie' e' iéka kanò a ta imía ká kiè Magdala ee.

16

Fariseowakpa tö ìkë oryi a ese uk ké suè
(*Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56*)

¹ Fariseowakpa ena saduceowakpa wëlepa de Jesús ska'. Ie'pa éna ie' tsaiak, e' kueki ie'pa tö ikié ie' a tö ìkë or yi a ese úitò iwà kkachoié tö moki ie' patkè'bitu Skëköl tö.

² Erë ie' tö ie'pa iüté: "Tsáli ta a' tö icheke, 'Ká tanewa mat bule diba ardaë buaë'; ³ bla'mi ta a' icheke, 'Ká tanewa mat kali moneka ttsetseë ta kali yërdaë.' A' éna iane buaë mik ta diba armi mik ta kali yërmi, eta ¿wes ì tköke i'ñe ta e' kë wà ar a' éna? ⁴ A' dör pë' sulué e' kë tö Skëköl dalöiè wes trër wakpa kë tö imaso dalöiè es. A' ye' a ikié tö ìkë or yi a ese uyö iwà kkachoié tö moki Skëköl tö ye' patkè'bitu. Erë ilè weraëyö etökicha ëme iwà kkachoié, e' dör wes Jonás ta ibak es."

Eta ie' tö ie'pa méat ta imía bánet.

Fariseowakpa pan wölöwoka e' paké
(*Marcos 8.14-21*)

⁵ Jesús ena ittökatapa demi batsöri wishet, erë ittökatapa éna ilè chowa tsëmi ñè. ⁶ Ie' iché ie'pa a:

—Ye' ttö ttsö. A' e' kkö'nú fariseowakpa ena saduceowakpa pan wölöwoka e' yöki.

⁷ Ittökatapa iché ñi a:

—¿Kë se' wa ì de' ñè!

⁸ Ì chök ie'pa tso' e' suéwaitö ta ichéitö ie'pa a:

—¿Ì kueki a' tso' ichök ñi a tö kë se' wa ì de' ñè? ¿Kam a' erblö ye' mik mokié! ⁹ ¿Kam a' éna iwà ar? Pan skel wadë'yö wëpa döka mil skeyök (5.000) ekké a, ¿e' chowa a' éna? Eta ¿kkö bik ibata kit a' tö?

¹⁰ Nies pan kul wadë'yö wëpa döka mil tkëyök (4.000) ekké a, ¿e' chowa a' éna? E' ukuöki ta ¿kkö bik ibata kit a' tö?

¹¹ ¿Wes a' kë éna iane tö ye' kë ku' i ñekesö ese chök? A' e' kkö'nú fariseowakpa ena saduceowakpa pan wölöwoka ese yöki.

¹² Eta ie'pa éna iane tö Jesús kë ku' pan wölöwoka tso' se' wa ese chök. Ie'pa éna iane tö ttè wa fariseowakpa ena saduceowakpa tö s'wöbla'weke e' chök ie' tso'.

Pedro tö iché tö Jesús dör wépairine'bitu idi' wa s'blüie e'
(*Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21*)

¹³ Mik ie'pa de ká kiè Cesarea Filipo, eta Jesús tö ittökatapa a ichaké:

—Ye' dör S'ditsö Alà, ¿ima e' cheke pë' tö ye' dör yi?

¹⁴ Ie'pa iüté:

—Welepa tö icheke tö be' dör Juan S'wöskuökwak. Welepa skà tö icheke tö be' dör Skëköl tteköl bak kiè Elías shkënekane e'. Welepa skà tö icheke tö be' dör Skëköl tteköl

bak kiè Jeremías ö Skëköl ttekölpa skà bak e' wele.

¹⁵ Ie' tò ie'pa a ichaké:

—Erë çima a' ichè, ye' dör yi?

¹⁶ Simón Pedro tò iüté:

—Be' dör wé pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'. Be' dör Skëköl chök Alà e'.

¹⁷ Jesús iché ie' a:

—A Simón, Jonás alà, ayëcha buaë be' dör. Ì ché be' tò e' kë mène s'ditsö wà be' a, e' mé ye' Yé tso' ká jaì a e' tò be' a. ¹⁸ E' kuekì ye' be' a ichè tò be' dör Pedro (kiè e' wà kiane ché ák). Be' dör wes ák dör u katabloie es, e' wa ye' ichapa kí döraë tajë. Ì kos tso' dö duèwà diché, e' kë e' alöpakà ie'pa kì. ¹⁹ Ì blúie Skëköl tso' e' wékkö kköppóo kéwö meke ye' tò be' a. Ye' tò kawö meke be' a ye' tté buaë pakök as Skëköl dö s'tso' tajë e' blúie. E' dör wes blu' eköl kanè méso tò blu' wékkö kköppèe as s'döwaià es. Ì kë kéwö mène be' wà ká i' a, ese kë kéwö mène Skëköl wà. Nies ì kéwö mé be' tò ká i' a, ese kéwö me'bak Skëköl tò.

²⁰ E' ukuökì tã Jesús kë wà ittökatapa kàne yi a ichök tò ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'.

Jesús e' biyö ché tò ie' tterawa

(Marcos 8.31–9.1; Lucas 9.22–27)

²¹ E' ukuökì tã Jesús tò itsá ché ittökatapa a:

—Ye' kawöta shkökmi Jerusalén, ee judiowak kueblupa ena sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè

dalöiëno wa wakpa tò ye' we'ikeraë tajë. Ye' tterawa erë e' kì ká de mañat etã ye' shkerdakane.

²² Pedro tò ie' kiëmi bánet tã iuñémiitö:

—¡A Skëkëpa, kë e' char! ¡E' mú kë dör es! ¡Kë e' wamblënuuk be' tã!

²³ Erë ie' e' wötrée Pedro kke tã iché:

—¡A Satanás, be' yúshka bánet ye' yöki! Be' tso' ye' wöklö'uk. Be' kë tò íyi suë wes Skëköl tò isueke es; be' tò isueke wes s'ditsö tò isueke es.

^{24–25} Ie' tò iché ittökatapa a:

—Yi e' tsatkak ittèwà yöki, ese kë ulà a sene michoë döpa. Erë yi e' mettsa ttèwà ye' dalërmik, ese ulà a idöraë. E' kuekì yi e' yuak ye' ttökataie, ese kë kàne tkinukia e' kì. E' skéie ikawöta e' chök dö ittèwà wötëulewà krus mik ekkë. Es ie' kawöta shkök ye' itöki. ^{26–27} Ye' dör S'ditsö Alà, e' döraë Skëköl olo tã tajë e' a, ñies Skëköl biyöchökwakpa tã. Ye' tò sulitane patueraë eköl eköl wes iser es. E' kuekì íyi ulitane tso' ká i' a e' de a' ulà a, erë sene michoë kë dè' a' ulà a, e' tã e' dör çlie bua' a' a? Sene michoë kë patörpa ì wa. ²⁸ Mokì ye' tò a' a ichè tò a' tso' ie, e'pa welepa tò ye' dör S'ditsö Alà, e' datse blu'ie e' sueraë kam iblërlulur e' yöki.

17

Jesús tò ilo tajë e' kkaché ittökatapa a

(Marcos 9.2–13; Lucas 9.28–30)

¹ E' k_i k_á de teröl, et_á Jesús w_á Pedro ena Santiago ena Juan dör Santiago ël, e'pa mítser e' t_á k_á bata k_ákk_é ese k_i. ² Ee ie'pa wö shaë ie' manenetts_á m_ía kua'k_i, iwö olobune w_{es} diwö es, ñies idatsi' manenetts_á m_ía saruruë wöñarke dalölöë. ³ E' bet t_á ie'pa t_ö Skököl ttekölp_a bak k_á i_ái_áe kiè Moisés ena Elías e'pa sué kapakök ie' t_á. ⁴ Et_á Pedro t_ö iché ie' a:

—A Sköképa, buaë se' tso' i_e. Be' k_i ikiane, e'ma ye' t_ö úla yuèka mañatkuela; etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a.

⁵ Ie' ttökei_á e' wösha t_á mochka wöñarke dalölöë ese t_ö ie'pa kitéw_á. Mochka shua ie'pa t_ö ttö ttsé t_ö ichè: “Se dör ye' alà dalër tajë ye' éna, e' wër buaë shute ye' wa. Ie' ttö iutö.”

⁶ Mik e' ttsé ittökatapa t_ö t_á ie'pa suanéka tajë, e' kueki ie'pa e' télur wöwakköt. ⁷ Jesús dew_á ie'pa o'mik t_á ie' t_ö ie'pa kéw_á t_á ichéitö ie'pa a:

—A' e' kóka; ké a' suanuk.

⁸ Mik ie'pa t_ö k_á sué, et_á ie'pa isué t_ö ké yi ku'ia, Jesús ë dur.

⁹ Ie'pa bitetkene wa'k, et_á Jesús t_ö ie'pa a ichè:

—Í sué a' t_ö e' ké pakar yi a dō mik ye' dör S'ditsö Alà, e' ttéw_á shk_ének_áne e' ukuöki.

¹⁰ Ie'pa t_ö ie' a ichaké:

—¿Í kueki s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa t_ö ichéke t_ö Elías kawöta dökne kewe wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yöki?

¹¹ Ie' t_ö ie'pa iuté:

—E' yëne t_ö Elías datsekene kéwe. Ie' t_ö i kos kaneweketke kéwe wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yöki. ¹² Erë ye' t_ö a' a ichè t_ö ie' dë'bak, erë ie'pa ké éna iane t_ö ie' idir. Ie'pa t_ö iwe'ik siarë w_{es} ie'pa k_i ikiane es. Es ñies ie'pa t_ö ye' dör S'ditsö Alà e' we'ikeraë.

¹³ Ie'pa éna iane t_ö ie' tso' Juan S'wöskuökwak e' chök.

Duladula eköl tteke aknama t_ö e' bua'wéne Jesús t_ö
(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Mik Jesús ena ittökatapa demine wé p_e' daparke tajë ie' panuk ee, et_á wëm de eköl ie' ska' t_á ie' e' tkéw_á kuchë k_i Jesús wörki t_á ichéitö i_á:

¹⁵ —A kéképa, ye' alà saú er siarë wa. Ie' kirirke siarë, wekké alè t_á ilineka, mikle t_á ie' anerö bö' a, mikle t_á di' a. ¹⁶ Kam be' dō et_á ye' w_á idebitu be' ttökatapa a erë ie'pa ké a ibuarne.

¹⁷ Jesús t_ö iché:

—A p_e' ké erblöta' Skököl mik, a' ké éna k_á ane. ¿Mik ye' sermirö a' t_á? ¿Kos ye' t_ö a' dalé'ttsemirö? Kabëla ñe' tsúbitu ña.

¹⁸ Et_á ie' t_ö aknama uñé t_á itré'wëshkar duladula a. E' wösha t_á duladula buanene buaë.

¹⁹ E' ukuöki t_á ittökatapa tté ie' t_á bánet. Ie'pa ie' a ichaké:

—¿Í kueki sa' ké a aknama e' trëshkar?

²⁰ Ie' iché ie'pa a:

—A' ké erblöku' Skököl mik mokjé e' kueki. Mokj ye' t_ö a' a ichè t_ö a' erblöpa Skököl mik tsir mostaza wö

dör tsirla ekkë, e' tã a' tō ichèmi kabata wì a: 'Be' e' skötttsa yúshka bánet', tã imiraa bánet. A' erblöke moki Skëköl mik, e'ma kë ì dör darëre a' a wë. ²¹*

Jesús skà e' biyö ché tō iterawa

(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45)

²² Mik Jesús ena ittökatapa ñi dapa'wé Galilea, etã ie' tō ie'pa a ichè:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa pë' ulà a, ²³ tã ye' tterawarakitö, erë e' kï ká de mañat tã ye' shkerdakane.

Ttë e' tō ie' ttökatapa eriawé tajë.

Inuköl shteke Skëköl wé kanéwoie ese patué Jesús tō

²⁴ Mik Jesús ena ittökatapa de Cafarnaúm, etã pë' tō inuköl shteke Skëköl wé kanéwoie e'pa de Pedro ska' tã ie' a ichaké:

—¿Be' wöbla'ukwak tō inuköl patuëkesö Skëköl wé kanéwoie e' patuëta'?

²⁵ Pedro tō ie' iüté:

—Tö, ipatuëta'.

E' ukuökï tã mik Pedro de weshkë, etã Jesús tté ie' tã kewe tã ichéitö ie' a:

—A Simón, ¿ima be' ibikeitsé? ¿Yi ña'wëke ká wökirpa tō, iká wakpa ekka ö pë' kua'kï?

²⁶ Pedro tō iüté:

—Pë' kua'kï.

Jesús tō iché:

—E' yëne, e' kuëkï ila'r kë kawötã ipatauk. ²⁷ Erë ipataüsö as ie'pa kë ulurka

se' kï. E' kuëkï be' yú batsöri kkömik etã biklö' uyömi di' a. Etã nima tsá kli'wé be' tō e' kkö shuppöo, eë be' tō inuköl kuëraë et. E' tsümi ie'pa patuëie, e' dör wë' se' bölnu' patuëie.

18

Yi dör ibua'ie Skëköl wöa
(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)

¹ E' këwö ska' tã Jesús ttökatapa de ie' ska' tã ie' a ichakéraitö:

—Ì blúie Skëköl tso' e' shua ¿yi dör ibua'ie imalepa tsata'?

² Jesús tō alala kié eköl duëser ie'pa shushaë ³ tã ichéitö ie'pa a:

—Moki ye' tō a' a ichè tō a' kë er mane'ù as a' dö wes alala i' es, e' tã a' kë döpawã ì blúie Skëköl tso' e' a. ⁴ Yi er mane'wé tã ie' e' wöéwa wes alala i' es, ese döraë ibua'ie ì blúie Skëköl tso' e' a. ⁵ Yi tō alala i'se kiéwã ye' ttö wa, ese tō ye' wák kiéwã.

A' tso' wösh wa ì tō s'ké ì sulu wamblök ese yöki

(Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2)

⁶ “Yi tō ikkëpala erblöke ye' mik, esepa eköl ké ì sulu wamblök, esepa weirdaë tajë shute tkökã ák wawoie muéwã ikuli' a batrèemi dayë a e' tsata. ⁷ Ýyi tso' tajë s'erkiöwoie ì sulu wamblök, e' kuëkï wëstela ina ká i' wakpa tã. Këkraë ì sulu tso' s'erkiöuk, erë yi tō s'ké ì sulu

* **17:21** Yëkkuö këchke wele tō versículo 21 kï kuötkéka. E' tō iché i' es: Erë aknama ese yërmittsa ikië S'yë a ena batsë e' è wa.

wamblök, wëstela ina esepa ta.

⁸ “A' ulà ö a' klö tö a' ké ì sulu wamblök e' ta itöö uyömi bánet. A' döwa sene micho a ulà etkë ö klö etkë, e' dör buaë. E' skéie a' uyëwa bö' ñar michoë e' a ulà bötkë ena klö bötkë e' dör suluë. ⁹ Ñies s'wöbla tö s'ké ì sulu wamblök, e' ta iyöttsa uyömi bánet. A' döwa sene micho a wöbla ek ë wa, e' dör buaë. E' skéie a' uyëwa bö' ñar michoë e' a wöbla böké, e' dör suluë.

Obeja chowa e' pakè

(Lucas 15.3-7)

¹⁰⁻¹¹ “A' e' kkö'nú, ikkëpala kë watarttsa. Ye' tö a' a' ichè tö Skëköl biyöchökwakpa tso' ie'pa kkö'nuk e'pa tso' kekraë ye' Yë tso' ká jaì a' e' wörki ie'pa tté chök.

¹² “¿Ima a' tö ibikeitsè? Wëm eköl wa obeja tso' doka cien ta e' etö chowa, e' ta ¿ì wëmi ie' tö? Obeja doka dabom suliyök kì sulitu (99) e' meraat ie' tö kañika ta imía obeja chowa e' yulök. ¹³ Moki ye' tö a' a' ichè tö mik ie' tö ikué, etä ie' ttsë'nene buaë tkökä imalepa kë chë'wa e' tö ie' ttsë'wë e' tsata. ¹⁴ Es Skëköl dör a' Yë tso' ká jaì a, e' kë kì ikiane tö ikkëpala chöwa ekla wë'ia.

Wes se' ké er buanukne ñi kì

(Lucas 17.3)

¹⁵ “A' yami wele tö ì sulu wamblé a' kì, e' ta a' yú ie' ska' ta ì sulu wambléitö e' chö ie' a, e' shulö a' böì ë tö. Ie' tö a' ttö iüté, e' ta a' er buanene

ñi kì. ¹⁶ Erë ie' kë wa a' ttö iütëne, e' ta a' yamipa tsúmi eköl ö böì, ttè kì a' tö ie' kkatè e' ttekölie as ior wes itso' kítule es. E' tö ichè, “Ttè kos shulekesö etä ittekölpa kiane böì ö mañal ichoie tö moki idir ö au.” ¹⁷ Erë kë ie' wa e'pa ttö ttsëne, e' ta ichö ye' icha erule e' kukua. Ñies kë iwa ie'pa ttö iütëne, e' ta isaú wes pë' kë tö Skëköl dalöie es ö wes inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a' e'pa suë es.

¹⁸ “Moki ye' tö a' a' ichè tö ì cheke a' tö tö e' dör suluë ká i' a, ese cheraë Skëköl tö tö e' dör suluë. Ñies ì cheke a' tö tö e' dör buaë ká i' a, ese cheraë Skëköl tö tö e' dör buaë.

¹⁹⁻²⁰ “Ye' tö ì skà chekene a' a: Wë a' böì ö mañal ñi dapa'wë ye' ttö wa, eë ye' tso' a' ta. E' kueki a' böì er méwa ñikkëë ká i' a ilè kiök ye' Yë tso' ká jaì a e' a, e' ta imeraeitö a' a.”

²¹ Etä Pedro dewa Jesús ska' ta ichakéitö:

—A Skëkëpa, ¿bitökicha ye' yami tö ì sulu wamblé ye' kì, e' olo'yëmiyö iki? ¿Moki dö kul ekkë?

²² Ie' iüté:

—Kë ye' tö be' a' ichè kul ë. Ye' ichè tö be' kawöta inuì olo'yök iki kekraë bitökicha ekkë*

Blu' er buaë ché ikanè méso eköl a

²³ “Ì chéyö a' a' e' wà pakekeyö ttè i' wa. Ì blúie Skëköl tso' e' dör wes blu' eköl éna nuì shulak ikanè mésopa ta es. ²⁴ Ie' tö ie'pa

* **18:22** kekraë bitökicha ekkë: Griegoie e' dör dabom kuryök doka kuktökicha (70×7).

nuì shulémitke etā ikanè méso eköl debitu ie'pa wā ie' wörki, e' wā nuì tso' taië shute† 25 Ie' kē a nuì ekkē patorpa, e' kueki blu' tō ie' ena ilaköl ena ila'r ena ì kos tso' iwa e' watauktsa ké inuì ekkē patuoie. 26 Ikanè méso e' tkéwa kuchē ki blu' wörki tā ikköché taië ie' a: 'Be' we'ikèyö, ye' panú bërè tsir, e' wa ye' tō be' patuëttsa seraa.' 27 Blu' ie' sué er siarè wa, e' kueki inärke kos e' olo'yéitö iki seraa tā iémine bërè.

28 "Erè mik kanè méso e' mía, etā ie' tō kanè méso iëköl kué ña'weke ie' tō elkela ẽ† Tā iklö'wéwaitö ikuli' a tuéwa darèrè tā ichéitö ia: 'Be' ñarke ye' ulā a, e' pataúttsa ña!' 29 Tā iëköl e' tkéwa kuchē ki ie' wörki tā ikköché taië: 'Be' we'ikèyö, ye' panú bërè tsir, e' wa yö be' patuëttsa seraa.' 30 Erè ie' kē wā iëköl kköché e' iütène. Ie' tō iwötökwa patké s'wöto wé a dö mik inuì patuëttsaitö seraa etā. 31 Mik kanè mésopa malepa tō ittsé, etā e' tō ie'pa eriwé taië. E' kueki ie'pa mía blu' ska' tā ichéka seraa. 32 Etā blu' tō kanè méso e' kiök patké tā ichéitö ia: 'Be' dör pè' su-luè! Ye' tō be' ki be' nuì taië e' olo'ya' seraa be' kköyè' ye' a e' kueki. 33 ¿I kueki be' kē wā be' yami sune er siarè wa wes ye' be' su' es?' 34 Etā blu' uluneka taië, e' tō ikanè méso wötökwa patké as iwe'ikö ie'pa tō siarè dö mik inuì patonettsa seraa

etā. 35 Es ñies a' yami tō ì sulu wamblé a' ki e' nuì kē olo'yè a' tō iki er moki wa, e' tā ye' Yé tso' ká jaì a e' tō a' we'ikeraé siarè."

19

Se' ñi öwa ese ché Jesús tō (Mateo 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

1 Mik Jesús tō ttè ekkē ché one, etā ie' e' yéttsa Galilea mía Judea tā itkattsa Jordán a wishet. 2 Taië pè' dami ie' itöki e'pa shuā wépa kirirke esepa kos bua'wéitö.

3 Etā fariseowakpa wélepa de ie' ska' tā ie'pa tō ie' a ichaké itsaioie:

—¿Wépa a kawö tā itayé owa iyi ulitane kueki?

4 Ie' tō ie'pa iüté:

—Ì tso' kitule Skököl yëkkuö ki, ¿e' kē sune a' wā? E' tō iché tō tsawe tā Skököl tō se' yö' wëm ena alaköl. 5 Ie' tō iyè': 'E' kueki wépa kē serpaia iyé ena imi e'pa dapömik, tā iserdawa alaköl tā. Ie'pa böi serdaé ñita tā ie'pa mía wes wák eköl ẽ es.* Es ikiteat 6 e' kueki ie'pa kē iā böi, ie'pa yöne wes wák eköl ẽ es. E' kueki wépa batséwa Skököl tō esepa kē batsökök yi tō.

7 Etā ie'pa tō ie' a ichaké:

—E' dör es, e' tā ¿i kueki Moisés tō iyè'at tō wëm tō itayé éwa, ese wák kawötā ñi owa yëkkuö muk ia?

8 Ie' iüté:

† 18:24 nuì taië shute: Ttè i' dör inuköl kiè talento e' mil dökā dabop. I'ñe tā' e' ské dör dólares dökā millón dökā dabom skeyök (50,000,000) ‡ 18:28 elkela ẽ: Ttè i' dör inuköl kiè denario ese dökā cien. * 19:5 Génesis 2.24 saú.

—A' er darërë, e' kuëki Moisés tō kawō me' a' a' a' tayë ökwa, erë tsawe ta kë idör es. ⁹Ye' tō a' a' ichè tō yi tō itayë éwa, kë dör itayë trër kuëki, ese tō alaköl skà tséwane, e' ta e' wa isenewabak kewe e' dalösewewaitö.

¹⁰Jesús ttökatapa tō iché ie' a:

—E' dör es e' ta bua' idir sa' a tō kë sa' alaköl tsüwa.

¹¹Ie' tō ie'pa iüté:

—Ì ché a' tō e' kë dör suli-tane a, e' dör wépa a imène esepa ë a. ¹²Wépa wélepa dör kachir ie'pa wák dë'ka es e' kuëki. Wélepa skà yueke s'kapeyökwakpa tō kachirie. Iskà tso' esepa serke kachirie ì blúie Skëköl tso' e' kané kuëki. Wépa sermi es, esepa senú es.

Jesús tō ikié S'yë a ala'rla ki (Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

¹³Pë' wa ala'rla debitu Jesús ska' as ie' ulà mùka iki ena ikiö S'yë a iki. Erë ittökatapa tō pë' uñélor. ¹⁴Erë ie' tō iché:

—As ala'rla bitu ye' ska'. Wépa dör wes ie'pa es, esepa blúie Skëköl tso', e' kuëki kë iwöklö'waria.

¹⁵Etä ie' ulà méka ie'pa ki, e' ukuöki ta imía bänet.

Inuköl blú eköl tō Jesús a ichaké

(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

¹⁶Wëm eköl debitu Jesús ska' ta ie' a ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, ì buaë wëmi ye' tō as sene michoë dö ye' ulà a?

¹⁷Ie' tō iüté:

—Ì kuëki be' tō ye' chaké ì dör buaë ese ki? Skëköl eköl ë dör buaë. Be' ki sene michoë kiane, e' ta ttè me'atbak ie' tō dalöiëno e' dalöiö.

¹⁸Ie' tō Jesús a ichaké:

—ÌTtè wëne?

Ie' iüté:

—'Kë a' kawō ta' s'ttökwa, kë a' kawō ta' s'senewabak e' dalöseukwa, kë a' kawō ta' akblök, kë a' kawō ta' s'kkatök kachè wa, ¹⁹a' yë ena a' mì dalöiö, ñies a' malepa dalëritsö wes a' wákpa e' dalër es.†

²⁰Duladula tō ie' a iché:

—Ttè e' kos dalöië'bitu ye' tō iaiaë. Etä ì skà kianeia?

²¹Ie' iüté:

—Be' éna ì buaë kos wak seraa, e' ta be' yú ta ì tso' be' wa, e' wataüttsa seraa ta iské múttsa s'siarëpa a. E' ukuöki ta be' shkó ye' ta ye' ttökataie. Es ta íyi buaë taië döraë be' ulà a ká jai a.

²²Duladula dör inuköl blú taië, e' kuëki mik ie' tō e' ttsé etä ie' erianeka taië ta imiatke.

²³Etä Jesús tō iché ittökatapa a:

—Moki ye' tō a' a' ichè tō inuköl blúpa a darërëe idir dökwa ì blúie Skëköl tso' e' a. ²⁴Iskà chëneyö a' a' tō inuköl blúpa a dökwa ì blúie Skëköl tso' e' a e' dör darërëe tköka kameio tkömi datsi' yuo diké ese wökla a e' tsata.

† 19:19 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20; Levítico 19.18

25 Mik e' ttsé ie'pa tō, etā ie'pa tkinewā tajē ta ichéitōrak:

—E' dōr es e'ma ζyi tsatkērmi?

26 Ie'pa webléitō tā ichéitō:

—E' kē onuk s'ditsō a wes, erē Skékōl a íyi ulitane ormi.

27 Etā Pedro tō iché ia:

—Sa' tō íyi ulitane me'at ta sa' bite be' tā. ζÍ dōmi sa' ulà a e' skéie?

28 Ie' tō ie'pa iūté:

—Mokj ye' tō a' a ichè tō mik ká i' manerketkene buaē aishkuō tā, etā ye' dōr S'ditsō Alà e' dōraē ká ulitane blúie olo tā' tajē. Nies a' dōr ye' ttōkatapa, e'pa e' tulōraser blu' kulé dōka dabom eyök kī bōt e' kī, Israel ditséwōpa dōka dabom eyök kī bōl e'pa wēttsuk. 29 Wépa kos tō iu ö iēlpa ö ikutapa ö iyé ö imì ö ila'r ö iká ese méat ye' tté kuēkī, e' tā e'pa ulà a iské dōrane tajē shuteē, nies aishkuō tā sene michoē dōraē ie'pa ulà a. 30 Erē i'ñe tā se' tajē tso' kewe esepa dōraē bataie ena se' tso' bataie i'ñe tā esepa dōraē keweie.

20

Kanè mésopa patuè e' tté

1 “Í blúie Skékōl tso' e' ta itkōke wes itka wēm ekōl tā es. E' míā bla'mi kanè mésopa yulök ie' uva tso' tkēule e' kanéuk. 2 Ie' tō iché ie'pa a: ‘Ye' tō a' patueke kos s'patorke ká etk ekkē, e' dōr denario etk.’ E' dōr buaē ie'pa a tā ie' tō ie'pa patké kanēblök. 3 Diwō de sulitu (9) etā kanè wák míāne kanè

mésopa skà yulök etā eē ie' tō isué tō wépa tulur ñalā ska' kē ku' kanēblök. 4 Ie' tō ie'pa a iché: ‘A' yú kanēblök ye' kanè a tā ye' tō a' patueke kos s'patorke mokj ekkē.’ Etā ie'pa míā kanēblök. 5 Diwō de bata a tā ie' míā kanè mésopa skà yulök etā ie' tō ie'pa patké kanēblök. Nies tsáli diwō de mañat etā ie' míā kanè mésopa skà yulök tā ie'pa patkéitō nies kanēblök. 6 Diwō dōketke skel etā ie' míā kanè mésopa skà yulök, eē ie' tō wépa kué iēter kē ku' kanēblök. Ie' tō ie'pa a ichaké: ‘ζlök a' iēter ñiē íe kē ku' kanēblök?’ 7 Ie'pa tō iūté: ‘Kē yi wā sa' a kanè mēne.’ Etā ie' tō ie'pa a iché: ‘A' yú kanēblök ye' a.’

8 “Mik ká tuine, etā kanè wák tō ichè ikanè mésopa pataukwak a: ‘Kanè mésopa kió etā ie'pa pataú. Wépa debitu bataie, e'pa pataúmi kewe, tā wépa debitu kewe, e'pa pataú bataie.’ 9 Etā kanè mésopa debitu kanēblök tsáli diwō skel, e'pa patone kewe. Ie'pa kos patone denario et et. 10 Mik kanè mésopa debitu kanēblök kewe, e'pa patorketke etā ie'pa tō ibikeitsé: ‘Sa' patorke aishet sa' malepa tsata.’ 11 Erē ie'pa kos patone denario et et è. 12 E' tō ie'pa kabewéka tā iché kanè wák a: ‘Wépa ikképa debitu bataie kanēblé bērbērla è, e' skéie sa' kanēblé ñiē, ña'wé dība tō, nies shtrine tajē. Etā ζwes be' tō ie'pa patué kos be' tō sa' patué ekkē?’ 13 Erē kanè wák tō ikanè méso ekōl iūté: ‘A yami,

ye' kě ku' ì sulu wamblök be' ta. Se' ttè mé ñì a tò ye' be' patuęke denario etk. ¹⁴ E' kuękì be' inuköl klö'ú ta be' yúshka. Wëm debitu kanablök ibataie ese a ye' éna inuköl mak kōs ye' tò be' a imé ekkē etā ¿weş ide? ¹⁵ Ye' a kawō ta' ì waₓ ye' éna ye' inuköl wa, ese wōie. Ye' tò ilè kakmeke yile a, ¿e' tò be' ukyēweke ye' kī?

¹⁶ “Es s'tso' bataie esepa dōraē kēweie ena s'tso' kēweie esepa dōraē bataie.”

Jesús e' biyō chéne tò ie' tterawa pē' tò

(*Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34*)

¹⁷ Jesús ena ittōkatapa dabom eyök kī bōl (12), e'pa mirka Jerusalén ta ie' tò ie'pa kié bánet ta ichéitō ia:

¹⁸ —Se' mirka Jerusalén i', etā eē ye' dōr S'ditsō Alà, e' merdattsa sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttè dalōiēno wa wakpa ulà a. Ie'pa tò ye' kichateraē. ¹⁹ Ye' merattsarakitō pē' kě dōr judiowak esepa ulà a. E'pa tò ye' wayueraē pperaē siarē ta ye' tterawarakitō wōtēule krus mik. Erē e' kī ká de mañat, etā ye' shkerdakane.

Santiago ena Juan e'pa mi tò kawō kié Jesús a

(*Marcos 10.35-45*)

²⁰ Santiago ena Juan dōr Zebedeo ala'r e'pa mi de ie'pa ta Jesús ska' ta iē' tkéwa kuchē kī iwōrkī ilè kioie ie' a. ²¹ Jesús tò ie' a ichakē:

—¿I kiane be' kī?

Ie' tò iiutē:

—Ye' tò be' a kawō kieke tò mik be' tkēnekā s'blúie, etā ye' alà eköl tkōwā be' ulà bua'kka, eköl be' ulà baklī'kka s'wēttsuk be' ta.

²² Ie' iiutē:

—I kieke a' tò e' kě wà jcher a' wa. ¿Ye' tka' wayarmi a' a? ¿A' e' ché weinuk weş ye' weirdaē es?

Ie'pa tò iiutē:

—Tō, sa' dirmi.

²³ Ie' iché:

—Mokī ye' tka' wayeraē a' tò, a' weirdaē weş ye' es. Erē e' tkōksē ye' ulà bua'kka ö ye' ulà baklī'kka, e' kě kēwō menuk ye' a. E' tso'tke ye' Yē wā klōule yi a imekeitō esepa a.

²⁴ Mik ttè e' ttséwa ittōkatapa malepa dōka dabom eyök (10) e'pa tò, etā ie'pa uluneka ie'pa bōl ñe' kī. ²⁵ Erē ie' tò ie'pa ulitane kié ta iché ia:

—A' wā ijcher tò pē' kě tò Skēköl dalōiē, esepa wōkirpa kōs e' alōkeka ie'pa kī kēkraē, ñies iblúpa tò ie'pa patkeke kēsik wa. ²⁶ Erē a' kě kàne e' wamblök es. E' skéie, a' isie e' yuak a' wōkirie, ese kawōta e' wōōkwa imalepa dikia diōshet ikanè mésoie. ²⁷ Ñies a' isie e' yuak ibua'ie a' malepa tsata, ese kawōta e' muktsa imalepa a kanè mésoie. ²⁸ Ye' dōr S'ditsō Alà, e' kě dē'bitu as yi tò ye' kīmù. Ye' dē'bitu ie'pa kī muk ena e' muktsa ttēwa pē' tso' taiē e' nuī skéie. E' kuękī a' kawōta e' wōōkwa a' malepa kanè mésoie.

Wëpa bøl wöbla kë wawër e'pa bua'wé Jesús tö
(*Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43*)

²⁹ Jesús ena ittökatapa e' yéttsa Jericó, e'pa itöki pë' mirwa tajë. ³⁰ Etä wëpa bøl wöbla kë wawër, e'pa tukur ñalä ska'. Mik ie'pa tö ittsé tö Jesús dami, etä ie'pa tö iché aneule:

—iA këkëpa, s'blú David bak e' aleri, sa' saú er siarë wa!

³¹ Pë' tö wëpa e' uñeke as ie'pa siwa'blöwa, erë ie'pa kí anekä tajë:

—A këkëpa, David aleri, sa' saú er siarë wa

³² Jesús e' duéser ta wëpa wöbla kë wawër e'pa kiéitö ta ie'pa a ichakéitö:

—¿I kiane a' kí?

³³ Ie'pa iiüté:

—A këkëpa, sa' wöbla bua'ú.

³⁴ Ie' tö ie'pa sué er siarë wa ta ie'pa wöbla kéitö. E' wö shä ta ie'pa wöbla buanene ta imíyal ie' ta.

21

Jesús demi Jerusalén

(*Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19*)

¹ Mik Jesús ena ittökatapa demi tsinet Jerusalén, ká kié Betfagé tso' Olivo kébata a ee, etä ie' tö ittökatapa kié bøl ² ta ichéitö iarak:

—A' yú wì u wëne eruleë ee. Mik a' demi ee, etä bet ta a' tö burro alaki kueraë etö moulewa ena ilala dur iq'mik. E' wötsöo ta itsúbitu ña. ³ Yile tö a' a ichaké, e' ta

iiütö: 'Skëkëpa kí ikiane, e' wa ie' tö imène.'

⁴ Itka es as ì yë'atbak Skëköl tteköl tö e' wà tkö es. Ie' tö iyë':

⁵ "Ichö Jerusalén wakpa a: 'Ye' ttö ttsö, a' blú datse a' ska' e' tkëuleka burro kí.

Ie' dör pë' bërë kë e' ttsöta'ka.

Ie' datse burro alala kí, e' dör iyiwak tso' dali oie ese.'
„*

Es Skëköl tteköl tö iyë'at.

⁶ Ittökatapa míyal ta iwérakitö wes Jesús tö iché ie'pa a es. ⁷ Ie'pa wa burro alaki ena ilala bitetser Jesús a. Ie'pa tö ipaio kíkke méka burro alala kí ta Jesús e' tkéka iki. ⁸ Pë' tso' tajë e'pa tö ipaio kíkke shuélor ñalä kí, ñies welepa tö kal kó télor shuélor ñalä kí Jesús ñalé tsoie. ⁹ Pë' mirwa keweie Jesús yöki ñies itöki, e'pa ulitane arke tajë:

—iIe' i' dör se' blú bak David e' aleri, e' kíkokašö! Ayëcha buaë ie' datse Skëköl ttö wa. ¿Skëköl tso' ká jaì a' e' kíkokašö!†

¹⁰ Mik ie' dewa Jerusalén, etä e' wakpa aláneka tajë ta ichaké:

—¿Yi dör ie'?

¹¹ Pë' datse tajë ie' ta, e'pa tö iiüté:

—E' dör Jesús. Ie' dör Skëköl tteköl datse Nazaret ate Galilea e'.

Jesús tö Skëköl wé batse'wé
(*Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22*)

¹² Etä Jesús dewa Skëköl wé a. Etä wëpa tso' ee íyi tauk ena íyi watauk

* 21:5 Zacarías 9.9 † 21:9 Salmo 118.26

e'pa kōs trē'wéyal ie' tō. Inukōl mane'uk† wakpa mesa trélurkaitō. Nies nubōl wataukwakpa kula' trélurkaitō. ¹³ Ie' iché ie'pa a:

—Skökōl tō iyē'at iyēkkuō ki: 'Ye' u kirdaē tto ye' ta wé', § erē a' tō iia'wēka akblo wéie.

¹⁴ Etā s'wōbla kē wawēr ena kē s'shko bua' esepa debitu Jesús ska' Skökōl wé a ta ie' tō ie'pa bua'wé. ¹⁵ Ala'rla tso' ee' e'pa tō iché aneule: 'i's'blú bak David, e' aleri kikōkasō!' Mik sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tō i wé Jesús tō e' sué, ena ima ala'rla tō ie' ché e' ttsé, etā ie'pa uluneka tajē ¹⁶ ta ichéitōrak Jesús a:

—Ì chök ala'rla tso', ¿e' ttsé be' tō?

Ie' tō ie'pa iuté:

—Tō, e' ttséyō. Erē ima e' chē Skökōl yēkkuō tō, wēsua e' kē suule a' wa. E' tō ichè: 'A Skökōl, ala'rla ena bēbēpala tsu'yōkeia, esepa kēbō e' kikōkka.*

¹⁷ Etā ie' tō ie'pa méat ta imía ká kiè Betania ee. Ee' ie' kapére.

Higo klō siwéwa Jesús tō
(Marcos 11.12-14,20-26)

¹⁸ Bule es bla'mi ta Jesús mi-chone Jerusalén ta ie' mirwa ñala wa ta ie' dué bli wa. ¹⁹ Ie' tō higuera klō ter elka sué ta imía iwō yulök katè. Erē kē iwō ta', ikō ē arwa tajē. E' kueki ie' tō iché kal e' a:

—iKē be' wōrpaia yēs!

E' wōsha ta higuera klō sinewami. ²⁰ Mik e' sué ittōkatapa tō, etā e' tō ie'pa tkiwéwa tajē, e' kueki ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Wēs higuera klō sinewa bet?

²¹ Ie' tō ie'pa iuté:

—Moki ye' tō a' a ichè tō a' erblé Skökōl mik moki, kē ibikeitsule bōtbōt, e' ta i wé ye' tō, e' ormi a' a ñies. E' kīie ta a' tō ichèmi kabata wī a: 'Be' e' skōttsa ié anúwa dayē a', e' ta es iwā tkōraē. ²² A' erblé Skökōl mik moki, e' ta i kōs kié a' tō ie' a e' wā dōraē a' ulā a.

¿Yi tō kawō mé Jesús a?

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ E' ukuōki ta Jesús dēwa Skökōl wé a, ee' ie' tso' s'wōbla'uk. Etā sacerdotepa wōkirpa ena judiowak kueblupa de ie' ska' ta ichaké ia:

—¿Yi ttō wa be' tō iyi ikkē weke? ¿Yi tō e' kēwō mé be' a?

²⁴ Ie' iuté:

—Ñies ye' tō a' ilè chakeke, e' iuté a' tō, e' ta ye' tō a' a ichēke tō yi tō ikéwō me' ye' a. ²⁵ ¿Yi tō Juan patkē' s'wōskuök? ¿Skökōl tso' ká jai a e' ö s'ditsō?

Ie'pa ñi iutēmi ta ichérakitō: "Se' tō ichèmi tō Skökōl tō kawō mé Juan a, e' ta ie' tō se' iutēmi: 'Etā ¿i kueki a' kē wa ie' ttē klōne?' ²⁶ Pē' ulitane tō iklō'wé tō Juan dōr Skökōl ttekōl. Se' suane ie'pa yōki, e' kueki kē se' a iyēnuk tō Juan

† 21:12 inukōl mane'uk: Judiowak a inukōl tso' wakanewē Skökōl wé ē a, e' tuekene ie'pa tō inukōl ēse wa. § 21:13 Isaías 56.7 * 21:16 Salmo 8.3

a kawō me' s'ditsō tō.”²⁷ E' kwekī ie'pa tō iūtē:

—Kē sa' wā ijcher.

Ie' tō ie'pa a ichē:

—Es ñies ye' kē tō a' a ichepa tō yi tō ye' a kawō mé iyi ikkē wōie.

Ala'r bōl e' ttē

²⁸ Jesús tō ie'pa a ichē:

—Ttē kleekeyō a' a' e' ttsō a' tō. Wēm ekōl alà dōr bōl wēpa, e' debitū ilà ekōl ska' kewe tā ichéitō iā: 'A alà, be' yū kanēblök i'ñe ye' uva tso' tkēule e' a.'²⁹ Ilà tō iūtē: 'Kē ye' mīne.' Erē e' ukuōkī tā ie' tō ibikeitsēne kuā'kī tā imiā.³⁰ E' ukuōkī tā iyē miā ilà iēkōl ska' tā ichéitō iā: 'Be' yū kanēblök ye' uva tso' tkēule e' a.' Ilà iūtē: 'Ēkēkē ye' mi'ke.' Erē ie' kē mīne.

Etā Jesús tō ie'pa a ichakē:

³¹⁻³² —¿Ima a' tō ibikeitsē? Ala'r bōl, ¿e' wēne tō iyē ttō iūtē?

Ie'pa tō ie' iūtē:

—Wēne a' ichéitō kewe e'.

Ie' ichē ie'pa a:

—Juan S'wōskuōkwak dē'bitū sene yēsýēsē ñalé kkachök a' a, erē a' kē wā ie' ttē klōone. Erē inukōl shtōkwakpa Roma wōkirpa a ena alakōlpa sulusipa, esepa tō ie' ttē klō'wé. E' sué a' tō erē kē a' er maneone ie' ttē klō'wōie. E' kwekī mokī ye' tō a' a ichē tō ie'pa esepa dōrawā a' skéie ì blúie Skēkōl tso' e' a.

Uva kanéukwakpa sulusipa e' ttē

(*Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19*)

³³ Iskā kleekeyō a' a, e' ttsō. Kanē wák ekōl tō uva kuatké

tajē tā ikkōiēwaitō buaē, kauk biéitō uva diō tuoie. Ñies úla yuéitō kakkeē uva kko'noie. E' ukuōkī tā ie' tō ipeitéat wēpa welepa a' as ie'pa tō ipataū ie' a iwōrke e' kak wa. E' ukuōkī tā ie' miā ká bānet.³⁴ Mik uvawō aline tso'tke wē'iāē shtē, etā ie' tō ikanē mēsopa welepa patkēmi ie' icha tsuk.³⁵ Erē kanéukwakpa tō ikanē mēsopa klō'wéwā, ekōl ppérakitō siarē, ekōl ttéwarakitō, ekōl shka'wérakitō tajē ák wa.³⁶ Etā kanē wák tō ikanē mēsopa skā patkēmine tkōkā kuaē ipatkē'itō e' tsatā. Erē kanéukwakpa tō iwamblé ie'pa tā wēs ie'pa tō iwamblé' wēpa dē'rō kuaē e'pa tā es.

³⁷ “Bata ekkē tā ie' tō iwák alà patkēmi tā ie' ibikeitsē: 'Ye' alà idir, e' kwekī ie'pa tō idalōieraē.’³⁸ Erē mik ie'pa tō ilà sué, etā ie'pa iché ñi a: 'Ie' wì dōr ká i' wak alà, ká i' atdaē ie' ulà a. Ittōwasō etā es se' ulà a ká i' atdaē.’³⁹ E' kwekī ie'pa tō iklō'wéwā yéttsa bānet tā ittéwarakitō.”

⁴⁰ Etā Jesús tō ichē:

—Ye' tō a' a ichakē: ¿Ima a' tō ibikeitsē? Mik kanē wák dene etā ¿i weraē ie' tō kanéukwakpa e'pa tā?

⁴¹ Ie'pa tō iūtē:

—Ie' tō pē' sulusipa e'pa tteralur er sulu wa tā uva kanē meraneitō kanéukwakpa kuā'kīpa tō ipatueraē buaē mik ikéwō dōke bit ekkē esepa a.

⁴² Etā ie' tō ichē ie'pa a:

—Ye' ttē tso' kitule Skēkōl yēkkuō kī, ¿e' kē sune a' wā? E' tō ichē:

‘Ák watē'ttsa u yuökwakpa tö e' yönene ák bua'buaiē. E' kaneō' Skëköl tö, ta e' tö s'ttsē'weke buaē, s'tkinewa iweblök.’†

Es Skëköl yëkkuö tö iyē'at. 43 E' kueki yö ichè a' a tö ì blúie Skëköl tso' e' kané mène a' a, erè e' yerattsaitö a' ulà a ta imeraëitö pè' kuā'kīpa tö iwakaneweraē buaē esepa a. 44 Es yi klastkēne ák e' mik ese parolordaē ena yi kī ák e' anekā ese yalitdawa idikīa. 45 Mik sacerdotepa wökirpa ena fariseowakpa tö ì kleé Jesús tö ñe' ttsé, eta ie'pa tö isuéwa tö ie' tso' ie'pa chök. 46 E' kueki ie'pa éna ie' klö'wakwa eē. Erè pè' tö iklö'wé tö ie' dör Skëköl tteköl, e' kueki ie'pa suane pè' yöki ta kë ie'pa wa iklönewa.

22

Blu' alà ulabatske e' tté (Lucas 14.15-24)

1 Eta Jesús tö tté skà kleé ie'pa a i' es: 2 ‘Ì blúie Skëköl tso' e' ta itkoke wes itka blu' eköl ta es. E' tö ilà ulabatske e' kéwö tkö'weke. 3 Ie' tö ikanè mésopa patké wépa kiule kos e'pa a ichök: ‘Blu' alà ulabatske e' diwö de, a shkó ikéwö tkö'uk.’ Erè ie'pa kë shkak. 4 E' ukuöki ta blu' tö ikanè mésopa kuā'kī skà patkēmi e'pa a ichéitö: ‘Ichö wépa kiule kos a tö ye' iyiwak bua'buaiē e' duotke alinetke, katè ē kianeia. E' kueki a' shkó ye' alà ulabatske e' kéwö tkö'uk.’ Eta ie'pa míyal e' chök wépa kiule e'pa a. 5 Erè wépa

kiule kos e'pa kë wa blu' ttö iütēne. Ie'pa eköl míā ikanè kī, eköl míā íyi watauk 6 ta imalepa tö blu' kanè mésopa klö'wéwa ta iwe'ikérakitö siarē, ñies wélepa ttéwarakitö. 7 Eta blu' ulunekā taiē ie'pa kī ta ie' tö iché iñippökwakpa a: ‘A' yú ie'pa kos ttökulur, ñies ie'pa u kos ña'úwa.’ 8 E' ukuöki ta ie' tö iché ikanè mésopa a: ‘Íyi ulitane tso'tke ye' alà ulabatske e' kéwö tkö'woie, erè wépa kiule e'pa dör pè' suluē, e' kueki ye' kë tö kawö mepa ie'pa a ye' alà ulabatske e' kéwö tkö'uk. 9 E' kueki a' yú bet ñala kibi kos ese kī ta pè' kos sué a' tö e'pa a ishkeñú kawö tkö'uk ye' ta.’ 10 Eta ikanè mésopa míyal ñala kos kī ta pè' kos kué ie'pa tö, pè' buaē ena pè' suluē, esepa dapa'wéka wé ie'pa tso' ikéwö tkö'uk e' wé a. Es iwé wà iēne taiē.

11 ‘Erè mik blu' de wépa dapane e'pa sauk, eta wēm eköl suéitö kë e' paiēule wes ikawötā e' paiök ulabatsé kéwö tkö'wo es. 12 E' kueki blu' tö ie' a iché: ‘A yami, ¿wes be' dēwa? Be' kë e' paiēule ulabatsé kéwö tkö'wo ese datsi' wa.’ Erè wēm e' kë wa blu' iütēne yēs. 13 Eta blu' tö iché ichkō watiökwakpa a: ‘Wēm i' ulà ena iklö mouwa a' tö ta iuyöttsa bánēt stui ké a, eē ie' juraē siarē, ikà blardaē iweir taiē e' kueki.’ 14 Ttè e' pakéyö a' a e' wà dör i' es. S'tso' taiē kiule as Skëköl klö'urakitö iblúie, erè wépa shukitbakitö esepa kë

dör tajë.”

S'wökirpa patauk, e' tté

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

15 E' ukuöki ta farise-
owakpa miyal ta ittérak ñitá:
“ilè chakösö Jesús a as ie' tö
ilè sulu chö ikkatoie.” 16 E'
kuëki ie'pa tö iklépa welepa
ena Herodes klépa welepa
patkémi ie' a ichakök. Ie'pa
tö ie' a iché:

—A s'wöbla'ukwak, sa' wa
ijcher tö kekraë be' ttö mokjë.
Be' tö sulitane sueke ñikkëë.
Ima pë' tö be' cheke e' kē
kī be' tkine. E' kuëki be'
tö s'wöbla'weke yësyësë Skëköl
ñalé tté wa. 17 E' kuëki ichö
sa' a, ¿ima be' tö ibikeitsè?
Roma wökir kibi patuësö ¿e'
dör buaë ö kē idör buaë?

18 Ie' tö isuëwa tö ie'pa tso'
ie' chakök er sulu wa, e' kuëki
ie' iüté i' es:

—A' e' ö suluë, ¿I kuëki
a' tso' ye' ma'uk tsaië?
19 Inuköl tso' a' wa Roma
wökir patuoie, e' kkachö ye'
a' et.

Ta ie'pa wa inuköl wöshki
ese debituia et. 20 Eta ie' tö
ie'pa a ichaké:

—¿Yi diököl ena yi kië
me'rka iki?

21 Ie'pa iüté:

—Roma wökir kibi.

Eta ie' tö ie'pa a iché:

—E'ma kos Roma wökir
kibi icha, ese mú ie' a, ta kos
Skëköl icha ese mú ie' a.

22 Mik ie'pa tö e' ttsé, eta
ie'pa tkinewa. Ie'pa tö iméat
ta imíyal.

¿S'duolur e' shkermikane ö
au?

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

23 E' ë diwö wa, sa-
duceowakpa welepa de
Jesús ska'. E' wakpa tö
iklö'wé tö s'duowa e'pa kē
shkenukkane. Ie'pa tö ie' a
ichaké:

24 —A s'wöbla'ukwak,
Moisés tö se' a iyë'at tö wëm
blënewa kē alà ate, e' ta ie'
ël kawöta ischö tsukwa as
ilà kōka iël blënewa, e' a.
25 Etökicha sa' shua wëpa bak
dōka kul ñi ëpa. Ikibi alaköl
tséwa, erë iblënewa kē alà ate.
E' ukuöki ta ie' itōki iël tö ischö
tséwa, 26 erë ñies e' blënewa
kē alà ate. Es itka iël skā
ta ñies imalepa kos e'pa ta.
Ie'pa kul blërulune kē alà ate
yës. 27 Bata ekké ta ñies ilaköl
blënewa. 28 Wëpa kul e'pa bak
alaköl eköl ë ta. Mik s'duowa
e'pa shkenekane, eta ¿wëne
dōmi ie' wëm chökïe?

29 Ie' tö ie'pa iüté:

—A' kē wa Skëköl yëkkuö
suule, ñies ie' diché kē jcher
a' wa, e' kuëki a' wōa ká
chowa. 30 Mik s'duolur
e'pa shkenekane, eta wëpa
ena alakölpa kē serpawaiä
ñitá. E'pa miyal wës Skëköl
biyöchökwakpa tso' ká jai a kē
serta'wa ñitá es. 31 ¿A' kī kiane
jcheno tö mokï s'duowa e'pa
shkerdakane? I' yë' Skëköl tö
a' a iyëkkuö kī ¿e' kē aritsule
a' wa? Ie' tö iyë' Moisés a:
32 'Ye' dör Abraham, Isaac ena
Jacob, e'pa Këköl.* Ie' kē dör

* 22:32 Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl: Mik tté e' ché Skëköl tö Moisés a, eta Abraham, Isaac ena Jacob e'pa blërulunebak ká iaiäë. Wës ie' tö iché, e' wä kiane ché tö ie'pa tso' ttsë'ka Skëköl ta. Éxodo 3.6 saü.

s'duowa e'pa Këköl. ¡Ie' dör s'ttsë'ka e'pa Këköl! E' kuëki se' wā ijcher tō s'duowa e'pa shkerdakane.

³³ Mik pë' tō ttè wa Jesús tō s'wöbla'weke ñe' ttsé, etā ie'pa tkirulune.

¿Skëköl ttè dalöiëno e' isie dör ikibiie?

(Marcos 12.28-34)

³⁴ Mik fariseowakpa wa ijchenewa tō Jesús tō sāduceowakpa siwā'blöwewa ttè mokj wa, ³⁵ etā ie'pa eköl dör s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa, e' tō ie' a ilè chaké itsaioie:

³⁶ —A S'wöbla'ukwak, Skëköl ttè dalöiëno ¿e' wéne dör ibua'ie imalepa tsata?

³⁷ Ie' iüté:

—'Këké dör a' Këköl, e' dalëritsö a' er kos wa, a' wák kos wa ena a' erbikè kos wa.' ³⁸ Ttè e' dör ibua'ie ttè dalöiëno malepa kos tsata. ³⁹ Erë e' itökj ttè skà tso', e' dör wes iët ñe' es, e' tō ichè: 'A' malepa dalëritsö wes a' wákpa e' dalër es.' ⁴⁰ Ttè dalöiëno kos kitbak Moisés tō ena Skëköl ttekölpa tō yëkkuö kj, e' wöiënewa ttè böt ñe' è a.

¿Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹ Fariseowakpa da-parkeia, ⁴² e' dalewa Jesús tō ie'pa a ichaké:

—¿Ima a' tō wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' chè, tō yi aleri idir?

Ie'pa ie' iüté:

—E' dör s'blú bak kiè David e' aleri.

⁴³ Etā ie' iché ie'pa a:

—E' dör es, e' ta ¿wes David tō iki' ie' Këköl? David tō iyé' Skëköl Wiköl wa i' es:

⁴⁴ 'Skëköl tō iché ye' Këköl a:

Be' e' tkóser ye' ulà bua'kka dalöiëno tajë, dō mik ye' tō be' bolökpa méro be' klö dikja etā.'†

⁴⁵ Ie' dör David aleri, e' ta ¿wes e' kiëmi David tō ie' Këköl?

⁴⁶ Kë yi a ie' iütëneia yës. E' ukuökj ta kë yi kësik dë'kaia ie' a ì skà chakök.

23

Fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kkaté Jesús tō

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

¹ E' ukuökj ta Jesús tō iché ittökatapa a ena s'tso' tajë e' kukua: ² S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa a kawö mène ttè dalöiëno me'atbak Moisés tō e' wà pakök se' a. ³ E' kuëki ì kos dalöiök a' ké ie'pa tō e' dalöiö. Erë ì dalöiök ie'pa tō a' ké ese kë dalöieta' ie'pa wákpa tō. E' kuëki kë ie'pa waköwar a' tō. ⁴ Ie'pa tō ttè dalöiëno tajë darërëë ese meke s'malepa a wà dalöiè. E' dör wes dali ëkkeë iè s'kj es, erë ie'pa kë tō iketa'wā iulatska è wa s'kimoie. ⁵ ì kos weke ie'pa tō e' dör s'ditsö è wö wa e' oie tō ie'pa dör pë' buaë. Skëköl ttè wele kitule datsi'tak kj, ese muëke ie'pa tō iwötsa kj ena iulà kj e' kitkoie. Ñies ie'pa wöbatsö idatsi' kitkök datsi'tak batsibatsj chalala

buaala ese wa. ⁶ Wé ie'pa kawö tkö'uke ñies ñi dapa'wö wé a ese ska'kula'tso'skëkëpa dalöierťa' tajë esepa a, ese ki ie'pa wöbatsö e' tkökser. ⁷ Ñies ie'pa ki ikiar tö pë' tö ie'pa shkë'wë wës këkëpa dalöierťa' tajë ese shkë'wë es wé pë'tso'tajë e'pa wöwa. Ie'pa wöbatsö tö pë' tö ie'pa kië 's'wöbla'ukwak'.

⁸ "Erë a' ulitane dör ñies ë, e' kueki kë a' ñi kiök 's'wöbla'ukwak.' A' wöbla'ukwak e' dör eköl ëme e' kueki kë a' ñi kiök es. ⁹ Ñies a' ulitane yë dör eköl ëme, e' dör Skëköl tso' ká jai a e'. E' kueki kë yi kiar ká i' a 'S'yë.' ¹⁰ Ñies a' wökir dör eköl ëme, e' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'. E' kueki kë a' ñi kiök 's'wökir.' ¹¹⁻¹² Yi e' ttséka tajë, esepa wöardawa; erë yi e' wöewa diöshët, esepa kïkardaka. E' kueki wé dör ibua'ie a' shüa esë kawöta e' wöökwa kanë mésoie imalepa kimuk.

¹³⁻¹⁴ "jA s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! jA' e' ö suluë! Ì blúie Skëköl tso' e' wëkkö wötekewa a' tö s'malepa yöki as kë ie'pa döwa. A' kë mi'wa, ñies wépa shkakwa esepa wöklö'weke a' tö.

¹⁵ "jA s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! jA' e' ö suluë! A' shköke ká kos ekkë ki s'yulök as ie' yuö a' ttökataie. Mik a' ikué, etä iyué a' tö ì sulu wamblökwak tajë tköka

a' wákpa tsata. Es ie' weirdaë siarë bö' ké a wës a' es.

¹⁶ "jA' dör wës sulaiökwakpa wöbla kë wawër es! jWëstela ina a' ta! A' icheke: 'Yi tö ttë mé Skëköl wé wa, ese kë kawöta iütök kröröë. Erë yi tö ttë mé orochka tso' wötëule Skëköl wé mik e' wa, e' ta e' wà kawöta iütë.' ¹⁷ jA' kë er ta! jA' dör wës s'wöbla kë wawër es! jÌ dör ibua'ie, orochka tso' Skëköl wé mik e' ö Skëköl wé tö orochka batse'wé e'? ¹⁸ Ñies a' tö icheke: 'Yi tö ttë mé ka' tso' íyi moka Skëköl a e' wa, e' ta ese kë kawöta iütök kröröë. Erë yi tö ttë mé íyi me'rka ka' ñe' ki e' wa, e' ta e' wà kawöta iütë.' ¹⁹ jA' dör wës s'wöbla kë wawër es! jÌ dör ibua'ie, íyi me'rka ka' ñe' ki e' ö ka' tö ibatse'wé e'? ²⁰ Yi tö ttë mé ka' ñe' wa, ese kë ku' ttë muk ka' ñe' ë wa, ñies ie' tso' ttë muk kos ì tso' iki e' wa. ²¹ Yi tö ttë mé Skëköl wé wa, ese kë ku' ttë muk Skëköl wé ë wa. Ñies ie' tso' ttë muk Skëköl serke eë e' wa. ²² Yi tö ttë mé ká jai wa ese tso' ñies ttë muk Skëköl kulé wa. Ñies itso' ttë muk Skëköl wák tkër ikulé ki e' wa.

²³ "jA s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! jA' e' ö suluë! Káköla tso' iëno chke a kië menta ena anís ena comino ese kos tsá meke a' tö Skëköl a. E' dör buaë erë ttë dalöiëno e' bua'ie kë dalöie a' tö. E' dör sene yësyesë, ena ñi saü er siarë wa ena erblö Skëköl mik mokï kë ilo'yeta'. Ñies e' kos dalöiök a' kawöta. ²⁴ jA' dör wës sulaiökwakpa wöbla kë wawër es! E' dör wës a'

tö schö'wak wöppée tá a, erë kameio maléwā a' tö wa'ñe, kë ittse'ne a' wā.

²⁵“jA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! jA' e' ö suluë! A' dör wes a' tka' kos pa skueke a' tö ikikke ë es. A' wër buaë erë a' er suluë. A' dör akblökwakpa. A' ki s'yamipa iyi kos kianettsa a' ë a. ²⁶jA fariseowakpa, a' dör wes s'wöbla kë wawër es! Tka' ttö skuöo kewë, es ñies ikikke pa sune.

²⁷“jA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! jA' e' ö suluë! A' dör wes pö pateule saruruë es. Ese wër buaë ikikke, erë ishūa s'nu diché tso' taië, e' dör ñá suluë. ²⁸A' dör wes pö ese es, a' e' ö tö a' dör pë' buaë yësyësë, erë a' er dör suluë. A' dör e' ökwakpa.

²⁹“jA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! jA' e' ö suluë! A' tö Skëköl ttekölpa bak ká iaiaë e'pa pö yuekene pa'ali. Ñies i yué a' tö as s'ser yësyësë bak e'pa kë chōwa a' éna, ese kitkeke a' dör buaë. ³⁰E' dalewa a' icheke: ‘Sa' tkōpa sa' yépa bak ká iaiaë e'pa kéwō ska' ta, e'ma kë sa' wā ie'pa sini'kune Skëköl ttekölpa ttökulur.’ ³¹Mik e' cheke a' tö, eta' a' e' chōkekā tö a' dör wépa tö Skëköl ttekölpa kōtulur, e'pa aleripa. ³²Wes a' mir e' wa iwënewā tö i sulu wamblë'mi a' yépa tö ese kī wambleraë a' tö dö ibataie.

³³“jA' dör suluë wes tkabë es, wes tkabë ichök es! ¿Wes a' tkömishkar kë

wömerpattsā weinuk bö' ké a? ³⁴Ittsö, ye' tö Skëköl ttekölpa ena s'pattökwakpa ena s'wöbla'ukwakpa ye' ttè wa, esepa patkeraë a' a. Erë a' tö ie'pa welepa tterawā, welepa skā wöterawā a' tö krus mik ttëwā, welepa skā pperaë siarë a' tö ttsa'bata daloie wa a' ñi dapa'wo wé a. Ie'pa yuleraë a' tö iwe'ikeraë a' tö ká wa'ñe. ³⁵E' kueki s'ser yësyësë kōtulur a' yépa tö mik Abel kōtwā Caín tö dōkā mik Zacarías dör Berequías alà e' kōtwā a' yépa tö ká' tso' iyi mokā Skëköl a e' ena ie' wé e' shushā, e' nuí kos kierane ie' tö a' a. ³⁶Mokī ye' tö a' a ichè tö s'ser yësyësë kos kōtulur a' yépa tö, e' nuí kī a' ena wépa dör wes a' es esepa weirdaë siarë.

*Jesús eriane Jerusalén
wakpa dalërmik
(Lucas 13.34-35)*

³⁷jA Jerusalén wakpa, Skëköl ttekölpa kos ttekewā a' tö kekraë! Ñies ittè pakökwakpa patkeke ie' tö a' a, e'pa ttekewā a' tö ák wa. jWëkkë ye' erkië tö ye' mú a' dapa'wè e' ska' wes dakro mitchke tö ila'rla dapa'wè ipik dikīa es, erë kë a' kī ikiane yë! ³⁸Ye' ttö ttsö, Skëköl kë tö a' ká kkō'nepaia. ³⁹Ye' tö a' a ichè tö i'tami a' kë tö ye' suëpaia dö mik ye' dene eta. E' kéwō ska' ta a' tö ye' cheraë: ‘jAyëcha buaë yi datse Skëköl ttö wa e'!

24

Jesús tō iché tō Skëköl wé olordawā

(*Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6*)

¹ Jesús e' yéttsa Skëköl wé a ta imía ta ittōkatapa de ie' ska' ta Skëköl wé ena u bua' bua skà tso' ipamik, e' kkaché ie'pa tō ie' a. ² Erë ie' iché:

—Mokī ye' tō a' a iché tō u kos tso' bua' buaē sué a' tō íe, e' olordawā seraa, iékwō ē kē atpa ñi bata kī.

¿Ì wa sō isuèmi tō ká i' erkewatke?

(*Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24*)

³ E' ukuökī ta ie'pa míyal kabata kiè Olivo eē. Jesús e' tkésēr ta ittōkatapa de ie' ska' ta ie' ē a ichaké:

—Ichō sa' a ¿mik íyi ekkē wamblërmi? ¿Ì wa sō isuèmi tō be' dotkene, ñies tō ká i' erkewatke?

⁴⁻⁵ Ie' tō ie'pa iuté:

—Tajë pë' datse e' chök tō ie'pa dör ye'. Icherarakitō: 'Ye' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e', ta pë' kīterarakitō tajë. E' kuëki a' tso' wōsh wa as kē yi tō a' kitō'ù. ⁶ Ká tajë wakpa ñippōke tajë wī a dià a e' biyō ttseraē a' tō. E' wake' tkōraē erë ká i' erwami e' kianeīa. E' kuëki kē a' tkinuk e' wa. ⁷ Ká kuā'kī kuā'kī wakpa ñippōraē ñita. Ñies í tō ká wōti'weraē ká wa'ñe. Ñies ká tseē wakpa tteraē bli tō tajë. ⁸ Erë íyi ekkē kos dör erpa s'tsá weirketke kam ye' dōne e' yökī ese. E'

dör wēs alaköl alà kurketke ta ikirir es.

⁹ "A' merdattsa we'ikè. A' ttelurdaē pè' tō. Sulitane tō a' sueraē suluē ye' tté kuëki. ¹⁰ E' kēwō ska' ta wépa erblé ye' mik, esepa tajë tō ye' waterattsa. Ie'pa ñi sauraē suluē, ñies wēlepa tō ieltēpa wōmerattsa ibolōkpa ulà a. ¹¹ Kachōkwakpa e' chō tō ie'pa dör Skëköl ttekōlpa esepa dōraē tajë. Ie'pa tō s'kitō'weraē tajë. ¹² Ì sulu kī wamblërdaē tajë shute, e' kuëki s'kibiie kē tō imalepa dalëritsepaia. ¹³ Erë yi e' tkéwa darërëē dōka bata ekkē, esepa tsatkërdaē. ¹⁴ Ì blúie Skëköl tso' e' tté buaē pakardaē ká wa'ñe as ká ulitane wakpa wa ijcher, e' ukuökī ta ká i' erdawa.

¹⁵ "Skëköl tteköl bak kiè Daniel, e' tō ikit iyëkkuō kī tō ì sulusi tō ì dör batse'r e' ia'wē ñáie, e' dōrawā Skëköl wé a iia'ukka ñáie, (yi tso' yëkkuō i' sauk, e' éna iwà anú). Mik e' sué a' tō, ¹⁶ etā wépa serke Judea e'pa tkōyalmi kabata a; ¹⁷ yi tso' u bata kī* esepa tkōshkar kē dōkwane weshke íyi tsukmi. ¹⁸ Ñies yi tso' kaneblök kañika esepa kē dōkwane weshke idatsi' yöktsa. ¹⁹ E' kēwō ska' ta alakōlpa alà kurketke ena alakōlpa tsu' muke ilà a iwēstela ina esepa ta! ²⁰⁻²¹ S'ditsō weirdaē tajë shute. Mik ká i' yōne dō ikkē ta kē s'we'ikule ekkē, ñies kē s'weirpa aishkuō ta

* 24:17 u bata kī: E' kēwō ska' ta ie'pa u tsabata dör kkueie, e' kī ie'pa shkōke.

ekkë. E' kueki ikiõ Skëköl a as kë iwamblër a' ta yuëdiõ këska' õ eno diwõ a. ²² E' këwõ kë wõöpawa Skëköl tõi, e'ma kë yi isie atukia ttsë'ka. Erë e' këwõ wõerawaitõ, wëpa shukitbakitõ esepa dalërmik.

²³⁻²⁴ “Kachökwakpa e' kōrakā e' chök tõi ie'pa dör wë pairine'bitu idi' wa s'blúie e' õ Skëköl tteköl wële. E'pa tõi i kë or yi a ese wëraë s'kitõ'woie tõi ie'pa ttë dör mokië. Dõ wëpa shukit Skëköl tõi, esepa mú kitërmi, e'ma ikitërdaë. E' kueki yile tõi a' a icheke: 'Isaú, wë pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dur ie', õ 'Isaú, ie' dur wë', e' ta kë a' tõi iklö'war. ²⁵ Ittsõ, iyi ekkë biyõ chëtkeyõ a' a keweie. ²⁶ E' kueki mik ie'pa tõi icheke a' a: 'Isaú, wë pairine'bitu idi' wa s'blúie e' tso' ká wë kë yi serku' eë', etā a' kë minuk isauk. Mik ie'pa tõi icheke a' a: 'Isaú, ie' tso' ie' blëulewa', etā kë a' tõi iklö'war. ²⁷ Ye' dör S'ditsõ Alà, mik e' dene, etā sulitane tõi isueraë wës alā wõñar tõi ká olo ppëe ká wa'ñe e' suësõ es. ²⁸ Sulitane wā ijcher tõi wë õlõ daparke tajë, eë ilë nu tër. Es ñies mik ye' dene, etā sulitane wā ijcherdaë.

Jesús dōrane olo ta' tajë

(*Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30,34-36; 21.25-33*)

²⁹ “S'weine e' këwõ tka, e' bet diwõ wõturdawa, ñies si'wõ kë wõñarpaia. Bëkwõ darolordaë ena i kos tso' ká jai a e' wõtirdaë. ³⁰ Etā sulitane tõi iyi sueraë ká jai a iwā kkachoie tõi ye' dör S'ditsõ Alà, e' datsene bet. Ká ulitane

wakpa suardaë tajë e' yõki, ie'pa iuraë tajë ta bet ie'pa tõi isueraë tõi ye' datse kashuk a mò a diché ta' tajë olo ta' tajë. ³¹ Duk blardaë tajë ta ye' biyõchökwakpa patkeramiyõ wëpa shukitbakyõ, esepa dapa'ukka ek tsini ëme. Ie'pa tõi iyuleraë ká wa'ñe dõ wë ká i' bata erkerõ eë ena wë ká jai bata erkerõ eë.

³² “A' e' wõbla'ú ttë ikkë wa iwā saú higo klõ wa: Mik iulatska tso' ulõlõla ena erpa ikõyõk tskirdoka, etā a' wā ijcher tõi duas dewatke tsinet. ³³ Es ñies mik a' tõi isuë tõi iyi ekkë wamblërke, etā a' wā ijchenú tõi ye' datskene, e' diwõ dewatke tsinet. ³⁴ Moki ye' tõi a' a ichë tõi iyi ekkë wamblërdaë wëpa dör wës a' es esepa kam erwa e' yõki. ³⁵ Kashuk ena ká i' erdawa, erë ye' ttë michoë e' kë erpawa yës.

³⁶ “Erë e' këwõ e' diwõ kë jcher yi wā. Skëköl biyõchökwakpa tso' ká jai a, e'pa kë wā ijcher, ñies ye' dör Skëköl Alà e' kë wā ijcher. S'ye ë wā ijcher.

³⁷ “Ye' dör S'ditsõ Alà, mik e' dene etā e' këwõ dör wës Noé këska' es. ³⁸ E' këska' ta kam di' tajë tkõ e' yõki, ie'pa tso' chkök, di'yök, senukwā wës kekraë es dõ mik Noé dewā ikanõ bërie e' a etā. ³⁹ Erë ie'pa kë ku' ipanuk yës etā di' dettsā tajë ie'pa ki, e' tõi ie'pa ulitane ttélur. Es itkōraë mik ye' dör S'ditsõ Alà e' dene etā. ⁴⁰ E' këwõ ska' ta wëm bõl tso' kaneblök ese ekõl mira iwā ta iëkõl atdaë. ⁴¹ Alakõlpa bõl

tulur ák wawök, ese eköl mira iwa ta iëköl atdaë.

⁴² “E' kueki a' tso' erki. A' kë wa ijcher tö diwö wekkë a' Këköl dörane. ⁴³ A' wa ijcher buaë tö u wák mú wa ijcher tö wekkë akblökwak datse, e'ma kë ikapöpawa iyöki, kë itö kawö mepa yi a dökwa iíyi ekiblök. ⁴⁴ Es ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' datskene mik a' kë ku' ye' panuk eta, wes akblökwak es. E' kueki a' tso' erki.

Kanè méso buaë ena kanè méso suluë e' tté

(Lucas 12.41-48)

⁴⁵ “Kanè méso yësyësë kabikeitsö buaë, ese meraka iwökir tö imalepa kuebluie ie'pa tiök kekraë mik kë iku' e' dalewa. ⁴⁶ Iwökir dene ta ikuëitö iwakanéuk wes iyëneia es, e' ta ayëcha e' dör buaë ie' a. ⁴⁷ Moki ye' tö a' a ichè tö kanè méso ese merakaitö ie' wa íyi tso' kos e' kuebluie. ⁴⁸ Erë kanè méso ñe' dör suluë tö ibikeitsé tö kë iwökir döpane bet. ⁴⁹ E' kueki ie' tö imalepa ppémi. Ñies ie' chkémi, blo' yémi bloblopa ta. ⁵⁰ Erë idiwö ena ikéwö kë wa ie' ku' ipanuk, eta iwökir dörane ⁵¹ ta iwe'ikeraitö siarë wömerattsá weinuk e' ökwakpa ta. Ie'pa iurarak siarë, ikà blardaë iweir kueki.

25

Busipala döká dabop e' tté

¹ “Í blúie Skëköl tso' e' ta itkóraë wes itka ulabatsè a es. Busipala döká dabop e' e' yélur ibö'wöla wa wëm ula-batsöke, e' ñaletsuk. ² Busipa

skel e'pa dör kabikeitsöta' buaë esepa, erë imalepa skel kë dör es. ³ Wépa kë kabikeitsöta' buaë e'pa wa ibö'wöla è mí, kë wa bö'wö diö kí mîne. ⁴ Erë wépa kabikeitsöta', e'pa wa ibö'wöla mí, ñies idiö kí mirak iwa. ⁵ Erë wëm ulabatsöke, e' kë dë' bet, iwötkëneka e' kueki. E' dalewa busipa shtrine ta ikapolur. ⁶ Ká shaböts ta ie'pa tö ittse tö iarkerak: ‘iWëm ulabatsöke, e' datse! iA' yú iñaletsuk!’ ⁷ Eta busipa kos e' kéká ta ibö'wöla wötskémirakitö. ⁸ Eta busipa kë kabikeitsöta' e'pa tö iché imalepa a: ‘A' bö'wö diö kakmú sa' a as sa' bö'wöla kë wöitwa.’ ⁹ Erë ie'pa iüté: ‘Au, sa' tö imé a' a, e' ta kë idöpaká se' ulitane ki. E' kueki a' yú a' icha taük wé iwatorke ee.’ ¹⁰ Eta ie'pa míyal bö'wö diö taük. E' dalewa wëm ulabatsöke e' de, eta wépa wa bö'wö diö kí mí e'pa dewa wëm ulabatsöke e' ta iulabatso wé a ta iwékkö wötënewa. ¹¹ E' ukuöki ta busipa malepa debitu ta ichakeke u'rki: ‘iA kékëpa, a kékëpa, ukkö kköppöö sa' a!’ ¹² Erë wëm ulabatsöke e' tö ie'pa iüté: ‘Moki ye' tö a' a ichè tö kë ye' wa a' suule.’

¹³ “Ye' tö a' a ichè tö a' kë wa ijcher i kékö, i diwö ye' dömine e' kueki a' tso' erki.

Inuköl mène wakanewè e' tté

(Lucas 19.11-27)

¹⁴ “Ñies i blúie Skëköl tso' e' ta itkóraë wes itka wëm eköl mi'keá kamië ká kua'ki a ese

ta es. Ie' tö ikanè mésopa kié ta iché ie'pa a: 'Ye' inuköl wakaneú ye' a buaë as ikí klör.' ¹⁵ Ikanè méso eköl a ie' tö inuköl kié talento* ese mé mil skel (5.000). Iëköl a ie' imé mil böt (2.000). Eta iska a ie' tö imé mil et ë (1.000). Ie' tö ie'pa a imé kos ie'pa a iwakanewé ekkë. E' ukuöki ta ie' mia. ¹⁶ Wéne a imène mil skel, e' tö iwakanewé buaë. Ie' tö ikí klö'wé mil döka skel. ¹⁷ Es ñies wéne a imène mil böt, e' tö ikí klö'wé mil döka böt. ¹⁸ Erë wéne a imène mil et, e' mia ta iyök biéitö e' a itö iwökir inuköl wötéwa.

¹⁹ 'Ká de taië eta ie'pa wökir dene e' tö ie'pa kié isuöie tö kos ie'pa tö inuköl kí klö'wé. ²⁰ Wéne a imène mil skel, e' de kewé iwökir ska'. Ie' wa inuköl kí debitu mil döka skel. Ie' iché iwökir a: 'A kékëpa, be' tö ye' a inuköl me' mil skel, e' kí klö'wéyö mil döka skel.' ²¹ Iwökir tö iché ie' a: 'E' dör buaë, be' dör kanè méso buaë yësyësë. Inuköl elkela me'yö be' a e' wakanewé be' tö yësyësë. E' kuëki ye' tö iyi skà meraë be' a taië wakanewé. Be' shkōwa ttsë'nú buaë ye' ta.' ²² E' ukuöki ta wéne a imène mil böt e' de ta ichéitö: 'A kékëpa, be' tö ye' a inuköl me' mil böt, e' kí klö'wéyö mil döka böt.' ²³ Iwökir tö ie' a iché: 'E' dör buaë, be' dör kanè méso buaë yësyësë. Inuköl elkela me'yö be' a e' wakanewé be' tö yësyësë. E' kuëki ye' tö iyi skà meraë be'

a taië wakanewé. Be' shkōwa ttsë'nú buaë ye' ta.'

²⁴ "Erë kanè méso a imène mil et, mik e' de, eta ie' tö iché iwökir a: 'A kékëpa, ye' wa ijcher tö be' dör wëm er darërëë ese. Be' tö iyi wöshteke wé kë be' wa ikuatkëne ee. Ñies i kë dör be' icha ese klö'wëkewa be' dör. ²⁵ E' kuëki ye' suane be' yöki dö' ye' tö be' inuköl chöwëwa. E' kuëki be' inuköl blé ye' tö iyök a. I' be' inuköl dene ye' wa be' a.' ²⁶ Eta iwökir tö iüté: 'Be' dör kanè méso suluë, bikër taië ese. Be' iché tö ye' tö iyi wöshteke wé kë ye' wa ikuatkëne ee ena i kë dör ye' icha ese klö'wëkewayö, ²⁷ e' ta be' tö ye' inuköl blöpa inuköl bló wé a as ee ikí klör. Be' ikaneúpa es, e'ma ye' dene eta ye' inuköl ena ikí klöne, e' de ye' ulà a.' ²⁸⁻²⁹ Eta ie' tö iché: 'Wé wa iyi tso' e' a ikí merdaë. Erë wé kë wa i ku', i tso' e' wa elkela e' yerattsä iyöki. E' kuëki inuköl me'yö ie' a, e' yöttsä ie' ulà a ta imú wé wa itso' döka 10.000 e' a. ³⁰ Eta kanè méso suluë i' e' uyöttsä stui ké a, ee pë' suluë iurarak siarë ikà blardaë iweir kuëki.'

Jesús tö ká ulitane wakpa shuleraë

³¹ "Ye' dör S'ditsö Alà, e' dörane s'blúie olo ta taië ye' biyöchökwakpa kos ta. Mik ye' dene, eta ye' e' tköraka blu' kulé kí ká ulitane wakpa shulök. ³² Ie'pa dapardaë ye'

* **25:15** talento: E' dör ie'pa inuköl kié denario e' mil teröl (6.000). Denario et e' dör s'kanëblö ká et e' ské ekkë.

wörk_i ta ye' tō ie'pa blabat-seraē wes iyiwak kkō'nukwak tō obeja ena chibo blabatsē es. ³³ S'ser yēsyesē esepa dör wes obeja es, ie'pa merawa ye' tō ye' ulà bua'kka. S'ser suluē esepa dör wes chibo es, ie'pa merawa ye' tō ye' ulà bakl_i'kka. ³⁴⁻³⁶ Etā ye' tō icheraē wēpa tso' ye' ulà bua'kka e'pa a: 'Ye' dör a' blú. Ye' yē er bua' ché a' a. Mik ye' du' bli wā, etā a' tō ye' dē'; mik ye' bak ersinuk, etā a' tō ye' a di' me'; a' kē wā ye' sūule, erē a' tō ye' kiéwā buaē a' u a. Ye' bak datsi' kē tā', etā a' tō ye' a datsi' kakme'; ye' bak duök siarē, etā a' dē' ye' kimuk; ye' bak wötēulewā s'wōto wé a, etā a' dē' ye' sauk. E' kuēki a' shkōwā i blúie ye' tso' e' a, e' kōs yōulebak a' a kam ká i' yör e' yōki.' ³⁷ Erē s'ser yēsyesē e'pa tō ye' a ichakeraē: 'A Skēkēpa, sa' kē wā ijcher. ¿Mik sa' tō be' su' tō be' tteke bli tō, e' dē' sa' tō? ¿Mik sa' tō be' su' tō be' tteke ersi tō, e' a di' me' sa' tō? ³⁸ ¿Mik be' dē'bitu sa' u a, kē sūule sa' wā, e' ki'wā buaē sa' tō? ¿Mik sa' tō be' su' datsi' kē tā', e' a datsi' kakme' sa' tō? ³⁹ ¿Mik sa' tō be' su' tō be' duōke ö be' wötēulewā s'wōto wé a, e' sauk sa' dē'?' ⁴⁰ Etā ye' tō ie'pa iūteraē: 'Mok_i ye' tō a' a ichē tō mik a' tō iyi ekkē buaē o' ye' yamipa siarē ikkēpa a, etā e' dör wes a' tō ye' wák a iwè es.'

⁴¹⁻⁴³ "E' ukuök_i ta ye' tō icheraē wēpa tso' ye' ulà bakl_i'kka e'pa a: 'Ye' du' bli wā, erē a' kē wā ye' dēne; ye' bak ersinuk, erē a' kē wā ye'

a di' mēne. Ye' dē' a' ska', kē sūule a' wā, erē a' kē wā ye' kinewā a' u a; ye' bak datsi' kē tā', erē a' kē wā datsi' mēne ye' a; ye' bak duök ena wötēulewā s'wōto wé a, erē a' kē dē' ye' sauk. E' kuēki a' wōmeulettsabak weinuk siarē. A' e' skōttsa ye' yōki. A' yúshka bö' ñar michoē yōule bē ena iklépa we'ikoie e' a.' ⁴⁴ Erē ie'pa tō ye' a ichakeraē: 'A Skēkēpa, e' kē jcher sa' wa. ¿Mik sa' tō be' su' tō be' duōke bli wā? ¿Mik sa' tō be' su' tō be' ersine? ¿Mik be' dē' sa' u a? ¿Mik sa' tō be' su' datsi' kē tā'? ¿Mik sa' tō be' su' duōke ö wötēulewā s'wōto wé a? ¿Mik sa' kē wā be' kimene?' ⁴⁵ Etā ye' tō ie'pa iūteraē: 'Mok_i ye' tō a' a ichē tō mik a' kē wā iyi ekkē one s'siarēpa ikkēpa a, etā e' dör wes kē a' wā ye' wák a iōne es.' ⁴⁶ S'ser suluē esepa michoē weinuk, erē s'ser yēsyesē esepa ser michoē buaē ye' tā."

26

Judiowak wōkirpa tō Jesús aleritsé klō'wēwā
(*Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53*)

¹ Mik Jesús tō s'wōbla'wé kōs e' one, etā ie' tō iché ittōkatapa a:

² —A' wā ijcher tō böiki se' tō Se' Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'weke. E' kēwō ska' tā, ye' dör S'ditsö Alā, e' wōmerdattsa ttēwā wötēulewā krus mik.

³ E' kēwō ska' tā sacerdotepa wōkirpa ena judiowak kuēblupa ñi dapa'wé sacerdotē kibi kiē Caifás, e' u a. ⁴ Eē

ie'pa tō Jesús aleritsé kītō'wè
iklō'wowa ttēwa. ⁵ Erē ie'pa
iché ñi a:

—Kē sō iwamblē Se' Yēpa
Yērulune Egipto e' kēwō
tkō'wekesō e' a as pē' kē
shūtīrkā taijē.

*Kiō masmas téka alaköl
eköl tō Jesús kī*

(Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)

⁶ Jesús tso' Betania, Simón
kiri'uk lepra bak, e' u a. ⁷ Ie'
tkēria mesa kī chkök. Etā
alaköl eköl de ie' ska', e' wā
kiō masmas tuē darērēē ese
debitu, e' mí ie' wā iukkuō
yōule ák bua'buwa wa ese a. Etā
kiō e' tékaitō Jesús wōkir kī.
⁸ Erē mik e' sué ittōkatapa tō,
etā ie'pa uluneka tā iché:

—¿Iōk kiō sē we'ikēwa ie' tō
ēanas? ⁹ Iwatormittsa inuköl
taijē skéie s'siarēpa kīmoie.

¹⁰ E' ttsé Jesús tō tā ie' tō
iché ie'pa a:

—¿Iōk a' tso' alaköl i'
tsiriuk? Íyi buaē wēitō ye'
a. ¹¹ S'siarēpa tso' kekraē a'
shua, erē ye' kē ku' kekraē
a' tā. ¹² Kiō tékaitō ye' kī ye'
kanéwoie kam ye' nu wōtērwa
e' yōkī. ¹³ Mokī ye' a' a' ichē tō
ká wa'ñe wé Skököl ttē buaē
pakarke, eē ipakardaē ñies tō
ie' tō i' buaē o' ye' a. Es e' kē
chōpawa yi éna.

Judas tō Jesús watké

*(Marcos 14.10-11; Lucas
22.3-6)*

¹⁴ Jesús ttōkatapa dabom
eyök kī bōl, e'pa eköl dōr

Judas Iscariote, e' míā sacer-
dotepa wōkirpa ska' ¹⁵ tā ie' tō
iché ie'pa a:

—¿Kōs a' tō ye' patuēmi
Jesús wōmottsā a' a?

Etā ie'pa tō inukölchka
wōshki mé ie' a dōka dabom
mañayök (30). ¹⁶ E'tāmi ie' tō
kawō yulēmi bua'iewa Jesús
wōmottsā.

*Jesús tō Judiowak Yēpa
Yērulune Egipto e' kēwō bata
tkō'wé*

*(Marcos 14.12-25; Lucas
22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Cor-
intios 11.23-26)*

¹⁷ Kawō kiē Pan Kē Yōule
Iwölöwoka Wa* e' kēwō tsá
diwō dewatke. Etā Jesús
ttōkatapa de ie' ska' tā ie' a
ichaké:

—¿Wé be' kī ikiane tō sa' tō
Se' Yēpa Yērulune Egipto kēwō
tkō'wekesō e' chké kanewè?

¹⁸ Ie' tō ie'pa iuté:

—A' yú Jerusalén, wēm yē'
ye' tō a' a' e' u a tā ichō ie'
a: 'S'wōbla'ukwak be' a' ichök
ké: Ie' kēwō dōkewatke. Ie'
datse be' u a kawō tkō'wekesō
e' tkō'uk sa' tā.'

¹⁹ Ie'pa tō iwé wēs ie' tō
ie'pa a' iché es tā eē ie'pa tō
ichké kanewé.

²⁰ Mik katuinetke, etā ie'
tkēr mesa kī chkök ittōkatapa
dabom eyök kī bōl e'pa tā.
²¹ Ie'pa chköke, e' dalewa ie' tō
iché ie'pa a:

—Mokī ye' tō a' a' iché tō a'
eköl tō ye' wōmerattsā.

²² Ie'pa erianeka taijē tā
ichakémi ie' a' eköl eköl:

—A Skökēpa, ¿ye' alé idir?

* **26:17** Kawō kiē Pan Kē Yōule Iwölöwoka Wa: Kawō e' tkō'weke Israel aleripa dō
ká kul, e' diwō tsá kiērakitō Se' Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō.

23 Ie' tō ie'pa iūté:

—A' tso' ye' ta pan nuuk tka' etkē a ñè, e' eköl ye' wömerattsä. 24 Ye' dör S'ditsö Alà, e' ta itkōraë wes itso' kitule Skëköl yëkkuö kī es. Erë wëstela ina yi ye' wömekettsä, e' ta. Buaë idir wëm e' a tō kē ikunúpa.

25 Etä Judas tō iwömekettsä, e' tō ie' a ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, ¿ye' alè idir?

Ie' iüüté:

—Be' wák e' chéka.

26 Ie'pa tso'ia chkök, e' shua pan klö'wéitö ta e' kī wëstela chéitö Skëköl a ta iblatéitö ta iwà tié ie'pa a ta ichéitö:

—Pan sē dör ye' chkà, e' ñú a' tō.

27-28 E' ukuökī ta tka' a vino tso', e' klö'wéitö ta e' kī wëstela chéitö Skëköl a ta iméitö ie'pa a ta ichéitö:

—Vino sē dör ye' pē. Ye' tterawa e' pē tērdaë, e' wa ttē pa'alī me' Skëköl tō e' wà de. Ye' ttēwa, e' wa s'tso' tajē e'pa nuì olo'yarmi. E' kuekī a' ulitane tō ikak yō. 29 Ye' tō a' a ichè tō vino kē yepaiyö dö mik i blúie ye' Yé tso' e' kéwö de da'aie, etä iská yeraneyö a' ta.

Pedro tō icheraë tō ie' kē wä Jesús suule

(*Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38*)

30 Etä ie'pa tō Skëköl tt-seittsé, e' ukuökī ta ie'pa míyal Olivo kébata a. 31 Jesús tō iché ie'pa a:

—I' nañewe a' ulitane tköyaldaë. A' ye' meraat ekörla. E' dör wes itso'

kitule Skëköl yëkkuö kī es, e' tō ichè: 'Obeja kkö'nukwak ttewaraëyö ta obeja pordami wì a dià a.'† 32 Erë mik ye' ttēwa shkenekane, e' ukuökī ta ye' miraë Galilea a' yökī kewe.

33 Pedro tō ie' a iché:

—Erë ie'pa ulitane be' memiät ekörla, erë ye' kē tō be' mepaät.

34 Ie' tō iüüté:

—Mokī ye' ichè be' a tō i' nañewe, kam dakro ar, e' yökī be' icheraë mañatökicha tō be' kē wä ye' suule.

35 Pedro tō ie' a iché:

—Erë ye' ttëmiwarakitö be' ta, erë kē ye' ichepa tō kē ye' wä be' suule.

Etä ie'pa ulitane ttöke es ëme.

Jesús tté S'yé ta Getsemaní
(*Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46*)

36 E' ukuökī ta Jesús mía ittökatapa ta ká kië Getsemaní ee. Ie' tō iché ie'pa a:

—A' atē tulur ié, e' dalewa ye' mía wishkē ttök S'yé ta.

37 Etä ie' wä Pedro ena Zebedeo ala'r böl, e'pa mítser e' ta. Etä ie' erianemi chke-newami tajē. 38 Ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' eriane tajē ttsëskua ye' ttëwamiitö ekkë. A' e' tsuat ié ye' ta, kē a' kapökwa.

39 Ie' mía wishkē ta ie' e' kéütër wöwakköt iskī ta ikiéitö Skëköl a i' es: "A yëwö, i tkōraë ye' ta e' dör wes íyi bacha'bachaë yëwasö es. E' mú ulà a ye' yëmittsä, e'ma ye' yöttsä iulà a. Erë kē iwar

wes ye' k_i ikiane es, i_u wes be' k_i ikiane es.”

⁴⁰ E' ukuöki ta ie' dene wé ittökatapa tulur ee ta ie'pa kuéitö kapödtulur ta ichéitö Pedro a:

—¿A' kë wa kapèwa wöklöne dö hora ek ë ye' ta? ⁴¹ Kë a' kapökwa. A' ikiö Skököl a as i sulu tö a' erkiöweke ese kë e' alöka a' k_i. Mok_i a' éna i buaë wak, erë a' diché kë dë'ka iwà uk, e' kueki a' a darèrëé idir.

⁴² Eta ie' skà míane wishke ttökne S'yé ta ta ichéitö: “A yéwö, i tköraé ye' ta e' mú ulà a ye' yèrmittsa, e'ma ye' yöttsa iulà a. Erë i_u wes be' k_i ikiane es.”

⁴³ Mik ie' dene, eta ie'pa kuéneitö kapödtulur; ie'pa wöbla surirkewa kapè wa e' kueki. ⁴⁴ Ie' skà míane wishke ttök S'yé ta, i' ta idare mañatökicha. Eta itténe wes itté kuaé es. ⁴⁵ E' ukuöki ta ie' dene wé ie' tö ittökatapa mañal méat ee ta ie' tö iché ie'pa a:

—¿A' kapödtuluria enukeia? Ye' döer S'ditsö Alà, e' diwö dekatke mèttsa pè' sulusipa ulà a. ⁴⁶ A' e' koka, yi tö ye' wömekettsa, e' dotke i' ta. Mishka ie' panuk.

Jesús klö'wéwa ibolökpa tö (Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Jesús tso'ia ttök, e' dalewa ittökatapa dabom eyök k_i bö (12), e'pa eköl kié Judas, e' debitu pè' ta taië. E' wakpa debitu tabè k_i ena kal wölö k_i. Ie'pa patkè'mi sacerdotepa wökirpa ena judiowak

kuéblupa tö. ⁴⁸ Judas döer iwöméttsa e' tö ie'pa a iyè'bak: “Wé shké'wekeyö wöalattse wa, e' döer ie', iklö'úwa a' tö.” ⁴⁹ Eta ie' de Jesús ska' ta iché ia:

—¿A S'wöbla'ukwak!

Ta iwöalattséwaitö. ⁵⁰ Jesús tö iché ie' a:

—A yami, i uk be' de, e' i.

Eta pè' datse Judas ta e'pa de Jesús ska' ta iklö'wéwarakitö.

⁵¹ Eta ie'pa iéter ee Jesús ta e'pa eköl tö itabè yéttsa ta e' wa sacerdote kibi e' kané méso kukuöña téttsa. ⁵² Jesús tö iché ie' a:

—Wépa ñippöke tabè wa, esepa döraqa tabè kkö a. E' kueki be' tabè blöwane ikkuölit a. ⁵³ ¿Be' kë wa ijcher tö ye' k_i ikiane, e'ma ye' tö ikiémi ye' Yé a ta ie' tö ibiyöchökwakpa taië döka 70.000 e' patkèmi ye' tsatkök? ⁵⁴ Erë ye' tö ikié es, e' ta ¿wes Skököl yékuö k_i itso' kitule e' wà tkömi? E' tö iché tö i sulué tköke ye' ta e' kawöta tkök es.

⁵⁵ Eta ie' tö ichaké pè' ekképa a:

—¿I' kueki a' bite ye' klö'ukwa tabè k_i kal wölö k_i wes akblökwakpa klö'wéwa es? Kékraé ye' bak e' tkökser Skököl wé a s'wöbla'uk, erë a' kë wa ye' klönewa. ⁵⁶ Erë i tköke i' e' döer as iwà tkö wes Skököl ttekölpa tö ikitatbak Skököl yékuö k_i es.

E' wösha ta ie' ttökatapa kos tkayalmi tö iméat ekörla.

Jesús demi ie'pa wa Caifás wörki

(*Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24*)

⁵⁷ Etā pē' tō Jesús klō'wēwa e'pa tō ie' tsēmi sacerdotē kibi kiē Caifás e' u a. Eē s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa ena judiowak kuēblupa kōs daparke. ⁵⁸ Erē Pedro datse ie'pa itōki kamiē dōttsa sacerdotē kibi e' u pamik, eē ie' e' tsēat tkēr Skēkōl wé shkēkipa tā isauk tō i tkōmi.

⁵⁹ Etā sacerdotēpa wōkirpa ena judiowak wōkirpa malepa tō ttē yuleke Jesús kkatoie as ie'pa tō iwōmūttsa ttēwa. ⁶⁰ Tajē pē' de ie' kkatōk kachē wa, erē kē yi wa ie' kkatēne wē' ie' wōmottsā ttēwa. Bata ekkē tā idebitū bōl ikkatōk kachē wa, ⁶¹ e'pa tō ichē:

—Wēm se tō iyē' tō ie' a Skēkōl wé olorwami, e' yuēkamineitō ká mañat shua.

⁶² Sacerdotē kibi e' kēka tā ichaké Jesús a:

—¿Kē be' ie'pa iuteku' yēs? ¿Ñe' ie'pa be' kkatēke, e' dōr ì?

⁶³ Erē Jesús siwa'blēwa ie'pa yōki. Etā sacerdotē kibi tō ichaké ie' a:

—Ichō sa' a yēsyesē Skēkōl chōk e' wörki tō ¿be' dōr ie' Alà? ¿Be' dōr wé pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'?

⁶⁴ Ie' iūtē:

—Wēs be' iché es idir. Ye' tō iché a' a tō ye' dōr S'ditsō Alà, e' sueraē a' tō tkērka Skēkōl diché tā' tajē íyi ulitane tsata e' ulà bua'kka dalōiērtā' tajē.

Ñies ye' datskene kashuk a mò a e' sueraē a' tō.

⁶⁵ Etā sacerdotē kibi e' datsi' jchéé ikkachoie tō iluneka tā ichéitō:

—Ì ché ie' tō, e' wa ie' tso' Skēkōl chōk suluē. ¿Ie se' ki ikkatōkwakpa ki kiarmiia? Ttē suluē chéitō, e' ttsétkesō. ⁶⁶ ¿Ima a' tō ibikeitsè?

Ie'pa tō iūtē:

—Ie' wák iane iwiie, e' kuēki ikawōta ttēwa.

⁶⁷ Etā ie'pa wirituōke Jesús wō ki tā itekerakitō tajē. Wēlepa tō ippé iwō ki ⁶⁸ tā ichérakitō:

—Be' dōr wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e', e'ma sa' a ichōka ¿yi tō be' ppé?

Pedro tō iblé tō kē ie' wa Jesús suule

(*Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18,25-27*)

⁶⁹ Pedro tkēria sacerdotē kibi e' u pamik tā alakōl kanēblōke u e' a, ese de ekōl ie' ska' tā ichéitō ia:

—Be' ñies dōr Jesús Galilea wak e' klé ekōl.

⁷⁰ Erē ie' tō iblé sulitane tso' e'pa kukua. Ie' tō iché:

—Ye' kē éna iane tō ì chōk be' tso'.

⁷¹ Ie' miā ukkō tkēr kañika eē tā alakōl skà tō isuē e' tō iché imalepa a:

—Ie' i' dōr Jesús Nazaret wak e' klé ekōl.

⁷² Etōkichane Pedro tō iskà ché:

—¿Ye' iché Skēkōl wörki tō ye' kē wa wēm e' suule!

⁷³ E' kuölō tā wēpa tso' eē e'pa debitū ie' ska' tā ichéitō:

—Mok̄i be' dör ie'pa eltë wak, be' ttö ie'pa ttö ttsë.

⁷⁴ Et̄a ie' iché:

—Skëköl wörk̄i yö ichè tö jwëm e' kē s̄ule ye' w̄a! Kē idör es, e'ma aš ye' kichatër.

E' wöshaë dakro ane, ⁷⁵ ta ì yè' Jesús tö ie' a e' anewa ie' éna, e' dör i': 'Kam dakro ar, e' yök̄i be' tö icheraë mañatökicha tö be' kē w̄a ye' s̄ule.' Et̄a ie' e' yéttsa m̄ia kañik̄a ta ee ie' ié tajë siarë.

27

Jesús m̄itser Pilato wörk̄i
(*Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32*)

¹ Mik k̄a ñine, et̄a sacerdotepa wökirpa ena judiowak kuëblupa kōs ñi dapa'wēka ileritsök tö "¿wēs sō Jesús ttēwami?" ² Ie'pa w̄a im̄itser moulew̄a mé Pilato a. Pilato tkē'ka Roma wökir kibi tö Israel aleripa kē wökirie.

Judas e' ttēw̄a

³ Judas tö Jesús wato'ttsabak, mik e' w̄a ijchenew̄a tö mok̄i Jesús wömenettsa ttēw̄a, et̄a e' tö ie' eriawéne taië. E' kuëki ie' m̄ia sacerdotepa wökirpa ena judiowak kuëblupa ska' ta inuköl mène ie' a mañayök (30), e' méneitö ie'pa a. ⁴ Ie' iché ie'pa a:

—Ì sulu wambléyö. Wëm kē k̄i ì sulu nuí ta', ese wöméttsayö ttēw̄a.

Erë ie'pa tö ie' iüté:

—¡E' kē k̄i sa' tkine! ¡E' wërke be' wök̄i!

⁵ Et̄a ie' inuköl e' uyémine Skëköl wé sh̄ūa ta im̄ia e' kuli' skéka ta, es ie' e' ttēw̄a.

⁶ Et̄a sacerdotepa wökirpa tö inuköl e' shtéka ta ichérakitö:

—Inuköl i' dör s'kötulew̄a ské, e' kuëki ñá idir. Kē iienukw̄a inuköl tso' Skëköl a iyi kanéwoie ese a.

⁷ E' kuëki ie'pa ttè mé ñi a tö k̄a tauťtsasō iwa yuè pöie pè' datse k̄a bánet blēnew̄a íe, esepa nu blóie. Et̄a k̄a kiè Skauchka Yuökwak Ké e' tué ie'pa tö. ⁸ Ie'pa tö k̄a e' tué s'kötulew̄a ese ské wa, e' kuëki dö ikkē ta k̄a e' kiè Ká Tōne S'kötulew̄a Ské Wa. ⁹ İyi ekkē kōs tka wēs Skëköl tteköl kiè Jeremías tö iyè'atbak es. Ie' tö iyè': "Israel aleripa tö iské méka inukölchka wöshki dōka dabom mañayök (30), ekkē klō'wé ie'pa tö, ¹⁰ ta e' wa ie'pa tö k̄a kiè Skauchka Yuökwak Ké e' tué wēs Skëköl tö ye' a iyè' es."*

Es Jeremías tö iyè'at.

Pilato tö Jesús a ichaké
(*Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38*)

¹¹ Jesús m̄itser ie'pa w̄a Pilato dör k̄a e' wökir e' ska' ta e' tö ie' a ichaké:

—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iüté:

—Tö, wēs be' iché, e'ma es idir.

¹² Sacerdotepa wökirpa ena judiowak kuëblupa tö ie' kKateke Pilato a, erë Jesús kē w̄a ie'pa iüténe yēs. ¹³ E' kuëki Pilato tö ie' a ichaké:

* 27:10 Jeremías 19.1-13; 32.6-9

—Ie'pa tō be' kKateke tajë
 çe' kē t̄sēne be' wā?

14 Erē ie' kē wā iūtēne yēs,
 e' tō Pilato tkiwēwā darērē.

*Jesús métt̄s̄q̄ tt̄ēwā Pilato tō
 (Marcos 15.6-20; Lucas
 23.13-25; Juan 18.38-19.16)*

15 Judiowak Yēpa Yērulune
 Egipto, e' kēwō wa Pilato
 wōblar s'wōtēulewā s'wōto wé
 a ese yōktsā ekōl émine wé
 kiane pē' kī e'. 16 E' kēwō
 ska' t̄a wēm tso' wōtēule ekōl
 kiè Barrabás kkekauleka tajë
 judiowak shūa. 17 E' kueki
 mik ie'pa e' dapa'wé tajë, etā
 Pilato tō ie'pa a ichaké:

—çS'wōtēulewā wéne kiane
 a' kī tō ye' tō iyēt̄tsane a' a:
 Barrabás ö Jesús kiekerakitō
 wé pairine'bitū idi' wa s'blúie
 e'?

18 Ie' tō isuēwā tō ukyēne
 wa sacerdotepa wōkirpa tō
 Jesús me'ttsā ie' ulā a. E'
 kueki ie' tō ie'pa a ichaké es.

19 Ie' tkērkaia s'shūlo kulé
 kī, etā ilakōl tō ichök patké
 ie' a: “Nañewe ye' tō Jesús
 kēbisuē, e' tō ye' tsiriwētka
 tajë, e' kueki be' kē e' tiuk
 wēm ser yēs̄yēs̄e e' t̄a.”

20 Erē sacerdotepa wōkirpa
 ena judiowak kueblupa tō pē'
 ulitane dakiñē t̄a ichérakitō:
 “Ikiö Pilato a tō Barrabás
 ömine erē Jesús ttōwā.”

21 Pilato tō ie'pa a iskà
 chakéne:

—çWēpa bōl i', wé kiane a'
 kī tō ye' tō ièmine?

Ie'pa iūté:

—jBarrabás ömine!

22 Ie' tō ie'pa a ichaké:

—Etā çwes Jesús kiekerak-
 itō wé pairine'bitū idi' wa
 s'blúie e' wēm̄iyō?

Ie'pa iūté:

—jIttōwā wōtēulewā krus
 mik!

23 Ie' tō ichaké ie'pa a:

—çÌ kueki? çÌ sulu
 wambléitō?

Erē ie'pa kī arke:

—jIwōtōwā krus mik!

24 Ie' tō isuē tō ie' kē a Jesús
 tsatkēnuk wes, pē' kī arkeka
 tajë, e' kueki ie' tō di' tsuk
 patké t̄a iulā skué ie'pa uli-
 tane wōrkī iwà kkachōie tō ie'
 kē iane iwiie. Ie' iché:

—Wēm i' patkeraëyō ttēwā
 erē e' nuī kē ku' ye' kī. E' nuī
 ardaë a' ulitane kī.

25 Etā ie'pa ulitane iūté:

—Sa' ena sa' ala'r kōs as e'
 kī inuī ar.

26 Etā Barrabás émi ie' tō.
 E' ukuōkī t̄a ie' tō Jesús ppök
 patké t̄tsa' bata daloie wa, t̄a
 imétt̄s̄aitō ñippökwa kpa ulā a
 wōtēwā krus mik.

27 Etā Pilato ñippökwa kpa
 wā Jesús mītser s'wōkirpa
 wé kiè Pretorio e' pamik
 t̄a eē ie'pa tō ñippökwa kpa
 malepa kōs kiétt̄s̄a dapa'wé
 ek tsiní Jesús pamik. 28 Ie'pa
 tō Jesús datsi' yétt̄s̄a t̄a datsi'
 mat daloshdalosh ese wa
 ipaiérakitō blu'ie. 29 Nies
 dika'kicha yué wōshkiie, e'
 tkékarakitō iwōkir kī blu'ie.
 Kuakōl wōlō méra kītō ie' a
 iulā bua'kka wes blu' es.
 E' ukuōkī t̄a ie'pa e' tkéwā
 kuchē kī ie' wōrkī iwayuoie
 t̄a ichérakitō:

—jBe' dōr judiowak blú!
 jBe' kīkōkkā sa' tso'!

30 Ñies ie'pa wiritué iki tajë, ta kuaköl wölö a'tser iulà a, e' yéttsarakitö, e' wa ippéarakitö tajë iwökirki. 31 Mik iwayué one, eta datsi' mat daloshdalosh, e' yéttsarakitö ta iwák datsi' iékanerakitö iki ta imítserak iwā wötèwā krus mik.

Jesús wötène krus mik

(*Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27*)

32 Mik ñippökwaqpa wā Jesús dami e'pa e' yélur ee, eta wëm eköl kué ie'pa tö ñalā kī kiè Simón, e' dör Cirene wak. Ie' ké ie'pa tö Jesús krus tsukmi.

33 Mik ie'pa de ká kiè Gólgota ee (Gólgota wà kiane chë s'wökirdiche), 34 eta ie'pa tö vino shutuule kapöli bacha'bachaë wa, ese mé Jesús a yè. Erë mik ie' tö ipattsé, eta ie' ké wā iyanewa.

35 Mik ie'pa tö iwöté krus mik one, e' ukuökī ta ie'pa iné ñi ma'woie suè tö wës ie'pa tö ie' datsi' blatemi ñi a.

36 E' ukuökī ta ie'pa e' tuluésër ikk'o'nuk as ké yi itsatkö.

37 Kaltak kī itso' kitule tö ichè: "I' dör Jesús dör judiowak blú e'", e' batséwarakitö ie' wökir tsaka. E' kīt ie'pa tö iwā tsachöie tö ì nuī kī ie' wötènewā krus mik.

38 Eta ñies wēpa bōl akblökwakpa wötéwarakitö krus mik, eköl iulà bua'kka, eköl iulà baklī'kka. 39 Pē' tköke ee e'pa tö icheke sulu, iwökir wötiukerak iwōa, es ichekerakitö:

40 —jBe' se tö Skököl wé tkekettsa, ta ká mañatk è ta

be' tö iyuékane! Mokī be' dör Skököl Alà, e'ma be' e' tsatkö, be' e' öwa krus se mik.

41 Es ñies sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena judiowak kuēblupa, e'pa tö ie' wayueke. Ie'pa ñi a ichöke:

42 —Q'kapa tsatkéitö erë ie' wák ké a e' tsatkër. Mokī ie' dör Israel aleripa blú, e'ma as ie' e' öwa krus wī mik, e' iarma ta sa' erblömi ie' mik. 43 ¿Ie' ké wā sa' a iyëne tö ie' dör Skököl Alà? ¿Ie' erblöke Skököl mik e' kī ikiane, e'ma as e' tö itsatkö!

44 Dö ñies akblökwakpa bōl wötèulewā krus mik ie' o'mik, e'pa tö ie' cheke sulu.

Jesús duowa

(*Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30*)

45 Mik diwö de bata a, eta ká miā ttsettseë ká wa'ñe, dö tsälī diwö de mañat ekkë. 46 E' wōshā ta Jesús anekā tajë ta ichè: "Elí, Elí, ¿lemá sabactani?" (e' wà kiane chë: A ye' Kököl, a ye' Kököl, ¿iök be' ye' we'ikéttsa?)

47 Mik wēlepa tso' ee, e'pa tö ttè e' ttsé ta ichéarakitö:

—Wëm wī tso' Skököl tteköl bak kiè Elías, e' kiök.

48 Eta ie'pa eköl tunemi tö suiyök nuwéka vino shkōshkö wa, e' tkéka kuaköl bata kī ta itkéwā ie' kkö mik as ikuyöitö. 49 Erë imalepa tö iché ie' a:

—Imúat bër, ipanusö suè tö Elías datse itsatkök.

50 Eta ie' skā anene tajë ta iwiköl émitö. Es iduowa. 51 E' wōshā ta Skököl wé a ie'pa

wā datsi' buririē ese shukuar u blatoie e' jchēnane kākke dōttsa iski. Nies ká wōti'neka tā ák blublu tskirolone. ⁵² Etā pō kkōburo lone tā s'batse'rpa blērulone, esepa taiē shkenekane ⁵³ e' yélur ipō a. Ie' du'wā shkenekane, e' ukuōki tā ie'pa de Jerusalén dōr ká batse'r ee, tā taiē pē' tō ie'pa sué.

⁵⁴ Roma ñippōkwak ekōl dōr capitán ena imalepa tso' ie' tā Jesús kkō'nuk, mik e'pa tō ká wōti'ne ena i kos tka ee e' sué, etā ie'pa tkirulune tā iché ñi a:

—Mokī wēm wí dōr Skēkōl Alà je'.

⁵⁵ Nies alakōlpa manetwā Galilea Jesús tā ikimuk, e'pa tso'ñak taiē ie' kí sauk kamiē. ⁵⁶ E'pa ekōl dōr María Magdala wak, iēkōl dōr María dōr Santiago ena José e'pa mi, iēkōl dōr Zebedeo ala'r, e'pa mi.

Jesús nu wōtēne pō a

(*Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42*)

⁵⁷ Wēm ekōl tso' kiē José Arimatea wak, e' dōr inukōl blú, ñies ie' dōr Jesús klé ekōl. Mik ká tuirketke, ⁵⁸ etā ie' mía Pilato ska' Jesús nu kiök. Pilato tō imuk ké ie' a. ⁵⁹ Ie' wā imítser patrēwā datsi' ukuō bua'buwa saruru maneneē ese wa. ⁶⁰ E' ukuōki tā ie' tō ibléwā ákuk bine pa'alí iwák nu blóie e' a. Ie' tō ák bērie trémi dō pō kkō mik, e' wa iwōtéwā. E' ukuōki tā imía. ⁶¹ Erē María Magdala wak ena María skà, e'pa atē tulur pō kkō wōshā.

Jesús nu blēne e' kkō'né Shkēkīpa tō

⁶² E' bule es e' dōr eno diwō, etā sacerdotepa wōkirpa ena fariseowakpa mýal ñitā ttōk Pilato tā. ⁶³ Ie'pa iché ia:

—A kēkēpa, sa' éna ianewā tō mik kachōkwak e' bak ttsē'ka, etā ie' tō iyē' tō ie' duowā e' kī ká de mañat etā ishkerdakane. ⁶⁴ E' kueki sa' tō be' a ikié tō pō kkō'nuk patkō dōkā ká mañat dō' ittōkatapa dō inú ekiblōkwā tā i' ukuōki tā ichēnerakitō sulitane a tō ishkenekane. E' wérakitō es, e' tā e' dōr kachē taiē shute tkōkā ikache kewe e' tsata.

⁶⁵ Pilato tō iché ie'pa a:

—Se a' wā ñippōkwakpa tso', a' yú ikkō'nuk bua'iewā kos a' a ikkō'narmi ekkē.

⁶⁶ Etā ie'pa mía pō a tā íyi batséwarakitō pō kkō mik as kē yi mi'waiā ee. Ie'pa tō ñippōkwakpa méat pō kkō'nuk, etā iwákpa mýal.

28

Jesús shkenekane
(*Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10*)

¹ Eno diwō tka, e' bule es e' dōr domingo e' ñirketke tā María Magdala wak ena María skà, e'pa mýal Jesús pō sauk. ² E' wōshā tā Skēkōl biyōchōkwak ekōl tso' ká jai a e' de, etā í tka darērēē. Ie' mía pō a tā ák bastkēr e' tréuitō bānet tā ie' e' tkésēr iki. ³ Ie' wōñarke dalōlōē wēs alá wōñar es, idatsi' damiwa saruruē wēs suiyōk es. ⁴ Mik ñippōkwakpa tō e' sué, etā

ie'pa tkirulune painékarak siwa' arulune suane ě wa, ate wes s'duowa es. ⁵ Eta Skéköl biyöchökwak tö iché alakölpa a:

—Kě a' suanuk. Ye' wa ijcher tö a' tso' Jesús kötewa krus mik, e' nu yulök. ⁶⁻⁷ Erě ye' de a' a ichök tö kě ikü' ie, ishkenekane wes ie' tö iyě'atbak es. A' shkő wé ie'pa tö inú me'wa e' tö weblök. E' ukuöki ta a' yú bet ibiyö chök ittökatapa a: 'Ie' shkenekane, e' mir a' yöki kewe Galilea, ee a' tö isueraë.'

Jesús e' kkaché alakölpa a

⁸ Eta alakölpa míyal shkalaläë. Ie'pa suane erě ñies ie'pa ttsë'ne buaë. Ie'pa tunemirak ibiyö muk Jesús ttökatapa a. ⁹ E' wöshā ta Jesús de dur ie'pa wörki ta ie'pa shke'wéitö. Ie'pa dewa ie' ska' ta ie'pa e' tuléwa kuchē ki ta iklö paklö'wéwarakitö ta idalöierakitö. ¹⁰ Ie' tö iché ie'pa a:

—Kě a' suanuk. A' yú ichök ye' ttökatapa a tö a' yú Galilea ta ee a' tö ye' sueraë.

Ñippökwakpa patoule kachök

¹¹ Alakölpa míyal, e' dalewa ñippökwakpa tso' pö kkö'nuk e'pa welepa míyal Jerusalén ta i qos tka e' pakéraitö seraā sacerdotepa wökirpa a. ¹² Sacerdotepa wökirpa míyal ttök judiowak kueblupa ta. Ie'pa ttè mé ñi a: "Sú sō ñippökwakpa patuè inuköl taië wa as ie'pa ichö wes se' ki ikiane es." ¹³ Ie'pa tö iché ñippökwakpa a:

—A' ichö tö nañewe a' kapolur e' dalewa Jesús ttökatapa debitu e' wa inú mítser. ¹⁴ A' wökir kibi wa ijchenewa, e' ta sa' ttöraë ie' ta a' tsatkoie. Es kě i tköpa a' ta.

¹⁵ Eta iñippökwakpa tö inuköl e' klö'wé ta ichéraitö wes ie'pa ké ichök es. Dö i'ñe ta kachè e' pakekeia judiowak tö.

Jesús tö ittökatapa patké ie' ttè pakök ká ulitane wakpa a
(*Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23*)

¹⁶ Eta Jesús ttökatapa dabom eyök kī eköl (11), e'pa míyal Galilea kabata a wé ie' tö ie'pa a iyě' ee. ¹⁷ Mik ie'pa tö isué, eta ie'pa tö idalöié, erě ie'pa welepa tö ibikeitséka bötböt. ¹⁸ Ie' de ie'pa ska' ta ichéitö:

—Skéköl tö ye' tké'ka iyi ulitane wökirie ká jai a ena ká i' a. ¹⁹ E' kueki a' yú ká ulitane a s'yuök ye' ttökatapaie. Ie'pa wöskuö S'yé ena ye' dör ilā ena Wiköl Batse'r e' ttö wa. ²⁰ Ñies ttè qos wā dalöiök a' ka' ye' tö, e' wa ie'pa wöbla'ú as ñies ie'pa tö iwā dalöiö. Ye' ser michoë a' ta kekraë. Erě ká i' enewatke, erě ye' kě tö a' mepaat a' wakpa ë.

Jesús Tté Buaë Kit San Marcos tö Marcos

Yi tö yëkkuö i' kit e' kiè Marcos. Ñies ie' kiè Juan Marcos. Ie' kë dör Jesús ttekölpa tsá dabom eyök kí böi e'pa eköl. Erë wele tö ibikeitsè tö ie' dör Pedro klé. E' kuëki pë' tajë tö ibikeitsè tö Pedro tö ie' kime' yëkkuö i' shtök. Ñies ie'pa ibikeitsè tö Marcos bak senuk Jerusalén, e' kuëki ì o' Jesús tö ena ì yè'itö e' ane buaë ie' éna.

Jesús dör Skëköl alà e' dë'bitü ká i' kî e' tö íyi buaë o' tajë sulitane a ie'pa wörki. E' kit Marcos tö yëkkuö i' kî. Ie' kî ikiane tö sulitane wá ijcherwá. Ñies wes Jesús weine tajë ena iwötënewá krus mik e' paké ie' tö tajë. Jesús weine tajë ena idu'wá, e' ukuöki ishkenekane, e' kuëki idiché tá' tajë tkóka se' bolök Satanás tsata. Iñe tá kekraë ie' tso' se' kimoie, e' kiane Marcos kî tö se' wá ijcher. E' kuëki ie' tö yëkkuö i' kit.

Marcos i' tté tso' kitule Hechos 12.12,25; 13.5,13; 15.36-39 ena 2 Timoteo 4.11 e' kî. Erë kë s'wá ijcher yësyësè tö mik ie' tö yëkkuö i' kit, erë se' tajë tö ibikeitsè tö iki-titö Jesús kune' e' kî duas de dabom skeyök (50) ena dabom kuryök (70) e' shü ulat.

*Juan s'wöskuök tö s'patté
(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)*

¹ Jesucristo dör Skëköl Alà, e' tté buaë dör i' es.

² Ká iaiaë Skëköl tteköl kiè Isaías e' tö ikitat yëkkuö kî, e' ichè i' es:

Skëköl tö ichè: "Ye' tso'tke ye' tté pakökwak patkök be' yöki kewe, be' ñalé yuök.*"

³ Ká sir poë wé kë yi serku' ee ie' ttöraë aneule:

'A' er mane'ú Skëköl datse e' yöki,

e' dör wes ñalá yuèsö yësyësè ie' yöki es.' †

Es Isaías tö iyè'at.

⁴ Es Juan S'wöskuökwak tso' ká sir poë wé kë yi serku' ee, e' tö s'pattémi i' es: "A' er mane'ú Skëköl a as a' nuì olo'yöitö a' kî tá a' e' wöskuölor iwà kkachoié."

⁵ Jerusalén wakpa ena ká malepa tso' Judea e' wakpa kos döke ie' ttöke e' ttsök. Ie'pa e' wamblö sulu kos e' chekekarakitö tá Juan tö iwöskuekelor di' kiè Jordán e' a.

⁶ Juan datsi' yöule kameio köyök wa; ikipamo yöule iyiwak kkuölit wa. Ie' chke dör ditski ena bulali. ⁷ Tté pakeke ie' tö ie'pa a i' es: "Ye' itöki idatse eköl, e' dör këkëpa tajë ye' tsata, e' kuëki ie' klökkuö kicha ë kë wötsënanuk ye' siarla e' a. ⁸ Ye' tö a' wöskueke di' a, erë ie' tö a' ierawá Wiköl Batse'r a."

* 1:2 Malaquías 3.1 † 1:3 Isaías 40.3

Juan tō Jesús wöskué
(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ E' kēwō ska' tã Jesús e' yéttsã Nazaret atē Galilea eē, e' de Jordán tã eē Juan tō ie' wöskué. ¹⁰ Mik ie' wösune e' e' duékane di' a, e' wöshã tã ie' isué tō kã jaí kköbunane tã Skököl Wiköl bite' ie' kï nuböl sù. ¹¹ Etã ttö tssēne datse kã jaí a, e' tō ichè: "Be' dör ye' alã dalër taië ye' éna, e' wër ye' wa buaë shute."

Satanás tō Jesús erkiöwé ì sulu wamblök

(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹² E' ukuökï tã Skököl Wiköl tō Jesús ké shkökmi kã sir poë wé kē yi serku' eē. ¹³ Eē iyiwak sulusi tso' taië. Eē ie' sené kã dabom tkëyök (40), e' dalewa Satanás tō ie' erkiöwé ì sulu wamblök. Skököl biyöchökwakpa tō ie' kimé.

Jesús tō ie' kanè wawémitke Galilea

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

¹⁴ Juan klö'wéwarakitö wötéwã s'wöto wé a, e' ukuökï tã Jesús miã Galilea Skököl ttè buaë e' pakök. ¹⁵ Ie' s'patteke i' es: "Í blúie Skököl tso' e' kēwō dewatke tsinet. E' kuekï a' er mane'ú ie' a tã ie' ttè buaë e' klö'ú."

Jesús tō nima klö'ukwakpa dökã tkël e'pa kié

(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

¹⁶ Mik Jesús shkörami batsöri kié Galilea e' kkömik, etã wëpa böi suéitö. E'pa dör

Simón ena iël Andrés. Ie'pa dör nima klö'ukwakpa. Ie'pa tso' ikla' uyök batsöri a nima klö'woie.

¹⁷ Jesús tō ie'pa a iché:

—A' shkō ye' tã. A' yueraëyö s'ditsö klö'uk ye' a ye' ttökataie.

¹⁸ E' bet tã ie'pa tō ikla' tuléat tã míyal ie' tã.

¹⁹ E' wï'kie Jesús tō Santiago ena iël kié Juan e'pa sué. Ie'pa dör Zebedeo ala'r. Ie'pa tulur kanò a ikla' wöyuök. ²⁰ E' wöshã tã Jesús tō ikiémirak e' tã. Etã ie'pa tō iyé méat ikanè mésopa tã kanò shua tã imíyal Jesús tã.

Jesús tō aknama trë'wéshkar wëm eköl a

(Lucas 4.31-37)

²¹ Ie'pa demi kã kié Cafarnaúm eē. Eno diwö a Jesús tkawã judiowak ñi dapa'wo wé a tã ie' tō s'wöbla'wémitke. ²² Ie' tō s'wöbla'wéke ttè mokï diché tã taië ese wa. E' kē dör wes s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tō s'wöbla'wéke es. E' kuekï e' tō wépa tso' ittsök e'pa tkiwéwã. ²³ Etã eē wëm eköl tso' e' a wimblu sulusi tso' e' tō iché aneule:

²⁴ —A Jesús Nazaret wak, ¿ie be' tso' sa' tsiriuk? ¿Be' debitu sa' eukwa? Ye' wã be' suule. Ye' wã ijcher tō be' dör yi dör batse'r patkë'bitu Skököl tō e'.

²⁵ Jesús tō wimblu e' uñé:

—¿Be' siwã'blöwã, be' e' yöttsã wëm sē a!

²⁶ Wimblu sulusi tō wëm siwã' éwa tã ianekã taië tã ie' yéttsã iã. ²⁷ Sulitane tkinewã iweblök tã ñni chakérak:

—¿Wí dör ì? ¡Ie' s'wöbla'wēke ttè pa'alí wa ena diché wa dō wimblupa sulusi kēitō e' yōktsa ta ittō iūtérakitō ekkē!

²⁸ E' bet ta ie' tté buneka Galilea kōs a.

Jesús tō Simón yàk bua'wéne

(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹ Mik ie'pa e' yélur ñì dapa'wō wé a ta Jesús mía Simón ena Andrés e'pa u a. Santiago ena Juan mí ie' ta. ³⁰ Eē Simón yàk me'r ká' kī kiri'wēke duè dalölö tō, e' ché ie'pa tō Jesús a. ³¹ Eta ie' e' skéwā ta iklō'wéitō iulà a ta ikimé e' tkökser. E' bet ta duè dalölö ie' éwa ta ie' e' kēka ilè yulök ie'pa a ñē.

Jesús tō taië s'kirirke esepa bua'wéne

(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³² Ká tuine diwō míwatke ta s'kirirke ena wépa a aknama tso' esepa kōs debiturak iwā Jesús ska'.[†] ³³ Ká e' wakpa kōs e' dapa'wéka ukkō a. ³⁴ Eta ie' tō duè ulitane bua'wéne pē' tso' taië e'pa a. Ñies aknamapa taië trē'wéyalitō. Erē aknamapa wā ijcher yi dör ie', e' kuēkī ie' kē wā kawō mēne ie'pa a ttök.

Jesús tō Skököl ttè paké judiowak ñì dapa'wō wé a

(Lucas 4.42-44)

³⁵ Ká ñirketke ià ttsettseë, ta Jesús e' kēka mía bánet

wé kē yi ku' ese ska' ttök S'yé ta. ³⁶ Eta Simón ena iwapiepa míyal ie' yulök. ³⁷ Mik ikuéwarakitō, eta ie'pa ie' a iché:

—Sulitane tso' be' yulök.

³⁸ Erē ie' tō ie'pa iūtē:

—Mishka ká tso' tsinet tsinet ese a. Ñies eē ye' ké Skököl ttè pakök, eseie ye' dē'bitū.

³⁹ Es Jesús shké ká tso' Galilea e' kōs a ttè pakök judiowak ñì dapa'wō wé kōs a, ñies aknama trē'ukyal.

Wēm eköl kiri'wēke lepra tō e' bua'wéne Jesús tō

(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Wēm eköl kiri'wēke lepra tō, e' e' skéwā Jesús o'mik ta ie' e' tkéwā kuchē kī ta iché iā:

—Be' kī ikiane, e' ta be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

⁴¹ Jesús tō ie' sué er siarē wa ta ikéwaitō ulà wa ta iché:

—Tō, ye' kī ikiane. Be' dene batse'r.

⁴² E' wōshā ta wēm buanene batse'nene. ⁴³⁻⁴⁴ E' ukuökī Jesús tō ie' a iché:

—Ye' ttō ttsō, ì tka be' ta e' kē char yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tō a' ka' e' batse'woie e' tsūmi mè Skököl a iwā kkachoiē.

⁴⁵ Erē wēm mía ta ie' e' kēka ì tka itā e' pakök sulitane a. E' kuēkī Jesús kē a e' kkayēnuk wé pē' tso' taië ese ska'. Ie' kawōta e' tsukat kañika wé kē

[†] 1:32 Diwō e' dör eno diwō, e' kuēkī s'kirirke kōs kē dē' ie'pa wā Jesús ska' ñiwe. Ie'pa kē a kawō ta' kanēblök eno diwō a. Ie'pa a ta iyi ò yile tsēmi e' dör kanē. E' kuēkī ie'pa tō s'kirirke tsēmi Jesús ska' diwō míwatke e' ukuökī, ekkē eno diwō erkerō e' kuēkī.

pë' ku' ese ska', erë ká wa'ñe wakpa datse ie' ska'.

2

Wëm eköl kraulewá e' bua'wëne Jesús tö

(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

¹ Ká wekkë alè kuöki ta Jesús dené Cafarnaúm. Mik pë' wá ijchenewá tö ie' tkër u a, ² etá tajë ie'pa e' dapa'wé ie' ska' kë chë'kaia wëshkë, kë chë'kaia ukkö a ekkë. Ie' tso' Skëköl ttë pakök ie'pa a. ³ E' dalewa wëpa döká tkël wá wëm kraulewá kë karká debitu eköl ka'la kî. ⁴ Erë tajë s'tso', e' kuëki kë wës ie'pa tkömi wëshkë Jesús ska'. E' kuëki ie' tsáka u tsabata jchéé* ie'pa tö ta iduè émirakitö enaë e' a döttsa iski. ⁵ Mik Jesús tö isué tö mokî ie'pa erblé ie' mik, etá ie' iché ikirirke e' a:

—A alá, ì sulu kos wamblébö, e' nuì olone be' kî.

⁶ Erë s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa wëlepa tukur ee, e'pa ibikeitsè: ⁷ “¿Ì kuëki wëm wí ttö es? Skëköl ë a se' nuì olo'yarmi. Ì ché ie' tö e' wa ie' tso' Skëköl chök suluë.” ⁸ Erë ì bikeitsök ie'pa tso' e' suéwá Jesús tö bet. E' kuëki ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Ì kuëki a' tö ibikeitseke es? ⁹ Ye' tö s'kraulewá diö bua'wëmine as ishköne, e' ta çwes a' tö iklö'wëmi tö ye' kë a inuì olonuk iki? ¹⁰ Ye' dör S'ditsö Alá, sù e' tö a' a ikkachè tö ye' wá kawö ta' ká i' a nuì olo'yoie.

Etá ie' tö iché wëm kraulewá e' a:

¹¹ —Be' e' kōka, be' ka'la kōka ta be' yúne u a.

¹² Bet ta ie' e' kéka, ika'la kéka, ta imía sulitane wörki. E' tö ie'pa kos tkiwéwá ta ie'pa tö Skëköl kikéka taië ta ichéraitö:

—Kë se' wá íyi wíse suule yës.

Jesús tö Leví kié ittökataie
(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ E' ukuöki ta Jesús míane batsöri kkömik ta pë' e' dapa'wéka ie' ska' ta ie' tö ie'pa wöbla'weke. ¹⁴ Ie' domitkö ta ie' tö inuköl shtökwak Roma wökirpa a e' sué eköl tkër ikaneblöke e' wé a. E' dör Leví dör Alfeo aladulaköl. Ie' tö iché ia:

—Be' shkö ye' ta ye' ttökataie.

Etá ie' e' kéka ta imía Jesús ta.

¹⁵ E' ukuöki Jesús tso' chkök Leví u a. Pë' shköke tsakië Jesús ta, e' kuëki inuköl shtökwakpa ena pë' sulusipa ská tukurñak chkök ie' ena ittökatapa ta. ¹⁶ S'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa wëlepa dör fariseowakpa. Mik e'pa wële tö Jesús sué tö ichköke pë' esepa ta, etá ie'pa tö ichaké ittökatapa a:

—¿Iök a' wöbla'ukwak chköke inuköl shtökwakpa ta ena pë' sulusipa ská ta?

¹⁷ Jesús tö ittse ta ichéitö iarak:

—Wëpa kë kirirku' esepa kë kî s'kapeyökwak kiane, erë

* 2:4 u tsabata jchéé: Ie'pa u tsabata dör kkuëie, e' kî ie'pa shköke.

wépa kirirke esepa kǐ ikiane. Ye' kě dē'bitu wépa e' ttsō tō ie'pa serke yēsēsē esepa kiök. Ye' dē'bitu pē' sulusipa kiök.

Ì *kuēkǐ* Jesús ttōkatapa kě *batsōta'*

(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Etōkicha tā Juan S'wōskuökwak ttōkatapa ena fariseowakpa tso' batsök, etā pē' wēlepa de Jesús ska' tā ichakérakitō ie' a:

—Juan S'wōskuökwak ttōkatapa ena fariseowakpa klépa batsöke. ¿Ì *kuēkǐ* be' ttōkatapa kě batsö?

¹⁹ Jesús tō ie'pa iüté:

—Mik s'kiule ulabatsè kēwō tkō'uk, etā ¿wes ie'pa batsömi wēm ulabatske e' tso'ia ie'pa tā e' dalewa? Ie' tso'ia ie'pa tā, e' dalewa ie'pa kě batsöpa. ²⁰ Erē ikēwō dōraē etā ie' mi'datser ie'pa yōkǐ. E' je' tā ie'pa batsōraē.

²¹ “Kě yi tō datsi' kēchke wōyuepawā datsi'tak pa'alǐ wa, datsi'tak pa'alǐ wōklōneka, e' tō datsi' kēchkela shukuèè tā ikǐ jchèè taijè.

²² Nies kě yi tō vino pa'alǐ tepaka iyiwak kkuölit yōule ibloie ese kēchke a. Itékasō es, e' tā mik ibacha'nebitu, etā ikkuölit jchèemiitō. Es vino ena ikkuölit weirwami ěme. E' *kuēkǐ* vino pa'alǐ tekeka ikkuölit pa'alǐ a.”

Jesús ttōkatapa tō trigowō *butsé eno diwō a*

(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Etōkicha tā eno diwō a, Jesús dami trigo shua tā ittōkatapa tō trigowō butsémi

ishkōrami e' dalewa katè. ²⁴ Fariseowakpa tō ie' a ichaké:

—Sa' ttō ttsō, ¿ì *kuēkǐ* be' ttōkatapa tso' i kě kēwō tā' wē eno diwō a ese uk?

²⁵ Erē ie' iüté:

—Etōkicha ká iaiaē mik David ena iklépa du' bli wā tā kě ie'pa wā ì dami ñè, etā ì o' ie' tō ¿e' kě aritsule a' wā Skököl yēkkuō kǐ? ²⁶ Mik Abiatar dör sacerdote kibi, e' kēwō ska' tā David dewā Skököl wé a tā pan meule Skököl a e' ñéitō tā ñies iméitō iklépa a ñè. Sacerdotepa ě a pan ese kēwō tā' ñè. Erē a' éna iane tō ì o' David tō e' kě dör suluē Skököl wōa.

²⁷ Ie' tō ikǐ ché:

—Eno diwō meneat s'ditsö kimoie, erē s'ditsö kě yöne eno diwō ě batseitsök. ²⁸ E' *kuēkǐ* ye' dör S'ditsö Alà, e' wā kawō tā' ichoie tō ì dör buaē ö ì dör suluē wē eno diwō a.

3

Wēm ulà siulewā e' pakè

(Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

¹ Jesús skà dewāne ju-diowak ñi dapa'wo wé a, tā eē wēm tkēr eköl ulà etk siulewā.

² Ie'pa éna ie' kkatak ilè kǐ, e' *kuēkǐ* ie'pa tso' ie' weblök tō wēm ñe' bua'wēm mine ie' tō eno diwō a. ³ Ie' tō iché wēm ulà siulewā e' a:

—Be' e' kōka tā be' e' duōser iē sulitane wōshaē.

⁴ Ie' tō ie'pa a iché:

—¿Ì kēwō tā' se' a wē eno diwō a: ì buaē ö ì suluē? ¿S'tsatkōk ö s'ttōkwa?

Erë ie'pa siwa'bléwa ie' yöki. ⁵ Ie' tö ie'pa weblé kësik wa. Ie'pa er darërëe e' tö ie' eriawé. Ie' iché wëm a:

—Be' ulà shulöö.

Ta ie' ulà shulée ta ibuanene. ⁶ Eta fariseowakpa ponemi, e' bet ta ie'pa ñi dapa'wéka Herodes klépa ta ileritsök Jesús ttowaie.

Taië pë' tso' batsöri kkömik

⁷ Eta Jesús mía ittökatapa ta batsöri kkömik ta taië Galilea wakpa míyal ie' ta. ⁸ Nies pë' tso' taië ee datse Jerusalén ena Judea ká malepa a. Nies ie'pa datse Idumea ena Jordán wışet ena ká wé Tiro ena Sidón aṭe ee. Ie'pa tö ì kos weke Jesús tö e' tté tse' e' kuëki ie'pa de iweblök. ⁹⁻¹⁰ S'kirirke taië bua'wétke Jesús tö, e' kuëki imalepa taië e' uyökeka ie' kî ikökwa. E' kuëki ie' tö iché ittökatapa a tö kanò tsúbitu tértke dö' ie'pa tö ye' tuéwa darërë.

¹¹ Mik wépa a wimblupa sulusi tso' esepa tö ie' sué, eta ie'pa e' tulélur kuchë kî ie' wöa ta iarakerak:

—iBe' dö'r Skëöl Alà!

¹² Erë ie' tö ie'pa a iché kësik wa:

—iKë ye' tté pparka!

Jesús tö ittekölpa tsá dabom eyök kî bö'l e'pa shushtë

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³ E' ukuöki ta Jesús mía kabata a. Eta wépa kiane ie' kî kiè, e'pa kiéitö ta ibiterak ie' ska'. ¹⁴ Ie' tö ie'pa shushtë dabom eyök kî bö'l shkök ie'

ta ena patkëmi ie' tté pakök. E'pa kiè mékaitö ittekölpa tsá. ¹⁵ Ie'pa a diché méitö aknama trë'ukyal. ¹⁶ Ie'pa kiè i' es: Simón, e' kiè mékaitö Pedro; ¹⁷ Santiago ena iël Juan, e'pa dö'r Zebedeo aladulakölpa, e'pa kiè skà mékaitö Boanerges (kiè e' wà kiane chë “wépa dö'r wes alá es”); ¹⁸ Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás ena Santiago dö'r Alfeo alà; ena Tadeo, Simón Celote, ¹⁹ ena Judas Iscariote tö Jesús wömekettsa aishkuö ta ibolökpa a e'.

Jesús ena Beelzebú

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰ E' ukuöki ta Jesús dewa u a ittökatapa ta. Eta taië pë' ñi dapa'wékane kë wa ie'pa chko ekkë. ²¹ Mik Jesús yamipa ekka wa ijchënewa tö wes ie' tso', eta ie'pa de itsukmi iyërke tö ie' alineka e' kuëki.

²² Nies s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa datse Jerusalén e'pa tö Jesús chë i' es: “Beelzebú dö'r bë e' tö wëm wí éna ká chöwéwa, e' diché wa ie' tö aknama trë'wekeyal.”

²³ Eta Jesús ikiëttsarak ta ikleéitö iarak i' es: “¿Wes Satanás e' trë'ushkarmi? ²⁴ S'serke ká etkë kî e' ñi blabatsélor ñippök ñita, kë wöklör, e' ta ie'pa wákpa mir wa'k ëme. ²⁵ Nies ñi yamipa e' kéka ñippök ñita, kë wöklör, e' ta ie'pa mir wa'k ëme. ²⁶ Es ñies Satanás klépa mú ñi blabatsélor ñippök

ñita, e' ta idiché wöarwami ta ierdawarak.

²⁷ “Kë yi mi'pawa wëm diché tajë ese u a ie' iyi ekiblök kam ie' tö iwák maùwa e' yöki. Es ëme iyi ekiblërmi.

²⁸ “Moki ye' tö a' a ichè tö i sulu kos wambleke a' tö, ñies Skëköl cheke a' tö sulu kos e' nuí olo'yèmiitö a' ki. ²⁹ Erë yi isie tö Wiköl Batse'r ché suluë, ese kë ki inuí olorpa, itso' iki këkraë.”

³⁰ Ie'pa iyë' tö wimblu sulusi tö ie' éna ká chöwéwa e' kuëki Jesús tö e' ché ie'pa a.

Jesús mi ena iëlpa de iweblök

(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹ E' ukuöki ta Jesús mi ena iëlpa ena ikutapa e'pa debitu ie' yulök, erë ie'pa kë dë'wa weshke. Ie'pa tö ikiök patké.

³² Pë' tulur ie' pamik e'pa tö iché ia:

—Be' mi ena be' ëlpa ena be' kutapa e'pa shkö be' weblök.

³³ Ie' iüté:

—¿Yi dör ye' mi ena ye' ëlpa ena ye' kutapa?

³⁴⁻³⁵ Wépa tulur ie' pamik e' suéitö ëk ta ichéitö:

—Yi isie tö i kiane Skëköl ki ese wé, ese dör wes ye' ël ena ye' kutá ena ye' mi es. E' kuëki ie'pa ikképa dör wes ye' mi ena ye' ëlpa ena ye' kutapa es.

4

Të kuatkökwak tté

(Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Etökicha ta Jesús s'wöbla'wémitke batsöri kkömik. Pë' dapane tajë ipamik, e' kuëki ie' e' iéka kanò tkërki tsinet ese etö a. Eë ie' e' tkéser ie'pa wöbla'uk. Ie'pa kos atë batsöri kkömik ie' ttö ttsök. ² Eë ie' tö tté tsakjé kleé ie'pa a iwöbla'woie, e' et dör i' es: ³ “A' tö ittso. Etökicha ta wëm eköl mia té kuatkök ppé ululu ëme* ⁴ Mik ie' tso' iwö ppök, etä ditsöwö wele anewa ñala ska' ta dù debitu tö ikatéwa. ⁵ Ditsöwö wele anewa áklo a wé iyök kë ta' tajë ese ska'. Iyök kë ta' tajë, e' kuëki bet ta itskine. ⁶ Erë kë iwí kicha ta' tajë, e' kuëki mik diba aneka iki, etä isinewa. ⁷ Ditsöwö wele anewa dika'chka shüa. Dika'chka ena ditsöwö talane ñita, erë dika'chka e' aléka iki, kë wöne. ⁸ Erë ditsöwö wele ane iyök bua'buak ki ese tskine talane wöne buaë. Wele wöne dökä dabom mañayök (30) elka elka, wele dabom teryök (60), wele cien eyök (100).”

⁹ Etä ie' tö ie'pa a iché: “iA' éna ye' ttö tsak, e' ma ikukueblö bua'ie!”

I kuëki Jesús tö s'wöbla'wekleaule

(Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Mik Jesús atë dur ekörla, etä ittökatapa dabom eyök ki böi ena iklépa welepa skä de ie' ska' ta ichakérakitö ia:

—Tté wä kleébö, ¿ima e' wä dör?

¹¹ Ie' ie'pa iüté:

* 4:3 té kuatkök ppé ululu: Ie'pa wöblar té kuatkök wö ppélur té kos e' ki.

—“Ï blúie Skëköl tso' e' ttë blëulewā, e' kēwō meneat a' a iwā jchenoie. Erë pë' tso' taië kē éna ye' ttë klō'wāk, esepa a ye' ikleeke ¹² as ie'pa tō iweblō je', erë kē ie'pa a iwā wër, ñies as ie'pa tō ittso je', erë kē ie'pa a iwā ar as kē ie'pa er mane'ù tã inuì kē olor ie'pa kï.”†

Të kuatkōkwak ttë e' wà pakë Jesús tō
(Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15)

¹³ Etã ie' tō ie'pa a iché: “Ttë kleéyō ñe' wà kē ane a' éna, e' tã ¿wes a' éna imalepa wà armi? ¹⁴ Wé tō ditsōwō kuatké, e' dör wé tō Skëköl ttë pakeke ese. ¹⁵ Pë' welepa tso' e'pa tã itkōmi wes ditsōwō arwa ñalã kï es. Esepa tō Skëköl ttë ttsé erë bet Satanás de iska' tã Skëköl ttë yéttsa ier a. ¹⁶ Welepa skà tã itkōmi wes ditsōwō arwa áklo a es. Esepa tō Skëköl ttë ttsé tã iklō'wérakitō ttsé'ne buaë wã. ¹⁷ Erë ie'pa kē wì kicha tã' taië, e' kuëkï ie'pa tō iklō'wé ekuölö ë. Mik ie'pa weinemitke Skëköl ttë kuëkï, etã ie'pa anemine bet. ¹⁸ Welepa skà tã itkōmi wes ditsōwō arwa dika'chka shua es. Esepa tō Skëköl ttë ttsé, ¹⁹ erë ie'pa tō íyi tso' kã i' kï ese bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rie inuköl kï ena ì skà tso' kã ikï tō s'ttsé'weke buaë ese kï. Ese kos tō Skëköl ttë kui'wéwã ie'pa er a tã kē idë'ttsã buaë wes ikiane es. ²⁰ Erë welepa skà tã itkōmi wes ditsōwō arwa íyök

bua'buakï es. Esepa tō Skëköl ttë ttsé tã iklō'wé tã iwà dettsa buaë wes ikiane es. Ie'pa dör wes íyi kuá wör buaë es. Wele wōne dōkã cien eyök (100), wele dabom teryök (60), wele dabom mañayök (30).”

Bö'wö ttë
(Lucas 8.16-18)

²¹ Etã ie' tō iché iarak: “Kë yi tō bö'wö tskepaka tã ibléwãitō kalkuō dikïã ö ka' dikïã. E' skéie itkekekaitō kákke kã ñi'woie. ²² Es ñies kē ì ku' blëulewã kē jchenukwã aishkuō tã. Ese kos kkayërdaë. ²³ ¡Yi éna ye' ttō ttsak, e'ma ikukueblō bua'ie!”

²⁴⁻²⁵ Ñies ichéitō: “Yi e' yuak buaë ye' ttë wa, ese a ikï meraéyō as iéna iwà ar buaë. Erë yi kē e' yuak ye' ttë wa, ese yökï ì bikeitséitō tō ane ie' éna, ese kos yërdattsane. E' kuëkï ì cheke ye' tō a' a e' kukueblō. A' tō iwé es, e' tã a' éna iarmpi buaë, ñies Skëköl tō a' kïmeraë as ikï ar a' éna.”

Íyi kuatkè ttë

²⁶ Ñies Jesús tō iché: “Ï blúie Skëköl tso' e' tã itkōke wes itkō iyiwō kuatké wëm eköl tō ese tã es. Ie' tō ikuatké tē kï ²⁷ tã iméat bërë. Kã bit ekkë ie' kapökewã nañewe, ñiwe tã ie' tï'rke tã íyi kuatkéitō e' tskine, talane erë ie' kē éna iane tō wes itskine wes italane. ²⁸ Íyök ë tō itskeke. Kewe ikua tskine, e' ukuökï tã iwörkuane, e' ukuökï tã iwōne. ²⁹ Mik ikéwō de shtë, etã wëm mia ishtëkka.”

Mostaza wö tté
(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

30 Ñies Jesús tö iché: “Í blúie Skéköl tso' ¿wes e' dör? ¿Tté wé wa ye' tö ikleëmi? 31 E' dör wes mostaza wö tkèsö es. E' wö dör tsirlala iyiwö ulitane dikia. 32 Erë mik ikuatkënewa, eta italar iyi kuá tsitsir ulitane tsata. E' ulà döká wí'wíë, e' tsaká dù u yuöke.”

33 Es Jesús tö ie'pa a ikleé taië wes tté i' es dô wé ie'pa éna iane ekké. 34 Ie' ké wa ì pakane ie'pa a ké kleaule. Erë iwà kos pakekeneitö ittökatapa a bánet ké kleaule.

Siwa' taië e' wöklö'wé Jesús tö
(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

35 E' tsáli mik ká tuine, eta Jesús tö iché ittökatapa a:

—Mishka batsöri wishet.

36 Pè' tso' taië e'pa méarakitö ta ie' iékarak kanò a Jesús tso' e' a ta imíyal. Kanò skà mirwa ie'pa ta tseë. 37 E' bet ta siwa' bitsineka taië tö di' uyéka taië e' tö kanò wa iekeka.

38 Erë ie' kapöme'r kanò ñak a wökir kata kî, eë ittökatapa ie' tí'wéka ta iché ia:

—¡A s'wöbla'ukwak! ¿Se' duökelur e' ké kî be' tkine?

39 Eta ie' e' kéká tö siwa' uñé ta iché di' a:

—¡Be' e' shtöwa bër!

Eta siwa' wöklöne di' wöklöne míane alamië. 40 Eta ie' tö ittökatapa a iché:

—¿Ì kuëki a' suane sekké? ¿Kam a' erblö ye' mik?

41 Ie'pa kí tkinewa taië ta ñi chakéka:

—¿Yi dör wëm wí? ¡E' ttö dalöieke siwa' tö di' tö!

5

Wimblu sulusi trë'wéyal Jesús tö

(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-29)

1 Ie'pa demi batsöri wishet ká kiè Gerasa* eë. 2 Mik Jesús e' yéttsa kanò a, eta wëm eköl a wimblu sulusi tso' e' yéttsa de Jesús ska'. 3 Wëm e' serke pö ké a. Ké imonukwa tabechka kichaie wa ì wa. 4 Tseë imonere iulà a ena iklö a tabechka kichaie wa erë íbatséloritö. Ké yi diché ta' wë' iwöklö'woie. 5 Ñië nañë ie' shköke pö a ena kabata a arke taië, ñies ie' e' shka'uke ák wa. 6 Erë mik ie' tö Jesús sué kamië, eta ie' tñebitü e' tkéser kuchë kî Jesús wö shaë 7 ta ichéitö ia aneule:

—¡A Jesús, be' dör Skéköl dör iyi ulitane tsata e' Alà! ¿Iök be' de ye' tsiriuk? ¡Ye' kköchöke be' a Skéköl wörki tö ké ye' we'ikar!

8 Jesús tö ie' a ichétke: “¡A wimblu sulusi, wëm se öwa!” E' kuëki ie' tö iché Jesús a es.

9 Eta Jesús tö ie' a ichaké:

—¿Ima be' kiè?

Ie' iüté:

—Ye' kiè Taië Wakpa, sa' dör taië e' kuëki.

10 Eta ikköchöke taië Jesús a: “Ké sa' patkar kamië.” 11 Eë tsjnet kabata kuli' a taië köchi iëter chkök. 12 Eta aknamapa kköché ie' a:

* 5:1 Gerasa: Yëkuö kéchke wele tö ká e' kiè Gadara ö Gergasa. Mateo 8.28 saü.

—Sa' patkōmi köchi a. Kawō mú sa' a e' tiukwā ie'pa a.

¹³ Etā ie' tō kawō mé iarak tā wimblupa sulusi e' yélur wēm e' a tā ie' tiéwarak köchi a. Köchi ekkēpa dōka mil böyök ulatök (2.000). Etā köchi poneka tunemirak ká spé mik brutolonemi batsōri a tā eē iduolur.

¹⁴ Köchi kk'okwakpa tkayalmi tā itté ppékarakitō ká e' wa'ñe a. Tajē pē' de iweblök. ¹⁵ Mik ie'pa de Jesús ska' tā wēm a aknama bak e' suérakitō. E' tkēr datsi' iéne éna ká anene buaé, e' tō ie'pa suawé. ¹⁶ Wépa tō ì tka wēm a aknamapa bak e' tā ena köchi tā e' sué, e'pa tō ipakéne imalepa a. ¹⁷ Etā ie'pa kköché Jesús a: “Be' e' yōttsa ká i' a, be' yú bánet.”

¹⁸ Mik Jesús dene kanò a tā wēm a aknama bak, e' kköché ie' a: “Ye' shkakmi be' tā.” ¹⁹ Erē Jesús kē wā ikéwō mène ie' a. Ie' iché ia:

—Be' yúne be' u a be' yamipa ska'. Ì buaé wé Skéköl tō be' a ena wēs ie' tō be' sué er siarè wa, e' kōs pakō ie'pa a.

²⁰ Etā wēm mía tā ì wé Jesús tō ie' a e' pakéitō ká tso' Decápolis e' wakpa a. Ie'pa kōs tkinewā ittök.

Jesús tō Jairo alà busi shké'wékane ñies alaköl bua'wéneitō eköl
(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

²¹ Mik Jesús dene kanò kī batsōri iōshet, etā batsōri kkōmik tajē pē' e' dapa'wéka

ie' ska'. ²² E' dalewa wēm debitū eköl kiè Jairo. E' dōr judiowak ñi dapa'wō wé e' wōkir eköl. Mik ie' tō Jesús sué, etā ie' e' téwa wōwakköt Jesús wōrkī ²³ tā ikköché tajē ie' a:

—Ye' alà busi duökewatke. Be' shkō ulà mukka kī as ibuarne tā iserne.

²⁴ Etā Jesús mía ie' tā. Tajē pē' dami Jesús tā e' tērdami ie' mik. ²⁵ E' shua alaköl dami e' du'mi alakōlpa duè wā e' kī duas de dabom eyök kī bök (12). ²⁶ Tajē ie' weine s'kapeyōkwakpa ulà a ena ì kōs tso' ie' wā e' ewéwaitō yēs ie'pa kī, erē kē ibuanene, e' skéie imir wa'k ēme. ²⁷⁻²⁸ Ie' wā Jesús tté ttséule e' kuekī ie' ibikeitsé: “Jesús datsi' bata ē kéwayō e' tā ye' buanene.” E' kuekī ie' e' skéwa Jesús tsī kker pē' shua tā idatsi' kéwaitō. ²⁹ E' bet tā ipē wōklōne tā ie' ittésé e' kī tō ibuanene. ³⁰ E' bet Jesús ittésé tō ilè tka ie' diché wa, e' kuekī ie' tō pē' tso' ipamik e' kōs sué ēk tā ichakéitō ia:

—¿Yi tō ye' datsi' ké?

³¹ Ittōkatapa tō ie' a iché:

—¿Kē be' wā isune tō tajē ie'pa tērdami be' mik? Tā wēs be' tō ichaké: “¿Yi tō ye' ké?”

³² Erē ie' tō wépa tso' ipamik e'pa kī weblé ia isuōie tō yi ie' ké. ³³ Alaköl buanene e' painéka tajē suane wa. Ì tka ie' tā e' ane ie' éna, e' kuekī ie' debitū e' tkéwa kuchē kī Jesús wōrkī. Ì kōs tka ie' tā e' chékaia yēsyesé. ³⁴ Etā Jesús ie' a iché:

—A alà busi, be' erblé ye' mik, e' tò be' bua'wéne. Be' yúne bërë. Be' buanene.

³⁵ Ie' ttökeia alaköl ta e' dalewa welepa bite Jairo u a e'pa wa ibiyö de Jairo a ta ichéitörak:

—Be' alà busila blënewatke. ¿Iök s'wöbla'ukwak tsiriwëiabö?

³⁶ Erë ì cheke ie'pa tò e' kë ki Jesús tkine. Ie' tò Jairo a iché:

—Kë be' tkinuk. Be' erblö ye' mik ë.

³⁷ E' ukuöki ta ie' mia Jairo u a. Pedro ena Santiago ena Santiago ël kië Juan e'pa ë mí ie' wa, kë ie' wa yi skà mîne e' ta. ³⁸ Mik ie'pa demi Jairo u a, etä taië pë' dapaneka e' tröke iuke taië siarë. ³⁹ Jesús dewa weshke ta ichéitö ie'pa a:

—¿I tso' a' aláuk? ¿I kuëki a' iuke? Busila kë du'wa, ikapöme'r ë.

⁴⁰ Etä ie'pa tò ie' wayué ena ijañeitsé, erë ie' tò ie'pa ké e' yökulur. Etä alà yë ena imì ena wépa de ie' ta, e'pa ë mí ie' wa e' ta úshu a wé alà nu me'rka eë. ⁴¹ Ie' tò iulà klö'wéwa ta ichéitö ia:

—Talíta kum. (ttè e' wà kiane chë: “A tayëla, ye' be' a ichë, be' e' kôka.”)

⁴² E' bet ta busila e' e' duëka shkë'ka ta ishkémi. E' tò ie'pa tkiwéwa taië. (Tayë e' ki duas tso' dabom eyök ki bök.) ⁴³ Erë Jesús tò ie'pa a iché: “I tka i' e' kë char yi a.” E' ukuöki ta ie' iché: “Alà së tiö.”

6

Jesús dene Nazaret

(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)

¹ E' ukuöki ta Jesús e' yéttsa ká e' a mia ittökatapa ta iwák ká a. ² Mik eno diwö de, etä ie' tò s'wöbla'wémitke judiowak ñi dapa'wo wé a. Taië pë' daparke eë. Mik ie'pa tò ie' ttö ttsé, etä itkirulune ta ñi chakéрак:

—¿Wé ie' e' yué ttè taië wa? ¿Wes ie' ulà de ttè buaë iskië ese ska? ¿Wes ì kë or yi a ese wéitö? ³ ¿Ie' kë dör kaltak kanëukwak bak kanëblök ierö e'? ¿Ie' kë dör María alà? ¿Ie' kë dör Santiago, José, Judas ena Simón e'pa ël? ¿Ñies ie' kutapa kë serku' se' shua?

E' kuëki kë ie'pa erblëne ie' mik. ⁴ Erë ie' tò iché iarak:

—Ká wa'ñe Skëköl tteköl dalöierä', erë iwák ká ki ena iyamipa shua ena iwák u a eë kë idalöierä'.

⁵ Eë iekké ta ì kë or yi a ese kë one ie' wa. Ie' ulà méka welepa kirirke esepa ki ta ibuanerak, erë e' kë dör taië. ⁶ Ká e' wakpa kibiiepa kë erblëne ie' mik, e' tò ie' tkiwéwa.

Jesús tò ittökatapa patkëmi s'wöbla'uk

(Mateo 10.5; Lucas 9.1-6)

E' ukuöki ta Jesús mia ká tsitsirpa tso' tsinet ese a s'wöbla'uk. ⁷ Ie' ttökatapa dabom eyök ki böl e'pa kiéitö ta ipatkëmirak böl böl. Ie' kawö mé iarak wimblupa sulusi trë'woyal. ⁸ Ie' tò iché iarak:

—Kë ì tsarmi, shko kéli e' ë tsúmi. Sku' kë tsarmi, chkö kë tsarmi, inuköl kë tsarmi. ⁹ Klökkuö ena datsi' iömi, e' ë

mik a' mi'mi, erë datsi' kī kē tsarmi.

¹⁰ Nies ie' iché ia:

—Mik a' dewa u wele a, eta a' e' tsuat ee dō mik a' míyal ká bánet ekkē. ¹¹ Ká wele wakpa kē wa a' kinewa buaë ö kē kī a' kapaköke e' kiane ttsè, e' ta a' e' yölur ee ta kapo tso' a' klöttö mik e' ppöö. E' tö ie'pa a ikkacheraë tö ie'pa dör Skököl bolökpa.

¹² Eta ittökataka míyal s'pattök i' es: “A' er mane'ú Skököl a.” ¹³ Nies ie'pa tö aknama trë'wéyal taië. Nies taië s'kirirke esepa kī ie'pa tö kiö té ta ibuanenerak.

Juan S'wöskuökwak kötewa
(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Eta Jesús tté buneka ká wa'ñe, e' kueki itté ttsé ñies blu'kië Herodes e' tö. Welepa tö icheke:

—Jesús dör Juan S'wöskuökwakiché tayë busi a: shkenekane e', e' kueki ie'wa diché tso' i kē or yi a ese woie.

¹⁵ Welepa skà tö icheke:

—Ie' dör Skököl tteköl bak kië Elías e' shkenekane.

Welepa skà tö icheke:

—Skököl tteköl idir wes Skököl ttekölpa ia'chki es.

¹⁶ Erë tté ekké ttsé Herodes tö ta ichéitö:

—Ie' dör Juan kuli' tökök patkë' ye' tö e' shkenekane.

¹⁷ Herodes tö iché es ie' tö Juan S'wöskuökwak klö'ukwa patkë' wötëwa s'wöto wé a Herodías kueki. Herodías dör Herodes ël kië Felipe e' alaköl, erë Herodes sene'wa ie' ta.

¹⁸ Erë Juan tö iyë' Herodes a: “Kë be' kawö ta' senuk be' ël

alaköl ta. E' wa be' tso' tté dalöiëno dalöseukwa.”

¹⁹⁻²⁰ E' kueki Herodías uluneka Juan kī ta ie' kī ikiane ttëwa. Erë Herodes wa ijcher tö Juan dör wëm yësyësë ena batse'r ese, e' dalöiekeitö taië, e' kueki ikk'onekeitö. Ie' tö Juan kapaköke e' tseke er bua' wa, erë kē iëna iane i wëmiitö. Ie' tö Juan dalöieke es, e' kueki Herodías kē a wes Juan or. ²¹ Erë mik Herodes tö iduëswö këwö tkö'weke, eta Herodías isuë wes iulà dömi Juan ska'. Herodes tö ikueblupa ena iñippökwa kpa wökirpa ena wépa dalöier'ta' taië serke Galilea esepa kiëttsa ikëwö tkö'uk. ²² Mik ie'pa tso' ikëwö tkö'uk, eta Herodías alà busi dewa ta iklöté ie'pa wörki. E' wër buaë Herodes ena imalepa tso' chkök ie' ta, e'pa wa, ta ie'

—I kiane be' kī e' kiö ye' a ta ye' tö be' a imeraë.

²³ Eta ie' tö iché ia tté moki wa Skököl wörki sulitane kukua:

—I kos kiëbö ña, e' mekeyö be' a. Ká kos wökirie ye' tso', e' kiö ña ta e' merayö be' a shushaë.

²⁴ Eta tayë busi mia, ta imi chakéitö:

—¿I kiëyö?

Ta imi iüté:

—Juan S'wöskuökwak wökir kiö ia.

²⁵ Ie' miáne bet blu' tkër ee ta iché ia:

—Ye' kī ikiane tö írö Juan S'wöskuökwak wökir tsübitu

ña kulë' a iwà kkachoie tō mokī ittēwarakitō.

26 Etā blu' erianekā tajē, erē ie' tō ittē métke s'kiule tso' e'pa kukua, e' kuēkī kē ie' a ionuk wēs. 27 E' kuēkī bet ie' tō ñippōkwak patkēmi ekōl Juan wōkir tsuk. Etā ñippōkwak mīā s'wōto wē a tā Juan kuli' tēe, 28 tā iwōkir tsēbitū kulë' a méitō tayē busi a, tā tayē busi tō imé imi a.

29 Mik Juan ttōkatapa wā ijchenewā tā ie'pa debitū inū kökka tsēmi wōtēwā.

Pē' dōkā mil skeyök e'pa tié Jesús tō

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

30 Mik Jesús ttekōlpa tsā e'pa dene ie' ska', etā i kōs wē ie'pa tō ena i kōs wa ie'pa s'wōbla'wē e' pakéraitō ie' a. 31 Pē' datse tajē mīyal iské datsene kē wa ie'pa chkoia ekkē, e' kuēkī ie' iché ittōkatapa a:

—Mishka enuk bánet wē kē yi ku' ese ska'. 32 Etā ie'pa mīyal bánet kanò kī wē kē yi serku' ese ska'. 33 Erē ie'pa mīyal e' sué pē' tō tajē ñies pē' tō isuēwā tō ie'pa e' idir. Etā pē' kōs serke eē e'pa mīyal tuneule ipanuk wē ie'pa irirke eē demi kewe.

34 Mik Jesús e' yéttsā kanò a, etā pē' tso' tajē ipanuk e' suéitō. Ie'pa wēr ie' wa wēs obeja kē kkō'nukwak tā' es, e' kuēkī ie'pa suéitō er siarē wa. Etā ie' e' kēkā ie'pa wōbla'uk ttē kuā'kī kuā'kī tajē wa. 35 Kā detke tsālī tā, ittōkatapa de ie' ska' tā ichéraitō ie' a:

—Kā de tsālī, kē yi serku' íe. 36 Ie'pa yuōmi as ie'pa mi' pē' serke tsinet ena kā tso' tsinet ese ska' ilē taük ñē.

37 Erē ie' tō ie'pa iuté:

—Ie'pa tiō a' tō.

Ie'pa iuté:

—¿Be' kī kiane tō sa' mi' chkē taük ie'pa tioie? Chkē ekkē tuōie inukōl kiane s'kaneblōmi dō kā cien böyök e' skē ekkē.

38 Ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Kōs a' wā pan tso'? A' yú iweblök.

Ie'pa dare iweblök tā ichéitō ia:

—Pan tso' skēl ena nima bötō.

39 Etā ie' tō iché ie'pa a:

—Pē' kōs kō e' tulöksēr ta'tsi kī erule erule.

40 Etā pē' e' tulésēr cien eyök, wēlepa e' tulésēr dabom skeyök. 41 E' ukuōkī tā ie' tō pan skēl ena nima bötō e' klō'wē tā iká sué kā jaì a tā wēstela chéitō Skēkōl a. E' ukuōkī tā ie' tō pan ena nima blaté tā iméitō ittōkatapa a as ie'pa tō iwatiō pē' kōs a. 42 Ie'pa ulitane chké de wē'. 43 Pan ena nima bata aṭe e' shtéraitō iēne dōkā kkōla dabom eyök kī bök. 44 Wēpa kēchkepa chké esepa dōkā mil skeyök (5.000).

Jesús shkē di' kī

(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

45 E' ukuōkī tā Jesús tō iché ittōkatapa a: “A' e' iōkā kanò a, a' yúshkatke ye' yōkī kewe batsōri wīshēt Betsaida kker.” Ie' tō iché pē' malepa a: “A' yú a' u a.” 46 E' ukuōkī tā ie'

mía kabata a ttök S'yě ta. ⁴⁷ Ká tuine ta kanò demi batsöri shushaë. Ie' e' tséat ekörla ká sí kǐ. ⁴⁸ Ie' tō isué tō ie'pa kanēblöke darērē kanò patkoie siwa' bitsirke ie'pa kke wöiá e' kuekǐ. Ká ñirketke ta ie' mía ie'pa ska' shkōrami di' kǐ. Ie' tkökemitke tsinet ie'pa o'mik. ⁴⁹⁻⁵⁰ Erē mik ie'pa isué tō ie' shkōdatse di' kǐ, etā ie'pa ibikeitsé tō wimblu idir, e' tō ie'pa tkiwéwa taiē ta ianekararak. Erē bet ta ie' iché ie'pa a:

—ǝA' er kuú! ǝKě a' suanuk! Ye' idir.

⁵¹ Etā ie' e' iéka kanò a ta siwa' wöklöne. Ie'pa tkirulune taiē iweblök. ⁵² Ie'pa er dör daloie, e' kuekǐ Jesús tō pē' taiē dē' pan skel ē wa, e' wā kě dē'wā ie'pa er a. E' kuekǐ ie'pa tkirulune taiē ekké.

*Jesús tō s'kirirke bua'wé
Genesaret
(Mateo 14.34-36)*

⁵³ Itkattsarak batsöri wishet demirak Genesaret ta ee kanò muéwarakitö. ⁵⁴ Ie'pa e' yélur kanò a ta e' wösha ta pē' tō Jesús suéwa tō ie' idir. ⁵⁵ Etā itunerak ká e' wa'ñe ibiyö chök. Mik pē' tō ittse, etā ie'pa tō s'kirirke tsémi wé ittserakitö tō Jesús tso' ee. ⁵⁶ Ká wa'ñe wé ie' mir, wé s'tso' taiē ö bērebērē, etā pē' tō s'kirikepa tulekeser ñalā shaë ta ikköchökerak ie' a tō ie'pa a idatsi' bata ē mú kēwa. S'kirirke kos tō iké, esepā buanene.

7

*ǝ tō se' ia'wēmi ñáie
(Mateo 15.1-20)*

¹ Fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttē dalöiēno wa wakpa welepa datse Jerusalén e'pa debitu Jesús ska'. ² Mik ie'pa tō isué tō Jesús ttökatapa welepa chköke ulā kě paköule, etā e' kǐ ie'pa tō icheke sulué. ³ (Fariseowakpa ena judiowak malepa kos tō ie'pa yēpa bak e' ser klö'wé darērē. E' kuekǐ kě ichkötā' rak kě ulā paköule wes ie'pa a imeneat es. ⁴ Mik ie'pa dare chkewö ta'uk, etā kě ichkötā'wa kam iulā pakör e' yöki. Es ie'pa wā iyi ese skā tso' taiē dalöiēno. Nies tka', kulē', ù, ka' ekkēpa kos pakueke ie'pa tō.) ⁵ E' kuekǐ fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttē dalöiēno wa wakpa tō Jesús a ichaké:

—ǝǝ kuekǐ be' ttökatapa kě tō se' yēpa bak e' ser e' ttē dalöiē? ǝǝk ichkōrak ñá ulé wa?

⁶ Ie' tō ie'pa iütē:

—Buaë Isaías tō a' e' ö sulu e'pa yē' mik ie' tō iyē':
'Skököl tō ichē: Pē' ikkēpa tō ye' dalöiē kkō ē wa,
erē ie'pa er tso' kamiē ye' yöki.

⁷ Ę ichökke ie'pa mi'ke ye' wé a ye' dalöiök.

Ttē wa ie'pa s'wöbla'weke e' dör s'ditsö ttē dalöiēno ē.*

Es Isaías tō iyē'at.

⁸ A' tō Skököl ttē watéttsa s'ditsö ser e' ttē dalöioie.

* 7:7 Isaías 29.13

9 Ñies ie' iché iarak:

—Skëköl ttè dalöjëno e' méat a' tō bānet a' wákpa ser e' ttè dalöioie. 10 Moisés tō iyë': 'A' yé ena a' mi e'pa dalöio.† Ñies ie' tō iyë'at: 'Yi tō iyë ö imì ché suluë ese wák wömerdatšā ttëwā.‡ 11 Erë a' icheke tō se' a iyërmī s'yë a ö s'mì a i' es: 'Í kōs tso' ye' wā, e' dör corbán' (e' wā kiane chë tō imeuletšā Skëköl aš). E' kuekī kē ye' a a' kīmenuk i wa. 12 Ñies a' tō icheke tō yi isie e' ché, ese kē kawōtāiā iyë ö imì kīmuk. 13 Es a' wákpa ser e' ttè wa a' tō s'yueke, e' iütë wa a' tō Skëköl ttè dalöjëno e' dalöšewëkewā. Í sulu ese skā wambleke a' tō tajë.

14 E' ukuōkī tā ie' tō pë' tso' eë e'pa kié tā ie' iché iarak:

—A' ulitane tō ye' ttō tšö, iwà anú a' éna. 15-16 Ì ñeke a' tō e' kē tō a' ia'wëpa ñáie Skëköl wōa. Erë ì sulu wambleke a' tō tskirke a' er a' ese je' tō a' ia'wëraë ñáie.*

17 Mik ie' tō pë' méat dewā wëshkë, etā ittōkatapa tō ì kleé ie' tō e' wā chaké ie' a. 18 Ie' tō ie'pa iütë:

—¿Ñies a' kē éna iwà ane? ¿A' kē éna iane tō ì kōs ñekewasö e' kē tō s'ia'wëpa ñáie? 19 Í kōs ñekewasö e' kē mi'ku'wā s'er a, e' mi'kewā s'ñawi a e' ukuōkī tā iwëketšasö. E' kuekī e' kē tō s'ia'wëpa ñáie.

† 7:10 Éxodo 21.17 ‡ 7:10 Levítico 20.9

(Ttè e' wa ie' kī ikiane chë tō chkë ulitane dör batse'r.)
20 Ñies ichéitō:

—Í sulu wambleke a' tō tskirke a' er a' ese je' tō a' ia'wëraë ñáie. 21 Í sulu bikeit-seke a' tō, trë, akblë, s'ttëwā, 22 senewābak dalöšewëwā, o'ka iyi kkechë, ì kōs sulu wamblë, s'malepa wöyüë, s'malepa wörieikë, ukyëne, ñi chë suluë, e' tšëka, ì kōs dör yësyësë ese watëtšā, 23 İyi ese kōs tskirke a' er a' e' tō a' ia'wëraë ñáie.

Tayë eköl kē dör judiowak e' erblé Jesús mik

(Mateo 15.21-28)

24 E' ukuōkī tā Jesús miā ká kië Tiro e' kker. Eë ie' e' tséat yile ska'. Ie' kē kī ikiane tō yi wā ijcherwā tō ie' tso' eë; erë kē ie' a' e' blëne. 25 E' bet busila eköl a' wimblu sulusi tso', e' mi' wā ijchenewā tā imiā tā ie' tkéwā kuchë kī ie' wörkī. 26 Alaköl e' kē dör judiowak, e' dör ká kië Sirofenicia e' wak. Etā ikkōché ie' wōa:

—Aknama tso' ye' alà busi a' e' trë'úshkar.

27 Erë ie' tō iché iā:

—Kë idör buaë ala'rla chkë yëtšā mè chichi a. E' kuekī as ye' ala'r chkö kewë.

28 Erë tayë tō ie' iütë:

—A kékëpa, e' yëne; erë s'ala'r chköke e' kamulë darke iski ese ñeke chichi tō.

29 Jesús tō ie' a' iché:

—Buaë be' iütë, e' kuekī be' yüne bërë. Aknama trëneshkartke be' alà busila a.

§ 7:11 meuletke Skëköl a: Ie'pa tō iché es, erë ie'pa ulā a itso'ia e' wakanewëmi ie'pa tō wës ie'pa kī ikiane es. * 7:15-16 Yëkkuö këchke wele versículo 16 kī kuötkëka, e' tō ichë: ¡A' éna ye' ttō tšak, e'ma ikukueblö bua'ie!

³⁰ Mik alaköl e' demine u a, eta ilà busila kuéitò ka' kī. Aknama kē ku'ia ie' a.

Wēm eköl kukuō kē wattsēr e' bua'wé Jesús tō

³¹ Jesús e' yéttsa Tiro tkami Sidón demi Galilea batsōri Decápolis kker. ³² Ee pē' wa wēm debitu eköl ie' ska' e' kē kukuō wattsēr ena kē tto buaē. Ie'pa tō ikié Jesús a: "be' ulà múka iki as ibuarne."

³³ Jesús wa imítser bānet wé kē yi ku' ee, ta iulatska tiéwa wēm kirirke e' kukuōuk bōk a ta iwiri wa iku' kéwa. ³⁴ E' ukuōki ta ká suéitò ká jaí a, isiwa' tkéka ta ichéitò wēm a: "¡Efatá!" (e' wà kiane chē ie'pa ttō wa: "¡Kukuō shubunú!")

³⁵ E' bet ta wēm kukuō ena ittō buanene ta ittéka buaē. ³⁶ Jesús tō iché iarak tō kē ichar yi a. Erē kos e' ché ie' tō ie'pa a, e' tsata ie'pa tō ikī chekeia. ³⁷ Ie'pa tkirulune taiē iweblök, ta ichéraitò, "¡I kos weke ie' tō buaē dō s'kukuō kē wattsēr ese bua'wéitò ta iwattsēne buaē, ñies s'me' bua'wéitò ta ittékane buaē!"

8

Pē' dōka mil tkëyök e'pa tié Jesús tō

(Mateo 15.32-39)

¹ Etökicha ta pē' e' dapa'wéne taiē Jesús ska', e'pa kē wa i ku' ñè. Ta ie' tō ittōkatapa kié ta ichéitò ie'pa a:

² —Siarē ye' wa pē' ikképa wēr. Ie'pa tso' ye' ta e' kī ká de mañatk ta kē ie'pa wa i ku' ñè. ³ Welepa datse

kamiē. E' kuēki dō' ye' tō ipatkéminerak u a kē chkaule ta isiwa'arwamirak ñala kī.

⁴ Eta ittōkatapa ie' iuté:

—Erē çì wa se' tō ie'pa tièmi ká i'se a wé kē yi serku' ee?

⁵ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Kos a' wa pan tso'?

Ie'pa iuté,

—Kul (7).

⁶ Eta ie' tō pē' ké e' tulökser iski ta pan kul klö'wéitò ta wéstela chéitò Skéköl a ta iblatéitò mé ittōkatapa a watiè pē' a, eta es ie'pa tō iwé. ⁷ Ñies nima tsitsirla tso'rak iwa elkela e' kī wéstela chéitò Skéköl a ta ittōkatapa patkéitò iwatiök. ⁸ Pē' ulitane chké de wé' ta chké bata aṭe e' shtéraitò iène dōka kkö kul. ⁹ Ichkérak e'pa dōka mil tkëyök (4.000) ulatök. E' ukuōki ta Jesús tō ie'pa yuémine ¹⁰ ta ie' e' iéka kanò a ittōkatapa ta míyal ká kié Dalmanuta ee.

Fariseowakpa tō i kē or yi a ese uk ké sué

(Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)

¹¹ Fariseowakpa debitu Jesús ska' ta ittémirak ie' ta kēsik wa. Ie'pa éna ie' tsaiak, e' kuēki ie'pa tō ie' a ikié tō i kē or yi a ese wéitò iwà kkachoié tō mokī ie' patk'bitu Skéköl tō. ¹² Jesús siwa' tkéka iskié ta ichéitò:

—¿I kueki i kē or yi a ese kieké a' tō iwà kkachoié tō yi dör ye'? Mokī yō a' a ichè tō ese kē kkayërpa a' a.

¹³ Eta ie' tō ie'pa méat ta ie' e' iékane kanò a ta imía batsōri wišet.

Fariseowakpa pan wölöwoka e' paké (Mateo 16.5-12)

14 Etá Jesús ttókatapa éna ilè chowa tsèmi ñè. Pan etké mírak iwà e' tã kanò a. 15 Jesús iché iarak:

—jA' tso' wòsh wa! A' e' kkö'nú fariseowakpa pan wölöwoka e' yöki. Ñies a' e' kkö'nú Herodes pan wölöwoka e' yöki.

16 Ittókatapa iché ñi a:

—jKè se' wà ì tã ñè! 17 Jesús wà ijchenewa, tã ie' iché iarak:

—¿Ì kuèki a' tso' ichök ñi a tó a' kè wà ì tã ñè? ¿Kam a' éna iwà ar? ¿Kam a' wà iwà jcherwà? ¿A' er darèrè dō ekkè? 18 A' wöbla tã' ¿e' kè wawër? A' kukuña tã' ¿e' kè watsër? ¿A' kè éna ianeia? 19 Mik ye' tó pan skel wadé' wépa dōka mil skeyök (5.000) ekkè a, etá ¿kkö bik ibata kit a' tó?

Ie'pa iiuté:

—Dabom eyök ki bök (12).

20 —Ñies mik ye' tó pan kul (7) wadé' wépa dōka mil tkéyök (4.000) ekkè a, etá ¿kkö bik wà iè' a' tó ibata wa?

Ie'pa iiuté:

—Kul (7).

21 Etá ie' iché iarak:

—¿Kam a' éna iwà ar?

S'wöbla kè wawër eköl e' bua'wéne Jesús tó

22 E' ukuöki tã idemirak Betsaida tã wém wöbla kè wawër ese debitu eköl pé' wã Jesús a tã ikköchökerak ie' a tó ikö ulà wa as ibuarne.

23 Etá ie' tó ikló'wéwã iulà a tã iyéttsaitö bänet. Eë ie' tó

iwöbla bök nuwéka wiri wa tã iulà méka iki tã ichakéitö, “¿Be' wöbla wawéne?” 24 Etá wém tó ká weblé tã iché:

—Pé' suekeyö erè ye' wa iwër wësua kal shköke suë.

25 Etá Jesús ulà mékane iwöbla ki tã wém tó ká suë krereë tã iwöbla wawénene buaë. Íyi ulitane suéitö buaë.

26 Etá Jesús tó ipatkémine iu a tã iché ia:

—Kè be' mi'ktkö pé' shuã.

Pedro tó iché tó Jesús dör wépairine'bitu idi' wa s'blúie e' (Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

27 E' ukuöki tã Jesús ena ittókatapa míyal ká tso' tseë ate Cesarea Filipo e' a. Ñalã ki Jesús tó ie'pa a ichaké:

—¿Ima pé' tó iché, ye' dör yi?

28 Ie'pa iiuté:

—Welepa tó icheke tó be' dör Juan S'wöskuökwa. Welepa skà tó icheke tó be' dör Skököl tteköl bak kiè Elías shkènekane e'. Welepa skà tó icheke tó be' dör Skököl tteköpa skà bak e' wele.

29 Ie' tó ie'pa a ichaké:

—Erè ¿ima a' iché, ye' dör yi?

Pedro tó iiuté:

—Be' dör wé pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'.

30 Erè Jesús kè wã ie'pa kàne yi dör ie', e' chök yi a.

Jesús e' biyö ché tó itterawa (Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

31 Jesús tó ie'pa a itsá ché:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' weirdaë tajè. Judiowak kuèblupa ena sacerdotepa

wökirpa ñies s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tō ye' waterattsā. Ye' tterawa, erë e' kī kā de mañat eṭā ye' shkerdakane.

³² Ttè e' chéitō ie'pa a wōshak. Erë Pedro tō ie' kiémi bánet tā iuñémitō. ³³ Erë Jesús e' wōtrée tā ittōkatapa weblé krereë tā Pedro uñéitō i' es:

—iA Satanás, be' yúshka bánet ye' yōkī! Be' kē tō íyi sué wes Skéköl tō isueke es; be' tō isueke wes s'ditsō tō isueke es.

³⁴⁻³⁵ E' ukuōkī tā ie' tō ittōkatapa ena pē' malepa kié e' ska' tā ichéitō:

—Yi e' tsatkak ittèwā yōkī, ese kē ulā a sene michoë dōpa. Erë yi e' mettsā ttèwā ye' dalërmik ena ye' ttè buaë e' dalërmik, ese ulā a idōraë. E' kuëkī yi e' yuak ye' ttōkataie, ese kē kàne tkinukīa e' kī. E' skéie ie' kawōṭā e' chök dō ittèwā wötèulewā krus mik ekkē. Es ie' kawōṭā shkōk ye' itōkī. ³⁶ Íyi ulitane tso' ká i' a, e' de a' ulā a, erë sene michoë e' kē dē' a' ulā a, e' tā e' dör çlie bua' a' a? ³⁷ Sene michoë kē patorpa i wa. ³⁸ Mik ye' dör S'ditsō Alà, e' dene ye' Yé olo tā', ñies ibiyöchōkwakpa bats'e'r e'pa tā, eṭā wépa jaëne ye' kī pē' sulusipa kē tō Skéköl dalöië wes trër wakpa kē tō imaso dalöië es esepa wörki, esepa kī ye' jaërdaë ñies.

9

¹ Ñies ie' tō iché ie'pa a:

—Mokī ye' tō a' a ichè tō a' tso' íe, e' welepa tō i blúie Skéköl tso' e' kēwō de diché

tā', e' suëraë kam iblërulur e' yōkī.

Jesús tō ilo taië e' kkaché ittōkatapa a

(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² Ká teröl ukuōkī tā Jesús mía ká bata kakkeë e' kī. Pedro, Santiago ena Juan e'pa mítser iwa e' tā. Eṭā eë ie'pa wō shaë ie' manenettsā mía kuā'kī. ³ Ie' datsi' manenettsā mía dalölöë saruruë, kē yi a ká wa'ñe datsi' sunuk as idōṭtsā saruruë es. ⁴ Eṭā ie'pa tō Skéköl ttekölpa bak ká iaiaë kié Elías ena Moisés e'pa sué kapakök Jesús tā. ⁵⁻⁶ Ie'pa tkinewā taië. Pedro kē éna i aneia chë, e' kuëkī ichéitō Jesús a:

—iA S'wöbla'ukwak, buaë se' tso' íe! Sú sa' tō úla yuëkā mañatkuela, etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a. ⁷ Eṭā mochka tō ie'pa kitéwā tā e' shuā ie'pa tō ttō ttsé tō ichè: “Së dör ye' alà dalër taië ye' éna, e' ttō ttsö.” ⁸ E' bet tā ie'pa ká sué ipamik tā ie'pa isué tō kē yi ku'ia, Jesús ë dur ie'pa tā.

⁹ Ie'pa datskene wōwa'k tā Jesús tō ie'pa a ichè:

—Í sué a' tō e' kē pakar yi a dō mik ye' dör S'ditsō Alà, e' ttèwā shkenekane e' ukuōkī.

¹⁰ E' kuëkī ie'pa tté iwakpa ë ñi tā. Erë ie'pa ñi chakōke: “Ie' ttèwā shkenekane çima e' wà dör?” ¹¹ Ie'pa tō Jesús a ichaké:

—ÇÍ kuëkī s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tō ichèke tō Elías kawōṭā dōkne kewe

wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yöki?

¹² Ie' iütérak:

—E' yéne tö Elías datse kewé. Ie' tö i kos kaneweketke kewé wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yöki. Erë çì kueki Skèköl yèkkuö tö ichè tö S'ditsö Alà, e' weirdaè ena iwatèrdattsa? ¹³ Ye' tö a' a' ichè tö Elías dè'bak, età ie'pa tö iwe'ik siarè wés ie'pa kî ikiane es. E' bak wés ie' tté tso' kitule Skèköl yèkkuö kî es.

Kabèla eköl a aknama tso' e' bua'wéne Jesús tö
(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Mik idenerak wé ittökatapa malepa tso' eé, età ie'pa isué tö tajè pè' tso' ipamik. Nies isuéitörak tö s'wöbla'uk ttè dalöièno wa wakpa welepa ñi iütöke ie'pa ta. ¹⁵ Mik pè' tö Jesús sué, età iwö krarulune ta itunemirak ishke'uk. ¹⁶ Ie' tö ichaké ittökatapa a:

—Çì kî a' ñi iütöke?

¹⁷ Wëm eköl tö iché ie' a:

—A s'wöbla'ukwak, íe ye' wà ye' aladulaköl debitu be' a. Wimblu sulusi tso' ia e' kueki kè itto. ¹⁸ Ká wa'ñe wé ie' tso' eé wimblu tö ie' éna ká chöwekewa ta ikéure iski ta shuya deka ikkò a, ikà blarke ñi mik ena ikranewa. Be' ttökatapa a ikiéyö tö wimblu e' trè'úshkar erè kè ie'pa a iöne.

¹⁹ Jesús tö iüté:

—jA pè' kè erblötà' Skèköl mik! ÇMik ye' sermirö a' ta? ÇKos ye' tö a' dalè'ttsemirö? Kabèla ñe' tsúbitu ña.

²⁰ Età ie'pa wà kabèla mítser Jesús ska'. Erë mik wimblu sulusi ñe' tö Jesús sué ta kabèla painuwékaitö tajè anerö iski e' tréka burup burup ta ikkò a shuya deka. ²¹ Jesús tö kabèla yè a ichaké:

—ÇMik i' wamblènemi ie' ta? Iyé tö iüté:

—Mik ie' ià tsirlala e'tami.

²² Tajè wimblu tö ie' ma'wé ttèwa. Mikle ta iuyéwaitö bö' a ö di' a ittowaie. Sa' saú er siarè wa. Ilè ormi be' a, e'ma sa' kimú.

²³ Jesús tö iüté:

—ÇWés bö ibikeitsèmi tö ye' kè a ionuk? Yi erblöke Skèköl mik, jese a i kos ormi!

²⁴ Età kabèla yè tö iché aneule:

—Ye' erblöke Skèköl mik. jYe' kimú kî erblök imik!

²⁵ Mik Jesús tö isué tö tajè pè' daparke, età wimblu sulusi unéitö i' es:

—A wimblu, kabèla i' tteke be' tö kukuö kè watsér, kè tto. Ye' tö be' kè e' yöttsa kabèla i' a. Kè be' e' tiukwane ie' a.

²⁶ Wimblu anekà ta kabèla skà éna ká chöwéwaneitö. E' ukuöki ie' e' yéttsa ta kabèla atè wés s'duowa es. E' kueki pè' tajè tö ichè tö mokî iduowa. ²⁷ Erë Jesús tö iklö'wéwa iulà a ta ikimé e' kökka ta ie' e' kéka.

²⁸ E' ukuöki ta Jesús dewa weshke ta ittökatapa tö ie' a ichaké banet.

—Çì kueki sa' kè a wimblu e' trè'neshkar?

²⁹ Ie' tö ie'pa iüté:

—Wimblu sulusi ese trëoshkarmi ikiè S'yé a e' è wa*

Jesús skà e' biyö ché tö it-terawa

(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)

³⁰⁻³¹ Jesús ena ittökatapa e' yéttsa ee tkami Galilea. Ie' tso' ie'pa wöbla'uk, e' kueki ie' kē kī ikiane tö wé ie'pa tso' e' jcherwā yi wā. Ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdatssa pè' ulà a ta ye' tterawarakitö. Erë e' kī ká de mañat ta ye' shkerdakane.

³² Erë ì ché ie' tö, e' wà kē ane ie'pa éna, ñies ie'pa suanerak ichakök.

Yi dör ibua'ie Skéköl wöa

(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³ E' ukuökī ie'pa demi Ca-farnaúm. Mik ie'pa dewā weshke, eta Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿I kī a' ñi iütöro ñalā kī?

³⁴ Erë ñalā kī ie'pa ñi iütöro tö wé dör ibua'ie imalepa tsata, e' kueki ie'pa siwā'bléwā. ³⁵ Eta Jesús e' tkéser ta ie'pa dabom eyök kī bōl e'pa kiéitö ta ichéitö ia:

—Yi kī ikiane tö idō ibua'ie imalepa tsata, e' ta ese kawōtā e' wōökwa imalepa dikīa ikanè mésoie ikīmoie.

³⁶ E' ukuökī ta alala duésoritö eköl ie'pa shushāē ta ikékāitö ulā a ta ichéitö iarak:

³⁷ —Yi tö alala i'se kiéwā ye' ttō wa, ese tö ye' wák kiéwā. Es ñies yi tö ye' kiéwā, ese

kē wā ye' è kinewā, yi tö ye' patkē'bitu, e' kiéwāitö ñies.

Yi kē ku' ñippök se' ta ese tso' buaē se' ta

(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)

³⁸ Juan tö iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, wēm sué sa' tö eköl, e' tö aknama trë'wéyal be' ttō wa. Erë ie' kē ku' se' ta, e' kueki sa' tö iché ia tö kē iwariā.

³⁹⁻⁴⁰ Ie' tö ie'pa iuté:

—Yi tö ì kē or yi a ese wé ye' ttō wa, ese kē a ye' yënuak suluë. Yi kē ku' ñippök se' ta, ese tso' se' ta. E' kueki kē iwöklö'war. ⁴¹ Yi isie tö di' kakla è mé a' a yè, ye' dör Cristo e' icha a' dör e' kueki, mokī ye' tö a' a iché tö ese a iské patordaē buaē.

A' tso' wösh wa ì tö s'ké ì sulu wamblök ese yōki

(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴² “Yi tö ikkēpala erblöke ye' mik, ese eköl ké ì sulu wamblök, esepa weirdaē tajē shütē tkōka ák wawoie muéwā ikuli' a batrèemi dayē a e' tsata. ⁴³⁻⁴⁴ A' ulā tö a' ké ì sulu wamblök, e' ta itöö. A' dōwā sene micho a ulā etkē, e' dör buaē. E' skéie a' dōwā bö' ké a ulā bötkē e' dör suluë. Eē bö' kē wōitta'wā. ⁴⁵⁻⁴⁶ A' klō tö a' ké ì sulu wamblök, e' ta itöö. A' dōwā sene micho a klō etkē, e' dör buaē. E' skéie a' uyèwā bö' ké a klō bötkē e' dör suluë. ⁴⁷ A' wöbla tö a' ké ì sulu wamblök, e' ta iyōttsa. A' dōwā ì blúie Skéköl tso' e' a wöbla ek è, e' dör buaē. E'

* 9:29 ikiè S'yé a e' è wa: Yëkkuö kēchke wēle tö ikī kuótkéka i' es: ena batsè wa.

skéie a' uyèwà bö' ké a wöbla böké e' dör suluë. ⁴⁸ E' ké a öña tö s'kateke kekraë ké duöta'wà, ñies bö' wöñarke ké wöitta'wà.

⁴⁹ "S'weir e' dör s'paiklè wës iyiwak jchè ña'wè mè Skëköl a ese paiklè dayë wa es. ⁵⁰ Dayë dör buaë, erë ké ikke ta'ia, e' ta ké ibuarpaiane. Kë a' tö dayë kke chöukwa a' er a. A' senú bèrë ñita."

10

Se' ñi öwa ese ché Jesús tö

(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

¹ Jesús e' yéttsa Cafar-naúm mía Judea ta itkattsa Jordán a wishet. Eë pè' e' dapa'wëne ie' ska' ta ie' tö ie'pa wöbla'wémitke wës ie' wöblar es. ² Età fariseowakpa wëlepa de ie' ska' ta ie'pa tö ie' a ichaké itsaioie:

—¿Wëpa a kawö ta' itayë owa ö au?

³ Ie' tö ie'pa iüté:

—¿Ì uk Moisés tö a' ka' ttè dalöiëno kí?

⁴ Ie'pa tö ie'pa iüté:

—Moisés tö ikéwö me' se' a ñi owa yëkkuö muk s'tayë a ta itrë'ukshkar.

⁵ Ie' tö ie'pa a iché:

—A' er darërë, e' kueki Moisés tö ttè e' me'at a' a es.

⁶ Erë mik ká i' yöne, età ké idir es. Itso' kitule i' es: 'Skëköl tö se' yö' wëm ena alaköl. ⁷ E' kueki wëpa ké serpaia iyë ena imì e'pa dapömik ta iserdawa alaköl ta. ⁸ Ie'pa bö' serdaë ñita ta ie'pa mía wës wák eköl

ë es.* Es ikiteat, e' kueki ie'pa ké ià bö' l, ie'pa yöne wës wák eköl ë es. ⁹ E' kueki wëpa batséwà Skëköl tö esepa ké batsökök yi tö.

¹⁰ Mik ie'pa dene wëshké, età ittökatapa tö ie' ichaké ttè e' kí. ¹¹ Ie' tö ie'pa iüté:

—Wëm tö itayë éwa, ese tö alaköl ské tséwàne, e' ta e' wa ie' tö isenewabak kéwe e' dalösewéwà. ¹² Ñies tayë tö iwëm éwa, ese tö wëm ské tséwàne, e' ta e' wa ie' tö isenewabak kéwe e' dalösewéwà.

Jesús tö ikié S'yë a ala'rla kí
(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Età pè' wà ala'rla debitu as Jesús ulà mùka iki. Erë ittökatapa tö pè' e'pa uñélor. ¹⁴ Mik e' suéitö ta iluneka ta ichéitö ie'pa a:

—As ala'rla bitu ye' ska'. Wëpa dör wës ie'pa es, esepa blúie Skëköl tso', e' kueki ké iwöklö'waria. ¹⁵ Mokí ye' tö iché tö yi ké e' wööwa wës alala es i blúie Skëköl tso' e' kiowa, ese ké döpa. ¹⁶ Età ie' tö ala'rla paklö'wéwà ta iulà méka iki ta ier buaë ché ia.

Inuköl blu' eköl e' tö Jesús a ichaké
(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷ Mik Jesús shkëmitke, età wëm debitu eköl tüneule, e' tkërö kuchë kí ie' wörki, ta ie' a ichakéitö:

—A s'wöbla'ukwak, be' dör buaë, ¿i wëmi ye' tö as sene michoë dö ye' ulà a?

* 10:8 Génesis 2.24

18 Ie' tō iūté:

—¿Ì kuēkī be' tō ye' kié buaē? Skēkōl ekōl ē dōr buaē.

19 Ie' ttē dalōiēno e' jcher be' wa: 'Kē a' kawō ta' s'ttōkwa, kē a' kawō ta' s'senewabak dalōseukwa, kē a' kawō ta' akblōk, kē a' kawō ta' s'kkatōk kachè wa, kē a' kawō ta' s'kitō'uk, a' yē ena a' mī e'pa dalōiō.'†

20 Wēm ie' iūté:

—A s'wōbla'ukwak, ttē e' kōs dalōiē'bitū ye' tō ye' iā dudula e'tami.

21 Jesús ie' sué er bua' wa ta ichéitō:

—Íyi etkē kianeia be' a wē, e' dōr i': Be' yú ta' i' tso' be' wa, e' wataúttsa seraā ta' iské múttsa s'siarēpa a. E' ukuōkī ta' be' shkō ye' ta' ye' ttōkataie. Es ta' íyi buaē taiē dōraē be' ulà a ká jai a.

22 Ie' dōr inukōl blu' taiē, e' kuēkī mik e' ttséitō, etā iwō éwa iski ta' imía eriane taiē.

23 Jesús tō ká sué ipamik ta ichéitō ittōkatapa a:

—iInukōl blúpa a darērēē idir dōkwa i' blúie Skēkōl tso' e' a!

24 Ttē e' tō ittōkatapa tkiwéwa, erē ie' tō ie'pa a iskà chéne:

—iA ala'r, darērēē idir dōkwa i' blúie Skēkōl tso' e' a! 25 Inukōl blu'pa a dōkwa i' blúie Skēkōl tso' e' a, e' dōr darērēē tkōka kameio tkōmi datsi' yuo diké ese wōukla a e' tsata.

26 Mik e' ttsé ie'pa tō, etā ie'pa kī tkinewa taiē ta' ie'pa ñi chaké:

—E' dōr es, e'ma ¿yi tsatkērmi?

27 Ie'pa webléitō ta' ichéitō:

—E' kē onuk s'ditsō a wes, erē kē dōr es Skēkōl a, ie' a íyi ulitane ormi.

28 Pedro tō ie' a ichémi:

—Sa' tō íyi ulitane me'at ta sa' bite be' ta.

29 Jesús iūté:

—Mokī ye' tō a' a ichè tō yi tō iu ö iēpa ö ikutapa ö imì ö iyé ö ila'r ö iká méat ye' dalérmik ena ye' ttē buaē dalérmik, 30 e' ta' ká i' kī ese ulà a iské dōrane taiē dōka u cien eyök. Es ñies iēpa ö ikutapa ö imì ö iyé ö ila'r ö iká ese dōraē iulà a dōka cien eyök. Erē ñies iweirdaē siarē ye' ttē buaē kuēkī. Erē aishkuō ta' sene michoē dōraē iulà a. 31 Erē i'ñe ta' s'tso' taiē keweie esepa dōraē bataie, ena s'tso' bataie i'ñe ta' esepa dōraē keweie.

Jesús skà e' biyō chéne tō itterawa

(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)

32 Etā ie'pa mirka ñala kī micho Jerusalén. Jesús shkōrami ittōkatapa yöki kewe. Ittōkatapa mir tkirulewa ena pē' mir ie'pa itōki e'pa suane. Ie' ttōkatapa dabom eyök kī bōl, e'pa kiémiitō bánet ta' i' tkōraē ie' ta' e' pakémiitō ie'pa a. Ichéitō: 33 "Se' mirka Jerusalén i', etā eē ye' dōr S'ditsō Alà, e' merdattsa sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa ulà a. Ie'pa tō ye' kichateraē ta' ye' wōmerattsa pē' kē dōr judiowak esepa

† 10:19 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20

ulà a ttèwà. ³⁴ Ye' wayueraë ie'pa tō, iwiri tuōraë ye' kī, ye' pperarakitō, ena ye' tterawarakitō; erë e' kī ká de mañat etā ye' shkerdakane.”

Santiago ena Juan tō kawō kié Jesús a

(Mateo 20.20-28)

³⁵ Santiago ena Juan e'pa dör Zebedeo ala'r e'pa dewa Jesús o'mik tā ichéitō iā:

—A s'wöbla'ukwak, sa' kī ikiane tō ì kiekē sa' tō be' a e' mú sa' a.

³⁶ Ie' tō ichakérak:

—¿Ì kiane a' kī?

³⁷ Ie'pa tō iüté:

—Mik be' tkēnekā s'blúie olo tā' taië, etā kawō mú sa' a e' tkökser be' o'mik, eköl be' ulà bua'kka, eköl be' ulà baklī'kka s'wëttsuk be' tā.

³⁸ Ie' tō ie'pa iüté:

—A' kē wā ijcher ì kiök a' tso'. ¿Iyi yeraë ye' tō bacha'bachaë, e' yarmi a' a? ¿A' e' ché weinuk wes ye' weirdaë es?

³⁹ Ie'pa tō iüté:

—Tō, sa' dirmi.

Ie' tō iché iā:

—Ye' tkā' wà yeraë a' tō. A' weirdaë wes ye' es. ⁴⁰ Erë e' tkökser ye' ulà bua'kka ö ye' ulà baklī'kka, e' kē kēwö menuk ye' a. E' tso'tke klöule yi a imeke esepa a.

⁴¹ Mik ttë e' ttséwā ittökatapa malepa dökā dabom eyök (10) e'pa tō, etā ie'pa ulunekā Santiago ena Juan kī. ⁴² Erë ie' tō ie'pa kié seraā tā ichéitō:

—A' wā ijcher tō pē' kē tō Skököl dalöie, esepa wökirpa kos e' alökekā ie'pa kī kekraë, ñies iblúpa tō ie'pa patkeke

kēsik wa. ⁴³ Erë a' kē kàne e' wamblök es. E' skéie, a' isie e' yuak s'wökirie, ese kawōtā e' wöökwa s'malepa dikīā diöshet ikanè mésoie. ⁴⁴ Ñies a' isie e' yuak ibua'ie s'malepa tsata, ese kawōtā e' muktsa s'malepa a kanè mésoie. ⁴⁵ Ye' dör S'ditsö Alà, e' kē dē'bitu as yi tō ye' kīmù, ye' dē'bitu s'kīmik ena e' muktsa ttèwā s'tso' taië e' nuì skéie. E' kuekī a' kawōtā e' wöökwa s'malepa kanè mésoie.

Bartimeo bua'wéne Jesús tō

(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶ Ie'pa demi Jericó. Mik Jesús e' yöketsatke ittökatapa tā ena pē' dami taië itökī e'pa tā, etā eē wēm eköl siarë tkër ñalā ska'. E' dör inuköl kak kiökwak kié Bartimeo dör Timeo alà, e' wöbla kē wawër. ⁴⁷ Mik ie' ittse tō Jesús Nazaret wak damitkö, etā ie' iché aneule:

—¡A Jesús, s'blú bak David e' aleri, ye' saü er siarë wa!

⁴⁸ Taië pē' tō ie' uñeke as isiwa'blöwā, erë ie' kī arkekā:

—¡A David aleri, ye' saü er siarë wa!

⁴⁹ Etā Jesús e' duésēr tā ichéitō:

—Ie' kiöttsa.

Etā wēm wöbla kē wawër, e' kiéttsa ie'pa tō tā ichérakitō iā:

—Be' er kuú. Be' e' kōkā. Ie' tso' be' kiök.

⁵⁰ Etā wēm tō ipaio kikke yéttsa ppéumi tā ie' e' kēkā bet dewa Jesús ska'. ⁵¹ Tā Jesús tō ie' a ichaké:

—¿Ì kiane be' kī tō ye' tō iwè be' a?

Ta ie' tō iūté:

—A s'wōbla'ukwak, ye' ki ikiane tō ye' wōbla buarne.

⁵² Jesús tō iché iā:

—Be' erblé ye' mik, e' wa be' buanene. Be' yúne.

E' wōsha ta ie' wōbla buanene ta imía Jesús ta ñala wa.

11

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Mik Jesús ena ittōkatapa dōkemitke Betfagé ena Betania tso' tsinet Jerusalén, Olivo kébata kuli' a ta eē ie' tō ittōkatapa kié bōl ² ta ichéitō iarak:

—A' yú wì u wēne eruleē eē. Mik a' demi eē, e' bet ta burro pupula moulewa kueraē a' tō etō kē ki yi e' tkēuleka ese. E' wōtsōō ta itsúbitu ña. ³ Yile tō a' a ichakeke: '¿Ì uk a' tso'?', e' ta iūtō: 'Skēkēpa ki ikiane', e' wa ie' tō imène.

⁴ Eta ie'pa míyal tō burro ñe' kué, motēr ukkō a ñala shaē. Iwōtsée ie'pa tō tsēmi.

⁵ Eta welepa iēter eē e' tō ichakérak:

—¿Ì uk a' tso'? ¿Ie a' tō burro sē wōtsée?

⁶ Ittōkatapa tō iūté wēs Jesús tō iché iā es ta ie'pa tō iébitu. ⁷ E' ukuōki ittōkatapa wa burro bitetsēr Jesús a. Ie'pa tō ipaio kikkē méka burro ki ta Jesús e' tkéka iki. ⁸ Taiē pē' tō ipaio kikkē shuélor ñala ki, iska tō kal kō

tē'lor kañika tsēmi ese shuélor ñala ki Jesús ñalé tsoie.

⁹ Pē' mirwa keweie Jesús yōki ñies itōki, e'pa ulitane arke taiē:

—¡Skēkōl kikōkasō! Yi datse ie' ttō wa, ayēcha buaē e'. ¹⁰ E' datse s'wēttsukne s'blúie wēs se' yē David bak es. Ayēcha buaē ie'. ¡Skēkōl tso' ká jai a e' kikōkasō!*

¹¹ Jesús dewa Jerusalén ta imía dewa Skēkōl wé a. Ie' tō iyi weblé seraā. Ká tuirketke, e' kueki imía Betania ittōkatapa dabom eyōk ki bōl, e'pa ta.

Jesús tō higowō yulē

(Mateo 21.18-19)

¹² Bule es ta mik ie'pa e' yélur Betania, eta Jesús dué bli wa. ¹³ Kamiē ie' tō higuera klō sué kō arwa buaē. Ie' mía iweblōk tō iwō ta'. Erē kē ie' wa iwō kune. Kam iwō kéwō dōwa, e' kueki ikō ē arwa taiē.

¹⁴ Ie' tō iché higo klō a:

—¡Kē yi tō be' wō katepaiā! E' ttsé ittōkatapa tō.

Jesús tō Skēkōl wé batse'wé

(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹⁵ Ie'pa demi Jerusalén ta Jesús dewa Skēkōl wé a. Eē ie' e' kéka wépa tso' iyi tauk ena iyi watauk e'pa trē'ukyal. Inukōl mane'ukwakpa† mesa trélurkaitō. Ñies nubōl wataukwakpa kula' trélurkaitō. ¹⁶ Ñies ie' kē tō yi a kawō mè iyi tsuktkō Skēkōl wé shua. ¹⁷ Eta ie' tō s'wōbla'wēmitke ta ichéitō:

* **11:10** Salmo 118.25-26 † **11:15** inukōl mane'uk: Judiowak a inukōl tso' wakanewē Skēkōl wé ē a, e' tuēkene ie'pa tō inukōl ēse wa. ‡ **11:17** Isaías 56.7

—Skëköl tō iyē'at iyëkkuö kī: 'Ye' u kirdaē tto ye' t̄a wé ká ulitane wakpa a,¹⁷ erē a' tō iia'wékā akblo wéie.

¹⁸ Mik e' ttsé sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tō, etā ie'pa ileritsēmi Jesús ttowaie. Ie' tō s'wōbla'weke e' tō pē' kos tkiwéwa, e' kuekī judiowak wōkirpa suane iyōkī. ¹⁹ Erē mik ká tuine, etā ie' e' yéttsa Jerusalén ittōkatapa t̄a.

Higo klō sinewa
(Mateo 21.20-22)

²⁰ Bule es bla'mi ie'pa tkamine higuera klō o'mik, etā ie'pa tō isué tō isinewa dō iwí kicha ē. ²¹ Etā ì bak e' anewa Pedro éna, e' kuekī ie' tō Jesús a iché:

—A S'wōbla'ukwak, isaú higuera klō wayē'abō e' sinewa.

²² Jesús iūté:

—A' erblō Skëköl mik. ²³ Mokī ye' tō a' a iché tō yi tō iché kabata wī a: 'iBe' e' skōttsa iē anúwa dayē a!' t̄a iklō'wéitō mokī kē ibikeitseka bōtbōt tō ì chéitō e' wà tkōraē, e' t̄a es iwà tkōraē. ²⁴ E' kuekī ye' tō a' a iché tō iklō'ú tō ì kié a' tō Skëköl a e' wà detke a' ulà a, etā iwà dōraē. ²⁵⁻²⁶ Nies mik a' tso' ikiök ie' a, etā ilè tté tso' a' wā yile kī, ese nuī olo'yō iki as S'yé tso' ká jai a e' tō a' icha olo'yō a' kī nies.

¿Yi tō kawō mē Jesús a?

(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷ E' ukuökī t̄a ie'pa dene Jerusalén. Jesús shkōdur Skëköl wé a. Etā sacerdotepa

wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa ena judiowak kueblupa e'pa de ie' ska'²⁸ t̄a ichaké ia:

—¿Yi ttō wa be' tō iyi ikkē weke? ¿Yi tō e' kēwō mé be' a?

²⁹ Ie' tō iūté:

—Ñies ye' tō a' a ilè chakeke, e' iuté a' tō, e' t̄a ye' tō a' a icheke tō yi tō ikéwō me' ye' a. ³⁰ ¿Yi tō Juan patkē' s'wōskuök? ¿Skëköl tso' ká jai a e' ö s'ditsö? Ye' iütō.

³¹ Ie'pa ñi iutémi t̄a ichekerakitō: “Sö ichèmi tō Skëköl tō ipatkē'bitu, e' t̄a ie' tō se' a ichèmi: '¿Ì kuekī a' kē wā ie' ttē klōne?’ ” ³² Pē' ulitane tō iklō'wé tō Juan dör Skëköl tteköl chōkle, e' kuekī ie'pa suane pē' yōkī. E' kuekī ie'pa tō icheke ñi a: ‘Kē se' a iyēnuk tō s'ditsö tō ie' patkē'.’ ³³ E' kuekī ie'pa tō iūté:

—Kē sa' wā ijcher.

Ie' tō ie'pa a iché:

—Es ñies ye' kē tō a' a ichepa tō yi tō ye' a kawō mé iyi ikkē wōie.

12

Uva kanéukwakpa sulusipa e' tté

(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

¹ Jesús tō ttē kleé ie'pa a i' es: “Wēm eköl tō uva kuatké taiē t̄a ikkōiēwaitō buaē, kauk biéitō uva diō tuoie. Nies úla yuéitō kākkeē uva kkō'noie. E' ukuökī t̄a ie' tō ipeitéat wēpa wēlepa a as ie'pa tō ipataū ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuökī t̄a ie' mía ká bánet. ² Mik uva woline tso'tke wē'iaē shtē, etā ie' tō ikané méso patkēmi eköl

ie' icha tsuk. ³ Erë ie'pa tō ikanè méso klō'wéwə ppé tajē patkémine ulà wöchka. ⁴ Eta kanè wák tō ikanè méso skà patkémine eköl, erë e' shka'wé ie'pa tō iwökir kī tā iché suluë. ⁵ E' ukuökī tā eköl skà patkémine ie' tō tā e' ttéwə ie'pa tō. E' ukuökī ikanè mésopa skà patkémii tō tajē, erë ie'pa tō welepa ppélor welepa ttélur.

⁶ “Bata ekkē tā iateia eköl ë. E' dör iwák alà, e' dalër tajē ie' éna. E' patkémii tō tā ie' ibikeitsè: ‘Ye' alà idir, e' kueki ie'pa tō idalöieraë.’ ⁷ Erë ie'pa tō iché ñi a: ‘Ká i' atdaë ie' wì ulà a. Ittöwasö, es ká i' döraë se' ulà a.’ ⁸ E' kueki ie'pa tō iklö'wéwə ttéwə tā inú kéumi ie'pa tō uva ké a bánet.”

⁹ Eta Jesús tō ie'pa a chaké:

—¿Ima a' ibikeitsè? ¿Ì weraë kanè wák tō? Ie' mira kanéukwakpa ttökulur tā uva kané meraneitö pè' kua'ki a.

¹⁰ Ye' tté tso' kitule Skéköl yëkkuö kī, ¿e' kē sune a' wə? E' tō ichè:

‘Ák watéttsa u yuökwakpa tō e' yönene ák bua'buaië.

¹¹ E' kaneq' Skéköl tō, tā e' tō s'ttsè'weke buaë, s'tkinewə iweblök.*
Es Skéköl yëkkuö tō ichè.

¹² Ie'pa tō isuéwə tō kleè e' wa Jesús tō ie'pa ché, e' kueki ie'pa éna iklö'wakwə. Erë ie'pa suane pè' yöki, e' kueki ie'pa tō iméat tā iponemi.

S'wökirpa patauk, e' tté

(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ E' ukuökī tā ie'pa tō fariseowakpa welepa ena Herodes klépa welepa patkémí Jesús ska'. Ie'pa kī ikiane tō ie' tō ilè ché ikkatoie. ¹⁴ Ie'pa demi ie' ska' tā ichérakitö ia:

—A s'wöbla'ukwak, sa' wə ijcher tō kekraë be' ttö mokī. Be' tō sulitane sueke ñikkëë. Ima pè' tō be' cheke e' kē kī be' tkine. E' kueki be' tō s'wöbla'weke yësyesë Skéköl ñalé tté wa. Ichö sa' a, Roma wökir kibi patuësö ¿e' dör buaë ö kē idör buaë?

¹⁵ Erë ie' tō isuéwə tō ie'pa e' öke er sulu wa, e' kueki ie' tō iché iarak:

—¿Ì kueki a' tso' ye' ma'uk tsaië? Inuköl wöshki tsúbitu ña et suë.

¹⁶ Eta ie'pa tō inuköl wöshki tsémi ie' a et tā ie' tō ichaké ie'pa a:

—¿Yi diököl ena yi kiè me'rka iki?

Ie'pa tō iüté:

—Roma wökir kibi.

¹⁷ Eta ie' tō iché ie'pa a:

—E'ma kos Roma wökir kibi icha, esé mú ie' a, tā kos Skéköl icha esé mú ie' a.

Ie' tō ie'pa iüté es, e' tō ie'pa tkiwéwə.

¿S'duolur e' shkermikane ö au?

(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Eta saduceowakpa welepa de Jesús ska'. E' wakpa tō iklö'wé tō s'duowə e' kē shkenukkane. Ie'pa tō ie' a ichaké:

¹⁹ —A s'wöbla'ukwak, Moisés tō tté dalöiëno kitat

* 12:11 Salmo 118.22-23

yëkkuö k_i e' tō ichè i' es: Wëm blënewa kë alà ate, e' ta ie' èl kawōta ischō tsukwa as ilà kōka iël blënewa, e' a. ²⁰ Etōkicha wëpa bak dōka kul ñi èlpa, ikibi alaköl tséwa, erë iblënewa kë alà ate. ²¹ Ie' itōk_i iël tō ischō tséwa, erë e' ñies blënewa kë alà ate. E' sù iwamblëne iël ta ²² ena imalepa ta. Ie'pa kul blërulune kë alà ate alaköl e' ta. Bata ekkë ta ñies alaköl e' blënewa. ²³ Wëpa kul e' bak alaköl eköl è ta. Mik s'duowa e' shkenekane, eta ¿wëne dōmi ie' wëm chōkie?

²⁴ Ie' tō ie'pa iüté:

—A' kë wa Skëköl yëkkuö suule, ñies ie' diché kë jcher a' wa, e' kuek_i a' wōa ká chowa. ²⁵ Mik s'duolur e' shkenekane, eta wëpa ena alakölpa kë serpawaiã ñita. E'pa míyal wës Skëköl biyōchōkwakpa tso' ká jai a kë sertawā ñita es. ²⁶ ¿A' k_i kiane jchëno tō mok_i s'duowa e'pa shkerdakane? Skëköl ut Moisés ta kal tsir wōñarke bö'ie, e' shua, ¿e' pakè kë aritsule a' wa Moisés yëkkuö k_i? E' këwō ska' ta Skëköl tō iyè': 'Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl.'† ²⁷ E' wà kiane chë tō ie' kë dör s'duowa, e'pa Këköl. ¡Ie' dör s'ttsë'ka, e'pa Këköl! Tajë a' wōa ká chowa.

¿Skëköl ttè dalöiëno e' isie dör ibua'ie?

(Mateo 22.23-40)

²⁸ Eta s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa dur eköl ie'pa tso' ñi iütök e' ttsök. Ie' tō ittsé tō Jesús tō ie'pa iüté buaë, e' kuek_i ie' ichaké ia:

—Skëköl ttè dalöiëno, ¿e' wëne dör ibua'ie imalepa tsata?

²⁹ Ie' iüté:

—Skëköl ttè dalöiëno kibiie imalè tsata e' dör i': 'A Israel aleripa, a' tō ittsö. Këkë dör se' Këköl, e' è dör Skëköl. ³⁰ E' dalëritsö a' er kos wa ena a' wák kos wa ena a' erbikè kos wa ena a' diché kos wa.' ³¹ E' itōk_i e' dör i': 'A malepa dalëritsö wës a' wákpa e' dalër es.' Kë ttè ta' dalöiëno tkōka ttè böt e' tsata.

³² Eta s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa, e' tō iché ia:

—A s'wöbla'uk, be' iüté buaë. Ì ché be' tō e' dör mok_i. Skëköl dör eköl ème. Kë e' skà ta. ³³ Ñies s'kawōta ie' dalëritsök se' er kos wa ena se' kabikeitsö kos wa, ena se' diché kos wa, ñies s'kawōta s'malepa dalëritsök wës se' wák e' dalër es. E' wësö, e' ta e' dör buaë se' a tkōka iyiwak jchëule ña'wë wa'ñe ena iyiwak jchëule skà mësö Skëköl a e' kos tsata.

³⁴ Mik ie' isué tō s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa, e' tō ie' iüté buaë yësyësë, eta ie' tō iché ia:

—Ì blúie Skëköl tso' e' o'mik tsinet be' tso'.

Eta kë yi kësik dë'kaia ie' a ì skà chakök.

† 12:26 Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl: Mik ttè e' yë' Skëköl tō Moisés a, eta Abraham, Isaac ena Jacob e'pa blërulunebak ká iaiaë. Wës ie' tō iché, e' wà kiane chë tō ie'pa tso' ttsë'ka Skëköl ta. Éxodo 3.6 saü.

¿Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?

(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Jesús tso' ie'pa wöbla'uk Skököl wé a ta ie'pa a ichakéitö:

—¿Wes s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö ichèmi tö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' dör s'blú bak kiè David e' aleri? ³⁶ Erè David wák tö iyè' Wiköl Batse'r wa i' es:

'Skököl tö ichè ye' Kéköl a: Be' e' tköser ye' ulà bua'kka dalöiëno tajë,

dö mik ye' tö be' bolökpa mérö be' klö dikia etä.†

³⁷ Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dör David aleri, e' ta ¿wes e' kièmi David tö ie' Kéköl?

Etä pè' tso' tajë, e'pa tö Jesús ttö ttseke er bua' wa.

Jesús tö s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kkaté

(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesús tö s'wöbla'wëke e' shua ie' tö iché: "A' e' kkö'nú s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa yöki. Ie'pa wöbatsö shkök datsi' batsjè ese mik wé pè' tso' tajë ese ska' as pè' tö ie'pa shkë'ù wes kékëpa dalöiërta' tajë es. ³⁹ Nies se' ñi dapa'wö wé a ena wé ie'pa kawö tkö'wëkerakitö, ese ska' kula' tso' kékëpa dalöiërta' esepa a, ese yuleke ie'pa tö e' tkoie. ⁴⁰ Ie'pa tö alakölpa schö u yetä'ttsa iulà a, etä ittökerak S'yé ta braraë sulitane wöwa idikiñoie tö ie'pa dör pè' buaë

yësyësë. Ie'pa weirdaë siarë s'malepa tsata."

Alaköl siarë tö inuköl mé Skököl a

(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Etökicha ta Jesús tkër kalkuö tso' inuköl ioie mè Skököl a e' wösha pè' tso' inuköl iök kalkuö a e' sauk. Inuköl blúpa tso' tajë esepa tö inuköl ieke tajë. ⁴² E' wöshaë ta alaköl siarë dör schö debitu eköl, e' tö inuköl wöshkila yöule cobre wa tuë tottola ese iéwa böt kalkuö ek a. ⁴³ Jesús tö ittökatapa kié ta ichéitö ia:

—Mokj ye' tö a' a ichè tö alaköl siarëla dör schö wj tö inuköl iéwa kibiie imalepa tö iié kos e' tsata. ⁴⁴ Ie'pa ulitane tö inuköl kuö atë ese ié, erè ie' siarë, e' tö ie' wä itso' senoié e' kos méttsa. E' kueki ye' tö ie' ché es.

13

Jesús tö iché tö Skököl wé olordawa

(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Mik Jesús e' yéttsa Skököl wé a, etä ittökata eköl tö iché ie' a:

—jA s'wöbla'uk, isaú! U bua'buä yöule ák bua'buäala wa.

² Ie' iitüé:

—U kos tso' bua'buä sué a' tö ié, e' olordawa seraa, iékwö è kè atpa ñi bata ki.

¿I wa sö isuëmi tö ká i' erkawatke?

(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ E' ukuöki ta ie'pa míyal kabata kiè Olivo tkërka Skököl

wé wöshäë eë. Jesús e' tkésér tã Pedro, Santiago, Juan ena Andrés e'pa tō ie' a ichaké bánet: ⁴ “Ichō sa' a: ¿mik íyi ekkē wamblērmi? ¿Ì wa sō isuēmi tō iwamblērketke?”

⁵⁻⁶ Ie' iituté: “Tajē pē' datse e' chök tō ie'pa dör ye'. Icherarakitō: ‘Ye' dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'”, tã pē' kīterarakitō tajē. E' kueki a' tso' wösh wa as kē yi tō a' kītō'ù.

⁷ “Mik a' tō ibiyō ttsé tō kã tajē wakpa ñippōke tajē wì a dià a, etã e' kē tō a' tkiuk. E' wake' tkōraë, erē kã i' erwami e' kianeia. ⁸ Kã kua'kì kua'kì wakpa ñippōraë ñita. Ñies ì tō kã wōtì'weraë kã wa'ñe. Ñies kã tseë wakpa tteraë bli tō tajē. Íyi ekkē dör erpa s'tsã weirketke kam ye' dōne e' yōkì ese. E' dör wes alaköl alã kurketke tã ikirirke es.

⁹ “A' e' kkō'nú. A' merdattsa s'shulōkwakpa a tã a' burdaë siarē judiowak ñi dapa'wō wé a. Ie'pa tō a' keraë e' duōksér shulè s'wōkirpa ena s'blúpa wōrkì ye' tté kueki. Es a' tō ye' tté pakeraë ie'pa a. ¹⁰ Erē kam kã i' erwa e' yōkì ye' tté buaë e' kawōtã pakè kã ulitane wakpa a. ¹¹ Mik a' menettsã tté shulōkwakpa a, etã kē a' tkinuk ima a' e' tsatkōmi. Mik e' kēwō de, etã kē a' ttōpa a' wákpa er wa, e' skéie Wiköl Batse'r ttōraë a' wa. E' kueki tté eraë Skököl tō a' a' chē e' chō. ¹² Etã wēlepa tō iël wōmeratssa ttēwã, iyē tō ilã wōmeratssa, ñies ala'r

e' kōrakã iyē ena imi kkatök as ittōwã. ¹³ Sulitane tō a' sueraë suluë ye' tté kueki. Erē yi e' tkēwã darērēë dōkã bata ekkē, esepa tsatkērdaë.

¹⁴ “Íyi sulusi tō ì dör batse'r ia'wè ñáie e' tkērdakã wé kē ikawōtã tkèkã eë* (yi tso' yēkuō i' sauk, e' éna iwã anú). Mik e' sué a' tō, etã wépa serke Judea e'pa tkōyalmi kabata a. ¹⁵ Yi tso' u bata kì ese kē dōkwane weshkē íyi yōktsã, itkōshkarmi. ¹⁶ Ñies yi tso' kanēblök kañikã ese kē dōkwane weshkē idatsi' yōktsã. ¹⁷ E' kēwō ska' tã alakōlpa alã kurketke ena alakōlpa tsu' muke ilã a iwēstela ina esepa tã! ¹⁸⁻¹⁹ S'ditsō weirdaë tajē shute kos kē s'we'ikule ekkē mik kã yō' Skököl tō dō ikkē tã, ñies kos kē s'weirpa aishkuō tã ekkē. E' kueki ikiō Skököl a' as kē e' wamblēr a' tã yuēdiō kēska'. ²⁰ E' kēwō kē wōōpawa Skököl tō, e'ma kē yi isie atukia' ttsē'ka. Erē e' kēwō wōerawaitō, wépa shukitbakitō esepa dalērmik.

²¹⁻²² “Kachōkwakpa e' kōrakã e' chök tō ie'pa dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' ö ie'pa dör Skököl tteköl wele. E'pa tō ì kē or yi a' ese weraë s'kītō'woie tō ie'pa tté dör mokjē. Dō wépa shukit Skököl tō, esepa kītō'wēmi e' mú kītērmì e'ma. E' kueki yile tō iché a' a: ‘Isaú, wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' dur íé', ö ‘Isaú, idur wē', e'

* 13:14 Íyi sulusi...tkèkã eë: Mateo 24.15 saú.

tā kē a' tō iklō'wār. ²³ ja' tso' erki! İyi ekkē biyō chétkeyō a' ā keweie.

Jesús dōrane olo ta' taiē

(Mateo 24.29-35,42,44; Lucas 21.25-36)

²⁴ “Erē s'weine e' kēwō tka, etā diwō wōtuirdawa, ñies si'wō kē wōñarpaia. ²⁵ Bēkwō darolordaē ena i kos tso' ká jai a e' wōtirdaē. ²⁶ Etā ye' dōr S'ditsō Alà, e' datse mò ā diché ta' taiē olo ta' taiē, e' wērdaē. ²⁷ Skēkōl biyōchōkwakpa patkeramiyō wēpa shukitbakyō, esepa dapa'ukka ek tsini ēme. Ie'pa tō iyuleraē ká wa'ñe dō wē ká i' bata erkerō eē ena wē ká jai bata erkerō eē.

²⁸ “A' e' wōbla'ú ttē ikkē wa iwà saū higo klō wa: Mik iulatska tso' ulōlōla ena erpa ikōyōk tskirdoka, etā a' wa ijcher tō duas dewatke tsinet. ²⁹ Es ñies mik a' tō isuē tō İyi ekkē wamblērke, etā a' wa ijchenú tō ye' datskene, e' diwō dewatke tsinet. ³⁰ Moki ye' tō a' ā ichē tō İyi ekkē wamblērdaē wēpa dōr wēs a' es esepa kam erwa e' yōki. ³¹ Kashuk ena ká i' erdawa, erē ye' ttē michoē e' kē erpawa yēs.

³² “Erē e' kēwō e' diwō kē jcher yi wa. Skēkōl biyōchōkwakpa tso' ká jai a, e'pa kē wa ijcher, ñies ye' dōr Skēkōl Alà e' kē wa ijcher. S'yē ē wa ijcher.

³³ “A' kē wa ijcher wēkkē tā idiwō de, e' kuēki a' tso' erki, a' senú wōsh wa. ³⁴ E' dōr wēs wēm ekōl mi'keā kamiē ká kuā'ki ā es. Ie' tō iché

ikanè mēsopa a: ‘U kkō'nú ña.’ Etā kanè tuléatitō ie'pa bik ekkē a. Ie' tō iché ie' ká wēkkō kkō'nukwak a: ‘Be' tso' wōsh wa.’ ³⁵ Es ñies a' tso' erki. A' kē wa ijcher mik ye' dōr wēs u wák es e' dotkene. Ye' dōmibitū ká tuinetke ekkē alè, ká shabōts alè, dakro ane ekkē alè ö ká ñine alè ta. ³⁶ A' tso' wōsh wa dō' a' kuēwayō kapè a. ³⁷ Ttē chéyō a' a, e' chekeyō sulitane a: ja' tso' wōsh wa!”

14

Judiowak wōkirpa tō Jesús aleritsé klō'wēwa

(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Ká bōt ē kianeiā Judiowak Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'woie. Ñies e' kēwō ska' tā Pan Kē Yōule Iwōlōwōkā Wa e' kēwō tkō'wēke judiowak tō. Sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tō Jesús aleritsé kitō'wē iklō'wōwa ttēwa. ² Ie'pa wēlepa tō iché:

—Kē sō wamblō Se' Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō ā as pē' kē shutirka. E' kuēki ie'pa ēna iklō'wakwā ikitē wa.

Jesús klō ki kiō masmas téka alakōl ekōl tō

(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

³ Jesús mineā Betania, Simón kiri'uk lepra bak, e' u a. Ie' tkēriā mesa ki, e' dalewa alakōl debitū ekōl e' wa kiō masmas kiē nardo ese chōkle tuē darērē, ese debitū. Kiō e' ukkuō yōule ák kiē alabastro e' wa. Kiō ukkuō kuli' pēwaitō tā itēkā Jesús

wökir k_i. ⁴ Welepa uluneka ie' k_i ta ñi a ichérak:

—¿Ì kuek_i alaköl tö kiö we'ikéwa? ⁵ Ituè darèrè dök_a s'kanablö duas ek ské ekkè. Iwatormittsa s'siarëpa kimoie.

Et_a suluë ie'pa tö alaköl e' paké.

⁶ Erë Jesús tö iché:

—Imúat bèrè. ¿Ì kuek_i a' it-siriwëke? Íyi buaë kanewé ie' tö ye' a. ⁷ S'siarëpa tso' kekraë a' shu_a, et_a e'pa kimèmi a' tö mik a' k_i ikiane e' ta. Erë ye' kë ku' kekraë a' ta. ⁸ Ie' tö iwé ye' a kos ie' a ior ekkè. Ie' kiö té ye' k_i ye' kanéwoie kam ye' nu wötërwa e' yöki. ⁹ Moki ye' tö a' a ichè tö k_a wa'ñe wé Skéköl ttè buaë pakarke eë ipakardaë ñies tö ie' tö ì buaë o' ye' a. Es e' kë chöpawa yi éna.

Judas tö Jesús wöméttsa

(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Jesús ttökatapa dabom eyök k_i böl, e' eköl dör Judas Iscariote, e' mí_a sacerdotepa wökirpa ska' ichök tö ye' a Jesús mermittsa a' a. ¹¹ Mik e' ttsé ie'pa tö, et_a ittse'nerak buaë ta ikablé ie' a inuköl muk. Et_a ie' tö kawö yulémi bua'iew_a Jesús wömottsa.

Jesús bata chkéi_a ittökatapa ta

(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹² Kawö kiè Pan Kè Yöule Iwölöwoka Wa e' k_ewö tsá

diwö dewatke* E' diwö wa ie'pa obeja pupula jcheke Judiowak Yépa Yèrulune Egipto, e' k_ewö tkö'woie. Et_a Jesús ttökatapa tö ie' a ichaké:

—¿Wé be' k_i kiane tö sa' mi' kawö tkö'wëkesö e' chké kanéuk be' a?

¹³ Ie' tö iché ie'pa böl a:

—A' yú Jerusalén. Mik a' demi eë, et_a wëm kueraë a' tö eköl, e' wa di' dami skauña a. E' itök_i a' yú. ¹⁴ Ta u wé a ie' demi e' wák a ichö: 'S'wöbla'ukwak be' chakök ké: ¿Úshu wé a ie' tö kawö tkö'wëkesö e' chké ñèmi ie' ttökatapa ta?' ¹⁵ Ie' tö úshu bërie tso' kákke tso'tke kaneoule buaë, e' kkacheraë a' a. Eë ichké kanéu se' a.

¹⁶ Et_a ie'pa böl míyal Jerusalén ta íyi ulitane kuérakitö wës ie' tö iché es. Eë chké kanewérakitö kawö tkö'woie.

¹⁷ Mik k_a tuine, et_a ie' debitu ittökatapa dabom eyök k_i böl, e'pa ta. ¹⁸ Mik ie'pa e' tulés_er chkök, et_a ie' tö iché ie'pa a:

—Mok_i ye' tö a' a ichè tö a' eköl tö ye' wömerattsa. E' wák tso' ye' ta chkök.

¹⁹ Et_a ie'pa erianeka taië ta ie'pa tö ie' a ichakémi eköl eköl:

—¿Ye' alè idir?

²⁰ Ie' tö iüté:

—E' dör a' dabom eyök k_i böl tso' ye' ta pan nuuk tk_a' etké a ñè, e' eköl. ²¹ Ye' dör S'ditsö Alà e' ta itköraë wës itso' kitule Skéköl yëkkuö k_i

* 14:12 Pan Kè Yöule Iwölöwoka Wa e' k_ewö: Kawö e' tkö'wëke judiowak tö dö ká kul, e' tsá diwö kièrakitö Se' Yépa Yèrulune Egipto e' k_ewö.

es. Erë wëstela ina yi ye' wömekettsa e' ta. jBuaë idir wëm e' a tō kē ikunūpa!

²² Ie'pa tso'ia chkök, e' shua pan klö'wëitō, e' kī wëstela chéitō Skököl a ta iblatéitō watié ie'pa a ta ichéitō:

—Pan sē dör ye' chka, e' ñú a' tō.

²³ E' ukuöki tka' a vino tso', e' klö'wëitō, e' kī wëstela chéitō Skököl a ta ie'pa ulitane tō tka' e' wayé. ²⁴ Ie' tō iché ie'pa a:

—Vino sē dör ye' pē. Ye' tterawa e' pē' tērdaë taië, e' wa ttē pa'alī me' Skököl tō, e' wà de. E' wa pē' taië tsatkerdaë. ²⁵ Moki ye' a' a iché tō vino kē yepaiayō dō mik i blúie Skököl tso' e' kéwō de etā. Mik ide, etā iskà yeraneyō a' ta.

Pedro tō icheraë tō ie' kē wa Jesús suule

(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁶ Etā ie'pa tō Skököl tseittsé, e' ukuöki ta ie'pa míyal Olivo kébata a. ²⁷ Jesús tō iché ie'pa a:

—A' ulitane tköyaldaë. A' ye' meatdaë ekörla. E' dör wës itso' kitule Skököl yëkkuö kī es, e' tō iché: 'Obeja kkö'nukwak ttewaraëyō, etā obeja pordami wī a dià a.† ²⁸ Erë mik ye' ttéwa shkënekane, e' ukuöki ta ye' miraë Galilea a' yöki kéwe.

²⁹ Pedro tō ie' a' iché:

—Erë ie'pa ulitane be' memiat ekörla, erë ye' kē tō be' mepaat.

³⁰ Ie' iüté:

—Moki ye' tō be' a' iché tō i' nañewe, kam dakro skà arne, e' yöki be' tō icheraë mañatökicha tō be' kē wā ye' suule.

³¹ Erë Pedro tō ikī ché ia kröröë:

—Erë ye' ttëwamirakitō be' ta, erë kē ye' ichépa tō kē ye' wā be' suule.

Etā ie'pa ulitane ttöke es ëme.

Jesús tté S'yë ta Getsemani
(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³² E' ukuöki ta ie'pa míyal ká kië Getsemani eë. Jesús tō iché ittökatapa a:

—A' atē tular ië, ye' mía ttök S'yë ta.

³³ Pedro, Santiago ena Juan e'pa mítser iwa e' ta. Etā ie' erianemi chkenewami taië.

³⁴ Ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' eriane taië ttsësua ye' ttëwamiitō ekkë. A' e' tsuat ië, kē a' kapökwa.

³⁵ E' ukuöki ie' mía wishke ta ie' e' kéutër wöwakköt iski ta ikiéitō Skököl a tō i' tköraë ie' ta, e' diwö tköami ie' kī, e' ta itköüu. ³⁶ Ie' iché: "A yëwöla, íyi ulitane ormi be' a. I' tköraë ye' ta e' dör wës íyi bacha'bachaë yëwasö es. E' ulà a ye' yöttsa. Erë kē iwar wës ye' kī ikiane es, iü wës be' kī ikiane es."

³⁷ E' ukuöki ta ie' dene wé ittökatapa tular eë ta ie'pa kuéitō kapötular. Ie' tō iché Pedro a:

—A Simón, ¿be' kapowa? ¿Kē be' wā kapëwa wöklöne dō hora ek ë? ³⁸ Kē a' kapökwa.

A' ikiõ Skëkõl a as ì sulu tõ a' erkiõweke ese kē e' alõkã a' k̄i. Mok̄i a' éna ì buaë wak, erë a' diché kē dē'ka iwã uk, e' kuëki a' a darërëë idir.

³⁹ Ie' míane ta tté Skëkõl a wes kewe itté es. ⁴⁰ Mik ie' dene ta ie'pa kuéneitõ kapõtulur; ie'pa wõbla surirkewa kapè wa e' kuëki. Ie'pa kē wa tté kune ie' iutoie. ⁴¹ Ie' skà míane ttök S'yé ta e' dene, i' ta idare mañatõkicha, etã ie' tõ iché iarak:

—¿A' kapõtulurĩa enukeia? Wë' a' kapowa. Ye' dör S'ditsõ Alà, e' diwõ dekatke mèttsã pè' sulusipa ulà a. ⁴² A' e' kõkã, yi tõ ye' wõmekettsã, e' dotke i' ta. Mishka ie' panuk.

Jesús klõ'wéwã ibolõkpa tõ (Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴³ Jesús tso'ia ttök, e' dalewa ittõkatapa dabom eyök k̄i bõl, e' ekõl kiè Judas, e' debitü pè' ta taië. E' wakpa debitü tabè k̄i ena kal wõlõ k̄i. Ie'pa patkë'mi sacerdotepa wõkirpa ena s'wõbla'uk tté dalõiëno wa wakpa ena judiowak kuëblupa ekkëpa tõ. ⁴⁴ Judas dör iwõmëttsã e' tõ ie'pa a iyë'bak: “Wé shke'wéyõ wõalattsè wa, e' dör ie', iklõ'úwã a' tõ ta itsúmi kkõ'naule buaë as kē itkõshkar.” ⁴⁵ Etã ie' e' skéwã Jesús o'mik ta iché ia:

—¡A S'wõbla'ukwak!

Tã iwõalattséwaitõ. ⁴⁶ Etã Jesús klõ'wéwã pè' tõ.

⁴⁷ Erë ie'pa iëter ee, e' ekõl tõ itabè yëttsã ta e' wa sacerdotè kibi e' kanè méso

kukuõña téttsã. ⁴⁸ Etã Jesús tõ ichaké pè' ekkëpa a:

—¿Ì kuëki a' bite ye' klõ'ukwã tabè k̄i kal wõlõ k̄i wes akblõkwakpa klõ'wéwã es? ⁴⁹ Këkraë ye' bak a' shua s'wõbla'uk Skëkõl wé a, erë a' kē wa ye' klõonewã. Erë i' tkõke as itkõ wes itso' kitule Skëkõl yëkkuõ k̄i es.

⁵⁰ Etã ittõkatapa kos tkay-almi tõ iméat ekõrã. ⁵¹ Erë duladula ekõl dowã ie' itõk̄i e' patrëwabitü ka' kishuo wa, e' klõ'wéwarakitõ, ⁵² erë idatsi' ppéeatitõ wak tkashkarmi sùme.

Jesús demi ie'pa wa Judiowak wõkir kibipa wõrk̄i

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)

⁵³ Jesús tsémirakitõ sacerdotè kibi ska'. Etã ee sacerdotepa wõkirpa malepa ena judiowak kuëblupa ena s'wõbla'uk tté dalõiëno wa wakpa kos daparke. ⁵⁴ Pedro datse ie'pa itõk̄i kamië dõttsã sacerdotè kibi u pamik, etã ee ie' e' tséat tkër Skëkõl wé shkëkipa ta bõ' baiklõk.

⁵⁵ Etã sacerdotepa wõkirpa ena judiowak wõkirpa malepa tõ tté yuleke Jesús kkatoie as ie'pa tõ iwõmüttsã ttèwã, erë kē ie'pa wa ì tté kune ikkatoie. ⁵⁶ Taië pè' de ie' kkatõk kachè wa, erë ie'pa tté kē dē'ttsã ñittsëë. ⁵⁷ Welepa tõ ie' kkatëmi kachè wa ta ichérakitõ:

⁵⁸—Sa' tõ ie' ttsè'wã ichõk tõ Skëkõl wé yõ' s'ditsõ tõ i', e' olo'yerawaitõ ta iské, kē yöne

s'ditsö wā, ese yuérakaneitö ká mañat shuā.

⁵⁹ Erë ie'pa ttè kě dè'ttsa ñittsëë.

⁶⁰ Etā sacerdote kibi e' kékā iyamipa shuā, tā Jesús a ichakéitö:

—¿Kě be' ie'pa iuteku' yēs?

¿Ñe' ie'pa be' kcateke, e' dör ì?

⁶¹ Erë Jesús siwā'bléwā ie'pa yökj, kě ie' wā ì iütēne.

Sacerdote kibi ie' skā chaké:

—¿Be' dör wé pairine'bitu idí wa sa' blúie e'? ¿Be' dör Skéköl kikaulekā tajē e' Alà?

⁶² Jesús ie' iüté:

—Tö, ye' idir. Ye' dör S'ditsö Alà e' sueraē a' tō tkērka Skéköl diché tā' íyi ulitane tsatā e' ulā bua'kka dalöier tā' tajē. Ñies ye' datskene kashuk a' mò a' e' sueraē a' tō.

⁶³ Etā sacerdote kibi e' datsí' jchéé ikkachoie tō ilunekā tā ichéitö:

—¿Ie se' kī ikkatökwakpa kī kiarmiia? ⁶⁴ A' ittse tō ie' e' chō tō ie' dör Skéköl Alà, e' wa ie' tso' Skéköl chök suluē. ¿Wēs a' iweke?

Ie'pa ulitane ñi sini'kué tō ie' iane iwiie, e' kueki ikawōta ttewā.

⁶⁵ Ie'pa welepa wirituēmi ikj ñies iwōbla pabakéwarakitö tā itérakitö tā ichakérakitö:

—Be' dör Skéköl tteköl, e'ma sa' a' ichōkā ¿yi tō be' té?

Etā Skéköl wé shkékipa tō ippé iwō kī tajē.

Pedro tō iblé tō kě ie' wā Jesús suule

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18,25-29)

⁶⁶ Pedro tkeria_iskj u pamik, e' dalewa tayēla debitu e' dör sacerdote kibi e' kanè méso eköl. ⁶⁷ Ie' Pedro sué bö'iklök, tā isuéitö krereē tā ichéitö iā:
—Be' ñies dör Jesús Nazaret wak e' klé eköl.

⁶⁸ Pedro tō iblé. Ie' tō iché:
—Kě ye' wā ie' suule. Ye' kě éna iane tō ì chök be' tso'.

Etā ie' e' yéttsa ukkō a. E' wōshaē dakro ane. ⁶⁹ Kanè méso ñe' tō Pedro suéne tā ie' e' kékā ichök imalepa a:

—Ie' i' dör Jesús klépa e' eköl.

⁷⁰ Erë Pedro tō iskā bléne. E' kuölö tā wépa tso' ee ñies e'pa tō iché ie' a:

—Be' dör Galilea wak, e' kueki moki be' dör ie'pa élté wak.

⁷¹ Ie' tō iché:
—¿Skéköl wörki ye' iché tō wēm chök a' tso' e' kě suule ye' wā! Kě idör es, e'ma as ye' kichatër.

⁷² E' wōshaē tā dakro ane etökichane, tā ie' éna ianewā tō Jesús tō ie' a' iyè': 'Kam dakro skā arne e' yökj be' icheraē mañatökicha tō be' kě wā ye' suule.' Etā ie' jékā tajē.

15

Jesús mítser Pilato wörki
(Mateo 27.1-2,11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Mik ká ñine, etā sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa ena s'wōbla'uk ttè dalöiēno wa wakpa ñi dapa'wéka tā Jesús aleritsétke. Ie'pa wā imítser moulewā mé Pilato a. ² Pilato tō ichaké ie' a:

—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iüté:

—Tõ, wēs be' iché, e'ma es idir.

³ Sacerdotepa wōkirpa tō ie' kkaté tajē. ⁴ Etā Pilato tō iskā chakéne:

—Ñekkē ie'pa be' kkaté ¿e' ttsébö? ¿Ī kuekī e' kē iūtèbō?

⁵ Erē ie' kē wā iūtène, e' tō itkiwēwā darērēē.

Jesús méttṣa ttèwā

(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

⁶ Judiowak Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō wa Pilato wōblar s'wōtēulewā s'wōto wé a ese yōktsā ekōl émine wé kié pē' tō e'. ⁷ Wēm kié Barrabás e' tso' wōtēulewā s'wōto wé a imalepa sulusipa tā. Ie'pa wā s'kōtulewā mik ie'pa e' ka'ka ñippök romawakpa tā etā.

⁸ Tā pē' debitū Pilato ska' e'pa tō ikie ie' a tō iū wēs iwōblar es. ⁹⁻¹⁰ Ie' tō isuēwā tō ukyēne wa sacerdotepa wōkirpa tō Jesús me'ttsā ie' ulā a. E' kuekī ie' tō ichakérak ia:

—A' judiowak blú ¿e' émineyö?

¹¹ Erē sacerdotepa wōkirpa tō pē' shutiwékatke as ie'pa tō kiö Pilato a tō Barrabás yōttsā Jesús skéie. ¹² Pilato tō ichakéne:

—Etā ¿wēs a' kī kiane tō ye' tō wēm kié a' tō judiowak blú e' wè?

¹³ Ie'pa iūté aneule:

—Īwōtōwā krus mik!

¹⁴ Ie' tō ichaké ie'pa a:

—¿Ī kuekī? ¿Ī sulu wambléitō?

Erē ie'pa kī arke:

—Īwōtōwā krus mik!

¹⁵ Ie' atāk buaē ie'pa tā, e' kuekī Barrabás yéttṣaitō.

Etā Jesús ppök patkémii tō ttsa' bata daloie wa. E' ukuökī tā ie' tō iméttṣa wōtèwā krus mik.

¹⁶ Etā ñippökwa kpa wā Jesús mítṣer ká e' wōkir u kié Pretorio e' shua wé ulat tso' aie eē. Eē ie'pa tō ñippökwa kpa malepa kiéttṣa dapa'wè ek tsiní ěme. ¹⁷ Ie'pa tō datsi' mat daloshdalosh ese iéka Jesús kī blu'ie. Nies dika'kicha yuérakitō wōshkie tkékarakitō iwōkir kī blu'ie iwayuoie. ¹⁸ E' ukuökī tā ie' wayuémirakitō aneule:

—ĪBe' dör judiowak blú! ĪBe' kīkōkka sa' tso'!

¹⁹ Etā ñippökwa kpa tō wēm kié iwōkir kī kuakōl wölō wa ena iwiri tuérak ikī ena ie' e' tulésarak kuché kī iwörkī iwayuök tō sū sa' be' dalöie.

²⁰ Mik iwayué one, etā datsi' mat daloshdalosh, e' yéttṣarakitō tā iwák datsi' iékanerakitō ikī tā imítṣerak iwā wōtèwā krus mik.

Jesús wōtène krus mik

(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

²¹ Ñippökwa kpa tō wēm kié Simón dör Cirene wak, e' kué ñala kī, e' datse bānet micho Jerusalén. Ie' dör Alejandro ena Rufo yē. Ie' ké ie'pa tō Jesús krus tsukmi.

²² Ie'pa wā Jesús mítṣer ká kié Gólgota eē. (Gólgota e' wā kiane chē s'wōkirdiche.)

²³ Etā vino shutuule kapōli kié mirra e' wa, ese mé Jesús a yè, erē kē ie' wā iyanewa.

²⁴ Etā iwōtérakitō krus mik. E' ukuökī tā ie'pa iné ñi ma'woie

suè tò wēs ie'pa tò Jesús datsi' blatemi ñi a.

²⁵ Mik ie'pa tò iwötewā krus mik, etā diwö de sulitu (9).

²⁶ Kaltak tso' e' ki itso' kitule tò ichè: "I' dör judiowak blú e'", e' dör iwà kkachoiè tò ì nuí ki ie' wötēnewā krus mik. ²⁷⁻²⁸ Ñies wēpa bōl ak-blōkwakpa wötēwarakitō krus mik, ekōl iulà bua'kka, ekōl iulà bakli'kka.

²⁹ Pē' tkōke eē e'pa tò icheke sulu, iwōkir wōtiukerak iwōā, es ichekerakitō:

—Íkēta, be' se' tò Skèkōl wé tkekettsa etā ká mañat ē tā be' tò iyuékane! ³⁰ jE'ma be' e' tsatkō, be' e' ōwa krus se' mik!

³¹ Es ñies sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttè dalōiēno wa wakpa tò Jesús wayueke. Ie'pa tò icheke ñi a:

—O'kapa tsatkéitō erē ie' wák kē a e' tsatkēr. ³² Moki ie' dör wé pairine'bitu' idi' wa s'blúie, moki ie' dör se' Israel aleripa e' blú, e'ma as ie' e' ōwa krus wí mik, e' iarma tā se' erblōmi ie' mik.

Wēpa wötēne ie' tā krus mik e'pa tso'ñak ie' chōk suluè.

Jesús duowa

(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

³³ Mik diwö de bata a, etā ká miā ttsetseē ká wa'ñe dō tsālī diwö de mañat ekkē. ³⁴ E' wōshā tā Jesús anekā taiē tā iché: "Eloí, Eloí, ¿lemá sabac-tani?" (e' wà kiane chè: A ye'

Kèkōl, a ye' Kèkōl, ¿iōk be' ye' we'ikéttsa?)

³⁵ Wēlepa tso' eē, mik e'pa tò ttè e' ttsé tā ichérakitō:

—¿A' ittsé? Ie' tso' Skèkōl ttekōl bak kiè Elías, e' kiōk.

³⁶ Etā ie'pa ekōl tunemi tò suiyōk nuwéka vino shkōshkō wa e' tkékaitō kuakōl bata ki tā itkéwa ikkō mik as ikuyōitō. Ie'pa tò iché:

—Imúat bēr, ipanusō suè tò Elías datse iōkwa.

³⁷ Jesús anekā taiē tā isiwa' bata tké. ³⁸ Etā Skèkōl wé a ie'pa wā datsi' buririē ese shukuar u blatoie e' jchēnane kákke dōttsa iski. ³⁹ Etā Roma ñippōkwakpa ekōl dör capitán e' durshkō Jesús wōmik. Mik e' tò isué tò wēs Jesús duowa, etā ichéitō:

—Moki, wēm wí dör Skèkōl Alà je'.

⁴⁰ Ñies alakōlpa iēter eē ie' kí sauk kamiē. E' shua ekōl dör María Magdala wak. Ièkōl dör María e' dör Santiago tsirla èk ena José, e'pa mì. Ièkōl dör Salomé. ⁴¹ Alakōlpa e'pa bak shkōk Jesús tā ena ikime' mik ibak Galilea etā. Ñies alakōlpa skà tso' taiē dē'bitu Jesús tā dō Jerusalén.

Jesús nu wötēne

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ E' diwö dör judiowak a iyi kanéwoie eno diwö yōki. Ká tuirketke* e' kueki wēm ekōl kiè José Arimateawak, e' kēsik iéwa tā imiā Jesús

* 15:42-43 Ká tuirketke: Judiowak ttè dalōiēno tò iché tò s'nu kē tsertā'mi eno diwö a. Eno diwö e' tkèrkewami Viernes ká tuine ekkē. Ñies kē idör buaē ie'pa a tò s'nu at aie nañewe. E' kueki José Arimateawak éna Jesús nu akwa blēwā bet kam ká tuir e' yōki.

nu kiök Pilato a blèwà. Ie' dör judiowak wökirpa e' eköl dalöierťa' tajë ese. Nies ie' tso' ì blúie Skëköl tso' e' kèwö panuk. ⁴⁴ Pilato tkinewà tò Jesús duowatke, e' kuëki ie' tò icapitán kié chakè tò moki Jesús duowatke. ⁴⁵ Mik ie' wà ijchenewà, età ie' tò Jesús nu kèwö mé José a tsèmi. ⁴⁶ E' ukuöki tã José tò datsi' ukuö bua'buá saruru ese tué et. Jesús nu éwaitö krus mik, e' patrèwaitö datsi' ñe' wa bléwà ákuk biule s'nu blóie ese a. Età ákuk kkö wotéwaitö ák bérie wa. ⁴⁷ Wé Jesús nu menewà e' sué María Magdala wak ena María dör José mì, e'pa tò.

16

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

¹ Mik eno diwö tka, età María Magdala wak ena María dör Santiago mì ena Salomé e'pa tò kiö masmas bua'buá ese tué mí ie'pa wà tèkà Jesús nu kï. ² Età domingo bla'mi erpa diwö tskine tã ie'pa míyal wé Jesús nu blène ee. ³ Ie'pa ñi a iché:

—¿Yi tò se' a ák yèmittsa ákuk kkö a?

⁴ Erè mik ie'pa tò iweblé, età ie'pa tò isué tò ák rratune bánet. Ák e' dör bérie. ⁵ Mik ie'pa dewà ákuk a, età ie'pa tò isué tò duladula tkër eköl ulà bua'kka, e' datsi' sarurué batsjë. Ie'pa tkinewà iyöki. ⁶ Erè ie'pa tò iché ie'pa a:

—Kë a' tkinukwà. Ye' éna iane tò a' tso' Jesús Nazaret wak kötewà krus mik e' nu

yulök. Erè kë iku' íe, ie' shkenekane. Wé ie'pa tò ime'wà e' tò weblö. ⁷ A' yú Pedro ena ittökatapa malepa a ibiyö chök tò ie' mitke a' yökí kewe Galilea. Ee a' tò ie' sueraë wes ie' tò a' a iyë' es.

⁸ Alakölpá tkinewà painéka tajë, e' kuëki ie' e' yélur ákuk a tkayalmi. Ie'pa suane, e' kuëki kë wà ì yëne yi a.

María Magdala wak tò Jesús sué

[⁹ Jesús shkenekane domingo bla'mi, e' ukuöki tã ie' e' kkaché kewe María Magdala wak a, e' a ie' tò aknamapa bak kul (7) e' trèoyal. ¹⁰ Età alaköl e' míá ibiyö chök wépa bak shkök Jesús tã e'pa a. Ie'pa eriarke iù tulusiãrë. ¹¹ Erè mik ie'pa ittse tò Jesús shkenekane nies tò alaköl ñe' tò isué, età kë ie'pa wà iklöone.

Jesús ttökatapa bül e'pa tò ie' sué

(Lucas 24.13-35)

¹² E' ukuöki tã ittökatapa bül shkörámi mícho bánet, età ñalá kï Jesús e' kkaché ie'pa a, erè iwër kuá'kï. ¹³ Età ie'pa míyal ibiyö chök imalepa a, erè nies kë ie'pa wà ittö klöone.

Jesús tò ittökatapa patké s'wöbla'uk

(Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁴ E' ukuöki tã Jesús e' kkaché ittökatapa dabom eyök kï eköl e'pa a. Ie'pa tulusiãrë e' dalewa ie' de. Wépa tò ie' shkenekane e' sué, e'pa ttö kë klöone ie'pa

wa, ie'pa er darërë e' kueki.
 E' ki ie' tö ie'pa uñélor. ¹⁵ Etä
 ie' iché ie'pa a: "A' yú ká
 wa'ñe ye' tté buaë e' pakök
 sulitane a. ¹⁶ Yi erblé ye'
 mik tã ie' e' wöskuée esepa
 tsatkërdaë. Erë yi kë erblëne
 ye' mik esepa kichatërdaë.
¹⁷ Wépa erblöke ye' mik esepa
 tö ì kë or yi a ese weraë iwà
 kkachoie. Ye' ttö wa ie'pa
 tö aknamapa trë'werattsä,
 ñies ie'pa a imeraë ttoie s'ttö
 kuä'ki kuä'ki wa. ¹⁸ Tkabë
 chök klö'wéwa ie'pa tö ulà
 wa ö kapöli sulusi yéwarakitö,
 e' tã kë ie'pa döpa wes. Ñies
 ie'pa ulà murakã s'kirirke
 esepa ki tã ibuardane."

Jesús míkane ká jai a
(Lucas 24.50-53)

¹⁹ Mik Skëképa Jesús tté e'
 ché one, etä ibutséka mía ká
 jai a tã ee ie' tkéser Skëköl
 ulà bua'kka. ²⁰ Etä ittökatapa
 míyal ká wa'ñe Jesús tté buaë
 pakök. Skëképa Jesús tö ie'pa
 kimé, ì kë or yi a ese uk. E' wa
 ie' tö iwà kkaché tö ie' tté dör
 moki.]*

* **16:20** Yëkkuö këchke wele tö 16.9-20 kí kuötkéka. Ttë e' kë ku' yëkkuö këchke
 bua'ie ese ki.

Jesús Tté Buaë Kit Lucas tó Lucas

Wëm tó yëkkuö i' kit e' wák kiè Lucas. Ie' tó ikit wëm eköl kiè Teófilo e' a. Welepa tó ibikeitsè tó Teófilo dör romawak eköl ena ie' dör kékëpa tajë ese. Lucas tó ie' a yëkkuö i' kit as i' o' Jesús tó ena i' wa s'wöblaq'itö e' jcherwä ie' wä yësyësë.

Yëkkuö i' kī Lucas tso' ikkachök tó Jesús dë'bitū sultane tsätök, Israel aleripa ena pë' ulitane. Jesús kē dë'bitū Israel aleripa ē a. Lucas tó ichè tó Jesús kune' ká i' kī sultane kimoie. Nies Lucas kī ikiane tó s'wa ijcherwä tó Jesús dë'bitū iyē kkachök se' a.

Ì tso' kitule Colosenses 4.14 ena Filemón 24 ena 2 Timoteo 4.11, e' wa se' wä ijcher tó Lucas bak Pablo wapiöuk. Welepa tó ibikeitsè tó ie' kē dör Israel aleri. Ie' bak kaneblök s'kapeyökwakie. Nies welepa tó ibikeitsè tó ie' tó yëkkuö i' kit ká kiè Roma eē Jesús kune' e' kī duas de dabom teryök (60) ena dabom kuryök kī sulitu (79) e' shū ulat.

Tté tsá kitule

1-3 A kékëpa tajë Teófilo, i' o' Jesús tó sa' shūa mik ibak ká i' kī etā, e' paka' sa' a wépa itsá su'bitū dō ibata ekkē e'pa tó. Ie'pa dör Jesús ttē buaë e' kanéukwakpa. Tajë sa' malepa imaq' shtë yëkkuö

kī, erē kē idë'ttsa wës ikiane shtë es. E' kuëkī ye' tó iwā chakéwā bua'iewā itsá dō ibataë. Es ye' isuë tó buaë idir shtëmi be' a yëkkuö i' kī sēraa wës ibak es ⁴ as be' éna iar tó ttē wa be' wöblane, e' dör moki.

Juan S'wöskuökwak kurke e' biyö yëne

⁵ Mik Herodes bak judiowak blúie etā sacerdotē tso' eköl kiè Zacarías. Judiowak sacerdotēpa ñi dapa'oule erule erule kaneblök Skëköl wé a. Zacarías dör sacerdotēpa erule kiè Abías wakpa e' eköl. Ie' alaköl kiè Elisabet, e' dör ñies sacerdotēpa ditséwö wës iwëm es. ⁶ Ie'pa bōl serke yësyësë Skëköl wōa. Ie'pa tó Skëköl ttē me'bak dalöiëno, e' dalöieke buaë, kē kī i' sulu ttē ta'. ⁷ Erē Elisabet kē dōta' alàë. Nies ie'pa bōl dör kékëpalatke.

⁸ Etökicha tā mik Zacarías ena imalepa kàne iwakanéuk Skëköl wé a, ⁹ etā ie'pa iné ilè wa wës ie'pa wöblar es isuöie tó yi kàne shkōkwā Skëköl wé shūa iyi masmas ña'uk Skëköl a. Etā idettsa tó Zacarías kawōtā shkōkwā. ¹⁰ Mik ie' tso' Skëköl wé shūa iyi masmas ña'uk, e' dalewa tajë s'daparke u'rki ttök S'yé tā. ¹¹ E' wōshā tā Skëköl biyöchökwak eköl e' kkachéwā ie' a ka' tso' iyi masmas ña'woie Skëköl a e' ulā bua'kka. ¹² Mik ie' tó Skëköl biyöchökwak sué tā ie' tkinewā suane tajë iyöki.

13 Etā biyöchökwak tö iché ie' a:

—A Zacarías, kë be' suanuk. Ì kié be' tö Skököl a, e' meraëitö be' a. Be' aläköl dör Elisabet, e' döraë aläë, e' wák wëm. Ie' kié múka a' tö Juan. 14-15 Ie' döraë këkëpa tajë Skököl wöa. E' kuëki e' be' ttsë'weraë buaë kaneë. Ñies ie' tö tajë pë' ttsë'weraë buaë. Ie' kë ì shköshkö yepa. Kam ie' kur etā Wiköl Batse'r döraë ie' kī tajë. 16 Ie' tö Israel aleripa tajë, e' kerane ie'pa Këköl yulökne. 17 Ie' döraë Skököl yöki kewe ittë pakök. Ie' tö ipakeraë Wiköl Batse'r diché tajë e' wa wës Skököl tteköl kié Elías bak ká iaiaë es. Ie' ipakeraë as iyë er buarne ila'r kī ena ila'r er buarne iyë kī. Ñies ipakeraëitö as wëpa tö Skököl ttë dalösewëwä, esepa e' wöbla'ù senuk yësyësë. Es ie' tö ie'pa patteraë Skököl datse e' panoie.

18 Etā Zacarías tö Skököl biyöchökwak a ichaké:

—¿Ì wa be' ye' a ikkachëmi tö ttë e' dör mokī? Ye' dör këkëpalatke. Ñies ye' aläköl dewatke këkëpalatke, ta ¿wës sa' alala kōkamīia?

19 Ie' iitüté:

—Ye' dör Gabriel. Ye' kaneblöke Skököl a. Ie' ye' patké ttë buaë i' chök be' a. 20 Erë be' kë wä ye' ttë klöone, e' kuëki be' ttö wöblërdawä kë ttöpaia dö mik be' alà kune etā. Mik ì chéyö be' a e' kéwö de, etā be' ttörane.

21 E' dalewa ie'pa tso' Zacarías panuk u'rki, e'pa tö

ibikeitsé, “¿Ì tö ie' wöklö'wé, e' kë döttsa bet Skököl wé a?”

22 Mik ie' dettsa, etā ie'pa tö isué tö ie' ttö wöblënewä, kë ie' ttoia ta ulä ë wa ie' tö iwä kkaché ie'pa a. Etā ie'pa éna iane tö ilë suëitö kabsueie. Es ie' ate me'ie.

23 Mik ie' kanë one Skököl wé a, etā imiane iu a. 24 E' ukuöki ta ie' aläköl Elisabet duneka. Ie' e' tkëwä iu a dö si' skel, kë dë'ttsa wëro. 25 Ie' tö iché, “Ikkëpa Skököl tö alà mé ye' a. Es ie' er buaë ché ye' a, ekkë ye' jaëne.”

Jesús kurke e' biyö yëne

26 Elisabet duneka e' ki si' de teröl, etā Skököl tö ibiyöchökwak kié Gabriel, e' patké Nazaret, ká e' ate Galilea. 27 Eë busi serke eköl kié María. Ie' kam ser wëm ta, erë ie' ttë meule wëm eköl kié José e' a senowa ie' ta. José dör blu' bak kié David e' aleri eköl. 28 Etā Skököl biyöchökwak dewä wé María tkër eë, ta ichéitö ie' a:

—¿Is be' shkëne? Skököl er buaë ché be' a. Ie' tso'ie be' ta.

29 Ttë e' tö María tkiwëwä ta ibikeitsëitö, “¿Iök ye' shkë'wé es?” 30 Etā Skököl biyöchökwak tö iché ie' a:

—A María, Skököl er buaë ché be' a, e' kuëki kë be' suanuk. 31 Be' durkaraë, be' alà kurdaë wák dör wëm, ikié múkabö Jesús. 32 Ie' döraë këkë tajë, dalö tajë. Ie' kirdaë Skököl dör iyi ulitane tsata, e' Alä. Skököl tö ie' meraka blu'ie wës iyë bak kié David es 33 as Jacob aleripa wëttsütö blu'ie këkraë kë erta'wä.

34 Etā María tō ichaké Skéköl biyöchökwak a:

—Kam ye' ser wēm ta, etā ħwes ì ché be', e' wà tkōmi ye' ta?

35 Skéköl biyöchökwak iüté:

—Wiköl Batse'r dōraē be' kī, Skéköl dōr iyi ulitane tsata e' diché ardaē be' kī. E' kueki be' alà kurdaē, e' serdaē Skéköl ē a. Ie' kirdaē Skéköl Alà. 36 Nies be' yami kiē Elisabet kēkēpalatke cheke tō kē idōta' alàē, e' alà kurdaē. Si' i' wa ta ie' kī ide si' teröl. 37 Ī kōs or Skéköl a, kē ì ku' darērē ie' a wē.

38 Etā María tō iché:

—Ye' dōr Skéköl kanè méso, as ie' tō iū ye' ta wes be' iché es.

Etā Skéköl biyöchökwak miā.

María miā Elisabet pakök

39 E' ukuōki ta María dali ie' ta imiā bet Elisabet pakök. Elisabet serke Judea ká dōr kabataie eē. 40 Mik ie' dēwa Zacarías u a, etā ie' tō Elisabet shkē'wé. 41 Mik e' ttsé Elisabet tō, etā ilà wōti'ne taiē ie' shūa ta Wiköl Batse'r de iki taiē. 42 Ie' ttēmi darērēē ta ichéitō María a:

—Skéköl er buaē ché be' a alakōlpa ulitane tsata. Nies ie' er buaē ché be' alà kurmi e' a. 43 Ye' siarē ħwes e' a ie' er buaē ché tō ye' Kēkēpa mī e' de ye' pakök? 44 Mik be' tō ye' shkē'wé e' ttsé yō, e' bet ta ye' alà wōti'ne ye' shūa ittse'ne buaē e' kueki. 45 Ī yē' Skéköl tō be' a, e' klō'wēbō tō iwà tkōraē, e' kueki ayēcha buaē be' dōr.

46-49 María tō iché:

“Ye' dōr Skéköl kanè méso ēsela siarē ese ē, erē e' ska' ie' er de.

E' kueki ie' kīkekeka ye' tō.

Ie' dōr ye' tsatkōkwak, e' tō ye' ttsē'wēke buaē.

Ie' diché taiē iyi ulitane tsata, e' tō ì buaē shūteē wē ye' a.

E' kueki i'tami ye' yērdaē: ĩAyēcha buaē!

ĭSkéköl dōr batse'r!

50 Wēpa tō ie' dalōieke, esepa suēke ie' tō kēkraē er siarē wa.

51 Ī kē or yi a ese wēitō idiché taiē wa:

Pē' e' ttsōka taiē esepa tō ì bikeitseke wē ese wōklō'wēitō.

52 Ká wōkirpa uyēttstaitō ikulé kī,

e' skéie s'siarēpa tkékaitō.

53 Wēpa siarē kē wā ì ku' nē,

esepa a ì buaē méitō taiē.

Erē inuköl blúpa esepa patkēmiitō ulà wōchka.

54 Israel aleripa dōr ie' kanè mēsopa.

Ká iaiaē ie' tō ie'pa a iyē' tō ie' tō ie'pa sueraē er siarē wa.

Ttē e' kē chē'wa ie' éna.

55 Es ie' tō iyē'bak Abraham a, nies ie' aleripa kōs daiā ie' itōki e'pa a.”

Es María tō iché.

56 María sené Elisabet ska' dō si' mañat ta imiāne iu a.

Juan S'wōskuōkwak kune'

57 Mik Elisabet alà kurke e' kēwō de, etā iwà kune wēm.

58 Mik pē' serke tsinet ena iyamipa ekka, e'pa ibiyō ttsé tō Elisabet suē Skéköl tō er siarē wa, etā ie'pa kōs ttsē'ne

buaë wēs Elisabet es. ⁵⁹ Mik ilà kune' e' kī ká de pàköl (8), etā ie'pa debitu ilà tot-tola kkuölit tērke tsir, e' kēwō tkō'uk wēs ie'pa wöblane es iwà kkachoie tō alà e' dör judiowak. Ie'pa éna iyě kiè Zacarías, e' kiè makka iki.

⁶⁰ Erë imì tō iché:

—Au, ie' kirdaë Juan.

⁶¹ Ie'pa tō iché:

—Kě yi ku' be' yamipa shua kiè es. Etā çì kuęki be' ikiè mekeka es?

⁶² Etā ie'pa ulà kkaché ichakoie alà yě a, “çima be' éna ikiè makka?” ⁶³ Etā iyě tō kaltak kié, e' kī ie' tō ishtë tō “ikiè Juan.” E' tō ie'pa kōs tkiwéwa.

⁶⁴ E' wōshā tā Zacarías ttékane, etā Skököl kíkēka ie' tō tajë.

⁶⁵ Pē' serke tsinet, e'pa kōs tkirulune tajë. Nies pē' kōs serke Judea kēbata a, e'pa shua ittē buneka tajë. ⁶⁶ Ie'pa ulitane tō ittē ttsé e'pa tō ibikeitsé: “Alà e' dōraë kēkēpa tajë.” Ie'pa isuë tō Skököl tso' ie' tā, e' kuęki ie'pa tō ibikeitsé es.

Zacarías tō Skököl kíkēka

⁶⁷ Etā Wiköl Batse'r de tajë Zacarías kī, e' wa ie' ttémi Skököl ttekölíe tā ichéitō:

⁶⁸ “Skököl dör Israel aleripa Kököl,

e' de ie' icha kōs tsatkök, e' kuęki ikikōkašō tajë.

⁶⁹ Ie' tō S'tsatkökwak diché tajë, e' patké eköl,

e' dör ie' kanè méso bak kiè David e' aleri.

⁷⁰ E' dör wēs Skököl ttekölpa batse'r

bak ká iaiaë e'pa tō iyë'at es.

⁷¹ Skököl tō iyë'atbak tō ie' tō se' tsatkeraë s'bolökpa ulà a,

ñies wēpa éna se' ar suluë es-epa kōs yöki.

⁷² Ie' tō ittē batse'r me' se' yēpa bak ká iaiaë e'pa a

tō ie' se' sueraë er siarë wa, e' kē ska' ie' er chë'wa.

⁷³ Ie' tō iyë' se' yě bak ká iaiaë kiè Abraham e' a

⁷⁴ tō se' tsatkeraëitō s'bolökpa ulà a

as se' ser ie' a kē suarta',

⁷⁵ ñies as se' ser batse'r ena yesyēsë ie' wōa se' tso'ia ttsë'ka e' dalewa.

⁷⁶ A ye' bēbēla, mik be' de kēchke,

etā be' miraë kewe s'pattök as se' tō Skököl kiōwa buaë

mik ide etā.

E' kuęki be' kirdaë Skököl dör íyi ulitane tsata, e' tteköl.

⁷⁷ Israel aleripa a be' tō ttē pakeraë

as ie'pa wā ijcher tō ì sulu wambleke ie'pa tō,

e' olo'yèmi Skököl tō ie'pa kī itsatkoie.

⁷⁸ Skököl tō se' suęke er siarë wa,

e' kuęki ie' tō S'tsatkökwak patkekebitu se' a datse ká jaì a

olo tā' tajë wēs diwō tskir bla'mi es.

⁷⁹ Wēpa tso' klöulewa ì sulu ulà a wēs s'tso' stui a es,

wēpa tso' iduökewatke e' ë kīnuk,

esepa wōa ká ñi'weraë ie' tō as itsatkērdak.

Ie'pa wēttsëraitō sene bërë ie' tā e' ñalé kī.”

Es Zacarías tō iché.

⁸⁰ Juan talane de kēchke ta Wikōl Batse'r tso' tajē ie' a. Ie' sené ká wé kē yi serku' ee dō mik ikéwō de e' kkachoie Skékōl ttekōlie Israel aleripa a eta.

2

Jesús kune'
(Mateo 1.18-25)

¹ Juan kune', e' kēwō ska' ta, Roma wōkir kibi kiè Augusto, e' tō ká kōs tso' ie' ulà a, e' wakpa kiè shtök ké sēraa.

² (Ì dör s'kiè tsá kite mik Cirenio dör ká kiè Siria e' wōkir e' kēwō ska' ta.) ³ Sulitane kawōtā shkōkne ká wé iyēpa datse ee e' kiè shtök.

⁴⁻⁵ José dör David bak Israel blú e' aleri. David kune' Belén atē Judea ee. Erē José serke Nazaret atē Galilea ee. E' kueki ie' miá María ta Belén e' kiè shtök. Ie'pa ttè meuletke ñi a senowaie, erē kam ie'pa serwa ñita. María batsō dur. ⁶ Ie'pa tso' Belén, e' dalewa ie' alà kurke, e' diwō de. ⁷ Wé s'kapōkerō, e' wé a, kē ká kuneia ie'pa a kapoie. E' kueki ie'pa míyal iyiwak wé a kapōkrō. Eta ee ie' alà tsá kune wák wēm, ipatréwaitō datsi'tak batsi wa mékaitō iyiwak tioie ese kulé' a ka' skéie.

Skékōl biyōchōkwakpa tō ttè buaē ché obeja kkō'nukwakpa a

⁸ E' nañewe tsinet Belén obeja kkō'nukwakpa tso' iyyiwak kkō'nuk. ⁹ E' bet ta Skékōl biyōchōkwak de ekōl ie'pa ska' ta Skékōl olo tajē e' olo bunekā ie'pa pamik, e' yōki ie'pa suane tajē. ¹⁰ Erē Skékōl

biyōchōkwak tō iché ie'pa a: “Kē a' suanuk, ttè buaē datse ye' wa a' a, e' tō pē' ulitane ttsē'weraē buaē. ¹¹ Iñe a' tsatkōkwak kune David ká a, e' dör Skékēpa pairine'bitu idi' wa a' blúie e'. ¹² A' tō ie' kueraē parratulewa datsi'tak batsi wa tēr kulé' tso' iyiwak tioie ese a. E' wa a' wa ijcher tō ì ché ye' tō a' a, e' dör moki.”

¹³ E' bet ta Skékōl biyōchōkwakpa kī de tajē shute, e' tō Skékōl kikekeka ta ichekerakitō:

¹⁴ “iSkékōl tso' ká jai a, e' kikōkasō!

iÑies wēpa a Skékōl er buaē chō as esepa ser bēre ñita ká i' kī!”

¹⁵ Mik Skékōl biyōchōkwakpa míyalne ká jai a, eta obeja kkō'nukwakpa tō iché ñi a:

—Mishka Belén, ì ché Skékōl tō se' a, e' wā sauk.

¹⁶ Eta ie'pa míyal bet, ta María ena José kuérakitō, ta iyēne tō alà àr iyiwak tio kulé a.

¹⁷ Mik ie'pa isué, eta ì kōs ché Skékōl biyōchōkwak tō ie'pa a alà e' kī, e' pakéne ie'pa tō itso'rak ee e'pa a.

¹⁸ Mik wēpa tō, ì ché obeja kkō'nukwakpa, e' ttsé, eta e'pa kōs tkirulune. ¹⁹ Ttè e' kōs bleke María tō ier a ta ie' iwà bikeitseke è.

²⁰ Eta obeja kkō'nukwakpa míyalne. Ì kōs ttsé ie'pa tō, sué ie'pa tō, e' kī ie'pa tō Skékōl kikekarami.

Alala Jesús tsémi Skékōl wé a

²¹ Mik alala kī ká de pākōl (8), eta ie'pa itóttola kkuōlit

tée tsir ta ikiè mékarakitó Jesús wés Skéköl biyöchökwak iyè' María a kam ie' buklurka e' yöki es.

²² Mik Jesús kune' e' ki ká de dabom tkëyök (40), etä María ena José mí a e' batse'uk* wés ttè dalöiëno kit Moisés tö e' tö ichè es. Ie'pa wä ilà mí mè Skéköl a Skéköl wé ate Jerusalén ee. ²³ Skéköl ttè dalöiëno e' ki itso' kitule e' tö ichè: "Alaköl alà tsá kune wëm, e' kirdaë batse'r Skéköl a." E' kuëki ie'pa wä ilà mí mè Skéköl a. ²⁴ Nies ie'pa mí a iyiwak muk jchè Skéköl a e' batse'woie wés Skéköl ttè dalöiëno tö ichè es: e' dör dù kiè tórtola, et wë'ñe ena et alaki ö nuböl pupula böt.

²⁵ E' këwö ska' ta wëm serke Jerusalén kiè Simeón. Ie' serke yësyesë wés Skéköl ki ikiane es. Skéköl tö Israel aleripa tsatkeke e' këwö paneke ie' tö. Wiköl Batse'r tso' ie' a, ²⁶ e' tö ie' a iyè': "be' kë blërpawä kam be' tö wé pairine'bitü idi' wa a' blúie patkeraë Skéköl tö e' saü e' yöki." ²⁷ Ie' ittsé Wiköl Batse'r wa tö ie' kawöta shkök Skéköl wé a, e' kuëki ie' mí a demi ee. Eë nies José ena María demi. Ie'pa wä ilala Jesús mí wakanewè wés Moisés ttè dalöiëno tö ichè es. ²⁸ Simeón tö alala kéka ulä a ta Skéköl kikékaitö ta ichéitö:

²⁹ "A Skéköl, ye' dör be' kané méso,
i' ye' be' tö ye' a, e' wä suéyö.

E' kuëki ire', ye' duöwami bërë.

³⁰ Sa' tsatkökwak patké be' tö e' wä suéiyö ye' wák wöbla wa.

³¹ E' patké be' tö ká ulitane wakpa a.

³² Ie' döraë wés ká olo es, pë kë dör judiowak

eseпа er ñi'woie as ie'pa éna be' ttè mokie e' wä ar.

Ñies Israel aleripa dör be' icha, e'pa kikardaka tajë ie' batamik."

Es Simeón tö iché.

³³ Jesús ché Simeón tö Skéköl a, e' tö Jesús mí ena iyè tkiwéwa. ³⁴ Ie' tö ikié Skéköl a as e' er buaë chö ie'pa a ta ichéitö María dör Jesús mí e' a:

—Skéköl ibikeitsbak tö alà i' kuëki se' Israel aleripa tajë tsatkërdaë nies e'pa tajë weirdaë. Ie' tö Skéköl olo kkacheraë se' a, erë tajë pë' tö ie' waterattsä. ³⁵ E' tö i' bikeitsekese e' wä kkacheraë. Be' er a idalërdaë tajë wés tabè tiëwä be' wák er a es.

³⁶⁻³⁸ E' wösha ta alaköl deb-itü eköl ie'pa ska' kiè Ana, e' dör Skéköl tteköl. Ie' yë kiè Fanuel, e' dör Aser aleri. Ie' dör këképalatke. Ie' sene'wä mik iiä busi etä. Ie' sene' wëm e' ta duas kul (7) ë ta iwëm blënewä. Ie' schönewä e' ki duas de dabom paryök ki tkël (84). Ie' serkeie Skéköl wé a idalöiök ñie nañe S'yë ta ttè wa ena batsè wa. Ie' tö wëstela chémi Skéköl a alala Jesús kuëki. Nies ipakéitö

* **2:22** e' batse'uk: E' batse'wè i' e' kë dör wés se' bribriwak e' batse'ü es awá wa i wa.

tajë Israel aleripa malepa tso' itsatkë panuk esepa a.

José ena María míyalne Nazaret

³⁹ Mik José ena María e'pa tò ì kòs kanewé wës Skëköl ttë dalöiëno tò ichè es, etä ie'pa míyalne Nazaret atë Galilea ee, e' dör iwakpa ká. ⁴⁰ Alala talar ë, e' tso' buaë, ñies ie' yörke buaë, ikabikeitsöke tajë tã Skëköl er buaë chöke ie' a.

Jesús atë Skëköl wé a

⁴¹ Dwas bit tã Jesús mì ena iyë mi'ke Jerusalén Judiowak Yëpa Yërulune Egipto e' kèwö tkö'uk. ⁴² Mik Jesús kî duas de dabom eyök kî bök (12), etä ie'pa míyal kawö e' skà tkö'uk wës ie'pa wöblar es. ⁴³ Mik ikéwö tka, etä ie'pa míyalne iu a, erë Jesús atë Jerusalén, e' kë jcher imì wã iyë wã. ⁴⁴ Ie'pa tò ibikeitsé tò ie' dami iyamipa tã. Ie'pa shkë ká et tã ie'pa isué tò Jesús kë ku' ie'pa tã. E' kuëkî ie'pa iyulémi iyamipa dami tajë e'pa shuã. ⁴⁵ Erë ie'pa kë wã ie' kune, e' kuëkî ie'pa míane Jerusalén iyulökne.

⁴⁶ Ká de böiki es, etä ie'pa tò Jesús kué Skëköl wé a. Ie' tkër s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa shuã ikittsök ena ichakök. ⁴⁷ Jesús tò iiuteke e' ttsé ie'pa kòs tò e'pa wökrarulune ittök ena isauk tò wës ie' wã íyi jcher tajë. ⁴⁸ Mik imì ena iyë tò ie' sué ee, etä ie'pa tkinewã. Etä imì tò iché ia:

—A alà, çïök be' e' wamblé sa' tã es? çïök be' tò be' yë ena

ye' eriawé ekkë? Sa' be' yulé tajë.

⁴⁹ Jesús tò ie'pa iuté:

—çïök a' ye' yulé tajë? çWës a' kë wã ijcher tò a' ye' kuëraë ye' Yë u a?

⁵⁰ Erë ì ché ie' tò, e' wà kë ane ie'pa éna.

⁵¹ Etä imíane ie'pa tã Nazaret tã ie' tò ie'pa ttö iuteke buaë kekraë. E' kòs bleke imì tò ie' er a. ⁵² Jesús talarke buaë, ñies ie' kî yörke tajë, kabikeitsöke buaë, wër buaë Skëköl wa, ñies s'ditsö wa.

3

Juan S'wöskuökwak
(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

¹⁻² Ká et tã Skëköl ttë Juan dör Zacarías alà e' tã wé kë yi serku' ee ipatkoie ittë pakök. E' kèwö ska' tã wëm kiè Tiberio e' dör Roma wökir kibi. Ie' tkënekã ká e' wökirie, e' kî duas de dabom eyök kî skel (15). Ie' dikia ká tsitsirpa wökirpa tso'. E'pa kiè dör i' es: Poncio Pilato dör Judea wökir, Herodes dör Galilea wökir, e' èl kiè Felipe e' dör Iturea ena Traconítide e' wökir ena Lisaniaş dör Abilinia wökir. E' kèwö ska' tã Anás ena Caifás e'pa dör judiowak sacerdotepa wökirpa. E' kèwö ska' tã Skëköl ttë Juan tã ká sir poë wé kë yi serku' ee. ³ Etä Juan míã di' kiè Jordán kkömik pë' serke ee, e'pa a Skëköl ttë pakök. Ie' tò iché ie'pa a: “A' er mane'ú Skëköl a as a' nuì olo'yöitö a' kî tã a' e' wöskuölor iwà kkachöie.” ⁴ Isaías dör Skëköl tteköl e' tò

Juan ttè kit ká iaiäë Skëköl yëkkuö k_i, e' tō ichè:

“Ká sir poë wé kě yi serku', ee yile ttöraë aneule, e' tō icheraë:

'A' er mane'ú Skëköl datse e' yöki,

e' dör wës ñalá yuèsö yësyësë ie' yöki es.

⁵ Káblë kōs kawōtá wà ièka seraä,

ñies kabata ena kakkuö kōs kawōtá wè ñikkëë,

ñalá shkuli'shkuli', e' kōs kawōtá yèttsa yësyësë,

ñies ñalá suluë, e' kōs kawōtá paiklèttsa buaë.

⁶ Skëköl tō s'tsatkè, e' sueraë sulitane tō.' ”*

Es Isaías iyë'.

⁷ Pë' debitu tajë Juan ska' as ie' tō ie'pa wōskuö ta ie' tō ie'pa a iché: “¡A' dör s'kitō'ukwakpa suluë wës tkabë es! ¿Yi tō a' a iché tō a' tkōmishkar Skëköl tō a' we'ikeraë siarë e' ulá a? ⁸ A' senú yësyësë, e' wa iwërmiwá tō mok_i a' er mane'wétke Skëköl a. Kě a' tō ibikeitsök tō a' dör Abraham aleripa e' ë kuëki Skëköl kě tō a' we'ikepa. Ye' tō a' a iché tō Skëköl k_i ikiane, e' ta ie' tō ák ikkë yuëmi Abraham aleripaie.

⁹ Ie' dör wës kal bikök_wak es. Ie' tso'tke kal ulitane kě wōrtá' ese kōs bikökök ña'wèwa bö' a.”

¹⁰ Etá ie'pa tō Juan a ichaké:

—¿E'ma ì wèmi sa' tō?

¹¹ Ie' tō ie'pa iüté:

—Yi wá datsi' tso' böt, e' etka mú wé kě wá itá' ese a. Es ñies yi wá chkè tso', ese tō

chkè kakmú wé kě wá itá' ese a.

¹² Inuköl shtök_wakpa Roma wōkirpa a, e'pa wēlepa debitu Juan ska' as ie' tō ie'pa wōskuö, ie'pa tō ie' a ichaké:

—A' s'wōbla'ukwak, ¿ì wèmi sa' tō?

¹³ Ie' tō ie'pa iüté:

—Kě a' tō inuköl shtök kōs ikawōtá shtë e' tsata.

¹⁴ Ñies ñippök_wakpa wēlepa ie' a ichaké:

—Ñe' ta ¿ì wèmi sa' tō?

Ie' tō ie'pa iüté:

—Kě a' s'pauñuk inuköl yottsaië. Kě a' kachök s'ña'woie. Kōs a' patorke, ekkë ë klö'ú, ta a' ttsë'nú buaë iwa.

¹⁵ Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' datske bet, e' wá panuk sulitane tso'. E' kuëki ie'pa tso' ibikeitsök tō isalema Juan dör e'. ¹⁶ Erë Juan tō iché ie'pa ulitane a: “Mok_i ye' a' wōskueke di' wa. Erë ye' itök_i idatse eköl, e' tō a' ierawá Wiköl Bate'r a ena bö' a. Ie' dör kékëpa tajë ye' tsata, e' kuëki ie' klökkuö kicha ë kě wōtsënanuk ye' siarla e' a. ¹⁷ Ie' tō se' wōpperaë wës iyiwö wōppè es. Ibua'buá bleraëitö idichakuö a, erë isulusi uyerawaitö bö' kě wōittá'wá e' a.”

¹⁸ Es Juan ie'pa patté ttè ese wa tajë. Es ie' tō S'tsatkök_wak ttè buaë e' pakeke ie'pa a.

¹⁹ Ñies Juan tō Herodes dör Judea wōkir, e' uñé. Herodes serke ie' wák èl e' alaköl kië Herodías e' ta. Ñies ie' tō ì sulu ská wamblé tajë. E' kuëki

* 3:6 Isaías 40.3-5

Juan ie' uñé. ²⁰ Herodes tò ì sulu wamblé tajë, erë e' kjië tã ie' tò Juan wötökwã patké s'wöto wé a.

Jesús wösune

(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Mik Juan bak sulitane wöskuök, etã ñies ie' tò Jesús wöskué. Mik Jesús tso'ia ttök S'yé tã, e' dalewa kã jai kköbunane ²² tã Wiköl Bats'e'r de ie' kï wër nuböl sù. Etã ttö ttsëne kã jai a, e' tò iché:

—Be' dör ye' alà dalër tajë ye' éna, e' wër ye' wa buaë shute.

Jesús yépa bak e'pa kië

(Mateo 1.1-17)

²³ Mik Jesús kï duas de dabom mañayök (30) ulatök, etã ie' tò Skëköl ttè pakémitke. Ie'pa tò ibikeitsé tò ie' dör José alà. José dör Elí alà[†], ²⁴ e' dör Matat alà, e' dör Leví alà, e' dör Melquí alà, e' dör Janai alà, e' dör José alà, ²⁵ e' dör Matatías alà, e' dör Amós alà, e' dör Nahúm alà, e' dör Eslí alà, e' dör Nagai alà, ²⁶ e' dör Máhat alà, e' dör Matatías alà, e' dör Semeí alà, e' dör Josec alà, e' dör Judá alà, ²⁷ e' dör Johanán alà, e' dör Resá alà, e' dör Zorobabel alà, e' dör Salatiel alà, e' dör Nerí alà, ²⁸ e' dör Melquí alà, e' dör Adi alà, e' dör Cosam alà, e' dör Elmadam alà, e' dör Er alà, ²⁹ e' dör Josué alà. e' dör Eliézer alà, e' dör Jorim alà, e' dör Matat alà, ³⁰ e' dör Leví alà, e' dör Simeón alà, e' dör Judá alà, e' dör José alà, e' dör

Jonam alà, e' dör Eliaquim alà, ³¹ e' dör Melea alà, e' dör Mená alà, e' dör Matatá alà, e' dör Natán alà, ³² e' dör David alà, e' dör Jesé alà, e' dör Obed alà, e' dör Booz alà, e' dör Sélah alà, e' dör Nahasón alà, ³³ e' dör Aminadab alà, e' dör Admín alà, e' dör Arni alà, e' dör Esrom alà, e' dör Fares alà, e' dör Judá alà, ³⁴ e' dör Jacob alà, e' dör Isaac alà, e' dör Abraham alà, e' dör Térah alà, e' dör Nahor alà, ³⁵ e' dör Serug alà, e' dör Ragau alà, e' dör Péleg alà, e' dör Heber alà, e' dör Sélah alà, ³⁶ e' dör Cainán alà, e' dör Arfaxad alà, e' dör Sem alà, e' dör Noé alà, e' dör Lámeç alà, ³⁷ e' dör Matusalén alà, e' dör Enoc alà, e' dör Jéred alà, e' dör Mahalalel alà, e' dör Cainán alà, ³⁸ e' dör Enós alà, e' dör Set alà, e' dör Adán alà. Adán dör Skëköl alà.

4

Bě tò Jesús erkiöwé

(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

¹ Jesús tso' Jordán di' kkömik, ie' a tajë Wiköl Bats'e'r tso'. E' tò ie' tsémi kã sir poë wé kě yi serku' ee. ² Eë ie' sené dökã kã dabom tkëyök (40), e' dalewa bě tso' ie' erkiöuk ì sulu wamblök. E' kěwö kos tã ie' kě chkane yës, e' ukuök tã ie' dué bli wã. ³ Etã bě tò ie' a iché:

—Be' dör Skëköl Alà, e'ma ichö ák sę a tò iyönú chkeie.

⁴ Jesús tò iütë:

—Skëköl yëkkuö tò iché: “Kě se' senuk chkè ě mik.”*

† 3:23 Kië ikkëpa kos dör wëpa ě kië.

* 4:4 Deuteronomio 8.3

⁵ E' ukuöki ta bë tö ie' tsémi kabata kakkeë a, ta ee ka kos wes ka tköke ekkë kkachéitö ia bet. ⁶ Ie' tö iché ia:

—Ká kos suébö e' meule ye' ulà a, e' kueki yi a ye' éna imak, ese a ye' imeke. Ye' be' yuèmi ká kos e' blúie. Nies iyi buaë tso', inuköl tso', i tso' ká ulitane ki, e' kos wákie be' yuèmi ye' tö. ⁷ Be' e' tkéwa kuchewö ki ye' wörki ye' dalöiök, e' ta e' kos döraë be' ulà a.

⁸ Erë Jesús ie' iuté:

—Skököl yëkküö tö ichè: 'Skököl dör a' Kököl, e' ë dalöiö; ie' ë a a' senú.† E' kueki be' e' sköttsa ye' yöki bánet.

⁹⁻¹¹ E' ukuöki ta bë wa imítser Jerusalén ta iduékaitö Skököl wé e' bata ki kakkeë ta ichéitö ia:

—Skököl yëkküö tö ichè:

'Skököl tö ibiyöchökwakpa patkeraë be' kkö'nuk be' tsatkök.

Ie'pa be' klö'weraká iulà a as be' klö kë tërwa ák ki.‡

Es Skököl yëkküö tö ichè, e' kueki be' dör Skököl Alà, e'ma be' e' ppöömi dötsa iski.

¹² Erë Jesús iuté:

—Nies Skököl yëkküö tö ichè: 'A' kë kawö ta' a' Kököl wötsiriuk.'§

¹³ Mik bë kë wa i skà kune Jesús erkiöwie, eta ie' iméat dö iéttökicha.

Jesús dene Galilea

(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴ Jesús minea dene Galilea. Kekraë Wiköl Batse'r diché tso' ie' a tajë. Ie' tté buneka ká e' kos a. ¹⁵ Judiowak ñi dapa'wo wé kos tso', e' a ie' tö s'wöbla'weke Skököl tté wa ta sulitane tö ie' kikekeka buaë.

Nazaret wakpa tö Jesús uyéttsa iká ki

(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶ Jesús demine Nazaret wé ie' talane ee. Mik judiowak eno diwö de, eta ie' dewa ie'pa ñi dapa'wo wé a wes ie' wöblane es. Eta ee ie' e' duéser Skököl yëkküö aritsök ie'pa tso' ee, e'pa kukua. ¹⁷ Yëkküö kit Skököl tteköl kié Isaías e' tö, e' mé ie'pa tö ie' a suë. Ie' ishuppée ta ikuéitö wé Skököl kanè méso bua'iewa e' tté tso' kitule ee. E' tö iché i' es:

¹⁸ "Skököl Wiköl tö ye' pairi'bitu idi' wa tté buaë pakoie s'siarëpa a, e' kueki ie' tso' ye' a.

Ie' tö ye' patkë'bitu ichök s'tso' klöulewa i sulu ulà a es-epa a tö 'a' yërdattsä.'

Ie' tö ye' patkë'bitu wépa wöbla kë wawër esepa wöbla bua'ükne.

Ie' tö ye' patkë'bitu wépa weirke siarë s'sulusipa ulà a, esepa tsatkök.

¹⁹ Ie' tö ye' patkë'bitu ipakök sulitane a tö Skököl er buaë chöke se' a, e' kéwö detke."*

²⁰ E' ukuöki ta Jesús tö yëkküö wötréwane mé judiowak ñi dapa'wo wé e'

† 4:8 Deuteronomio 6.13 ‡ 4:9-11 Salmo 91.11-12 § 4:12 Deuteronomio

6.16 * 4:19 Isaías 61.1-2

kimukwak a, ta ie' tkéser iwà pakök. Kos s'daparke ee e'pa tö ie' suéwà krereë. ²¹ Età ie' tö iché ie'pa a:

—Skököl yëkkuö aritsé ye' tö ñe', e' wà tka i' ta.

²² Ie'pa ulitane tö icheke ie' dör pè' buaë. Ñies ttè bua'buäë chekeitö, e' tö sulitane tkiwéwà. Ie'pa tö iché ñi a:

—A'ka, ¿ie' kë dör José alà?

²³ Ie' tö iüté:

—Ye' wà ijcher buaë a' tö ye' cheraë ttè i' wa: 'A s'kapeyökwak, be' wák e' bua'üne.' Ñies a' tö ye' a icheraë: 'Sa' ittse tö ìkè or yi a ese wé taië be' tö Cafarnaúm, ese ú ñies ie' be' wák ká a.'

²⁴ Ie' tö ikí ché ie'pa a:

—Mokí ye' a' a ichè tö Skököl ttekölpa kos kë dalöier'ta' iwakpa ká ki.

²⁵ Mokí ye' a' a ichè tö mik Skököl tteköl kiè Elías bak, età kalí kë yëne yës doka duas mañal kí shaböts ta bli bak poë Israel. E' kéwö ska' ta alakölpa schöpa tso' taië Israel, ²⁶ erë Skököl kë wà Elías patkéne ie'pa ska' ikimukrak. Ie' tö Elías patké alaköl dör schö eköl serke Sarepta, ká e' atë tsinet Sidón, e' kimuk. ²⁷ Es ñies mik Skököl tteköl kiè Eliseo e' bak, e' kéwö ska' ta lepra tö s'teke taië Israel. Erë ie'pa kos kë buaone. Wëm kiè Naamán dör ká kiè Siria e' wak, e' ë buaone Eliseo tö Skököl batamík.

²⁸ Mik ie'pa tö ttè e' ttsé, età ie'pa kos tso' judiowak ñi dapa'wo wé a, e'pa uluneka taië ie' ki. ²⁹ Ie'pa iëneka ie' ki

ta iuyéttсарakitö ká e' a bánet. Ká e' tso' kabata kakkeë e' ki, ie'pa wà ie' mítser dö katte kakkeë e' kkömik batrèemi as iduöwà. ³⁰ Erë ie' tkami ie'pa shua ta imía.

Wëm eköl a aknama tso' e' bua'wéne Jesús tö

(Marcos 1.21-28)

³¹ Jesús miá Cafarnaúm, ká e' atë Galilea. Eno diwö bit ekkè ta ie' tö s'wöbla'weke judiowak ñi dapa'wo wé a. ³² Ie' tö s'wöbla'weke ttè mokí diché ta' taië ese wa, e' kueki ie'pa tkinewà.

³³ Ká et ta ie'pa ñi dapa'wo wé a wëm dur eköl e' a aknama ö wimblu sulusi tso', ie' tö iché aneule:

³⁴ —A Jesús Nazaret wak, sa' múat bëre. ¿lie be' tso' sa' tsiriuk? ¿Be' debitú sa' eukwa? Ye' wà be' suule. Ye' wà ijcher tö yi be' dör. Be' dör batse'r patké'bitú Skököl tö e'.

³⁵ Jesús tö aknama e' uñe:

—¿Be' siwa'blöwà, be' e' yöttsa wëm se a!

Età aknama tö wëm e' éro iski sulitane wörki, ta ie' e' yéttsa ia kë wà wes wëm one.

³⁶ Sulitane tkinewà iweblök ta ñi chakérak:

—¿Ttè wése dör ñe'? Ttè diché ta' taië e' wa wëm wí wimblupa sulusi ké e' yöktsa ta ie' yélur je'.

³⁷ Età Jesús tté buneka taië ká e' kos a.

Jesús tö Simón yàk bua'wéne

(Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31)

³⁸ Jesús e' yéttsa judiowak ñi dapa'wo wé a ta imía

Simón u a. Eë Simón yàk kiri'wëke duè dalölö tō tajë. Ie'pa kköché Jesús a tō ibua'úne. ³⁹ Etā Jesús e' wöéwa ie' kī tā duè dalölö uñéitō tā ibuanene. E' bet tā ie' e' kéka tā ilè yulémiitō ie'pa a ñè.

Jesús tō s'kirirke tajë esepa bua'wéne

(Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34)

⁴⁰ Diwō mi'kewatke tā tajë pè' wa iyamipa kiri'wëke duè tsakīè tō, esepa debitū tajë Jesús ska'. Ie' ulà méka ie'pa kirirke kōs kī eköl eköl, tā es ie' tō ibua'wënerak seraā. ⁴¹ Ñies e' shua tajë s'tso' tteke aknamapa tō. Mik ie' tō ie'pa bua'wéne, etā aknama e' yélur ie'pa a tā aknamapa tō iché ie' a aneule:

—¡Be' dör Skëköl Alà chök!e!

Erè ie' tō ie'pa uñé. Ie'pa wa ijcher tō ie' dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'. E' kuekī ké ie' wa ie'pa kàne ttök.

Jesús tō Skëköl ttè paké judiowak ñi dapa'wō wé kōs a

(Marcos 1.35-39)

⁴² Bule es ká ñine tā Jesús e' yéttsa míā bánet wé ké yi ku' ese ska'. Erè ie'pa tō ie' yulé. Mik ie'pa tō ikué, etā ie'pa tō ima'wé wöklö'wé as ké imi'. ⁴³ Erè ie' tō ie'pa iüté:

—¡ blúie Skëköl tso' e' ttè buaë pakök ye' kawōtā ñies judiowak serke ká malepa a esepa a, eseie ye' patkëne'bitū.

⁴⁴ E' kuekī ie' míā ttè pakök judiowak ñi dapa'wō wé tso' tajë Judea e' a.

5

Jesús ttō wa nima klöne tajë (Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)

¹ Etökicha tā Jesús dur s'wöbla'uk batsöri kiè Gensaret e' kkömik (batsöri e' kiè ñies Galilea). Tajë pè' dapane ie' ska' Skëköl ttè pakekeitō e' kittsök, e' ké wa ie' shkoia. ² Nima klö'ukwakpa dene tso' ikla' skuök, e'pa kanò àr bötö, e' sué Jesús tō. ³ Tā ie' e' iéka kanò etö a, e' dör Simón kanò. Ie' tō ikié Simón a: “Be' we'ikéyö, kanò patkömi béré wöwük.” Ie' e' tkéser kanò a tā ie'pa wöbla'wéitō. ⁴ Mik ie' s'wöbla'wé one, etā ie' tō iché Simón a:

—Kanò patköumi di' shua tā a' tō kla' uyömi nima klö'woie.

⁵ Simón tō ie' iüté:

—A s'wöbla'ukwak, nañeé sa' ima'wé, erè ké sa' wa iwà klöne yés. Erè be' ttō wa ye' tō kla' uyekene.

⁶ Mik ie'pa tō ikla' uyémi tā iwà klö'wérakitö tajë, e' tō kla' batseeketke. ⁷ Tā iulà kkaché iyamipa tso' kanò etö a e'pa a tō a' shkō sa' kīmuk. Iyamipa debitū ie'pa kīmuk tā kanò bötö wà iérakitö chié, tsir etā kanò woturkewatke di' a. ⁸ Mik e' sué Simón Pedro tō, etā ie' e' tkéwa kuchë kī Jesús klö ska' tā ichéitō ia:

—¡A Skëkëpa, ye' dör pè' sususi, be' e' sköttsa ye' yöki!

⁹ Nima klöne tajë, e' tō Simón Pedro ena iyamipa kōs tso' ie' tā, e'pa tkiwéwa tajë, e' kuekī ie' tō iché es. ¹⁰ Ñies Santiago ena Juan dör Zebedeo ala'r e'pa tkirulune.

Ie'pa kanēblōke Simón ta nima klō'uk. Etā Jesús tō iché Simón a:

—Kē be' suanuk. Be' kē tō nima klō'wēpaia. I' tamī be' wā s'ditsō biturāe ye' ska'.

¹¹ Etā ie'pa tō kanò ikléka, ta iyi kōs tuléat ie'pa tō eē ta imiyal Jesús ta.

Wēm eköl kiri'wēke lepra tō e' bua'wéne Jesús tō
(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Etökicha ta Jesús tso' Judea ké et a. Etā eē wēm debitu eköl kiri'wēke lepra* tō. Mik ie' tō Jesús sué, etā ie' wōéwa dō iski ta ikköché taiē Jesús a:

—A kēkēpa, be' ki ikiane, e' ta be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

¹³ Jesús tō ikéwā ulā wa ta ichéitō ia:

—Tō, ye' ki ikiane. Be' dene batse'r.

E' wōsha ta ie' buanene, kē ki lepra ku'ia. ¹⁴ Etā Jesús tō ie' a iché:

—Kē ichar yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tō a' ka' e' batse'woie, ese tsúmi mè Skököl a ie'pa a ikkachoie.

¹⁵ Erē Jesús ttē tineka taiē shutē. Taiē pē' dōke ie' ska' ie' ttē kittsök, ñies as ie' tō ie'pa bua'üne. ¹⁶ Erē taiē ie' mi'ke bánet ttök S'yé ta wé kē yi ku' ese ska'.

Jesús tō wēm eköl kraulewā e' bua'wéne

(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷ Etökicha ta Jesús tso' s'wöbla'uk ta eē fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttē dalöiēno wa wakpa tulur Jesús tso' s'wöbla'uk e' kittsök. Ie'pa datse ká kōs tso' Galilea ñies Judea ena Jerusalén. Jesús wā Skököl diché tso' s'kirirke ese bua'wōne. ¹⁸ Etā wēpa wēlepa debitu e'pa wā wēm kraulewā debitu eköl ka'la ki. Ie'pa éna iduē tsakmi u shuā wé Jesús dur eē as ie' tō ibua'üne. ¹⁹ Erē taiē s'tso', e' kuēki ie'pa kē a itkōmi wēs u shuā. E' kuēki ie'pa mika u bata ki† tō u jchéé ta iduē émirakitō enaē dōttsa iski wé Jesús dur pē' tso' taiē e' shuā eē. ²⁰ Mik Jesús tō isué tō mokī ie'pa erblé ie' mik, etā ie' tō iché wēm kirirke e' a:

—A yami, ì sulu kōs wamblébō, e' nuí olone be' ki.

²¹ Etā s'wöbla'uk ttē dalöiēno wa wakpa ena fariseowakpa tō ibikeitsē: “¿Ìma wēm wí erbikō tō ie' dör yi e' tō Skököl ché suluē es? Skököl ē a se' nuí olo'yarmi.”

²² Erē ì bikeitsök ie'pa tso' e' suéwā Jesús tō bet. E' kuēki ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Ì kuēki a' ibikeitseke es? ²³ Ye' tō wēm i' bua'wēmine as ishkōne, e' ta ¿wēs a' tō iklö'wēmi tō ye' kē a nuí oloy-anuk iki? ²⁴ Ye' dör S'ditsō

* **5:12** lepra: E' dör duē s'méwōie ese. Judiowak tō iklö'wé tō duē e' tō yi tteke ese dör ná. Esepa batseketsa bánet kē a kawō ta' senuk pē' malepa shuā. Ñies ie'pa kē a kawō ta' shkowā Skököl wé a. † **5:19** u bata ki: Ie'pa u kē dör wēs se' bribriwak u es. Ie'pa u tsabata dör kkueie klökata ta'.

Alà, sù e' tō a' a ikkachè tō ye' wā kawō tā' ká i' a nuì olo'yoie.

Etā ie' tō iché wēm kraulewā e' a:

—Be' e' kōka, be' ka'la kōka tā be' yūne u a.

²⁵ E' wōshā tā ie' e' kēka sulitane wōrkī tā ka'la a ie' debitu, e' kēkaitō tā imiāne iu a Skēkōl kīkekaramiitō taiē.

²⁶ Ie'pa wōkrarulune iweblōk tā Skēkōl kīkēkarakitō taiē. Ie'pa suane tā ichéitōrak:

—Ì sué se' tō ì'ñe, e' kē suule se' wā yēs.

Jesús tō Leví kié ittōkataie

(*Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17*)

²⁷ E' ukuōkī tā Jesús miā, e' tō wēm sué ekōl kié Leví, e' dōr inukōl shtōkwak Roma wōkirpa a. Ie' tkēr ikaneblōke e' wé a. Tā Jesús tō ie' a iché:

—Be' shkō ye' tā ye' ttōkataie.

²⁸ Etā Leví e' kēka tō ì kos méat tā imiā Jesús tā.

²⁹ E' tsáli tā Leví tō ikéwō tkō'wé buaē chkè wa di'yè wa Jesús dalōioie. Inukōl shtōkwakpa de taiē. Ñies pē' kuā'kīpa de, e'pa tulur chkōk Jesús ena ittōkatapa tā. ³⁰ Mik fariseowakpa ena s'wōbla'uk ttè dalōiēno wa wakpa tō isué, etā ie'pa tō ichémi Jesús ttōkatapa a:

—ǀlók a' chkōke di' yōke inukōl shtōkwakpa tā ena pē' sulusipa malepa tā?

³¹ Jesús tō ie'pa iuté:

—Wépa kē kirirku' esepa kē kī s'kapeyōkwak kiane. Erē wépa kirirke esepa kī s'kapeyōkwak kiane. ³² Ye'

kē dē'bitu wépa e' bikeitsō tō iserke yēsýēsē esepa kiök. Ye' dē'bitu pē' sulusipa kiök as ie'pa er mane'ù.

Ì kuekī Jesús ttōkatapa kē batsōtā'

(*Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22*)

³³ Judiopa wōkirpa wēlepa tō iché Jesús a:

—Juan S'wōskuōkwak ttōkatapa batsōke taiē, ttōke S'yě tā taiē, wes fariseowakpa klépa tō iweke es, erē be' ichapa chkōke ena di'yōke kekraē kē batsōtā'.

³⁴ Jesús tō ie'pa iuté:

—Mik s'kiule ulabatsé kēwō tkō'uk tā ǀwes ie'pa batsōmi wēm ulabatske ese tso'ia ie'pa tā e' dalewa? ³⁵ Erē ikéwō dōraē etā ie' mi'datser ie'pa yōkī. E' je' tā ie'pa batsōraē.

³⁶ Ñies Jesús tō ie'pa wōbla'wé tō judiowak ttè kēchke e' kē shūturpakā ie' ttè pa'alī tā. E' kleitō ttè i' wa:

—Kē yi tō datsi' pa'alī tak teepa batsèwā datsi' kēchke wōyuowaie. Iwésō es, e' tā e' tō datsi' pa'alī we'ikéwa, ñies itak pa'alī kē mène buaē datsi' kēchke kī. ³⁷ Ñies vino pa'alī kē tērtā'kā iyiwak kkuōlit yōule ibloie ese kēchke a. Itékasō es, e' tā mik ibacha'nebitu, etā ikkuōlit kēchke jchēemiitō. Es vino ena ikkuōlit weirwami éme. ³⁸ E' kuekī vino pa'alī tekeka ikkuōlit pa'alī a. ³⁹ Yi tō vino bacha'bacha yeke, ese tō ibikeitseke tō e' ya' bua' vino pa'alī tsatā. E' kuekī ie' kē éna vino pa'alī yakia. Es

ñies a' tō ibikeitseke tō ye' ttè pa'alì e' kě dör buaë.

6

Jesús ttōkatapa tō trigo wöiklé e' eno diwō a

(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

¹ Etōkicha tã eno diwō a Jesús dami trigo shuã tã ittōkatapa tō trigo wöiklérami tã iwösiéitō irikirik ulà wa tã ikatéramirakitō. ² Eta fariseowakpa welepa tō ie'pa a ichaké:

—¿Ì kuekì a' tso' ì kě kěwō ta' wè eno diwō a ese uk?

³ Jesús tō ie'pa iuté:

—Ì o' David tō ká iaiãe ¿e' kě aritsule a' wã Skèköl yèkkuo kì? Etōkicha tã ie' ena iklépa dué bli wã. ⁴ Ie' dè'wa Skèköl wé a tã pan meule Skèköl a e' klō'wéitō ñéitō. Ñies ie' tō iblaté iklépa a tã inérakitō. Sacerdotepa è a pan e' kěwō tã ñè. Erè a' éna iane tō ì o' David tō ñè' kě dör sulué Skèköl wōa.

⁵ Ñies Jesús tō iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wã kawō tã' ichoie tō ì dör buaë ö ì dör sulué wè eno diwō a.

Wëm eköl ulà siulewã e' bua'wéne Jesús tō

(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ Eno diwō skà tã Jesús dewã judiowak ñi dapa'wō wé a tã eë ie' tō s'wöbla'wémitke. Tã eë wëm detkër eköl e' ulà bua'kka siulewã. ⁷ S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa éna ie' kkatak ilè kì, e' kuekì ie'pa tso'

ie' weblök tō wëm ñè' bua'wëmineitō eno diwō a. ⁸ Erè ì bikeitseke ie'pa tō, e' suéwã ie' tō, e' kuekì ie' tō iché wëm ulà siulewã e' a:

—Be' e' kōkã tã be' e' duóser íe' sulitane wöshaë.

Etã wëm e' duéser. ⁹ Jesús tō iché ie'pa a:

—A' chakèyö: ¿Ì kěwō tã' se' a wè eno diwō a: ì buaë ö ì sulué? ¿S'tsatkök ö s'ttökwa?

¹⁰ E' ukuökì tã ie' tō ie'pa ulitane weblé e' pamik tã ichéitō wëm ulà siulewã e' a:

—Be' ulà shulöö.

Tã ie' tō iwé es etã iulã buanene. ¹¹ E' tō ie'pa uluwéka tajë, tã iñi chakérak, ¿wes se' tō Jesús wëmi?

Jesús tō ittekölpa tsá dabom eyök kì bøl e'pa shushtë

(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² E' kěwō ska' tã Jesús míã kabata a ttök S'yé tã, eë ie' tté ie' tã nañè. ¹³ Mik ká ñine, etã ie' tō ittōkatapa kié dapa'wé ie' tã. E' shuã ie' tō wëpa shushtë dabom eyök kì bøl (12), e'pa kiéitō ittekölpa tsá. ¹⁴ Ie'pa kié i' es: Simón, e' kié méka Jesús tō Pedro; Andrés dör Simón èl, Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Santiago dör Alfeo alà, Simón kine Celote, ¹⁶ Judas dör Santiago alà ena Judas Iscariote tō Jesús wömekettsã ibolökpa a e'.

Jesús tō s'wöbla'wé ñies s'buawéne

(Mateo 4.23-25)

¹⁷ Jesús biteatkene kabata a ittekölpa tsá e'pa tã, e' e' wöklö'wé kakkue kì. Eë iklépa

tso' tajë ie' panuk. Ñies pë' datse Judea ena Jerusalén, esepa de tajë. Ñies pë' de tajë datse Tiro ena Sidón. Ká böt e' aṭe dayë kkömik. ¹⁸ Ie'pa ekkëpa kōs debitu Jesús tō s'wöbla'weke e' kittsök ñies aš ikirirkerak e' bua'üneitō. Ñies wëpa tteke wimblupa sulusi tō esepa bua'wëitō. ¹⁹ Tajë diché tso' ie' a e' wa s'kirirke kōs e' buanene, e' kuëki sulitane éna ie' kakwa.

*Ì wër buaë Skëköl wa
(Mateo 5.1-12)*

²⁰ Jesús tō ittökatapa weblé ta ichéitō ie'pa a:

“A' wëpa dör siarë kë wa ì ta' tajë, esepa tso' ì blúie Skëköl tso' e' a, e' kuëki ayëcha buaë a'.

²¹ “A' wëpa tteke bli tō ká i' a, esepa ttsë'rdaë dö wë', e' kuëki ayëcha buaë a'.

“A' wëpa iuke ká i' a, esepa jañurane buaë, e' kuëki ayëcha buaë a'.

²² “Ayëcha buaë mik pë' éna a' ar suluë, a' wateke, a' cheke suluë, a' cheke tō a' dör pë' sulusipa ye' dör S'ditsö Alà e' tté kuëki. ²³ Mik e' tköke a' ta, eta kë a' erianuk. E' skéie a' ttsë'nú buaë. Aishkuö ta ká jai a ì buaë merdaë a' a iskéie e' kuëki a' ttsë'nú kaneë. Kë a' éna ichökwa tō ká iaiaë ie'pa yëpa bak Skëköl ttekölpa we'ikök es.

²⁴ “Erë wëstela ina a' wa íyi tso' tajë ká i' a esepa ta, e' ukuöki ta kë ì skà ta'ia a' ttsë'woie buaë.

²⁵ “Wëstela ina a' wa íyi tso' tajë ñë wë' i' ñe ta esepa ta, e' ukuöki ta a' tterane bli tō.

“Wëstela ina a' jañuke buaë ká i' a e'pa ta, e' ukuöki ta a' eriardaë, iuraë siarë.

²⁶ “Wëstela ina a' ta mik sulitane tō a' kikëka, es ie'pa yëpa bak ká iaiaë e'pa tō kachökwa kpa e' chō tō ie'pa dör Skëköl ttekölpa, e'pa kika'ka.

*S'bolökpa ché Jesús tō
(Mateo 5.38-48; 7.12)*

²⁷ “Erë a' tso' ye' ttō kittsök, esepa a ye' tō ichë: a' bolökpa dalëritsö. Wëpa éna sulu a' ar, esepa a ì buaë ú. ²⁸ Wëpa alibchöke a' ki, esepa a a' er buaë chō. Wëpa tō a' cheke suluë esepa ki ikiö S'yé a tō ikimú. ²⁹ Yi tō a' ppé a' ašwö ki, e' ta a' ašwö etta mú ia ppé. Yi tō a' paio kikke tsémi, e' ta ñies a' paio mú ia. ³⁰ Yi tō ilë kak kiè a' a, e' ta imú ia. Yi wa a' íyi mitsër, e' ta kë a' tō ikiökneia. ³¹ A' senú s'malepa ta wes a' ki ikiane tō ie'pa ser a' ta es.

³² “Wëpa tō a' dalëritseke, esepa ë ské dalëritseke a' tō, e' ta ze' ki Skëköl tō wëstela chëmi a' a? ¡Au! Ñies pë' sulusipa tō wëpa tō ie'pa dalëritseke, esepa ské dalëritseke. ³³ Wëpa tō ì buaë weke a' a, esepa ë a a' tō iské weke buaë, e' ta ze' ki Skëköl tō a' kikëkami? ¡Au! Ñies pë' sulusipa tō iweke es. ³⁴ A' tō íyi peiteke, wëpa klö'wé a' tō tō imeraneitō, esepa ë a, e' ta ze' ki Skëköl tō a' kikëkami? ¡Au! Ñies pë' sulusipa tō íyi peiteke ñi a, mik ie'pa tō iklö'wé tō imerdane eta. ³⁵ A' bolökpa dalëritsö. Ì buaë ú

ie'pa a, iyi peitö ie'pa a, kë iské panane. A' tō iweke es, e' ta Skëköl tō a' a iské merane buaë. Ie' er buaë chöke s'sulusipa a ena wëpa kë tō wëstela cheta' ie' a esepa a. A' tō iweke es, e' ta a' tō ikkacheraë tō mokjē a' dör ie' dör iyi ulitane tsata, e' ala'r. ³⁶ S'malepa saú er siarë wa wes S'yë tō a' sueke er siarë wä es.

*Kë se' kàne s'kichatök
(Mateo 7.1-5)*

³⁷ “Kë a' s'kichatök, e' ta Skëköl kë tō a' kichatepa. Kë a' ichök yi a tō Skëköl mú tō be' tsaiö, e' ta Skëköl kë tō a' tsaiëpa. Ì sulu kos wamblé ie'pa tō a' kī, ese nuí olo'yö ie'pa kī, e' ta a' nuí olo'yeraë Skëköl tō a' kī. ³⁸ Kos a' tō ì mé s'malepa a, ekkë a' a imerdane. E' kueki iyi kakmú s'malepa a, eta iské merane Skëköl tō a' a. Erë ie' tō imerane a' a taië wes dakö'ukuö wà ièsö chië wötioüle buaë ikī wà iè dōka ikkō a katötöë tsá tkënettsamitke es.”

³⁹ Nies Jesús tō ttè kleé ie'pa a i' es: “¿Wé a' wā isuule tō s'wöbla kë wawër, ese tō eköl wöbla kë wawër ese ulà ièmi? ¿E'pa kë brutarmi böle kauk a? ⁴⁰ Wé wöblarke ese kë dör iwöbla'ukwak tsata. Mik iwöblaone, e' je' ta idöraë wes iwöbla'ukwak es.

⁴¹ “Kaltak jchela tsir tso' a' yami wöbla a, ese sué a' tō, erë ¿i kueki kaltak bërie tso' a' wák wöbla a, ese kë sune a' wā? ⁴² ¿Wes a' ichèmi a' yami a: ‘A yami, súyö kaltak jchela tsir tso' be' wöbla a, e' yëttsa’? Erë kaltak bërie tso' a' wöbla a,

e' kë sune a' wā. ¡A' e' ö suluë! Kaltak bërie tso' a' wöbla a, ese yöttsa kewé, ese kaltak jchela tsir tso' a' yami wöbla a, ese wërmi a' a buaë yëttsa.

*Kal buaë ena kal sulusi
(Mateo 7.17-20; 12.34-35)*

⁴³ “Kal buaë kë wörta' kalwö suluie, ñies kal sulusi kë wörta' kalwö bua'ie. ⁴⁴ Kal wërkewā iwö kī. Higowö ö uvawö ese kë shteta'sö dika' kicha mik. ⁴⁵ Ì bikeitsekesö, ese ë chekesö. E' kueki wëm dör buaë, ese er dör buaë, e' kueki ie' serke buaë, ttö yësyësë. Erë wëm dör suluë, ese er dör suluë, e' kueki ie' serke suluë, ttö suluë.

*Uyuökwak böl
(Mateo 7.24-27)*

⁴⁶ “¿Ì kueki a' tō ye' kieke: ‘A Skëkëpa, a Skëkëpa,’ erë kë a' tō ye' ttè iuteku’? ⁴⁷ Yi datse ye' ska', ta ye' ttö tseke ta iwà iuteke, súyö a' a ichè tō wes ese dör. ⁴⁸ Ese dör wes wëm eköl tō u yué es. E' tō u chki töbië iskië, ká dör ák ë, ese a. Mik di' pone taië, tkami u kī taië, erë u kë minetser iwā, iyöule buaë e' kueki. ⁴⁹ Erë yi tō ye' ttö ttsé erë kë iwà iuteku', ese dör wes wëm eköl tō u yué, erë kë wā itöbinewā iskië, tkékaitö jalëjalë iyök ë bata kī es. Mik di' pone taië e' tkami u kī, eta u mítser iwā, kë ì ateia.

7

*Jesús tō ñippökwakpa wökir eköl e' kanë méso bua'wéne
(Mateo 8.5-13; Juan 4.43-54)*

1 Mik Jesús tò s'wöbla'wé one, etä imía demi Cafarnaúm. 2 Etä ee Roma ñippökwakpa dökä cien, e' wökir serke eköl. E' kanè méso eköl kirinewä tajë duökewatke. Iwökir éna ie' dalër tajë. 3 Mik ñippökwakpa wökir tò Jesús tté ttsé, etä ie' tò iché judiowak kueblupa welepa a: "A' yú Jesús ska' ta ichö ie' a: 'Be' we'ikè sa' tò, be' shkõ ñippökwakpa wökir, e' kanè méso eköl duöke tajë, e' bua'ukne.'" 4-5 Mik ie'pa demi Jesús ska' ta ikköcherak tajë ie' wöä:

—Ñippökwakpa wökir e' éna se' judiowak dalër tajë. Ie' wák tò se' ñi dapa'wö wé e' yuök patkè' se' a. E' kuëki sa' a ta buaë idir tò be' ie' kimè.

6 Etä Jesús mía ie'pa ta. Erë mik ie'pa dökemitke ñippökwakpa wökir e' u a, etä ie' tò iyamipa welepa patké ichök Jesús a: "A kékëpa, kë be' e' tsiriuk. Be' dör kékë tajë, e' döwä ye' u a, e' kë dör ye' siarla e' a. 7 E' kuëki ye' kë dë'rö be' ska'. Erë ikéwö ë mú ta ye' kanè méso buardane. 8 Ye' wökirpa ta', e'pa ttö iutök ye' kawöta. Ñies ye' dör ñippökwakpa tajë e'pa wökir, ie'pa kawöta ye' ttö iutök. Mik ye' tò eköl a icheke, 'Be' yú' ta imí. Eköl a ye' tò icheke, 'Be' dou' ta ide. Ñies ye' tò icheke ye' kanè méso a, 'Íyi ú' ta iwéitö. Ye' iklö'wé tò be' wä kawö ta' íyi ulitane tsata, e' kuëki ye' wä ijcher tò be' tò ikéwö mé, e' ta ye' kanè méso buardane."

9 Mik Jesús tò tté e' ttsé, etä e' tò ie' tkiwéwä. Ie' wötréene ta ichéitö pè' dami ie' itöki e'pa a:

—Ye' ichè a' a tò Israel aleripa kos shua, kë yi kune ye' wä erblök ye' mik wes wëm i' es.

10 Etä mik ñippökwakpa wökir yamipa dene u a, etä ie'pa tò isué tò ikanè méso kirirke, e' buanene.

Alaköl eköl schö alä blënewä e' shké'wékane Jesús tö

11 E' ukuöki ta Jesús mía ká kiè Naín ee. Ie' dami ittökatapa ta, ñies pè' dami ie'pa ta tajë. 12 Mik ie'pa de tsinet ká e' a, etä ie'pa isué tò tajë pè' datse, e' wä s'nu datse micho wötèwä. Dëütö e' mì dör schö, ie' alä eköl ëme wëm, e' blënewä. Tajë ká e' wakpa tò ie' pablerami. 13 Mik Skékëpa Jesús tò isué, etä ie' wa iwër siarë ta ichéitö ia:

—Kë be' iukia.

14 E' bet ta ie' dewä tsinet ka'la ki s'nu dami e' o'mik ta ka'la kèitö. Wépa wä idami e'pa e' wöklö'wéwä. Jesús tò iché s'nu a:

—A duladula, be' a ye' tò ichè, iBe' e' koka!

15 E' bet ta s'nu shkenekane e' tkésër ta itté. Etä Jesús tò imé imí a. 16 Kos pè' tso' ie'pa ta e'pa suane tajë, Skököl kikéka ie'pa tò tajë ta ichéraitö:

—Skököl tteköl chök eköl, e' de se' shua.

Ñies ie'pa tò iché:

—Skököl de se' dör ie' icha esepa kimuk.

17 Eta ì wé Jesús tò e' tté bunekā tajē Judea ké kōs e' a, ñies ká tso' Judea pamik e' a itté t̄ineka.

Juan S'wōskuōkwak ttōkatapa de Jesús ska' ichakōk (Mateo 11.2-19)

18 Juan S'wōskuōkwak ttōkatapa tò ì kōs wēke Jesús tò, e' paké Juan tso' s'wōto wé a e' a. E' kuēki ie' tò ie'pa bōl kié¹⁹ t̄a ichéitō ie'pa a:

—A' yú Skēkēpa Jesús a ichakōk tò ¿be' dōr wé pairine'bitū idi' wa s'blúie yēule tò idatse e', ö yi skà panèia sa' tò?

20 Mik ie'pa de Jesús ska' t̄a ie'pa tò iché ie' a:

—Juan S'wōskuōkwak tò sa' patké be' a ichakōk tò ¿be' dōr wé pairine'bitū idi' wa s'blúie yēule tò idatse e', ö yi skà panèia sa' tò?

21 E' wōshā t̄a Jesús tò s'kirirke duè tsakīē wā, esepa bua'wé tajē. Ñies s'tteke wimblupa sulusi tò, ena s'wōbla ké wawēr esepa bua'wéitō tajē. 22 E' ukuōki t̄a ie' tò iché Juan ttōkatapa bōl a:

—A' yúne Juan ska' t̄a ì sué a' tò, ì ttsé a' tò, e' kōs pakō ie' a. Ichō ie' a tò s'wōbla ké wawēr esepa wōbla wawēnene; s'kraulewā ké shko esepa shkéne; wēpa kiri'wēke lepra tò esepa buanene batse'nene; s'kukuō ké wattsēr esepa wattsēnene; s'duowā shkenekane; ñies Skēkōl ttē buaē e' pakane s'siārēpa a. 23 ¡Yi ké yōki ye' sulune, ayēcha buaē ese!

24 Mik ie'pa míyalne, eta Jesús tò Juan tté pakémitke pē' a, t̄a ichéitō ie'pa a: “Mik a' dē'rō ká sir poē wé ké yi serku' ee Juan sauk, eta ¿ima a' erbikō wēm wése suēmi a' tò? A' ké dē'rō wēm ēse, kabikeitsō wī a dià a wes kua'kō wōppē siwā' tò es, ese sauk. 25 A' ké dē'rō wēm ese sauk, e' t̄a ¿wēm wése sauk a' dē'rō? A' ké dē'rō wēm e' paiō datsi' bua'buwa, ese sauk. A' wā ijcher tò wēpa e' paiō es ena iyi bua'buwa tso' iwā tajē e' ttsē'wōie buaē, esepa serke blu' u a. 26 Erē ¿wēm wése sauk a' dē'rō? A' dē'rō wēm dōr Skēkōl ttekōl ese sauk. Ye' tò a' a iché tò mokī Juan dōr Skēkōl ttekōl, erē ie' ké dōr e' ē. Ie' dōr Skēkōl ttekōl ese tsata. 27 Skēkōl yēkuō ki itso' kitule wé Skēkōl tò iché wé pairi'bitūtō idi' wa s'blúie e' a, e' tò iché i' es:

‘Ye' tso'tke ye' ttē pakōkwak patkōk be' yōki kewe be' ñalé yuōk.’*

Skēkōl ttē pakōkwak e' dōr Juan. 28 Ye' iché a' a tò s'ditsō ulitane shuā, ké yi ku' Juan tsata. Erē ì blúie Skēkōl tso', e' shuā yi dōr ēsela, ese dōr ie' tsata.”

29 (Mik pē' ulitane ñies inukōl shtōkwakpa Roma wōkirpa a, e'pa tò Jesús s'wōbla'wēke e' ttsé, eta ie'pa tò iché tò Skēkōl ttē dōr yēsyesē. Ie'pa dē' as Juan tò ie'pa wōskuō iwā kkachōie tò ie'pa tò Juan ttē klō'wé, e' kuēki ie'pa tò iché es. 30 Erē fariseowakpa ena s'wōbla'uk

* 7:27 Malaquías 3.1

ttè dalöiëno wa wakpa kë wa Juan ttè klöone, e' kueki ie' kë wä ie'pa wösune, es ie'pa tö Skököl er buaë chöke ie'pa a e' watéttsa.)

³¹ Jesús tö iché: “¿Ima a' chëmi ye' tö? ¿Wes a' dör? ³² A' dör wes ttè i' tö iché es: Ala'rla tso' inuk u itöki. Shabötspa arke taië ta iché iyamipa a: 'Sa' tö pulë bla'wé, erë a' kë klötëne'; sa' tö s'eriar ttseittsé, erë a' kë iine.' ³³ E' wä dör tö Juan S'wöskuökwak de batsöta', kë blo' yetä' ta a' tö iché tö aknama tso' ie' a. ³⁴ E' ukuöki ta ye' dör S'ditsö Alä, e' de kë batsöta', blo' yetä', ta a' tö ye' cheke tö ye' chkö taië, blo' yè taië, ñies tö ye' dör inuköl shtökwakpa ena pë' sulusipa malepa, es-epa sini'. ³⁵ A' tö ye' cheke es erë isuerasö bulebök ta tö wépa serke wes Skököl siwé tö iché es, esepa dör yësyësë.”

Jesús miä upakök Simón dör fariseowak e' ska'

³⁶ Fariseowak eköl kië Simón, e' tö Jesús kié chkök ie' u a. E' kueki Jesús miä ie' ska' ta ie'pa e' tulëser chkök. ³⁷ Eta alaköl sulusi serke ká e' a, e' wä ijchenewä tö Jesús tso' chkök fariseowak e' u a. Ie' wä kiö masmas de e' ukkuö yöule ák bua'buä kië alabastro ese wa. ³⁸ Ie' de dur Jesús ska', e' iuke Jesús tsikka, iwöriö yënanë taië Jesús klö ki, e' pasiwéitö itsä wa, ta Jesús klö wöalattsémiitö ta kiö masmas téitö Jesús klö ki. ³⁹ Mik fariseowak tö Jesús kié chkök e' tö alaköl sué, eta ibikeitséitö: “Wëm wí mú dör

Skököl tteköl moki, e'ma ie' éna iarmpi alaköl wése tso' ie' kök. Ie' éna iarwami tö e' dör alaköl sulusi.” ⁴⁰ Jesús iché ie' a:

—A Simón, ilè tso' ye' wa yënoie be' a.

Ie' iüté:

—A s'wöbla'ukwak, ichö ña.

⁴¹ Jesús tö iché:

—Wëm böi ñarke inuköl peitökwak ulä a. Eköl ñarke cien skeyök (500), iëköi ñarke dabom skeyök (50). ⁴² Ie'pa böi kë a ipator, e' kueki inuköl peitökwak tö inu' olo'yé ie'pa ki. Ye' tö be' a ichakè tö ie'pa böi, ¿wéne ék éna inuköl peitökwak dalërmi kibiie?

⁴³ Ie' iüté:

—Ye' a ta, wéne nu' olone kibiie e' ék.

Jesús tö iché:

—Buaë be' iüté.

⁴⁴ Eta Jesús tö alaköl sué ta ichéitö Simón a:

—Alaköl i' saü. Mik ye' dewä be' u a, eta be' kë wä ye' a di' mène ye' klö skuoie, erë alaköl i' tö ye' klö skué iwöriö wa ta ipasiwéitö itsä wa. ⁴⁵ Be' kë wä ye' shkeone wöalattsé wa wes s'wöblar es. Erë ie' dewä íe, eta ie' tö ye' klö wöalattsémi taië.

⁴⁶ Be' kë wä kiö ësela, e' tene ye' wökir ki wes s'wöblar es. Erë ie' tö kiö masmas tuë darërëe ese té ye' klö ki. ⁴⁷ E' kueki ye' iché be' a tö ie' éna ye' dalër taië e' wa iwënewä tö i sulu wamblé ie' tö taië, e' nu' olone ie' ki. Erë wépa kë éna ye' dalërta' taië, e' wa iwënewä tö esepa ki inu' olone elkela ë.

⁴⁸ E' ukuöki ta ie' iché alaköl e' a:

—Ì sulu kòs wamblé be' tó e' nuì olone be' kǐ.

⁴⁹ Ìmalepa kiule chkök ñies tso' eé, e'pa ñi chakérak:

—A' ichè çyi ie' dör e' ttò es? Skököl è a se' nuì olo'yarmi.

⁵⁰ Erè ie' tó alaköl a iché:

—Be' erblé ye' mik, e' tó be' tsatkée. Be' yúne bërè.

8

Alakölpa tó Jesús kímé

¹ E' ukuökǐ tǎ Jesús mía ì blúie Skököl tso' e' tté buaé pakök ká blublu ena ká tsitsir tso' e' a. Ie' ttekölpa tsá dabom eyök kǐ bül, e'pa shköke ie' tǎ. ² Ñies alakölpa welepa bua'ne ie' tó, e'pa shköke ie' tǎ. E'pa welepa bak weinuk wimblupa sulusi wǎ, ñies duè wǎ. Ie'pa eköl, kiè María Magdala wak, e' a aknamapa ye'ttsaitö döká kul. ³ Ñies Juana dör Cuza alaköl, e' shköke ie' tǎ. Cuza dör Herodes dali kkö'nukwak. Ñies Susana ena alakölpa malepa taiè shköke ie' tǎ. Ie'pa tó Jesús ena ittökatapa kimeke taiè, ì tso' ie'pa wǎ ese wa.

Tè kuatkökwak, e' paké

(*Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9*)

⁴ Pè' e' yélur iká kǐ debitu taiè Jesús ska'. Ie' tó ie'pa a ittè kleé i' es: ⁵ Wëm mía eköl tè kuatkök tǎ ie' tó iwö ppé ululu tè kǐ* Mik ie' tso' iwö ppök, etǎ ditsöwö wele anewa ñala ska' tǎ pè' dakélor iki, e' tó iñatélor, ñies dù debitu tó ikatéwa. ⁶ Ditsöwö wele anewa áklo a tǎ e'

kuölö tǎ itskine buaé. Erè ká tsabe kè tǎ' eé, e' kuéki bet tǎ isinewa. ⁷ Ditsöwö wele anewa dika'chka shüa. Dika'chka ena ditsöwö talane ñita, erè dika'chka e' aléka iki. ⁸ Erè ditsöwö wele ane iyök bua'buwa kǐ, ese tskine talane wöne buaé. Iklö wele wöne döká cien eyök (100) elka elka.

Mik Jesús tó iché one, etǎ ikǐ chéitö ie'pa a aneule: “jA' éna ye' ttò tssak, e'ma ikukueblö bua'ie!”

Ì kuéki Jesús tó s'wöbla'weke kleaule

(*Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12*)

⁹ Jesús ttökatapa tó ie' a ichaké:

—Ttè wakleébö, çima e' wà dör?

¹⁰ Ie' tó iché ie'pa a: “Ì blúie Skököl tso' e' tté bléulewǎ, e' kèwö meneat a' a ijchénioie. Erè pè' tso' taiè kè éna ye' tté klö'wak, esepa a ye' tó ikleeke as ie'pa tó iweblö je', erè kè ie'pa a iwà wër, ñies as ie'pa tó ittso je', erè kè ie'pa a iwà ar.†

Tè kuatkökwak tté e' wà paké Jesús tó

(*Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20*)

¹¹ “Ttè wakleéyö e' wà dör i' es: Skököl tté pakèsö e' dör wës ditsöwö kuatkèsö es. ¹² Pè' welepa tǎ itkómi wës itka ditsöwö anewa ñala ska' ñe' tǎ itka es. Esepa tó Skököl tté tssé, erè bé de ie'pa ska' tǎ iyéttaitö ie'pa er a as ie'pa kè tó iklö'ù tǎ itsatkèr. ¹³ Welepa skà tǎ itkómi wës itka ditsöwö anewa áklo a ñe' tǎ itka es.

* **8:5** tè kuatkök ppé ululu: Ie'pa wöblar tè kuatkök wö ppélur tè kòs e' kǐ. † **8:10** Isaiás 6.9

Esepa tö Skëköl ttè ttsé ta iklö'wérakitö ttsë'ne buaë wa erë ekuölö ë. Ie'pa kë a e' tkërwa darërëë Skëköl ttè a. Mik ie'pa weinemitke ie' ttè kuëki, eta ie'pa anemine tottola. ¹⁴ Welepa skà ta itkõmi wes itka ditsöwö anewa dika'chka shua ñe' ta itka es. Esepa tö Skëköl ttè ttsé, erë ie'pa tö íyi tso' ká i' kî e' bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rie inuköl ena ì tso' ká iki tö s'ttsë'weke buaë ese kî. Ese kos tö Skëköl ttè kui'wéwa ie'pa er a, ta ie'pa kë sene buaë Skëköl ttè a. ¹⁵ Erë welepa skà ta itkõke wes itka ditsöwö anewa iyök buaë kî ñe' ta itka es. Esepa tö Skëköl ttè ttsé ta iklö'wé er buaë wa mokî. Ie'pa tö iüteke buaë ta iwà dalöiekerakitö kekraë. E' kuëki ie'pa tö ì buaë kos ese wé wes Skëköl kî ikiane es.

Bö'wö tté
(*Marcos 4.21-25*)

¹⁶ “Mik bö'wö wötskékasö, eta kë sö ipabikepawa, kë sö ipatkepawa ka' dikia. E' skéie itkekeka kákke s'yamipa datse ese pa wö a ká ñi'woie. ¹⁷ Es ñies ttè tso' blëulewa ñe' ta, ese jcherdawa sulitane wa aishkuö ta. Ì ché ye' tö, e' kë wà ane ie'pa éna ñe' ta, erë e' wà ardaë ie'pa éna aishkuö ta.

¹⁸ “Yi e' yuak buaë ye' ttè wa, ese a ikî meraëyö as ie' éna iwà ar buaë. Erë yi kë e' yuak ye' ttè wa, ì bikeitsé ese tö ane iéna, e' kos yërdattsane iyökî. E' kuëki ye' ttö kukueblö a' tö bua'ie.”

Jesús mì ena ie' èlpa debitu ie' weblök
(*Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35*)

¹⁹ Eta Jesús mì ena ièlpa ena ikutapa e'pa debitu ie' weblök. Erë ie' tkër wé pè' tso' tajë e' shua, e' kuëki ie'pa kë dë'wa ie' ska'. ²⁰ E' biyö ché yile tö ie' a:

—Be' mì ena be' èlpa ena be' kutapa e'pa shkõ be' weblök.

²¹ Ie' tö iüte:

—Èkëkë, erë ye' tö a' a iché tö wépa tö Skëköl ttè ttsé ta iwà iütéitö, ese pa dör wes ye' mì ena ye' èlpa ena ye' kutapa es.

Siwa' tajë e' wöklö'wé Jesús tö
(*Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41*)

²² Etökicha ta Jesús e' iéka kanò a ittökata pa ta, ta ichéitö ie'pa a:

—Mishka batsöri wishet.

Eta ie'pa míyal. ²³ Ie'pa mirwaiä ta ie' kapowa kanò a. E' dalewa siwa' batsineka tajë tö di' uyéka tajë ta kanò a di' iënekami katsirkewatke. ²⁴ E' kuëki ie'pa tö itj'wéka ta ichéraitö ia:

—jA s'wöbla'ukwak! jA s'wöbla'ukwak! jSe' duöürmi!

Eta ie' e' kéka ta siwa' ena di' yöli uñéitö ta iwöklönewa míane alamië.

²⁵ E' ukuökî ta ie' tö iché ie'pa a:

—¿Wes a' erblöke ye' mik, e' de?

Erë ie'pa suanéka tajë, tkinewa tajë ta ñni chakéka:

—¿Yi dör wëm wí? jE' ttö dalöie di' tö ena siwa' tö!

Wëm eköl a aknamapa tso' tajë e' bua'wëne Jesús tō

(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶ E' ukuökj ta ie'pa mía demi ká kiè Gerasa ate batsöri wışhet Galilea wöshaë ee. ²⁷ Mik Jesús e' yéttsa de ká sí kj, eta wëm eköl de ie' ska', e' a aknamapa tso'. Ie' dör Gerasa wak. Iaiäe ie' sene'mi sume, kë serku'ia u a, ie' serke pö a. ²⁸ Mik ie' tō Jesús sué, eta ie' anekā tajë ta ie' tkéwā kuchë kj. Ie' iché Jesús a:

—A Jesús, be' dör Skëköl dör iyi ulitane tsata e' alà. ¿Iök be' de ye' tsiriuk? Ye' múat bërë. Ye' kköchö tajë be' a tō kë ye' we'ikar.

²⁹ Jesús tō ichétke wimblu sulusi a kewé: “Be' e' yöttsa wëm se a.” E' kuëkj wimblu tō ie' a iché es. Iaiäe ie' we'ikbitu aknama tō. Këkraë aknama tō ie' wö aliwëke. E' kuëkj pë' tō ie' muëke iulà a iklö a tabechka daloie wa, erë e' batsélor ie' tō tottola ta aknama tō ie' kī aliwëka patkëmi wé kë yi serku' ese ska'. ³⁰ Eta Jesús tō ie' a ichaké:

—¿Ima be' kiè?

Ie' iüté:

—Ye' kiè Tajë Wakpa.

Ie' a aknamapa tso' tajë, e' kuëkj ie' tō iüté es. ³¹ Ie'pa kköchöke tajë Jesús a: “Kë sa' patkarmi kauk tajë tso' işkië e' a.” ³² Tsinet kabata kulī' a köchi iëter tajë chkök, e' kuëkj wimblupa kköchöke Jesús a: “Kawö mú sa' a e' tiukwā köchipa jaì a.” Jesús tō ikéwö mé ie'pa a. ³³ Eta ie'pa

e' yélur wëm a ta ie' tiélur köchipa a. Köchi kōs poneka tunemirak ká spé mik brulongonemi batsöri a ta ee iduolur.

³⁴ Mik köchi kkö'nukwakpa tō isué, eta itkayalmi ta itté ppëkarakitö ká e' wa'ñe. ³⁵ Pë' de tajë iweblök tō i tka. Mik ie'pa de Jesús ska', eta wëm a aknamapa yërulune tajë, e' sué ie'pa tō itkër Jesús wörkj datsi' iéne éna ká anene buaë. E' tō ie'pa suawé. ³⁶ Wëpa tō i tka e' sué, e'pa tō ipaké ie'pa a tō wes wëm a aknamapa bak e' buanene. ³⁷ Ká e' wakpa ulitane suane tajë, e' kuëkj ie'pa kköché Jesús a: “Be' e' yöttsa sa' ká a.” Eta Jesús e' iéka kanò a ittökatapa ta ta imiatke. ³⁸ Eta wëm a aknamapa yërulune e' kköché Jesús a: “Ye' shkakmi be' ta.” Erë Jesús tō iüté:

—Au, be' e' tsúat. ³⁹ Be' yúne be' u a ta i kōs wé Skëköl tō be' a, e' pakö sulitane a.

Ta ie' mía, ta i kōs buaë wé Jesús tō ie' a, e' pakéitö sulitane a.

Jesús tō Jairo alà busi shke'wékane ñies alaköl bua'wëneitö eköl

(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰ Mik Jesús dene batsöri iōshet, eta pë' tso' tajë ie' panuk, e' kuëkj ie'pa tō ie' kiéwā ttsë'ne bua' wa. ⁴¹ Eta wëm eköl kiè Jairo e' de. Ie' dör judiowak ñi dapa'wo wé e' wökir eköl. Ie' e' téwā wöwakköt Jesús wörkj ta ikköchöke tajë ie' a: “Mishka bet ye' u a.” ⁴² Jairo alà dör

ekla ě wák dör alaköl k_i duas tso' dabom eyök k_i bök ulatök (12), e' duökewatke.

Jesús miria, e' dalewa tajë pë' dami, e' tērdami ie' mik. ⁴³ E'pa shūa alaköl dami eköl e' du'mi alakölpa duè wā e' k_i duas de dabom eyök k_i bök (12). Ì kōs tso' ie' wā e' ewēwaitō yēs s'kapeyökwak k_i, erē kē yi ā ibuanene. ⁴⁴ Ie' dēwā tsinet Jesús tsī kker tā idatsi' bata kéwaitō. E' wōshā tā ipē wöklōne tā ibuanene buaē. ⁴⁵ Etā Jesús tō ichaké:

—¿Yi tō ye' ké?

Sulitane tō iché:

—Kē sa' wā be' kàne.

Pedro tō iché ia:

—A s'wōbla'ukwak, pë' tso' tajë e' tērdami be' mik.

⁴⁶ Erē Jesús tō iché:

—Ye' ittsé tō ilè tka ye' diché wa. E' kuēk_i ye' wā ijcher tō yile tō ye' ké.

⁴⁷ Mik alaköl buanene, e' tō isué tō kē ie' a e' blēnukia tā ide Jesús ska' painéka tajë suane wa. Ie' e' tkéwā kuchē k_i Jesús wörk_i tā ie' e' chéka sulitane kukua tō ì kuēk_i Jesús kéwaitō. Ie' tō iché: "Mik ye' tō be' kéwā, e' wōshāē tā ye' buanene." ⁴⁸ Jesús tō iché ia:

—A alà busi, be' erblé ye' mik, e' kuēk_i be' buanene. Be' yúne bēre.

⁴⁹ Ie' ttōkeia alaköl tā, e' dalewa eköl bitē Jairo u ā, e' debitū tā iché Jairo ā:

—Be' alà busi blēnewatke. S'wōbla'ukwak kē tsiriwaria.

⁵⁰ Mik e' ttsé Jesús tō, etā ie' tō iché Jairo ā:

—Kē be' tkinuk. Be' erblō ye' mik ě, be' alà busila buardane.

⁵¹ Mik ie'pa de Jairo u ā, etā Jesús kē wā yi kàne shkōkwā wé busila nu me'r eē. Pedro ena Santiago ena Juan ena alà yē ena imì, e'pa ě kiéwaitō e' tā. ⁵² E' dalewa sulitane iūke alárke tajë. Erē Jesús tō ie'pa ā iché:

—Kē a' iūkia. Busila kē du'wā, ikapōme'r ě.

⁵³ Sulitane wā ijcher tō busila duowā, e' kuēk_i ie'pa tō ie' wayuéka jañeitséka tajë. ⁵⁴ Erē Jesús tō busila ulà klō'wéwā, tā iché ie' a:

—¡A tayēla, be' e' kōka!

⁵⁵ Etā ishkenekane, e' bet tā ie' e' kéka tā Jesús tō iché ie'pa ā:

—Itiō.

⁵⁶ Iyē ena imì tkirulune iweblök. Etā Jesús tō iché ie'pa ā:

—Ì tka íe, e' kē char yi ā.

9

Jesús tō ittōkatapa patké s'wōbla'uk

(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

¹ Jesús tō ittōkatapa dabom eyök k_i bōl e'pa dapa'wé tā diché méitō ie'pa ā aknamapa ulitane trē'woyal. Ñies kawō méitō ie'pa ā s'kirirke bua'wone.

² Ipatkérak ì blúie Skéköl tso' e' tté buaē pakök ñies s'buawukne. ³ Tā ie' tō iché ie'pa ā:

—Mik a' mi'ke, etā kē ì tsarmi. Shko kéli, sku', íyi

ñanoie, inuköl, datsi' skà, ese kos kē tsarmi.

⁴ Mik yile tō a' a' iché a' kapörö, etā a' tso' ká e' a' e' dalewa a' kapörö ie' u' ē a'.

⁵ Etā ká wele wakpa kē wā a' kinewa, e' tā a' e' yölur ká e' a, tā kapo tso' a' klöttö mik, e' ppöo a' tō. E' tō ie'pa a' ikkacheraē tō ie'pa dör Skëköl bolökpa.

⁶ Etā ie'pa míyal judiowak ké tsitsir kos a' Skëköl tté buaē pakök ñies s'kirirke bua'ukne.

Herodes tō ibikeitséka tajë tō yi dör Jesús

(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷⁻⁸ Herodes dör Galilea wökir, mik e' tō i' kos weke Jesús tō e' tté ttsé, etā ie' tō ibikeitséka tajë tō yi dör Jesús. Welepa tō icheke tō Jesús dör Juan S'wöskuökwak kötewā e' shkenekane. Welepa tō icheke tō ie' dör Skëköl tteköl bak kié Elías e' shkenekane. Welepa tō icheke tō ie' dör Skëköl ttekölpa skà bak esepa wele shkenekane. ⁹ Erë Herodes tō iché:

—Ye' wák tō Juan kuli' tökök patkë', e' tā wëm tté ttséyo tso' íyi uk tajë s'tkiwë ekkë ¿e' dör yi?

E' kuëki Herodes éna suluë Jesús suakwā.

Pë' dōka mil skeyök e'pa tié Jesús tō

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰ Mik Jesús ttekölpa tsá e'pa dene, etā i' kos wé ie'pa tō, e' pakéne ie'pa tō Jesús a. Etā Jesús tō ie'pa kiémi e' tā dö tsinet ká kié Betsaida wé

kē yi serku' eē. ¹¹ Erë mik pë' malepa wā ijchenewa, etā ie'pa mí itöki tā ie'pa kiéwaitö buaē. I' blúie Skëköl tso' e' tté buaē paké ie' tō ie'pa a' ñies s'kirirke bua'wéneitö.

¹² Mik ká tuirketke, etā Jesús ttökatapa dabom eyök kí bөл (12) e'pa de ie' ska' tā ichérakitö ia:

—Ká i' kí kē i' ku' katanoie ñanoie, e' kuëki ie'pa yuömi as ie'pa mi' ká tso' tsinet ena pë' serke tsinet esepa ska' chké tauk ñe ena kapökrö.

¹³ Jesús tō ie'pa a' iché:

—Ie'pa tiö a' tō.

Ie'pa tō iüté:

—Sa' wā pan skel ena nima bötö e' ē tso'. Kē sa' mine ikí tauk, e' tā i' tso' sa' wā e' kē dökka ie'pa tajë ekkëpa tioie.

¹⁴ Wëpa tso' eē dōka mil skeyök (5000), e' kuëki ittökatapa tō iché es. Erë Jesús tō ie'pa a' iché:

—A' tō ie'pa kö e' tkökser iski ek tsiní ek tsiní dabom skeyök (50) dabom skeyök.

¹⁵ Es ie'pa tō iwé tā pë' ulitane e' tkéser. ¹⁶ E' ukuöki tā ie' tō pan skel ena nima bötö, e' klö'wé tā iká sué ká jai a' tā wëstela chéitö Skëköl a. E' ukuöki tā ie' tō pan ena nima blaté mé ittökatapa a' as ie'pa tō iwatiö pë' a. ¹⁷ Mik ie'pa chké de wë', etā ibata aṭe, e' shtérakitö iéne dōka kköla dabom eyök kí bök (12).

Pedro tō iché tō Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' (Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

18 Etökicha t̄a Jesús tso' ittökatapa ē t̄a. Ie' tso' S'yě t̄a ttök, t̄a eē ie' tō ie'pa a ichaké:
—¿Ima pē' tō ichè tō ye' dör yi?

19 Ie'pa tō iüté:

—Welepa tō icheke tō be' dör Juan S'wöskuökwak. Welepa skà tō icheke tō be' dör Skököl tteköl bak kiè Elías e' shkenekane. Welepa skà tō icheke tō be' dör Skököl ttekölpa bak k̄a iaiäe e' wele shkenekane.

20 Ie' tō ie'pa a ichaké:

—Erë ¿ima a' ichè, ye' dör yi?

Pedro tō iüté:

—Be' dör wé pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'.

Jesús e' biyö ché tō ie' tterawa

(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

21 Erë Jesús kē w̄a ie'pa kàne yi a ichök yi dör ie'.

22 Ñies ie' tō iché:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' weirdäe tajë. Judiowak kuëblupa ena sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk tte dalöiëno wa wakpa tō ye' waterattsa. Ye' tterawa, e' k̄i k̄a de mañat et̄a ye' shkerdakane.

23-24 E' ukuöki t̄a ie' tō iché ie'pa ulitane a:

—Yi e' tsatkak ittèw̄a yöki, ese kē ulà a sene michoë döpa. Erë yi e' mettsa ttèw̄a ye' dalërmik, ese ulà a idöraë. E' kuëki yi e' yuak ye' ttökataie, ese kē kàne tkinukia e' k̄i. E' skéie kekraë ikawöta e' chök dö ittèw̄a wötëulew̄a krus mik ekké. Es ie' k̄awöta shkök ye' itöki. 25 Íyi ulitane

tso' k̄a i' a, e' de a' ulà a, erë sene michoë kē dè' a' ulà a, e' t̄a e' dör ¿ie bua' a' a? 26 Mik ye' dör S'ditsö Alà, e' dene ye' olo wa, ñies ye' Yé olo wa, ñies ibiyöchökwakpa batse'r e'pa olo wa, et̄a wépa jaëne ye' k̄i, esepa k̄i ye' jaërdaë ñies. 27 Mok̄i ye' tō a' a ichè tō a' tso' íe, e' welepa tō i blúie Skököl tso' e' sueraë kam iblërulur e' yöki.

Jesús tō ilo t̄a' tajë e' kkaché ittökatapa a

(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

28 E' k̄i k̄a de p̄aköl (8) ulatök, et̄a Jesús miã kabata a ttök S'yě t̄a. Pedro ena Juan ena Santiago e'pa mítser iw̄a e' t̄a. 29 Ie' tso' ttök S'yě t̄a, et̄a iwö manenettsa miã kuã'k̄i dalölöë ñies idatsi' miã saruruë wöñarke dalölöë. 30 E' wösh̄a t̄a wépa de iëter bül tso' ttök ie' t̄a. Ie'pa dör Skököl ttekölpa bak k̄a iaiäe kiè Moisés ena Elías e'pa. 31 Ie'pa olo bunek̄a tajë dalölöë. Ie'pa iëter kapakök Jesús t̄a wēs ie' tterawa pē' tō Jerusalén as iwà tkö wēs Skököl k̄i ikiane es. 32 Pedro ena iyamipa bül, e'pa tteke kapèw̄a tō tajë. Erë mik ie'pa t̄i'nekane bua'ie, et̄a ie'pa tō Jesús olo tajë e' sué, ñies wépa bül iëter ttök ie' t̄a e'pa suérakitö. 33 Mik Moisés ena Elías mitkene, et̄a Pedro tō iché Jesús a:

—A S'wöbla'ukwak, buaë se' tso' íe. Sú sa' tō úla yuëka mañatkuela, etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a.

Erë i cheke Pedro tō e' wà kē ane ie' éna. 34 Pedro

ttökeia, e' wö shà tã mochka tō ie'pa kitéwa. E' tō ie'pa suawé tajë. ³⁵ Mochka shua ie'pa tō ttō ttsé tō iché: “Se dör ye' alà, e' pairi'bitubak ye' tō idi' wa a' blúie. Ie' ttō iütö.”

³⁶ Mik ie'pa tō ttè e' ttsé, etã ie'pa tō isué tō Jesús atë dur ekörla. Erë ì ttsé ie'pa tō, ì sué ie'pa tō, e' blé ie'pa tō ier a, kë ie'pa wã ipakane yi a dö aishkuö tã.

Duladula eköl tteke aknama tō e' bua'wéne Jesús tō
(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Bule es tã ie'pa tso' kabata a e'pa biteyal, etã tajë pè' de Jesús ñaletsuk. ³⁸ E' shua wëm tso' eköl, e' tō iché aneule:

—A s'wöbla'ukwak, be' we'ikèyö, ye' aladulaköl saü, e' dör ye' alà eköl ë. ³⁹ Mik wimblu sulusi tō ie' éna kã chöwéwa, etã ie' anekã tajë, painéka katötöë, tã ikkõ a ishuya deka tajë. Këkraë ie' we'ikekeitö siarë. Wimblu kë éna ie' akwa. ⁴⁰ Ye' kköché tajë be' ttökatapa a tō wimblu trë'úshkar erë kë ie'pa a ìone.

⁴¹ Jesús tō iché ie'pa ulitane a:

—A' wakpa kë erblötã' Skököl mik, a' kë éna kã ane. ¿Mik ye' sermirö a' tã? ¿Kos ye' tō a' dalë'ttsemirö? Be' alà tsúbitu ña.

⁴² Mik duladula de tsinet, etã aknama tō ie' éna kã chöwéwa kéu iski tã ipainekã tajë. Erë Jesús tō wimblu sulusi uñë trë'wéshkar tã duladula bua'wéneitö méneitö iyé a. ⁴³ Ì buaë wé Skököl

tō idiché tajë wa e' tō ie'pa ulitane tkiwéwa.

Jesús skà e' biyö chéne tō itterawa

(Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ì buaë wé Jesús tō, e' chekeia ie'pa tō ñi a, e' dalewa ie' tō iché ittökatapa a:

⁴⁴—Ì cheke ye' tō a' a, e' ttsö buaë, kë a' éna ichökwa: Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa pè' ulà a.

⁴⁵ Erë ì ché ie' tō e' bléulewa ie'pa yöki, e' kueki ie'pa kë éna iwà ane. Ñies ie'pa suane ichakök tō ima iwà dör.

Yi dör ibua'ie Skököl wöa
(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶ E' ukuöki tã Jesús ttökatapa ñi iütökerak tō ie'pa shua yi dömi ibua'ie imalepa tsata. ⁴⁷ Ì bikeitsök ie'pa tso', e' suéwa Jesús tō, e' kueki ie' tō alala kié eköl duéser ie' o'mik ⁴⁸ tã ichéitö ie'pa a:

—A' shua yi e' wöéwa imalepa dikia diöshet ese dör ibua'ie. E' kueki yi tō alala i'se kiéwa ye' ttö wa, ese tō ye' wák kiéwa. Es ñies yi tō ye' kiéwa, ese tō yi tō ye' patkë'bitu, e' kiéwa.

Yi kë ku' ñippök se' tã ese tō se' bikeitseke er bua' wa
(Marcos 9.38-40)

⁴⁹ Juan tō iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, wëm sué sa' tō eköl, e' tō aknama trë'wéyal be' ttö wa. Erë ie' kë ku' se' tã, e' kueki sa' tō iché ia tō kë iwaria.

⁵⁰ Jesús tō iüté:

—Yi kě ku' ñippök se' ta, ese tso' se' ta. E' kueki kě iwöklö'war.

Santiago ena Juan e'pa uñé Jesús tö

⁵¹ Jesús mi'kekane ká jai a, e' kěwö dökewatke, etä Jesús tö ibikeitsé tö ye' míä diché wa Jerusalén, ta imíä. ⁵² Ie' tö wěpa wělepa patkemi ie' yöki kewe u yulök kaporöie. Ie'pa míä demi ká tso' etk Samaria ee. ⁵³ Erë Samaria wakpa wa ijcher tö Jesús ena ittökatapa mi'ke Jerusalén, e' kueki ie'pa kě wa ikinewa. ⁵⁴ Mik Jesús ttökatapa kië Santiago ena Juan e'pa tö isué tö Samaria wakpa kě wa ie'pa kinewa, etä ie'pa tö Jesús a iché:

—A Skékëpa, ¿be' ki ikiane tö sa' tö bö' kië ká jai a ie'pa ewowa?

⁵⁵ Erë Jesús wötréene ie'pa sauk ta ie'pa uñéitö. ⁵⁶ E' ukuöki ta ie'pa míä ká skà tso' tsinet ee.

Wěpa mañal e' yuak Jesús ttökatapa

(Mateo 8.19-22)

⁵⁷ Ie'pa mirwa ñala ki ta wëm eköl tö Jesús a iché:

—A kékëpa, ye' mi'ke be' ta ká wa'ñe wé be' mırö ee.

⁵⁸ Jesús tö iiuté:

—Bakli' u ta', ñies dúla u ta', erë ye' dör S'ditsö Alà, e' kě wa u ta' senöie.

⁵⁹ Jesús tö iché wëm eköl skà a:

—Mishka ye' ta.

Erë wëm tö iiuté:

—A kékëpa, kawö mú ña, mik ye' yé blërkewa e' nu

wötökwa, e' ukuöki ta ye' mi'ke be' ta.

⁶⁰ Jesús tö iiuté:

—Wěpa dör wës s'duulewa es Skököl wöa, as esepa tö iyamipa nu wötö. Erë be' yú, i blúie Skököl tso' e' tté pakök sulitane a.

⁶¹ Wëm eköl skà tö iché Jesús a:

—Ye' e' yuak be' ttökataie, erë kewe kawö mú ña shkoie e' chökät ye' yamipa a.

⁶² Jesús tö iiuté:

—Yi e' yué ye' ttökataie ta i kos méatitö ye' dalërmik, erë ibikeitséneitö taië, etä ese kě ki i blúie Skököl tso' e' mène.

10

Jesús tö ittökatapa dabom kuryök ki böl (72) e'pa patké

¹ E' ukuöki ta Skékëpa Jesús tö ittökatapa skà shushtë dökä dabom kuryök ki böl (72) patkemi ie' yöki kewe böl böl wé ie' mi'ke ese ska'.

² Ie' tö iché ie'pa a: “Moki pë' tso' taië e' ki Skököl tté buaë kiane ttsè. Esepa dör wës iyiwö tso'tke wë'iaë shtë es, erë ishtökwakpa kě dör taië. E' kueki a' tö ikiö kanè wák a' tö ishtökwakpa patkö. ³ A' yú. Ye' tso' a' patkök ye' tté pakök pë' shua wës obejala èmi namu tso' taië, ese shua es. ⁴ Inuköl skúla ena dali skú ena klökkuö skà, ese kos kě tsarmi yës. Ñies yi kué a' tö ñala wa, ese kě ta a' ttök taië.

⁵ Mik a' dewa yile ska', etä kewe ichö ie'pa a' tö 'Skököl er buaë chö a' a.' ⁶ Ie'pa tö a' kiéwa er bua' wa, e' ta Skököl er buaë chöraë ie'pa a. Erë

kě idör es, e' tã Skëköl kë er buaë chõpa ie'pa a. ⁷ Ie'pa tã a' kiéwã buaë, e' tã a' e' tsúat u e' a. Ttè tso' e' tã ichè i' es: 'Kaneblökwak chkõmi ì kanewekeitõ e' ské wa.' E' kuekì ì meke ie'pa tã a' a ñè yè, e' ñú, e' yõ. U e' ã a' a' e' tsúat a' tso' kã e' a e' dalewa. ⁸ Kã wé a' demi tã kã e' wakpa tã a' kiéwã buaë, e' tã ì mekeitõ a' a' ñè e' ñú. ⁹ Ie'pa duõke, e' tã e'pa bua'üne. Ñies ichõ ie'pa a: 'Ì blúie Skëköl tso' e' kèwõ dewatke tsinet a' o'mik.' ¹⁰ Erè kã wele wakpa kë wã a' kinewã, e' tã a' yú ie'pa ñalã wa tã ichõ ie'pa a: ¹¹ 'A' kãpo tso' sa' klöttõ mik, e' ppée sa' tã iwã kkachoie tã a' dör Skëköl bolõkpa. Erè a' wã ijchenú tã ì blúie Skëköl tso' e' kèwõ dewatke tsinet a' o'mik.' ¹² Ye' tã a' a' ichè tã mik Skëköl tã a' chakeketke inuí kì aishkuõ tã, etã kã e' wakpa weirdaë siarè Sodoma wakpa bak senuk suluë e'pa tsata.

Kã mañat wakpa weirdaë siarè

(Mateo 11.20-24)

¹³ "A Corazín wakpa, a Betsaida wakpa, iwëstela ìna a' tã! Ì kë or yi a ese wé ye' tã tãie a' wõrkì, erè kë a' er maneõne. E' úpa ye' tã Tiro ena Sidón e' wakpa wõrkì, e'ma kã ìaiaë ie'pa er maneõbak. Ie'pa tã eriane datsi' ajaë ese iè'kabak, ñies ie'pa e' tkè'kabak muluchka kì iwã kkachoie tã ie'pa er mane'wé Skëköl a. ¹⁴ E' kuekì ye' tã ichè tã aishkuõ tã mik a' wõchakirketke a' nuì kì e' kèwõ

de, etã a' wõmerdattsa weinuk tãie shute Tiro ena Sidón wakpa tsata. ¹⁵ A Cafarnaúm wakpa, kë a' tã ibikeitsök tã a' mi'mitser kã jaì a. Ie' tã a' patkerami diõshet wé s'wimblu weirke ee."

¹⁶ Etã Jesús tã ichè ittõkatapa a: "Yi tã a' ttõ ttseke tã iutekeitõ, ñies ese tã ye' ttõ ttseke tã iutekeitõ. Yi tã a' wateke, ñies ese tã ye' wateke. Ñies yi tã ye' wateke, ese tã Skëköl tã ye' patkè, e' wateke."

Jesús ttõkatapa dabom kuryök kì bõl (72) e'pa dene

¹⁷ E' ukuõkì tã Jesús ttõkatapa dõkã dabom kuryök kì bõl (72) patkè' ie' tã, e'pa dene ttsè'nerak buaë. Ie'pa tã ichè ie' a:

—A Skëkëpa, aknamapa tã sa' ttõ dalõie be' ttõ wa.

¹⁸ Ie' tã ie'pa iute:

—Tõ. A' e' alékã Satanás kì je'. Ye' isuë tã ie' bateshkar kã jaì a wes alá wõñar es. ¹⁹ Ye' tã a' a' diché mé e' alokã tkabè kì ena bachè' kì ñies e' alokã Satanás diché kì. Es kë ì tã a' we'ikepa. ²⁰ Kè a' ttsè'nuk buaë wimblupa sulusi tã a' ttõ dalõie, e' ã kuekì. E' skéie a' kiè tso' kitule kã jaì a sene michoë yèkkuõ kì, e' kuekì a' ttsè'nú buaë.

Jesús ttsè'ne buaë

(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Jesús tso'ia ttõk ittõkatapa tã, e' shua Wikõl Batse'r tã ie' ttsè'wé buaë shute. Ie' tã ichè: "A ye' Yè, be' dör íyi ulitane tso' kã jaì a ena kã i' a e' Këköl. Be' tã ttè ikkè blè'wã pè' wã siwã jcher iskië ena

erbikō tajē esepa yōki. Erē ikkachéwābō s'ēsela a. Es be' kī ikiane, e' kuēki be' iwé es. E' kuēki be' kikékayō.”

22 Jesús tté S'yé tã one tã ichéitō pè' tso' ee e'pa a: “Ye' Yé tō íyí ulitane méat ye' ulà a. Ye' dör Skëköl Alà, kē yi wã ijcher mokī tō wēs ye' dör, e' jcher ye' Yé ã wã. Ñies kē yi wã ijcher mokī tō wēs ye' Yé dör, e' jcher ye' ã wã. Ñies wépa a ye' éna ikkachakwã esepa wã ijchermi.”

23-24 Etã Jesús wötréene ittōkatapa kke tã ichéitō ie'pa ã: “Ye' tō a' a ichè tō Skëköl ttekölpa tajē ena blu'pa bak kã iaiã esepa tajē tō, ì sué a' tō, e' kkeyè' siarè sué, erē ie'pa kē wã isune. Ñies ì ttsé a' tō, e' kkeyè' siarè ie'pa tō ttsè, erē ie'pa kē wã ittsène. E' kuēki wépa tō ì sué a' tō e' sué, ayécha buaé esepa.”

Samariawak buaé e' pakè

25 Etōkicha tã s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa ese eköl debitu Jesús ska', e' tō ie' a ichaké itsaioie:

—A s'wöbla'ukwak, ¿Ì wèmi ye' tō as sene michoé dö ye' ulà a?

26 Jesús tō ie' a ichaké ñies:

—¿Ì tso' kitule Skëköl yëkkuö kī? ¿Ìma e' wà dör be' a?

27 Etã s'wöbla'ukwak tō iiüté:

—Skëköl yëkkuö tō iché: ‘Skëköl dalëritsö a' er kos wa, a' wák kos wa, a' diché kos wa, ena a' erbikè kos wa.’ Ñies e' tō iché: ‘A' malepa dalëritsö wēs a' wákpa e' dalër es.’

28 Jesús tō iché ie' a:

—Be' tō iiüté buaé. Be' tō iwé es, e' tã sene michoé döraé be' ulà a.

29 Erē ie' e' tsatkak ttè e' yōki, e' kuēki ie' tō Jesús a ichaké:

—Etã s'yamipa chë Skëköl yëkkuö tō, ¿esepa dör s'yamipa wése?

30 Etã Jesús tō iiüté ttè i' wa:

—Wëm eköl datse Jerusalén, e' micho Jericó, etã ñalã wa akblökwakpa tō ie' klö'wéwã. Ì dami iwã kos dö idatsi' e' bléwarakitö. Ie' ppéraitö tajē tã imíyal. Ie' méat tër ie'pa tō ñalã ska', tsir etã iduowã. 31 Etã judiowak eköl dör sacerdote e' dami ñalã e' kī. Mik ie' tō wëm tër shka'ule e' sué, etã ie' tkami bánet iyōki. 32 Es ñies judiowak skà eköl dör Leví aleri kanëblöke Skëköl wé a, e' dami ñalã e' kī. Mik ie' tō wëm tër shka'ule, e' sué, etã ie' ñies tkami bánet iyōki.

33 Erē samariawakpa kē mik a' wödör, sueke a' tō sulué, esepa eköl dör wëm, e' dami ñalã e' kī. Mik ie' tō wëm tër shka'ule e' sué, etã ie' wa iwër siarè. 34 Ie' de iska', tã wé ishka'ne e' paskuëitö vino wa, paikléitö kiö wa, tã ipatrëwãitö datsi'tak wa. E' ukuökī tã ie' tō itkéka iwák burro kī tsémi wé s'kaporö ese wé a, tã ee ie' tō ikkö'néia ipasuëia buaé. 35 Bule es tã samariawak tō s'kaporö wé, e' wák patué inuköl döka s'kanëblö kã böt e' ské ekké, tã iché ie' a: ‘Wëm shka'ule i' kkö'nú ña. Ilè kī tué be' tō ie' a,

e' ta e' ki ye' tō be' patuerane mik ye' dene etā.'

³⁶ Etā Jesús tō ichaké s'wōbla'ukwak a:

—Wēm shkā'wé ak-blōkwakpa tō e' sué ie'pa mañal tō, ¿ie'pa wé tō idalēritsé moki wes s'kawōta s'yamipa dalēritsök es?

³⁷ S'wōbla'ukwak tō iūté:

—Wé tō isué er siarē wa e'.

Jesús tō ie' a iché:

—Es be' yú ta iú wes samariawak tō iwé es.

Jesús mía Marta ena María ska'upakök

³⁸ Jesús ena ittōkatapa míyal ñalā wa dō Jerusalén, ta ie'pa de ká tsir ese a. Ee alaköl serke eköl kié Marta, e' tō Jesús kiéwa buaé ie' u a.

³⁹ Marta èl, kié María, e' e' tkéwa tsinet Jesús ska', ta ì cheke Jesús tō e' ttsök ie' tkër.

⁴⁰ Erē Marta wa kanè tso' taië iu a kanewè, e' kuëki ie' de Jesús ska' ta ichéitō ie' a:

—A Skëkëpa, ye' èl tō ye' méat ekörla u kanéuk, ¿e' kè ki be' tkine? Ichö ie' a tō ye' kimú.

⁴¹ Erē Jesús tō iūté:

—A Marta, a Marta, taië be' e' tkiuke kanè tso' taië be' u a e' ki, ⁴² erē iyi etkë, e' dör ibua'ie, e' shushté María tō wè. Kë yi tō iyepatssa iulà a.

11

Jesús tō ittōkatapa wōbla'wé ttök S'yé ta

(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

¹ Etökicha ta Jesús tso' ttök S'yé ta. Mik ie' tté one, etā ie' ttōkatapa eköl tō ie' a iché:

—A Skëkëpa, Juan S'wōskuökwak tō ittōkatapa wōbla'g ttök S'yé ta. Es ñies sa' wōbla'ú ttök S'yé ta.

² Jesús tō ie'pa a iché:

—Mik a' ttöke S'yé ta, etā ichö ie' a i' es:

'A Sa' Yé, as be' dalöiö sa' tō ì ulitane tsata.

As be' dō sa' blúie da'aie.

³ Chkè kiane sa' ki senoie, e' mú sa' a ká bit ekkë.

⁴ Sa' malepa kos e' nuì olo'yeta' sa' tō ie'pa ki,

e' kuëki sa' nuì olo'yö sa' ki.

Kë sa' martssa tō ì sulu tō sa' erkiöü.'

⁵⁻⁶ Ñies ie' tō ie'pa wōbla'wé ttè i' wa:

—Sö ichèmi tō a' wele wa yami tso' eköl, ese ska' a' mía nañewe ká shaböts, ta a' tō iché ie' a: 'A yami, írö ye' yami datse bānet, e' debitu ye' ska', erē ye' kë wa ì ta' mè ie' a. Be' we'ikèyö, pan peitö ña mañat.'

⁷ Be' yami e' tō a' iūtèmi i' es: 'Kë ye' tsiriwar. Ukkö wötënewatke. Ye' ena ye' ala'r, sa' e' téwatke kapökwa. Ye' kë e' köpaka ì muk be' a.'

⁸ Jesús tō iché ie'pa a tō u wák e' kë e' köpaka chkè muk a' a, a' dör iyami e' è kuëki. Erē a' tō ikié kröröë, kë wöklör ekkë, e' ta ie' e' kōraka

ta ì kos kiane a' ki, e' meraëitö a' a, a' tō ie' a ikié kröröë e' kuëki.

⁹⁻¹⁰ "Wépa tō iyi kié Skëköl a, esepa a imeraëitö. Wépa tō iyi yulé ie' ska' esepa tō ikueraë. Wépa tō ie' chaké, esepa kierawaitö weshke. E' kuëki ì kiane a' ki e' kiö ie' a, etā ie' tō a' a imeraë; e' yulö ie' ska', etā a' tō ikueraë; ie'

chakö, etä ie' tö a' kierawa weshke.

¹¹ “Kě alà yě wéne tö tkabě mepa ilà a nima kiéitö e' skéie. ¹² Nies kě a' wéne tö bachë' mepa ilà a dakro sia' kiéitö e' skéie. ¹³ A' dör pë' suluë erë e' tö iyi buaë meke a' alà a. jE' yita buaë S'yě tso' ká jai a e' tö Wiköl Batse'r meraë yi tö ie' a ikié ese a!”

Judiowak tö Jesús kkaté

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.20-27)

¹⁴ Etökicha ta Jesús tso' aknama trë'ukshkar wëm eköl a. Aknama tö wëm e' ttö wöblë'owa. Mik aknama mía, etä wëm ttékane buaë. Wépa kos tö isué, e'pa tkirulune iweblök. ¹⁵ Erë ie'pa welepa tö iché: “Beelzebú dör bë, e' diché wa ie' tö ie'pa trë'wekeyal.”

¹⁶ Ie'pa welepa skà éna Jesús tsaiak, e' kuëki ie'pa tö ikié ie' a tö ì kě or yi a ese úitö iwà kkachoie tö mokj ie' patkë'bitu Skëköl tö. ¹⁷ Erë ì bikeitseke ie'pa tö, e' suéwa ie' tö, e' kuëki ie' tö ie'pa a iché:

“S'serke ká etkë ki, e' ñi blabatsélor ta iñippöke iwakpa ë ñita, kě wöklör, e' ta ie'pa wákpa ë ñi eukewa kě diché ta'ia. Nies ñi yamipa ë e' kékä ñippök ñita, kě wöklör, e' ta ie'pa sulunewa mía siarë. ¹⁸ Es ñies Satanás mú tö aknamapa trë'wéyal, e' ta ie' tso' ñippök iwakpa ë ta. ¿Wes ì blúie ie' tso' e' sermiia? A' icheke tö aknamapa

trë'wéyal ye' tö Beelzebú diché wa, e' kuëki e' ché ye' tö. ¹⁹ Ye' tö itrë'úpaya Beelzebú diché wa, e'ma ¿yi diché wa a' klépa tö itrë'wéyalmi? Ie'pa kě a itrë'nukyal Beelzebú diché wa. E' kuëki ¿wes a' tö ye' kkatëmi tö ye' tö itrë'wekeyal Beelzebú diché wa? A' wakpa klépa tö iwà kkacheraë tö a' ttè kě dör mokj. ²⁰ Aknamapa trë'wéyalyö Skëköl diché wa, e' ta e' wà kiane yënoie tö ì blúie Skëköl tso', e' kékä dewatke a' a.

²¹ “Mik wëm diché tajë tö iu kkö'neke buaë tabè wa, ì wa, etä ie' iyi kos tso' blëule buaë. ²² Erë mik wëm skà datse diché ta' tajë shutë ie' tsata, ñippök ie' ta, etä e' e' aléka iki ta iyi mik ierblöke e' tsatkoie ena ì skà kos tso' ie' wa, e' yétsa seraä iyöki, ta ikakmémitö iyamipa a.*

²³ “Yi kě dör ye' sini', ese dör ye' bolök. Yi kě tö ye' kímë obeja kkö'nuk buaë, ese tö obeja po'wekemi.

Aknama dene wëm a

(Mateo 12.43-45)

²⁴ “Mik wimblu sulusi trë'neshkar yile a, etä imía ká sir poë wé kě yi ku' ese ska'. Ie' tso' ká yulök sènoie, erë kě ie' wa ikune. E' kuëki ie' ibikeitsé: ‘Ye' míane wé ye' trë'neshkar eë senuk.’ ²⁵ Mik ie' demine wëm e' a, etä ie' tö isué tö wëm dör wes u shuiriule buaë maneneë es. ²⁶ Etä ie' mía iyamipa kí yulök dökä kul suluë shutë ie' tsata ta ie'pa kos de senuk wëm e'

* **11:22** Ttè i' wa kiane chë tö Jesús e' aléka Satanás ki, e' kuëki ie' tö aknamapa trë'wekeyal.

a. Wëm e' miane suluë shute kenet tsata.”

Ayëcha buaë e' dör yi

²⁷ Jesús tso' ttök, eta alaköl eköl dur ee, e' tö iché aneule:

—iAlaköl tö be' tsöo', be' ta-laq', ayëcha buaë e'!

²⁸ Erë ie' iütë:

—iAyëcha buaë shute, wëpa tö Skököl ttë ttsé ta idalöiekerakitö esepa!

Wëpa dör pë' suluë esepa kë tö Jesús ttë klö'weta'

(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹ Ie'pa kī ñi dapa'wé Jesús pamik, eta ie' tö iché ie'pa a: “A' dör pë' suluë. A' tö ye' a ikieke tö ì kë or yi a ese uyö iwà kkachoie tö mokī Skököl tö ye' patkë'bitū. Erë ye' tö ilè wëraë etökicha ëme iwà kkachoie, e' dör wës Jonás ta ibak es. ³⁰ Ì bak Jonás ta e' tö iwà kkayë' Nínive wakpa a tö Skököl tö ie' patkë'bitū ie'pa pattök. Es ñies, ye' dör S'ditsö Alà, e' tö iwà kkacheraë a' a tö mokī Skököl tö ye' patkë'bitū. ³¹ Aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuì kī, eta alaköl datse ká bánet diwö tskirke e' o'mik† bak iká blúie, e' e' kōrakā Skököl wörki a' kkatök tö a' dör pë' suluë. Ká iaiaë ie' dë'bitū datse kamië shute se' blú bak kiè Salomón wā íyi jcher taië, e' ttö kittsök. Erë ìñe ta ye' dur a' shua, e' dör Salomón tsata, erë a' kë tö ye' ttö iütè. E' kuëki alaköl e' tö a' kkateraë. ³² Mik Jonás tö Nínive wakpa paut, e' tö ie'pa er maneottsā Skököl a, erë

ìñe ta ye' dur ìerö, e' dör Jonás tsata, erë a' kë er mane'ù Skököl a. E' kuëki aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuì kī, eta Nínive wakpa e' kōrakā Skököl wörki a' kkatök.

Se' wöbla buaë ena se' wöbla suluë

(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³ “Kë yi tö bö'wö tskepakā ta ibléwaitö ö ipatkéwaitö kalkuö dikja. E' skéie se' tö itkekekā kākke se' yamipa datse e'pa wö a ká ñi'woie.

³⁴ Se' wöbla dör wës bö'wö es se' chkà kos a. E' kuëki se' wöbla dör buaë, e' ta se' chkà kos e' a ká olo ta' buaë. E' dör wës se' er dör buaë es, ì kos yësyësë buaë, ese kī se' er me'rie. Erë se' wöbla dör suluë, e' ta se' chkà kos e' tso' stui a. E' dör wës se' er suluë es, ì kos suluë, ese kī se' er me'rie. ³⁵ A' e' kkö'nú buaë as a' kë e' kitö'ù tö a' wöbla wawër buaë, erë kë iwawër buaë. ³⁶ A' wöbla dör buaë, e' ta ì kos buaë, ese wër buaë a' wa. E' dör wës a' serke wé bö'wö ñarke kekraë ee es, kë ku' stui a.”

Wëstela ina fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ta

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

³⁷ Mik Jesús ttë one, eta fariseowak eköl tö ie' kiëmi chkök iu a. Eta ie' mia demi ee e' tkéseer mesā kulé kī. ³⁸ Erë fariseowak e' tö isuë tö kë ie' wā iulā pakōne wës ie'pa wöblar es, e' tö ie' tsiriwëka. ³⁹ E' kuëki Jesús tö iché ie' a:

† 11:31 diwö tskirke e' o'mik: Si'kuaie ttë e' dör sur. Kë se' wā ijcher tö ima e' chëmisö bua'ie se' ttö wa.

—A fariseowakpa, A' dör wes a' tka' kos pa skueke a' tō ikikke ē es. A' wēr buaē, erē a' er suluē. A' dör ak-blökwakpa. A' ki s'yamipa iyi kos e' kianettsa a' ē a. ⁴⁰ iA' kē ena i ane yēs! iA' kē wa ijcher tō Skököl tō se' chkà yō', e' ē tō se' er yō'? ⁴¹ S'siarēpa kimú a' iyi wa, etā i kos atdaē maneneē a' a.

⁴² iA fariseowakpa, wēstela ina a' ta! Kākōla tso' iēno chkē a kiē menta ena ruda ena iskà tso', ese kos tsá meke a' tō Skököl a. Erē a' kē serku' yēsyesē s'malepa ta. A' kē tō Skököl dalēritsetā', e' uk a' kawōtā n̄ies.

⁴³ iA fariseowakpa, wēstela ina a' ta! Kula' tso' a' n̄i dapa'wo wé a kēkēpa dalōiērtā' esepa a, ese ki a' wōbatsō e' tkökser. A' ki ikiar tō a' shkē'wē wes kēkēpa taiē shkē'wē es, wé pē' tso' taiē, e'pa wōwa.

⁴⁴ iWēstela ina a' ta! A' dör wes pō tso' kē jcher yi wa e' bata ki s'shkōrami es. Ishu dör n̄a taiē alar suluē, e' kē alar t̄tsēne s'wa.

⁴⁵ S'wōbla'ukwak t̄tē dalōiēno wa, ese tso' ekōl ee, e' tō iché Jesús a:

—A s'wōbla'ukwak, mik be' tō e' ché fariseowakpa a, etā n̄ies be' tso' sa' chök suluē.

⁴⁶ Jesús tō iūtē:

—iA s'wōbla'uk t̄tē dalōiēno wa wakpa, wēstela ina a' ta n̄ies! A' t̄tē dalōiēno taiē darērēē, ese meke a' tō s'malepa a wà dalōiē wes dali ekkeē iē s'ki es, erē a' ulatska ē kē tiētā'wā a' tō ie'pa kimoie.

⁴⁷ “iWēstela ina a' ta! A' tō Skököl ttekölpā bak ká iaiāē e'pa pō yuekene pa'ali, erē a' yēpa tō ie'pa kōtultur. ⁴⁸ Es a' tso' iwà kkachök tō i wamblē' a' yēpa tō, e' dör buaē a' a. A' yēpa tō ie'pa kōtultur, ta i'ñe ta a' tō ie'pa pō yuekene buaē.

⁴⁹ “E' kueki Skököl wa iyi jcher taiē, e' tō iyē'atbak: ‘Ye' tō ye' ttekölpā ena ye' t̄tē pakōkwakpa patkeraē Israel aleripa a, etā e'pa wēlepa tterawā ie'pa tō, n̄ies wēlepa skà we'ikeraē ie'pa tō.’ ⁵⁰ Skököl ttekölpā taiē kōtultur a' yēpa tō. Mik ká i' yōne kuaē, ⁵¹ etā Abel kōtwā Caín tō. E' itōki a' yēpa bak tō Skököl ttekölpā taiē kōtmi. Ibata kōtwā rakitō e' dör Zacarías. E' kōtwā ie'pa tō ka' tso' iyi moka Skököl a e' ena iwé e' shushā. Skököl ttekölpā kos kōtultur bak a' yēpa tō, e' nuī kierane ie' tō a' ena wēpa dör a' es, e'pa a. Mokī ye' tō a' a ichē tō Skököl ttekölpā kos kōtultur a' yēpa bak e'pa tō, e' nuī kueki a' ena wēpa dör wes a' es, esepa weirdaē siarē.

⁵² “iA s'wōbla'uk t̄tē dalōiēno wa wakpa, wēstela ina a' ta! A' wā Skököl yēkkuō tso', e' dör wes ukkō yottsā tso' es as se' wā ijcher tō wes Skököl dör. Erē e' kkēuk a' tso' a' malepa yōki. A' kē wā ijcher mokī tō wes Skököl dör, n̄ies wēpa ki e' kiane jchenoie, esepa wōklō'weke a' tō as ie'pa kē wā ijcher.”

⁵³ Etā Jesús e' yēttsā u e' a. S'wōbla'uk t̄tē dalōiēno wa wakpa ena fariseowakpa

ulunekā tajē ie' kī. Ie'pa tō ie' chakémi tajē ttè darērēē wa.
⁵⁴ Ie'pa éna ie' klō'wākwa ittè kī ikkatoie.

12

A' e' kkō'nú fariseowakpa yōkī

(Mateo 10.26-27)

¹⁻³ Etā pē' dapane tajē Jesús ska' dōkā miles, e'pa tērke ñi mik tajē. Jesús tō ichémi ittōkatapa ā kewe: "A' e' kkō'nú fariseowakpa pan wōlōwōkā yōkī. E' wā kiane chē tō a' e' kkō'nú wēs ie'pa ser e' yōkī. Ie'pa e' wamblo suluē, erē ie' ōrak tō ie'pa dōr buaē s'malepa tsāta. Kē ì ku' blēulewā ese kē kkayērpawā aishkuō tā. Ese kōs jcherdane. Ì cheke a' tō bikeitsè a' tō tō kē ittšēne, ese ttserane sulitane tō. Ì kōs cheke a' tō asas ukkō wōtēulewā shuā, ese yērdane aneule sulitane kukua. E' kuēkī a' e' kkō'nú as a' kē e' ō wēs ie'pa es.

Yi yōkī s'kawōtā suanuk
(Mateo 10.28-31)

⁴ "A ye' yamipa, kē a' suanuk yi tō s'ttetā'wā esepa yōkī. Ie'pa tō s'ttēwā, erē e' ukuōkī tā kē wēs ie'pa ā se' onukiā. ⁵ Erē sūyō a' ā ichē tō yi yōkī a' ké suanuk. A' suanú Skēkōl yōkī. Ie' tō a' ttēwāmi, e' ukuōkī tā ie' wā diché tā' a' uyowā bō' ké ā. Ye' tō iskà chēne a' ā, a' suanú ie' yōkī.

⁶ "Dúla skel tuè tottola, inukōl bōt wōshkila è, erē ie'pa kē ska' Skēkōl er chōtā'wa. ⁷ Ñies a' kē ska' ie' er chōpawa. Dō a' tsākō bitō tso'

shtaoule ie' wā. Ie' a' tā a' tuè tajē tkōkā dúla tso' tajē ese tsāta, e' kuēkī kē a' suanuk.

Wépa kē jaēne Jesús kī

(Mateo 10.32-33; 10.19-20)

⁸ "Yi e' chō sulitane wōrkī tō ie' dōr ye' dōr S'ditsō Alà, e' ttōkata, e' tā ese cheraēyō Skēkōl biyōchōkwakpa wōrkī tō ie' dōr ye' ttōkata. ⁹ Erē yi tō iblē sulitane wōrkī tō ie' kē dōr ye' ttōkata, e' tā ñies ibleraēyō Skēkōl biyōchōkwakpa wōrkī tō ie' kē dōr ye' ttōkata.

¹⁰ "Yi tō, ye' dōr S'ditsō Alà, e' chē suluē, e' nuí olo'yèmi Skēkōl tō ikī. Erē yi tō Wikōl Batse'r chē suluē, e' kē kī inuí olorpa.

¹¹ "Mik pē' tō a' klō'wéwā tsémi kkatè ye' ttè kuēkī judiowak ñi dapa'wō wé ā ō s'shulōkwakpa wōrkī ō s'wōkirpa wōrkī, etā kē a' tkinuk tō ì chēmi a' dōr e' tsatkoie. ¹² E' wōshā tā Wikōl Batse'r tō ttè eraē a' ā chē ie'pa ā."

Inukōl blú ekōl e' er me'rie inukōl è kī

¹³ Pē' dapane tajē e' ekōl tō Jesús ā iché:

—A s'wōbla'ukwak, ichō ye' èl ā tō sa' yē íyi ukuō atē kōs e' blatōō, ye' icha mú ye' ā.

¹⁴ Jesús tō iutē:

—A wēm, ye' kē dōr a' íyi shulōkwak, ñies ye' kē dōr a' íyi blatōkwak.

¹⁵ Ñies Jesús tō iché:

—Sene chōk e' kē dōku' s'ulā ā íyi tso' s'wā tajē ese wa. E' kuēkī a' e' kkō'nú íyi kkechē tajē ese kōs yōkī.

16 Etā Jesús tō ttè kleé ie'pa i' es: "Wēm ekōl dōr inukōl blū tajē, e' tō íyi wōwé tajē shūte iká kī. 17 Ie' tō ibikeitsè: 'Ye' íyi wōne tajē ¿wes e' wēmi ye' tō? Kē ichè'kaia iwé a.' 18 Etā ie' tō ichè: 'Ye' éna iane tō wes ye' tō iwēmi. Súyō iwé tkéttsa ské yuèkane pa'alī, bērie shūte, e' a ye' iyiwō kōs ena i kōs tso' ye' wā e' blekeyō. 19 E' ukuōkī tā ie' tō ibikeitsé: íyi tso' tajē ye' wā blēule, e' mik ye' sermi dō duas tajē. E' kuēkī sú ye' enū, chkō, di'yō, ttsē'r buaē.' 20 Erē Skēkōl tō iché ie' a: 'Be' kukuō darērēē, bēre nañewe be' duōwaraē, etā i kōs tso' be' wā blēule, e' atē pē' kuā'kī ulā a.' " 21 Etā Jesús tō iché: "Es itkōraē wé tō íyi blé tajē iwák a ká i' a, erē kē serku' wes Skēkōl kī ikiane es, ese wāk dōr siarē Skēkōl a."

*Kē a' tkinuk i kī
(Mateo 6.25-34)*

22 E' ukuōkī tā Jesús tō iché ittōkatapa a: "Ye' tō a' a ichè: Kē a' tkinuk i kiane a' kī senoie, chkeie, datsi'ie, iie, ese kōs kī. 23 S'tso' ttsē'ka e' kē dōr chkōk ēme, ñies s'chkā kē dōr datsi' ē ioie. 24 Dù saú a' tō. Ie'pa kē tō i kuatketā' i wōshtetā' kē tō chkè bletā', erē Skēkōl tō ie'pa tieke. E' yitā ie' a tā a' tué tajē dù kōs tsatā. 25 A' tkirke tajē e' kī, e' kē tō a' a kawō kī mepa senoie ekuölō ē. 26 E' dōr tottola erē kē a' a ior. ¿Wes a' tkirke íyi malē kī?

27 "A' tō ma'ma wōrkua bua'buāala ese saú wes italar, kē kanēblōtā', kē datsi' yuetā'. Erē blu' bak kiē Salomón, e' wā íyi ulitane

bua'buāē bak tajē, erē ye' tō a' a ichè tō ie' datsi' bua'buā, e' kē wēr buāē wes ma'ma wēr es. 28 Kākō suēsō i'ñe, bule tā iñanewa, erē Skēkōl tō ikitkeke buāala iwōrkua wa. Ie' tō kākō kitkeke es, je' yitā ie' tō a' kianeia erblō buāē ie' mik, e' paieraē! 29 E' kuēkī kē a' er mukwā chkè kī, di'yē kī, ese kōs kē kī a' tkinuk. 30 Pē' kē tō Skēkōl dalōiē esepa tkirke tajē íyi kōs ekkē kī. Erē i kōs kiane a' kī e' jchertke a' Yē wā. 31 E' skēie i kōs blúie Skēkōl tso' e' kī a' er mú keweie. A' tō iwé es, e' tā ñies íyi ñekkē dōraē a' ulā a."

*Íyi buāē bleke ká jai a
(Mateo 6.19-21)*

32 "A ye' obejapala, kē a' suanuk i yōkī. A' kē dōr tajē, erē S'yē er buāē chōke a' a. Ie' tō a' shushté as i blúie ie' tso' e' dō a' ulā a ie' tā ñitā. 33 Í tso' a' wā, e' wataútsa tā iské mú s'siarēpa a. Í dōr buāē Skēkōl a, e' ú, etā es a' a íyi bua'buā blērdaē ká jai a wes inukōl blēsō, i kē nurta'wā, ese a es. Eē akblōkwakpa kē a iekiblēnuk, ñies powak kē a ikatanukwā. 34 Wé a' íyi bua'buā tso' eē a' er me'rie ñies, e' kuēkī a' íyi blō ká jai a."

A' tso' erki Jesús datsene e' panuk

35-36 "A' tso' erki wes kanē mēsopa tō iwōkir tso' ula-batsē kēwō tkō'uk datsene, ese panē es. Ie'pa tso'tke ie' panuk datsi' iēnetke ikanewoie, ibō'wō tskékatke buāē. Mik iwōkir de tā ichakē ukkō a, etā bet tā ie'pa ukkō

ppée ie' a. ³⁷ Wépa kué iwökir tö ttsë'ka ie' panuk mik ide etä, ayëcha bua esepa. Mokī ye' tö a' a ichè tö ie' e' paiöraë wes chke watiökwak es ta ikanè mésopa keraëitö e' tkökser kula' kī tā ie'pa tieräëitö chke buaë wa. ³⁸ Kanè mésopa kué iwökir tö ttsë'ka ie' panuk ká shaböts alè ö ká ñirketke alè etä, ayëcha buaë esepa. ³⁹ Erë a' éna ianú tö u wák mú wä ijcher tö wekkë akblökwak datse, e'ma ie' kë tö kawö mepa yi a dökwa iyyi ekiblök. ⁴⁰ Es ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' datsene mik a' kë ku' ye' panuk etä, wes akblökwak es. E' kueki a' tso' erki."

Kanè mésopa bøl eköl dör buaë, eköl dör suluë
(Mateo 24.45-51)

⁴¹ Pedro tö Jesús a' ichaké:

—A Skëkëpa, ttè wakleébö çe' dör sa' ë a ö sulitane a?

⁴² Ie' iüté: "Kanè méso yësyësë kabikeitsö buaë, ese mekekä iwökir tö imalepa kuebluie ie'pa tiök kekraë mik kë iku' e' dalewa. ⁴³ Iwökir dene tā ikuëitö iuk wes iyëneia es, e' tā ayëcha e' dör buaë ie' a. ⁴⁴ Mokī ye' tö a' a ichè tö kanè méso e' merakaitö, ie' wä iyyi tso' kos, e' kuebluie. ⁴⁵ Erë kanè méso ñe' erbikö tö 'ye' wökir kë döpane bet.' E' kueki ie' tö imalepa wëpa ena alakölpa ppémi darërëë. Ñies ie' chkémi, di'yémi taië ena ie' ttémi blo' wa. ⁴⁶ Erë idiwö ena ikéwö kë wa ie' ku' ipanuk, etä iwökir dörane tā iwe'ikeraitö siarë wömerattsä

weinuk wes pë' kë erblöta' Skëköl mik esepa es.

⁴⁷ "Kanè méso wé wä i kiane iwökir kī, ese jcher buaë, erë ie' kë wä i one yës, kë tö ittö dalöie, ese we'ikeraë iwökir tö siarë. ⁴⁸ Erë kanè méso wé kë wä ijcher tā e' tö i suluë wamblé, e' tā ese we'ikeraë iwökir tö erë kë taië. Wépa a imène taië kanebloie Skëköl a, esepa a ikieraëitö taië. E' sù wépa a imène taië shutë, esepa a ikieraëitö taië shutë. Kos se' a imène e' mik se' a ichakirdaë.

Jesús tté kueki se' ñi blabatsöraë

(Mateo 10.34-36)

⁴⁹ "Ye' dë'bitu ká i' a s'aláuk wes bö' taië wöbatskä ese tö s'aláwè es, e' mú wöbatskatke. ⁵⁰ Erë kewe tā ye' weirdaë siarë, e' kawöta dalè'ttsèyö, e' tö ye' eriaweke taië dö mik itka etä. ⁵¹ ¿A' ibikeitsé tö ye' dë'bitu ká i' a as a' ser bërë ñita? Ye' ichè, au. E' skéie ye' dë'bitu a' blabatsök. ⁵² I' tā iñak tkënewamitke, se' serke skel ñita, e' ñi blabatsöraë ye' tté kueki, bøl ñippöraë mañal tā, mañal ñippöraë bøl tā. ⁵³ Iyé ñippöraë ilà wëbie tā ena ilà ñippöraë iyé tā; imi ñippöraë ilà busi tā ena ilà ñippöraë imi tā; yäk ñippöraë iyäk tā."

I' weke Jesús tö e' wà kë ane ie'pa éna

(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)

⁵⁴ Ñies Jesús tö ie'pa a' iché: "Mik a' isué tö kalī moneka diwö mi'ke e' ëkä, etä a' tö icheke 'kalī yërdaë', etä mokī

iwà yërdaë. ⁵⁵ Mik a' ittsé tō siwa' datse kâ sir poë e' êkâ, etâ a' tō icheke 'dîba ardaë', etâ mokî iwà ane. ⁵⁶ jA' e' õ suluë! A' éna iane mik kalî yërmi, mik dîba armi, erë ì uk ye' tso' iwà kkachioie tō yi dör ye', ¿wes kë e' wà ane a' éna? jA' kë wâ ì jcher tajë wes a' ibikeitseke es!"

A' ñi shulö
(Mateo 5.25-26)

⁵⁷ "¿Ì kuëkî a' kë a' ibikeits tō ì dör buaë, ì dör suluë Skëköl a? ⁵⁸ Yile tō a' kkaté nuî kuëkî e' wâ a' mí s'shulök wé a, e' tã ima'ú shulë ie' tã ñalâ kî as ie' kë tō a' wömüttsa s'shulökwak ulâ a we'ikë. A' kë tō iwë es, e' tã s'shulökwak tō a' wömerattsa s'shkëkîpa ulâ a tã e'pa tō a' wöterawâ s'wöto wé a. ⁵⁹ Ye' tō a' a' iché tō kë a' döpattsa dö mik a' tō nuî e' patuëttsa seraâ etâ. E' kuëkî a' er mane'û Skëköl a kam iwà dö a' kî e' yökî."

13

S'kawöta er mane'uk
Skëköl a

¹ E' ë këwö tã pë' welepa tso' ee, e'pa tō iché Jesús a tō Galilea wakpa wëpa welepa tso' iyiwak jchök mè Skëköl a iwé a. E' dalewa Pilato tō ie'pa ttökulur patké tã ipë shutuékâ iyiwak jchëne e' pë tã.

² Jesús tō iché ie'pa a: "¿Ima a' erbikö? ¿Galilea wakpa kötulur ñe'pa dör pë' sulusîpa tköka imalepa tsata, e' kuëkî ie'pa weine es? ³ Ye' tō iché au, kë idör es. Erë a' kë er mane'û, e' tã ñies a'

wákpa qos duölurdaë. ⁴ Ñies u tso' Jerusalén kiè Siloé, e' yöule kakkeë ak wa, mik e' anebitü anekâ ie'pa kî, etâ ie'pa duo döka dabom eyök kî päköl (18). ¿Ima a' erbikö? ¿Ie'pa duolur ñe'pa kî inuî tso' tköka Jerusalén wakpa malepa tsata? ⁵ Ye' tō a' a' iché au, kë idör es. Erë a' kë er mane'û Skëköl a, e' tã ñies a' duölurdaë."

Higuera klö tté wà paké
Jesús tō

⁶ Jesús tō tté kleé ie'pa a' i' es: "Wëm eköl wâ kal kiè higuera tso' tkëule elka idali shuâ. Ie' míâ iwö yulök, erë kë iwö tã' yës. ⁷ E' kuëkî ichéitö idali kkö'nukwak a: 'T' tã duas mañal, ye' de kekraë higuera wö yulök, erë kë iwö tã'. E' kuëkî itööbö as kë iku' àr éanas.' ⁸ Erë idali kkö'nukwak tō iché: 'A këkëpa, as iariâ duas ek. Súyö iwî paiklè kapöli tkëka iki. ⁹ E' wa sö isué tō duas étö tã iwörmi e'ma buaë idir. Erë kë iwöne, e' tã iteerasö.' "

Alaköl eköl wököulewâ e'
buawéne Jesús tō

¹⁰ Eno diwö et a Jesús tso' s'wöbla'uk Skëköl tté wa ñi dapa'wo wé etkue a. ¹¹ Etâ eë alaköl tso' eköl tteke wimblu sulusi tō wököulewa. Ie' kirirke es, e' kî duas de dabom eyök kî päköl (18). Kë ie' a' e' wödurka yösyësë. ¹² Mik Jesús tō isué, etâ ikiéitö e' ska' tã ichéitö ia:

—A tayë, be' buanene. Duë tō be' kiri'weke, e' ulâ a' be' tkashkar.

13 Età ie' ulà méka iki tã iwödunekane yësyësë tã Skëköl kíkëkamiitö tajë. 14 Erë Jesús tó alaköl bua'wëne eno diwö a, e' kueki judiowak ñi dapa'wo wé e' wökir uluneka iki tajë. E' kueki ie' tó iché pë' dapanane eë e'pa a:

—Domingo etö shua kã tso' kul. Kã teröl dör se' a kanebloie. Kã teröl shua a' shkõ je bua'wëne. Kë a' kine eno diwö a bua'wëne.

15 Jesús tó iché ie' a:

—iA' e' õ suluë! Eno diwö a a' ulitane tó a' iyiwak wöttseeke tã itsekemi di' yök.

16 Tayë i' dör Abraham aleri, e' tso' klöulewã Satanás ulà a dökã duas dabom eyök kã pãköl (18) wës iyiwak moulewã es. Erë i'ñe dör eno diwö, erë çwës a' kë kã ikiane tó iwöttsëeyö aknama yöki?

17 Mik Jesús tó e' ché, etã ibolökpa jaënekã tajë. Erë pë' malepa ttsë'nerak buaë, i buaë kos wé Jesús tó e' kueki.

Mostaza wö ttë
(Mateo 13.31; Marcos 4.30-32)

18 Ñies Jesús tó iché: “Ì blúie Skëköl tso' çwës e' dör? Çttë wé wa yö ikleëmi? 19 E' dör wës mostaza wö tkéwã wëm eköl tó ýök a es. Mostaza wö dör tsirlala, erë itskine talane bërie kalie, ese ulà tsakã dù u yöke.”

Pan wölöwoka ttë
(Mateo 13.33)

20 Ñies Jesús tó iché: “Ì blúie Skëköl tso' çttë wé wa yö ikleëmi? 21 E' dör wës pan wölöwoka wötué tayë tó harinachka mañayök a es. E' tó

harinachka, e' kos wölöwëka tajë.”

Ukkö tsitsir
(Mateo 7.13-14, 21-23)

22 Jesús dami Jerusalén ñalé wa, etã eë kã tso' tseë, kã blublu ena kã tsitsir, e' wakpa wöbla'weke Jesús tó. 23 Etã yile tó ie' a ichaké:

—A këkëpa çyëne tó kë yi tsatkerpa tajë?

Ie' iutë:

24 —Tsatkë wëkkö dör tsir. Tajë pë' tó ima'wëraë shkökwaia, erë kë ie'pa döpawã. E' kueki a' e' diché iõ shkökwaia. 25 Mik u wák e' kékã tó ukkö wötéwã, etã a' tso' u'rkã, e'pa tó ie' kiekë ukkö a. A' tó ichakeke: ‘A këkëpa, be' ukkö kköppöö sa' a.’ Erë ie' tó a' iuteraë: ‘Kë ye' wã a' sũule.’ 26 Etã a' tó icheraë ie' a: ‘Sa' chka' be' tã. Sa' di'ya' be' tã. Be' tó sa' wöbla' sa' kã a.’ 27 Erë ie' tó a' iuteraë: ‘Kë ye' wã a' sũule. A' dör ì sulu wamblökwakpa, a' yúshka bánet ye' yöki.’ 28 Mik a' tó Abraham, Isaac, Jacob ena Skëköl ttekölpã kos e'pa sué ì blúie Skëköl tso' e' a, erë a' uyanettsã bánet, etã a' iuraë siarë a' kã yilitdawa weine kueki. 29 S'ditsö datse kã wa'ñe, esepã doraë chkök buaë ì blúie Skëköl tso' e' a. 30 Es se' welepã kë dalöierta' kã i' a, esepã dalöierdaë tajë aishkuö tã. E' sũ se' welepã dalöierta' tajë kã i' a, esepã atdaë ibataie aishkuö tã.

Jesús eriane Jerusalén wakpa dalërmik
(Mateo 23.37-39)

³¹ E' wöshā tā fariseowakpa welepa de Jesús ska' tā ichéitörak ia:

—Herodes éna be' ttakwa, e' kuēki be' yúshka ká bánet.

³² Jesús tō ie'pa iüté:

—A' yú tā ichö s'kitö'ukwak ñe' a: 'Iñe ena bule ye' tso' aknamapa trë'ukyal, ñies s'buawukne, böiki tā ye' kanè ene.' ³³ Ye' mitke iñe, e' shkōmi bule böiki tkörö Jerusalén wé ie'pa wöblane Skököl ttekölpa bak e'pa ttökulur ee, e' kuēki ye' kē ttepawā ié.

³⁴ iA Jerusalén wakpa, Skököl ttekölpa kos ttekewā a' tō kekraë! iñies ittè pakökwakpa patkeke ie' tō a' a, e'pa ttekewā a' tō ák wa! iWekkē ye' erkiè tō ye' mú a' dapa'wè e' ska' wēs dakro mitchke tō ila'rla dapa'wè ipik dikia es, erè kē a' ki ikiane yēs! ³⁵ Ye' ttö ttsö, Skököl kē tō a' ká kkö'nepaiā. Ye' tō a' a ichè tō a' kē tō ye' suepaiā dö mik ye' dene etā. E' kēwö ska' tā a' tō ye' cheraë: 'iAyëcha buaë yi datse Skököl ttö wa e'!

14

Wëm eköl iënekā taië e' bua'wé Jesús tō

¹ Etökicha tā eno diwö a Jesús miā chkök fariseowakpa wökir eköl, e' u a. Etā ee fariseowakpa welepa tso' iweblök krereë ikkatoie ilè ki. ² Etā wëm eköl kirirke iënekā taië, e' de dur Jesús wörki. ³ Etā Jesús tō ichaké s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa

wakpa a ena fariseowakpa a:

—iKawö tā' se' a s'buawukne eno diwö a?

⁴ Erè ie'pa kē wā ie' iütëne yës. Etā Jesús tō wëm e' klö'wé tā ibua'wéitö tā ichéitö ia: 'Be' yúshka.' ⁵ Etā ie' tō iché fariseowakpa a:

—A' alà ö a' baka anemi di' biule uk a eno diwö a, e' tā bet a' miā iyöktsa.

⁶ Ie'pa kē a ie' iütëne yës.

Skawötā e' ökwa s'malepa yöki

⁷ Jesús isué tō pè' shkeñaule chkök, e'pa welepa tō kula' tso' kékëpa dalöiërta' taië, esepa a ese shushtë e' tkoie. E' kuēki ie' tō ie'pa patté i' es:

⁸ —Mik yile tō a' wele shkeñé ulabatsè kēwö tkö'uk, etā kē a' e' tkökser kula' tso' kékëpa taië a ese kulé ki. Isalema kékëpa dalöiërta' taië a' tsatā ese de, ⁹ etā yi tō a' shkeñé, e' tō ichè a' a: 'Be' we'ikëyö, kula' se mú kékëpa i' a e' tkoie.' Etā a' jaërkami taië, miraë e' tkökser kula' tso' se' ësepa a ese ki. ¹⁰ E' skéie, mik yi tō a' shkeñé, etā a' e' tköser kula' tso' se' ësepa a ese kulé ki. Es mik yi tō a' shkeñé, e' de a' ska', etā ie' tō ichè be' a: 'A yami, be' yú e' tkökser kula' tso' kékëpa a, ese kulé ki.' Es pè' kos tso' ee, e'pa tō a' dalöieraë wēs kékëpa taië es. ¹¹ Yi e' ttsöka taië, ese ardawa diöshët, erè yi e' wöëwa, ese kikardaka taië.

¹² Wëm tō ie' shkeñé chkök, e' a Jesús tō iché ñies:

—Mik be' tō pè' shkeñeke chkök be' ska' ö di'yök be' ska',

eta be' sini'pa ena be' elpa ena be' yamipa malepa ena inuköl blüpa serke tsinet be' pamik, esepa kos kë shkeñar. Ie'pa tö be' shkeñemine, eta es be' ulà a iské detke. ¹³ E' skéie mik be' kawö tkö'uke, eta s'siarëpa ena s'yulëpa ena s'klö bachiulewä ena s'wöbla kë wawër, esepa shkeñü. ¹⁴ Ie'pa kë a iské menukne be' a. Erë mik s'ser yësyësë, esepa duowa shkenekä aishkuö ta, eta Skëköl tö be' a iské meraë, e' tö be' ttsë'weraë buaë.

Kewö taië e' tkö'wé
(Mateo 22.1-10)

¹⁵ Wëm eköl tkër chkök mesa ki ie'pa ta, mik e' tö ì ché Jesús tö e' ttsé, eta ie' tö iché ia:

—Wëpa kawö tkö'weraë buaë aishkuö ta ì blüie Skëköl tso' e' a, ayëcha buaë esepa.

¹⁶ Jesús tö ie' a iché:

—Wëm eköl tö kawö tkö'wëke taië ta ie' tö taië pë' shkeñé. ¹⁷ Mik ikawö tkö'uke e' diwö de, eta ie' tö iché ikanè méso a: 'Se' kawö tkö'uke, e' tso'tke kaneoule e' kueki be' yú s'kiule kos e'pa a ichök tö a' shkö kawö tkö'uk.' ¹⁸ Erë ie'pa ulitane tö iché kanè méso a: 'Wëstela be' ta, erë sa' wötkërke taië, kë sa' döpa.' Itsá tö iché ie' a: 'Erpa ye' tö ká tuë e' sauk ye' mi'ke, e' kueki ye' kë döpa. Ye' kköchö be' a tö e' olo'yö ye' ki.' ¹⁹ Iskà tö iché: 'Baka wë'ñe tuéyo kanebloie dabop, e' wà ma'uk ye' mi'ke, e' kueki ye' kë döpa. Ye' kköchö be' a tö e' olo'yö ye' ki.' ²⁰ Iëköl tö iché: 'Irö ye' ulabatséwa, e' kueki kë ye'

döpa.' ²¹ Ikanè méso biteane iwökir ska' ta ì kos ché ie'pa tö ie' a e' chéne ie' tö. Eta u wák ulunekä taië ta ichéitö ia: 'Be' yú bet ñalä kibi ki, ñies ñalä malepa ki, ta s'siarëpa ena s'yulëpa ena s'wöbla kë wawër ena s'klö bachiulewä, esepa tsübitu ie' kawö tkö'uk ye' ta.' ²² Bërë ta kanè méso dene, e' tö iché iwökir a: 'A këkëpa, ì uk be' tö ye' patké, e' wëtke ye' tö, erë be' u kam wà iër.' ²³ Eta iwökir tö iché ie' a: 'Be' skà yüne u tso' bänet ese ñalé kos wa, eta pë' kö shkökwa ye' u a as iwà iërka. ²⁴ Ye' tö iché tö wëpa shkeña' ye' tö kewë, e'pa kë wëne kawö tkö'upa ye' ta.'

Jesús ttökataie sene e' dör darërë

(Mateo 10.37-38)

²⁵ Taië pë' mir Jesús itöki ta ie' e' wötrée ta ichéitö ie'pa a: ²⁶ "Yi senak ye' ttökataie, erë kë iëna ye' dalër iyé, imi, ilaköl, ila'r, iëlpä, ikutapa tsata, ñies iwák tsata, e' ta ese kë döpa ye' ttökataie. ²⁷ Yi kë e' chö weinuk dö ittëwä krus mik ta iser wes ye' ttökata es, ese kë döpa ye' ttökataie. ²⁸ Ichösö tö a' wële éna u yuak bërie. Kewë ie' e' tkökeser ibikeitsök tö kos u e' tuë isuöie tö inuköl dömikä ö kë idöpakä iyuoie. ²⁹ Erë ie' kë wä ibikeitse kewë, e' ta ie' tö ichki tulëwä ta inuköl kë ta'ia iyuoie. Sulitane tö isuëmi, e'pa tö ie' wayueraë. ³⁰ Ie'pa tö ichëmi: 'Wëm wí u yuëmi, erë kë ie' a iyöneia.' ³¹ Ñies ká blu' wële wä ijcher tö ká kuä'ki blu' datse ñippök ie' ta,

e' ta ie' e' tköraser ibikeitsök kewe: 'Ye' wa ñippökwakpa tso' döka 10.000. Ye' bolök wa ñippökwakpa tso' döka 20.000. ¿Ye' e' alömika iki ö kë ye' e' alöpaka iki?' ³² Ie' isué tö ie' kë e' alöpaka ibolök ki, e' ta kam ibolök dö tsinet, e' yöki ie' tö ibiyöchökwakpa patkeraë ibolök a ichök tö '¿wes sö ishulèmi as se' ser bère ñita?' ³³ E' kueki yi senak ye' ttökataie ese tö iwà bikeitsö kewe. Es a' kë e' chö ì kos tso' a' wa e' mukat, e' ta kë a' döpa ye' ttökataie.

Dayë kë kke ta'ia

(Mateo 5.13; Marcos 9.50)

³⁴ "Dayë dör buaë, erë kë ikke ta'ia, e' ta kë ibuarpaiane. ³⁵ Kë ibua'ia iyök kapeyoie. Kë ibua'ia ñie. E' dör buaë këumi ë. ¡Yi éna ye' ttö ttsak, e' ma ikukueblö bua'ie!"

15

Obeja kkö'nukwak e' tté

(Mateo 18.10-14)

¹ Kekraë inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, esepa döke tajë Jesús ska' ikittsök. Ñies pë' malepa cheke fariseowakpa tö tö e'pa dör pë' sulusipa, esepa döke tajë Jesús ttöke e' kittsök. ² Fariseowakpa ena s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa tö Jesús chémi suluë ñi a. Ie'pa tö iché:

—Ie' tö pë' sulusipa sueke buaë, ñies esepa ta ie' chköke.

³ E' kueki tté kleé ie' tö ie'pa a i' es: ⁴ "A' isie wa obeja tso' döka cien, e' etö chowa, e' ta a' tö imalepa döka

dabom suliyök ki sulitu (99), e' meraat iké a ta a' miraë ichowa e' yulök dö wé a' tö ikué ee. ⁵ Mik a' tö ikué, eta a' ttsë'rdaë buaë ta a' tö ikeraka pperaka kuli' ki. ⁶ Mik a' dene iu a, eta a' yamipa ena pë' serke a' o'mik, e'pa kiera a' tö a' u a ta a' tö icheraë ie'pa a: 'Ye' obeja chë'wa, e' kuéneyö. A' ttsë'nú buaë ye' ta.' ⁷ Es ñies ye' tö a' a' iché tö mik pë' sulusi eköl, ese er mane'wé Skëköl a, eta e' tö Skëköl tso' ká jai a, e' ttsë'wé buaë shute tköka imalepa döka dabom suliyök ki sulitu (99) e' bikeitsö tö ie'pa dör yësyësë, kë kawöta er mane'uk, esepa tsata.

Inuköl chowa, e' tté

⁸ "Ñies alaköl wa inuköl tso' döka dabop, e' chowa etk, e' ta ie' tö bö'wö tskéka iushkléttsa ta iyulé bua'iewa ta iwà kuéitö. ⁹ E' ukuöki ta ie' tö iyamipa ena pë' serke io'mik e'pa kié iu a ta ichéitö ie'pa a: '¡A' ttsë'nú buaë ye' ta! Ye' inuköl chë'wa, e' kuéneyö, e' kueki e' kéwö tkö'üsö ñita.' ¹⁰ Es ñies ye' tö a' a' iché tö mik pë' sulusi eköl er mane'wé Skëköl a, eta e' tö Skëköl biyöchökwakpa ttsë'weke buaë shute."

Alá e' wamblö suluë e' nuí olo'yé iyë tö iki, e' tté

¹¹ Ñies Jesús tö ikleé ie'pa a tté i' wa: "Këképa eköl alá dör bö' wëpa. ¹² Ila tsirla tö iché iyë a: 'A yëwö, ì mekeat be' tö ye' a mik be' duökewatke eta, e' mútke be' tö ye' a.' Eta iyë iyi kos, e' blabatséitö

méitō ila'r bōl a ekōl ekōl kōs ikawōtā imuk iā ekkē. ¹³ Kā kē bak tajē, etā ì kōs méitō ilā tsirla a, e' watuēttsa ilā tō, e' ské klō'wéitō tā imiā ká kua'ki. Eē ie' tō ie' inukōl kōs we'ikéwa iyi sulu ē ki. ¹⁴ Mik ie' inukōl enewa, etā bli ane tajē ká e' ki, e' kuēki ie' ttémitke bli tō. ¹⁵ Eē tā ie' miā kanè yulök ká e' wakpa ekōl ska'. Etā wēm e' tō ie' a kanè mé kōchi tiök. ¹⁶ Ie' duéwa bli wā suluē. Kōchi chkè kē ñano se' a ese ñakwā ie' éna, erē kē yi tō ie' a imē. ¹⁷ Bata ekkē tā ie' tō ibikeitsé: 'ǂlök ye' e' tōtkēr bli wā iē? Wēkkē ye' yē u a kanè mēsopa tso', e'pa wā chkè tso' tajē. ¹⁸ Ye' miāne ye' yē ska', tā ye' tō icheraē ie' a: A yēwō, ye' tō ì sulu wamblé Skēkōl ki, ñies be' ki. ¹⁹ Ye' jaēne tajē. Ye' kiök be' alā, e' kē dōr ye' siarla e' a. E' skéie ye' saú wēs be' kanè mēsopa suēkebō es.' ²⁰ Etā ie' e' kéka miā iyē ska'.

“Mik idökemitke iyē ska', etā iyē wō de iska' tā idoiā kamiē tā ie' wa iwēr siarē. Ie' tunemi iñaletsuk tā ipaklō'wéwaitō iwōalattséitō. ²¹ Etā ilā tō iché ie' a: 'A yēwō, ye' tō ì sulu wamblé Skēkōl ki ñies be' ki. Ye' jaēne tajē. Ye' kiök be' alā, e' kē dōr ye' siarla e' a.' ²² Erē iyē tō iché ikanè mēsopa a: 'Datsi' bua'ie yulō iōkā ie' ki bet, tā ula'tsio iōwā tā klökkuō iōkā iki. ²³ Baka pupula bua'buā yulō tā ittōwā. Ye' alā dene e' kēwō tkō'wēkesō. ²⁴ Ye' alā i' dene, e' dōr wēs ie' du'wā e' shkenekane es. Ye' alā mineā ye' yōki kē tté ttsēneia ye' wā, e' dene e'

kuēki ikéwō tkō'ūsō.' Etā ie'pa tō ikéwō tkō'wēmi tajē.

²⁵ “E' dalewa ilā kibi tso' kaneblök kañika. Mik ie' datse e' de tsinet u a, etā ie' tō ittse tō iyamīpa alárkerak tajē blarkerak, klōtōke tajē. ²⁶ Etā ie' tō kanè méso kié ekōl tā ichakéitō: 'ǂl kēwō tkō'wēke a' tō ekkē?' ²⁷ Etā kanè méso tō ie' iuté: 'Be' èl dene, e' kuēki be' yē tō sa' patké baka pupula bua'ie ttōkwā be' èl dene buaē, kē wēs ie' dē', e' kēwō tkō'woie.' ²⁸ Erē e' tō ilā kibi uluwéka tajē. Ie' kē shkakwā weshkē. E' kuēki iyē e' yēttsa u'rkī tā iwōpablé tajē tā iché ie' a: 'Be' shkōwā sa' tā, kē be' ulunuk.' ²⁹ Erē ie' tō iyē iuté: 'Ye' kaneblē'mi be' a e' ki duas de tajē. Ye' kē wā be' ttō dalōsequlewā yēs. Erē chibola ē kē meule be' wā ye' a katano ye' sini'pa tā. ³⁰ Erē i'ñe tā be' alā e' dene. Ie' tō be' inukōl we'ikwa alakōlpa sulusipa tā etā be' tō baka bua'ie ttōkwā patké ie' dene e' kēwō tkō'woie.'

³¹ “Iyē tō ie' iuté: 'A alala, be' tkēria ye' tā kekraē. Ì kōs tso' ye' wā e' dōr be' icha. ³² Erē be' èl dene buaē, e' dōr wēs ie' du'wā e' shkenekane es. Ie' mineā ye' yōki kē tté ttsēnene ye' wā, e' dene, e' kuēki s'kawōtā e' kēwō tkō'uk chkè wa, di'yē wa, ttsē'ne bua' wa.' ”

16

Inukōl blú iyi kuēblu e' erbikō buaē, e' tté

¹ Ñies Jesús tō tté kleé ittōkatapa a i' es: “Wēm bak ekōl kaneblōke inukōl blú

a iíyi kueḅluie. Etökicha ta pē' weḷepa tō ie' kkaté iwökir a tō ie' tso' iwökir inuköl we'ikökwa. ² Iwökir tō ie' kié ta iché ia: 'Ye' wa ijchenewa tō be' tso' ye' inuköl we'ikök. Be' kē a kanè ta'ia. Ye' be' trē'wekeshkar. E' yōki i kos kanewé be' tō, e' yēkkuō kkachō ye' a.' ³ Ie' ibikeitsé: 'Ye' wökir tō ye' trē'wekeshkar, ¿wes ye' e' ùmi? Kē ye' diché ta'ia kanè darērē woie ena ye' jaēne inuköl kakkiök. ⁴ Ye' éna iānetke tō wes ye' e' ùmi mik ye' trēneshkar eta' as yile tō ye' kkō'nù.' ⁵ Eta' ie' tō pē' kos ña'weke iwökir tō e'pa kiéttsa eköl eköl. Mik e' tsá de, eta' e' a ie' tō ichaké: '¿Kos be' ñarke ye' wökir ulà a?' ⁶ E' tō iuté: 'Ye' ñarke ie' ulà a kiō dōka galon cien (100) ekké.' Ie' iché ia: 'T' be' yēkkuō. Be' e' tkōser bet ta yēkkuō se ki be' ñarke se, e' mane'úttsa ta ishtōka tō be' ñarke galon dōka dabom skeyök ē (50).' ⁷ E' ukuōki ta ie' tō ichaké iēköl ñarke a: '¿Ñe be', kos be' ñarke ye' wökir ulà a?' E' tō iuté: 'Ye' ñarke trigowō dōka saço cien (100) ekké.' Ie' tō iché ia: 'T' be' yēkkuō. Se ki be' tō imane'úttsa ta ishtō iki sacco dōka dabom paryök ē (80).' ⁸ Mik i wambléitō, e' jchenewa iwökir wa ta ibikeitséitō: 'Ye' íyi kueḅlu kē wa ikanè one yēsyesē, erē ie' kabikeitso buaē e' kimoie. E' ē kueki ikikekekayō.' ”

Jesús tō ichéne: “Es ñies yō iché tō wépa kē tō Skéköl dalöie esepa kabikeitsō buaē

e' kimoie tkōka wépa dör ie' olo ta' tajē e' icha esepa tsata. ⁹ E' kueki yō iché a' a tō inuköl kē dör ibua'ie. E' wa s'malepa kimú as ie'pa tō Skéköl dalöiō. A' tō iwé es e' ta aishkuō ta ie'pa tō a' kierawa buaē weshke seno wé yōbié e' a.

¹⁰ “Yi tō kanè tsitsir weke yēsyesē, ñies ese tō kanè tajē wēmi es. Erē yi kē tō kanè tsitsir weku' yēsyesē, ñies ese kē tō kanè tajē wépa yēsyesē. ¹¹ E' kueki inuköl kē wakanewé a' tō yēsyesē, e' ta ¿yi erblōmi a' mik i tueta' chōkle, ese wakanéwoie? ¹² Ñies a' kē tō o'ka icha wakanewé yēsyesē, e' ta ¿yi tō a' icha mēmi a' a wakanewé?

¹³ “Wé klōulewa kanè mésoie, ese kawōta iwökir ē ttō dalöiök. Iwökirpa chōpa bōl, e'ma ie' kawōta eköl ē dalöiök ena iēköl watōktsa. Es a' kē a er menukwa Skéköl ki ena inuköl ki ñita.”

¹⁴ I ché Jesús tō e' ttsé sēraa fariseowakpa tō. Ie'pa éna inuköl dalēr tajē, e' kueki ie'pa tō iwayué. ¹⁵ Ie' tō iché ie'pa a: “A' e' ò sulitane wōrki tō a' dör pē' buaē yēsyesē, erē a' er suule buaē Skéköl wa. I kikekēka s'ditsō tō tajē, ese wēr sulué ie' wa.

I kos kitule Skéköl yēkkuō ki e' wà tkōraē

¹⁶ “I kit Moisés ena Skéköl ttekōlpa tō yēkkuō ki, e' wa s'wōblaonebitu dō mik Juan S'wōskuōkwak dē'bitu eta. Erē e' itōki ta i blúie Skéköl tso' e' tté buaē pakarke ta sulitane tso' ima'uk darērēe diché wa dōkwa e' a.

17 “Ká jaì ena ká i' ertá'wa. Erë Skëköl yëkkuö kitule, e' kě ertá'wa yës, e' wà tköraë seraa döwá ttè bataë.

Se' ñi òwa ese ché Jesús tó (Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12)

18 “Wëm tó itayë éwa ese tó tayë skà tséwane, e' tã e' wa ie' tó isenewabak kewe e' dalösewéwá. Ñies tayë a'wa iwëm tó, ese tséwane wëm o'ka tó, e' tã e' wa ie' tó tayë e' senewabak kewe e' dalösewéwá.

Inuköl blú ena Lázaro, e' tté

19 “Inuköl blú bak eköl e' e' paiö datsi' bua'buá ë wa. Këkraë ie' chköke, di' yöke buaë. 20 Ñies s'siarë bak eköl kië Lázaro, e' e' tkökeser blu' e' u wékkö a. Ie' pa dör smewö ëme. 21 Ie' éna blu' chkè po darke, e' ñakwá suluë. Chichi döke ie' smewö pakuyök. 22 Ká et tã ie' siarla blénewa, tã Skëköl biyöchökwakpa tó ie' wimblu tsémi ká jaì a chkök Abraham tã. Ñies inuköl blú ñe' blénewa tã inú wötënewá.

23 “Etã ie' tso' weinuk siarë wé s'wimblu weirke eë tã iwökéka tã Abraham suéitö kamië ká bánet, e' batsi' a Lázaro tkër. 24 Etã ie' ar taië Abraham wöa tã ichéitö: ‘jA këképa Abraham, ye' saú er siarë wa! Ye' weirke taië bö' i' a. Be' we'ikèyö, Lázaro patkó iulatska bata nuukka di' a tã ipatkó ye' ku' nuukka as ipaser.’ 25 Erë Abraham tó iüté: ‘Be' éna ianú tó mik be' bak ttsé'ka, etã íyi buaë qos bak be' wá. E' skéie Lázaro bak weinuk siarë. Erë i'ñe

tã ie' wöpablëne buaë, e' skéie be' weirkene siarë. 26 Kíie tã, káblë iskië e' tso' se' shushaë. E' kuëki sa' shkak a' ska', esepa kě döpa a' ska'. Ñies a' shkak sa' ska', esepa kě döpa sa' ska'.

27 “Inuköl blú tó iché: ‘A yëwö Abraham, ye' kköchö be' a, Lázaro patkó ye' yë u a 28 ye' ëlpa döka skel, e'pa pattök as ie'pa kě dö ká i' a wé s'weirke siarë eë.’ 29 Abraham tó iché ie' a: ‘Í kit Moisés ena Skëköl ttekölpa malepa e'pa tó yëkkuö ki, e' tso' ie'pa wá, jas ttè e' iütö ie'pa tó!’ 30 Blu' tó iüté: ‘A yëwö Abraham, e' kě dör wë'. Erë se' duowa eköl shkenekane ese tó ie'pa patté, e' tã ie'pa er mane'uraë.’ 31 Erë Abraham tó iché ia: ‘Ttè kit Moisés ena Skëköl ttekölpa e'pa tó, e' kě iütëne ie'pa wá, e' tã s'du'wá shkenekane ese miá ie'pa pattök, e' tã ñies ie'pa kě tó ie' ttö iütëpa.’ ”

17

A' tso' wösh wa ì tó ské ì sulu wamblök ese yöki

(Mateo 18.6-7,21-22; Marcos 9.42)

1 Jesús tó iché ittökatapa a: “Këkraë se' erkiöörke ì sulu wamblök; jerë yi tó se' erkiöwëke, esepa tó inuí suëraë! 2 Yi tó ikkëpala erblöke ye' mik, esepa eköl ké ì sulu wamblök, esepa weirdaë siarë shütë tköka ák wawoie muéwá ikuli' a batrëemi dayë a e' tsata. 3 jA' tso' wösh wa!

“A' yami tö ì sulu wamblé a' k_i, e' t_a iuñú. Ie' er mane'wéne, e' t_a inuì olo'yó iki. ⁴ Eré ká etkë a ie' tö ì sulu wamblé a' k_i dōka kuktökicha (7), eré ie' iché dōka kuktökicha: 'ye' er mane'wéne,' e' t_a ilo'yó iki.”

S'k_i erblö Skököl mik

⁵ Et_a Skökëpa Jesús ttekölpa tsá e'pa tö ie' a iché:

—Sa' k_imú k_i erblök Skököl mik.

⁶ Ie' tö ie'pa iuté:

—A' erblöpa Skököl mik tsir wes mostaza wö dör tsirla ekkë, e'ma a' tö ichèmi kal bërie i' a: 'Be' e' yöttsa íe e' tkōwā dayē a', t_a iyërdattsā.

Wes s'kawōtā kanēblök Skököl a

⁷ “Ichösö tö a' wele wā kané méso tso' eköl, e' mīā tē tōk alè ö a' iyiwak kkō'nuk alè. Mik idene u a, et_a a' kē tö ichēpa ie' a: 'Weshkë, be' e' tkōser chkök, ye' tö be' tieke.’ ⁸ A' kē tö ichēpa iā es. E' skéie a' tö ichera ie' a: 'Be' datsi' mane'ú, be' ulō ye' a t_a ye' tiō. Ye' panú, ye' chké one, ye' di' yane one, e' wa be' mi' chkök.’

⁹ Ie' tö iwé wes a' tö ie' ké iuk es, e' k_i a' kē tö wéstela chēpa iā. ¹⁰ Es ñies mik ì uk Skököl tö se' ké, ese wésö sēraā, et_a ichösö ie' a i' es: 'Ì uk sa' kàne, e' è wé sa' tö. Sa' dör kané mésopa èsepala è.’”

Wēpa dabop kiri'weke lepra tö e'pa bua'wéne Jesús tö

¹¹ Jesús michoë Jerusalén, e' damitkō Samaria ena Galilea. ¹² Mik ie' dōkemitke ká tsitsirla a t_a eē wēpa dōka

dabop kiri'weke lepra tö, e'pa e' yéttsā iēter kāmīē ¹³ t_a iarkerak Jesús tsāka:

—¡A Jesús, a s'wōbla'ukwak, sa' saū er siarē wa!

¹⁴ Mik ie' tö ie'pa sué, et_a ichéitō ie'pa a:

—A' yú e' kkachök sacerdotēpa a as sulitane wā ijcher tö a' buanene. Ie'pa mirwāia ñalā k_i e' dalewa ie'pa buanene. ¹⁵ Mik ie'pa eköl tö isué tö ibuanene, et_a ibiteane Jesús ska' Skököl k_ikōkka taiē aneule. ¹⁶ Ie' e' tkéwā kuchē k_i iwō méwā íyök k_i Jesús klō ska' wéstela chök. Wēm e' dör Samaria wak. ¹⁷ Jesús tö iché iā:

—¿A' buanene e' kē dör dabop? ¿Wé be' malepa sulitu (9)? ¹⁸ Wēm dör ká kuā k_i wak ¿e' è biteane Skököl k_ikōkka?

¹⁹ Ie' tö iché wēm a:

—Be' e' kōka be' yúshkane. Be' erblé ye' mik, e' tö be' bua'wéne.

Ì blúie Skököl tso', wes e' kéwō dör

(Mateo 24.23-28,36-41)

²⁰ Fariseowakpa tö ichaké Jesús a:

—Ì blúie Skököl tso', ¿mik e' kéwō datse?

Ie' tö ie'pa iuté:

—Ì blúie Skököl tso' e' kē dör iyi suēmī sulitane tö ese. ²¹ Itso'tke a' shuā, e' kuēk_i kē yi a iyërpa, 'Íe itso', ö 'Wíe itso'.

²² T_a ichéitō ittōkatapa a:

—Ikéwō dōraē mik a' tö ibikeitseraē: 'Jesús dör S'ditsō Alà, e' mú dō i' t_a s'blúie. E' diwō et è kkechekesō suē.' A' tö bikeitseraē es, eré a'

kě tō isuepa kām ye' dōne e' yōki. ²³ Welepa tō icheraë: 'İe ie' de', ö 'Diäe ie' de'; erë kë a' minuk isaük, kë a' minuk itōki. ²⁴ Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, eta sulitane tso' ká wa'ne e'pa tō isueraë wēs alá wōñar tō ká olo ppèe ká wa'ne e' suēsö es. ²⁵ Erë e' yōki kewe ye' kawōta weinuk tajë ye' bolökpa ulà a, ie'pa tō ye' waterattsä. ²⁶ Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, eta e' kēwö dōraë wēs Noé kēska' es. ²⁷ E' kēwö ska' tã ie'pa tso' chkök, di'yök, senukwa wēs kekraë es dö mik Noé dewa ikanò bērie e' a eta. E' bet tã di' dettsa tajë ie'pa ki, e' tō ie'pa ulitane ttélur. ²⁸ Es ñies iwamblēne wēm bak kië Lot, e' kēwö ska' tã. Sodoma wakpa tso' chkök, di'yök, ie'pa tso' İyi taük ena İyi wataük, ie'pa tso' İyi ku-atkök ena u yuök wēs kekraë es. ²⁹ Erë mik Lot e' yéttsä Sodoma, eta azufre datse ká jai a wōnarke bö'ie, ese yēne ká e' ki wēs kalı es, e' tō ie'pa kōs ttélur. ³⁰ Es itkōraë mik ye' dör S'ditsö Alà, e' dene eta.

³¹ "Mik e' kēwö de, eta yi tso' u bata ki, ese kë dōkwane wēshkē İyi tsukmi. Ñies yi tso' kanēblök kañika, ese kë dōkwane wēshkē. ³² İ bak Lot alaköl tã* e' ska' a' er anú. Ie' yōnane dayē wōsiie, ie' éna İyi dalēr tajë e' kuēki. ³³ Yi e' tsatkak ittēwa yōki, ese ulà a sene michoë kë dōpa aishkuö tã. Erë yi e' mettsä ttēwa ye' dalērmik, ese ulà a sene mi-

choë dōraë aishkuö tã.

³⁴ "Ye' tō a' a ichè tō e' nañewe se' bōl kapōke ka' etkë ki, tã eköl mira iwa tã iëköl atdaë. ³⁵⁻³⁶ Alakölpa bōl tulur ák wawök ñita tã eköl mira iwa tã iëköl atdaë.†

³⁷ Jesús ttōkatapa tō ie' a ichakë:

—A Skëkëpa, ¿wé e' wamblērmi?

Jesús tō ie'pa iutë ttè i' wa:

—Sulitane wa ijcher tō wé ölö daparke tajë, ee ilè nu tēr. Es ilè sueraë a' tō iwà kka-choie tō wé iwamblērmi.

18

Alaköl dör schö ena s'shulökwak eköl, e' tté

¹ Jesús éna ikkachak ittōkatapa a tō s'kawōta ikiök S'yé a kekraë kë shtrirta'wa, e' kleitö ie'pa a i' es: ² "Ká et ki s'shulökwak eköl tso', e' kë suarta' Skëköl yōki, ñies ie' kë tō yi dalöieta'. ³ Ká e' a ñies alaköl dör schö tso' eköl, e' ñippōke ibolök tã. Kekraë ie' mia s'shulökwak ñe' ska' tã ichekeitö ia: 'Ye' kimú. Ye' bolök tō ye' we'ikeke, e' shulö ye' a'. ⁴ E' tka ká tajë erë s'shulökwak kë wa iütēne. Bata ekkë tã s'shulökwak tō ibikeitsé: 'Alaköl schö i' tso' ye' tsiriük ñie. Erë ye' kë suarta' Skëköl yōki, ñies kë ye' tō yi dalöieta', ⁵ erë ie' tté shuleraëyö as kë idöia ye' shtriük tajë ttè e' wa.' "

⁶ Skëkëpa tō ikı ché: "İ ché s'shulökwak suluë ñe' tō e' bikeitsö buaë. ⁷ Wépa

* 17:32 Génesis 19.26 saú. † 17:35-36 Yëkküö kēchke wele tō versículo 36 kí kuötkéka. E' tō ichè i' es: Wēpa bōl tso' kanēblök tē a, eköl mıtser tã iëköl atē.

shukitulebak Skëköl wā, tso' ie' a ikiök ñië nañeë, ¿esepa kë tsatkepaitö? ¿Ie' tö ie'pa keraë ipanuk? ⁸ Ye' ichè, au. Ie'pa tsatkeraitö bet, kë dör ká taië. Erë ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, etā s'erblöke Skëköl mik, ¿esepa kuëmiyö ká i' a?

Fariseowak ena inuköl shtökwak Roma wökirpa a, e' tté.

⁹ Pë' tso' Jesús ttö kittsök, e'pa welepa e' bikeitsö tö ie'pa serke yësyësë Skëköl wōa, erë ie'pa wōska sulu s'malepa wër. Esepa a ie' tö ttè kleé i' es: ¹⁰ "Wëpa böi mia Skëköl wé a ttök S'yë tā. Eköl dör fariseowak, eköl dör inuköl shtökwak Roma wökirpa a. ¹¹ fariseowak ttödur S'yë tā, ie' iché i' es: 'A Skëköl, wëstela chekeyö be' a tö ye' kë dör suluë wës s'malepa es. Ie'pa dör akblökwakpa ena pë' sulusipa ena s'senewabak e' dalöseukwā wakpa. Ñies ye' kë dör suluë wës inuköl shtökwak dur wí es. ¹² Domingo bit tā ye' batsöke ká böt ká böt kekraë. Ñies ì kōs de ye' ulā a, e' blatekeyö dōka dabop, e' tsá eyök mekeyö be' a.' ¹³ Erë inuköl shtökwak e' dur bánet, ie' eriane taië, ie' wö ë kë kaneka ká jaì sauk, ie' batsj' ë töke iulā wa ie' eriane taië kueki. Ie' tö iché: '¡A Skëköl, ye' dör pë' sulusi, ye' saü er siarë wa!'

¹⁴ Jesús tö ichéne: Ye' tö a' a ichè tö yi e' ttsökā taië

ese wōardawa, erë yi e' wōéwa ese kıkardakā taië. E' kueki inuköl shtökwak ñe' miáne iu a klö'wé Skëköl tö wës pë' buaë yësyësë es. Erë fariseowak kë minene es.

Jesús tö ikié S'yë a ala'rla ki (Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵ Pë' wā ala'rla debitu Jesús ska' as ie' ulā mùkā ikí. Erë mik e' sué ittökatapa tö, etā ie'pa tö pë' uñélor. ¹⁶ Erë ie' tö ittökatapa kié tā ichéitö:

—As ala'rla bitu ye' ska'. Wëpa dör wës ie'pa es, esepa blúie Skëköl tso', e' kueki kë iwöklö'wariā. ¹⁷ Mokí ye' tö ichè tö yi kë e' wōöwa wës alala es, ì blúie Skëköl tso' e' kiowa, ese kë döpawaiā.

Inuköl blú eköl tö Jesús a ichaké

(Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31)

¹⁸ Judiowak wökir eköl tö Jesús a ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, be' dör buaë, ¿ì wëmi ye' tö as sene michoé dö ye' ulā a?

¹⁹ Ie' tö iüté:

—¿Ì kueki be' ye' kié buaë? Skëköl eköl ë dör buaë. ²⁰ Ttè me'atbak ie' tö dalöiëno, e' jcher be' wā buaë. E' tö ichè: 'Kë a' kawö tā' s'senewabak dalöseukwā, kë a' kawö tā' s'ttökwa, kë a' kawö tā' akblök, kë a' kawö tā' s'kkatök kachè wa, a' yë ena a' mì dalöiö.'*

²¹ Wëm e' tö ie' a iché:

—Ttè e' kōs dalöië'bitu ye' tö, ye' iā duladula etā.

²² Ie' tö ttè e' ttsé tā ie' iüté:

* 18:20 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20

—Íyi etkē kianeia be' a wē, e' dör i': ì tso' be' wā, e' wataúttsa sēraā tā iské múttsa s'siārēpa a. E' ukuōki tā be' shkō ye' tā ye' ttökataie. Es tā íyi buaē taiē dōraē be' ulā a ká jaì a.

²³ Erē wēm e' dör inukōl blú taiē e' kuēki mik ie' tō e' ttsé, etā ie' erianekā taiē. ²⁴ Jesús tō isuē tō ieriane tā ichéitō ia:

—iInukōl blúpa a darērēē idir dōkwā ì blúie Skēkōl tso' e' a! ²⁵ Esepa a dōkā ee, e' dör darērēē tkōkā kameio tkōmi datsi' yuo diké ese wōukla a e' tsata.

²⁶ Wēpa tso' ittsök e'pa tō ichaké Jesús a:

—E' dör es, e'ma ¿yi tsatkērmi?

²⁷ Ie' tō ie'pa iūté:

—Ì kē or s'ditsō a, ese ormi Skēkōl a buaē.

²⁸ Etā Pedro tō ie' a iché:

—Ittsō, sa' íyi kōs me'at sa' tō tā sa' bite be' tā.

²⁹ Ie' tō iché ie' a:

—Moki ye' tō a' a iché tō yi isie tō iu ö ilakōl ö iēlpa ö iyē ö imì ö ila'r, e' méat ì blúie Skēkōl tso' e' dalērmik, ³⁰ ese ulā a iské dōrane taiē shute ká i' a, ñies aishkuō tā sene michoē dōraē iulā a.

Jesús skà e' biyō ché tō iterawa

(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹ Jesús tō ittōkatapa dabom eyök kī bōl (12), e'pa kiēmi bānet tā ichéitō ie'pa a: “Se' mirka Jerusalén i', etā ee ì kōs kitat Skēkōl ttekōlpa tō yēkuō ki e' wā tkōraē, ye' dör S'ditsō Alā, e' tā. ³² Ie'pa tō

ye' wōmerattsā pē' kē dör judiowak esepa ulā a. E'pa tō ye' wayueraē, cheraē suluē, iwiri tuōrarak ye' ki. ³³ Ie'pa tō ye' pperaē, ye' tterawa; erē e' kī ká de mañat etā ye' shkerdakane.

³⁴ Erē ì ché ie' tō ittōkatapa a, e' wā blēulewā ie'pa yōki, e' kuēki ie'pa kē a iwā ane.

Wēm ekōl wōbla kē wawēr tso' Jericó e' bua'wēne Jesús tō
(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Mik Jesús demi tsinet Jericó, etā ee wēm tkēr ekōl ñalā skā inukōl kak kiōk. Ie' wōbla kē wawēr. ³⁶ Mik ie' tō ittsé tō pē' dami taiē ñalā ki, etā ie' tō ichaké tō ¿i wamblērke? ³⁷ Ie'pa tō iché ie' a tō Jesús Nazaret wak dami ñalā ki. ³⁸ E' kuēki ie' tō iché aneule:

—iA Jesús, s'blú David bak e' aleri, ye' saú er siarē wa!

³⁹ Pē' dami Jesús yōki kewe, e' tō wēm e' uñeke as isiwa'blōwā. Erē ie' tō ikí ché aneule:

—iA David aleri, ye' saú er siarē wa!

⁴⁰ Jesús e' duésēr tā itsuk patkéitō. Mik ide, etā Jesús tō ie' a ichaké:

⁴¹ —¿Ì kiane be' ki tō ye' tō iwē be' a?

Ie' iūté:

—A kēkēpa, ye' ki ikiane tō ye' wōbla buarne.

⁴² Jesús tō ie' a iché:

—iBe' erblé ye' mik, e' wa be' buanene!

⁴³ E' wōsha tā ie' wōbla buanene tā imía Jesús tā taiē tō Skēkōl kīkekarami taiē.

Ñies wépa kos tö isué e'pa tö Skëköl kîkekarami tajë.

19

Jesús ena Zaqueo, e' pakè

1 Jesús de Jericó, e' shködur ee. 2 Ee wëm eköl serke kiè Zaqueo, e' dör inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, e'pa wökir. Ie' dör inuköl blú tajë. 3 Ie' kî Jesús kiane sué, erë ie' dör tsirlala iskila, tajë pè' tso', e' kuekî ie' kè wö dè'ka Jesús sauk. 4 E' kuekî ie' tunemi wé Jesús tkökemi ee tkaka kal ulà a ipanuk sué. 5 Mik Jesús dökemitke kal e' dikia, età iwökéka ta iché Zaqueo a:

—A Zaqueo, be' e' öwa bet. Ìñe ye' mi'ke be' ska' kapökrö.

6 Zaqueo e' éwa bet ta Jesús kiéwaitö iu a ttsë'ne buaë. 7 Mik pè' ulitane tö isué, età ie'pa tö Jesús ché suluë. Ie'pa tö iché ñi a: “¿Iöök ie' mi'ke pè' sulusi u a?” 8 Zaqueo e' duéka ta iché Skëképa Jesús a:

—A kékëpa, ye' ttö ttsö. Ì kos tso' ye' wa, e' shaböts meraëyö s'siarëpa a. Ñies yile iyi ekiblëyö, e' ta e' mekeneyö ie' a dökä tkëtökicha.

9 Jesús tö iché ie' a:

—Be' dör Abraham aleri, erë be' erblé Skëköl mik moki wes Abraham es, e' kuekî i'ñe ta be' de Abraham alà chökîe. E' kuekî i'ñe be' tsatkëne, ñies wépa tso' be' u a erblé Skëköl mik e'pa tsatkëne. 10 Ye' dör S'ditsö Alà, e' dè'bitu, wépa chë'ulur ì sulu ulà a esepa yulök tsatkè.

Inuköl mène wakanewè, e' tté

11 Jesús dökemitke Jerusalén. Pè' tso' ie' ttö kïttsök, e'pa tö ibikeitsé tö mik ie' de Jerusalén età ì blúie Skëköl tso' e' kèwö dewatke da'äie. E' kuekî ie' tö ie'pa a ikleé i' es:

12 “Wëm tso' eköl dör blu' ditséwö, e' mia kamié ká kua'kî a iblú kibi ska' as e' tö ie' tköka blu'ie, wé ie' bite ee. E' ukuökî ta ibitukeane.

13 Kam ie' mi', età ie' tö ie' kanè mésopa kié dabop, e'pa a ie' tö inuköl mé tajë ñikkëë eköl eköl a. Ie' tö iché ie'pa a: ‘A' tö inuköl se wakanéú dö mik ye' döne età, isuöie kos a' tö ikî klö'wëmi.’ 14 Erë pè' serke ie' kaska', e'pa éna ie' ar suluë. E' kuekî ie'pa welepa patkérakitö blu' kibi ska' ichök: ‘Sa' kè kî ie' kiane sa' blúie, e' kuekî kè itkarka.’

15 “Erë blu' kibi tö ie' tkéka blu'ie ta ie' miáne wé ibite ee. Mik ie' dene, età ie' tö ikanè mésopa dabop, wépa a ie' tö inuköl me'at, e'pa kiök patké isuöie tö kos inuköl kî klö'wérakitö. 16 Itsá debitu tö iché iblú a: ‘A kékëpa, be' inuköl wakanewéyö, e' kî klö'wéyö dökä dabobtökicha.’ 17 Blu' tö ie' iüté: ‘E' dör buaë.

Be' dör kanè méso buaë. Ì elkela wakanewébö yësyësé, e' kuekî ye' tö be' tkekeka ká dabop, e' wökirie.’ 18 Iskà debitu tö iché: ‘A kékëpa, be' inuköl wakanewéyö, e' kî klö'wéyö dökä skëtökicha.’ 19 Ñies blu' tö ie' iüté: ‘Ye' tö be' tkekeka ká skel, e' wökirie.’

20 “Erë iëköl debitu, e' tö

iblu' a iché: 'A kéképa, i' be' inuköl. Ye' tō ipatréwa tsamo a ta ibléyö. ²¹ Be' dör wēm er darērēē ese. Ì kē dör be' icha ese klō'wēkewabō. Nies be' tō iyi wöshteke wē kē be' wā iku-atkēne eē. Ye' suane be' yōki, e' kuēki ye' tō be' inuköl blé.' ²² Etā blu' tō ie' a iché: 'Be' dör kanè méso sulusi ese. Ye' tō be' kichaterattsā be' wāk ttè wa. Be' tō iché tō ye' dör wēm er darērēē ese. Be' tō iché tō ì kē dör ye' icha ese klō'wēkewayō, ñies tō ye' tō iyi wöshteke wē kē ye' wā iku-atkēne eē. ²³ E' dör es, e' ta çì kuēki be' kē wā ye' inuköl blēne inuköl bló wé a as eē ikí klör? Be' tō iúpa es, e'ma mik ye' dene, etā ye' inuköl ena ikí klōne e' de ye' ulā a.' ²⁴ Etā blu' tō iché itso'rak eē, e'pa a: 'Inuköl yōttsā ie' ulā a, ta imú wé wā itso' dabop, e' a.' ²⁵ Erē ie'pa tō blu' a iché: 'A kéképa, erē çì kuēki be' tō ie' a ikí meke, ie' wā itso'tke dabop?' ²⁶ Ie' tō ie'pa iüté: 'Ye' tō a' a iché tō wé wā iyi tso', ese a ikí merdaē. Erē wé kē wā ì ku', ì tso' ese wā elkela, e' yerattsā iyōki. ²⁷ Wépa kē ki ye' kiane blu'ie, e'pa dör ye' bolökpa; ie'pa tsúbitu ié ta ittölur ye' wörki.' "

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

²⁸ Jesús ttè paké one, etā ie' mirkaia Jerusalén ñalé ki. ²⁹ Mik idökemitke tsinet Betfagé ena Betania ate kabata kiè Olivo kébata e'

kuli' a, etā ie' tō ittōkatapa bōl kié ³⁰ ta ichéitō iarak:

—A' yú kewe, u tso' se' wōshaē e' a, etā eē burro kueraē a' tō etō moule kē ki yi e' tkēuleka ese. E' wōtsōō ta itsúbitu ña. ³¹ Yile tō a' a ichaké: çìie a' tō iwötseeke? e' ta iütö: Skéképa ki ikiane.

³² Ittōkatapa míyal ta ikuérakitō wes Jesús tō iché ie'pa a es. ³³ Ie'pa tso' burro wōtsōök ta burro wakpa debitu ta ichakéitō:

—çìie a' tō burro se wötseeke?

³⁴ Ie'pa tō iüté:

—Skéképa Jesús ki ikiane e' kuēki.

³⁵ Etā ittōkatapa wā burro bitetsēr Jesús a. Ie'pa tō ipaio kikkē méka burro ki, ta Jesús kimerakitō e' tkōkka iki. ³⁶ Jesús mirkaia Jerusalén ñalé ki, eē pē' tso' taiē, e'pa tō paio kikkē shuélor ñalā ki kewe Jesús yōki. ³⁷ Ie'pa mirwā Olivo kébata kuli' a wō wa'k. Iklépa tso' taiē, e'pa anemi ttsē'ne buaē wa. Skéköl kíkékarakitō taiē. Ì kē or yi a ese o' Jesús tō taiē ie'pa wörki, e' kuēki Skéköl kíkékarakitō.

³⁸ Ie'pa tō iché:

—çAyēcha buaē s'blú i' datse Skéköl ttō wa! Skéköl tso' ká jai a olo ta' taiē as e' ta se' sēr bēre. Ie' kikōkasō.*

³⁹ Pē' shuā fariseowakpa welepa tso', e'pa tō iché Jesús a:

—Be' klépa uñú.

⁴⁰ Erē ie' tō ie'pa iüté:

* 19:38 Salmo 118.26

—Ye' tō iché a' a tō ie'pa siwa'bléwā, e' tā ák tō ye' kikerakā aneule.

⁴¹ Mik ie' de tsinet Jerusalén, etā ie' ikí sué tā ie' ié idalèrmik. ⁴² Ie' tō ibikeitsé: ¡A' mú wā ijcher i'ñe tō wes a' sermi bërè Skèköl tā! Erè e' tso' blèule a' yòki, e' kueki a' kē a' isurpa. ⁴³ Kawō sulu dōraē a' kī. A' bolökpa dōraē, e'pa tō a' ká köierawā shkit as a' kē tkōyal. Ie'pa miraē ñippök a' tā. ⁴⁴ Ie'pa tō a' ká ena a' wakpa kos ewerawa. A' u kos olordawā, e' éki kē atpa ñi bata kī. Skèköl de a' tsatkök, e' kēwō de a' kī erè iwatéttsa a' tō. E' kueki e' kos tkōraē a' tā.

Jesús tō Skèköl wé batse'wé (Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

⁴⁵ E' ukuöki tā' Jesús de Skèköl wé a, tā ie' tō íyi wataukwakpa trè'wéyalmi, ⁴⁶ tā ichéitō ie'pa a:

—Skèköl tō iyē' iyèkkuo kī: 'Ye' u dör tto ye' tā wé', erè a' tō iia'wéka akblo wéie.

⁴⁷ Kékraē Jesús tō s'wöbla'weke Skèköl wé a. Sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ñies judiowak wökirpa malepa, e'pa tō ileritsek-erak Jesús ttowaie. ⁴⁸ Erè judiowak malepa ulitane tō ie' ttöke e' kïttseke er bua' wa, e' kueki ibolökpa kē ulà dē'wa ittökwa.

20

¿Yi tō kawō mé Jesús a? (Mateo 21.12-17; Marcos 11.27-33)

¹ Etökicha tā Jesús tso' s'wöbla'uk ena Skèköl ttè buaē e' pakök Skèköl wé a tā eē sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena judiowak kueblupa e'pa de. ² Ie'pa tō ichaké ie' a:

—¿Yi ttō wa be' tō íyi ikké weke? ¿Yi tō e' kēwō mé be' a?

³⁻⁴ Ie' iüté:

—Ñies ye' tō a' a ilè chakeke: ¿Yi tō Juan patké' s'wöskuök? ¿Skèköl tso' ká jaí a e' ö s'ditsö? Ye' iütö.

⁵ Etā ie'pa ichémi ñi a: “Se' tō ichémi tō Skèköl tō Juan patké', e' tā ie' tō se' iütèmi: '¿Í kueki a' kē wā ie' ttè klöone?’

⁶ Ñies pè' ulitane tō iklö'wé tō mokié Juan dör Skèköl tteköl, e' kueki kē se' a iyènuke tō ipatké' s'ditsö tō. Se' tō iché es, e' tā ie'pa tō se' ttèwami ák wa.” ⁷ E' kueki ie'pa tō iüté:

—Kē sa' wā ijcher tō yi tō Juan patké' s'wöskuök.

⁸ Ie' tō ie'pa a iché:

—Es ñies ye' kē tō a' a ichepa yi tō ye' a kawō mé íyi ikké woie.

Uva kanéukwakpa susulupa, e' tté

(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹ E' ukuöki tā Jesús ttémi pè' tā tā ttè kleítö i' es: “Wëm eköl tō uva kuatké tajé. Ie' tō ipeitéat wépa welepa a as ie'pa tō ipataü ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuöki tā ie' mía ká kua'ki dö ká tajé. ¹⁰ Mik uva wöline tso'tke wè'iàè shtè, etā ie' tō ikanè méso patkémi eköl ie' icha tsuk. Erè kanéukwakpa

tö ikanè méso klö'wéwə, ppé siarè, tə ipatkémine ulà wöchka. ¹¹ Etə iwák tö ikanè méso skà patkémine eköl. Ñies e' ché ie'pa tö suluè, ppé siarè, tə ipatkémine ulà wöchka. ¹² Ikanè méso skà patkémine ie' tö eköl, etə ñies e' shka'wérakitö tajë, tə itrè'wëshkar.

¹³ “Bata ekkè tə iwák tö iché: ‘¿Ì wèmi ye' tö? Ye' alà dalër tajë ye' éna, e' patkerami ye' tö. Isalema ie'pa tö ie' dalöièmi.’ ¹⁴ Erè mik kanè mésopa tö kanè wák alà sué, etə ie'pa tö iché ñi a: ‘Ie' wì dör ká i' wak alà, e' a ká i' atdaë. E' kueki ittöwasö, etə es ká i' atdaë se' ulà a.’ ¹⁵ E' kueki ie'pa tö iklö'wéwə yéttsa bánet tə ittéwarakitö.

“Ye' tö a' a' ichakè: ¿Ima a' ibikeitsé? ¿Ì weraë kanè wák tö? ¹⁶ Yö ichè tö ie' miraë tə kanéukwakpa tteratur, tə uva kanè meraneitö pè' kuä'ki a.”

Mik e' ttsé judiopa wökirpa tö, etə ie'pa tö iché:

—E' mú kè wamblër es.

¹⁷ Erè ie' tö ie'pa sué krereë, tə ichéitö:

—¿Wes a' tö ibikeitsèmi tö e' kè tköpa a' tə? Skököl yëkkuö tö ye' ché i' es:

‘Ák watè'ttsa u yuökwakpa tö, e' yönene ák bua'buaie.* ¹⁸ Yi klastkëne ák e' mik ese parolordaë ena yi ki ák e' anekä ese yalitdawa idikja.

¹⁹ Ie'pa tö isuéwə tö kleè e' wa Jesús tö ie'pa ché. E' kueki

ie'pa éna ie' klö'wakwə ee, erè ie'pa suane pè' yöki.

S'wökirpa patuè, e' tté

(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)

²⁰ E' kueki ie'pa tso' Jesús weblök isuöie tö ì ki ikkatèrmi. Ie'pa tö wəpa wəlepa patké ie' chakök ittö yoktsa, e' wa ikkatè Roma wökirpa a' as e'pa tö iklö'üwə. Wəpa e'pa e' ö tö ie'pa dör pè' buaë yësyësë ese. ²¹ Ie'pa tö ie' a' ichakè:

—A s'wöbla'ukwak, sa' wə ijcher tö ì cheke be' tö ena ttè wa be' tö s'wöbla'weke, e' dör mokj. Be' a' sulitane dör ñies ëme. Be' tö s'wöbla'weke yësyësë Skököl ñalé tté wa. ²² ¿Ima be' tö ibikeitsè? Roma wökir kibi patuësö ¿e' dör buaë ö kè idör buaë?

²³ Ie' wə ijcher tö ie'pa tso' ie' chakök er sulu wa, e' kueki ie' iüté i' es:

²⁴ —Inuköl tso' a' wə Roma wökir patuöie, e' kkachö ye' a' et. ¿Yi diököl ena yi kiè me'rka'iki?

Ie'pa tö iüté:

—Roma wökir kibi.

²⁵ Ie' iché ie'pa a:

—E'ma kos Roma wökir kibi icha, ese mú ie' a. Tə kos Skököl icha, ese mú ie' a. ²⁶ Ì kos ché ie' tö sulitane wörki, e' a' ie'pa kè wə ì kune ie' kkatoie. Ie' tö ie'pa iüté es, e' tö ie'pa tkiwéwə. E' kueki ie'pa siwa'blélur iyöki.

¿S'duolur e'pa shkermikane ö au?

(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)

* 20:17 Salmo 118.22

27 E' ukuöki ta saduce-
owakpa welepa debitu Jesús
ska'. E' wakpa tö iklö'wé tö
s'duowa e' kë shkenukkane.
Ie'pa tö ie' a ichaké:

28 —A s'wöbla'ukwak,
Moisés tö ttè dalöiëno kitat
yëkuö ki se' a, e' tö iché i'
es: Wëm blënewa kë alà aṭe, e'
ta ie' èl kawōta ischō tsukwa
as ilà kōka iël blënewa e' a.
29 Etōkicha wēpa bak dōka kul
ñi èlpa. Ikibi alaköl tséwa,
erë iblënewa kë alà aṭe. 30 E'
ukuöki ta ie' itōki iël tö ischō
tséwa, erë ñies e' blënewa kë
alà aṭe. 31 Es itka iël skà ta
ñies imalepa kos e'pa ta. Ie'pa
kul blërulune kë alà aṭe yës.
32 Bata ekké ta ñies alaköl e'
blënewa. 33 Wēpa kul e'pa bak
alaköl eköl è ta. Mik s'duowa
e'pa shkenekane, eta ¿wéne
dōmi ie' wëm chōkie?

34 Ie' tö ie'pa iuté:

—S'tso'ia ká i' a ta wēpa
ena alakōlpa ñi tsukewa.
35 Erë aishkuö ta wēpa ki
sene michoë mène, esepa
shkerdakane ta ee wēpa
ena alakōlpa kë serpawaiā
ñita. 36 Ie'pa ser mi-
choë kë duōta'wa wes
Skököl biyōchōkwakpa kë
duōta'wa es. Skököl tö ie'pa
shkeō'kane, e' kueki ie'pa
dōraë ie' ala'rie. E' kueki ie'pa
kë serpawaiā ñita. 37 Ñies
Moisés wák tö se' a ikkayé' tö
s'duowa e'pa shkerdakane.
Kal tsir wōñarke bö'ie e'
paka'itō, ee ie' tö iyé' tö Skököl
dör Abraham, Isaac ena
Jacob, e'pa Kököl.† Es isuésö

tö ie'pa tso'ia ttsé'ka Skököl
a. 38 E' wà kiane ché tö s'tso'
ttsé'ka ena s'duowa, e'pa kos
tso' ttsé'ka Skököl a kekraë.
E' kueki ie' kë dör s'duowa e'
Kököl. Ie' dör s'ttsé'ka e' Kököl.
39 Eta s'wöbla'uk ttè
dalöiëno wa wakpa welepa
tö iché ie' a:

—A s'wöbla'ukwak, ì ché be'
tö, e' chébö buaë yësyës.

40 Eta saduceowakpa kë
kësik dè'kaiā ie' a ì skà chakök.

¿Wé pairine'bitu idi' wa
s'blúie e' dör yi aleri?

(Mateo 22.41-46; Marcos
12.35-37)

41 Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Wes ie'pa tö ichèmi tö wé
pairine'bitu idi' wa s'blúie, e'
dör s'blú bak kiè David e'
aleri? 42 Erë David wák tö ie'
y'at yëkuö kiè Salmos e' ki.
Ie' tö iyé'at i' es:

'Skököl tö iché ye' Kököl a:

Be' e' tkóser ye' ulà bua'kka
dalöiëno taië

43 dō mik ye' tö be' bolōkpa
mérō be' klō dikia
eta.†

44 Es se' isué tö wé
pairine'bitu idi' wa s'blúie, e'
kié David wák tö ie' Kököl, e'
ta ¿wes ie' dör David aleri?

Jesús tö s'wöbla'uk ttè
dalöiëno wa wakpa kkaté

(Mateo 23.1-36; Marcos
12.38-40; Lucas 11.37-54)

45 Sulitane tso' Jesús ttöke
e' kïttsök, eta ie' tö iché
ittökatapa a: 46 'A' e' kkō'nú
s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa
wakpa yöki. Ie'pa wōbatsö
shkök datsi' batsië ese mik

† 20:37 Skököl dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kököl: E' ché Skököl tö ie'pa
blërulunebak ká iaiāe e' ukuöki. † 20:43 Salmo 110.1

wé pè' tso' tajë ese ska' as pè' tò ie'pa shke'ù wës kékëpa dalöier̄ta' tajë es. Ñies se' ñi dapa'wõ wé a ena wé ie'pa kawõ tkõ'wekerakitõ, ese ska' kula' tso' kékëpa dalöier̄ta' esepa a, ese yuleke ie'pa tò e' tkoie. ⁴⁷ Ie'pa tò alakõlpa schõ u yekettsa iulà a ta iwökatekerakitõ ittõkerak S'yë ta braraë e' wa. Ie'pa weirdaë siarë s'malepa tsata.

21

Alakõl ekõl siarë e' tò inukõl mé Skëkõl a

(Marcos 12.41-44)

¹ Jesús tso'ia Skëkõl wé a, eta' ie' tso' inukõl blúpa tso' inukõl iök kalkuõ tso' iioie mè Skëkõl a ese a e'pa sauk. ² Ñies ie' tò alakõl ekõl siarëla dör schõ e' suë inukõl wõshkila yöule cobre* wa ese bõt iökwa. ³ Eta' Jesús tò iché:

—Mokì ye' tò a' a ichè tò alakõl wí siarëla dör schõ e' tò inukõl iéwa kibiie imalepa kõs tsata. ⁴ Ie'pa ulitane tò inukõl kuõ atë ese ié, erë ie' siarë, e' tò ie' wa itso' senoie e' kõs méttsa. E' kuëki ye' tò ie' ché es.

Jesús tò iché tò Skëkõl wé olordawa

(Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵ Eta' Jesús ttõkatapa welepa tso' ichõk tò Skëkõl wé wër buaala, kitküule tajë ak bua'buwa wa ena íyi bua'buwa kakmeule Skëkõl a tajë, ese wa. Jesús tò iché:

⁶ —Ikéwõ dõraë eta' ì kõs suë a' tò i', e' olordawa seraä, iékwõ è kè atpa ñi bata kì.

⁷ Eta' ittõkatapa tò ichaké:

—A s'wõbla'ukwak, ¿mik e' wamblërmi? ¿Ì wa sõ isuëmi tò iwamblërketke?

⁸ Ie' iüté: “Tajë pè' datse e' chõk tò ie'pa dör ye'. Icherarakitõ: ‘Ye' dör wé pairine'bitu' idi' wa s'blúie e’”. Ñies icherarakitõ tò s'erkewa e' kéwõ detke. Erë kè a' minuk esepa itõki. Pè' kiterarakitõ tajë. E' kuëki a' tso' wõsh wa as kè yi tò a' kitõ'ù. ⁹ Mik a' tò biyõ ttsé tò ká wele wakpa ñippõke tajë ká kuä'ki wakpa ta, eta' e' kè tò a' tkiuk. Ñies mik a' tò ibiyõ ttsé tò pè' ñippõke tajë iké wakpa wõkirpa ta, eta' e' kè tò a' tkiuk. Ese wamblërdaë kam ye' dõne e' yöki, erë ká i' erwa e' kam kéwõ döwa.”

¹⁰ Ie' tò ie'pa a' ikí ché ia: “Ká kuä'ki kuä'ki wakpa ñippõraë ñita. ¹¹ Ñies í tò ká wõtí'weraë tajë. Ñies ká kuä'ki kuä'ki kì bli tò ena duè tò pè' tteraë tajë. Ká jai a íyi sueraësõ tajë suluë iwà kkachoie, e' tò ie'pa tkiweraë tajë.

¹² Kam e' kéwõ tkõ, e' yöki ie'pa tò a' klõ'werawa, we'ikeraë siarë. A' miraë ie'pa wa se' ñi dapa'wõ wé a shulè, ñies a' wõtërdawa s'wõtõ wé a. Ie'pa wa a' miraë duësër s'blúpa ena s'wõkirpa wõrkì ye' ttè kuëki. ¹³ Erë es ñies a' tò ye' ttè pakeraë ie'pa a. ¹⁴ Eta' kè a' tkinuk tò ima

* 21:2 cobre: E' dör tabechka èse kè tuëta' darërë wës orochka ena inukõlchka es.

a' e' tsatkömi. ¹⁵ Ye' tö ttè eraë a' a' e' tsatkoie buaë, e' kueki kē a' tkinuk e' ki. A' bolökpa kē a' iwöklönuk, ñies ie'pa kē a' iyēnuk tö e' dör kachè. ¹⁶ A' yē, a' mì, a' ēlpa, a' yamipa malepa, a' sini'pa, e'pa welepa tö a' wömerattsā a' bolökpa ulà a. Ie'pa tö a' welepa tterawā. ¹⁷ Sulitane tö a' sueraë suluë ye' ttè kueki. ¹⁸ Erè kē a' tkinuk, a' kē weirpa kekraë, a' dōraë buaë ká jai a' aishkuö tā. ¹⁹ A' e' tkéwā darèrè dōkā bata ekkē, e' tā a' tsatkērdaë.

²⁰ Mik a' isuë tö ká kuā'ki ñippökwaipa iēne taië Jerusalén kköiēule e' pamik shkit ñippök Jerusalén wakpa tā, etā a' éna ianú tö Jerusalén erdawa bet. ²¹⁻²² Mik e' kēwö de, etā wépa serke Judea e'pa tköyalmi kabata a. Skököl tö Jerusalén wakpa we'ikeraë taië siarè. E' kueki wépa serke Jerusalén, e'pa e' yölor. Ñies wépa tso' kañikā, esepa kē kinewane ee. E' kos tkōraë wes itso' kitule Skököl yēkkuö ki es. ²³ Kawö suluë dōraë ká i' ki, iwakpa we'ikeraë siarè Skököl tö. E' kueki e' kēwö ska' tā iwēstela ina alakölpa alà kurketke ena alakölpa tsu' muke ilà a' esepa tā! ²⁴ Judiowak welepa tterawā tabè wa; welepa tserdami klöulewā ká wa'ñe. Etā pē' kē dör judiowak, esepa tö Jerusalén klö'werawā wes iwákpa icha es, dö mik Skököl tö ikéwö mé ie'pa a' ekkē.

Jesús dōrane olo tā' taië

(Mateo 24.29-35; Marcos 13.24-37)

²⁵ “Diwö a, si'wö a ena bēkwö a' iyi wērdaë taië suluë iwà kkachoie tö ká i' erkewatke. Ñies ká i' ki dayē blardaë taië ena iyöli busdaka taië, ese yöki ká ulitane wakpa suardaë taië, kē ie'pa a' e' onukia wes. ²⁶ Ì sulu tkōraë ká i' ki, ese yöki ie'pa suardaë taië, isiwa' ardawarak suane ē wa. Ì kos tso' ká jai a' e' wötirdaë. ²⁷ Etā ye' dör S'ditsö Alà, e' datse mò a' diché ta' taië olo tā' taië, e' wērdaë. ²⁸ Mik iyi ikkē suë a' tö, etā bet tā a' tsatkērkette, e' kueki a' er kuú, a' wö kōka siwa' ki.”

²⁹ Ñies ie' tö ie'pa a' ikleé ttè i' wa: “Kal kiè higuera ö kal ulitane, e' bikeitsö. ³⁰ Mik a' isuë tö erpa kal kō shlörketke, etā a' wā ijcher tö duas dewatke tsinet. ³¹ Es ñies mik a' tö isuë tö iyi ekkē wamblërke, etā a' wā ijchenú tö ì blúie Skököl tso', e' kēwö dewatke tsinet.

³² “Moki ye' tö a' a' ichè tö iyi ekkē wamblërdaë wépa dör wes a' es esepa kam erwa e' yöki. ³³ Kashuk ena ká i' erdawa, erè ye' ttè michoë e' kē erpawa yēs.

³⁴ “A' e' kkö'nú! Kē a' e' muktsā ì sulu ulà a. Kē a' e' ttökka blo' wa. Kē a' er mukwā ì tso' ká i' a, e' ē ki. E' kos tö a' er darè'werawā Skököl ki. A' e' kkö'nú as ye' datskene, e' kēwö kē tö a' klö'ù ³⁵ wes iyiwak klör sho' a es. Kawö e' dōraë sultane serke ká wa'ñe e'pa ki, e' kueki a' e' kkö'nú e' yöki. ³⁶ A' senú wōsh wa. A' ikiö S'yé

a kekraë as iyi suluë kéwö datse, e' kë dö a' ki. Nies ikiö ie' a kekraë as a' e' duöser buaë ye' wörki mik Ye' dör S'ditsö Alà, e' datskene sulitane shulök eta."

37 Nīwe ta Jesús tō s'wöbla'weke Skököl wé a, nañewe tā ie' mīa kabata kié Olivo e' a. 38 Bla'mi sulitane mi'ke Skököl wé a Jesús tō s'wöbla'weke e' kittsök.

22

Judas ena judiowak kuëblupa tō Jesús aleritsé klö'wëwa

(Mateo 26.1-5,14-16; Marcos 14.1-2,10-11; Juan 11.45-53)

1 Judiowak Yépa Yërulune Egipto, e' kéwö tkö'wekerakitö, e' dökewatke tsinet, ese kéwö ska' ta judiowak wöblar pan kë yöule iwölöwoka wa ese ñuk. 2 Sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa suane pë' yöki, e' kueki ie'pa tso' ikéwö yulök Jesús ttowa.

3 Eta Satanás tkawa Judas er a. Judas e' kié ñies Iscariote. Ie' dör Jesús ttökatapa dabom eyök kī böi e' eköl. 4 Ie' mīa ttök sacerdotepa wökirpa ta ena Skököl wé shkëkipa wökirpa ta. Wes ie' tō Jesús mëttsami ie'pa ulà a e' chéitö ie'pa a. 5 E' tō ie'pa ttsë'wérak buaë ta ikablé ie' a inuköl muk. 6 E' dör buaë ie' a. E' kueki ie' tō kawö yulëmi iwömottsä mik kë yi ku' tajë Jesús ta e' dalewa.

Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'wé Jesús tō ittökatapa ta

(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30)

7 Eta Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa e' kéwö tsá de. E' diwö a judiowak tō obeja pupula jcheke Ie'pa Yépa Yërulune Egipto, e' kéwö tkö'woie. 8 Jesús tō Pedro ena Juan kié, ta iché ie'pa a:

—A' yú kawö tkö'wekesö, e' chké kanéuk.

9 Ie'pa ie' a ichaké:

—¿Wé be' ki ikiane tō sa' mi' ikaneuk?

10 Ie' iüté:

—Mik a' de Jerusalén, eta eë wëm kuëraë a' tō eköl, e' wa di' dami skaüña a. E' itöki a' yú dö u wé a ie' demi eë. 11 U e' wák a ichö: 'S'wöbla'ukwak be' chakök ké: ¿Üshu wé a ie' tō kawö tkö'wekesö e' chké ñëmi ie' ttökatapa ta?' 12 Ie' tō a' a üshu bërie tso' kákke, kaneuletke buaë, e' kkacheraë. Eë ichké kaneú se' a.

13 Eta ie'pa mīa ta iyi ulitane kuérakitö wes ie' tō iché es. Eë chké kanewérakitö kawö tkö'woie.

14 Mik ichköketke e' diwö de, eta ie' e' tkéser chkök mesa o'mik ittekölpa tsá e'pa ta. 15-16 Ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' tō a' a iché tō kawö i' kë tkö'wëpaiayö a' ta dö mik iwà tka mik i blúie Skököl tso' e' kéwö de eta. E' kueki suluë ye' éna ikéwö bata tkö'wakia a' ta kam ye' ttowa ie'pa tō e' yöki.

17 Etā tka' klō'wēitō, ta wēstela chēitō Skēkōl a, ta ichēitō ie'pa a:

—Ikē, a' itsá yō ekōl ekōl.
18 Ye' a' a ichē tō vino kē yepaiayō dō mik i blúie Skēkōl tso' e' kēwō de etā.

19 E' ukuōki ta pan klō'wēitō, ta wēstela chēitō Skēkōl a ta iblatēitō wā tié ie'pa a ta ichēitō:

—Pan se dōr ye' chkā wōmeulettsa ttēwā a' skéie e'. A' tō iñū kēkraē as a' er arne ye' ska'.

20 Es ñies mik ie'pa chké one, etā tka' klō'wēitō ta ichēitō:

—Vino i' dōr ye' pē. Ye' tterawā e' pē tērdaē a' tsatkoie. E' wa ttē pa'alj me' Skēkōl tō, e' wā de. 21 Erē yi ye' wōmekettsa, e' tkēr ye' ta mesa i' o'mik. 22 Ye' dōr S'ditsō Alā, e' ta itkōraē wēs isuletēneatbak es, erē iwēstela ina yi ye' wōmekettsa, e' ta!

23 Etā ie'pa ñi chakémitke: "A' ichē, ¿yi ie' wōmekettsa?"

¿Yi dōr kēkēpa taiē Skēkōl a?

24 Jesús ttōkatapa ñi iutēka tō ie'pa wé ěk dōr kēkēpa taiē imalepa tsata. 25 Jesús tō iché ie'pa a: "Pē' kē tō Skēkōl daloiē, esepa blúpa e' alōka ie'pa kī kēkraē, erē ie'pa e' chō tō ie'pa dōr imalepa kīmukwakpa buaē. 26 Erē e' kē dōr es a' ta. E' skéie yi dōr kēkēpa taiē imalepa tsata a' shuā, ese kawōta e' ökwa se' ēselaie. Ñies a' wōkir kawōta e' ökwa wēs kanē méso es. 27 E'ma ¿yi dōr kēkēpa taiē? ¿Itkēr chkök mesa o'mik ese o' wé tso' chkē watiök ese?

Tō, itkēr mesa o'mik ese dōr kēkēpa taiē. Erē ye' tso' a' shuā wēs kanē méso tso' chkē watiök es.

28 "Kos ye' weirke e' a a' tso' ye' ta ye' wapie. 29 E' kuēki ye' tō a' tkekeka blu'paie, wēs ye' Yē tō ye' tkē'ka blu'ie es. 30 Aishkuō ta i blúie ye' tso' e' a a' e' tulōraser chkök di'yök buaē ye' ta. Ñies a' e' tulōraser blu' kulé kī, Israel ditséwōpa dōka dabom eyök kī bōl (12), e'pa wēttsuk."

Pedro tō icheraē tō ie' kē wā Jesús suule

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)

31 Ñies Skēkēpa Jesús tō iché:

—A Simón, a Simón, ¡ye' ttō ttsō! Satanás tō a' kēwō kié ma'wē. Ie' tō a' ulitane wōpperaē darērēē wēs iyiwō wōppē es. 32 Erē ye' ikiétke Skēkōl a as be' erblō ye' mik e' kē olo'yōbō. Mik be' erbléne buaē ye' mik, etā ye' ttōkatapa malepa kīmú as ie'pa e' tkōwā darērēē ye' mik.

33 Simón tō ie' a' iché:

—A Skēkēpa, ye' e' chétke wōtēnukwā be' ta s'wōto wé a dō ttēwā be' ta.

34 Ie' iuté:

—A Pedro, ye' ichē be' a tō i'ñe kam dakro ar, e' yōki be' icheraē mañatōkicha tō be' kē wā ye' suule.

Jesús weirketke e' kēwō dōkewatke

35 E' ukuōki ta Jesús tō ittōkatapa a' ichaké:

—Mik ye' tō a' patkē'mi Skēkōl ttē pakōk inukōl kē ta',

chkewö kë ta', klökkuö kë ta',
etä ζi kianeia a' kī?

Ie'pa tö iüté:

—Kë ì kianeia sa' kī.

³⁶ Ie' tö iché ie'pa a:

—E' skéie, i'ñe ta, ye' tö a'
a ichè tö a' wé wa inuköl ta',
e' tsúmi; a' wé wa chkewö
ta', e' tsúmi; a' wé kë wa
tabè ta' e' tsatkoie, etä a' paio
wataúttsa ta' e' ské wa tabè
taúttsa. ³⁷ Ye' tté kos tso' ki-
tule Skéköl yëkkuö kī, e' wà
tköraë wës itso' kitule es, e' tö
ichè: 'Ie'pa tö ye' we'iké wës
pè' sulusi we'iké es.* Ttè e'
wà tköketke i' ta, e' kuekī a' tö
iü wës ye' tö a' a' ichè es.

³⁸ Ie'pa tö iché ie' a:

—A Skëképa, ié tabè tso' böt.
Ie' tö ie'pa iüté:

—Wè' idir, jkë a' ttökia!

Jesús tté S'yě ta Getsemani
(Mateo 26.36-46; Marcos
14.32-42)

³⁹ E' ukuökī ta Jesús míā
Olivo kébata a wës iwöblar
es, etä ittökatapa míyal ie' ta.
⁴⁰ Mik ie'pa demi wé ie'pa
mírö ee, etä ie' iché ie'pa a:

—A ikiö Skéköl a as ì sulu
tö a' erkiöweke e' kë e' alöka a'
kī.

⁴¹ Ie' míā bánet ie'pa yöki dö
kos ák uyëmisö ekkë, ee ie' e'
tkéser kuchë kī ta itté S'yě ta i'
es: ⁴² "A yëwö, ì tköraë ye' ta,
e' dör wës iyi bacha'bachaë
yèwasö es. Be' kī ikiane, e'ma
be' ye' yöttsa e' ulà a. Erë kë
iwar wës ye' kī ikiane es, iü
wës be' kī ikiane es."

⁴³ [E' wösha ta Skéköl
biyöchökwak de eköl ie' ska'

idiché kī iök. ⁴⁴ Ie' eriane
tajë, e' shua ie' ttémitke S'yě
ta taninië, ta ipaali wër s'pë
es e' yërke tajë darke íyök kī.]†

⁴⁵ Mik ie' tté one, etä idene
ittökatapa ska' ta ie'pa kuëitö
kapötulur. Ie'pa shtrinewa
eriar ë wa, e' kuekī ie'pa
kapolur. ⁴⁶ Ie' tö ie'pa a
ichaké:

—ζiök a' kapötulur? A' e'
köka, a' ikiö Skéköl a as ì sulu
tö a' erkiöweke e' kë e' alöka a'
kī.

Jesús klö'wéwa ibolöka tö
(Mateo 26.47-56; Marcos
14.43-50; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Jesús tso'ia ttök e' dalewa
tajë pè' de. Ie' ttökatapa
dabom eyök kī böl, e' eköl kiè
Judas e' debitu ie'pa wëttsë.
Ie' dewa Jesús ska' ishke'uk
wöalattsè wa. ⁴⁸ Erë Jesús tö
ie' a' iché:

—A Judas, ζwöalattsè wa
be' tö ye' dör S'ditsö Alà, e'
wömekettsa?

⁴⁹ Mik Jesús ttökatapa tso'
ie' ta, e'pa tö isué tö ie'
klörkewatke, etä ie'pa tö ie' a
ichaké:

—A Skëképa, ζtabè yëttsa sa'
tö ie'pa kī?

⁵⁰ Etä ie'pa eköl tö sacer-
dote kibi, e' kanè méso eköl
kuköña ulà bua'kka téttsa.
⁵¹ Jesús tö iché:

—Imúat; wè' idir.

Etä ie' tö kanè méso
kukuöña kéwa ta ibua'wéneitö.
⁵² E' ukuökī ta sacerdotepa
wökirpa ena Skéköl wé

* 22:37 Isaías 53.12 † 22:44 Ttè i' kë ku' yëkkuö këchke wele kī.

shkëkipa wökirpa ena judiowak kueblupa debitu ie' tsukmi, e'pa a ie' iché:

—¿I kuëki a' bite ye' ñalé ki tabè ki kal wölö ki ye' klö'ukwa wës akblökwakpa klö'wëwä es? ⁵³ Këkraë ye' bak a' shua Skëköl wé a, erë a' kë wä ye' klö'newä. Erë i' ta a' a ikéwö de ye' klö'wowaie. Ñies bë a ikéwö de i sulu wamblak ie' éna e' wambloie.

Pedro tö iblé tö kë ie' wä Jesús suule

(Mateo 26.57-58,69-75; Marcos 14.53-54,66-72; Juan 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Etä ie'pa tö Jesús klö'wëwä tsémi sacerdote kibi, e' u a. Pedro dami ie' itöki kamië. ⁵⁵ Etä eë pë' wëlepa tö bö' batséka upa shushaë baiklè, etä Pedro e' tkéser ie'pa ta. ⁵⁶ Etä alaköl eköl dör kanè méso, e' tö Pedro sué bö' kkö a ta isuéwa krereë ta ichéitö:

—Ñies ie' wí dör Jesús klé.

⁵⁷ Erë Pedro tö iblé. Ie' tö iché:

—A tayë, ye' kë wä wëm e' suule.

⁵⁸ E' ukuöki kukuie ta wëm eköl tö Pedro sué ñies ta ichéitö:

—Be' ñies dör Jesús klépa eköl.

Erë Pedro tö iüté:

—A wëm, kë ye' dör ie'pa eköl.

⁵⁹ E' ukuöki hora de et ta iskä tö iché:

—Wëm se dör Galilea wak e' kuëki mokí ie' dör Jesús klé eköl.

⁶⁰ Pedro tö iché:

—A wëm, i cheke be' ye' a, e' kë jcher ye' wä.

Pedro ttökeia e' wösha ta dakro ane. ⁶¹ Etä Skëképa Jesús wötée, ta Pedro suéitö ék. Etä Pedro éna ianewa tö ttè i' yë' Jesús tö ye' a: “Iñe kam dakro ar, e' yöki be' tö icheraë mañatökicha tö be' kë wä ye' suule.” ⁶² Etä Pedro e' yéttsa kañika ta iie' siarë.

Jesús wayué ie'pa tö
(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Wëpa ulä a Jesús tso' klöulewä, e'pa tö ie' wayué suluë, ippé taië. ⁶⁴ Ñies ie'pa tö iwöbla pamuëwä datsitak wa, etä ie'pa tso' ippök, e' dalewa ie'pa tö ie' a ichakeke:

—Be' dör Skëköl tteköl, e'ma sa' a ichökä zyí tö be' ppé?

⁶⁵ Etä ie'pa tö ie' skä cheke suluë ttè ulitane wa kuä'ki kuä'ki.

Jesús mítser ie'pa wä judiowak kueblupa wörki

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)

⁶⁶ Mik ká ñine, etä judiowak kueblupa ena sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö Jesús tsémi wé judiowak wökir kibipa ñi dapa'uke eë. Ta ie'pa tö ie' a ichaké:

⁶⁷ —Ichö sa' a ¿moki be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' ö au?

Ie' tö ie'pa iüté:

—Ye' tö ichëmi tö, erë kë a' tö ye' ttö klö'wëpa. ⁶⁸ Ñies ye' tö a' a ilè chakëmi, e' ta a' kë tö ye' iütëpa. ⁶⁹ Erë ye' dör S'ditsö Alä, i' ukuöki ta ye' e'

tkörasēr Skëköl diché dör íyi ulitane tsata, e' ulà bua'kka dalöiërtà' tajë.

⁷⁰ Ie'pa ulitane tö ie' a ichaké:

—¿E'ma be' e' chõ tö be' dör Skëköl Alà?

Jesús tö ie'pa iüté:

—Tõ, wēs a' tö iché es idir.

⁷¹ Età ie'pa iché:

—¿Ie se' kī ikkatökwakpa kī kiarmiia? Ìché ie' tö, e' tssé se' wákpa tö.

23

Jesús mítser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Età ie'pa ulitane e' kéka tā Jesús tsémirakitö Pilato ska' as ishulöitö. Pilato dör ká e' wökir patkë' Roma wökir kibi tö. ² Ie'pa tö Jesús kkatémi Pilato a tā ichérakitö:

—Sa' wā ijchēr tö wēm i' tö tajë sa' judiowak mekekā ñippök s'wökirpa tā. Ie' iché tö sa' kē kawötā inuköl patauk Roma wökir kibi a. Nies ie' iché tö ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'. Ie' e' chõ tö ie' dör sa' judiowak blú.

³ Pilato tö ichaké ie' a:

—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iüté:

—Tõ, wēs be' iché, e'ma es idir.

⁴ Età Pilato tö iché sacerdotepa wökirpa a ena pë' tso' eē, e'pa a ñies:

—Ye' kē wā ì nuí kune wēm i' kī.

⁵ Erë ie'pa tö ikī kkateke aneule tā ichekerakitö:

—Ttè wa ie' tö s'wöbla'weke, e' tö sa' wakpa mekekā ñippök

ñita. Ie' tö itsá paka'bitu Galilea, ì'ñe tā ide íe Judea.

Pilato tö Jesús patkëmi Herodes ska'

⁶ Mik e' tssé Pilato tö, etā ichakéitö: ¿wēm i' dör Galilea wak? ⁷ Mik ie' wā ijchēnewā tö Jesús dör Galilea wak, etā ie' tö ipatkëmi Herodes ska' as e' tö ishulö, e' dör Galilea wökir e' kuëkī. E' kēwö ska' tā ie' tso' Jerusalén. ⁸ Mik ie' tö Jesús sué, etā e' tö ie' tssé'wé buaë. Bānet ie' éna isuak. Ie' wā itté jchēnewā tö, ì kē or yi a ese wekeitö, e' wā paneke ie' tö sué. ⁹ Ie' tö Jesús chaké tajë, erë Jesús kē wā ie' iütēne yēs.

¹⁰ Nies sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tso'ñak eē. Ie'pa tö Jesús kkateke tajë ie' a. ¹¹ Ie' ena iñippökwakpa, e'pa tö Jesús sué suluë, tā ie'pa tö datsi' bua'buā, blu' datsi' sù, ese iéka ikī iwayuoie. E' ukuökī tā ie' tö ipatkëmine Pilato ska'. ¹² Herodes ena Pilato dör ñi bolökpa, erë e' diwö shà tā ie'pa er buanene ñi kī.

Jesús méttsa ttèwā

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)

¹³ Sacerdotepa wökirpa ena judiowak wökirpa malepa ena judiowak tajë, e'pa kiéttsa Pilato tö e' dapa'uk ek tsiní ème. ¹⁴ Ie' tö ie'pa a iché:

—A' wā wēm i' de ye' ska' kkatè. A' tö iché tö ie' tö a' wakpa mekekā ñippök sa' tā. Erë ye' tö ie' a' ichaké a' wörki, etā ì kī a' tö ie' kkaté, e' kē nuí kune ye' wā ie' kī

yēs. ¹⁵ Ñies Herodes kë wā ì nuí kune ie' kī, e' kuękī ie' tō ipatkébitune ye' ska'. E' kuękī a' tō isué tō ie' kë wā ì sulu nuí kī ittèwāmi ese wamblēne. ¹⁶⁻¹⁷ Súyō ippök patkè ttsa'bata daloie wa iwe'ikoie bërëbërë, e' ukuöki tã ye' tō ie' ekemine.*

¹⁸ Erë ie'pa ulitane anemi ñikkëë:

—Jesús ttōwā tã Barrabás òmine sa' a!

¹⁹ Barrabás e' tō iyamipa dapaō'kã ñippök kã e' wōkirpa tã, ñies ie' wā s'kötulewā. E' kuękī ie' tso' wõtëulewā s'wōto wé a. ²⁰ Pilato éna Jesús akmine, e' kuękī ie' tō iskà chéne Jesús tsatkoie. ²¹ Erë ie'pa kī arkeka tajë:

—Jiwötōwā krus mik!
Jiwötōwā krus mik!

²² Pilato tō iskà chéne ie'pa a, i' tã ide mañatökicha:

—¿Ì kuękī? ¿Ì sulu wambléitō? Ye' kë wā ì sulu kune ie' wōmottsã ttèwā. Súyō ippök patkè ttsa'bata daloie wa iwe'ikoie, e' ukuöki tã ye' tō ie' ekemine.

²³ Erë ie'pa kī arkeka tajë shute: “Jiwötōwā krus mik!” Bata ekkè tã Pilato tō ie'pa ttè iuté. ²⁴ Ie' tō iwé wēs ie'pa kī ikiane es. ²⁵ Es wēm tso' wõtëulewā ñippè s'wōkirpa tã kuękī, ñies s'ttèwā kuękī, e' émine Pilato tō. Etã Jesús ttökwa patkéitō wēs judiowak kī ikiane es.

* **23:16-17** Yëkkuö këchke wele tō kuötkéka. E' tō iché i' es: Pilato wöblar s'wõtëulewā e' ökmi eköl mik judiowak tso' Ie'pa Yëpa Yërulune Egipto e' kèwö tkò'ük etã. † **23:30-31** Oseas 10.8 ‡ **23:34** Ttè tso' iwakyöule i' es...e' shuã, e' kë ku' yëkkuö këchke wele kī.

Jesús wõtëne krus mik
(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 10.17-27)

²⁶ Mik Roma shkëkipa wā Jesús dami, e'pa tō isué tō ie' kë kī krus dè'kaia, etã ie'pa tō wēm eköl kiè Simón e' klò'wéwā tã iké krus ppökka tsëmi Jesús itöki. Wēm e' dör Cirene wak. Ie' tso' bānet, erpa e' de Jerusalén.

²⁷ Tajë pë' mirwā Jesús itöki. E'pa shuã alakölpa tso' tajë iuramirak tajë ie' jeitsök. ²⁸⁻²⁹ Jesús wotréene ie'pa sauk tã ichéitō:

—A Jerusalén alékölpa, kawö sulué dōraë a' kī, e' kuękī kë a' iük ye' jeitsök. E' skéie a' wákpa e' jeitsö, ñies a' ala'r jeitsö. Aishkuö tã iyërdaë: ‘Ayëcha buaë alakölpa qos kë dōtã' alàè. Ayëcha buaë alakölpa qos kë alà tã.’ ³⁰⁻³¹ Ye' dör wēs kal pa'alí es e' weirke i' es, e' tã ¿ì kë wamblërpa a' dör wēs kal sí es, e'pa tã? E' kuękī e' kèwö ska' tã iyërdaë kabata a: ‘Be' anúka sa' kī as sa' duöwā wõtëulewā iyök a.’†

³² Ñies wëpa bōl dör pë' sulusipa e'pa mirwarak iwā Jesús tã wõtèwā krus mik. ³³ Mik ie'pa demirak kã kiè S'wōkirdiche eë, etã ie'pa tō Jesús wóté krus mik. Ñies wëpa bōl sulusipa wótérakitō, eköl iulà bua'kka, eköl bakl'i'kka. ³⁴ [Jesús tō iché: “A yëwö, ì wambleke ie'pa tō ye' tã, e' kë ane ie'pa

éna, e' kuəkī e' nuī olo'yō
ie'pa kī.”]†

Etā Roma shkēkīpa iné ñi
ma'woie suē tō wēs ie'pa tō
Jesús datsi' blatemi ñi ā. ³⁵ Pē'
iēter Jesús sauk. Dō judiowak
wōkirpa tso' ie' wayuök suluē,
ie'pa tō icheke:

—Mokī ie' dōr wé
pairine'bitū idi' wa s'blúie
shukit Skéköl tō e' e'ma ās
iwák e' tsatkō wēs o'kapa
tsatkéitō es.

³⁶ Ñies Roma shkēkīpa tō ie'
wayué. Ie'pa de tsinet ie' ska'
tā blo' shkōshkō watké ie'pa tō
ie' ā. ³⁷ Ie'pa iché:

—iMokī be' dōr judiowak
blú, e'ma be' wák e' tsatkō!

³⁸ Kaltak kī itso' kitule tō
iché: “I' dōr judiowak blú e’”,
e' batsulewā Jesús tsāka.

³⁹ Etā wēm eköl ār
wōtēulewā ikrus mik Jesús
o'mik, e' tso' ie' chök suluē.
Ichéitō iā:

—iMokī be' dōr wé
pairine'bitū idi' wa s'blúie
e', e'ma be' e' tsatkō, ñies sa'
tsatkō!

⁴⁰ Erē iēköl tso' wōtēulewā
ie' o'mik, e' tō iēköl uñé tā
ichéitō:

—Be' wōmenettsā ttēwā wēs
ie' es, erē wēsua be' kē suar
tā' Skéköl yōkī. ⁴¹ Mokī se'
weirke se' wák kuəkī, se' nuī
kuəkī. Erē ie' kē wā ì sulu
wamblēne yēs.

⁴² E' ukuōkī tā ie' tō iché
Jesús ā:

—A Jesús, mik be' detkene
s'blúie, etā kē be' éna ye'
chökwa.

⁴³ Ie' tō iüté:

—Mokī ye' tō be' ā iché tō
i'ñe be' dōrawā kā buaala tso'
kā jāi ā e' ā ye' tā.

Jesús duowā

(Mateo 27.45-46; Marcos
15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴ Mik diwō de bata ā, etā
ká mīā ttsettseē ká wa'ñe, dō
tsālī diwō de mañat ekkē.

⁴⁵ Diwō kē dalōbuneia, etā
Skéköl wé ā ie'pa wā datsi'
buririē ese shukuar u blatoie,
e' jchēnane shushāē. ⁴⁶ Etā
Jesús tō iché aneule:

—A yēwō, ye' wiköl méat
be' ulā ā.

E' chéitō tā isiwa' bata tké.

⁴⁷ Roma ñippōkwak eköl dōr
capitán, mik e' tō isué, etā
Skéköl kikékaitō tā ichéitō:

—Mokī, wēm wī sene'
yēsyesē.

⁴⁸ Pē' daparke tajē isauk,
mik e'pa tō isué tō wēs Jesús
blēnewā, etā ie'pa erianekā
tajē tā es imiyalnerak iu ā.

⁴⁹ Erē wēpa wā Jesús suule
buaē ena alakōlpa manetwā
ie' tā Galilea, e'pa kōs iēter ie'
kī sauk erē kamīē.

Jesús nu wōtēne

(Mateo 27.57-61; Marcos
15.42-47; Juan 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Wēm tso' eköl kiē José,
e' dōr kā kiē Arimatea e' wak.
Arimatea atē Judea. Ie' dōr
wēm buaē yēsyesē. Ñies ì blúie
Skéköl tso' e' kēwō panuk ie'
tso'. Ie' dōr judiowak wōkirpa
e' eköl, erē ie' tō ibikeitsé tō
wēs imalepa tō Jesús wé e'
dōr suluē. ⁵² Ie' mīā Pilato
ska', etā Jesús nu kiéitō. ⁵³ Ie'
tō Jesús nu yēttsā krus mik
éwa iskī tā ipatrēwaitō datsi'
ukuō bua'buā saruru ese wa.

E' ukuöki ta ie' tö Jesús nu bléwa ákuk bine pa'alí s'nu blóie ese a. ⁵⁴ Ká tuirketke eta eno diwö batseitsekemitke, e' kuëki ie' kawötä Jesús nu wötökwa bet.

⁵⁵ Eta alakölpa manetwa Jesús ta Galilea, e'pa mirwañak isaük tö wé Jesús nu mekewa. Ie'pa tö isué tö wes ie' nu bléne ákuk a. ⁵⁶ Mik ie'pa dene u a, eta kiö masmas tso' të s'nu ki, ese kanewérakitö. Ie'pa tö eno diwö batseitsé wes Skëköl tte dalöieno tö iché es.

24

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

¹ Erë domingo ká ñirketke, eta alakölpa miáne Jesús pö a kiö masmas kanewétke ie'pa tö, e' mí ie'pa wa të Jesús nu ki. ² Mik ie'pa de, eta ie'pa tö isué tö ák bérie bastkër pö kkö a, e' rratune bánet. ³ Erë mik ie'pa dewa ákuk a, eta ie'pa tö isué tö Jesús nu kë ku'. ⁴ Ie'pa tso'ia ibikeitsök tö wëk Jesús nu mí, e' bet ta ie'pa tö isué tö wëpa böl de iëter ie'pa o'mik, e'pa datsi' wöñarke dalölöe. ⁵ E' tö alakölpa suawéka taië ta iwö éwarak dö iski. Erë wëpa e'pa tö iché ie'pa a:

—¿Iök a' tö ie' tso' ttsë'ka, e' yuleke s'nupa shua? ⁶ Ie' kë ku' ie, ishkenekane. Ì yë'bakitö a' a mik ibak Galilea eta, e' anú a' éna. ⁷ Ie' tö a' a iyë'bak tö ie' dör S'ditsö Alá, e' wömerdattsa pë' suslipa ulá a ta iwötërdawa krus mik, e' ki ká de mañat eta

ishkerdakane. ⁸ Eta ì yë' Jesús tö, e' anewane ie'pa éna.

⁹⁻¹⁰ Alakölpa dare Jesús pö a, e'pa kië María Magdala wak ena Juana ena María dör Santiago mi. Ñies alakölpa skä tso'ñak ie'pa ta. Ì sué ie'pa tö pö a, e' pakéne Jesús ttekölpa tsá dabom eyök ki eköl (11) e'pa a, ñies imalepa a. ¹¹ Erë ì paké alakölpa tö e' kë wà ta' ie'pa a, e' kuëki ie'pa kë wa iklöone. ¹² Erë Pedro tunemi pö a isaük. Mik ie' demi ta ie' tö isué ákuk shua, eta datsi' wa Jesús nu parratewa, e' ë tkëter. Eta ie' biteane u a, e' tö ibikeitsëro tö ¿wëk imí?

Jesús ttökatapa böl tö ie' suéne Emaús ñalé ki

(Marcos 16.12-13)

¹³ E' diwö wa Jesús ttökatapa böl e' yëttsa Jerusalén michoë ká kië Emaús ee. E' ñalé dör kamië kilómetro döka dabom eyök ki et (11), e' ulatök. ¹⁴ Ì tka Jesús ta Jerusalén, e' kos pakerami ie'pa tö ñi a. ¹⁵ Ie'pa kapakörami ñita, eta Jesús tö ie'pa kué eta ishkémi ie'pa ta. ¹⁶ Ie'pa tö isué, erë ie'pa kë a ikkayënewa tö yi idir.

¹⁷ Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Ì pakerami a' tö?

Eta ie'pa e' wöklö'wé iëter. Ie'pa eriarke taië e' wënewa iwö ki. ¹⁸ Ie'pa eköl kië Cleofás, e' tö Jesús iüté:

—Wësua se' kos dë'rö Jerusalén kawö tkö'uk e' shua be' ë kë wa ijcher tö ì bak ee chki bökli.

¹⁹ Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Ì bak?

Ie'pa iüté:

—Ì bak wëm kiè Jesús dör Nazaret wak e' ta e'. Ie' dör Skëköl tteköl buaë, diché ta' taië Skëköl wöa. Ì kë or yi a ese wé ie' tō taië sulitane wörki. Nies s'wöbla'wéitō ttè buaë moki wa. ²⁰⁻²¹ Sa' tō ie' pana' tō isalema Skëköl tō ie' patkë' se' dör Israel aleripa e' tsatkök. Erë sacerdotepa wökirpa ena s'wökirpa malepa, e'pa tō ie' wöméttsa ttèwā wötëulewā krus mik. E' kīie ta, ì kōs wamblène, e' kī ká de mañat etā ¿ì panemiā sa' tō? ²² Nies alakölpa welepa tso' sa' ska', e'pa tō sa' tkiwéwā. I'ñe bla'mi ie'pa dare Jesús pō a ²³ erë ie' nu kë ku' ee. Ie'pa tō sa' a iché tō Skëköl biyöchökwakpa de ie'pa ska', ta ichéitō ie'pa a tō Jesús tso'ne ttsë'ka. ²⁴ E' ukuöki ta sa' wakpa welepa dare isaük ta ie'pa tō ikué wës alakölpa tō iché es, erë ie'pa kë wā Jesús sune.

²⁵ Etā Jesús tō iché ie'pa a:

—A' kukõña darërëë. A' kë wöblar bet. Ì kōs yè'atbak Skëköl ttekölpa tō e' kë klöne a' wā bet. ²⁶ Skëköl yëkkuö tō iché tō wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' kawõtā weinuk es kam ie' dō sulitane wökirie olo ta' taië e' yōki.

²⁷ Etā ie' wák tté tso' kitule Skëköl yëkkuö kī, e' kōs wā pakémiitō ie'pa a. Kewe ì kit Moisés tō, e' wā pakéitō. E' ukuöki ta ì kit Skëköl ttekölpa kōs e'pa tō, e' wā pakéitō ie'pa bōl a.

²⁸ Mik ie'pa demi wé ie'pa mīrō ee, etā iwër tō Jesús kī mi'keiā ñalā kī, ²⁹ erë ie'pa tō

ie' kiémi kröröë kapökrö ie'pa ska'. Ie'pa tō iché ia:

—Ká tuirketke, e' kueki be' e' tsúat sa' ska' kapökrö.

E' kueki ie' dewā ie'pa ta weshke. ³⁰ Mik ie'pa e' tuléwā mesa o'mik chkök, etā ie' tō pan klō'wé ulā a ta wéstela chéitō Skëköl a ta iblatéitō méitō ie'pa a. ³¹ E' wō shā ta ie'pa tō isuéwā tō Jesús idir; erë bet ta ie' kë ku'ia ie'pa ta. ³² Etā ie'pa tō iché ñi a:

—Wëe', mik ie' kapaköratsë se' ta ñalā wa, Skëköl yëkkuö wā pakeratseitō, e' tō se' ttsë'wé buaë ichök.

³³ E' wōshā ta ie'pa e' yéttsa míyalne Jerusalén. Mik ie'pa demi ee, etā ie'pa tō Jesús ttōkatapa tsá dōkā dabom eyök kī eköl (11) ena imalepa, e'pa kué ee ñita. ³⁴ E' a ie'pa iché:

—Moki Skëkëpa Jesús shkenekane. Ie' e' kkaché Simón a.

³⁵ Etā wëpa bōl tō ì kōs tka ie'pa ta ñalā wa e' paké imalepa a. Nies wës ie'pa tō Jesús suéwā, mik ie' tō pan blaté etā, e' pakéitōrak.

Jesús e' kkaché ittōkatapa a (Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

³⁶ Ie'pa tso'ia ipakök, etā Jesús de dur ie'pa shua, e' tō ie'pa shké'wé ttè i' wa:

—As a' kawō tkō buaë.

³⁷ Ie'pa tkirulune tō ibikeitsé tō ie'pa tso' s'wimblu saük. ³⁸ Erë Jesús tō iché ie'pa a:

—¿Ì kueki a' tkirulune? ¿Ì kueki a' ibikeitsè bōtböt? ³⁹ Ye' ulā kī itō saú. Ye' klō

k_i itō sa_u. Ye' kō, e' wa a' isu_eraē tō ye' kē dōr wimblu. S'wimblu kē ch_kà t_a', kē dichéwō t_a', erē a' isu_e tō ye' ch_kà t_a' ye' dichéwō t_a'.

40 E' chök ie' tso' ie'pa a, t_a ie' tō iulà ena iklō k_kaché ie'pa a. 41 Ie'pa iē_teria t_tsē'nerak buaē tkirulune tajē, e' ku_ek_i darērē ie'pa a iklō_o' tō mok_i idir. E' ku_ek_i Jesús tō ie'pa a ichaké:

—¿Ì tso' a' w_a ñè? 42 Et_a ie'pa tō nima katuule bö' a, e' mé i_a. 43 T_a ie' tō ikaté ie'pa wörk_i. 44 Et_a ie' tō iché ie'pa a:

—Ì tka ye' t_a, e' yē' ye' tō a' a, mik ye' bak a' t_a et_a. Ye' tō a' a iyē' tō ye' tté kōs kit Moisés ena Skököl ttekölpa tō yēkkuö k_i ñies Salmos yēkkuö k_i, e' kōs kawōt_a wà tkök.

45 Et_a ie' tō ie'pa er ñi'wé as ì chē Skököl yēkkuö tō, e' wà ar ie'pa éna. 46 T_a ichéitō ie'pa a:

—Itso' kitule Skököl yēkkuö k_i i' es: wé pairine'bit_u idi' wa a' blúie e' kawōt_a ttēw_a, mik e' k_i k_a de mañat et_a ishkerdakane. 47 Ñies tō iché i' es: Ttē buaē pakardaē ye' ttō wa Jerusalén wakpa a kewe, e' itök_i ipakardaē k_a ulitane wakpa a. Ttē buaē e' dōr tō wépa er mane'wé Skököl a, esepa k_i ie' tō ì sulu wamblérakitō e' nu_i olo'yeraē. 48 Ì kōs tka ye' t_a, e' sué a' tō, e' pakök a' kawōt_a sulitane a. 49 Ye' yē kablē' Wiköl Batse'r muk a' a, e' patkeraē ye' tō a' a. Ie' datse k_a jai a, e' dōraē a' k_i idiché tajē wa, e' panú i_e Jerusalén.

Jesús míane k_a jai a
(Marcos 16.19-20)

50 E' ukuök_i t_a Jesús wa ittök_atapa mítser tsinet Betania. Eē Jesús ulà kék_a t_a ie' er buaē ché ie'pa a. 51 Ie' tso'ia ie'pa a er buaē chök t_a ie' butséka mí_a k_a jai a ie'pa wörk_i. 52 Ie'pa tō ie' dalöié tajē, e' ukuök_i t_a ie'pa míane Jerusalén t_tsē'nerak buaē. 53 Kékraē ie'pa tso' Skököl k_ikök_ka iwé a.

Jesús Tté Buaë Kit Juan tö Juan

Yëkkuö i' kit Juan tö e' dör Jesús ttökatapa dabom eyök kî böi e' eköl. Yëkkuö i' kî Juan tö Jesús ttökata eköl tté cheke (13.23; 19.26; 20.2,21; 7.7, 20, 24). E' kiëtö "Jesús ttökata dalër tajë iëna e'." Ibikeitsèsö tö Juan wák tso' e' chök es. Ie' dör Israel aleri. Ie' ena iël Santiago e'pa kî Jesús tö ittökataie. Ie'pa bak kanablök nima kli'uk. Ie'pa bak senuk batsöri tajë me'r Galilea e' o'mik tsinet. Iklö'wésö tö yëkkuö i' kit ie' tö Jesús kune' e' kî duas de dabom paryök ena suliyök e' shü ulat (80-90 DC).

Ie'pa tö ibikeitsè tö ie' tö ikit Israel aleripa bak senuk bánet Israel esepa a. Juan 20.31 ee ie' tö se' a ikkachè tö ië ie' tö yëkkuö i' kit. E' tö ichè i' es: yëkkuö i' kitule as a' tö iklö'ù tö Jesús dör Skëköl Alà pairine'bitü idi' wa s'blúie e'. Nies ikitule as sene michoë dö a' ulà a' erblö ie' mik e' wa. Es Juan tö ikit. Yëkkuö i' kî ie' tö se' a ikkachè bua'iewa tö Skëköl dör Jesús Yë.

Mik Juan wötënewa s'wöto wé a dayë nane kiè Patmos ee etä ie' dewatke kékëlaie. Mik ie' bak ee, etä Jesús tö ie' ka' yëkkuö kiè Apocalipsis e' shtök. Nies ie' tö yëkkuö tsitsirla skà kit döka mañat.

Skëköl Ttö yöne s'ditsöie

¹ Tsawe ta eköl kiè Skëköl Ttö e' tso'tke. Ie' tso' Skëköl ta, ñies ie' dör Skëköl. ² Kenet ie' tso'tke Skëköl ta. ³ Skëköl tö íyi ulitane yö' ie' ta ñita. Kë ì ku' ká i' kî, e' kë yöneñak ie' wa. ⁴ Ie' dör sene michoë e' wák. Ie' dör wes bö'wö es, e' tö se' er ñi'weke. ⁵ Bö'wö ñe' tö se' er suluë tso' wes stui a es e' ñi'wemir. Kë ì sulu e' alöpaka iki.

⁶ Wëm eköl patkë'bitü Skëköl tö e' kiè Juan. ⁷ E' dë'bitü yi dör bö'wö ñe' ttekölie itté pakök as sulitane erblö imik Juan tö itté pakeke e' wa. ⁸ Ie' wák kë dör bö'wö ñe', erë ie' dë'bitü itté pakök.

⁹ Yi dör bö'wö ñe' e' dör bö'wö chökle datse ká jai a sulitane er ñi'woie e'. ¹⁰ Ká i' kos yö' Skëköl tö ie' ta ñita, erë mik idë'bitü ká i' a, etä ká i' wakpa kë éna iane tö yi dör ie'. ¹¹ Ie' dë'bitü iwák ká a ena iwák ditséwöpa a, erë e'pa kë wa ikinewa. ¹² Erë wépa tö ikiéwa ta ierblé imik, esepa a kawö méitö as idörak Skëköl ala'rie. ¹³ Ie'pa de Skëköl ala'rie, erë e' kë dör wes se' ala'r kurke yé wa mi wa es. Ie'pa de Skëköl ala'rie ie' wák er wa.

¹⁴ Wé kiè Skëköl Ttö ñe' yöne s'ditsöie ta isene' sa' shua. Ie' dör Skëköl Alà eköl ë e'. Ie' wa Skëköl er buaë chö se' a ena wes Skëköl dör moki, e' kos kkayëne se' a. E' sü' sa' tö. ¹⁵ Juan tö ie' tté paka' ta ichéitö aneule: "Wëm i' yë'yö a' a mik ye' iché tö wëm eköl daia ye' ukuöki s'pattök ye' skéie, e' tso'tke ká iaiaë

ye' yöki, e' kuęki ie' dör buaë ichökle ye' tsata.”

16-18 Skëköl ttë dalöiëno e' mène Moisés wa. Erë kōs Skëköl er buaë chō se' a ena wēs ie' dör moki e' jchēnewa sa' wā Jesucristo wa. Kē yi wā Skëköl sūle iwōbla wa, erē ilà eköl ē tkërie iyē tā, e' dör ñies Skëköl, e' tō iyē kkaché se' a. E' kuęki ie' dör er buaë chōkwak. Ie' er buaë kī ché se' a tajē shutē.

Juan dör S'wōskuōkwak e' tō Jesucristo ttë pakē

(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)

19 Judiowak wōkirpa tō sacerdotepa ena Leví aleripa, e'pa welepa patké Juan ska' ichakök: “¿Yi dör be'? ¿Be' dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'?” 20 Juan kē wā iblène. Ie' tō ie'pa iuté yēsýēsē:

—Ye' kē dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'.

21 Ie'pa tō iskà chaké:

—E'ma ¿be' dör yi? ¿Be' dör Skëköl tteköl bak kiè Elías e'?

Juan tō ie'pa iuté:

—Au, ye' kē dör ie'.

Ie'pa tō iskà chaké:

—¿Be' dör Skëköl tō iyē'at tō itteköl skà datse e'?

Etā Juan tō iuté:

—Au, ye' kē dör ie'.

22 Etā ie'pa tō iskà chaké ia:

—E'ma, ¿be' dör yi? Sa' kī ikiane jchēnowā yēsýēsē chène yi tō sa' patké e'pa a. E' kuęki ichō sa' a tō ¿yi dör be'?

23 Juan tō ie'pa iuté:

—Ye' dör wé yē' Skëköl tteköl Isaías tō e'. Ie' tō iyē': 'Ká sir poē wé kē yi serku'

eē yile ttōraē aneule, e' tō icheraē: A' er mane'ú Skëköl datse e' yöki. E' dör wēs ñala yuēsō yēsýēsē ie' yöki es.*

24 Etā wépa patké fariseowakpa tō ttök Juan tā, 25 e'pa tō ie' a iskà chaké:

—Be' kē dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e', be' kē dör Elías, be' kē dör Skëköl tteköl ñe', e'ma ¿i kuęki be' tō s'wōskueke?

26 Ie' tō iuté:

—Ye' s'wōskueke di' a, erē eköl dur a' shuā kē ijcher a' wā tō yi idir, 27 e' dōraē ye' ukuōki kanëblök ye' skéie. Ie' dör kékē tajē ye' tsata, e' kuęki ie' klökkuō kicha ē kē wōtsēnanuk ye' siarla e' a.

28 E' kōs tka Betania. Ká e' atē di' kiè Jordán e' wishet. Ee Juan tso' s'wōskuök.

Jesús dör Skëköl obeja jchēne e'.

29 Bule es tā Juan tō Jesús sué tō idatse ie' ska' tā ichéitō: “Isaú. Wì idatse e' dör Skëköl obeja pupula patkébitū jchē ì sulu wambleke sulitane tō e' nuí olo'yoie e'. 30 Ie' wì paka' ye' tō a' a mik ye' tō iyē': 'Eköl doia ye' ukuōki, e' tso'tke ká iaiaē ye' yöki, e' kuęki ie' dör buaë ichökle ye' tsata.' 31 Ye' wák kē wā ijcher bua'iewā tō yi dör ie', erē ye' tō s'wōskueke as Israel aleripa wā ijcherwā tō yi dör ie'.”

32 Ñies Juan tō iché: “Ye' isué tō Wiköl Batse'r datse ká jaì a nubölie, e' atē ie' a. 33 E' yöki ye' kē wā ijcher tō yi idir, erē Skëköl tō ye' patké' s'wōskuök di' a, e' tō ye' a iyē':

* 1:23 Isaías 40.3

‘Yi k̄i Wiköl batse'r de ate ie' a, e' dör wé tō a' iekewā Wiköl Batse'r a e' wák.’³⁴ E' sué ye' tō, e' kuéki ye' tō iché a' a tō ie' dör Skéköl Alà ichökle.”

Jesús ttökatapa tsá

³⁵ Bule es ta Juan durne ee ta ie' ta ittökatapa de böl.
³⁶ Mik Juan tō isué tō Jesús damiā e' wa, eta ie' tō iché ie'pa a:

—iWēm w̄i dör Skéköl obeja pupula patkébitu jchē se' skéie e'!

³⁷ Ì ché Juan tō, e' ttsé Juan ttökatapa böl tō, eta e'pa míyal Jesús itöki.³⁸ Jesús e' wötréene ta isué tō idatserak ie' itöki ta ichakéitō:

—¿Ì kiane a' k̄i?

Ie'pa tō iüté:

—A Rabí (judioie ttè e' wà kiane ché s'wöbla'ukwak), ¿wé be' serke?

³⁹ Eta ie' tō ie'pa iüté:

—A' shkō isaṁk.

Eta ie'pa míyal ie' ta, ta wé ie' serke, e' sué ie'pa tō. Mik ie'pa míā ie' ta eta diwö detke tkël. Ie'pa e' tséat ie' ska' dö katuirketke ekkē.

⁴⁰ Ittökatapa böl tō Juan ttö ttsé' ta imineyal Jesús itöki, e' eköl kiè Andrés, e' dör Simón Pedro ël. ⁴¹ E' ukuöki bet ta Andrés tō iël Simón e' kué ta ichéitō ia:

—Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' kué sa' tō. (“Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie” e' kiè judioie “Mesías” ena griegoie ikiè “Cristo”).

⁴² E' ukuöki ta Andrés wa Simón mitsēr wé Jesús tso' ee. Mik Jesús tō Simón sué, eta ie' tō iché ia:

—Be' dör Simón, Juan alà, erē be' kirdaë Cefas (griegoie s'kiè Pedro, e' wà kiane ché ak.)

Felipe ena Natanael e'pa kié Jesús tō ittökatapaie

⁴³ Bule es ta Jesús tō ibikeitsé tō “ye' mi'kea Galilea.” Kam ie' mi' e' yök̄i ta ie' tō Felipe kué ta ichéitō ia:

—Be' shkō ye' ta ye' ttökataie.

⁴⁴ Felipe dör k̄a kiè Betsaida e' wak. Andrés ena Pedro e'pa serke ñies Betsaida.
⁴⁵ Felipe tō Natanael kué ta ichéitō ia:

—Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie kit Moisés ena Skéköl ttekölpa tō yēkuō k̄i, e' wák kué sa' tō. Ie' dör Jesús, José serke Nazaret, e' alà.

⁴⁶ Natanael tō iché:

—¿Ì buaë döttsami Nazaret?

Felipe tō iché ia:

—Be' shkō sa' ta, ta iwà saṁ.

⁴⁷ Mik Jesús tō isué tō Natanael datse ta ichéitō:

—Wēm w̄i e' je' dör Israel aleri bua'ie. Ie' kē kachōta'.

⁴⁸ Natanael tō ie' a ichaké:

—¿Ì be' a ichök tō ye' dör es? Ie' tō iüté:

—Ye' kē ku' dur ee, erē kam Felipe tō be' kiō, e' yök̄i ye' tō be' su' higuera klō dik̄ia.

⁴⁹ Natanael tō iché ie' a:

—A S'wöbla'ukwak, iBe' dör Skéköl Alà ichök! iBe' dör Israel aleripa blú ichök!

⁵⁰ Jesús tō ie' iüté:

—Ye' be' a iché tō “ye' be' su' higuera klō dik̄ia,” ¿e' ã kuéki

be' erblé ye' mik? Erë e' tsata
be' tō ikí sueraia.

⁵¹ Ñies ie' tō iché:

—Mokí ye' tō a' a' iché
tō ká jaí sueraë a' tō áie ta
a' isueraë tō ye' dör S'ditsö
Alà e' dör weş klökata† es
shkokaie ká jaí a, e' kí Skököl
biyöchökwakpa shköke wo'k
wa'k.

2

*Ulabatsè kéwö tkö'weke
Caná*

¹ Böiki es ta ulabatsè Caná
ate Galilea ee, ee Jesús mì
tso'. ² Ñies Jesús ena ittökatapa
kiule, e'pa de ulabatsè e'
kéwö tkö'uk. ³ Mik ie'pa vino
enewa, eta Jesús mì tō iché ie'
a:

—Vino enewa.

⁴ Jesús tō ie' a' iché:

—¿Iök be' tō e' ché ye' a?
Kam ye' kéwö dō iwà kka-
choie tō yi dör ye'.

⁵ Eta imì tō iché íyi
watiökwakpa a:

—Ì kos chekeitö a' a, e' ú a'
tō es.

⁶ Ee skau tso' teröl (6)
judiowak e' batse'ukerak
Skököl a, e' dí dapa'woie.
Skau ek ë a di' choka galon
doka dabom böyök (20) ö
dabom mañayök (30) ekkë.

⁷ Jesús tō iché watiökwakpa a:

—Skau ikkëpa wà iökä chië
di' wa.

Ta watiökwakpa tō iwà
iékarak es. ⁸ Eta Jesús tō iché
iarak:

—I' ta itsá yöttsa elkela ta
itsúmi ikéwö tkö'uk wökir a
pattsè.

Es ie'pa tō iwé. ⁹ Eta iwökir
tō di' yöne vinoie e' pattsé.
Ie' kë wa ijcher tō wé vino e'
datse (erë watiökwakpa tō di'
yéttsa, e'pa ë wa ijcher tō wé
idatse.) E' kuëki ie' tō wëm
ulabatske, e' kié ¹⁰ ta ichéitö
ia:

—Sulitane wöblane vino
bua'iewa, ese watiök kéwe.
Mik s'kiulepa tō iyé taië, eta
vino ëse watieke. Erë be' tō
vino bua'ie blé, ikkë erpa be'
tō iwatieke.

¹¹ I' wé Jesús tō Caná ate
Galilea ee, e' dör i' kë or yi a
ese tsá o' ie' tō. E' wa ie' tō
ilo taië, e' kkaché ie'pa a, ta
ittökatapa erblé ie' mik.

¹² E' ukuöki ta ie' mía imì
ta, iëlpa ta, ñies ittökatapa ta,
ká kié Cafarnaúm ee. Ee ie'pa
e' tséat ká böt ká mañat ekkë
alè.

*Jesús tō Skököl wé batse'wé
(Mateo 21.12-13; Marcos
11.15-18; Lucas 19.45-46)*

¹³ Judiowak Yépa Yërulune
Egipto e' kéwö tkö'wé
dökewatke tsinet, e' kuëki
Jesús mía Jerusalén kawö
e' tkö'uk. ¹⁴ Mik ie' de
Skököl wé pamik, eta ie' tō
obeja ena bakala pupula ena
nuböl ese wataukwakpa kué.
Ñies inuköl mane'ukwakpa*
kuéitö tulurdak imesa
o'mik. ¹⁵ Ta ie' tō tsa'
tréwa, e' wa ie' tō íyi
wataukwakpa kos tré'wéyal

† 1:51 Génesis 28.11 saú. * 2:14 inuköl mane'ukwakpa: Inuköl tso' Skököl wé
a, e' dör kuëki, kë dör inuköl tso' judiowak wa íyi tuöie bánet ese. E' kuëki yi tō íyi
tuëke ee, ese kawötä ie'pa inuköl mane'uk inuköl ñe'se wa.

iobeja ibakala tso' k̄os e' t̄a. Ñies inuköl mane'ukwakpa inuköl tuléttsaitö t̄a imesa trélurka. ¹⁶ Ie' t̄o iché nuböl wataukwakpa a:

—Íyi i' yölur seraa! ¡K̄e ye' Ȳe u klö'warwa a' íyi watuoie!

¹⁷ E' ukuöki t̄a ittökatapa éna ianewa t̄o Skéköl yékkuö t̄o iché: “Be' u dalër tajë ye' éna, e' tsatkeræ ye' t̄o dö ye' duöwa ekkë.”

¹⁸ Judiowak wökirpa t̄o ichaké Jesús a:

—Ì k̄e or yi a çe' wése wèmi be' t̄o sa' a iwà kkachoie t̄o be' wa kawö t̄a' íyi ikkë woie?

¹⁹ Ie' t̄o iüté:

—U i' tkéttsa a' t̄o, e' t̄a böiki es t̄a ye' t̄o iyuékane.

²⁰ Ie'pa t̄o iché ia:

—U i' kané dör duas dabom tkëyök k̄i teröl (46), et̄a çwes iyuékami be' t̄o k̄a mañatk ë?

²¹ Erë u cheke ie' t̄o, e' dör iwák e' chöke. ²² E' kuëki mik ie' shkenekane, et̄a ittökatapa éna ianewa t̄o ie' t̄o iyë' es. E' kuëki ie'pa t̄o Skéköl yékkuö ena i' yë' Jesús t̄o e' klö'wé.

Jesús wa sulitane er suule buaë

²³ Mik Jesús tso' Jerusalén Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' k̄ewö tkö'uk, et̄a i' k̄e or yi a ese weke ie' t̄o tajë. E' kuëki tajë p̄e' erblé ie' mik. ²⁴ Erë ie' wa ie'pa er suule buaë, e' kuëki k̄e ie' erblëne ie'pa mik. ²⁵ Ie' wák wa ijcher buaë wes sulitane er dör. E' kuëki k̄e yi a i' yënuke ie' a t̄o wes se' er dör.

3

Jesús ena Nicodemo tté ñita

¹ Wëm tso' eköl kié Nicodemo, e' dör judiowak wökirpa eköl. Ie' dör fariseowak. ² K̄a et nañewe ie' de Jesús ska' t̄a ichéitö ia:

—A S'wöbla'ukwak, i' k̄e or yi a ese weke be' t̄o. Skéköl k̄e k̄upa be' t̄a, e' ma k̄e be' a i onuk. E' kuëki sa' wa ijcher t̄o ie' t̄o be' patkë' sa' wöbla'uk.

³ Jesús t̄o iché ia:

—Moki ye' be' a iché t̄o yi k̄e skà kunene etökichane, ese k̄e döpa wa i' blúie Skéköl tso' e' a.

⁴ Nicodemo t̄o ie' a ichaké:

—Mik s'de k̄echke, et̄a çwes s'kurmine etökichane? Çwes s'mi' miwane s'mi' shua, e' kurmi etökichane?

⁵ Jesús t̄o iüté:

—Moki ye' be' a iché t̄o yi k̄e kune di' wa ena Skéköl Wiköl wa, ese k̄e döpa wa i' blúie Skéköl tso' e' a. ⁶ S'kune s'mi' wa s'yé wa ese ser wes s'ditsö ser es, erë yi kune Skéköl Wiköl wa, ese ser wes Skéköl ser es. ⁷ Ye' t̄o be' a iché t̄o be' kawöta kunukne etökichane. Çwes e' t̄o be' tkiwemi? ⁸ Ì wakaneweke Skéköl Wiköl t̄o se' a, e' dör wes siwa' bitsirke k̄a wa'ñe es. E' blar ttsésö, erë wé idatse ena wé imirö e' k̄e jcher s'wa. Es itköke sulitane kune Skéköl Wiköl wa e'pa t̄a. Se' wa ijcher t̄o ie'pa kunene Skéköl Wiköl wa, erë k̄e se' wa ijcher wes iwà tköke.

⁹ Nicodemo t̄o iskà chaké:

—Çe' ma ima iwà dör?

¹⁰ Et̄a Jesús t̄o iüté:

Be' dör s'wöbla'ukwak dalöiërta' tajë Israel aleripa

shuá ese, erë ¿wes be' kě wa íyi íkkě jcher? ¹¹ Moki ye' tō be' a ichè tō ì jcher sa' wá, e' cheke sa' tō a' a, ñies ì sué sa' tō, e' pakeke sa' tō, erë a' kě éna sa' ttō klō'wak yēs. ¹² Íyi tso' ká i' kī, ese wa ye' tō ikleeke a' a, erë e' kě klō'wè a' tō. Ye' mú tō ipakè íyi tso' ká jai a ese wa kě kleaule, e'ma ¿wes e' klō'wèmi a' tō?

¹³ “Kě yi mine'ka ká jai a ese dene ká i' a. Erë ye' dör S'ditsö Alà, e' datse ká jai a, e' kuëki íyi tso' eë e' jcher seraá ye' wá buaë. ¹⁴ Mik Israel aleripa bak ká wé kě yi serku', ese ké a, etá Moisés tō tabechka yué tkabě diökölíe,* e' batséwaitō kalka mik tã itkéka. Es ñies, ye' dör S'ditsö Alà, e' kawõtã tkèka kal mik ¹⁵ as wépa erblé ye' mik, esepa ulà dō sene michoë e' ska'.” Es Jesús tō iché Nicodemo a.

Skököl éna sulitane dalër

¹⁶ Skököl éna ká ulitane wakpa dalër tajë. E' kuëki ie' alà eköl ë, e' me'ttsaitō ttèwã se' skéie, as yi erblé imik esepa kě duōwã aishkuō tã, e' skéie sene michoë dō iulã a. ¹⁷ Skököl kě wã ilã patkëne ká i' a se' kichatōktsã. E' skéie ipatkë'itō se' tsatkök.

¹⁸ “Yi erblé Skököl Alà mik, ese kě kichatëne. Erë yi kě erblëne imik, ese kě erblëne Skököl Alà eköl ë e' mik, e' kuëki ikichatënettsatke. ¹⁹ Skököl Alà dë'bitu ká i' a, e' dör wes bö'wö es se'

er ñi'woie. Erë s'tso' ì sulu wamblök, esepa dör wes s'tso' stui a es, e' wa ie'pa wöbatsö bua'ie. Ie'pa kě kī ie' kiane. E' kuëki wépa kě erblëne ie' mik, esepa kichatënetke. ²⁰ Wépa tō ì sulu wambleke, esepa éna suluë Skököl Alà ar. Ie'pa kě kī Skököl Alà ttè kiane ttsé as ì sulu wamblekerakitō, ese wã kě kkayërwa. E' dör wes s'tso' stui a kě shkakwa bö'wö olo ska' es. ²¹ Erë wépa serke wes Skököl ttè moki tō ichè es, esepa kī Skököl Alà kiar buaë. Ie'pa dewã buaë Skököl Alà dör wes bö'wö es e' ska' iwã kkachioie tō ì weke ie'pa tō, e' wekerakitō Skököl batamik.”

Juan S'wöskuökwak tō iché tō Jesús dör ie' tsata

²² E' ukuöki tã Jesús mía Judea ittökåtapa tã. Eë ie' e' tséat ká tajë ie'pa tã s'wöskuök. ²³ Ñies Juan tso' s'wöskuök ká kiè Enón eë, eë di' tso' tajë e' kuëki. Ká e' atë tsinet Salim. Pë' dōke ie' ska' tã ie' tō ie'pa wöskueke. ²⁴ (Íyi íkkě kaneone kam ie' wötërwa s'wöto wé a, e' yöki.)

²⁵ Erë ie' ttökåtapa welepa ñi iutëmi judiowak eköl tã, ie'pa e' batse'uke di' wa, e' tté kī. ²⁶ E' kuëki ie'pa míyal Juan ska' tã ichéitō ia:

—A S'wöbla'ukwak, wëm dë' be' ska' Jordán di' wışhet yë' be' tō, e' wák tso' s'wöskuök tã sulitane mi'ke ie' tã. ¿E' kě tō be' tsiriwè?

* **3:14** Moisés tō tabechka yué tkabě diökölíe: Israel aleripa ukyëne Skököl kī ena Moisés kī. E' nuñie Skököl tō tkabě patkë' ie'pa ttökulur. Erë Skököl tō iyë' Moisés a tō tabechka yuō tkabě diökölíe tã ibatsōwã kalka mik as wépa duökewatke esepa isaù tã ibuarne. Números 21.4-9 saù.

27 Juan tō iūté:

—Au, e' kē tō ye' tsiriwē. Skēkōl kē wā se' a ikēwō mēne, e' t̄a kē se' a ì onuk yēs. 28 Ye' tō iyē' tō 'ye' kē dōr wē pairine'bitū idi' wa s'blúie e', erē ye' patkēne'bitū ie' yōki kēweie,' e' ttsē' a' wákpa tō buaē. 29 Mik ulabatske, et̄a alakōl dōr iwēm icha. Et̄a iwēm sini' tso' eē, ese tō wēm ttō ttsé, et̄a e' tō ie' ttsē'wē buaē. Ye' dōr wēs wēm sini' es. E' kuēki ye' ttsē'ne buaē j̄ñe tō sulitane mi'ke Jesús t̄a. 30 Ie' kawōt̄a kikēk̄a tajē ye' tsat̄a, e' skéie ye' ké e' wōōkwa diōshēt.

Jesús datse k̄a jai a

31 Yi datse k̄a jai a, e' dōr sulitane tsat̄a. Wépa tso' k̄a i' k̄i, esepa dōr k̄a i' wakpa, ì tso' k̄a i' k̄i, ese ē cheke ie'pa tō. Erē yi datse k̄a jai a e' dōr sulitane tsat̄a. 32 Ì suule ie' wā ena ì ttsēule ie' wā k̄a jai a ese pakekeitō, erē pē' kibiiepa kē wā ie' ttē klōone. 33-34 Yi patkē'bitū Skēkōl tō e' a Skēkōl Wikōl mēne tajē shūte, e' kuēki ie' tō Skēkōl ttō pakekene. E' kuēki wépa tō ie' ttē klō'wé, e' wa esepa tso' ichōk tō Skēkōl ttē dōr mokiē. 35 S'yē éna ilà dalēr tajē, e' kuēki iyi ulitane méatitō iulā a. 36 Wé erblé Skēkōl Alà mik, ese ser michoē. Erē wé kē tō Skēkōl Alà ttō iūtē, ese kē ulā dōpa sene michoē ska'. E' skéie Skēkōl kēsik me'rie iki.

4

Jesús ttē alakōl ekōl t̄a Samaria

1-3 Fariseowakpa tō ittse tō Jesús klépa k̄i iērke ena s'wōsurkerak tajē Juan tō s'wōskué e' tsat̄a. (Erē Jesús wák kē wā s'wōsune, ittōkatapa tō s'wōskué.) Mik ì cheke ie'pa tō e' ttsé Jesús tō, et̄a ie' e' yét̄sa Judea míane Galilea.

4 Erē ie' ittse tō ie' kawōt̄a shkōtkō Samaria. 5 Ie' ena ittōkatapa de k̄a atē Samaria kiē Sicar eē. Eē ts̄inet k̄a me' Jacob tō ilà José a, e' atē. 6 Di' bi' Jacob tō k̄a iaiaē e' tso' eē. Eē Jesús demi t̄a ishtrinewā. Ie' e' tkés̄er di' biule e' k̄kōmik et̄a diwō dōketke bata a. 7-8 Jesús ttōkatapa míyal Sicar chkewō tauk̄ ñē. E' dalewa alakōl ekōl dōr Samaria wak, e' debitū di' tsuk t̄a Jesús tō iché ia:

—A tayē, be' we'ikēyō, di' kakmú ña yē.

9 Ie' tkinewā t̄a iūtéitō:

—Be' dōr judiowak, ye' dōr Samaria wak. ¿Wēs be' tō ye' a di' kieke? (Judiowak ena Samaria wakpa kē wō dōr ñi mik, kē dōt̄a'wā ñi ska', e' kuēki alakōl tō iūtē es.)

10 Jesús tō iūté:

—Ì meke Skēkōl tō se' a éme ena yi dōr ye', e' jchenúpa be' wā, e' ma be' tō ye' a di' kieraē t̄a di' tō sene meke siā ese meraeyō be' a.

11 Alakōl e' tō Jesús a iché:

—A kēkēpa, be' kē wā tk̄a' ku' di' i' yotts̄a, ñies di' i' tso' iskiē. ¿Wé be' tō di' e' kuēmi mē ye' a? 12 ¿Ima be' tō ibikeitsē? Se' yē bak dōr Jacob, e' tō di' i' me'at sa' a. Di' i' ya' ie' wák tō ena ila'r tō ñies

iiyiwak. ¿Be' tō ibikeitsè tō be' dör ie' tsata?

¹³ Jesús tō ie' iüté:

—Wépa tō di' i' yé esepa er sirdane. ¹⁴ Erë wépa tō di' meke ye' tō e' yé, esepa kë er sirpaiane yës. Di' e' dör ie'pa er a wes di' tskirke wötuö tajë es, e' tō sene michoë meraë ie'pa a.

¹⁵ Etā alaköl tō iché ia:

—A këkëpa, di' e' mú ye' a as kë ye' er siria, ñies as kë ye' döia di' watsuk ië.

¹⁶ Jesús tō iché ia:

—Be' yú, be' wëm kiök ta be' kiéne.

¹⁷ Etā alaköl tō iüté:

—Ye' kë wëm ta'.

Jesús tō iché ia:

—Buaë be' iché tō kë be' wëm ta'. ¹⁸ Be' ulabatsule sketökicha ta i'ñe ta be' wa itso', e' kë ta' be' ulabatsule. Ì ché be' tō, e' dör moki.

¹⁹ Etā alaköl tō iché ie' a:

—A këkëpa, ye' tō isuë tō wësua be' dör Skëköl tteköl. ²⁰ Sa' dör Samaria wakpa, e' këkëpa bak ká iaiaë, e'pa tō Skëköl dalöie e' wakaneq' kabata i' ki. Erë a' judiowak tō icheke tō s'kawöta e' kanéuk Jerusalén ë.

²¹ Etā Jesús tō iüté:

—A tayë, ye' ttö kl'ö'ú. Kawö döraë ta Skëköl dalöie e' wakaneordaë ká wa'ñe, kë dör kabata i' ë ki ö Jerusalén ë a. ²² A' tō Skëköl dalöieke, erë e' kë jcher a' wa buaë. Erë s'tsatkër tté e' datse sa' dör judiowak ditséwö wa, e' kuëki sa' wa ie' jcher buaë. ²³ S'yë dalöiökwakpa chökle, esepa tō ie' dalöieraë mokië iWiköl wa. E' këwö döketke,

moki idetke i' ta. ²⁴ Skëköl dör wiköl, kë wërta'wa, e' kuëki wépa tō ie' dalöieke esepa ké idalöiök mokië wes ie' ki kiane es iWiköl wa.

²⁵ Etā alaköl tō iché:

—Ye' wa ijcher tō wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' datse (e' kië “Cristo” griegoie ena “Mesías” hebreoie). Mik ie' de etā ie' tō iyi ulitane wä pakeraë se' a.

²⁶ Jesús tō ie' a iché:

—E'ma e' dör ye' tso' ttök be' ta e'.

²⁷ E' wösha ta ittökatapa debitune. E'pa tō Jesús suë kapakök alaköl ta, e' tō ie'pa tkiwéwa tajë. Erë kë yi kësik dë'ka ichakök ie' a tō “¿i kiane be' ki?” ö “¿iök be' tso' kapakök alaköl se ta?” ²⁸ Etā alaköl tō iskaü méat tkër eë ta imiane wé iu tso'rak eë, ta ichéitö e' wakpa a:

²⁹ —Mishka wëm dur eköl e' sauk. Ì sulu kos wamblë'yö, e' chéitö ye' a sëraa. ¿Ie' alè dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'?

³⁰ Etā ká e' wakpa biteyal Jesús weblök. ³¹ E' dalewa Jesús ttökatapa tō iché ia:

—A S'wöbla'ukwak, be' chkö.

³² Erë Jesús tō ie'pa a iché:

—Ye' wa chkè tso', e' kë suule a' wa.

³³ Ie'pa ñi chakérak:

—¿Yile wa chkè debitü ie' a ñè?

³⁴ Erë Jesús tō ie'pa a iché:

—Ye' chkè dör, yi tō ye' patkè', e' ttö iütök ena kané me'itö ye' a, e' eukwa sëraa.

³⁵ A' wa tté tso' e' tō iché: 'Kawö kianeia si' tkël etā

iyiwö tso'tke shtë'; erë ye' tō a' a ichè tō pē' datse tajē e'pa weblō. Ie'pa dör wēs iyiwö alinetke tso'tke wē'iäë tēnuk es. Ie'pa tso'tke erblök ye' mik. ³⁶ Wēpa tō ie'pa kimeke erblök ye' mik, esepa dör wēs iyiwö shtëkwakpa es, e' ské dōraë ie'pa ulà a. Nies wēpa shteke ie'pa tō, esepa ulà a sene michoë dōraë. Es wēpa dör wēs iyi kuatkökwakpa es ena wēpa dör wēs iyiwö shtëkwakpa es, esepa ttsē'rdaë buaë ñita. ³⁷ Pē' tō icheke: 'wele tō ikuatkeke, skà tō iwöshteke.' Ttè e' dör mokī. ³⁸ Ye' tō a' patkē'mi iyiwö shtëk wé a' kē wā ikuatkēule eē. Eē o'ka kanēblē', erë iwà de buaë a' ulà a.

³⁹ Alaköl e' tō ipaké Samaria wakpa a: "Ì sulu kos wamblē'yō, e' chéitō ye' a seraa." E' kueki Samaria wakpa tajē serke ká e' a, e'pa erblé Jesús mik. ⁴⁰ Eta mik Samaria wakpa de Jesús ska', eta ie'pa kköché ie' a ta ichérakitō ia:

—Be' e' tsúat sa' ta.

Ie' e' tséat ie'pa ta ká böt. ⁴¹ Ie' kapakōke ie'pa ta, e' kueki ie'pa kí dapane tajē erblök ie' mik. ⁴² Eta ichérakitō alaköl a:

—Sa' erblé ie' mik e' kē dör be' tō sa' a iché, e' ē kueki. I'ñe ta' sa' wákpa tō ittō ttsé, e' kueki sa' tō iklö'wé tō mokī ie' dör sulitane tsatkökwak.

Jesús tō blu' kanè kueblu eköl e' alà bua'wéne
(Mateo 8.5-13; Lucas 7.1-10)

⁴³ Böiki es ta Jesús e' yéttsa Samaria e' michone Galilea. ⁴⁴ Ie' tō iyē': Skököl tteköl kē dalöiërta' iwák ká kī. ⁴⁵ Mik ie' demi Galilea eta ká e' wakpa tō ikiéwā er bua' wa. Mik ie'pa dē'rō Jerusalén Judiowak Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'uk, eta i kos buaë o' Jesús tō, e' su' ie'pa tō. E' kueki ie'pa tō ikiéwā er bua' wa.

⁴⁶ Jesús dene Caná ate Galilea wé ie' tō di' yō' vinoie eē. Ká e' blú kanè kueblu eköl tso' Cafarnaúm, e' alà kirinewā tajē. ⁴⁷ Mik ie' wā ijchenewā tō Jesús tso' Judea, e' dene Galilea, eta ie' mia Jesús ska' ta ikköché ia:

—Mishka Cafarnaúm ye' alà duökewatke e' bua'ukne.

⁴⁸ Ie' tō iüté:

—Wēsua i kē or yi a ese kē one ye' wā a' a iwā kkachioie tō yi dör ye', e' ta kē a' erblōpa ye' mik.

⁴⁹ Erë blu' kanè kueblu tō iché ia:

—A kēkēpa, mishka bet kam ye' alà duōwā e' dalewa.

⁵⁰ Jesús tō iché ia:

—Be' yüne be' u a. Be' alà serdaia.

Ie' tō Jesús ttō klō'wé mokīe ta ie' miāne iu a. ⁵¹ Kam idōmine u a, eta ikanè mēsopa tō ikué ñalā kī ta ie'pa tō ie' a iché:

—Be' alà buanene.

⁵² Ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Diwō wēkkē ye' alà buanémine?

Ie'pa tō iüté:

—Chkī diwō bata rrate ekkē.

⁵³ Iyē éna iane tō diwō ekkē Jesús tō iyē' ie' a tō be' alà

serdaia. E' kuëki ie' ena iyamipa kos e'pa erblé imik.

⁵⁴Jesús tso' Galilea, i' ta, i' kë or yi a ese wéitö bötökicha ee.

5

Jesús tö wëm kraulewa bua'wéne

¹E' ukuökj ta judiowak tso' kawö tkö'uk Jerusalén, ee Jesús mía. ²Jerusalén di'dape kuoie me'r ukkö kiè Obeja Ukkö e' o'mik tsinet. Di'dape e' kiè hebreoie Betsata, e' kkömik úla tso' skel. ³⁻⁴Úla ekké a taië s'kirirke esepa tso'. E'pa wëlepa kë wöbla wawër, wëlepa kë shko, wëlepa kraulewa. Ie'pa tso' ipanuk tö as di' wötir.* ⁵Ie'pa shua wëm tër eköl kraulewa. Ie' kirinemi e' ki duas de dabom mañayök ki pàköl (38). ⁶Jesús tö isuë tër ee. Ie' wa ijchenewa tö ká iaiaë ikirinemi. Eta ie' tö wëm kraulewa e' a ichaké:

—¿Be' ki ikiane tö be' buarne?

⁷Eta ikirirke tö ie' iuté:

—A këkëpa, kë yi ku' ye' kimuk e' iowa di' a mik iwötirke eta. Bitökicha ye' e' iakwa, eta yile e' iéwatke ye' yöki kewe.

⁸Jesús tö ie' a iché:

—Be' e' koka, be' ka'la koka ta be' shkomi.

⁹E' bet ta wëm buanene ika'la kékaitö ta ishkémi ekka. Erë e' diwö dör judiowak eno diwö. ¹⁰E' kuëki judiowak

wökirpa tö iché wëm buanene e' a:

—I'ñe dör eno diwö, e' kuëki be' kë a kawö ta' ka' se tsukmi i'ñe.

¹¹Ie' tö ie'pa iuté:

—Yi tö ye' bua'wéne, e' tö ye' a iché: 'Be' ka' shtöka ta be' shkomi.'

¹²Eta ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Yi tö be' a iché tö 'be' ka' shtöka ta be' shkomi'?

¹³Jesús mía pë' tso' taië e' shua, kë wëneia, e' kuëki wëm buanene e' kë wa ijcher yi tö ie' bua'wéne. ¹⁴E' ukuökj ta Jesús tö ie' kuë Skököl wé a ta ichéitö ia:

—Ye' ttö ttsö. Be' buanene, e' kuëki i' sulu kë wamblaria dö' i' sulu kí döbitune be' ki.

¹⁵Eta wëm e' mía judiowak wökirpa ska' ta ichéitö, 'Jesús tö ye' bua'wéne.' ¹⁶Jesús tö i' kë or yi a ese wé eno diwö a, e' kuëki judiowak wökirpa tö ie' suémitke suluë. ¹⁷Erë ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' yé kanebloke këkraë, es ñies ye' kanebloke.

¹⁸Ttè e' tö judiowak wökirpa kí uluwéka, éna ie' ttakwa éme. Ie'pa kë ulune ie' ki, ie' tö eno diwö dalösewéwa, e' ë kuëki. Erë ie' icheke tö Skököl dör ie' yé, es ie' e' chö tö ñies ie' dör Skököl, e' tö ie'pa kí uluwé taië ie' ki.

Skököl tö ilà a diché taië mé

¹⁹Jesús tö iché ie'pa a: "Mokj ye' tö a' a iché tö ye' dör Skököl Alà, e' kë a i onuk

* **5:3-4** Ttè i' kë ku' Juan yëkküö këchke kibipa e' ki. E' tö iché i' es: Mikle ta mikle ta Skököl biyöchökwak eköl e' ökewa di' wötük. Di' wötirke eta yi miwa di' a kewe, e' buanene. Kë itkine tö duë wése tö ie' tteke. E' kuëki s'kirirke tso' ipanuk tö as di' wötir.

ye' wák er wa. Ì kòs wẹke ye' Yě tō, e' sué ye' tō, e' ě wẹke ye' tō. Ì wẹke ye' Yě tō, e' kòs wẹke ye' tō. ²⁰ S'yě éna ye' dör ie' Alà e' dalër tajë, e' kuęki ì kòs wẹkeitō, e' kkachekeitō ye' a. Ñies ilè kị kkacheraeitō tajë ye' a, e' tō a' tkiwerawā tajë. ²¹ S'yě tō s'duulewā e' shkeweta'kane tā sene mekeneitō ie'pa a. E' sué ye' dör ie' Alà, e' tō sene meke wépa a ye' kị ikiane mè esepa a. ²² Ñies S'yě kě tō yi shuletā' ichoie tō yi kichatërdaë ö yi ser michoë, e' kėwō méitō ye' a as ye' tō s'shulō. ²³ Ie' tō iwé es as sulitane tō ye' dalöiö wēs ie'pa tō ie' dalöieke es. Wépa kě wā ye' dalöiëne, ñies esepa kě wā S'yě tō ye' patkë'bitu e' dalöiëne.

²⁴ “Mokị ye' tō a' a' ichè tō wépa tō ye' ttè iuteke ena ierblökerak yi tō ye' patkë'bitu, e' mik, esepa ulā a sene michoë detke. Ie'pa kě kichatërpattsa. Ie'pa kě ku'ia wēs s'duulewā es, ie'pa ulā detke sene chökle ska'. ²⁵⁻²⁶ Ye' Yě dör sene mukwak ñies ye' dör sene mukwak, e' kėwō me' ie' tō ye' a e' kuęki. Wépa kě wā sene michoë ku', esepa dör wēs s'duulewā es Skököl a. Kawö döraë tā ie'pa tō ye' dör Skököl Alà e' ttö ttseraë. Wépa tō ye' ttö ttsé tā iklö'wéitō mokị, esepa ser michoë. Mokị ye' tō a' a' ichè tō e' kėwō datse, ñies e' de i' tā. ²⁷ Ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' kuęki ie' tō kawö mé ye' a sulitane shuloie. ²⁸⁻²⁹ Kawö datse

aishkuö tā, tā s'duulewā kòs tō ye' ttö ttseraë tā ie' yörattsarak pö a. Wépa tō ì buaë ö', esepa shkerdakane sene michoë a. Erë wépa tō ì sulu wamblë', esepa shkerdakane kichatënoie. Ttè e' kě tō a' tkiukwa.

Wēs se' wā ijcher tō Jesús tté dör mokię

³⁰ “Kě ye' a' ì onuk ye' wák er wa. Ye' kě kị ì kiane wè ye' wák er wa. E' skéie ì kiane wè Skököl tō ye' patkë'bitu, e' kị, ese wẹkeyö. E' kuęki ye' tō s'shuleke wēs ye' Yě tō ye' a' icheke es. E' kuęki ye' tō s'shuleke yěsyësë. ³¹ Ye' wák e' chöpa tō ye' ttö dör mokị, e'ma e' kě wā tā'. ³² Erë itso' eköl e' tō ye' tté cheke, e' dör Skököl. Ye' wā ijcher tō ima ie' tō ye' tté cheke, e' wā tā'. ³³ A' tō ye' chakök patkë' Juan a tā ie' tō ye' tté yě', e' dör mokię ñies. ³⁴ Erë s'ditsö tō ye' tté cheke, e' kě ska' ye' tkine. Erë ì yě' Juan tō, e' chéyö a' a' as a' tsatkër e' ě kuęki. ³⁵ A' a' Juan dör wēs bö'wö wöñarke olo burke es. Kuaë a' tō ie' ttè klö'wé buaë ttsë'ne bua' wa, erë ekuölö ě. ³⁶ Erë ì skà tso', e' tō ye' tté cheke buaë, ì yě' Juan tō, e' tsatā. E' dör, ì kě or yi a' ese wẹkeyö tajë wēs ye' Yě tō ye' patkë' iuk es. E' tō sulitane a' ikkacheke tō mokị ye' Yě tō ye' patkë'bitu. ³⁷ Ñies ye' Yě tō ye' patkë'bitu, e' tō ye' tté cheke, erë a' kě wā ie' ttö ttsëule, ñies a' kě wā ie' suule. ³⁸ Ie' tō ye' patkë'bitu, erë a' kě erblëne ye' mik. E' kuęki a' kě tō ye' ttè klö'weta' mokị a' er a'. ³⁹ A' tō ibikeitseke

tö Skëköl yëkkuö tö ichèmi tö wës sene michoë dõmi a' ulà a, e' kuëkì a' tö isuëkewà bua'iewà. Erë yëkkuö e' tö ye' tté cheke. ⁴⁰ Erë a' kē erblak ye' mik as sene michoë dõ a' ulà a.

⁴¹ "S'ditsö tö ye' kíkèkà, e' kē ska' ye' tkine. ⁴² Erë ye' wà a' suule buaë tö wës a' dör. Ye' wà ijcher tö kē a' éna Skëköl dalër. ⁴³ Ye' dē'bitù ye' Yë ttö wa, erë kē a' wà ye' kinewà. Erë o'ka bitúpa iwák ttö wa, e'ma e' kiéwà a' tö buaë. ⁴⁴ A' wakpa ñi kíkòkèkà, e' wa a' wöbatsö bua'ie. Erë a' kē kì ikiane tö Skëköl eköl è, e' tö a' kíkòkà, e' ta çwës a' erblömi ye' mik? ⁴⁵⁻⁴⁶ Moisés tö ye' tté kitat yëkkuö kì, e' kuëkì mokì a' tö ie' ttè klö'wé, e'ma ñies a' tö ye' ttè klö'wèmi. E' kuëkì kē a' ibikeitsök tö ye' tö a' kkatèmi ye' Yë a. Ì kit Moisés tö ká iaiaë e' mik a' erblöke, e' jé' tö a' kkatèraë. ⁴⁷ Erë ì kitbak ie' tö, e' kē klöne a' wà, e'ma çwës ì cheke ye' tö, e' klö'wèmi a' tö?"

6

Pë' dökà mil skeyök e'pa tié Jesús tö

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

¹ E' ukuökì ta Jesús míà batsöri kiè Galilea e' wishet. Batsöri e' kiè ñies Tiberias. ² Ì kē or yi a ese weke ie' tö tajë. Ie' tö s'kirirke esepa bua'wéne, e' sué pè' tö, e' kuëkì tajë pè' mir ie' itökì. ³ Ie' míà ittökåtapa ta kabata a ta eë ie' e' tkésër ie'pa ta. ⁴ Judiowak Yëpa Yërulune

Egipto e' kēwö dökewatke tsinet tkö'wè. ⁵ Mik ie' tö isué tö pè' de tajë ie' itökì, eta ichéitö Felipe a:

—Çwé se' mi'mi íyi taük pè' kos ikkèpa a ñè?

⁶ E' chéitö Felipe a isuöie tö ima Felipe tö ie' iütèmi. Erë ie' wák wà ijcher buaë tö ì wèmi ie' tö.

⁷ Felipe tö iüté:

—S'kaneblömi dõ ká cien böyök, erë e' ské kē dör wè' íyi tuöie mè ie'pa a elke elke.

⁸ Ittökata eköl kiè Andrés dör Simón Pedro èl, e' tö iché ia:

⁹ —Íe duladula tso' eköl, e' wà pan yöule cebada wa tso' skel ena nima bötö; erë e' kē döpakà s'tso' tajë e' kì.

¹⁰ Jesús tö iüté:

—Ichö ie'pa ulitane a tö a' e' tulúser iski.

(Ká e' a tajë ta'tsi tso'.) Eta pè' ulitane e' tulúser. Eë wèpa è dökà mil skeyök (5.000). ¹¹ Jesús tö pan klö'wé ta wéstela chéitö Skëköl a. E' ukuökì ta iblatéitö méitö ittökåtapa a as iwatiörakitö. Ñies iwéitö nima ta es. Eta ie'pa tö ñné kos ie'pa kì ikiane ekkè. ¹² Mik ie'pa chké de wè' eta Jesús tö iché ittökåtapa a:

—Ibata aṭe e' shtö as kē iweirwa.

¹³ Eta ittökåtapa tö pan yöule cebada wa dökà skel, e' bata aṭe, e' shté iène dökà kköla dabom eyök kì bök (12).

¹⁴ Mik pè' isué tö, ì kē or yi a ese wé Jesús tö, eta ie'pa iché:

—Mokì wëm wì dör Skëköl tteköl cheke ká iaiaë tö idatse e'.

15 Erë Jesús wà ijchenewa tò ie'pa wà ie' mi'ketser diché wa tkèka blu'ie, e' kuekì ie' míane kabata a e' tsukat ekōrla.

Jesús shké di' kí

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

16 Mik ká tuirketke, eta Jesús ttōkatapa biteyalne dō batsōri a. 17 Jesús ichétke ie'pa a tò kē ye' panar. Ká ttsenewatke eta Jesús kam dōne, e' kuekì ie'pa e' iékarak kanò a ta imichorak batsōri wishet dō Cafarnaúm. 18 E' wōsha ta siwa' bitsineka tajë, e' tò di' uyeke tajë. 19 Mik ishkérak dō kilómetro skel ö teröl e' ulatök, eta ie'pa isué tò Jesús shkōratsë ie'pa kker di' kí. E' tò ie'pa suawé. 20 Ie' iché ie'pa a:

—¡Kē a' suanuk! Ye' idir.

21 Ie'pa ttsē'ne buaë ie' ikiökwa kanò a, e' wōsha ta idemirak wé imi'kerak ee.

Pë' tò Jesús yuleke

22 Bule es ta, pë' atë batsōri wishet, e'pa wà ijchenewa tò Jesús ttōkatapa mineyal kanò àr ee etö ë, e' kí, erë Jesús kē minea ittōkatapa ta. 23 Eta kanò skà datse tseë Tiberias, e' irine tsinetkla wé ie'pa pan ña' mik Jesús wéstela yë' Skëköl a pan kí eta ee. 24 Mik pë' isué tò ie' ena ittōkatapa kē ku'ia, eta ie'pa e' iéka kanò demi tajë ese kí ta imíyal Cafarnaúm iyulök.

Jesús dör chkè tò sene michoë meke e'

25 Mik pë' demi batsōri wishet, eta ie'pa tò Jesús kué ta ie' a ichakérakitö:

—A S'wöbla'ukwak, ¿mik be' dë'bitu ié?

26 Ie' iüté:

—Mokì ye' tò a' a ichè tò a' kē ku' ye' yulök, ì kē or yi a ese wéyö, e' wà ane a' éna e' kuekì. A' tò chkè ña' tajë, e' ë kuekì a' tso' ye' yulök.

27 Kē a' kaneblök chkè erta'wa ese skéie. A' kaneblö chkè kē erta'wa tò sene michoë meke a' a, ese skéie. Chkè e' meraë ye' dör S'ditsö Alà e' tò, ye' Yë dör Skëköl e' tò ikéwö me' ye' a e' kuekì.

28 Ie'pa tò ie' a ichaké:

—¿Ì wèmi sa' tò as ì kiane Skëköl kí ese ù sa' tò?

29 Ie' tò iüté:

—Skëköl tò ye' patkë' e' kí ikiane tò a' erblö ye' mik. E' ë kiane ie' kí.

30 Ie'pa tò iché ie' a:

—Ì kē or yi a ze' wése wèmi be' tò as sa' tò isaù ta sa' erblö be' mik? ¿Ì wèmi be' tò? 31 Se' yëpa bak ká iaiaë e'pa tò ì kiè maná e' ña' ká sir poë wé kē yi serku' ee. E' tso' kitule Skëköl yëkkuö kí wé iché: 'Moisés tò ie'pa dë' chkè datse ká jai a e' wa.'

32 Jesús tò ie'pa iüté:

—Mokì ye' tò a' a ichè tò Moisés kē wà chkè datse ká jai a e' mène a' yëpa bak e'pa a. Ye' yë tò chkè e' me' ie'pa a. Erë chkè chökle datse ká jai a e' watkeke ie' tò a' a. 33 Chkè chökle meke Skëköl tò, e' dör yi datse eköl ká jai a tò sene michoë mèmi sulitane a e'.

34 Ie'pa tò Jesús a iché:

—A kékëpa, chkè e' mú sa' a këkraë.

35 Ie' tò ie'pa a iché:

—Ye' dör chkè tò sene michoë meke e'. Yi bituke ye' ska' ena ierblöke ye' mik, ese kē tepaia bli tò, ñies ese kē ersirpaia. ³⁶ Erë e' dör wes ye' tò a' a ichétke tò erë a' wā ye' suule a' wöbla wa, erë a' kē erblöku' ye' mik. ³⁷ Wépa me' ye' Yě tò ye' a, esepa kōs bituraë ye' ska' ta wépa bituke ye' ska', esepa kē watepattsayö. ³⁸ Ye' datse ká jai a, e' kē dē'bitu i kiane ye' wák kī e' uk. Ye' dē'bitu i kiane yi tò ye' patkē' e' kī e' uk. ³⁹ Yi tò ye' patkē', e' kī ikiane tò wépa kōs me'itö ye' a, esepa kē wéne we'iköyö. E' kuëki ie'pa kē watepattsayö. E' skéie ie' kī ikiane tò ie'pa kōs shkē'wëkaneyö aishkuö ta mik ká i' enewa e' kēwö ska'. ⁴⁰ Ye' Yě kī ikiane tò wépa tò ye' sué ena erblé ye' mik, esepa kōs ser michoë kekraë. Ie'pa shkē'werakaneyö aishkuö ta mik ká i' enewa e' kēwö ska'.

⁴¹ Jesús tò ichétke: “Ye' dör chkè datse ká jai a e'.” E' kuëki ie'pa ukyënemi ie' kī su-luë. ⁴² Ie'pa tò iché:

—¿I' kē dör Jesús dör José alà e'? Iyë ena imi suule se' wā buaë. ¿Wes ie' tò ichèmi tò ie' datse ká jai a?

⁴³ Ie' tò ie'pa iuté:

—Kē a' ukyënukia ye' ta. ⁴⁴ Kē yi bitúpa ye' ska', ye' Yě tò ye' patkē', e' kē wā idè' e'ma. Wépa bite ye' Yě wā, e'pa shkē'werakaneyö mik ká i' erkewatke eta. ⁴⁵ Skëköl yëkkuö kitule ittekölpa wā e' tò ichè: ‘Skëköl tò ie'pa kōs wöbla'weraë.’ Es wépa tò ye'

Yě ttö ttseta', ñies e' wöblautā' ie' wa, esepa kōs bituraë ye' ska'.

⁴⁶ “Kē yi wā Skëköl suule. Erë ye' dē'bitu ie' ska', e' kuëki ye' è wā ie' suule. ⁴⁷ Moki ye' tò ichè a' a tò wépa erblé ye' mik, esepa ser michoë kekraë. ⁴⁸ Ye' dör chkè tò sene michoë meke e'. ⁴⁹ A' yépa bak ká iaiaë, e'pa tò chkè kiè maná e' ña' ká wé kē yi serku' ese ska', erë ie'pa durulune. ⁵⁰ Erë chkè datse ká jai a, e' cheke ye' tò a' a. Wépa tò chkè e' ñé, e'pa kē duöpawā. ⁵¹ Erë chkè tò sene michoë meke datse ká jai a, e' dör ye'. Wépa tò chkè e' ñé, e'pa ser michoë. Chkè meraëyö ie'pa a, e' dör ye' wák chkà, e' merattsayö ttëwā as ká ulitane wakpa isiepa erblé ye' mik, esepa ser michoë.”

⁵² Eta ie'pa ñi iutémi:

—¿Wes ie' tò ichkà mèmi se' a katé?

⁵³ Ie' tò ie'pa iuté:

—Moki ye' tò a' a ichè tò a' kē tò ye' dör S'ditsö Alà, e' chkà katè, e' pë yè, e' ta sene michoë kē döpa a' ulà a. ⁵⁴⁻⁵⁵ Ye' chkà e' dör chkè chökle, ye' pë, e' dör di'yè chökle. E' kuëki wépa tò ye' chkà katé, ye' pë yé, esepa ulà a sene michoë detke. Aishkuö ta mik ká i' erkewatke, eta ie'pa shkē'werakaneyö. ⁵⁶ Wépa tò ye' chkà katé, ye' pë yé, esepa bàtse buaë ye' mik. Ñies ye' bàtse buaë ie'pa mik. ⁵⁷ Ye' yě tò ye' patkē' e' serke iwák mik. Ie' mik ye' serke. Es ñies wépa tò ye' chkà katé esepa

serke ye' mik. ⁵⁸ Chkè dē'bitu ká jaì a, e' chök ye' tso' a' a. Chkè e' kē dör wes chkè kiè maná ña' a' yépa bak ká iaiaë e'pa tō e' es. Ie'pa tō iña' erë ie'pa durulune. Erë wépa tō chkè cheke ye' tō a' a e' ñé, esepa ser michoë.

⁵⁹ Ttè e' wa Jesús tō ie'pa wöbla'wé judiowak ñi dapa'wo wé tso' Cafarnaúm e' a.

Jesús ttè batamik se' ser michoë

⁶⁰ Pē' shkōke tajë Jesús ta, e'pa tō ttè ñe' ttsé ta ichérakitō:

—Ttè e' dör darërë. ¿Yi tō iklö'wèmi?

⁶¹ Ima ie'pa tso' ichök e' suéwaitō. E' kuëki ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Ttè e' kuëki a' éna ye' wataksa? ⁶² Ye' dör S'ditsö Alà, e' míkane ká jaì a wé ye' datse eë, e' mú sué a' tō, e'ma e' je' ta ¿a' erblömi ye' mik? ⁶³ Wiköl Batse'r tō sene michoë meke siä. Ì weke s'ditsö tō, ese kē dör ìie bua'. Ttè wa a' pattekeyō e' wà datse Wiköl Batse'r wa. Ttè e' klö'wé a' tō, e' ta a' ser michoë. ⁶⁴ Erë a' wēlepa kē erblöku' ye' mik.

Wépa kē erblöku' ie' mik ena yi tō ie' mekettsa e' jchertke ie' wā kewe, e' kuëki ie' tō ichè es. ⁶⁵ Ie' tō ikí ché:

—E' kuëki ye' tō a' a ichè tō kē yi bitúpa ye' ska', ye' Yé kē wā imène e' ta.

⁶⁶ E' ukuöki ta tajë pē' shkōke Jesús ta, e' kibiiepa tō iméat, kē shkōia ie' ta. ⁶⁷ Eta Jesús tō ittōkatapa dabom eyök kī bōl (12), e'pa a ichaké:

—¿A' shkakmi ñies ye' yökí?

⁶⁸ Eta Simón Pedro tō iüté:

—A Skëkëpa, ¿yi ta sa' mi'mi? Be' ttè è wa sa' ser michoë. ⁶⁹ Sa' erblétke be' mik. Sa' wā ijcher mokjé tō be' dör yi dör batse'r patkë'bitu Skëköl tō e'.

⁷⁰ Jesús tō ie'pa iüté:

—A' dabom eyök kī bōl (12), e' shukit ye' tō, erë a' eköl dör bëicha.

⁷¹ Mik Jesús tō e' ché eta Judas chéitō. E' dör Simón Iscariote e' alà. Ie' dör Jesús ttōkatapa dabom eyök kī bōl (12) e' eköl erë ie' tō Jesús wōmekettsa.

7

Jesús ëlpa kē erblëne ie' mik

¹ E' ukuöki ta Jesús shkōke Galilea. Judiowak wökirpa éna ie' ttakwa, e' kuëki ie' kē shkak Judea. ² Erë judiowak tō kawō tkö'weke kiekerakitō Úla Kéwō, e' kēwō tkö'wekerakitō Judea, e' dewatke tsinet. ³ E' kuëki Jesús ëlpa tō ie' a iché:

—Kē be' e' tsukat íe. Be' yú Judea as ì kē or yi a ese weke be' tō, e' wā saü be' ttōkatapa serke eë e'pa tō. ⁴ Yi kī ikiane tō s'malepa tō ikikëka tajë, ese tō íyi kōs wé sulitane wörki. Mokjé ì kē or yi a ese ormi be' a, e' ta iú sulitane wörki.

⁵ Jesús ëlpa kē erblëne ie' mik, e' kuëki ie'pa tō iwayué es. ⁶ Ie' tō iché ie'pa a:

—Kam ye' kēwō döka, erë a' kawō kōs ese dör buaë. ⁷ Wépa kē tō Skëköl dalöie esepa kē a a' sunuk suluë. Erë ye' tso' ie'pa a ichök tō

ì wambleke ie'pa tō, ese dör suluë. E' kuekì ie'pa éna ye' ar suluë. ⁸ A' yúshka Úla kéwō tkō'wekerakitō e' a. Ye' kéwō kam dōka, e' kuekì kam ye' mi'.

⁹ E' chéitō tã ie' e' tséat Galilea.

Jesús mía Jerusalén Úla kéwō tkō'uk

¹⁰ Jesús élpa míyal, e' ukuökì tã ñies ie' mía. Erë ie' mía bërë, kë e' kkayëule. ¹¹ Kéwō tkō'weke, e' shuã judiowak wōkirpa tso' ie' yulök. Ie'pa tō ichaké:

—¿Wé ie' tso'?

¹² Pë' dapanë taië ee, e'pa tō Jesús cheke ñi a bër ñi kukuō a. Welepa tso' ichök: “Jesús dör buaë.” Erë welepa tso' ichök: “Ie' kë dör buaë. Ie' tō se' kiteke.”

¹³ Erë ie'pa suane judiowak wōkirpa yöki, e' kuekì ie'pa kë ttökü' darërë.

¹⁴ Mik ikéwō tkō'wekerakitō, e' dōketke shābōts, etã Jesús dewã Skéköl wé a tã ie' tō s'wōbla'wémi. ¹⁵ Etã judiowak wōkirpa tkirulunë iweblök ikittsök tã ichérakitō:

—Ie' kë yöule ¿wes e' wã ttë jcher taië?

¹⁶ Jesús tō iüté:

—Ttë wa a' wōbla'weke ye' tō, e' kë dör ye' wák ttë, e' dör Skéköl tō ye' patkë' e' ttë. ¹⁷ Yi e' chétke ì kiane Skéköl kì e' wã uk, ese wã ijcherdaë tō ttë wa s'wōbla'wekeyö, e' dör Skéköl ttë. Ie' kë tō ibikeit-sepa tō e' dör ye' wák ttë ë. ¹⁸ Yi ttöke iwák er wa, ese kì ikiane tō pë' tō ie' kikëka. Erë wé kì ikiane tō yi tō ipatkë'

e' kikarka, ese ttō mokì kë kachōtã'.

¹⁹ “Sulitane wã ijcher tō Moisés tō Skéköl ttë dalöiëno e' méat se' a. Erë a' ulitane kë tō iwã dalöië. ¿Ì kuekì a' kì ye' kiane ttëwa?”

²⁰ Etã pë' tso' taië ee, e'pa tō iüté:

—Be' a aknama tso'. ¿Yi éna be' ttakwã?

²¹ Ie' tō ie'pa a iché:

—Ì kë or yi a ese wé ye' tō etökicha eno diwō a, e' tō a' ulitane tkiwéwã. ²² Moisés tō ttë dalöiëno me'at a' a tō a' ala'r wëpa kos wakyuōō itóttola kkuölitla tõe tsir e' wa ká de ikì pàköl (8) etã. (Ñermata se' wã ijcher tō ttë e' kë mène Moisés wã, imène a' yëpa bak ká iaiaë Moisés yöki e'pa a.) Ñies Skéköl yëkkuō tō ichè tō kë a' kawō tã kanëblök eno diwō a. Erë mik ká de ala'rla kì pàköl, e' ane eno diwō a, etã a' tō a' ala'rla wakyueta' eno diwō a. ²³ A' a kawō tã alala wakyuök eno diwō a Moisés ttë dalöioie, e' tã ¿wes a' ulurmi ye' kì, ye' tō wëm eköl bua'wéne wa'ñe eno diwō a e' kì? ²⁴ Kë s'kkatar is iwër e' ë wa. E' skéie itō yulö yësyësë.

Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'

²⁵ Jerusalén wakpa welepa tō ichaké:

—¿Wëm wí kë yulekü' s'wōkirpa tō ttëwã? ²⁶ Isau, wí idur ttök sulitane wörkì etã ie'pa kë tō ì chë ie' a yës. ¿A' iché, s'wōkirpa tō iklö'wé tō mokì ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'? ²⁷ Erë se' wã

ijcher buaë tō wé ie' datse. E' skéie mik wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' datse, etā kē yi wā ijcherpa tō wé idatse.

²⁸ Jesús tso' s'wöbla'uk Skököl wé a. Mik e' tō ttè e' ttsé, etā ichéitō aneule:

—A' ibikeitseke tō a' wā ye' sūule buaë. A' ibikeitseke tō a' wā ijcher buaë tō wé ye' datse. Erē ye' kē dē'bitu ye' wák er wa. Yi tō ye' patkē'bitu e' mik s'erblōmi, ie' kē sūule a' wā. ²⁹ Erē ye' datse ie' ska', e' kuēki ye' wā ie' sūule buaë. Ie' tō ye' patkē'bitu.

³⁰ Ie'pa tō ima'wé klō'wēwā, erē kam ie' kēwō dōkā, e' kuēki kē yi ulā dē'wā iska'. ³¹ Erē tajē pē' erblé ie' mik e'pa tō iché:

—Kē yi skā a' i' kē or yi ese onuk tkōkā Jesús tō iwé e' tsatā. Ie' wake' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'.

Fariseowakpa éna Jesús klō'wakwā

³² Jesús cheke pē' tō bēre ñi kukuō a, mik e' ttsé fariseowakpa tō, etā ie'pa ena sacerdotepa wōkirpa, e'pa tō Skököl wé shkēkipa patké iklō'ukwā. ³³ Jesús tō iché:

—Ye' tso'ia a' tā bērbēr ěme tā ye' míane yi tō ye' patkē'bitu e' ska'. ³⁴ A' tō ye' yuleraë, erē a' kē tō ye' kuēpa. A' kē dōpakā wé ye' mīrō ee, e' kuēki a' kē tō ye' kuēpaia.

³⁵ Tā judiowak wōkirpa ñi chaké:

—¿Wé ie' wí mi'keā, e' kē kuēpa se' tō? ¿A' iché imi'keā wé judiowak mineyal senuk ká kuā'ki wakpa shūa ese ska'

pē' kē dör judiowak, esepa wöbla'uk? ³⁶ Ie' tō iché: 'A' tō ye' yuleraë, erē a' kē ye' kuēpa. A' kē dōpakā wé ye' mīrō ee, e' kuēki a' kē tō ye' kuēpaia.' ¿Ima e' wā kiane ché?

Se' er a' ituōraë tajē wes di' klōka tuō es

³⁷ Ikēwō tkō'wēke judiowak tō, e' kēwō bata e' dör ibua'ie, e' kēwō Jesús e' kēkā tā ichéitō aneule:

—Wépa ersine, esepa shkō ye' ska' di'yök. ³⁸ Wépa erblé ye' mik, esepa tā itkōraë wes Skököl yēkuō tō iché es, e' tō iché: "Ie'pa er a' ituōraë tajē wes di' klōka tuō es."

³⁹ Mik Jesús tō di' klōka ché, etā ie' tso' Skököl Wiköl merdaë wépa erblé ie' mik esepa a, e' chök. Erē e' kēwō ska' tā kam Jesús mi'kane iyē ska' olo tā' tajē, e' kuēki kam Skököl Wiköl mer.

Judiowak ttè chilineka Jesús batamik

⁴⁰ Wépa tō ttè e' ttsé, e'pa wēlepa tō iché:

—Mokí wēm wí dör Skököl tteköl datse e'.

⁴¹ Wēlepa skā tō icheke:

—Ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'.

Erē wēlepa skā tō icheke:

—Au, kē idör e'. Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' kē bitūpa Galilea. ⁴² Skököl yēkuō tō iché tō ibituraë se' blú bak David e' ditséwō wa, ñies ibituraë Belén wé David bak senuk ee.

⁴³ Es ie'pa ttè chilineka Jesús batamik. ⁴⁴ Ie'pa

wēlepa éna iklö'wakwā, erë
kē yi ulā dē'wā ie' ska'.

*Judiowak wōkirpa kē
erblēne Jesús mik*

45 Skëköl wé shkëkipa
dē'bitū Jesús klö'ukwā, e'pa
dene fariseowakpa ena
sacerdotepa wōkirpa ska', eta
e'pa tō ichakérak ishkëkipa a:

—¿Ì kuëkī a' kē wā Jesús
dē'?

46 Ishkëkipa tō iüté:

—iSa' kē wā yi ttsëule ttök
wēs wēm e' ttö es!

47 Fariseowakpa tō iché
ie'pa a:

—¿Ñies a' e' mettsā kitō'wè?

48 ¿Ima a' ibikeitsè tō
s'wōkirpa ö fariseowakpa
e'pa wēle erblé ie' mik?

49 Pē' èsepa kē wā Moisés
ttè dalöiëno sūule, esepa e'
mukettsā kitō'wè. Erë ie'pa
kichatēnettsatke.

50 Erë fariseowak eköl kiè
Nicodemo dē'rö Jesús sauk
nañewe, e' tō iché ie'pa a:

51—Ttè mène se' a dalöiëno,
e' tō ichè kē se' kawö ta'
yi wömuksā we'ikè kam itö
yulöttsasö buaè e' yökī. Es se'
wā ijcher tō ì sulu wambléitö
ö kē iwā iwamblène.

52 Ie'pa tō ie' iüté:

—iWësua ñies be' dör
Galilea wak! Skëköl yëkkuö
saú bua'ie, eta be' isuëraè tō
Skëköl tteköl kē karpakā yēs
Galilea.

*Alaköl eköl tō isenewabak
dalösewéwa*

53 [Eta' ie'pa ulitane míane
iu a.

8

1 Erë Jesús mía Olivo kébata
a. 2 Bule es bla'mi ie' dene
Skëköl wé a ta pē' ulitane deb-
itū ie' ska'. Ie' e' tkésër ie'pa
wöbla'uk.

3 S'wöbla'uk ttè dalöiëno
wa wakpa ena fariseowakpa
de ie' ska'. Ie'pa wā alaköl
eköl kunewā isenewabak
dalöseukwā e' debitū. Ie'pa tō
iké e' duöksër sulitane wörki.
4 Ie'pa tō iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, alaköl
i' kunewā isenewabak
dalöseukwā. 5 Ttè dalöiëno
me'at Moisés tō se' a, e' tō se'
ké alaköl i'se ttökwa ák wa.
¿Ima e' ché be' tō?

6 Ie'pa tō Jesús a ichaké
ima'woie tō ima ie' tō iütèmi
ikkatoie. Erë Jesús e' wöéwa
iski ta iulatska wa ishtémiitö
iski wēs íyi shtèsö yëkkuö kī
es. 7 Ie'pa tō ikī chaké ia. Ie'
wöduékā ta ichéitö:

—A' wé kē wā ì sulu
wamblèule yēs, ese tō ák tsá
uyö ie' kī.

8 Eta' Jesús e' wöéwane iski
ta ishtémineitö iski. 9 Mik
ie'pa tō ttè e' ttsé, eta ì sulu
wambleke ie'pa tō, ese ane
ie'pa éna ta imíyal eköl eköl.
Ikëképa míyal kewe, e' itökī
iduladulapa. Bata ekké ta
alaköl è a te dur Jesús wörki.
10 Eta' Jesús e' wöduékane ta ie'
a ichakéitö:

—A tayè, ¿wé ie'pa? ¿Yi a te
be' kkatök?

11 Ie' tō iüté:

—A këképa, kē yi a te.

Jesús tō iché ia:

* 8:11 Isalema ttè i' kē ku' yëkkuö këchke kit Juan tō. E' ukuökī ta yile skā tō ime'ka
ikī.

—Ye' ñies kě tō be' kkatè. Be' yúshka. Kě ì sulu skà wamblaria.]*

Jesús dör wēs ká olo es sulitane a

12 Etā Jesús tō iskà chéne pē' a:

—Ye' dör ká ulitane wakpa a wēs ká olo es. Wépa e' yué ye' ttókataie, esepa sēr michoë ká olo e' a. Ie'pa kě serpaia wēs s'shkō stui a es.

13 Fariseowakpa tō iché ie' a:

—Be' wák tso' e' tté chök, e' kuęki be' ttō kě wà tã'.

14 Ie' tō ie'pa iüté:

—E' yēne tō ye' e' tté chöke, erē ima ye' e' chöke e' wà tã'. Ye' wā ijcher wé ye' datse, ñies wé ye' michoë, erē e' kě jcher a' wā. E' kuęki ima ye' e' chō e' wà tã'. 15 A' tō ye' bikeitseke wēs a' wakpa kabikeitsō es, e' kuęki a' tō ye' kKateke tō ye' dör kachökwak. Erē ye' kě tō yi bikeitsetā' es. Ye' kě dē'bitu yi shulök, ye' dē'bitu s'tsatkök. 16 Erē mik ye' tō s'shulè, etā ye' kě tō s'shuletā' ekōrla, e' kuęki ye' tō s'shuleraë yēsyesë. Ye' yě tō ye' patkē', e' tso' ye' tã s'shulök. 17 Ttè dalöieno tō ichè tō s'ditsō bōl tso' ittekölie, e'pa tō iché ñikkēë, e' tã ie'pa ttè wà tã'. 18 Es e', ye' dör ye' wák tteköl. Ñies ye' Yě tō ye' patkē', e' dör ye' tteköl. E' kuęki ye' ttekölpa dör bōl.

19 Ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Wé be' yě tso'?

Ie' iüté:

—A' kě wā ye' sūule, ñies a' kě wā ye' Yě sūule. A' mú wā

ye' sūule, e'ma ñies a' wā ye' Yě sūule.

20 Ttè ikkē ché Jesús tō itso' s'wöbla'uk e' dalewa. Ie' tkēr s'wöbla'uk Skököl wé a wé kalkuō tso' inuköl ioie mē Skököl a eē. Erē kam ie' kēwō dōka, e' kuęki kě yi wā iklōnewa.

A' kě dōpa wé ye' mirö eē

21 Jesús tō iskà ché ie'pa a:

—Ye' míā tã a' tō ye' yuleraë, erē a' duöralur ì sulu kōs wambleke a' tō e' a. E' kuęki kě a' dōpaka wé ye' mirö eē.

22 Etā judiowak wōkirpa tō iché:

—Ie' iché tō sa' kě dōpaka wé ie' mirö eē. Ie' e' ttökewā alè, e' kuęki ie' iché es.

23 Ie' tō ie'pa a iché:

—A' dör ká i' wakpa ē, erē ye' dör ká jaì wak. A' dör ká iē wakpa, erē ye' kě dör ká iē wak. 24 E' kuęki ye' tō a' a ichè tō 'a' duöralur ì sulu kōs wambleke a' tō e' a.' A' kě wā iklōne tō ye' dör yi yē'bitu ye' tō a' a e', e' tã a' duöralur ì sulu kōs wambleke a' tō ese a.

25 Etā ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Yi be' dör?

Ie' tō iüté:

—Ye' dör yi yē'bitu ye' tō a' a kuaë e'. 26 Tajē ye' wā ttè tso' a' kkatōie. Erē ì kōs cheke ye' tō sulitane a e' ttsēule ye' wā yi tō ye' patkē' e' kkō a. Ie' ttè dör mokie.

27 Erē ie'pa kě éna iwà ane tō ie' tso' iyé dör Skököl, e' chök. 28 E' kuęki ie' tō iché ie'pa a:

—S'ditsō Alà, e' dör ye'. Mik a' tō ye' batséka krus mik, etā

a' tō isuēraē tō yi dör ye'. Ye' kē tō ì wēpa ye' wák er wa. Ì cheke ye' Yē tō ye' a tō ichō, e' ē chekeyō. ²⁹ Yi tō ye' patkē' e' tso' ye' tā. Ì wēr buaē ie' wa, e' ē wēkeyō, e' kuēkī kē ie' wā ye' meuleat ekōrla.

³⁰ Mik e' ché Jesús tō, etā taiē pē' erblé ie' mik.

Se' yēnettsa ì sulu ulà a Jesús batamik

³¹ Jesús tō iché judiowak erblé ie' mik, e'pa a:

—A' serke kēkraē ye' ttē dikīa, e' je' tā a' dör ye' ttōkatapa chōkle. ³² A' wā Skēkōl ttē mokī e' jcherdaē buaē tā e' tō a' yerattsa, ì ulà a' a' klōulewā e' yōkī.

³³ Ie'pa tō ie' iūté:

—Sa' dör Abraham aleripa. Sa' kē klōulewā ì ulà a. ¿Wēs be' tō ichēmi tō sa' yērdattsa?

³⁴ Ie' tō ie'pa iūté:

—Mokī ye' tō a' a' ichē tō wēpa tō ì sulu wambleke, esepa tso' klōulewā sene sulu ulà a. ³⁵ Erē s'klōulewā kanē mésoie ese serke iwōkir ska', erē kē idör iwōkir yami ekka. Iwōkir alà e' dör iyami ekka kēkraē. ³⁶ Ye' dör Skēkōl Alà. Ye' tō a' yēttsa sene sulu ulà a, e' tā mokī a' yēnettsa. ³⁷ Ye' wā ijcher tō a' dör Abraham aleripa, erē a' kē tō ye' ttē klō'wē, e' kuēkī a' kī ye' kiane ttēwā. ³⁸ Ì kcacheke ye' Yē tō ye' a, ese cheke ye' tō a' a. Es ñies a' tō iwambleke wēs a' yē tō a' a' ikkacheke es.

³⁹ Ie'pa tō iūté:

—Sa' yē bak ká iaiāē e' dör Abraham.

Erē ie' tō ie'pa a' iché:

—A' mú dör Abraham aleripa, e'ma a' sermi wēs ie' sene' es. ⁴⁰ Ye' tō ttē mokī ché a' a' wēs Skēkōl tō ye' a' ikkaché es. E' ē wēyō, erē a' kī ye' kiane ttēwā. Ese kē wamblēne Abraham wā. ⁴¹ A' e' wamblō wēs a' yē e' wamblō es.

Ie'pa tō ie' a' iché:

—¡Sa' kē dör ñala alé! ¡Sa' yē dör ekōl ē e' dör Skēkōl!

⁴² Ie' tō ie'pa a' iché:

—Ye' datse Skēkōl ska', e' tso' iē. Ye' kē dē' ye' wák er wa. Ie' tō ye' patkē'. E' kuēkī mokī ie' chōpa a' yē, e'ma ye' dalērmī a' éna. ⁴³ ¿Ì kuēkī a' kē éna ye' ttē wā ane? A' kē kī ye' ttē kiane klō'wē, e' kuēkī a' kē éna ye' ttē wā ane. ⁴⁴ A' yē dör bé. A' dör ie' ala'r. A' dör ie' icha tā a' e' wamblō wēs ie' kī ikiane es. Kēkraē ie' dör s'ttōkwak. Ie' ttō kos e' dör kachē wōchka, e' kuēkī Skēkōl ttō mokī, e' kē wa ie' wōbatsō. Ie' dör kachōkwak, ie' wák dēr es, e' kuēkī ie' kachō taiē. Ie' dör kachē kēkōl. ⁴⁵ Erē ye' tō ttē mokī ché a' a, e' kuēkī a' kē tō ye' ttē klō'wē. ⁴⁶ ¿A' wē tō ikkachēmi tō ye' tō ì sulu wamblé? Ye' tō ttē mokī cheke a' a, e' tā ¿ì kuēkī a' kē tō ye' ttē klō'wē? ⁴⁷ Yi dör Skēkōl icha, ese tō ie' ttē ttsē er bua' wa. Erē a' kē dör ie' icha, e' kuēkī a' kē éna ie' ttē ttsak.

Abraham kam kur e' yōkī Jesús tso'tke

⁴⁸ Etā judiowak kē erblēne Jesús mik, e'pa tō iché ie' a:

—Mik sa' iché tō be' dör Samaria wak suluē, e' a' aknama tso', etā sa' tō iché yēsyesē.

49 Jesús tō ie'pa iūté:

—Au, kē ye' a aknama ku'. Ye' tō ye' Yě dalōieke, erē a' kē tō ye' dalōiē. ⁵⁰ Ye' kē ku' i yulök ye' wák a e' kīkōkā. Erē itso' eköl, e' kī ikiane tō a' tō ye' kīkēkā. E' dör s'shulōkwak. ⁵¹ Mokī ye' tō a' a' ichē tō yi tō ye' ttē iūteke mokīē, ese kē duōpawā.

⁵² Ie'pa tō iché ie' a:

—I'ñe je' sa' tō iklō'wé mokī tō be' a aknama tso'. Abraham ena Skëköl ttekölpa kōs durulune. ¿Wes be' tō iché tō yi tō be' ttē iūteke, esepa kē duōpawā? ⁵³ ¿Ima be' erbikō tō be' dör se' yě Abraham e' tsata? Ie' blēnewā ñies Skëköl ttekölpa kōs blērulune. ¿Ima be' erbikō tō be' dör yi?

⁵⁴ Ie' tō ie'pa iūté:

—Ye' wák e' kīkōkeka, e'ma e' kē dör iie bua'. Erē ye' Yě tō ye' kīkekeka, e' wák cheke a' tō tō e' dör a' Këköl. ⁵⁵ Erē a' kē wā ie' sūule. Ye' je' wā isūule. Ye' ichōpa tō ye' kē wā ie' sūule, e'ma ye' kachō suluē wes a' es. Mokī ye' wā isūule. Ie' ttē iūtekeyō. ⁵⁶ Abraham dör a' yě bak ká iaiāē e' tō ye' datse, e' kēwō sueraē, e' kuēki ie' ttsē'ne buaē. Ie' tō isū' tā e' tō ie' ttsēō' buaē.

⁵⁷ Ie'pa tō ie' a' iché:

—Kam be' kī duas dō dabom skeyök (50), etā ¿wes be' ichēmi tō be' wā Abraham sūule?

⁵⁸ Jesús tō ie'pa iūté:

—Mokī ye' tō a' a' ichē tō ye' tso'tke Abraham bak ká iaiāē e' yōki kewe.

⁵⁹ Etā ie'pa tō ák klō'wé taiē Jesús toie. Erē Jesús e' blēwā

ie'pa shuā e' yéttsā Skëköl wé a.

9

Jesús tō s'kune eköl wöbla kē wawër e' bua'wéne

¹ Jesús shkōrami e' tō wēm kune' wöbla kē wawër ese suē eköl. ² Etā ittōkatapa tō ie' a' ichakē:

—A S'wöbla'ukwak, ¿yi tō i sulu wamblē', e' nuí kuēki wēm i' kune' wöbla kē wawër, ie' wák ö iyē ö imi?

³ Ie' tō ie'pa iūté:

—Kē idör tō ie' ö iyē ö imi tō i sulu wamblē' e' nuí kuēki. Ie' kune' es as Skëköl diché taiē e' wawër iki. ⁴ Yi tō ye' patkē', e' kanē kawōtā wē se' tō kawō taiā se' a' e' dalewa. E' dör wes se' kanēblō ñiwe es. Se' blēnewā etā kē se' a' i kanēoneiā. E' dör wes katuine s'ki es, kē se' a' kanēblēnukia. ⁵ Ye' tso'ia ká i' kī, e' dalewa ye' dör wes ká olo es sulitane er ñi'woie.

⁶ Ie' tō iché one tā ie' wiritué iyök kī, e' wa ie' tō dōchka yuē. Tā wēm kē wöbla wawër e' wöbla kī dōchka e' tiēitō.

⁷ Tā ichēitō ie' a:

—Be' yú wōskuök di'dape kiē Siloé eē. (Siloé e' wā kiane chē: “patkēule”).

Wēm wöbla kē wawër e' miā tā iwōskuēe tā iwöbla wawēnene buaē tā imiā iu a. ⁸ Pē' serke ie' o'mik ena pē' wā ie' sūule inuköl kak kiök e'pa ñi chakē:

—¿Wēm wí kē dör wēm e' tkōkeser inuköl kak kiök e'?

⁹ Welepa tō iché:

—Tō, ie' idir.

Erē welepa skā tō iché:

—Au, kě dör ie' erě ie' sù idir.

Erě ie' wák tō iché:

—Tō, ye' je' idir.

10 Etā ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Wes i' tã be' wöbla wawēnene?

11 Ie' tō ie'pa iüté:

—Wēm kiè Jesús e' tō dōchka yué, e' tiéitō ye' wöbla kī tã ichéitō ña: 'Be' yú wōskuök di'dape kiè Siloé e' a.' Etā ye' miã wōskuée tã ye' wöbla wawēnene.

12 Etā ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Wé wēm e'?

Ie' tō ie'pa iüté:

—Kě ye' wã ijcher.

Wēm wöbla buanene e' kī chaké taië fariseowakpa tō

13-14 Mik Jesús tō dōchka yué ena wēm wöbla kě wawēr e' bua'wéneitō, e' kēwō dör eno diwō. E' kuëki wēm buanene e' tsémirakitō fariseowakpa ska'. 15 E'pa tō ie' a ichaké:

—¿Wes be' wöbla buanene?

Ie' tō ie'pa iüté:

—Wēm eköl tō dōchka tié ye' wöbla kī tã ye' wōskuée tã ye' wöbla buanene.

16 Ie'pa welepa tō iché:

—Wēm wé tō e' wé e' kě wã eno diwō dalöiëne, e' kuëki e' wák kě patkēne Skëköl wã.

Erě welepa skà tō iché:

—Ie' chōpa pē' sulusi, e'ma ¿wes ì kě or yi a ese ormi ie' a? Es ie'pa ttè chilineka.

17 Ie'pa tō iskà chakéne wēm buanene e' a:

—Ie' tō be' wöbla bua'wéne, ¿ima e' wák bikeitsè be' tō?

Ie' tō ie'pa iüté:

—Ye' a tã ie' dör Skëköl tteköl.

18 Erě ie'pa kě éna iklö'wak tō ie' bak wöbla kě wawēr tã iwasuéitō. E' kuëki ie'pa tō imì ena iyě tsuk patké 19 tã ie'pa a ichaké:

—¿Wēm i' dör a' alà? A' iché tō ie' kune' wöbla kě wawēr, e' tã ¿wes i'ñe tã iwöbla wasuéitō?

20 Iyě ena imì tō iché ie'pa a:

—Sa' wã ijcher buaë tō ie' dör sa' alà. Ñies sa' wã ijcher tō ikune wöbla kě wawēr. 21 Erě wes i'ñe tã ie' wöbla buanene e' kě ijcher sa' wã. Ñies kě sa' wã ijcher yi tō ie' wöbla bua'wéne. E' chakö ie' wák a. Ie' detke kēchke. ¡Ie' wák tō ichèmi a' a! 22 Iyě ena imì e'pa suane judiowak wökirpa yōki, e' kuëki ie'pa tō iché es. Judiowak wökirpa tō iyë'bak ñi a tō wépa iklö'wé tō Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e', e' tã esepa yekelur ie'pa tō ie'pa ñi dapa'wo wé a, kě kièwajã yēs. 23 E' kuëki iyě ena imì tō iché: "Ie' detke kēchke. Ie' wák tō ichèmi a' a."

24 Etā ie'pa tō wēm buanene, e' skà kiéne tã ie' a ichaké:

—Be' ttō mokjë Skëköl wörki. Sa' wã ijcher tō wēm tō be' bua'wéne, e' dör pē' sulusi.

25 Wēm tō iüté:

—Kě ye' wã ijcher tō wēm e' dör pē' sulusi ö au. Erě ye' wã ijcher buaë tō ye' bak wöbla kě wawēr, erě i'ñe tã ye' tō iwasué. E' è jcher ye' wã.

26 Ie'pa tō iskà chakéne ie' a:

—¿Wes be' wéitō? ¿Wes ie' tō be' wöbla bua'wéne?

27 Ie' tō ie'pa iūté:

—E' chétkeyō a' a, erē a' kē ēna itt sak. ¿Ie a' kī ikiane tō ye' tō iskà chē? Wēsua ñies a' e' yuak ie' kléie.

28 Ie'pa tō ie' ché suluē tā ichérakitō iā:

—Be' dör wēm e' ttökata, erē sa' dör Moisés ttökata. 29 Sa' wā ijcher tō Skëköl ut Moisés tā, erē wēm e', kē jcher sa' wā wé ie' datse.

30 Ie' tō ie'pa iūté:

—İ ché a' tō, e' tō ye' wökrawéwā! Ie' tō ye' wöbla bua'wéne tā ¿wes a' kē wā ijcher wé ie' datse? 31 Se' wā ijcher tō pē' sulusipa ttō kē iūteta' Skëköl tō. Erē wépa tō Skëköl dalöieke ena iserke wes ie' kī ikiane es esepa ē ttō iuteke ie' tō. 32 Ká i' tsá yöne e'tami kē yi wā ittseüle tō se' kune wöbla kē wawër esepa wöbla buarta'ne. 33 Ie' kē patköpa Skëköl tō, e'ma kē i' orpa ie' a.

34 Ie'pa tō iūté:

—Be' kune', be' talane i' sulu ē a. ¿Wes be' kësik deka sa' wöbla'uk?

Etā ie'pa tō itrē'wëshkar.

Wēm wöbla buanene e' erblé Jesús mik

35 Jesús ittse tō wēm wöbla buanene e' trē'wëshkar ie'pa tō Skëköl wé a. Mik ie' tō ikué tā ie' a ichakéitō:

—¿Be' erblé S'ditsö Alà mik?

36 Ie' tō iūté:

—A kékëpa, ichö ña yi idir as ye' erblö imik.

37 Jesús tō iūté:

—Be' wā isuulebak; e' dör ye' tso' ttök be' tā e'.

38 Etā ie' e' tkéwā kuchë kī idalöiök tā iché iā:

—A Skëkëpa, be' mik ye' erblé.

39 E' ukuökī tā Jesús tō iché:

—Ye' dē'bitū ká i' a s'shulök as wépa dör wes s'wöbla kē wawër es esepa wöbla wawër. Ñies ye' dē'bitū wépa e' chö tō iwöbla wawër buaë esepa mukat wes iwöbla kē wawër es.

40 Mik fariseowakpa welepa tso' ie' ska', e'pa tō ttē e' ttsé, etā ichérakitō iā:

—¿Ima be' sa' bikeitsé? ¿Sa' dör wes s'wöbla kē wawër es?

41 Ie' tō ie'pa iūté:

—A' mú wöbla kē wawër, e'ma i' sulu nuí kē ku' a' kī. Erē a' tō icheke tō a' wöbla wawër, e' kuëkī a' kī i' sulu nuí tso' iā.

10

Obeja kkö'nukwak e' tté

1 Etā Jesús tō iché: “Moki ye' a' a iché tō obeja ekiblökwakpa, esepa kē shkötā'wā wé obeja tso' wötëule, e' wékkö chökle a. E' skéie ie'pa shkökewā bānet. Esepa dör akblökwakpa. 2 Erē wé shkökewā obeja wékkö chökle a, ese dör obeja kkö'nukwak chökle. 3 Obeja wékkö kkö'nukwak, ese tō obeja wékkö kköppeeke obeja kkö'nukwak a tā e' tō iobeja kieke ikiè wa etö etö. Obeja tō ie' ttö ttséwā buaë, tā ie' tō iyekelur wé itso' rak wötëule eē. 4 Obeja tō ie' ttö ttséwā buaë, e' kuëkī mik ie' tō iyélur sēraa, etā imi'kerak ie' itöki. 5 Yi kē suüle ie'pa wā, ese kē tōie ie'pa tō. Ie'pa kē wā

ese ttõ ttsëule, e' kuëkî ie'pa ponekâ iyõkî.”

⁶ Ttè e' pakè Jesús tò judiowak a, erè ie'pa kè éna iwà ane.

Jesús dör wes obeja kkõ'nukwak buaë es

⁷ Ie' tò iskà ché ie'pa a: “Mokî ye' tò a' a ichè tò ye' wák dör wes obeja wõtëule ese wékkö es. ⁸ Pè' dè'bitü ye' yõkî kewe s'wõbla'uk kache tté wa, esepa dör wes obeja ekiblökwakpa es, ie'pa dör pè' suluë. Erè wépa dör wes ye' obeja es, esepa kè wâ ie'pa ttõ ttsëne. ⁹ Ye' dör wes obeja wékkö es, wépa shkökewâ ye' wa, esepa tsatkërdaë. Ie'pa dõraë wes obeja shkökewâ dõkettšanè chkök kkõ'naule buaë ese es.

¹⁰ “Obeja ekiblökwakpa datse iekiblök ena ittökulur ië'ukwa, e' è wamblök esepa datse. Erè ye' dè'bitü kâ i' a sene bua'ie muk a' a, e' dör sene michoë chõkle. ¹¹ Ye' dör wes obeja kkõ'nukwak buaë es, e' e' murattsa ttèwâ iobeja tsatkoie. ¹² Erè wé kanèblöke inuköl dalèrmik, ese kè dör ikkõ'nukwak chõkle. Ie' kè dör obeja wák, e' kuëkî mik chichi kañiru datse, etâ ie' tò obeja méat tã itkashkar tã chichi kañiru tò obeja ttèwâ tã imalepa ponekâ. ¹³ Wëm e' kè tkine obeja kî. Ie' tkirke inuköl è kî, e' kuëkî itkashkar.

¹⁴⁻¹⁵ “Ye' wák dör wes obeja kkõ'nukwak buaë es. Ye' Yé wâ ye' sùule buaë, es ñies ye' wâ ie' sùule. Wépa dör ye' icha e'pa dör wes ye' obeja es, ie'pa sùule ye' wâ buaë, ñies ie'pa

wâ ye' sùule. Ye' e' murattsa ttèwâ ie'pa tsatkoie. ¹⁶ Ñies ye' wâ ye' icha skà tso' bânèt, esepa dör ye' obejapa ñies, erè ie'pa kè dör a' ditséwö. Ie'pa dõraë ye' wâ ye' ska' tã ie'pa tò ye' ttõ iüteräë tã ièrdawarak ye' icha tso' ië e'pa tã ñita echka ème. Ye' è dõraë ie'pa kos e' kkõ'nukwakie.

¹⁷ “Ye' e' murattsa ttèwâ e' shkerdakane, e' kuëkî ye' Yé éna ye' dalèr tajë. ¹⁸ Kè yi a ye' duökwa. Ye' e' murattsa ttèwâ ye' wák er wa. Ye' a kawö mène e' mottsa ttèwâ ena shkenokane wes ye' Yé tò ye' patkè iwà uk es.”

¹⁹ Mik judiowak tò ttè e' ttsé, etâ ie'pa ttè chiliwékane. ²⁰ Ie'pa kibiiepa tò icheke:

—¡Ie' dör alîie! ¡Ie' a aknama tso! ¿Iie a' tò ittõ ttseke?

²¹ Erè imalepa tò icheke:

—¡Yi a aknama tso, ese kè ttõ es! Aknama kè a s'wõbla buanukne.

Judiowak kè erblène Jesús mik e'pa tò iwatéttsa

²² Tskiri kèwö de, etâ Jerusalén wakpa tso' Skèköl wé batse'one kâ iaiaë, e' kèwö tkõ'uk. ²³ E' shua Jesús shkõdur Skèköl wé ùle kiè Salomón ùle e' a. ²⁴ Etâ judiowak kè erblène Jesús mik, esepa iènewâ ie' pamik tajë tã ie'pa tò ie' a ichaké:

—¿Kos sa' tò be' ttè panemirõ? Iwà chõ sa' a yësyësë tò be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' õ kè be' dör e'.

²⁵ Ie' tò ie'pa iuté:

—Ye' tò ichétke a' a, erè a' kè erblène ye' mik. Í kè

or yi a ese wéyö ye' Yé ttö wa. E' tö ikkaché buaë suli-tane a tö yi dör ye'. ²⁶ Erë a' kë dör ye' obeja, e' kuëki a' kë erblökü' ye' mik. ²⁷ Ye' obeja tö ye' ttö ttseke. Ye' wä ie'pa suule buaë ena ie'pa datse ye' itökü. ²⁸ Sene mi-choë mekeyö ie'pa a ta ie'pa kë duöpawä aishkuö ta. Ie'pa kë yërpattsaiä yi a ye' ulä a. ²⁹ Ye' Yé tö ie'pa me' ye' a e' dör iyi ulitane tsata. E' kuëki kë yi a ie'pa yërpattsä ie' ulä a. ³⁰ Ie' ena ye', sa' dör eköl ë.

³¹ Eta judiowak kë erblëne Jesús mik, e'pa tö ák skà klö'wéne tajë ie' toie. ³² Ie' tö ie'pa a iché:

—Ye' Yé batamik iyi buaë wé ye' tö tajë a' wörki ¿e' wé kuëki a' ki ye' kiane ttëwä ák wa?

³³ Ie'pa tö iüté:

—Sa' kë éna be' ttakwa iyi buaë wé be' tö ese kuëki. Sa' éna be' ttakwa be' tö Skëköl ché suluë e' kuëki. Be' dör s'ditsö ë, erë be' e' chö tö be' dör Skëköl.

³⁴⁻³⁶ Ie' iüté:

—¿Wes a' tö ye' kcateke ttë e' ki? ¿A' kë éna iane tö ká iaiaë Skëköl tö iyë' a' shulökwakpa bak e'pa a: “a' dör këkölpä”?* Ttë e' tso' kitule Skëköl yëkkuö ki. Se' wä ijcher tö yëkkuö e' dör moki këkraë. Ie'pa wépa a Skëköl tö ittë me'bak s'shulök, esepa ki' ie' tö këkölpä, e' yitá ye' kirmi buaë ie' alà. E' wä dör tö ie' wák tö ye' klö' ta ye' patkë'bitütö ká i' a. ¿Wes a' ichèmi tö ye' tö ie' ché suluë

mik ye' iché tö ye' dör ie' alà eta? ³⁷ I' kiane ye' Yé ki tö ye' tö iwè, e' mú kë uk ye' ku', e'ma kë a' erblök ye' mik. ³⁸ A' kë erblökü' ye' mik, erë i' wekeyö, e' mik a' erblö as a' wä ijcher moki tö ye' Yé ena ye' sa' dör eköl ë.

³⁹ Judiowak tö Jesús skà ma'wé klö'wëwä, erë ie' tkashkar ie'pa yöki.

⁴⁰ E' ukuöki ta Jesús míane Jordán wishet wé Juan bak s'wöskuök eë. Eë ie' e' tséat. ⁴¹ Tajë pé' de ie' ska' ta ichek-erakitö:

—Juan kë wä, i' kë or yi a ese one, erë wëm i' paka' Juan tö kos e' dör moki.

⁴² Eta tajë pé' tso' ká e' a, e'pa erblé Jesús mik.

11

Lázaro blënewä

¹ Wëm tso' eköl duöke kië Lázaro serke Betania. Eë María ena iël kië Marta e'pa serke. ² María e' dör Lázaro kutà tö Skëképa Jesús klö ki kiö masmas të'ka ta ipasiö'waitö itsakö wa e'. ³ Ie' ena Marta e'pa tö Jesús a ichök patké:

—A Skëképa, Lázaro dalër tajë be' éna, e' duöke.

⁴ Mik Jesús tö ittse ta ichéitö:

—Duë e' kë e' alöpaká iki da'a. E' dör buaë Skëköl olo kkachöie, ñies ye' dör ie' Alà e' olo kkachöie.

⁵ Marta ena iël ena Lázaro, e'pa dalër tajë Jesús éna. ⁶ Erë mik ie' ittse tö Lázaro duöke, eta ie' kë mìnè iska'. Ie' e'

* 10:34-36 këkölpä: Si'kuaie ttë e' dör dioses.

tséatía dō ká bōt wé itso' eē.
 7 E' ukuōkī tā ie' iché ittōkatapa
 a:

—Mishkane Judea.

8 Ie'pa tō iché ie' a:

—A S'wōbla'ukwak, i' kukuie se' dē'rō eē, tā ju-diowak kī be' kiane ttēwā ák wa. ¿Wes eē be' shkakne?

9 Ie' tō ie'pa a iché:

—Kē a' tkinuk e' kī. Kam ye' kēwō dōka, e' kuekī kē ì tkōpa ye' tā. E' dōr wes ttē i' tō iché es: Ká ñiwe a diwō tso' dōka dabom eyōk kī bōt (12). Ñiwe tā ká olo buaē, e' kuekī se' shkōke ñiwe, e' tā kē se' klastkērpawā. 10 Erē s'shkōke ká ttsettse a, e' tā se' klastkērdaē. Ye' tso'ia shkōk wes s'shkōke ñiwe es, e' kuekī kē ì tkōpa ye' tā.

11 E' ukuōkī tā ie' tō ichéne:

—Se' yami Lázaro kapowā, erē ye' mi'ke ishke'ukkanē.

12 Etā ittōkatapa tō iché ie' a:

—A Skēkēpa, ie' kapowā, e' tā ibuarminē.

13 Ie' tō Lázaro blēnewā e' ché ie'pa a es. Erē ittōkatapa tō ibikeitsé tō ě ikapowā.

14 E' kuekī ie' tō ie'pa a iché yēsýēsé:

—Lázaro blēnewā. 15 Erē a' kuekī ye' ttsē'ne buaē tō ye' kē ku' eē as a' erblō ye' mik. Mishka isaūk.

16 Etā Tomás (e' kiē ñies Dídimō) e' tō iché imalepa a:

—Mishka as se' ttōwā ie'pa tō Jesús tā.

Jesús dōr s'duulewā ese shke'ukkanewak.

17 Mik Jesús demi Betania, etā Lázaro nu wōtēnewā, e' kī ká de tkēl. 18 Betania

ate tsinet Jerusalén o'mik kilómetro mañat ekkē.

19 Marta ena María akē blēnewā, e' kuekī taiē ju-diowak dē'bitū ie'pa pablōk.

20 Mik Marta wā ijchēnewā tō Jesús dōketke tā imía iñalētsuk, erē María ate u a.

21 Ie' tō iché Jesús a:

—A Skēkēpa, be' chōpa tkēr iē, e'ma ye' akē kē blēnewā.

22 Ie' blēnewatke, erē ye' wā ijcher tō ì kié be' tō Skēkōl a, e' meraēitō be' a.

23 Ie' tō ie' a iché:

—Be' akē blēnewā e' shkerdakane.

24 Marta tō iché ia:

—Ye' wā ijcher tō ie' shkerdakane aishkuō tā mik ká i' erkewatke etā.

25 Jesús tō iché ie' a:

—Ye' dōr s'duulewā e' shke'ukkanē wak. Ye' dōr sene michoē e' mukwak. Yi erblé ye' mik erē iblēnewatke, erē ishkerdakane tā iser michoē. 26 Yi serke ye' mik erblōke ye' mik, ese kē duōpawā aishkuō tā. ¿E' klō'wé be' tō?

27 Marta tō iitūtē:

—A Skēkēpa, iklō'wéyō. Ye' tō iklō'wé tō be' dōr Skēkōl Alà, be' dōr wé pairine'bitū idi' wa s'blúie cheke ká iaiaē tō idatse ká i' kī e'.

Jesús iē wé Lázaro nu blēne eē

28 Marta tō ttē e' ché one, tā imía iēl María kiōk, tā iché ie' kukuō a:

—S'wōbla'ukwak detke. Ie' tō be' kié.

29 Mik e' ttsé María tō, etā bet ie' e' kēka mía Jesús saūk.

30 Jesús tso'ia wé ie' tté Marta

ta eē. Kam ie' dōwā wé ie'pa serke eē. ³¹ Mik wépa tso' María u a ipablök, e'pa tö isué tö ie' e' kéka mía bet, eta ie'pa mía itöki. Ie'pa ibikeitsé tö ie' mía iuk idēütö nu blēne eē.

³² Mik María demi Jesús ska', eta ie' e' tkéwā kuchē ki iklö ska' ta ichéitö ie' a:

—A Skökēpa, be' chōpa tkēr iē, e'ma ye' akē kē blēnewā.

³³ Mik Jesús tö isué tö María iuke ena wépa debitu ie' ta e'pa iukeñak, eta e' tö ie' chkewéwā taiē shute. ³⁴ Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Wé a' tö inú blé'wā?

Ie'pa tö iüté:

—A Skökēpa, be' shkō isaük.

³⁵ Eta Jesús iē. ³⁶ Ie'pa tö iché:

—Isaú. Ie' éna Lázaro dalēr taiē.

³⁷ Erē ie'pa welepa tö iché:

—Ie' tö wēm wöbla kē wawēr, e' buaq'ne ta ¿i kueki ie' kē wā i one as Lázaro kē blérwā?

Jesús tö Lázaro shké'wékane

³⁸ Eta Jesús skā erianekā ta idemi wé Lázaro nu blēne eē. E' dör ákuk bērie. Ák bērie bastkēr, e' wa ákuk wötēulewā. ³⁹ Jesús tö iché:

—Ák bastkēr ákuk kkō mik, e' sköttsa bánet.

Marta dör dēütö kutā e' tö iché:

—A Skökēpa, ká detke tkēl inú ki, e' kueki suluē inú alanewatke.

⁴⁰ Ie' tö iüté:

—Ye' tö be' a ichétke tö be' erblé ye' mik, e' ta mokī be' tö Skököl olo taiē e' suēraē.

⁴¹ Eta ie'pa tö ák skéu bánet ta Jesús wökéka ká jai a ta ichéitö:

—A yēwö, i kiéyö be' a e' ttsébö. E' kueki wéstela chekeyö be' a. ⁴² Ye' wā ijcher tö kekraē i kiekeyö be' a, e' ttsekebö. Erē ikiéyö be' a pē' tso' taiē iē, e'pa kukua as ie'pa tö iklö'ü tö mokī be' ye' patkē'.

⁴³ E' chéitö one ta ie' iché aneule:

—A Lázaro, jbe' e' yöttsa seē!

⁴⁴ Eta Lázaro blēnewā e' dettsa ttsē'ka. Ie' ulā, ie' klö parratulewā datsi'tak wa. Nies iwö parratulewā datsi'tak wa. Jesús tö iché iarak:

—Iparratulewā datsi'tak wa, e' wötsöo as imi'a.

Judiowak tö Jesús ileritsé klö'wēwā

(Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵ Judiowak dē'bitu María wapiöuk, e'pa tö i wé Jesús tö e' sué, e' kueki ie'pa taiē erblé ie' mik. ⁴⁶ Erē ie'pa welepa mía, i wéitö, e' chök fariseowakpa a. ⁴⁷ Eta fariseowakpa ena sacerdotepa wökirpa, e'pa tö judiowak wökirpa kié ta ñni dapa'wéka ta ichéraitö ñi a:

—¿Wes se' tö Jesús wēmi? I kē or yi a ese wekeitö taiē.

⁴⁸ Se' tö ie' méat es, e' ta sulitane erblöraē ie' mik ta itkērdakā se' blúie. E' mú ttsé Roma wökirpa tö, e'ma ie'pa bituraē ta Skököl wé tskerawarakitö, nies se' judiowak ewerawarakitö.

49 Erë ie'pa shuā wēm tso' eköl kiè Caifás, e' dör sacer-dote kibi duas e' wa. Ie' tō iché ie'pa a:

—A' kē wā ì jcher yēs. 50 Ttsēsquia a' kē éna iane tō wēm eköl ē duōwā se' judiowak skéie, e' dör bua'ie se' qos ɛrwa e' skéie.

51 Erë e' kē yēne Caifás wā iwák er wa. Ie' dör sacer-dote kibi duas e' wa, e' kueki Skéköl tō ie' ké ichök es it-tekölie. Ie' tō iché Skéköl ttekölie tō Jesús tterawā ju-diowak ulitane skéie. 52 Kē idör judiowak ē skéie, ñies itterawā Skéköl ala'r ulitane serke ká wa'ñe e'pa skéie as ie'pa dō judiowak tā ñita wēs wakpa etökicha ē es. 53 E' diwō tā judiowak wōkirpa tō kawō mé ñi a Jesús ttowā.

54 E' kueki ie' kē shkōia suli-tane wōshā judiowak shuā. Ie' e' yéttsa míā ká kiè Efraín ee. Ká e' ate ká sir poë wé kē yi serku' ese ska' tsinet. Ee ie' e' tséat ittōkatapa tā.

55 Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kēwō dökewatke tsinet tkō'wè. Judiowak serke bānet e'pa taië dökemitke Jerusalén e' batse'ukne ikawō tkō'uke e' yōki wēs ie'pa wōblar es. 56 Ie'pa tso'ie Jesús yulök. Ie'pa ñi chakōkerak Skéköl wé a:

—¿Ima a' tō ichè, Jesús dōmi kawō tkō'uk ö kē idōpa?

57 Fariseowakpa ena sacer-dotepa wōkirpa, e'pa tō iché silitane a tō yi wā ijcher tō wé Jesús tso', e' tā ibiyō chō sa' a iklö'wōwā.

12

Alaköl eköl tō kiō masmas téka Jesús klō ki

1 Kawō kianeia teröl Ju-diowak Yépa Yërulune Egipto e' kēwō tkō'woie tā Jesús míā Betania wé Lázaro serke ee. Lázaro du'wā e' shkeo'kane ie' tō e' ska' ie' míā. 2 Eē ie'pa ulérak, chkérak buaē Jesús kikoka. Marta tso' iwatiök. Lázaro tkér ie'pa shuā mesa ki chkök Jesús tā. 3 Eta María wā kiō masmas kiè nardo chökke tuè darèrè, ese debitu litro shaböts, e' téitō Jesús klō ki. E' ukuöki tā ipasiwéwaitō itsakö wa. Kiō e' tō úshu qos alappöwéka buaē jamamaē. 4 Eta Jesús ttökata eköl kiè Judas Iscariote tō iwōmekettsa e' tō iché:

5—Kiō masmas se tuè kané duas ek ské ekké. ¿I kueki kē iwatōnettsa s'siarëpa kimoie?

6 Erë e' kē yēne ie' wā, ie' éna s'siarpa dalër taië e' kueki. Ie' dör akblökwak, e' kueki ie' tō iché es. Ie' dör Jesús ttōkatapa inuköl blökwak, e' kak ekibleke ie' tō iwák a. 7 Jesús tō iché ia:

—Imúat. Kiō e' bleke tè se' nu ki, erë ité ie' tō ye' ki kam ye' ttōwā e' yōki. 8 S'siarëpa tso' kekraë a' shuā as a' tō ikimù, erë ye' kē ku' kekraë a' tā.

Sacerdotepa wōkirpa ki Lázaro kiane ttèwā

9 Taië judiowak wā ijchenewā tō Jesús tso' Beta-nia tā imíyal ee, kē dör Jesús ē sauk. Ñies ie'pa ki Lázaro shkeo'kaneitō e' kiane suè. 10-11 Lázaro batamik taië ie'pa

erblé Jesús mik, ta sacerdotepa wókirpa ttè kě iutèia ie'pa tò. E' kuèkì sacerdotepa wókirpa tò ibikeitsétke Lázaro towā ñies.

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹² Tajë pè' de Jerusalén Judiwak Yépa Yërulune Egipto e' kěwō tkō'uk. Bule es ta ie'pa wā ijchenewā tò Jesús datse ñies Jerusalén. ¹³ E' kuèkì ie'pa sî kō télor tsémi shuélor ie' datse e' ñalé kî idalôioie ta imíyal ññaletsuk. Ie'pa tò iché aneule:

—iSkèköl kíkōkasö! ¡Ayëcha buaë se' Israel aleripa blú datse Skèköl ttō wa e'!*

¹⁴ Etā Jesús tò burro pupula kué etō, e' kî ie' e' tkéka wēs ikitule Skèköl yèkkuō kî es, e' tò ichè:

¹⁵ A Sión wakpa, kě a' suanuk. Isaú, a' blú datse e' tkèuleka burro pupula kî.† Es Skèköl yèkkuō tò ichè.

¹⁶ Ima Jesús tté tso' kitule Skèköl yèkkuō kî e' wà tka ie' ta. Erè e' kěwō ska' ta ie' ttókatapa kě éna iwà ane tò Skèköl yèkkuō kitule ká iaiaë e' tò Jesús tté pakeke. Erè ie' míkane ká jai a' olo ta' tajë, e' ukuökì ta ie'pa éna iwà ane tò ì kōs wé pè' tò ie' ta, e' tso'tke kitule Skèköl yèkkuō kî.

¹⁷ Wépa tso' mik Jesús tò Lázaro shkeo'kane etā, e'pa tò ttè e' pakeke imalepa a. ¹⁸ E' kuèkì pè' wā tajë ttè e' jchenewā, e' kuèkì imíyal

Jesús ññaletsuk. ¹⁹ Erè farise-owakpa tò iché ñi a:

—¡Isaú, sulitane mi'ke Jesús è itōkì! ¡Se' tsajëne buaë!

Griegowak wēlepa tò Jesús yulé

²⁰ Pè' mîne Jerusalén Judiwak Yépa Yërulune Egipto e' kěwō tkō'uk, e' shua griegowak wēlepa tso'ñak.

²¹ Griegowak e'pa debitu Felipe ska'. Felipe dör ká kiè Betsaida e' wak. Ká e' atē Galilea. Ie'pa kkōché tajë:

—A kékēpa Felipe, sa' kî Jesús kiane suè.

²² Etā Felipe míā ichök Andrés a ta ie'pa bōl míyal ichök Jesús a. ²³ Jesús tò iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsō Alà, e' olo tajë e' kkayërketke. ²⁴ Mokì ye' tò a' a' ichè tò iyiwō etkla kě tkēnewā íyök a, e' ta iatdaë ekōrla, kě wō ta'. Erè iyiwō etkla tkēnewā íyök a, ese shölōne ta iwōdaló duowa, e' ta itskine wōrdaë tajë. ²⁵ Wé e' dalër tajë kě duakwa, ese weirdaë aishkuō ta. Erè wé e' mettsā ttèwā ká i' a, ese tsatkërdaë ser michoë. ²⁶ Yi kanèblak ye' a, ese kawōtā shkōk ye' ta; wé ye' tso' eë ye' kanè mésopa tso' ñies. Yi kanèblōke ye' a, ese kikeraka ye' Yé tò.

Jesús ttekwatke, e' ché ie' tò

²⁷ “Ye' ittse i' ta, tajë ye' eriane. ¿Ì chèmiyō? ¿Yō ichèmi ye' Yé a: ‘A yéwō, ye' tsatkōō ì tkōketke ye' ta e' yōkì?’ Au, e' kě chepayō. ¡Ye' wák e' dē'bitu ttèwā! ²⁸ A

* 12:13 Salmo 118.25 † 12:15 Zacarías 9.9

yëwö, be' olo taië e' kkachö as be' kīkarka.”

Eta kā jai a ttō ttsēne e' tō iché: “Ye' olo taië e' kkachétkeyö be' kī, ta iska kkacheraneyö.”

²⁹ Pë' tso' ittök ee, e'pa tō iché tō alá blane, erë wēlepa tō iché:

—Skököl biyöchökwak wēle tté ie' ta.

³⁰ Jesús tō iché ie'pa a:

—Ttō ttsé a' tō, e' kē dör ye' a, e' dör a' kīmoie. ³¹ Kā i' wakpa shulè kéwö detke. Bë dör kā i' wakpa wökir, e' uyardattsä i' ta. ³² Mik ye' wötēnewa krus mik e' tkēneka, eta ye' wa sulitane bituraë ye' ska'.

³³ Es ie' tō wēs itterawa e' ché. ³⁴ Pë' tō iüté:

—Se' wa ijcher tō Skököl yëkuö kī ikitule tō wē pairine'bitū idi' wa s'blúie e' ser michöë. ¿Wēs be' tō iché tō S'ditsö Alä, e' kawöta tkēka krus mik? S'ditsö Alä ¿e' dör yi?

³⁵ Jesús tō iché ie'pa a:

—Yi shkōke stui a, ese kē wa ijcher wē imírö. Ye' dör wēs kā olo es, erë ye' tso'ia a' shua ekuölö ë. E' kuëki a' shkō ye' olo a as kē stui tō a' kūwa. ³⁶ Ye' dör wēs kā olo es, e' tso'ia a' shua. Ye' mik a' erblö as a' dö ye' ichaie.

E' ché one Jesús tō ta imía e' bléwa ie'pa yōki.

Ì kuëki judiowak kē erblö Jesús mik

³⁷ Ì kē or yi a ese wé Jesús tō taië judiowak wörki, erë ie'pa

kē erblène ie' mik. ³⁸ E' kos wamblène wēs Skököl tteköl Isaías e' tō ikit Skököl yëkuö kī es, e' tō iché:

“A Skököl, ttē paka' sa' tō wēsua kē yi wa iklöne.

Be' diché taië e' kkayë' be' tō ie'pa a, erë ie'pa kē wa sa' ttō iütēne.”[†]

³⁹ Es ie'pa kē a Skököl ttē klör.

Ñies Isaías ikitat tō ì kuëki ie'pa kē wa Skököl ttē klöone. E' tō iché:

⁴⁰ “Ie'pa er darërëë, kē éna Skököl ttē klö'wak yēs.

E' kuëki ie'pa wōa Skököl tō kā chōwéwa.

Ie' tō ie'pa méat wēs s'wöbla kē wawër es.

Ie' tō ie'pa er darë'wéwa as ie'pa kē éna iwà ar.

Skököl tō iché tō ye' tō iwé es as ie'pa kē er mane'ù ye' a ta ie'pa bua'wēneyö.”[§]

⁴¹ Isaías tō Jesús olo taië e' su' ena ie' tō Jesús cheke, e' kuëki ie' tō iché es.

⁴² Erë taië judiowak wökirpa erblé Jesús mik. Erë ie'pa suane fariseowakpa yōki, e' kuëki kē ie'pa ichéka sulitane kukua. Ie'pa kē kī ikiane tō fariseowakpa tō ie'pa trë'wëshkar ie'pa ñi dapa'wo wé a. ⁴³ S'ditsö tō ie'pa kikekeka e' wa ie'pa wöbatsö bua'ie, Skököl tō ie'pa kikekeka e' skéie.

Ì ché Jesús tō e' wa se' kichatërdaë

⁴⁴ Jesús tō iché aneule: “Wépa erblé ye' mik, esepa kē erblène ye' ë mik. Ie'pa erblé ye' Yé tō ye' patkë' e'

mik ñies. ⁴⁵ Wépa tō ye' sué, esepa tō ye' Yé tō ye' patkē' e' sué ñies. ⁴⁶ Ye' dōr wes ká olo es. Ye' dē'bitu ká i' a as wépa erblé ye' mik, esepa kē ku'ia wes s'tso' stui a es. ⁴⁷ Wépa tō ye' ttō ttsé, erē kē iwā iwà iūtēne, esepa kē kichatepa ye' wák tō. Ye' kē dē'bitu ká i' a s'ditsō kichatōk. Ye' dē'bitu s'ditsō tsatkōk. ⁴⁸ Wépa tō ye' watekettsa, kē tō ye' ttō dalōiè, esepa kkatōkwak tso'tke, e' tō ie'pa kichaterattsā. Ttē yē'bak ye' tō, e' kē klōne ie'pa wā, e' kuēki mik ká i' erkewatke, etā ie'pa kichatērdattsā. ⁴⁹ Ye' kē wā ì yēule ye' wák er wa. Ì cheke ye' tō, e' chekeyō wes ye' Yé tō ye' patkē'bitu, e' tō ye' patkē' ichōk es. E' kuēki ye' ttō dōr mokjē. ⁵⁰ Ye' wā ijcher tō ì ché ie' tō e' tō sene michoë mé. Es ì chekeyō, e' chekeyō wes ye' Yé tō ye' ké ichōk es.”

13

Jesús tō ittōkatapa klō skué

¹ Judiowak Yépa Yērulune Egipto e' kēwō dōkewatke bule es. Jesús wā ijcher tō ie' tō ká i' mekeattke tā imichone iyé ska', e' kēwō dewatke. Wépa dōr ie' icha tso' ká i' a, e'pa dalēr kēkraë ie' éna. Es ie'pa dalēr michoë ie' éna kēkraë.

² Jesús ena ittōkatapa tso' chkōk nañewe. Ie'pa ekōl kiè Judas, e' dōr Simón Iscariote e' alà. Bē tō ie' kētke ibikeitsōk Jesús wōmútsa. ³ Erē Jesús wā ijcher tō iyé tō ì kōs kēwō mé iulà a. Ñies ie' wā ijcher

tō ie' dē'bitu Skēkōl ska' e' mitkene eē. ⁴ Es ie' e' kēka wé ie'pa tso' chkōk eē, tā ipaio kikkē yēttsaitō tā datsi' ukuō e' pasiwoie, ese muéwaitō e' kipa mik. ⁵ E' ukuōki tā di' téitō kulè' a tā ie' tō ittōkatapa klō skuémi. Datsi' ukuō tso' iwā moule e' kipa mik, e' wa ittōkatapa klō pasiwēitō.

⁶ Mik Jesús mi' Simón Pedro klō skuōk, etā e' tō ie' a iché:

—A Skēkēpa, be' dōr sa' wōbla'ukwak. ¿Wes e' tō ye' klō skuémi?

⁷ Jesús tō iūté:

—Ì uk ye' tso' e' wà kē ane be' éna i' ñe, erē i' ukuōki tā be' éna iwā ardaë.

⁸ Etā Pedro tō iché ie' a:

—kē ye' tō kawō mepa be' a as be' tō ye' klō skuō!

Jesús tō iūté:

—Ye' kē tō be' klō skuè, e' tā be' kē dōpaia ye' ttōkataie.

⁹ Simón Pedro tō iché ia:

—A Skēkēpa, e' dōr es e' ma ye' klō skuō. ¡Ñies ye' ulà ena ye' wōkir e' kōs skuō!

¹⁰ Erē Jesús tō iūté:

—Yi kuétke ñikōl pa sunetke maneneë, ese kē kawōtā kuōwène, iklō è kiane skuè. A' kibiiēpa tso'tke maneneë, erē ekōl dur a' shūa, e' kē dōr manene.

¹¹ Ie' wā ijcher tō yi tō iwōmekettsa, e' kuēki ie' tō iché: “ekōl dur a' shūa, e' kē dōr manene.”

¹² Jesús tō ittōkatapa klō skué one tā ipaio kikkē iékaneitō tā imía e' tkéserne mesa o'mik tā ichéitō:

—¿Ì wé ye' tō a' a, e' wà ane a' éna? ¹³ A' tō ye' kiè

S'wöbla'ukwak ö Skëkëpa, es je' idir, ye' dör e'. ¹⁴ Ye' dör a' wöbla'ukwak, ye' dör a' këkëpa, erë ye' e' wöéwa dō diöshet a' klō skuök wes kanè méso es. E' yita' a' ké e' wöökwa dō diöshet ñi yökj ñi kimuk. ¹⁵ Ì wé ye' tō a' wörkj, e' wà kkachéyö a' a' as a' tō iwakaneù es. ¹⁶ Mokj ye' tō a' a' ichè tō kanè mésopa kos, esepa kë dör iwökirpa tsata. Ñies yi patkëule, ese kë dör yi tō ipatké ese tsata. ¹⁷ Ttè e' wà ane a' éna tã iwawé a' tō es, e' tã ayécha e' dör buaé a' a'.

¹⁸ “Kë ye' ku' a' ulitane chök. Ye' tō a' shukitbak, e' kuekj ye' wã ijcher buaé wes a' dör. Erë Skëköl yëkkuö tō ichè: ‘wépa chköke ye' tã, e' isie alè eköl míane ye' bolökje.’ Ttè e' kawöta wà tkök es. ¹⁹ E' ché ye' tō a' a' kam iwà tkö e' yökj. Es mik iwà tka, etã a' tō iklö'weraé mokj tō Skëköl tō ye' patkë'bitu. ²⁰ Mokj ye' tō a' a' ichè tō yi tō yi patkekeyö, ese kiekewã er bua' wa, ese tō ye' kiekewã er bua' wa. Ñies yi tō ye' kiekewã er bua' wa, ese tō yi tō ye' patkë'bitu e' kiekewã er bua' wa.”

Jesús tō iché Judas tō ye' wömerattsã

(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹ Jesús tō iché one tã ichkenewã tã ichéitö ittökatapa a' yësyësë:

—Mokj ye' tō a' a' ichè tō a' eköl tō ye' wömerattsã.

²² Ittökatapa ñi suéka. Ie'pa kë wã ijcher tō yi chök ie'

tso'. ²³ Ie'pa eköl dalër tajë Jesús éna, e' tkër iq'mik tsinet ie'pa chköke e' dalewa. ²⁴ Ie' a' Simón Pedro ulà kkaché tō ichakö yi cheke Jesús tō. ²⁵ Ie' kí e' skéwa tsinet Jesús skà tã ichakéitö ia:

—A Skëkëpa, ¿yi idir?

²⁶ Jesús tō iüté:

—Ye' tō pan takla nuweke udiö a, tã yi a' yö imé e' idir.

E' bet tã ie' tō pan takla nuwéka tã iméitö Judas dör Simón Iscariote alà e' a. ²⁷ Judas tō pan takla ñé tã bet Satanás tkawã ie' er a. Jesús tō iché ia:

—Ì weke be' tō e' ú bet.

²⁸ Erë ie'pa tso' chkök mesa o'mik, e'pa kë éna iane i kuekj Jesús tō iché es. ²⁹ Judas dör inuköl blökwak, e' kuekj Jesús ttökatapa welepa tō ibikeitsé tō Jesús tō Judas ké ilè tauk ikawö tkö'wekerakitö e' a' ö ilè kakmuk s'siãrëpa a.

³⁰ Es Judas tō pan ñé tã imía. Mik imía, etã kã detke nañewe.

Jesús tō ttè dalöiëno pa'alí mé ittökatapa a

³¹ Judas míã e' ukuökj tã Jesús tō iché:

—Ye' dör S'ditsö Alà e'. Ì ñe ye' olo wërdaë, ñies Skëköl wák olo wërdaë ye' kj.

³² Skëköl olo wërdaë ye' kj, e' tã ie' wák tō ye' olo kkacheraë sulitane wörkj, e' weraëitö bet. ³³ A ala'r, kë ye' serpaia a' tã kã tajë. A' tō ye' yuleraë, erë i yë'bak ye' tō judiowak wökirpa a, e' cheke ye' tō a' a' ñies: a' kë döpa wé ye' mi'ke eë. ³⁴ Ye' tō ttè pa'alí meke a' a' dalöië, e' dör i': a' ñi dalëritsö.

A' kawōta ñi dalëritsök wës ye' tō a' dalëritseke es. ³⁵ A' ñi dalëritsöke es, e' ta sulitane wā ijcherdaë tō a' dör ye' ttōkatapa.

Pedro icheraë tō ie' kē wā Jesús suule

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro tō ichaké Jesús a:

—A Skëkëpa, ¿wë be' mi'ke? Ie' tō iüté:

—Kë be' döpami ye' itökï wë ye' mi'ke eë, erë aishkuö ta be' dömi ye' itökï.

³⁷ Pedro tō iché ie' a:

—A Skëkëpa, ¿i kueki ye' kē mi'pa be' itökï i' ta? ¡Ye' e' chétke duökwa be' tsatkök!

³⁸ Jesús tō iüté:

—¿Mokï be' e' chétke duökwa ye' tsatkök? Ye' be' a ichè yësyësë tō kam dakro ar, e' yökï bö icheraë mañatökicha tō be' kē wā ye' suule.

14

Shkowa Skëköl ska' e' ñalé dör Jesús

¹ E' ukuökï ta Jesús tō iché ittōkatapa a:

“Kë a' tkinuk. A' erblö Skëköl mik. Ñies a' erblö ye' mik. ² Ye' yë u blatëule tajë. Ye' mi'ke iwakanéuk kewe a' yökï. E' kē chöpa es, e'ma kē ye' wā iyëne. ³ Ye' mía ta mik iwakaneone, etā ye' datskene a' tsukmi as a' mi' senuk wë ye' tkër eë. ⁴ Wë ye' mi'ke e' ñalé suule a' wā buaë.”

⁵ Tomás tō ie' a' ichaké:

—A Skëkëpa, kē sa' wā ijcher wë be' mi'ke ta ¿wës sa' a' ñalé armi?

⁶ Ie' tō iüté:

—Ye' dör ñala e'. Ì dör mokïë ena sene michoë e' dör ye'. Kë yi döpa S'yë ska', e' kē dör ye' wa e' ta. ⁷ A' wā ye' suule mokïë, e' ta es a' wā ye' Yë suule. I' tami a' wā ie' suule, mokïë isuétke a' tō.

⁸ Felipe tō iché ia:

—A Skëkëpa, S'yë kkachö sa' a' ta e' ë dör wë'.

⁹ Jesús tō iüté:

—A Felipe, ká tajë ye' sené a' ta, ¿wës kē be' wā ye' suule? Yi tō ye' sué, ese tō S'yë sué ñies. ¿Wës be' ichèmi, 'S'yë kkachö sa' a'?' ¹⁰ A Felipe, ¿be' kē wā iklöone tō ye' ena S'yë, sa' böi dör eköl ë? Ì chekeyö a' a, e' kē cheku' ye' wā ye' wák er wa. Ì kos kanewekeyö, e' kaneweke S'yë serke ye' a' e' tō. ¹¹ Iklö'ú tō ye' ena S'yë sa' böi dör eköl ë. Ì chekeyö a' a, e' kē klö'wë a' tō, e' ta iklö'ú ì kē or yi a, ese wëyö e' wa. ¹² Mokï ye' tō a' a ichè tō wëpa erblé ye' mik, esepa tō ì wëke ye' tō, e' wëraë ñies. Erë ye' mi'ke S'yë skà e' kueki ì oule ye' wā, ese wëraë ie'pa tō, ye' wā ioule e' tsata. ¹³ Ì kos kieke a' tō ye' ttö wa, e' wëraëyö as S'yë olo tajë e' kkayër ye' dör ilà e' wa. ¹⁴ Ì kos kieke a' tō ye' a, e' wëraëyö.

Jesús kablé Wiköl Batse'r patkök

¹⁵ “A' éna ye' dalër, e'ma ye' ttë dalöiëno e' dalöjeraë a' tō. ¹⁶ Ye' tō ikieraë S'yë a' ta ie' tō iskà patkeraë eköl a' kimuk,

e' dör Sulaiökwak, ie' tso'ie a' ta kekraë. ¹⁷ Ie' dör Skëköl Wiköl. Ie' tö S'yë ttö moki e' kkacheraë a' a. Wépa kë tö Skëköl dalöie esepa kë a iWiköl wënuke ena ie'pa kë wa isule, e' kueki ie'pa kë a ik-inukwa e' kimoie. Erë a' wa ie' suule. Ie' serke a' ta, ñies ie' serdaë a' er a.

¹⁸ "Ye' kë tö a' mepaat s'jchu'rlaie. Ye' datskene a' ska'. ¹⁹ Kukur ta wépa kë dör ye' icha esepa kë tö ye' suëpaia. Erë a' tö ye' suërane. Ye' duowa shkenekane, e' batamik sene michoë döraë a' ulà a. ²⁰ Mik e' kéwö de, eta a' wa ijcherdaë tö ye' ena S'yë sa' böi dör eköl ë. Ñies a' wa ijcherdaë tö a' ena ye', se' dör wes wák eköl ë es. ²¹ Wépa tö ye' ttè dalöieno klö'weke ta iwà iuteke, esepa éna ye' dalër. Wépa éna ye' dalër, esepa dalërdaë ye' Yé éna. Ñies ye' éna ie'pa dalërdaë ena ye' e' kkachöraë ie'pa a.

²² Eta eköl skà kië Judas, kë dör Judas Iscariote, e' tö ie' a' ichaké:

—A Skëképa, ¿wes be' e' kkachömi sa' a, erë be' kë e' kkachöpa sulitane a?

²³ Ie' iüté:

—Wépa éna ye' dalër, esepa tö ye' ttè iüteraë. Ie'pa dalëritseraë ye' Yé tö. Ie' ena ye', sa' döraë ie'pa ska' senuk ie'pa ta. ²⁴ Wépa kë éna ye' dalër, esepa kë tö ye' ttè iütepa. Ttè chekeyö a' a, e' kë dör ye' wák ttè, e' dör Skëköl tö ye' patkë', e' ttè.

²⁵ "I' kos chekeyö a' a, e' chekeyö ye' tso'ia a' ta e'

dalewa. ²⁶ Erë Sulaiökwak, e' dör Wiköl Batse'r, e' patkeraë Skëköl tö a' a ye' ttö wa. I' kos ye' ye' tö a' a, e' wa ie' tö a' wöbla'weraë as a' éna iarne.

²⁷ "Sene bërë méatyö a' a, e' datse ye' wa. E' dör ichök kë dör wes sene bërë cheke wépa kë tö Skëköl dalöie esepa tö es. E' kueki kë a' tk-inuk, kë a' suanuk. ²⁸ A' wa ittseüle tö ye' tö a' a iché tö 'ye' mi'ke erë ye' datskene a' ska'.' A' éna ye' dalër moki, e' ta a' ttsë'rdaë buaë tö ye' mi'ke S'yë ska', e' dör ye' tsata e' kueki. ²⁹ I' ta ye' tö ichétke a' a kam iwà tkö e' yöki as mik iwà tka, eta a' erblö ye' mik.

³⁰ "Bé dör ká i' wökir, e' datsetke bet, e' kueki ye' kë a kawö ta'ia ttök a' ta taië. Ie' kë diché ta' e' aloka ye' ki yës. ³¹ Erë ye' tö iwé wes ye' Yé tö ye' ka' iuk es as sulitane tö isaü tö ye' Yé dalër ye' éna.

"Se' e' yölor ié, mishkatke.

15

Jesús dör wes uva kicha es

¹ "Ye' dör uva kicha chökle, e' kaneweke ye' Yé tö. ² Iulà wé kë wör, ese télor ye' Yé tö. Iulà wör ta' kos, ese paikléloritö buaë maneneë as ikí wör taië. ³ A' pairiuletke maneneë ttè wa ye' tö a' wöbla'wé e' wa. ⁴ A' senú ye' ta ñita, eta ye' serdaë a' ta ñita. Mik ulà kë ku'ia iwí mik, eta kë iwöria. Kë iwönuk iwák ë mik. Es ñies a' kë ku' ye' mik, eta kë a' wörpa.

⁵ "Ye' dör uva kicha. A' dör iulà. A' kë ku' ye' mik, eta kë i' onuk a' a yës. E' kueki

wépa serke ye' mik, ñies ye' serke e'pa a, esepa wörke tajë. ⁶ Wépa kë serku' ye' mik, esepa tērdattsā kéu bānet ta isinewā wēs uva kicha ulā sir es. Iulā ese shtekeka uyēwā bö' a ta iñanewa.

⁷ "A' serke ye' mik, ñies ye' ttè tso'ie a' er a, e' ta i kōs kiane a' kī, e' kiō Skëköl a ta imeraëitō a' a. ⁸ Mik i kiane Skëköl kī, ese wé a' tō, etā e' dör wēs uva wör es. E' tō ye' Yē kīkekeka tajë. E' wa iwēnewā tō moki a' dör ye' ttōkatapa. ⁹ Ye' éna a' dalër wēs ye' Yē éna ye' dalër es. A' senú kekraë ye' mik as ye' tō a' dalëritsō kekraë. ¹⁰ Ye' ttè dalöiëno e' dalöieke a' tō, e' ta ye' tō a' dalëritsè michoë. E' dör wēs ye' tō ye' Yē ttè dalöiëno e' dalöieke ta ie' tō ye' dalëritsè michoë es.

¹¹ "I' kōs chekeyō a' a as a' ttsë'r buaë wēs ye' es. Ye' kī ikiane tō a' ttsë'r buaë shute. ¹² Ye' ttè dalöiëno e' dör i': a' ñi dalëritsō wēs ye' tō a' dalëritseke es. ¹³ Se' e' mettsā duökwa yile dalër se' éna, e' skéie, e' ta kë se' éna yi dalënuke e' tsata. ¹⁴ I' uk ye' tō a' ké, ese wēke a' tō, e' ta a' dör ye' sini'pa. ¹⁵ I' bikeitseke i' kanewēke kanè wōkir tō, ese kë jcher ikanè méso wā. Iwōkir kë tō ipaketa' ie' a. Erë i' kōs yē' ye' Yē tō ye' a, e' chéneyō a' a, e' kuëki a' kë kiëiyō ye' kanè méso, a' kiekeyō ye' sini'pa. ¹⁶ A' kë wā ye' shukite, e' skéie ye' tō a' shukit. Ye' tō a' patkeke as a' mi' wōnuke buaë wēs uva ulā

es, erë iwō ese tso'ie kekraë. Es i' kōs kié a' tō ye' Yē a ye' ttō wa e' meraëitō a' a. ¹⁷ Ye' ttè dalöiëno dör i': a' ñi dalëritsō.

Pē' kë erblëne Jesús mik esepa tō Jesús ttōkatapa suëraë suluë

¹⁸ "Wépa kë tō Skëköl dalöië esepa tō a' suëke suluë, e' ta a' éna ianū tō ie'pa tō ye' su'bak suluë a' yōki kewe. ¹⁹ A' chōpa wēs ie'pa es, e' ma ie'pa tō a' dalëritsèmi wēs ie'pa ñi dalër es. Erë ye' tō a' shukit ie'pa shua, e' kuëki i'ñe ta a' kë dör wēs ie'pa es. E' kuëki ie'pa éna suluë a' ar. ²⁰ Ye' tō iyë'bak a' a tō 'ikanè méso kë dör iwōkir tsata,' e' anú a' éna. Ie'pa tō ye' we'iké siarë, e' ta ie'pa tō a' we'ikeraë siarë. Ie'pa tō ye' ttō dalöié, e' ta ñies ie'pa tō a' ttō dalöieraë. ²¹ A' dör ye' ichapa. Ie'pa kë wā ye' Yē tō ye' patkë' e' sūule. E' kuëki i' kōs suluë wambleraë ie'pa tō a' kī.

²² "Ye' kë döpa ká i' a, ye' kë ttè pakōpa ie'pa a, e' ma ie'pa kë kī i' sulu nuí ta'. Erë i'ñe ta ie'pa kë tkōpashkar inuí ulā a. ²³ Wépa tō ye' suëke suluë, esepa tō ye' Yē suëke suluë ñies. ²⁴ I' kë or yi a ese kë úpayō ie'pa wōrkī, e' ma ie'pa kë kī i' nuí ta'. Erë ie'pa tō isu'bak erë ie'pa tō ye' suë suluë, ñies ye' Yē suë suluë ie'pa tō. ²⁵ Erë itka es as i' tso' kitule Skëköl yëkkuō kī, e' wā tkō es, e' tō ichë: 'Ie'pa tō ye' suë suluë kë wā ta'.'

²⁶ "Ye' tō Sulaiōkwak tso' ye' Yē ska', e' patkeraë a' a, e' dör

Skëköl Wiköl. Ie' dör Skëköl ttö mokî chökwa. Mik ie' de, etä ie' tö ye' tté cheraë. ²⁷ A' manetwa ye' ta kuaë, e' kuëki a' tö ye' tté cheraë ñies.

16

¹ Ttè e' kos chéyö a' a as a' erblö ye' mik e' kë olo'yö a' tö. ² Ie'pa tö a' uyerattsa se' ñi dapa'wo wé a. Mokî kawö dökewatke ta yile tö a' ttéwa, e' ta e' tö ibikeitseraë tö es ie' tso' Skëköl kanè uk. ³ Ie'pa kë wa ye' ena ye' Yé sùle mokî, e' kuëki ie'pa e' wamblö es. ⁴ Erë ttè e' chéyö a' a as mik ikéwö de, etä a' éna iar.

Ì weke Wiköl Batse'r tö, e' paké

Ye' tso'ia a' ta, e' kuëki kuaë ttè e' kë yéne ye' wa a' a. ⁵ Erë j'ñe ta ye' mitkene, ye' Yé tö ye' patkè, e' ska'. Erë a' kë tö ye' a ichakè tö '¿Wé be' mi'ke?' ⁶ E' skéie a' erianeka taië, ì ché ye' tö a' a e' kuëki. ⁷ Mokîe ye' tö a' a ichè tö buaë idir a' a tö ye' mía. Ye' kë mîne, e' ma Sulaiökwak kë döpa a' a. E' kuëki ye' tö a' a ichè tö buaë idir a' a tö ye' mía. Ye' mía, e' ta ye' tö Sulaiökwak patkeraë a' a. ⁸ Mik ie' de, etä ie' tö ikkacheraë wépa kë tö Skëköl dalöie esepa a tö ie'pa e' wamblö sulu. Ñies ie' tö ikkacheraë ie'pa a tö ye' eköl è dör yësyësë Skëköl wöa. Ñies ie' tö ikkacheraë ie'pa a tö ie'pa kichatërdaë aishkuö ta. ⁹ Ie'pa kë erblöku' ye' mik, e' kuëki ie'pa dör ì sulu wamblökwakpa. ¹⁰ Ye' mi'kene ye' Yé ska', e' kuëki

kë ye' suepaia a' tö. E' wa ikkayëne ie'pa a tö ye' eköl è dör yësyësë Skëköl wöa. ¹¹ Bè dör ká i' wakpa wökir e' kichatënetke, e' wa ikkayëne tö ñies ie'pa kichatërdaë.

¹² "Taië ye' wa íyi tso'ia ché a' a, erë i' ta kë a' a iwà anuk. ¹³ Erë mik Skëköl Wiköl ttö mokîe e' de, etä ie' kë ttöpa iwák er wa. Ì ttseke ie' tö Skëköl ska', ese cherane ie' tö a' a. E' kuëki ie' tö a' wöbla'weraë ttè mokî kos ese wa. Ì tköraë aishkuö ta, ese cheraëitö a' a. ¹⁴ Ì tso' ye' er a, ese cheraneitö a' a. Es ie' tö ye' kikeraka. ¹⁵ Ì kos tso' ye' Yé er a, ñies e' tso' ye' er a. E' kuëki ye' tö a' a iché tö, ì tso' ye' er a, ese cherane Wiköl Batse'r tö a' a.

Ittökatapa eriane e' maner-dattsane ttsé'rdane buaë

¹⁶ "Bërbër setcha, etä kë a' tö ye' suepaia. Erë e' ukuöki setcha, etä a' tö ye' suëmine."

¹⁷ Ie' ttökatapa welepa ñi chaké:

—Ie' tö iché, 'Bërbër setcha etä a' kë tö ye' suepaia. Erë ekuölö ta a' tö ye' suëmine.' ¿Ì cheke ie' tö es? ¿Ima iwà dör? Ñies ie' tö iché tö 'Ye' mi'ke ye' Yé ska'.' ¹⁸ Ie' iché 'Bërbër setcha' ¿ima e' wà kiane ché? ¿Ì ché ie' tö, e' wà kë ane se' éna!"

¹⁹ Jesús wa ijcher tö ie'pa éna ie' chakak, e' kuëki ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' tö iché a' a: 'Bërbër setcha, etä a' kë tö ye' suepaia. Erë e' ukuöki setcha, etä a' tö ye' suëmine.' ¿E' wà

chakeke a' tō ñi a? ²⁰ Moki yō ichè a' a tō a' juraē kkōchōraē siarē, erē wēpa kē tō Skēkōl dalōiē esepa ttsē'rdaē buaē. Erē a' eriarāē, erē e' manerdattsane ttsē'rdane buaē. ²¹ Mik alākōl alà kūrketke, etā ieriane taiē, ikirine e' kēwō de, e' kuēki. Erē mik ilà kune, etā ittse'nene buaē. Ie' alà kune e' tō ie' ttsē'weke buaē. E' kuēki ikirine weine siarē e' chowa ie' éna. ²² E' sū ñiñe tā a' eriarke siarē, erē se' ñi saurane, e' tō a' ttsē'werane buaē shūte. Ttsē'ne buaē e' kē yēnuksa yī a' er a.

²³ “Mik e' kēwō de, etā kē i kiepaia a' tō ye' a. Moki ye' tō a' a ichè tō i kōs kié a' tō ye' Yé a ye' ttō wa, e' meraēitō a' a. ²⁴ Ikkē tā a' kē wā i kiule Skēkōl a ye' ttō wa, erē i' tā ikiōmitke ie' a, ikiō ie' a kekraē etā imerdaē a' a as a' ttsē'r buaē shūte.

Jesús e' alékatke pē' kē erblēne ie' mik esepa ki

²⁵ “I' kōs chéyō a' a, e' chéyō ttè kleaule wa. Erē kawō dōraē etā kē ye' tō ichèia a' a es. Ye' tō ye' Yé ttè pakeraē a' a wes idōr es kē kleaule. ²⁶ Mik e' kēwō de, etā i kiane a' ki e' kieraē a' wákpa tō ye' Yé a ye' ttō wa. E' wā kiane chē tō kē ikianukia tō ye' tō i kōs kiane a' ki e' kiō ye' Yé a. Ie' wák éna a' dalēr taiē, e' kuēki i kiane a' ki, ese kiēmi a' wákpa tō ie' a ye' ttō wa. ²⁷ Ie' éna a' dalēr, e' kuēki a' wákpa tō ikiēmi ie' a. A' éna ye' dalēr, ñies a' tō iklō'weke tō ye' dē'bitu ie' ska', e' kuēki ie' éna a' dalēr. ²⁸ Ye' datse ie' ska' e' dē' ká i' a, ñiñe tā ye' mitkene ie' ska'.”

²⁹ Ittōkatapa tō iché ie' a:

—I' tā be' tso' ichök sa' a wes idōr es kē kleaule. Be' kē ku' ichōkia ttè kleaule wa. ³⁰ Ire' sa' wā ijcher tō be' wā íyi kōs e' jcher. Dō i' chakak sa' éna be' a, e' jchertke be' wa. E' kueki sa' tō iklō'wé tō be' datse Skēkōl ska'.

³¹ Jesús tō iūtē:

—¿Ire' a' tō iklō'wé? ³² A' tō ye' meraat ekōrla. A' michone ekōl ekōl a' u a. Kawō e' datse, e' detke i' tā. Erē moki ye' kē ku' ekōrla. Ye' Yé tso' ye' tā. ³³ E' kōs chéyō a' a as a' ser bēre a' batsulewā ye' mik e' wa. Ká i' ki a' weirdaē siarē. Erē a' er kuú, iye' e' ali'kabak i' sulu diché ki!

17

Jesús ikié S'yé a ittōkatapa ki

¹ Ttè ekkē ché Jesús tō one tā iká sué ká jaí a tā ichéitō: “A Yéwōla, ye' kēwō detke. Ye' dōr be' alà, e' olo kkachō as be' olo kkayēr sulitane a ye' wa. ² S'ditsō ulitane kēwō me' be' tō ye' a as sene michoē mù ye' tō, wēpa kōs me' be' tō ye' a, esepa a. ³ Sene michoē e' dōr tō ie'pa bats buaē be' dōr Skēkōl chōkle ekōl ē e' mik, ñies ye' dōr Jesucristo patkē' be' tō e' mik.

⁴ “Kanè me' be' tō ye' a wē ká i' a, e' wētkeyō. E' wa ye' tō be' olo kkayē'bitu. ⁵ E' kuēki i' tā, a yéwōla, ye' tō be' a ikiè tō mik ye' dene be' ska', etā ye' olo kkachō, wes be' tō ye' olo kkayē' mik ye' bak be' tā kam ká i' yōr e' yōki etā es.

⁶ “Wēpa shukitbak be' tō ká i' wakpa shūa mè ye' a, e'pa

a ye' tō ikkaché tō be' dör yi. Be' ichapa idir, e'pa me' be' tō ye' a. Ie'pa tō be' ttè iuteke. ⁷Iñe ta ie'pa wa ijcher tō ì kōs wéyō, ñies ì kōs chéyō, e' me' be' tō ye' a. ⁸Ttè me' be' tō ye' a pakè, e' pakéyō ie'pa a, ta ie'pa tō iklō'wé. Ie'pa wa ijcher tō mokì ye' datse be' ska' patkè' be' tō.

⁹“Ye' tso' be' a ikiök ie'pa kì. Ye' kè ku' ikiök wépa kè tō be' dalöieta' esepa kì. Ye' tso' ikiök wépa me' be' tō ye' a esepa kì, ie'pa dör be' icha e' kueki. ¹⁰Wépa kōs dör ye' icha, esepa dör be' icha. Ñies be' icha kōs esepa dör ye' icha. Ie'pa wa ye' olo taië e' kkayëne.

¹¹“Kè ye' serpaia taië ká i' kì. Ye' mitkene senuk be' ska'. Erë ie'pa atë ká i' kì. A Yëwōla batse'r, be' dalō taië, be' diché taië me' be' ye' a, e' wa ie'pa kkō'nú as ie'pa ser ñita wes wák eköl è es wes be' ena ye' es. ¹²Mik ye' tso'ia ká i' a ie'pa ta, etä ye' tō ie'pa kkō'né tsatké diché me'bō ña e' wa. Ie'pa kōs tsatkéyō. Wé wōmenettsabak weinuk, e' è e' yë'ttsa sa' shūa. Ie' è weinewa as iwà tkō wes be' yëkkuō tō ichè es.

¹³“Írō ye' mitke be' ska', erë ttè i' chekeyō, ye' tso'ia ká i' a e' dalewa, as ie'pa tse'r buaë mokjè wes ye' es. ¹⁴Be' ttè yë'yō ie'pa a, erë wépa kè tō be' dalöiè esepa tō ie'pa sueke suluë. Ye' kè dör wes ká i' wakpa es, e' sù ye' ttōkatapa kè dör wes ie'pa es. E' kueki ká i' wakpa tō ie'pa sueke suluë. ¹⁵Ye' kè ku' ikiök be' a tō ie'pa

yōttsa ká i' kì. Ye' tso' be' a ikiök tō ie'pa blō bë yöki. ¹⁶Ye' kè dör wépa kè tō be' dalöiè esepa eköl, ñies ye' ttōkatapa kè dör ie'pa es. ¹⁷Ie'pa klōúbō be' wák è a be' ttè wa. Be' ttè dör mokì. ¹⁸Ye' tso' ie'pa patkōk ká i' wakpa shūa, wes be' tō ye' patkè' ká i' wakpa shūa es. ¹⁹Es ye' e' müttsa be' a as ie'pa e' müttsa mokì be' a ñies.

²⁰“Ye' kè ku' ikiök be' a ie'pa è kì. Erë wépa erblōmi ye' mik ie'pa ikkēpa ttō batamik, ñies esepa kì ye' tso' be' a ikiök. ²¹Ye' tō be' a ikiè as ie'pa dō wes wák eköl è es. Be' ena ye', se' dör wák eköl è. Es ye' tō be' a ikiè tō ie'pa dō wes wák eköl è es se' ta wes se' dör eköl è es, as ká i' wakpa tō iklō'ù mokì tō be' tō ye' patkè'. ²²Diché me' be' tō ye' a, e' mé ye' tō ie'pa a as ie'pa dō wes wák eköl è es, wes be' ena ye', se' dör eköl è es. ²³Ye' bàtse buaë ie'pa mik, ñies be' bàtse buaë ye' mik. Es idir as ie'pa dō mokjè wes wák eköl è es. E' dör es, e' ta ká i' wakpa wa ijcherdaë tō be' tō ye' patkè'. Ñies ie'pa wa ijcherdaë tō be' éna ye' ttōkatapa dalër taië wes be' éna ye' dalër es.

²⁴“A yëwō, be' tō ie'pa me' ye' a. Ye' kì ikiane tō aishkuō ta ie'pa dōmi ye' ta, wé ye' tso' eë, as ie'pa tō olo me' be' tō ye' a, e' saù. Kam ká i' yör, etä wake' be' éna ye' dalër taië, e' kueki olo e' me'bak be' tō ye' a. ²⁵A Yëwō, be' dör yësyèsè. Wépa kè tō be' dalöiè esepa kè wa be' suule, erë ye' wa

be' sūule. Ñies ie'pa ikkēpa wā ijchēr tō be' tō ye' patkē'bitū.
²⁶ Ye' tō ie'pa a ikkayē' tō be' dör yi, e' kkachekeiayō ie'pa a as ie'pa ñi dalëritsō wes be' tō ye' dalëritseke es, ñies as ye' dō senuk ie'pa er a."

18

Judiowak tō Jesús klō'wēwa
 (Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

¹ Jesús tté S'yě tã one, tã imiã ittōkatapa tã di'la kiè Cedrón, e' wishet. Ie'pa de wé kal klō tso' tkëule eē. ² Eē Jesús krá ñi dapa'uk ittōkatapa tã, e' kuekī Judas tō ie' wōmekettsa, e' wā ká e' sūule buaē. ³ E' itōkī Judas demi eē Roma ñippōkwakpa tã taië. Ñies Skëkōl wé, e' shkëkipa de ie' tã. E'pa patké judiowak sacerdotepa wōkirpa ena fariseowakpa tō. Ie'pa de Judas tã bö'wō kī ena kuàtak sí wōñarke taië ese kī, ñies tabè damirak iwā taië. ⁴ Ì wamblërketke ie' tã, e' kos jchēr buaē ie' wā, e' kuekī ie' dettsa tã ichaké ie'pa a:

—¿Yi yuleke a' tō?

⁵ Ie'pa iüté:

—Jesús Nazaret wak, e' yuleke sa' tō.

Jesús tō iché:

—Ye' idir.

Judas tō ie' wōmekettsa, e' tso' ñippōkwakpa tã. ⁶ Mik Jesús tō iché: "Ye' idir", e' wōshã tã ie' skéurak tsikka tã ianerörak iski. ⁷ Jesús tō iskã chaké ie'pa a:

—¿Yi yuleke a' tō?

Ie'pa tō iüté:

—Jesús Nazaret wak.

⁸ Jesús tō iskã iüté:

—Ye' tō ichétke a' a tō ye' idir. A' ye' yuleke, e'ma wépa tso' ye' tã, e'pa muat bër.

⁹ Ie' tō iché es as tté yē'itō iyé a, e' wà tkō. Ie' tō iyë': "wépa mé be' tō ye' a, es-epa kë weinuk yës." ¹⁰ Etã Simón Pedro wã tabè shkō, e' yéttsaitō tã sacerdoté kibi kanè méso, e' kukuõña ulã bua'kka téttsa, e' kiè Malco.

¹¹ Jesús tō iché Pedro a:

—Be' tabè blōwãne ikkuölit a. Ye' Yé tō iyi bacha'bacha i' mé ye' a, e' tã ¿wes e' kë yepawayö?

Jesús mítser Anás wörki

(Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54)

¹² Etã Roma ñippōkwakpa ena iwökir kibi ena Skëkōl wé shkëkipa tō Jesús klō'wēwa muéwã iulã a. ¹³ Tã itsémirakitō kewé Anás u a. Anás dör Caifás nuaki. Duas e' wa Caifás dör judiowak sacerdoté kibi. ¹⁴ Caifás e' tō iyë' judiowak wōkirpa a tō buaë idir ie'pa a tō wëm eköl è ttëwã ie'pa ulitane skéie.

Pedro iblé tō kë ie' wã Jesús sūule

(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵ Simón Pedro ena Jesús ttökata skã eköl, e'pa bōl mirwã Jesús itōkī. Ittökata tso' Pedro wapieie, e' sūule buaë sacerdoté kibi wã, e' kuekī ie' dewã buaë Jesús tã sacerdoté kibi upa a. ¹⁶ Erë Pedro atē dur u'rki ukkō tkër kañikã eē. Etã ittökata sūule sacerdoté kibi wã, e' biteãne ttök tayë tso' ukkō kkō'nuk e'

ta as Pedro döwa. Eta es Pedro dewa. ¹⁷ Eta tayë dur ukkō kkō'nuk, e' tō Pedro a ichaké:

—¿Yëne be' dör wëm klōnewa e' klé?

Ie' tō iüté:

—Au, ye' kë dör iklé.

¹⁸ Ká dör sešë, e' kueki sacerdote kanë mësopa ena Skëköl wé shkëkipa tō bö' batséka baiklè. Eë Pedro de bö' baiklök ñies ie'pa ta.

Sacerdote kibi tō Jesús chaké

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Anás bak sacerdote kibi e' tō Jesús chaké ittōkatapa kī ena ttè wa ie' s'wöbla'wëke, e' kī. ²⁰ Jesús tō iüté:

—Kekraë ye' tté sulitane kukua. Kekraë ye' tō s'wöbla'wé se' ñi dapa'wo wé kos a ena Skëköl wé a wé sulitane ñi dapa'uke eë. Kë ye' wa ì yëule akir. ²¹ ¿Iök be' tō ye' chaké? Ì chéyö e' jcher wépa wa ye' ttsëule ichök, esepa wa. Ie'pa a ichakö.

²² Mik e' ché Jesús tō, eta Skëköl wé shkëkipa eköl tō ie' ppé iwö kī iulatō wa ta iché ia:

—¿Wes be' tō sacerdote kibi iütëmi es?

²³ Jesús tō iüté:

—Ì chéyö, e' dör suluë, e'ma ichö wé isulune. Erë ì ché ye' tō e' dör moki, e' ta ¿ì kī be' tō ye' ppé?

²⁴ E' ukuöki ta Anás tō Jesús patkëmi moule Caifás ska', e' dör judiowak sacerdote kibi.

Pedro tō ibléne tō kë ie' wa Jesús suule

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ E' dalewa Pedro duria bö' baiklök ta ichakéraitö:

—¿Yëne be' dör wëm klōnewa e' klé eköl?

Ie' iüté:

—Au, ye' kë dör ie' klé.

²⁶ E' ukuöki ta sacerdote kibi kanë méso kukuöña tēa' Pedro tō, e' yami eköl tō ie' a iché:

—Ye' tō be' sué ie' ta, kal klō tso' tkëule eë.

²⁷ Pedro tō iskà bléne ta e' wösha ta dakro ane.

Jesús mítser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸ Bla'mi, diwö tskirketke, eta Jesús yëttsarakitö Caifás u a tsëmi judiowak wökir kië Pilato, e' ska'. E' kë dör judiowak. Ie' tkëuleka Roma wakpa wa judiowak wökirie. Eë ie'pa tō Jesús tsëmi. Judiowak éna Ie'pa Yépa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'wak, e' kueki ie'pa kë e' ia'wakka. Ie'pa a ta shkëwa yi kë dör judiowak ese u a e' dör ñá, e' kueki ie'pa kë dë'wa Pilato u a. ²⁹ E' kueki ie' dettsa ie'pa ta ttök, ta ie'pa a ichakéitö:

—¿Ì kī a' tō wëm e' kcateke?

³⁰ Ie'pa tō iüté:

—Wëm e' kë tō íyi sulu wamblöpa, e'ma sa' kë wa ie' mène be' ulà a.

³¹ Ie' tō ie'pa a iché:

—Itsúmine ta ishulö wes a' wakpa ttè dalöiëno e' tō iché es.

Erë judiowak wökirpa tō iché:

—Kē sa' a kawō mēne s'ttōkwa.

³² Mik e' ché ie'pa tō es, etā e' wa Jesús tō wes ie' duōrawā e' yē', e' wā tka.* ³³ Pilato miāne weshkē tā Jesús kiéitō tā ichakéitō:

—¿Be' dör judiowak blú?

³⁴ Jesús tō iché ie' a:

—¿E' chaké be' tō be' wák er wa, ö yile tō ye' ché be' a e' kueki?

³⁵ Pilato tō iüté:

—¿Ttsësquia tā ye' dör judiowak? Be' wák ditséwōpa ena sacerdote wökir kibipa, e'pa wā be' debitu ye' a shulè. ¿Ì sulu wamblébö?

³⁶ Jesús tō iüté:

—Moki ye' dör blu', erë ì blúie ye' tso' e' kē dē'ka ká i' kī. Imú dör es, e'ma ye' ttōkatapa ñippōmi as judiowak wökirpa kē tō ye' klō'wēwā. Erë ì blúie ye' tso' e' kē dē'ka ká i' kī.

³⁷ Etā Pilato tō ie' a ichaké:

—¿E'ma moki be' dör blu'?

Jesús tō iüté:

—Tō, wes be' iché e'ma es idir. Ye' dör blu'. Ye' kune' ká i' a ttè moki e' choie, e' kueki ye' dē'bitu. Wēpa éna ttè moki dalēr esepa kos tō ye' ttè iuteraë.

³⁸ Pilato tō ie' a ichaké:

—¿Ì dör ttè moki?

Pilato tō iché tō Jesús ttōwa (Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

Pilato tō ichaké one tā ie' skà dettsā ttök judiowak tā, tā ichéitō ie'pa a:

—Ye' kē wā ì sulu kune Jesús kī. ³⁹ Erë a' wöblanewatke tō mik A' Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'weke, etā s'wötèule e' yekettsā èmine ye' tō eköl. ¿A' kī ikiane tō a' blú e' èmiyö?

⁴⁰ Ie'pa tō iüté aneule:

—¿Ie' kē wöttsaar! ¡Barrabás wöttsöö sa' a!

(Barrabás e' dör ak-blökwak.)

19

¹ Etā Pilato tō Jesús ppök patké tsa' bata daloie wa.

² Roma ñippökwakpa tō dika'kicha yué wöshkiie tā itkékarakitō Jesús wökir kī blu'ie. Ñies ie'pa tō datsi' daloshdalosh ese iéka iki blu'ie iwayuoie. ³ E' ukuökī tā idewarak tsinet ie' o'mik tā iché ia:

—¿Be' dör judiowak blú! ¿Be' mú kawō tkō buaë!

Tajē ie'pa tō ippé iwö kī.

⁴ Pilato dettsane tā iskà ché judiowak a:

—Isaú, ye' miā itsukbitu as a' wā ijcher tō ye' kē wā ttè kune ie' kkatoie.

⁵ Etā Jesús dettsā dika'kicha yöule wöshkiie, e' tkëulekā iwökir kī tā ipaiëule blu' datsi' daloshdalosh ese wa. Pilato tō iché:

—I' dör wēm e'. A' tō isaú.

⁶ Mik sacerdotepa wökirpa ena Skököl wé shkëkipa tō Jesús sué, etā ie'pa tō iché aneule:

—¿Iwötōwā krus mik! ¿Iwötōwā krus mik!

Pilato tō iché ie'pa a:

* 18:32 Juan 3.14 ena 12.32 saú.

—Ye' kě wā ì ttè kune ie' k̄i, e' kuęk̄i itsúmine, iwötöwā a' wákpa tō krus mik.

⁷ Judiowak wōkirpa tō iché ie' a:

—Sa' wā ttè dalöiëno tso', e' tō ichè ie' kawöta ttèwā, ie' e' yè' tō ie' dör Skëköl Alà e' kuęk̄i.

⁸ Mik e' ttsé Pilato tō, etā ie' k̄i suane tajë. ⁹ Ie' míane u shūā tā Jesús a ichakéitō:

—¿Wé be' datse?

Erë Jesús kě wā iiütëne yës.

¹⁰ Pilato tō iché ie' a:

—¿Iök be' kě ttö ye' ta? ¿Be' kě wā ijcher tō ye' a kawö tso' be' wötowā krus mik ö be' omine?

¹¹ Jesús tō iiüté:

—Skëköl kě wā kawö meule be' a, e'ma be' kě a wes ye' onuk. E' kuęk̄i wēpa tō ye' me'ttsa be' ulà a, e'pa k̄i inuí tso' be' tsata.

¹² Etā Pilato tō ibikeitséka tajë tō wes ie' a Jesús armimine, erë judiowak tō iché ie' a aneule:

—Be' ie' émine, e' ta be' míā romawak wōkir kibi e' bolokie. Wé e' chö tō ie' dör blu', ese dör se' wōkir kibi e' bolök.

¹³ Mik e' ttsé Pilato tō, etā Jesús tsuk patkéitō u'rk̄i. E' ukuök̄i tā ie' e' tkéser s'shulo kulé k̄i. E' atē uitō k̄i kiè hebreoie Gabatá eē (e' wā kiane ché uitō yöule ák wa). ¹⁴ E' dör Judiowak Yēpa Yērulune Egipto e' kēwö tkö'weke e' chki es, diwö detke bata a ekké. Etā Pilato tō iché ie'pa a:

—!l' dör a' blú!

¹⁵ Erë ie'pa tō iché aneule:

—!ittöwā! ;ittöwā!
;Iwötöwā krus mik!

Pilato tō ie'pa a iché:

¿!ma a' ibikeitsè tō ye' tō a' blú ttèwami?

Sacerdotepa wōkirpa tō iiüté:

—Sa' blú eköl è, e' dör romawak wōkir kibi.

¹⁶ Etā ie' tō iwé Jesús tā wes ie'pa k̄i ikiane es. Ie' tō imétsa iñippökwakpa ulà a wötewā krus mik tā ie'pa wā imítser.

Jesús wötéwarakitō krus mik

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷ Etā Jesús e' yéttsa Jerusalén, krus kuęramiitō michoë ká kiè S'wōkirdiche eē (ká e' kiè hebreoie Gólgota). ¹⁸ Eē ie'pa tō iwöté krus mik. Nies wēpa böl sulusipa wötëne krus mik w̄iké iō'kë, Jesús atē ie'pa shushaë. ¹⁹ Pilato tō ishtök patké kaltak k̄i, e' batséwarakitō Jesús krus mik. Ikitule e' tō ichè: "I' dör Jesús Nazaret wak dör judiowak blú e'." ²⁰ Wé ie' wötéwarakitō krus mik, e' atē Jerusalén tsinet, e' kuęk̄i tajë judiowak tō ikitule e' sué. Ikitule ttè mañatökicha wa: hebreoie, latinie ena griegoie. ²¹ E' kuęk̄i judiowak sacerdotepa wōkirpa tō iché Pilato a:

—Kě ishtar tō ie' dör judiowak blú. Ishtö tō ie' e' chö tō ie' dör judiowak blú.

²² Erë Pilato tō iiüté:

—! shtétke ye' tō, e' shtétkeyö, iméattkeyö es.

²³ Roma ñippökwakpa tō Jesús wötewā krus mik, e'

ukuöki ta ie'pa tö idatsi' blatélor ie'pa tkël a. Erë Jesús datsi' batsië e' ate. Datsi' e' yöule alabo, ²⁴ e' kueki ie'pa tö iché ñi a:

—Kë se' tö ijchëlor. Mishka inuk ákwöla wa isuöie tö yi ulà a iatmi.

Es itka wes itso' kitule Skëköl yëkkuö ki es, e' tö iché: “Ye' datsi' blabatsélor ie'pa tö ñi a, ta inérak ákwöla wa isuöie tö yi ulà a ye' datsi' batsië e' atmi.”* Es Roma ñippökwakpa tö iwé.

²⁵ Krus o'mik Jesús mi ena imila ena María dör Cleofás alaköl ena María Magdala wak e'pa iëter. ²⁶ Mik Jesús tö imi ena ittökata dalër taië ie' éna, e'pa sué iëter ee, eta ichéitö imi a:

—A tayë, se be' alà dur.

²⁷ Eta ie' tö iché ttökata ñe' a:

—Se be' mi dur.

Es ittökata ñe' wa Jesús mi mítser kkö'nè ie' u a.

Jesús duowa

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸ Jesús wa ijcher buaë tö i uk ie' dë'bitu, e' wakaneone. Nies ttè kitule Skëköl yëkkuö ki, as e' wà tkö, e' kueki ie' tö iché: —Ye' er sine.

²⁹ Eta ee tka' tkër, e' a vino shköshköë tso'. E' wa ie'pa tö suiyök nuwéka, ta itkéka kal kiè hisopo, ese ulatska ki, ta itkéwa ie' kkö a. ³⁰ Ie' tö ikuyé ta ichéitö:

—Ì kos uk ye' dë'bitu, e' wakaneonetke.

E' ukuöki ta ie' e' wöéwa ta iwiköl émiitö, es iduowa.

Jesús nu tkérakitö ichane a kuaböt wa

³¹ Kawö e' wa, judiowak e' katablöke Ie'pa Yépa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'wekerakitö bule es, e' yöki. Bule es e' dör eno diwö. Erë eno diwö e' batseitseke taië shute ie'pa tö, e' kueki ie'pa wökirpa kë ki ikiane tö pë' wötëulewa krus mik, esepa nu mèat dö bule es. E' kueki ie'pa tö ikié Pilato a tö itu' puklor patkö as iduölur bet ta inú öwarakitö iski wötëwa. ³² Eta Roma ñippökwakpa mia, ta wëm kewe e' tu' péwa, e' ukuöki ta nies iëköl wötënewa Jesús ta krus mik, e' tu' péwa.

³³ Erë mik ie'pa de Jesús ska, eta ie'pa tö isué tö iduowatke. E' kueki ie'pa kë wa itu' panewa.

³⁴ Erë ñippökwak eköl, e' tö Jesús nu àr e' tké kuaböt wa ichane a ta pë ena di' dettsa.

³⁵ E' kos tka, e' sué ye' tö ye' wák wöbla wa, e' chök ye' tso' a' a. Ì chekeyö, e' dör moki. Ye' wa ijcher tö e' dör moki. Ipakekeyö a' a as a' erblö ie' mik. ³⁶ E' kos tka as i tso' kitule Skëköl yëkkuö ki e' wà tkö, e' tö iché: “Ie' diché kë pappawa yës.”† ³⁷ Ikitule skà tö iché: “Ie' tkëule kuaböt wa, e' sueraë ie'pa tö.”‡

Jesús nu wötëwa ie'pa tö pö a

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

* 19:24 Salmo 22.18 † 19:36 Salmo 34.20 ‡ 19:37 Zacarías 12.10

³⁸ E' ukuöki ta wëm de eköl kiè José Arimatea wak, e' dör Jesús klé eköl, erë ie' suane judiowak wökirpa yöki, e' kueki ie' dör iklé eköl kë jcher yi wa ese. Ie' tö Pilato a kawö kié Jesús nu tsukmi blè. Pilato tö ie' a ikéwö mé, eta ie' mía ta Jesús nu mítser iwa. ³⁹ Nicodemo dë'rö ttök Jesús ta nañewe, e' wák debitu José ta. Kapöli tso' s'nu patioie as kë inurwa bet, e' debitu Nicodemo wa dö kilo dabom mañayök (30) ekkë. Kapöli e' shutule kiö masmas kiè mirra ena áloe ese wa. ⁴⁰ Ie'pa bül tö Jesús nu patrëwa datsi'tak batsjë bua'buá saruru nuuleka kapöli e' wa wes judiowak wöblar es. ⁴¹ Wé Jesús du'wa krus mik, eë tsinet kal klö tso' tkéule. E' a ákuk tso' biule et s'nu blóie, erë kam s'nu blëria. ⁴² Pö e' atë tsinet wé Jesús dunewa eë, ñies judiowak eno diwö döketke, e' kueki ie'pa tö Jesús nu blé eë.

20

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

¹ Eno diwö, e' bule es bla'mi, ká iá ttsettseë ta María Magdala wak mía wé Jesús nu blëne eë. Ie' tö isué tö ák wa ákuk kkö wötéule, e' sinettsá bánet. ² Ie' tunemi bet wé Simón Pedro ena Jesús ttökata skà tso' eë. Ittökata e' dalëritsök ie' bak tajë. Ta ichéitö ie'pa a:

—Yile wa Skëkëpa nu minetsër! iKë sa' wa ijcher tö wes ie'pa tö iwé!

³ Ie'pa míyal pö a. ⁴ Ie'pa bül tunemirak, erë Jesús ttökata ñe' tunemi bet Pedro tsata, e' kueki ie' demi kewe pö a. ⁵ Eë ie' e' wöéwa ta iká sué ákuk shua. Jesús nu kë ku'. Ie' tö datsi' wa Jesús nu parratëwa e' ë sué, erë kë ie' minewa ákuk a iwe-blök. ⁶ Ie' itöki Simón Pedro debitu míwa ákuk a ta ñies e' ë suéitö. ⁷ Ñies datsi'tak wa Jesús wökir monewa, e' suéitö wörrat tër bánet. ⁸ Jesús ttökata de kewe, e' míwañak ákuk a ta isuéitö ta iklö'wéitö tö mokí Jesús shkenekane. ⁹ Kam ie'pa éna iwà arwa tö Jesús kawötá shkenukkane wes ikitule Skëköl yëkkuö ki es. ¹⁰ E' ukuöki ta ittökatapa bül míyalne wé ikapökerö eë.

María tö Jesús sué shkeulekane

(Marcos 16.9-11)

¹¹ María iù dur ákuk kkö a. Ie' iukeia ta ie' e' wöéwa ká sauk ákuk a. ¹² Eta Skëköl biyöchökwakpa suéitö bül idatsi' saruruë, e'pa tular wé Jesús nu bak tër eë. Eköl tkër wé iwökir bak tër eë, iëköl tkër wé iklö bak tër eë. ¹³ Ie'pa tö María a ichaké:

—A tayë, ¿i iëitseke be' tö?

Ie' tö ie'pa iüté:

—Ye' Këkëpa nu minetsër yile wa. Kë ye' wa ijcher tö wes ie'pa tö iwé.

¹⁴ E' wöshá ta María wötrée ta eë Jesús dur. Ie' tö isué erë ie' kë wa isunewa tö Jesús idir. ¹⁵ Jesús tö ie' a ichaké:

—A tayë, ¿i iëitseke be' tö? ¿Yi yuleke be' tö?

María tō ibikeitsé tō eē idur e' dōr kal klō tso' tkēule, e' kanēukwak, e' kuēki ie' tō iché ie' a:

—A kēkēpa, be' wā iminetser, e' ta ichō ña wé be' tō iblé, as ye' mi' itsuk.

16 Etā Jesús tō iché ie' a:

—¡A María!

Tā María e' wōtrée tā ichéitō ie' a hebreoie:

—¡Rabuni! (e' wà kiane chē: "S'wōbla'ukwak")

17 Jesús tō iché ie' a:

—Ye' ōwa. Kam ye' mi'ka ye' Yē ska', e' kuēki kē ye' wōklō'wariā. Erē be' yū ichōk ye' ttōkatapa a tō ye' mi'kekane ye' Yē ska', e' dōr a' Yē ñies. Ie' dōr ye' Kēkōl, a' Kēkōl ñies.

18 Etā María Magdala wak miā Jesús ttōkatapa ska', tā ichéitō: "Ye' tō Skēkēpa sué." Ñies i kōs ché Jesús tō ie' a, e' pakéneitō Jesús ttōkatapa a.

Jesús e' kkaché ittōkatapa a (Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)

19 Eno diwō, e' bule es nañewe tā Jesús ttōkatapa tukur ñitā u etkue ē a. Ie'pa suane judiowak wōkirpa yōki, e' kuēki ie'pa u wékkō wōtē'tkēr darērē. Erē e' bet tā ie'pa tō isué tō Jesús de dur ie'pa shūā. Ie' tō ie'pa shkē'wé tē i' wa:

—¡A' senú bērē!

20 Mik e' ché one tā ie' tō iulā ena ichane shkā'ule, e' itō kkaché ie'pa a. Etā ittōkatapa tssē'ne buaē tō Skēkēpa suéne ie'pa tō tssē'ka. 21 Ie' tō iskà ché ie'pa a:

—¡A' senú bērē! Wes ye' Yē tō ye' patkē'bitū kā i' a ie' tē pakōk, es ye' tō a' patkēmi ye' tē pakōk.

22 Ie' tō ie'pa wōiké siwā' wa tā ichéitō ie'pa a:

—Wikōl Batse'r kiōwā buaē a' tō a' er a. 23 Yi kī íyi sulu nuí tso', ese olo'yé a' tō, e' tā ñies Skēkōl tō ilo'yeraē ikī. Yi kī íyi sulu nuí tso', ese kē olo'yane a' wā, e' tā ñies Skēkōl kē tō ilo'yepa ikī.

Tomás tō Jesús suéne tssē'ka

24 Jesús ttōkatapa dabom eyōk kī bōl (12), e' ekōl kiē Tomás, e' kiē ñies Dídimō. Ie' kē ku' imalepa tā mik Jesús dē'dur ie'pa shūā etā.

25 E' kuēki ie'pa tō iché ie' a:

—Sa' tō Skēkēpa sué.

Erē Tomás tō ie'pa a iché:

—Ye' kē wā iulā shkā'ule clavo wa, e' itō sune, ye' kē wā ye' wák ulatska patkēnewā itō a, ye' kē wā ye' ulā patkēnewā ichane shkā'ule e' a, e' ma ye' kē tō yi tē klō'wepa yēs.

26 Kā de pakōl, etā Jesús ttōkatapa skā iēnene iu a, etā Tomás tso'ñak ie'pa tā. U wékkō wōtē'tkēr, erē Jesús skā dedurne ie'pa shūā, tā ichéitō ie'pa a:

—¡A' senú bērē!

27 E' ukuōki tā ichéitō Tomás a:

—Be' ulatska patkōwā ye' ulā shkā'ule a, etā isaū. Be' ulā patkōwā ye' chane shkā'ule e' a. Kē ibikeitsariā bōtōt. ¡iklō'ú!

28 Etā Tomás tō iitē:

—¡Be' dōr ye' Blú! ¡Be' dōr ye' Kēkōl!

²⁹ Jesús tō iché ie' a:

—Be' ye' sué, e' kueki be' erblé ye' mik. Eré wépa erblé ye' mik, eré ké iwā ye' sune, jayécha buaé esepa!

Yēkkuō i' wà dōr i' es

³⁰ Ì ké or yi a ese o' tajē Jesús tō ittōkatapa wōrki ikkacheoie tō yi dōr ie', ese kibiie ké kitule yēkkuō i' ki. ³¹ Eré yēkkuō i' shtekeyō as a' tō iklö'ù tō Jesús dōr Skēkōl Alā pairine'bitū idi' wa s'blúie e'. Ñies ishtekeyō as sene michoë dō a' ulà a, a' erblō ie' mik e' wa.

21

Ittōkatapa kul tō Jesús suéne ttsé'ka

¹ E' ukuōki tã Jesús e' kkachéne ittōkatapa a batsōri kié Tiberias, e' kkōmik. E' pakè dōr i' es: ² Ittōkatapa ñi dapa'wé eē, e'pa dōr Simón Pedro, Tomás (e' kié ñies Dídimo), Natanael (e' dōr ká kié Caná aṭe Galilea e' wak), Zebedeo alár bōl tso'ñak, ñies Jesús ttōkatapa skà bōl tso'ñak.

³ Simón Pedro tō iché ie'pa a:
—Ye' mía nima klō'uk kla' wa.

Ie'pa tō iüté:

—Sa' mi'keñak be' tã.

Etã ie'pa míyal tã ie' iékarak kanò a. Eré e' nañewe ie'pa ké wā nima klōone yēs. ⁴ Mik ká ñirketke, etã Jesús demi batsōri kkōmik, eré ittōkatapa ké wā ijcher tō ie' idir. ⁵ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—A wēpa, ¿a' nima klōne?

Ie'pa tō iüté:

—Au, ké sa' wā iklōne yēs.

⁶ Etã ie' iché:

—A' kla' uyō ulà bua'kka kke, etã nima klōrdaë.

Etã ie'pa tō iuyé tã iwā klōne tajē, ké dē'kaia ie'pa ki. ⁷ Etã ittōkata dalēr tajē ie' éna, e' tō iché Pedro a:

—¡Skēkēpa Jesús idir!

Mik Simón Pedro tō ittse tō Skēkēpa Jesús idir, etã bet idatsi' iékanetitō, ie' dur kiparuó ē mik kaneblök e' kueki. Etã ie' e' ppée di' a ulaiklémi dōmi Jesús ska'.

⁸ Jesús ttōkatapa malepa wā kanò datse batsōri kkōmik, kla' wà deka chié, e' kueratse enaena. Ie'pa tso' kukuie batsōri kkō a, cien metro ekkē, e' kueki ie'pa tō kla' kueratse. ⁹ Mik ie'pa e' yéttsa kanò a, etã ie'pa tō isué bō' ñarke, e' ki nima me'r etō. Ñies pan tso'. ¹⁰ Etã Jesús tō iché:

—Nima klō'wé a' tō, e' wele tsúbitū.

¹¹ Simón Pedro e' iéka kanò a tã ikla' wà deka chié nima blublu ē wa, e' yéttsaitō ká sí ki. Nima dōka cien eyök kí dabom skeyök kí mañatō (153). Nima e' dōr tajē, eré ikla' ké butsolone. ¹² Jesús tō ie'pa a iché:

—A' shkō chkök.

Ie'pa wā ijcher tō Skēkēpa Jesús idir, e' kueki ie'pa ké wā ie' a ichakine tō ¿be' dōr yi? ¹³ E' ukuōki tã ie' mía bō' kkōmik tã pan ena nima klō'wéitō blaté méitō ittōkatapa a.

¹⁴ I' tã mañatōkicha Jesús e' kkachéne ittōkatapa a ishkenekane e' ukuōki.

Jesús tté Pedro tã

15 Ie'pa chké one tã Jesús tō ichaké Simón Pedro a:

—A Simón, Juan alà, ¿be' éna ye' dalène, ye' ttōkatapa malepa éna ye' dalër, e' tsatã?

Pedro tō iüté:

—A Këképa, be' wã ijcher tō be' dalène ye' éna.

Jesús tō iché ia:

—E'ma wépa dör ye' icha, epepa kkö'nú ña buaë wës obeja kkö'nukwakpa tō iobejala kkö'neke buaë es.

16 Jesús tō iskà chakéne:

—A Simón, Juan alà, ¿be' éna ye' dalène?

Pedro tō ie' a iché:

—A Skëképa, be' wã ijcher tō be' dalène ye' éna.

Jesús tō iché:

—E'ma wépa dör ye' icha, epepa kkö'nú ña buaë wës obeja kkö'nukwakpa tō iobejala kkö'neke buaë es.

17 Jesús tō Pedro a iskà chakéne i' tã ide mañatökicha.

—A Simón, Juan alà, ¿be' éna ye' dalène?

Jesús tō Pedro a ichaké mañatökicha, e' kueki Pedro erianeka. Ie' tō Jesús iüté:

—A Skëképa, i' kos jcher be' wã. Be' wã ijcher tō be' dalène ye' éna.

Jesús tō ie' a iché:

—E'ma wépa dör ye' icha, epepa kkö'nú ña buaë wës obeja kkö'nukwakpa tō iobejala kkö'neke buaë es. 18 Moki ye' tō be' a iché tō mik be'

bak duladula, etã be' wák e' paiöke ena be' mi'ke wé be' wák shkak eë. Erë mik be' dewã wö'kela siarëla, etã be' ulà shulöraë tã o'ka tō be' ki

datsi' ieraë tã be' tseramiitö wé be' kë shkak eë.

19 Ttè e' wa Jesús tō iwaché Pedro a tō wës ie' duörawã, e' wa ie' tō Skëkök kikerakã. E' ukuöki tã Jesús tō iché ia:

—Be' e' tköwã darërë ye' ttökataie këkraë.

Ittökata dalër taië Jesús éna, e' pake

20 Pedro e' wötrée tō isué tō Jesús ttökata dalër taië ie' éna, e' datse ie'pa itöki. Mik Jesús ttōkatapa bata chka' ie' tã, etã ittökata e' e' tkëser tkër Jesús o'mik tã ie' a ichakéitö, “A Skëképa, ¿yi tō be' wömerattsã?” 21 Mik Pedro tō isué Jesús ttökata e' datse ie'pa itöki, etã ie' tō Jesús a ichaké:

—A Skëképa, be' ttökata datse se' itöki ¿i tkömi e' tã?

22 Ie' tō iüté:

—Ye' ki ikiane tō ie' at ttsë'ka dö mik ye' döne ekkë, e' tã ¿wës e' de be' yöki? Be' e' tköwã darërë ye' ttökataie këkraë.

23 Ttè e' kueki Jesús ttökata e' tté tinea iyamipa shua, tō kë iduöpawã. Erë Jesús kë wã iyëne tō kë iduöpawã. E' ie' tō iché: “Ye' ki ikiane tō ie' at ttsë'ka dö mik ye' döne ekkë, e' tã ¿wës e' de be' yöki?”

24 Jesús ttökata e' tso' ttè i' pakök a' a, e' tso' ttè i' shtök yëkkuö i' ki. Sa' wã ijcher tō ttè i' dör mokie.

25 Jesús tō i' skà o' taië, e' kos shtöpa yëkkuö ki, e'ma ye' iklö'wé tō yëkkuö kitule e' kos kë chöpakã kã i' a.

Ì o' Jesús ttekölpa tsá e'pa tò e' pakè Hechos

Yëkkuö i' dör yëkkuö ská kit Lucas tò Teófilo a e', i' ta ide böt. Itsá kite ie' a e' dör ì o' Skëkëpa Jesús tò e' pakè. Ie' mine'ka ká jai a e' ukuöki ta ì kí o' ie' tò ká i' ki ittekölpa tsá e'pa wa Wiköl Batse'r batamik, e' pakè Lucas tò yëkkuö i' ki.

Kam Jesús mi'kane ká jai a e' yöki ie' tò ittekölpa tsá e'pa patké tté i' wa: Mik Wiköl Batse'r de a' ki, eta ie' tò diché meraë a' a ye' tté pakoie. A' miraë ipakök s'tso' kos Jerusalén e'pa a. Nies ipakeraë a' tò s'tso' Judea ká malepa a ena Samaria ena ká wa'ne dö wé íyök erkerö ee. E' tso' kitule yëkkuö i' ki 1.8 ee. E' ukuöki ta ì o' Skëköl tò Pedro wa Jerusalén ena Judea ká malepa ena Samaria e' tté tso' kitule yëkkuö i' ki.

E' ukuöki ta Pablo tò Jesús tté buaë paka' ká taië wakpa a e' tté kit Lucas tò yëkkuö i' ki. Yëkkuö i' wa Lucas tò se' a ikkachè tò Jesús dör sulitane tsatkökwak.

Lucas bak s'kapeyökwakie. Iekkè ta ká kos wé Pablo de'rö ee Lucas mir ie' ta. E' kuëki Lucas tò isu' iwák wöbla wa tò wes Skëköl kaneblë' Pablo wa. E' tté tso' kitule yëkkuö i' ki.

Skëköl tò iWiköl patkeraë

¹⁻² A kékë Teófilo, ì o' Jesús tò ena ì wa s'wöblao'itö kuaë dö mik imineka ká jai a, e' kos paka' ye' tò be' a yëkkuö tsá kityö e' ki. Kam ie' mi'kane ká jai a, e' yöki ì kiane ie' ki tò ittekölpa tsá shukitbakitö, e'pa tò iwè, e' uk ie'pa kéitö Wiköl Batse'r wa. ³Ie' kötwä shkenekane, e' ukuöki ta ie' wák e' kkayëne taië ie'pa a doka ká dabom tkëyök (40) ekkë. Es ie' tò ie'pa a ikkaché tò moki ie' tso'ne ttsë'ka. Nies ie' tò ì blúie Skëköl tso' e' tté paké ie'pa a. ⁴Ká et ta ie' tso' ittekölpa tsá e'pa ta, ta ichéitö iarak:

—A' kë kane e' yöktsa Jerusalén. Ye' Yë kablë' iWiköl patkök a' a ye' ye' tò a' a, e' panú dö mik ide eta. ⁵Juan tò s'wösuk di' a, erë ká kë tköpa taië ta Skëköl tò a' ierawä iWiköl Batse'r a.

Jesús mineka ká jai a

⁶ Mik Jesús ttekölpa tsá ñi dapa'wëka ie' ta, eta e'pa tò ie' a ichaké:

—A Skëkëpa, zi' ta be' tò se' wakpa tkekekane se' Israel aleripa, e' wökirpaie?*

⁷ Ie' tò iüté:

—E' këwö kë mène a' a jchenoie. E' këwö tso' ye' Yë wa klouletke. ⁸ Erë mik Wiköl Batse'r de a' ki, eta ie' tò diché meraë a' a ye' tté pakoie. A' miraë ipakök s'tso' kos Jerusalén e'pa a. Nies ipakeraë a' tò s'tso' Judea ká malepa a ena Samaria ena ká

* 1:6 Israel aleripa e' wökirpaie: Jesús ttekölpa tso'ia ibikeitsök tò ie' e' tkökeka Israel aleripa blúie ie'pa ká ki ta ie'pa tkekeka ie' kayupaie.

wa'ñe dō wé íyök erkerö ee e'pa a.

⁹ Mik ie' tō e' ché one, eta ibutséka míā ká jaì a ie'pa wörki ta ichowa mò shua kē wēr ta'ia. ¹⁰ Ie'pa tso' ká sauk ká jaì a krereē tō wēs imichoka, e' dalewa bet wēpa bōl datsi' saruruē de iēter ie'pa o'mik. ¹¹ E'pa tō iché iarak:

—A Galilea wakpa çjök a' iēteria ká sauk ká jaì a? Jesús bak a' shua e' mítser Skököl wa. Wēs a' tō isué tō imía ká jaì a, e' suē idörane ká i' ki.

Matías ate Judas skéie

¹² Eta Jesús ttekölpa tsá e'pa tso' Olivo kébata a, ie'pa biteane Jerusalén. E' ñalé dör wekké ulat kawō mēne judiowak a shkoie eno diwō a ekkē.† ¹³ Mik ie'pa dene Jerusalén ta ie'pa tkaka u etkuō ki wé ikapökerak ee. Ee itso'rak Pedro, Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago Alfeo alà, Simón Celote, ñies Judas Santiago alà. ¹⁴ Ie'pa ulitane ñi dapa'uke kekraē ttök S'yé ta. Alakölpa welepa ena María, Jesús mì, ena Jesús èlpa, e'pa tso'ñak ie'pa ta ttök S'yé ta.

¹⁵ Jesús mik erblökwakpa e' dapa'uke e'pa dōka cien eyök ki dabom böyök ekkē ulatök (120). E' kēwō ska' ta Pedro e' kēka ie'pa wörki ta ichéitō: ¹⁶ “A yamipa, ima Judas yē' Wiköl Bats'e'r tō se' blú bak David e' wa, e' wà tka wēs itso' kitule Skököl yēkkuō

ki es. Judas wa pē' míne Jesús klō'ukwa. ¹⁷ Ta ie' bak Jesús kléie wēs se' es, ie' bak kaneblok Jesús ta wēs se' es. ¹⁸ (Ie' tō ì sulu wamblé', e' ské wa ie' tō ká tué et. E' ukuōki ta ie' anebitu wōwakköt ñawi tskinewa ta ñnattse yērulune. ¹⁹ Mik Jerusalén wakpa tō ttē e' ttsé, eta ká e' kiē mékarakitō iwákpa ttē wa Hacéldama e' wà kiane chē S'pé Ké). ²⁰ Es itso' kitule Skököl yēkkuō kiē Salmo e' ki e' tō iché i' es: ‘As ie' u weir

ñies as kē yi seriā e' a.‡

Ñies ichéitō:

‘O'ka múka iskéie ie' kanē méat e' kanéukne.’”§

Es itso' kitule Skököl yēkkuō ki.

²¹ “Wēpa tso' íe e'pa manetwa se' ta kekraē Jesús bakia se' shua eta. ²² Mik Juan tō Jesús wōsuk e' kos ta ie'pa tso'ñak se' ta dō mik Jesús minea ká jaì a eta. Se' kawōta wēpa ekkēpa shushtök eköl se' kīie as itō Jesús shkenekane, e' ttē pakō se' ta.”

²³ Es ie'pa tō wēpa shushté bōl. Eköl kiē José, e' kiē Justo ñies. E' kkabata dör Barsabás. Iéköl kiē Matías. ²⁴ Eta ie'pa tō ikié S'yé a i' es: “A Skököl, be' wa sulitane er suule buaē. E' kuēki ikkachō sa' a wéne shushté be' tō ²⁵ as iať Jesús ttekölpa tsá e' kīie Judas skéie. Judas e' wamblé sulu, e' kuēki ie' tō kanē e' méat ta imía

† 1:12 shkoie eno diwō a ekkē: E' dör kilómetro etk ulatök. ‡ 1:20 Salmo 69.25

§ 1:20 Salmo 109.8

weinuk wé ikawötä weinuk ee.”

²⁶ Eta ie'pa iné isuöie tö wëpa böi shushtétke ie'pa tö e' wëne kiè dömittsa. Eta Matías kiè dettsa. Es ie' atë Jesús ttekölpa tsá e' kiiie imalepa dökä dabom eyök ki eköl (11) e'pa ta.

2

Wiköl Batse'r de Jesús mik erblökwakpa ki

¹ Mik Pentecostés kéwö* de, eta Jesús mik erblökwakpa kos tso' dapaule ek tsini éme.

² E' bet ta ká jaì a ì blane taië wes siwa' darèrèè es, e' blane u shu kos a wé ie'pa tso' ee.

³ Eta ie'pa tö isué tö idebitu taië ku'ie bö' wörkua suë, e' ane ie'pa ulitane ki et et. ⁴ Eta ie'pa a Wiköl Batse'r iënewa ta eköl eköl ttémi ká bánet wakpa ttö wa kuä'ki kuä'ki wes Wiköl Batse'r tö ie'pa ké ttök es.

⁵ E' kéwö ska' ta judiowak tö Skököl dalöieta' datse ká ulitane ki, esepa tso' taië Jerusalén. ⁶ Mik ie'pa tö Jesús mik erblökwakpa aláneka taië e' ttsé, eta ie'pa e' dapa'wéka ikí ttsök bua'ie. Ie'pa tö ittse eköl eköl iwákpa ttö wa kuä'ki kuä'ki es. E' kuëki ie'pa tkinewa taië. ⁷ Ie'pa wökranewa ta ichéraitö ñi a:

—¿A'ka ie'pa kë dör Galilea wakpa tso' ttök? ⁸ ¿Wes se' ulitane tso' ittök tö ie'pa ttöke se' ulitane ttö kuä'ki

kuä'ki wa? ⁹ Ie se' shua se' tso' datse Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto, Asia, ¹⁰ Frigia, Panfilia, Egipto ena ká tso' Libia atë tsinet Cirene kke. Nies pë' datse Roma serke ie esepa tso' ie. ¹¹ Se' welepa dör judiowak chökle. Welepa kë dör es, esepa e' yö'bak judiowakie. Nies se' tso' ie datse Creta ena Arabia. Erë ì kos kaneq' Skököl tö buaë e' chök ie'pa tso' e' ane buaë se' éna se' wákpa ttö kuä'ki kuä'ki e' wa.

¹² E' kuëki ie'pa ulitane wökrarulune taië ikittsök. Ie'pa wöa ká chowa. Ie'pa ñi chakérak:

—Íyi ikké, ¿ima e' wà kiane chè?

¹³ Erë welepa tö Jesús mik erblökwakpa wayué sulu ta ichéraitö:

—Ie'pa tteke blo' tö.

Pedro tö ttè pake

¹⁴ Eta Pedro e' duéka shkë'ka Jesús ttekölpa tsá malepa dökä dabom eyök ki eköl (11), e'pa ta. Ie' tö iché sulitane a aneule: “A yamipa judiowak, ñies a' ulitane serke Jerusalén. Íyi ikké e' wà pakekeyö a' a. Ye' ttö ttsö buaë a' tö. ¹⁵ Sa' kë tteku' blo' tö wes a' tö ibikeitsè es. Erpa diwö de sulitu (9) bla'mi, diwö ikké kë yi e' ttöta'ka blo' wa. ¹⁶ Erë ì tköke sa' ta, e' dör wes Skököl tteköl kiè Joel, e'

* **2:1** Pentecostés kéwö: Pentecostés wà kiane chè Ká Dabom Skeyök kéwö. Judiowak tö Ie'pa Yëpa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'wé one, e' ki ká de dabom skeyök, eta kawö skä tkö'wéke ie'pa tö e' kiekerakitö Pentecostés. Nies e' kéwö kiéraitö Iyiwö Shtök Kéwö. Kawö e' dör wëstela choie Skököl a iyiwö kite e' ki. Éxodo 23.16 saú.

tö iyë'atbak es. Ie' tö iyë'at i' es:

17 'Skëköl tö ichè tö mik ká i' erkewatke, etá ye' tö ye' Wiköl patkeraë sulitane kî.

E' kuekî a' ala'r, wëpa ena alakölpa, ekkëpa kôs ttöraë wës ye' ttekölpa es.

A duladulapa a ilè kkayërdaë kabsueie ie'pa kë ku' kapökwa e' dalewa.

Ñies a' këkëpa a ilè kkayërdaë kabsuë a.

18 Ñies e' këwö ska' ta ye' Wiköl patkeraëyö ye' kanè mésopa kî, wëpa ena alakölpa.

Es ie'pa tö ye' ttè pakerane imalepa a.

19 Ká jaì a ye' tö íyi tajë suluë kkacheraë, kë suule a' wá ese.

Ká i' kî ñies íyi kkacheraëyö as a' isaù:

s'pë suëraë a' tö, bö' suëraë a' tö, shkľë tajë suëraë a' tö ñies.

20 Diwö tterdawa. Si'wö iardawa batsé wës s'pë es. E' kôs tköraë kam Skëköl këwö dö e' yökî.

Kawö e' dör buaë shütë, e' olo ta' tajë.

21 E' këwö ska' ta yi kôs tö e' tsatkè kié Skëköl a, esepa ulitane tsatkërdaë.' † Es Joel tö iyë'at.

22 "A Israel aleripa, ye' ttö ttsö. A' wá ijcher tö mik Jesús Nazaret wak sene' ká i' kî, etá ì kë or yi a ese wéitö tajë se' shua Skëköl batamik kkayënoie. Es Skëköl tö se' a

ikkaché tö ie' tö ipatkë'. 23 Erë Jesús menetsa a' a klö'wëwa wës Skëköl tö isuletë'atbak kuaë es, ñies wës ie' kî ikiane es. A' tö wëpa sulusipa ké ie' ttökwa wötëulewa krus mik. 24 Ie' weine siarë ie' kötëwa, erë Skëköl tö ie' shkeo'kane. Dëwa kë a ie' wöklöne yës. 25 E' kuekî ká iaiaë blu' David ut Skëköl ta ima Jesús ttömi e' yë'itö i' es:

'Ye' wá ijcher tö kekraë be' tso' ye' ta.

Be' tso' ye' ta ye' ulà bua'kka ye' kîmuk, e' kuekî kë ì a ye' orpa wës.

26-27 E' kuekî ye' ttsë'r buaë, ye' ttsö kaneë.

Be' kë tö ye' mepaat pö a, e' kuekî ye' enuraë iwà panuk bërë.

Ye' dör be' kanè méso batse'r e',

e' kuekî be' kë tö imepaat as ye' nurwa.

28 Be' tö sene michoë ñalé e' kkayë' ye' a.

Ye' tso' be' wörki, e' kuekî be' tö ye' ttsë'wëraë buaë. ‡

Es David tö iyë'at.

29 "A yamipa, ye' tö icheke a' a yësyësë. Se' blú këkë David bak ká iaiaë, e' du'wabak ta inú wötënewa. Ie' pö tso'ia dö ikkë ta íë.

30 Erë David bak Skëköl ttekölie. E' kuekî ie' wá ijcher tö Skëköl kablë' ie' a iwák ttö wa ttè i' wa: 'Ye' tö be' aleri tkeraka eköl blu'ie wës be' es.'

31 E' jcher David wá, e' kuekî ie' tö Cristo shkenekane e' yë'. Ie' tö iyë' tö inú kë atuk pö a, kë inurpawa. 32 Es iwà tka.

Skëköl tō Jesús shkeo'kane, e' sué sa' ulitane tō sa' wákpa wöbla wa. ³³ Skëköl tō ie' tsémikā tā itkékaitō iulā bua'kka dalōiërta' tajë. Ie' Yë tō iWiköl mé ie' a wës ikablë' imuk es. E' ukuöki tā ie' tō iWiköl Batse'r patké sa' ki. E' sué a' tō, e' ttsé a' tō eniā. ³⁴ Erë David kë mine'ka ká jai a wës Jesús es. Ie' wák tō iyë'at:

'Skëköl tō ichè ye' Këköl a:
Be' e' tköka ye' ulā bua'kka,
³⁵ e' dalewa ye' tō be' bolökpa
merarö be' klö dikia.'S
Es David tō iyë'.

³⁶ "A Israel aleripa ulitane. Ijchenú buaë a' wā tō ye' tso' Jesús chök. E' kötwa a' tō wötëulewā krus mik, erë e' wák tkéka Skëköl tō se' wökirie ñies se' blüie."

³⁷ Mik ie'pa tō ttè e' ttsé, eta ie'pa erianeka tajë. Ie'pa tō Pedro ena imalepa a ichaké:

—A yamipa, ¿wës sa' e' ùmi?

³⁸ Ie' tō iüté:

—A' er mane'ú Skëköl a tā a' e' wöskuöököl eköl Jesu-cristo ttō wa as a' nuì olo'yar a' ki. A' tō iwé es, e' tā Skëköl tō iWiköl Batse'r meraë a' a. ³⁹ Kablë e' dör a' a ena a' aleripa ulitane a ena sulitane serke ká kamië, esepa a ñies. Kablë e' dör wépa kos kieke Këké dör Se' Këköl e' tō esepa a.

⁴⁰ Es ttè e' wa ena ttè skà tajë wa Pedro tō iché iarak darërëë, ipatté tajë tā ichéitō iarak:

—A' e' tsatkö ì tköraë pë' suslusipa tā e' yöki.

⁴¹ Es wépa tō ì ché Pedro tō, e' klö'wé, e'pa wöskuérakitō. E' diwö Skëképa Jesús icha erule e' kí iëne taië dōka mil mañayök ulatök (3000). ⁴² Eta ie'pa e' ché ttè wa Jesús ttekölpa tsá e'pa tō s'wöbla'weke, e' ttsök këkraë er bua' wa. Ñies ie'pa e' ché ñi kimuk ì tso' ie'pa wā e' wa. Ñies këkraë ie'pa e' dapa'uke pan ñuk Jesús kötewā e' kēwö tkö'woie. Ñies ie'pa e' ché ttök S'yé tā.

Wës Jesús mik erblökwakpa tsá e'pa ser

⁴³ Eta ì kë or yi a ese weke tajë Jesús ttekölpa tsá e'pa tō Skëköl batamik. E' tō pë' ulitane wökrawé tajë. ⁴⁴ Wépa erblé Jesús mik e'pa kos serke wës wák eköl ë es. Ì tso' ie'pa wā ese kakkemkerakitō ñi a. ⁴⁵ Es íyi tso' ie'pa wā, ká ö ilè skā, ese watueke ie'pa tō tā iské blatekerakitō imalepa kimè kiane esepa a. ⁴⁶ Diwö bit tā ie'pa ulitane e' dapa'ukerak Skëköl wé a. Ñies u a u a ie'pa chköke ñita er bua' wa ttsë'rdak buaë. Jesús kötewā e' kēwö tkö'weke pan ñè wa ñita. ⁴⁷ Skëköl kikekeka ie'pa tō. Sulitane wa ie'pa wër buaë. Ká bit ekkë Skëköl tō s'tsatkeke tajë, e' kuëki ie'pa kí daparke tajë.

3

Pedro tō s'kraulewā eköl e' bua'wéne

¹ Ká et tsáli diwö de mañat tā Pedro ena Juan míyal ttök Skëköl tā iwé a. Diwö e' dör

ttoie ie' ta. ² Etā eē wēm tkēr eköl künē' klō kraulewā. E' datse iyamipa wā itkekeser kekraē Skököl wé wékkö kiē Wékkö Buaala e' a as inuköl kak kiōitō sulitanē dōkewā eē esepa a. ³ Mik ie' tō Pedro ena Juan dōkewātke e' sué, etā inuköl kak kiēitō ie'pa a. ⁴ Etā ie'pa tō ie' suéwā krereē iwō kī tā Pedro tō iché ia:

—Sa' saú.

⁵ Etā ie' tō ie'pa sué ta ibikeitséitō tō ilē kakmekeitō ye' a. ⁶ Erē Pedro tō iché ia:

—Kē ye' wā inuköl tā'. Kē ye' wā oro tā'. Erē ì tso' ye' wā e' mekeyō be' a. Jesucristo Nazaret wak e' ttō wa, be' e' kōkā tā be' shkō.

⁷ Etā Pedro tō iklö'wéwā iulā bua'kka tā ibatséka. E' wōshā tā iklö a idiché iēne ⁸ tā itunekā e' duékaie tā ishkēmi wi'kē io'kē. E' ukuōki tā imiwa Skököl wé a Pedro ena Juan tā iwák klō wa. Ie' turkeka, es Skököl kīkekaramiitō. ⁹ Etā pē' tso' kōs e'pa tō isué tō ishkōrami tā Skököl kīkekaramiitō. ¹⁰ Ie'pa tō ie' suéwā tō ie' dör wēm e' tkōke inuköl kak kiök Skököl wé wékkö kiē Wékkö Buaala e' a e'. E' tō ie'pa tkiwéwā taiē. Ie'pa wōkranewā iweblök.

Pedro tō s'patté Skököl wé a

¹¹ Skököl wé e' ùle kiē Salomón ùle, eē wēm buanene e' tso'ia Pedro ena Juan paklö'uk. E' dalewa pē' kōs datse tuneule wé ie'pa tso' eē tā ie'pa tkinewā taiē isauk. ¹² Mik e' sué Pedro tō, etā ie' tō ie'pa a iché: “A Israel aleripa ¿ì kueki a' tkirke? ¿Ì kueki a' tso' sa' sauk krereē wēsua

sa' wák tō wēm i' bua'wéne shkōwéne sa' wák diché wa ö sa' serke yēsyesē Skököl a e' kueki? ¹³ Erē Skököl dör Abraham, Isaac, Jacob ena se' yēpa malepa bak ká iaiaē, e'pa Kököl, e' tō ie' kanē méso kiē Jesús, e' kīkéka íyi ulitane tsata, e' dör yi me'ttsa ttèwā a' tō e'. Ie' watē'ttsa a' tō Pilato wörki erē e' tō ibikeitsbak iökshka. ¹⁴ Jesús dör batse'r ena yēsyesē warmā a' tō iki' tō e' yōttsa. Erē e' skéie a' tō pē' suluē e' yōktsa ka'. ¹⁵ Es sene mukwak e' kōtwā a' tō, erē ishkeo'kane Skököl tō. E' kōs su' sa' tō sa' wōbla wa. ¹⁶ Wēm i' kraulewā e' suule a' wā buaē. Ie' diché iēnene sa' erblöke Jesús mik e' wa. Jesús mik erblē, e' tō wēm i' bua'wéne buaē a' wörki.

¹⁷ “A yamipa, ye' wā ijcher tō mik a' ena a' wōkirpa tō Jesús kōtwā, etā a' kē wā ijcher mokī tō ì wamblök a' tso'. ¹⁸ Erē ì yē'atbak Skököl tō ittekölpa ulitane kkō wa tō wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' kawōtā ttèwā es, e' wawé Skököl tō es. ¹⁹ E' kueki ì sulu watōttsa. A' er mane'ú Skököl a as a' nuì olo'yōitō a' kī. ²⁰ Etā es ie' tō a' er pablēraē tā Jesús pairi'bitūitō idi' wa s'blúie e' patkeraneitō se' a. ²¹ Erē i' tā ie' kawōtā senuk ká jai a dō mik Skököl tō ì kōs yuēne buaē wes kenet es etā. Es Skököl tō iyē'bak ká iaiaē ittekölpa batse'r e'pa wa. ²² Moisés tō Jesús yē' se' yēpa bak ká iaiaē, e'pa a i' es: ‘A shūa Skököl tō itteköl kerakā eköl wes ye' es. E' ttō

kos dalöiö a' tō. ²³ Wépa kē wā ie' ttō dalöiēne, esepa ulitane skerattsā se' wakpa yōkī bānet, ie'pa erdawa seraa.* Es Moisés tō iyē'at.

²⁴ “Es ñies Samuel ena Skëköl ttekölpa malepa dē'bitu ie' itōkī, e'pa kos tō ì tkōke kawō ikkē tā, e' yē'atbak.

²⁵ Ì uk Skëköl kablē' ká iaiaē ittekölpa wa, e' wà dōraē se' ulà a. Ñies ttē me'atbakitō se' yēpa bak ká iaiaē e'pa a, e' wà dōraē se' ulà a. Ie' tō iyē'atbak Abraham a' i' es: ‘Be' aleripa batamik ye' er buaē chōraē ká ulitane wakpa a.’

²⁶ E' kuēkī mik ie' tō ilà Jesús shkē'wékane, etā ipatkéitō se' a kewe se' a er buaē choie as se' ser sulu ese olo'yösö eköl eköl.”

4

Pedro ena Juan e' tsatké judiowak wōkirpa wōrkī

¹ Etā Pedro ena Juan tso'ia s'pattök, e' shūa sacerdotepa bitëshka Skëköl wé shkëkipa wōkir tā ena saduceowakpa tā. ² Pedro ena Juan tso' s'wōbla'uk tō Jesús kōtēwā e' shkenekane. E' wa iwà kkachéitō tō s'duowā e'pa shkerdakane. E' tō sacerdotepa ena ie'pa malepa uluwéka tajē. ³ Ie'pa tō Pedro ena Juan klō'wéwā. Ká detke tsālī, e' kuēkī iméarakitō s'wōto wé a dō bule es. ⁴ Erē wépa tso' Pedro ttō tsök, e'pa shūa tajē ie'pa tō Jesús ttē buaē klō'wé. Es Jesús mik erblōkwakpa wēpa ē esepa

deka mil skeyök e' ulatök (5000).

⁵ Bule es tā judiowak wōkirpa ena ikueblupa ena s'wōbla'uk ttē dalöiēno wa wakpa e' dapa'wéka Jerusalén. ⁶ Ñies sacerdote kibi kiē Anás e' tso'. Ñies Caifás, Juan, Alejandro ena imalepa dör sacerdote kibi e' ditséwō e'pa kos tso'. ⁷ Ie'pa tō Pedro ena Juan tsuk patké tā iduésarak ie'pa wōrkī tā iwà chakerakitō:

—¿Yi diché wa, yi ttō wa wēm klō kraulewā e' bua'wēne a' tō?

⁸ Etā Pedro a Wiköl Batse'r iēnewā tajē tā iütéitō:

—A s'wōkirpa, a s'kuēblupa.

⁹ Sa' tō s'kirirke e' kime' er bua' wa, e' chaké a' tō sa' a. A' kī ikiane jchenuk tō weş ibuanene. ¹⁰ I'ñe tā sa' tō ichè a' wōrkī, ñies Israel aleripa ulitane e'pa wōrkī tō wēm i' buanene sulitane wōrkī Jesucristo Nazaret wak e' ttō wa. E' wák kōtwā a' tō krus mik erē Skëköl tō ishkeo'kane. ¹¹ Skëköl yëkkuō kī itso' kitule: “Ák watē'ttsa u yuökwakpa tō, e' yōnene ák bua'buaiē.”* Ák e' dör Jesucristo chē. ¹² Ie' dör S'tsatkōkwak. Skëköl kē wā yi skà patkéule ká i' kī s'tsatkoie. E' kuēkī Jesucristo eköl ē wa s'tsatkërmi.

¹³ Mik iwōkirpa tō isué tō Pedro ena Juan dör skle siarla, kē wōblaule yëkkuō wa erē ittōke buaē kē suane, etā ie'pa tkinewā. Ie'pa éna iānewā tō ie'pa bak shkök

* 3:23 Deuteronomio 18.15,18-19 * 4:11 Salmo 118.22

Jesús ta ittökatapaie. ¹⁴ Wëm buanene e' dur Pedro ena Juan ta, e' kueki ie'pa kë a iyënuk tö e' dör kache. ¹⁵ Eta ipatkémirakitö urki ta ie'pa atë ileritsök. ¹⁶ Ie'pa iché ñi a:

—¿Wes sö wëpa i' wëmi? Kos Jerusalén wakpa wa ijcher tö i kë or yi a ese wë ie'pa tö etk. E' kë yënuk se' a tö e' dör kache. ¹⁷ Erë ipauñusö as i'tami Jesús tté i' kë paköia ie'pa tö yi a, es kë itté bunukka ká wa'ñe.

¹⁸ Eta ikiérakitö ta iché iarak:

—Kë a' kawö ta'ia Jesús tté pakök yi a. Ñies a' kë kawö ta'ia yi wöbla'uk tté e' wa.

¹⁹ Erë Pedro ena Juan tö iitúterak:

—A' wákpa tö ibikeitsö tö Skököl wöa yi ttö dalöie dör buaë sa' a, a' ttö ö ie' ttö. ²⁰ Erë i' su' sa' tö ena i' ttsé' sa' tö, e' pakeraë sa' tö këkraë sulitane a.

²¹ Eta iwökirpa tö ie'pa kí pauñé darërëë ta iémirakitö. Wëm kraulewa buanene e' kueki pë' kos tso' Skököl kikökka. E' kueki iwökirpa kë ulá dë'wa Pedro ena Juan we'ikök. ²² Wëm buanene Skököl diché wa e' ki duas tso' dabom tkëyök (40) kíta.

Jesús mik erblökwakpa tö ikié Skököl a

²³ Eta Pedro ena Juan émirakitö ta imiyal wé imalepa tso' ee. I' kos yë' sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa e'pa tö e' pakérakitö imalepa a seraa. ²⁴ Mik e' ttsé ie'pa tö, eta ie'pa

ulitane kköché ñita Skököl a i' es: “A Skököl, ká jai ena ká i' ena dayë ena i' kos tso' iki, e' yö' be' tö. ²⁵ Ká iaiaë be' tö sa' këkëpa David dör be' kanè méso, e' ka' ttök Wiköl Batse'r wa. Ie' tö iyë' i' es:

‘¿Iök ká malepa wakpa uluneka taië troka taië Skököl kí?

¿Iök ie'pa ileritseke ñippök ie' ta? Kë e' wamblënuk ie'pa a.

²⁶ Ká wökirpa ena blu'pa e'pa ulitane ñippakka ie' ta.

Ie'pa ileritseke ñippök ie' ta ena wé pairi'bituitö idi' wa s'blúie e' ta.’†

Es David tö iyë'.

²⁷ “Ttè e' dör mokië. Iwà sué sa' tö tö s'wökirpa kië Herodes ena Poncio Pilato, e'pa ñi dapa'wéka ká i' a Israel aleripa ta ena pë' kë dör Israel aleripa esepa ta ñita Jesús we'ikök. Ie' dör be' kanè méso batse'r pairi'bitü be' tö idi' wa s'blúie e'. ²⁸ Es i' kos wé ie'pa tö ie' ta e' wé ie'pa tö wes be' tö isuletë'atbak es. ²⁹ A Skököl, e' kueki ie'pa tso' sa' pauñuk darërëë, e' ttsó. Sa' dör be' kanè mésopa e'pa a diché kí mú Jesús tté pakoie kë suane. ³⁰ Be' diché kkachö. S'kirirke bua'üne, i' kë or yi a ese ú iwà kkachoie, ñies íyi ese ú taië Jesús dör be' kanè méso batse'r e' ttö wa.”

³¹ Mik ie'pa tö ikié one, eta wé ie'pa tso' e' ké wötí'ne. Eta ie'pa ulitane a Wiköl Batse'r iënewa ta ie'pa tö Skököl tté paké kë suane.

Jesús mik erblökwakpa ñi kimé

³² Jesús mik erblökwakpa dör tajë. Ie'pa kabikeitsöke ñikkëë, ulitane er ttsè'r ñittsëë. Kë yi tö icheku' tö ie'pa iyi e' dör ie'pa ë icha, e' skéie e' dör ie'pa icha ñikkëë. ³³ Jesús ttekölpa tsá e'pa tö Jesús shkenekane, e' tté kí pakeke diché tajë wa. Skéköl tö ie'pa kos kimeke tajë. ³⁴⁻³⁵ Yi wa ká tso' ö ilè skà tso'rak iwá, ese watuëkerakitö ta iské mekerakitö Jesús ttekölpa tsá e'pa a blatè wépa dör siarë esepa a wes e'pa kiane kimè eköl eköl es. E' kuekí kë yi weirku' siarë ie'pa shua. ³⁶ Ie'pa shua wëm tso' eköl dör Leví aleri datse ká kiè Chipre, e' kiè José. Jesús ttekölpa tsá tö ikiè méka Bernabé (e' kiane yëno s'pablökwak). ³⁷ Wëm e' wa ká tso'. E' watuëitö ta iské méitö Jesús ttekölpa tsá a as ie'pa tö s'siarëpa kimù iwa.

5

Ì sulu wamblé Ananías ena Safira e'pa tö e' pake

¹ Erë wëm bak eköl kiè Ananías, e' tayë kiè Safira. E'pa tö ká watuéttsa. ² Eta wëm e' tö iká ské tsá yéttsa iwákpa a ta iëyök méitö Jesús ttekölpa tsá a wes ká ské seraa es. E' jcher ilaköl wa seraa. ³ Eta Pedro tö iché ie' a:

—A Ananías, ¿iök be' e' mettsa Satanás a kitö'wè ta be' kéitö kachök Wiköl Batse'r a? Ká watuëbö e' ské kak tséatbö. ⁴ Kam be' tö iwataüttsa eta be' icha idir.

Ta be' tö iwatuéttsa, eta iské dör be' icha. ¿iök be' ibikeitsé wamblé es? Be' kë kayëne s'ditsö a. Be' kaché Skéköl a.

⁵ Mik e' ttsé Ananías tö eta ianewa duowaie. Eta ie'pa kos wa ijchenewa, e'pa suane tajë. ⁶ Eta duladulapa welepa debitu ta inu patrëwarakitö tsémi blëwa.

⁷ Hora tka mañat e' ulatök, eta Ananías tayë dewa Pedro ska'. Wes iwëm de e' kë jcher ie' wa. ⁸ Ta Pedro tö ie' a ichaké:

—Ichö ña. ¿Mokí a' tö ká watuë kos a' tö iché ekké?

Safira tö iüté:

—Tö, ekké je'.

⁹ Pedro tö iché ia: ¿iök a' tö kawö mé ñi a Skéköl Wiköl wötsiriuk? Wépa wa be' wëm nu mí blëwa, se e' wakpa doyalne ta irö ie'pa wa be' nu michoë blëwa ñies.

¹⁰ E' bet ta Safira anewa ta iduowa Pedro klö ska'. Mik duladulapa dewa ta Safira nu tër ta ie'pa wa inu mítser blëwa iwëm o'mik. ¹¹ Eta Skékëpa Jesús icha erule ulitane ena sulitane wa ijchenewa, e'pa suanerak tajë.

Ì kë or yi a ese wé tajë Jesús ttekölpa tsá tö

¹² Jesús ttekölpa tsá e'pa tö i kë or yi a, ese weke tajë pë' shua iwà kkachöie. Jesús mik erblökwakpa ulitane e' dapa'uke Salomón ùle a. ¹³ Pë' èltëpa tö ie'pa dalöieta' erë kë diché dè'ka e' tiukwa ie'pa shua. ¹⁴ Erë wépa erblé Jesús mik, wépa ena alakölpa, esepa kí iërkerak tajë këkraë.

15 Pè' tō s'kirirke tsémirak katà shuélur ñalā kkōmik as Pedro tkō tā ilo mú ar esepa wēle kī as ibuarne. 16 Ñies ká tso' kōs Jerusalén pamik, e' wakpa de tajē s'kirirke wēttsē. Ñies wimblupa sulusi s'tteke esepa wēttsē. Etā e'pa ulitane buanene sēraa.

Jesús ttekōlpa tsá wötēnewa s'wōto wé a

17 Etā sacerdote kibi ena iklépa kiè saduceowakpa, e'pa ukyēneka tajē Jesús ttekōlpa tsá e'pa kī. 18 E' kuēkī iklō'wéwarakitō wötēwa s'wōto wé a. 19 Erē nañewe tā Skëköl biyöchökwak eköl tō s'wōto wékkō ppée tā iyéttsarak tā iché ia: 20 "A' yúne Skëköl wé a. Eē a' e' duōka sene pa'alī Jesús tā, e' tté pakök sulitane a." 21 Bule es bla'mi tā idewarak Skëköl wé a tā iē' kēkarak s'wōbla'uk wēs ie'pa a iyēne es.

Etā sacerdote kibi ena iklépa tō Israel aleripa wōkirpa ulitane kiéttsa e' dapa'ukka ie'pa tā. Etā Jesús ttekōlpa tsá e'pa tsuk patkérakitō. 22 Erē mik ishkekīpa demirak s'wōto wé a, etā kē iwā ikunerak. Tā idebiturak ibiyō mukne 23 tā ichéraitō:

—Sa' tō s'wōto wékkō kué wötēule buaē. Ñies shkēkīpa tso'rak iwékkō kkō'nuk. Erē mik sa' tō iwékkō ppée, etā kē sa' wā yi kune eē.

24 Mik Skëköl wé shkēkīpa wōkir ena sacerdote wōkir kibīpa, e'pa tō ttē e' ttsé etā ie'pa éna ká chowa tā iñi chakérak: "¿Wēs iwā

döttsami?" 25 E' ukuōkī tā bet eköl de ibiyō muk tā iché iarak:

—Wēpa wötē'wa a' tō s'wōto wé a, e'pa tso'ne Skëköl wé a s'wōbla'uk.

26 Etā shkēkīpa wōkir miā iyulök ishkekīpa tā. Iklō'wéwarak erē ie'pa suane dö' pē' tō s'tè ák wa, e' kuēkī ie'pa kē wā iweineia. 27 Mik ideminerak etā itsémirakitō judiowak wōkirpa wōrkī. Etā sacerdote kibi tō iché ie'pa a:

28 —Sa' tō a' a iyē' etkēme tō wēm e' tté kē pakar yēs. Etā ¿i wamblé a' tō? A' tō Jerusalén wakpa ulitane wōbla'weke ttē e' wa. Ñies a' tso' ichök tō wēm e' kōtēwa, e' nuī tkēnewa sa' mik.

29 Erē Pedro ena Jesús ttekōlpa tsá malepa tō iūtérak:

—Sa' kawōta Skëköl ttō dalöiök s'ditsō ttō tsata. 30 A' tō Jesús ttökwa ka' wötēulewa krus mik. Erē se' wakpa bak iaiaē e' Këköl e' wák tō Jesús shkēo'kane. 31 Skëköl tō ibatsékami e' ska' tkésēr iulà bua'kka s'wōkirie ena s'tsatkōkwakie as Israel aleripa er mane'ù tā ie'pa kī ie'pa nuī olo'yarmi. 32 Íyi ikkē kōs su' sa' tō e' pakök sa' tso' a' a. Ñies Wiköl Batse'r mēne wēpa tō Skëköl ttō dalöieke esepa a, e' tso' a' a ipakök.

33 Mik ie'pa tō e' ttsé etā ie'pa uluneka tajē Jesús ttekōlpa tsá e'pa kī. Ie'pa éna ittakulur. 34 Erē ie'pa shūa wēm tso' eköl e' dōr fariseowak kiè Gamaliel. Ie' dōr s'wōbla'uk ttē dalöiēno wa

wakpa ese eköl. Sulitane tö ie' dalöieke tajë. Ie' e' duéka ta iché: "Jesús klépa yölur kañikā ekuölö." Eta ie'pa tö iyélur.

³⁵ E' ukuöki ta ichéitö imalepa a:

—A yamipa Israel aleripa. A' isaú bua'ie tö ì weke a' tö wëpa wikkëpa ta. ³⁶ A' éna ianú tö barbane wëm kiè Teudas e' e' ka'ka ichök tö e' dör wëm tajë ese. Wëpa doka cien tkëyök (400) e'pa e' yué ie' klépaie. Ie' du'wā kötulewā ta iklépa pone'mi wì a dià a. Es ilone'. ³⁷ E' ukuöki ta mik s'wökirpa s'kiè shtök patkë', e' kéwö ska' ta wëm skà eköl kiè Judas Galilea wak e' e' ka'ka. Pë' welepa e' yué ie' klépaie. Erë ñies ie' kötëwā ta iklépa pone'mi seraa wì a dià a ta eë ilone'. ³⁸ E' kuëki ye' tö ichè a' a tö wëpa wì muat bërë. Kë ì sulu wamblar ie'pa ta. Ì aleritseke ie'pa tö ena ì weke ie'pa tö e' dör ttè ësë, e' ta bet ta kë ita'ia. ³⁹ Erë Skëköl ttè idir, e' ta kë a' e' alöpaka iki. A' isaú buaë dö' a' tso' ñippök Skëköl ta.

Ie'pa tö Gamaliel ttö iuté. ⁴⁰ Ie'pa tö Jesús ttekölpa tsá e'pa tsük patkéne ta ippök patkërahitö ta iché iarak: "Kë a' a kawö ta'ia Jesús tté pakök." E' ukuöki ta iémirakitö. ⁴¹ Es Jesús ttekölpa tsá e'pa e' yélur judiowak wökirpa wé a. Skëköl tö ie'pa mé weinuk Jesús tté kuëki, e' tö ie'pa ttsé'wé buaë. ⁴² Es kekraë ká bit ekkë Skëköl wé a ñies u a u a ie'pa tö s'wöbla'weke s'patteke Jesús

dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' tté buaë wa.

6

Wëpa kul shushtërahitö Jesús ttekölpa tsá kimoie

¹ E' kéwö ska' ta Jesús ttökatapa kí daparke tajë e'pa dör judiowak. Ie'pa welepa ttöke griegoie, esepa tö imalepa ttöke iwakpaie e'pa cheke suluë. Ie'pa tö icheke:

—Mik chkë blatërke kekraë, eta sa' tayëpa schö, esepa kë a imène kos imalepa ttöke judioie esepa a imène ekkë.

² E' kuëki Jesús ttekölpa tsá dabom eyök kí bül (12), e'pa tö Jesús ttökatapa ulitane kié e' dapa'uk ta ichéitörak:

—A yamipa, kë idör buaë sa' a s'wöbla'weke sa' tö Skëköl ttè wa e' kané mukat íyi watioie e' ë kuëki. ³ E' kuëki a' shua wëpa yuló kul as kanè e' ù ie'pa tö. Wëpa suule sulitane wā tö ie'pa a Wiköl Batse'r tso' tajë ena ikabikeitsö buaë, esepa shushtö ta sa' tö ie'pa mekeka kanè ñe' uk. ⁴ Eta sa' e' ché kekraë ttök Skëköl ta ena s'wöbla'uk ie' ttè wa.

⁵ E' wër buaë ie'pa ulitane wa. Ie'pa tö Esteban shushtë. E' erblé buaë Skëköl mik ñies ie' a Wiköl Batse'r tso' tajë. Ñies Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Pármenas ena Nicolás e'pa shushtë ie'pa tö. Nicolás dör Antioquia wak, e' e' yö'bak judiowakie. ⁶ Eta itsémirakitö wé Jesús ttekölpa tsá e'pa tso' eë. Eta

ie'pa ulà méka wëpa ñekkëpa kî tã ie'pa tō ikié S'yë a tō ikimú.

⁷ Es Skëköl ttë kî pakanemi taië. Ñies Jesús ttökatapa kî daparke taië Jerusalén. Ñies judiowak sacerdotepa taië tō ttë mik se' erblöke e' wà klö'wé.

Esteban klönewa

⁸ Eta Skëköl er buaë ché Esteban a taië tã diché méitō ia taië. E' wa ì kē or yi a ese wekeitō taië pë' shua iwà kkachoie tō Jesús tté dör moki. ⁹ Erë wëpa welepa tō Esteban chémi suluë. Ie'pa welepa dör judiowak ñi dapa'wo wé kiè Kanè Mésopa Auleshka Esepa Wé e' wakpa. (Ie'pa bak klöulewa kanëblök erë iyërulunëbak.) Ñies judiowak welepa tso' datse Cirene, Alejandría, Cilicia ena Asia, e'pa kos wõnarke Esteban kî. ¹⁰ Erë Wiköl Batse'r tō Esteban a ttë mé ttoie buaë, e' kuekî ie'pa kē a e' alirka ie' kî. ¹¹ E' kuekî ie'pa tō wëpa welepa patué kachök: "Sa' ittse tō Esteban tso' Moisés ena Skëköl chök suluë." ¹² E' wa ie'pa tō pë' uluwëka taië Esteban kî. Ñies judiowak kueblupa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa uluwëkarakitō Esteban kî. E' kuekî ie'pa de Esteban ska' tã iklö'wëwarakitō tsémirakitō judiowak wökirpa ska'. ¹³ Ñies wëpa yulërakitō kachöie, e'pa tō iché:

—Këkraë wëm wí tō Skëköl wé dör batse'r i' ena Moisés ttë dalöiëno e' cheke suluë.

¹⁴ Ñies sa' tō ie' ttsé ichök tō Jesús Nazaret wak e' tō Skëköl wé tskerawa ena sene me'at Moisés tō se' a e' mane'wekettsaitō.

¹⁵ Eta judiowak wökirpa kos tulur ee, e'pa tō isuë tō Esteban wö wër dalölöë wes Skëköl biyöchökwak wö wër es.

7

Esteban e' tsatké

¹ Sacerdote kibi, e' tō Esteban a ichaké:

—Ì kî be' kkatërke çe' dör moki?

² Ie' iüté: "A yamipa, a yëpa, ye' ttö ttsö. Mik se' këkëpa Abraham bak iaiaë Mesopotamia, kam imi' senuk Harán, eta ee se' Këköl olo tã taië, e' e' kkayë' ie' a.

³ Eta ichéitō ia: 'Be' ká ena be' yamipa, e' muat tã be' yúshka senuk, ká kkachekeyö be' a ee.' ⁴ Es Abraham e' yë'ttsa Caldea ate Mesopotamia ee, tã imia senuk Harán. Iyë blënewa e' ukuökî tã Skëköl tō ie' patkë' senuk ie, wé se' serke i'ñe tã ee. ⁵ Kuaë Skëköl kē wa ká i' mène ie' a yës, elkela wë'ia ë kē ie' a imène. Erë e' kēwö ska' tã ie' kē ala'r tã, erë Skëköl kablë' ie' a ttë i' wa: 'Ká i' meraëyö be' aleripa a be' blënewa e' ukuökî tã.' ⁶ Ñies Skëköl tō iché ie' a: 'Be' aleripa serdaë ká kua'kî kî wes ká kua'kî wakpa es. Eë ie'pa klördawa kanë mésoie kē patueta' ese. Iweirdarak siarë döka duas cien tkëyök (400).' ⁷ Erë Skëköl tō iché ia: 'Ká wé wakpa tō ie'pa we'ikera,

ešepa ské we'ikerayö siarë. E' ukuöki ta ie'pa e' yörattsa ká e' a as ye' dalöiorakitö ká i' ki.'⁸ Eta Skököl tö iché ia: 'A' ala'r wëpa kurke kos ešepa tottola kkuölitla töö tsir. E' ú kekraë iwà kkachoie tö ye' tö ttè me' be' a.' E' kueki mik ie' alà kiè Isaac ki ká de pàköl, eta itöttola kkuölitla téetitö tsir. Es ñies Isaac tö iwé ilà Jacob* ta. E' sù Jacob tö iwé ila'rla dabom eyök ki böl (12), e'pa ta. Ie'pa dör se' dör Israel aleripa ditséwöpa dabom eyök ki böl e' yëpa tsá.

⁹ "Erë se' yëpa tsá, e'pa ukyëne iël tsirla kiè José e' ta. E' kueki ie'pa tö iwato'ttsa ta yi tö itué e' wá imítser Egipto. Erë Skököl tso' ie' ta. ¹⁰ Ie' tö itsatké kekraë kos iweirke e' shua. Ñies kabikeitsè buaë méitö ia. Ñies ie' tö Faraón ké isaúk er bua' wa (Egipto wakpa tö iblúpa kos kiè Faraón). E' kueki Faraón tö ie' tkéka Egipto iyi kos e' wökirie ñies ie' wák u wökirie.

¹¹ "E' ukuöki ta ketba aneka Egipto ena Canaán, e' kos a. E' wakpa weine siarë. Se' yëpa tsá kè wá i kune ñanoie katanoie. ¹² Erë mik Jacob wá ijchenewa tö iyiwö tso' Egipto, eta ie' tö ila'r dör se' yëpa tsá, e'pa patkemi iyiwö taúk ee, e' dör ie'pa tsá dë'rö. ¹³ Mik ie'pa skà dë'rö eta José tö ie'pa a iché: 'ye' dör a' èl.' Es Faraón wá ijchenewa tö yi ditséwö José dör. ¹⁴ E' ukuöki ta ie' tö iyé Jacob ena iyamipa kos

tsuk patké as idöbitü Egipto. E'pa döka dabom kuryök ki skel (75). ¹⁵ Es Jacob minea senuk Egipto. Eë iblënewa. Eë ie' ala'r dör se' yëpa tsá, e'pa blërulune ñies. ¹⁶ Ie'pa nu minene Siquem wötéwa iwakpa pö a. Ká e' wato' Hamor ala'r tö Abraham a pöie.

¹⁷ "Erë Skököl kablë' Abraham a ttè i' wa: 'Be' aleripa yerattsane ye' tö Egipto.' Mik e' kéwö dökewatke, eta se' yëpa ki alöne taië. ¹⁸ E' kéwö ska' ta Egipto blú ské tkëneka, e' kè wá José pakè jcher. ¹⁹ Blu' e' tö se' yëpa kitö'wé we'iké siarë. Ie' tö ie'pa ké kësik wa ila'rla wëpa kune erpa ešepa kos watöktsa as iduölor. ²⁰ E' kéwö ska' ta Moisés kune', e' dör buaala shute. Iyé ena imi tö ikkö'né u a döka sí mañat. ²¹ E' ukuöki ta ie'pa kawöta iwatöktsa as iduöwa erë Egipto blú alà busi tö ikuéwa tsémi u a tala'wè weš iwák alà es. ²² Es Moisés yöne taië iyi jcher Egipto wakpa wá, kos e' wa. Ittö è ki ittšenewa, ñies i wekeitö e' è ki iwënewa tö ie' dör wëm taië ese.

²³ "Mik ie' ki duas de dabom tkëyök, (40) eta ibikeitséitö: 'Ye' mía ye' yamipa dör Israel aleripa e' weblök.' ²⁴ Eta ie' isué tö egiptowak eköl tso' Israel aleri eköl we'ikök. E' kueki ie' mishka itsatkök ta egiptowak ttéwaitö iskéie. ²⁵ Ie' ibikeitsé tö iyamipa Israel aleripa éna iarmi tö Skököl tö ie' patké

* 7:8 Jacob: E' kiè ñies Israel.

ie'pa tsatkök. Erë kë iwà ane ie'pa éna. ²⁶ Bule es ta ie' to Israel aleripa kué böi ñippök. Ie' kī ikiane to ie'pa mú er buarne ñi kī, e' kuëki ichéitō iarak: 'A' dör ñi yamipa. ¿Iök a' ñi we'ikö?' ²⁷ Eta eköl to iyami we'ikeke, e' to Moisés patkéumi ta ichéitō ia: '¿Yi to be' tkéka sa' wökirie sa' shulökwakie?' ²⁸ ¿Be' éna ye' ttakwa wës chki be' to egiptowak kötwa es?' ²⁹ E' ttséwa Moisés to ta itkashkar ká bánet kiè Madián ee. Ee isené wës ká kuá'kī wak es. Ee ila'rla kéka böi.

³⁰ "Ee ie' sené dö duas dabom tkëyök (40). Ká et ta Skëköl biyöchökwak eköl e' kkaché ie' a Sinaí kébata a tsinet ká sir poë wé kë yi serku' ese ska'. Ie' e' kkaché ia kal tsir wöñarke bö'ie e' shua. ³¹ Moisés wökranewa iweblök. Erë mik ie' e' skéwa isaük bua'iewa ta Skëköl ttö ttséitō, e' to iché ia: ³² 'Ye' dör be' yépa bak iaiaë kiè Abraham, Isaac ena Jacob e'pa Këköl.' Eta Moisés painéka taië suane kuëki. Ie' kë diché dë'kaia isaük. ³³ Eta Skëköl to iché ia: 'Wé be' dur, e' ké dör batse'r, e' kuëki be' klökkuö yöttsa. ³⁴ Moki ye' isué to wépa dör ye' icha tso' Egipto e'pa weirke. Ie'pa kköchöke e' ttséyö. E' kuëki ye' dë'ttsa ie'pa tsatkök. E' kuëki ittso: Ye' to be' patkerami Egipto.'

³⁵ "Israel aleripa to iyë' Moisés a: '¿Yi to be' tkéka sa' wökirie sa' shulökwakie?' Erë ie'pa to ie' waté'ttsa, erë Skëköl to patké' ie'pa wökirie ena ie'pa tsatkökwakie. E'

bak mik Skëköl biyöchökwak e' kkayé'wa ie' a kal tsitsirla shua eta. ³⁶ Es Moisés to se' yépa yé'ttsa Egipto a. Egipto ena dayë kiè Dayë Mat ee ie' to i kë or yi a ese wé taië. Ñies e' wéitō duas dabom tkëyök ekké ká sir poë wé kë yi serku' ee. ³⁷ Ie' wák to iché ie'pa a: 'Skëköl to itteköl keraka eköl a' shua wës ye' es.' ³⁸ Mik Israel aleripa tso'rak echkaie ká sir poë wé kë yi serku' ee, eta Moisés tso' ie'pa shua. Ñies Skëköl biyöchökwak tté ie' ta Sinaí kébata a. Skëköl tté to sene meke sia e' yéne ie' a ee, e' pakéne ie' to se' a.

³⁹ "Erë se' yépa kë wa ie' tté dalöiëne'. Ie'pa to ie' tté waté'ttsa. Ie'pa shkakne Egipto. ⁴⁰ E' kuëki ie'pa to iché Aarón a: 'Moisés to se' yé'ttsa Egipto a. Kë sa' wa ijcher i tka ie' ta. E' kuëki iyi diököl yuö se' a böt mañat dalöie skëkölíe as e' mi' se' wëttsuk.' ⁴¹ Es ie'pa to baka pupula diököl yué dalöie. Ta iyiwak jcherakitö mè baka diököl a idalöioie. Ie'pa to e' kéwö tkö'wé taië, baka diököl yuéakitö iwákpa ulá wa, e' dalöioie. ⁴² E' kuëki Skëköl e' skétttsa ie'pa yökí. Ie' to ie'pa méat as bëkwö dalöiorakitö ie' skéie. Es Skëköl ttekölpa to ikit iyëkkuö kī. Ie'pa to iché:

'A Israel aleripa,

mik a' sene' ká sir poë wé kë yi serku' ee duas dabom tkëyök (40) ekké,

eta a' to iyiwak jché' erë e' kë dör ye' dalöioie.

43 Wé dalöieke pë' tō skëkölïe kiè Moloc, e' diököl wéla dami a' wā.

Ñies wé dalöieke pë' tō skëkölïe kiè Refán e' diököl bëkwöie, e' dami a' wā.

E' kōs diököl yué a' wákpa tō, esepa dami a' wā dalöie.

E' kuëki ye' tō a' patkeraë kamië weinuk siarë Babilonia wi'kie.†

Es ikiteat.

44 “Es mik se' yépa bak senuk ká sir poë wé kë yi serku' ee, etā ie'pa wā datsi'kuö dami e' shukuekear Skëköl wéie. E' a' ie' bak e' kkachök ie'pa a. U e' yöne wes ie' tō Moisés ka' iyuök es, wes ie' tō ikkayë' iā es.

45 E' ukuökï tā u e' méat se' yépa bak e'pa tō ileripa a. Mik ie'pa demi Josué tā pë' kuā'ki wakpa ká klö'ukwā, etā u e' mirwarak iwā. Skëköl tō pë' kuā'ki wakpa uyéttsā ie'pa yöki. E' ukuökï ká tajë tā David tkëneka blu'ie. E' këwö ska' tā u yöne iāiāë datsi'kuö wa, e' tso'ia. 46 David wër buaë Skëköl wa tā ie' a' David tō kawö kié ie' dalöio wé yuoie Israel aleripa a. 47 Erë David alà kiè Salomón, e' tō Skëköl wé e' yué. 48 Erë Skëköl dör İyi ulitane tsatā e' kë ser u yué s'ditsö tō ese a. Es itteköl eköl tō iyë'at, e' tō ichè:

49-50 ‘Skëköl tō ichè:

Ká jai e' dör ye' e' tkoie.

ká i' dör ye' klö tkoser.

Ye' wák tō İyi kōs yö',

e' kuëki çwes a' tō u yuëmi ye' a?

çWes a' tō ká mëmi ye' a enoie?†

Es ikiteat.

51 “Erë a' kë tō Skëköl dalöieta'. A' er darërë. A' kukuöña darërëë. Këkraë Wiköl Batse'r wöklö'wë a' tō. A' dör wes a' yépa bak ká iāiāë es. 52 Ie'pa tō Skëköl ttekölpa kōs we'ik. Es ñies ittekölpa bak ichök tō yi dör Yësyësë Chökle e' datse, e'pa kötulur ie'pa tō. I'ñe tā yi dör Yësyësë Chökle ñe' detke, erë iwatuéttsā a' tō ttëwa. 53 A' ulà a' Skëköl ttë dalöiëno dë' ibiyöchökwakpa wa. Erë a' kë tō idalöie.”

Esteban ttëwā ie'pa tō

54 Mik iwökirpa tō i' pakë Esteban tō e' ttsé, etā ie'pa ulunekā iki tajë. Ie'pa kà wötëwā ulune ë kuëki. 55 Erë Esteban ki Wiköl Batse'r ki de tajë tā iwö kékā ká jai a' tā Skëköl olo tajë e' suëitö. Ñies ie' tō Jesús sué dur Skëköl ulà bua'kka. 56 Ie' tō ichè:

—İsa'ü! Ye' tso' isauk tō ká jai wëkkö àr áie. Ñies Jesús dör S'ditsö Alà e' sauk ye' tso' tō idur Skëköl ulà bua'kka.

57 Erë ie'pa e' kukuöña wötëwā as kë iwattsër. Etā iānekarak tajë tā imishkarak seraā Esteban ki. 58 Tā iyéttsarakitö Jerusalén a' mítser u'rki ee, tā ie'pa tō ie' témi ák wa ittowaie. Esteban kkatökwakpa tso' itök, e'pa datsi' me'itörak duladula kiè Saulo e' a' blë.

† 7:43 Amós 5.25-27 † 7:49-50 Isaías 66.1-2

59 Ie'pa tso' Esteban tök ák wa, e' dalewa ie' tó ikié Skéköl a i' es: "A Skékëpa Jesús, ye' wiköl tsúmi be' ska'." 60 E' ukuökí tã ie' e' tkéwã kuchë kí tã ianekã tajë: "A Skékëpa, ì sulu wamblök itso'rak, e' nuí olo'yó ie'pa kí."

Mik e' chéitö tã iduowa.

8

1 Esteban ttéwã ie'pa tó e' tó Saulo ttsë'wé buaë.

Saulo tó Jesús mik erblökwakpa we'ikémitke

E' diwö shã tã Skékëpa Jesús icha erule tso' Jerusalén e'pa we'ikémitke pë' tó. Ie'pa kôs tkayalmi dõ Judea ena Samaria. Erë Jesús ttekölpa tsá e'pa kë mineyal. 2 Wëpa wëlepa tó Skéköl dalöieke tajë, esepa tó Esteban nu bléwã tã ie' ie'itsérakitö tajë. 3 Erë Saulo tó Skékëpa Jesús icha erule e'pa we'ikémi siarë. Ie' mirwã u a u a ie'pa yöktsã kuulemi patkëmi wötewã s'wöto wé a wëpa ena alakölpa ñies.

Jesús tté pakane Samaria wakpa a

4 Erë wëpa bakyalmi Jerusalén, e'pa tó Jesús tté buaë pakémir ká wa'ñe wé imirwarak ee. 5 Es Felipe mía Samaria. Eë ie' tó wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' tté pakémi ká e' wakpa a. 6 Mik ie'pa tó ie' ttöke e' ttsé ñies ì kë or yi a ese wëkeitö, e' suérakitö etã ie'pa tó ittö kïttseke bua'iewã. 7 Es pë' a wimblupa sulusi tso', esepa bua'wéneitö tajë. Wimblupa sulusi yërulune arkekarak

tajë. Es ñies s'kraulewã tajë ena s'bachiulewã tajë, esepa buanene buaë. 8 E' kuekí ká e' wakpa kôs ttsë'ne buaë.

9 Etã ká e' a wëm tso' eköl kié Simón. Ie' kaneblë'mi iaiãë wës awá es. E' wa ie' tó Samaria wakpa kitë' tajë. Es ie' e' kkeö tó ie' dör imalepa tsãtã. 10 Ká e' wakpa ulitane, siarëpa ñies inuköl blúpa, e'pa tó ie' ttö klöo' buaë. Ie'pa tó iyë': "Skéköl kié Diché Tajë, e' e' yué Simónie."

11 Bãnet ie' tó ie'pa kitë'bitü ikanè wa. E' kuekí ie'pa tó ie' ttö iütë' buaë. 12 Erë mik Felipe tó ì blúie Skéköl tso' e' tté buaë paké ñies Jesucristo tté buaë paké, etã ie'pa tó iklö'wé tã ie' wöskuélor wëpa ena alakölpa. 13 Ñies Simón wák erblé Jesús mik tã iwöskué. Ie' michoë Felipe tã kekraë. Es ie' isué tó ì kë or yi a ese wëke Felipe tó tajë, e' tó ie' tkiwëwã.

14 Mik Jesús ttekölpa tsá tso' Jerusalén, e'pa wã ijchenewã tó Samaria wakpa tó Skéköl tté klö'wé, etã ie'pa tó Pedro ena Juan patkëmi ee. 15 Mik idemirak, etã ikiérakitö S'yë a Samaria wakpa tó iklö'wé, e'pa kí as Wiköl Batse'r dõ ie'pa kí. 16 Kam Wiköl Batse'r döbitü ie'pa ulitane kí. Ie'pa wösuule Skékëpa Jesús ttö wa, e' ë o' ie'pa tó. 17 E' kuekí Pedro ena Juan ulã mékã ie'pa kí tã Wiköl Batse'r de ie'pa kí.

18 Simón tó isué tó mik Jesús ttekölpa tsá ulã mékã ie'pa kí etã Wiköl Batse'r debitü iki. E' kuekí ie' tó inuköl watké

Pedro ena Juan a, ¹⁹ ta ie' tō iché iarak:

—A' wa diché tso' se, e' mú ye' a as yi kī ye' ulā mèka ta ese kī Wikōl Batse'r dōbitu wes a' tō iweke es.

²⁰ Pedro tō iūtē:

—Be' tō ibikeitsè tō ì kakmè Skèkōl tō e' tōrmi inukōl wa, e' kueki be' inukōl weinu kekraē be' wák ta. ²¹ Be' er kē dōr yēsyesè Skèkōl wōa, e' kueki diché i' kē menuk be' a. ²² Be' er mane'ú ì sulu wamblekebō i', e' yōki. Skèkōl a ikiō as ì bikeitsébō suluē isalema e' nuí olo'yèmiitō be' kī. ²³ Ye' tō isuē tō be' er dōr suluē kēsik ěme. E' wa be' wák kos tso' klōulewā.

²⁴ Simón tō iūtē:

—Skèkōl a ikiō as ì kos ché a' tō e' kē tkō ye' ta.

²⁵ Eta ì o' Skèkōl tō ie'pa ta e' ttè paké Pedro ena Juan tō. Nies s'pattérakitō Skèkēpa Jesús tté wa. E' ukuōki ta ie'pa míyalne Jerusalén. Ta ñala wa Samaria shua ká tso' taiē, e' wakpa a ie'pa tō Jesús tté buaē pakerami wes imir-dak es.

Felipe tō Etiopía wák ekōl wōbla'wé

²⁶ E' ukuōki ta Skèkōl biyōchōkwak ekōl tō iché Felipe a: “Be' yúshka dayē ñak kke Jerusalén ñalé wa dō Gaza.” Ñala e' tkökemi ká sir poē wé kē yi serku' e' kke. ²⁷ Eta Felipe mía ta ñala e' kī wēm kuéitō ekōl, e' dōr Etiopía wak. Ie' dōr iká wōkirpa e' ekōl. Ie' dōr alakōl tso' Etiopía blúie, e' inukōl

blök wōkir. Ie' dare Jerusalén Skèkōl dalōiök. ²⁸ Ie' mirwane ikaska' karreta kī, e' a itkēr yēkkuō kit Skèkōl ttekōl kiè Isaías tō, e' sauk.

²⁹ Eta Wikōl Batse'r tō iché Felipe a: “Be' yú, be' e' skōwa karreta se o'mik.” ³⁰ Mik Felipe e' skéwa karreta o'mik, eta ie' tō ittésè tō Etiopía wak tō Skèkōl yēkkuō kit Isaías tō, e' aritserami. Felipe tō ie' a ichaké:

—Yēkkuō se aritseke be' tō ¿e' wà ane be' éna?

³¹ Ie' tō iūtē:

—Kē yi ku' ye' wōbla'uk ta ¿wes ye' a iwà armi?

Ie' tō Felipe kié e' tkōkka ie' o'mik. ³² Ie' tō iaritserami wé ichéitō:

“Ie' dōr wes obeja urula tsèmi ttèwa es.

Wes obeja pupula kē arta' mik ikōyök tērke eta,

es ñies kē ie' wa ì yēne.

³³ Ie'pa tō ijaewé siarē ta ikichatéttsarakitō, erē ì kī ikichatēnettsa e' kē dōr moki.

Ie' ttèwarakitō as kē iseriā ká i' kī,

e' kueki kē ie' alà ate.”*

³⁴ Etiopía wak tō Felipe a ichaké:

—Be' we'ikèyō, ichō ña, ¿yi cheke Skèkōl ttekōl Isaías tō ttè i' wa? ¿Ie' wák e' chōke o o'ka chekeitō?

³⁵ Eta ttè aritsétkeitō, e' wa Felipe tō ie' a Jesús tté buaē pakémi. ³⁶⁻³⁷ Es ittōramirak ñala wa ta ee di' kuérakitō. Eta Etiopía wak tō iché Felipe a:

* 8:33 Isaías 53.7-8

—Íe di' tso'. ¿Ì kuekì be' kě
tò ye' wöskuè?†

³⁸ Età Etiopía wak tò iché
karreta ñakökwaq a tò karreta
wöklö'úwa. Tà ie'pa e' éwa ta
imíyal bölè di' a. Ee Felipe tò
Etiopía wak wöskuée. ³⁹ Mik
ie' yélune di' a età Skèköl
Wiköl tò Felipe batsékami bet
ká bánet a, Etiopía wak kě wa
isüneiä yës, erè imía ttsè'ne
buaë kaneë. ⁴⁰ Età Felipe tò
isué tò ie' demi dur ká kiè
Azoto ee. Età ie' mía Jesús tté
buaë pakök ká tso' ñalā kì ese
wakpa a dōmi Cesarea.

9

Saulo er mane'wé Jesús a

¹⁻² E' dalewa Saulo tso'ia
Skèkèpa ttökatapa pauñuk
ttèwa. E' kuekì ie' mía
sacerdote kibi ska' yëkkuö
kiök shkowaie judiowak ñi
dapa'wo wé tso' Damasco ee.
Yëkkuö e' kì kawö mène ia
s'tso' ttè kiè Jesús dör Ñalā
Pa'alì e' dikia esepa yulök
klö'wowa tsèmi Jerusalén, kě
tkine tò alakölpa ö wèpa idir.
³ Erè mik Saulo dökemitke
tsinet Damasco e' bet ib-
itëshka ká jai a bö'wöie e' olo
bune taië ipamik. ⁴ Tà ie'
anere iski. Età ttö ttséitö tò
iché ia: “A Saulo, a Saulo, ¿iök
be' tò ye' we'ikeke?”

⁵ Saulo tò ie' a ichaké: “A
Skèkèpa, ¿be' dör yi?” Età
iiüténeitö: “Ye' dör Jesús
we'ikeke be' tò e'. ⁶ Erè be'
e' kōkq. Be' yú Damasco. Ee
be' a iyërmi tò ì uk be' ké.”

⁷ Età Saulo wapiepa tkir-
ulune taië. Ie'pa tò yile ttö
ttsé, erè kě ie'pa wa yi sune.
⁸ E' ukuökì tã Saulo e' kēka
tã iwöbla shuppée, erè kě
iwawër. E' kuekì itsémirakitö
ulà iërule dö Damasco. ⁹ Ee
ie' sené ká mañat kě wöbla
wawëne, kě wa ì ñane, kě wa ì
yane yës.

¹⁰ Jesús ttökata eköl kiè
Ananías serke Damasco e'
a Skèkèpa Jesús e' kkachéwa
kabsueie tã iché ia: “¡A
Ananías!” Ie' iiüté: “A Skèkèpa
Jesús, ichö ña.”

¹¹ Skèkèpa tò iché ia: “Be'
yú ñalā kiè Yësyësé e' kì dö
Judas u a. Ee wëm tso' kiè
Saulo datse Tarso, e' yulö. Ie'
tso' ttök S'yé tã. ¹² Ie' tò isué
kabsueie tò wëm kiè Ananías
dewa ie' ska' iulā méka iki as
iwöbla wawërne, e' dör be'.”

¹³ Ie' iiüté: “A Skèkèpa Jesús,
erè ye' a iyëule taië ie'pa wa tò
wëm e' tò be' icha batse'r tso'
Jerusalén e'pa we'ikeke siarè.
¹⁴ I'ñe tã e' de íe. Sacerdotepa
wökirpa tò kawö mé ie' a as
wépa tò be' a e' tsatkè kié es-
epa kos klö'uluritö.”

¹⁵ Erè Skèkèpa Jesús tò iché
ia: “Be' yú. Ye' tò wëm e'
shukitbak as ie' tò ye' tté pakö
pè' kě dör Israel aleripa es-
epa a ena iblúpa a ñies Is-
rael aleripa a. ¹⁶ Ye' wák tò
ikkacheraë ie' a tò ie' kawöta
weinuk ye' tté kuekì.”

¹⁷ Età Ananías demi Saulo
ska' tã iulā méka iki tã iché ia:

† 8:36-37 Yëkkuö kiture ká iaiaë keweie imalepa yöki esepa kě wa 8.37 kiteka. Ttè
e' tò iché: Felipe tò ie' a iché: —Be' tò ttè i' klö'wé mokie e' tã be' wösurmi. Età wëm
tò iiüté: —Ye' tò iklö'wé tò Jesucristo dör Skèköl Alā e'.

—A yami Saulo, Skëkëpa Jesús e' kkayë'wə be' a ñala kī be' dë'bitū e' wa, e' tō ye' patkë as be' wöbla wawërne ñies as Wiköl Batse'r iërwa be' a.

¹⁸ E' bet tã ì tso' Saulo wöbla mik nima kkuö sū, e' darolone tã iwöbla wawënene. Etã ie' e' këka tã imiã tã ie' e' wöskuée. ¹⁹ E' ukuöki tã ichkéne tã idiché iënene. Etã ie' e' tsëat Jesús ttökatapa wëlepa tso' Damasco e'pa tã kã elke ulatök.

Saulo tō Jesús tté paké Damasco

²⁰ E' ukuöki tã bet Saulo tō Jesús tté pakémi judiowak a ie'pa ñi dapa'wo wé kos a. Ie'pa a ichekeitō tō Jesús dör Skëköl Alà chökle. ²¹ Wëpa kos tō ie' ttō ttsé, e'pa wökrarulune ittök tã iñi chakérak:

—¿Ie' wí kē dör wëpa tō e' tsatkë kié Jesús a tso' Jerusalén esepa we'ik siarë? ¿Kë ie' wëbi wí dë'bitū ie'pa esepa tso' ië e'pa klö'ukwã wömëttsã sacerdotepa wökirpa ulã a?

²² Erë Saulo tō Jesús tté pakéwaie kītã kītã, kē suane. Ie' tō ikkaché judiowak serke Damasco e'pa a tō mokī Jesús dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'. Ttè e' wa ie'pa siwã'blówélur ie' tō.

Saulo tkashkar judiowak yöki

²³ Kã taië ukuöki tã judiowak tté ñitã Saulo ttowã. ²⁴ Erë e' jchenewã ie' wa. Ñië nañeë ie'pa tso' ipanuk ttëwã kã wëkkö dökettsã ese ska'.

²⁵ Erë nañewe iklëpa tō ie' iëka kkö blublu a tã iïemi kã tso' kköiëule shkit kakkeë e' mik ënaëna. Es ie' tkashkar.

Saulo dene Jerusalén

²⁶ Mik ie' demi Jerusalén, etã ie' dapa'wak Jesús ttökatapa tã. Erë ie'pa kē wã iklöone tō mokī ie' erblé Jesús mik. Ie'pa suane iyöki. ²⁷ Erë Bernabé wã ie' mítser kkaché Jesús ttekölpa tsã e'pa a. Bernabé tō ipaké ie'pa a tō Saulo tō Skëkëpa Jesús sū' ñalã kī tã eë itté ie' tã. Ñies ichéitō tō Saulo kapakétke Damasco Jesús ttō wa kē suane. ²⁸ Es Saulo e' tsëat Jerusalén dami Jesús ttekölpa tsã e'pa tã. Këkraë ie' tō Skëkëpa Jesús tté pakeke kē suane. ²⁹ Ñies ie' tō itté pakeke judiowak ttöke griegoie esepa a. Erë ie'pa ñi iütëka taië ie' tã. E' kueki ie'pa tō ima'wé ttëwã. ³⁰ Mik e' jchenewã iyamipa wã, etã ie'pa wã imítser Cesarea, eë tã ipatkémi dö Tarso.

³¹ E' ukuöki tã Skëkëpa Jesús icha erule erule kos tso' Judea ena Galilea ena Samaria e'pa atene bërë, kē yi tō ie'pa we'ikëiã. Ie'pa yörike buaë Skëköl ttè dikĩa. Ñies ie'pa tō Skëköl dalöieke taië. Wiköl Batse'r tō ie'pa kimeke as iki iërdak taië këkraë.

Eneas buanene

³² Pedro shköke kã wa'ñe ie'pa kos pakök wé ie'pa tso' ese ska'. Etã ide ñies kã kié Lida s'batse'rpa serke eë e'pa pakök. ³³ Etã eë wëm eköl kuëitō kié Eneas e' kraulewã

me'r ká' kǐ e' kǐ duas de pàköl (8). ³⁴ Pedro tò iché iá:

—Jesucristo tò be' bua'wéne. Be' e' kóká tǎ be' kǎ' pashuó.

E' bet tǎ ie' e' kéka. ³⁵ E' ukuókǐ tǎ pè' tso' Lida ena Sarón, e'pa ulitane tò ie' sué. E' kuekǐ ie'pa er mane'wé Skéképa Jesús a.

Dorcás shkenekane

³⁶ E' kéwö ska' tǎ kǎ kié Jope ee alaköl serke eköl dör Jesús ttökata, e' kié Tabitá (griegoie ikié e' dör Dorcas*). Kékraë ie' bak ì buaë uk ena s'siärépa kǐmuk. ³⁷ Kǎ e' ulatök tǎ ie' kirinewǎ tǎ iduowǎ. Inú pasunetke tǎ iméka úshu kákke ese a. ³⁸ Jope até Lida o'mik wé Pedro tso' ee. Jesús ttókatapa serke Jope, e'pa wǎ ijcher tò ie' tso' Lida, e' kuekǐ ie'pa tò wépa patké bül ichök ie' a: “Be' shkó bet Jope.”

³⁹ Es ie' míǎ ie'pa tǎ. Mik idemirak, etǎ ie' tsémi u shuǎ wé Dorcas nu me'r ee. Alakölpa schö† kós iúke tajé. E'pa iénewǎ ie' pamik. Etǎ ie'pa tò paio ena datsi' yó' Dorcas tò mik ibak ttsé'ka etǎ, e' kkaché Pedro a. ⁴⁰ Etǎ Pedro tò ie'pa ké e' yökulur tǎ ie' e' tkéwǎ kuché kǐ tǎ itté S'yé tǎ. E' ukuókǐ tǎ ie' tò inú sué tǎ iché:

—A Tabitá, be' e' kóká.

Etǎ ie' wöbla shuppée. Mik Pedro suéitö etǎ ie' e' tkéser. ⁴¹ Pedro tò iklö'wéwǎ iulá a duéka. E' ukuókǐ tǎ ie' tò alakölpa schö ena s'batse'r malepa kié tǎ Tabitá

kkachéitö ie'pa a ttsé'ka. ⁴² E' jchenewǎ Jope wakpa kós wǎ tǎ ie'pa tajé erblé Skéképa Jesús mik. ⁴³ Tǎ Pedro e' tséat tajé Jope wém kié Simón e' ska'. Wém e' dör iyiwak kkuölit kanéukwak.

10

Pedro tò Jesús tté buaë paké Cornelio a

¹ Kǎ kié Cesarea ee wém serke eköl kié Cornelio, e' dör Roma ñippökwakpa eruleé kié Italiano e' capitán. ² Ie' ké dör judiowak eré ie' dör wém yésyésé Skéköl wöa. Ie' ena iyamipa ekka, e'pa tò Skéköl dalöieke tajé. Ñies ie' tò inuköl kakmeke tajé judiowak kǐmoie. Kékraë ie' ttöke Skéköl tǎ. ³ Kǎ et tsáli tǎ diwö de mañat, etǎ ie' tò isué buaë kabsueie tò Skéköl biyöchökwak eköl dewǎ wé ie' tso' ee tǎ ichéitö iá: “A Cornelio.” ⁴ Ie' tkinewǎ tǎ Skéköl biyöchökwak suéwaitö krereé tǎ ie' tò iché iá: “A kéké, ¿ì kiane be' kǐ?” Etǎ Skéköl biyöchökwak tò ie' iuté: “Be' ttöke Skéköl tǎ ena s'siärépa kǐmeke, e' wér buaë ie' wa. ⁵ E' kuekǐ yile patkömi Jope. Ee wém tso' kié Simón, kié ñies Pedro e' kiök patkö. ⁶ Ie' tso' wém eköl kié ñies Simón dör iyiwak kkuölit kanéukwak, e' ska', ie' u me'r dayé kkömik.”

⁷ Mik Skéköl biyöchökwak tté one Cornelio tǎ e' míǎ etǎ Cornelio tò ikané mésopa kié bül ena ñippökwak kiéitö eköl ñies. Ñippökwak e' tò Skéköl

* **9:36** Dorcas: S'kié e' wǎ kiane ché sulǐ. bléulewǎ kam serwane ese.

† **9:39** schö: E' dör alakölpa wém

dalöieke taië. Ie' dör Cornelio kimukwak bua'ie. ⁸ Cornelio tö ì kōs tka ie' ta e' paké ie'pa a. E' ukuökī ta ie'pa patkémiitō dō Jope.

⁹ Bule es diwō de bata a ta Cornelio kanè mēsopa damī ñala wa dōketke tsinet Jope. E' dalewa Pedro tkaka u bata kī ttök Skëköl ta. ¹⁰ Pedro dué bli wa erë ulirkeia ie' a, e' dalewa isuëitō kabsueie. ¹¹ Ie' tö isuë tö ká jaī kköbunane ta datsi' ukuö bērie suë iklöulewa ibata tkël a, e' bitewā dō iski. ¹² Datsi' ukuö e' shuā iyyiwak klōka, e' skōke ibatsi' kī ena dù dör ñá judiowak a esepa tkērki tsakjē. ¹³ Eta ie' tö ttō ttsé ta ichéitō ia: “A Pedro, be' e' kōka. Iyyiwak se ttō ta ikatō.”

¹⁴ Erë ie' tö iüté: “Au. A Skëköl, iyyiwak dör ñá ese kë kataule ye' wā yēs.” ¹⁵ Ta ttō e' tö ichéne Pedro a: “Ī batse'wétke Skëköl tö e' kë kiaria ñá.”

¹⁶ E' tka mañatökicha ta datsi' ukuö mikane ká jaī a. ¹⁷ Pedro tso'ia ibikeitsök taië ì suéyō kabsueie çima e' wà kiane chè? E' wōshaë ta wēpa patkē' Cornelio tö, e'pa tö Simón u kué ta iēter Simón ukkō a. ¹⁸ Ie'pa tö ichaké: “Çíe wēm kiè Simón kiekerakitō ñies Pedro, e' tso'?”

¹⁹ Pedro tso'ia ì suëitō kab-sueie e' bikeitsök, eta Wiköl Batse'r tö iché ia: “Ittsō. Wēpa mañal tso' be' yulök. ²⁰ Be' e' ōwa ta be' yú ie'pa ta. Kē ibikeitsar bötböt. Ye' tö ie'pa patkébitū be' tsukmi.”

²¹ Eta Pedro e' éwa ta iché ie'pa a:

—Yi yuleke a' tö, e' dör ye'. çĪ dör iwà?

²² Ie'pa iüté:

—Wēm kiè Cornelio dör Roma ñippökwakpa capitán eköl, e' tö sa' patkē' be' yulök. Ie' dör wēm yēsyesë. Skëköl dalöiekeitō taië. Judiowak ulitane kī ie' kiar taië. Skëköl biyöchökwak batse'r e' eköl tö iyè' ie' a: “Pedro kiō as ie' bitū be' u a. Ī kōs cheke ie' tö be' a, e' ttsō.”

²³ Eta Pedro tö ie'pa kiéwa weshke. Eë ie'pa kapére. Bule es ta ie' mia ie'pa ta. Ñies s'yamipa serke Jope e'pa wēlepa mia ie' wapieie. ²⁴ Bökkī es ta idemirak Cesaarea. Eë Cornelio tö iyamipa ena pē' suule iwā buaë e'pa ki' e' dapa'ukka Pedro ttō ttsök. E'pa kōs de ie' panuk. ²⁵ Mik ie' de Cornelio u a eta Cornelio dettsa ishke'uk ta ie' e' tkéwa kuchē kī ie' wōshaë idalöioie. ²⁶ Erë ie' tö iké e' duökkā ta iché ia:

—Be' e' duōka. Ye' dör s'ditsō ñies wes be' es.

²⁷ Pedro ttōramiia Cornelio ta eta idewarak weshke ta ie' isuë tö taië pē' dapanewa. ²⁸ Ie' tö iché ie'pa a:

—A' wā ijcher tö sa' judiowak kë a kawō ta' pē' kë dör judiowak esepa pakök ena shkök pē' esepa ta. Erë Skëköl tö ikkaché ye' a tö kë ye' kawō ta'ia ichök tö yile dör ñá. ²⁹ E' kuëki mik ye' kine, e' bet ta ye' bitea, kë wā ì chakine. Ye' tö a' a ichaké çioök a' tö ye' kié?

³⁰ Cornelio tö iüté:

—Tkali ikëkkë tã ye' tkër ttök Skëköl tã ye' u a wes ye' wöblar kã bit ekkë diwö de mañat etã. E' bet tã wëm eköl de dur ye' wörki, e' datsi' dör dalölöë. ³¹ E' tã ye' a iché: 'A Cornelio, be' ttöke Skëköl tã e' ttsé ie' tã. Be' tã s'siarëpa kimeke e' wër buaë ie' wa. ³² Yile patkömi Jope Simón kiè ñies Pedro, e' kiökbitu. Ie' tso' wëm skà kiè Simón dör iyiwak kkuölit kanéukwak e' u a. E' u me'r dayë kkömik.' ³³ E' bet tã ye' tã be' tsuk patké tã be' debitu er bua' wa. Es sa' ulitane e' dapa'wé ie Skëköl wöã ì chök ie' tã be' ké sa' a e' ttsök.

Pedro tã Skëköl tté buaë paké Cornelio ska'

³⁴ Etã Pedro ttémi tã ichéitö ie'pa a:

—I'ñe tã ye' éna iane tã moki sulitane dör ñies éme Skëköl a. ³⁵ E' kueki kã wa'ñe wépa tã ie' dalöieke tã isërke yësyësë esepa kiar ie' ki. ³⁶ Ie' er buarmine se' ki Jesucristo dör sulitane Këköl e' batamik, e' tté buaë pakane sa' dör Israel aleripa e'pa a. E' jcher a' wã. ³⁷ Ñies ì bak judiowak ké kos a e' jcher buaë a' wã. Juan tã iyè' tã s'kawötã e' wöskuök. E' ukuöki tã Jesús tã s'pattémi Galílea. ³⁸ Ñies a' wã ijcher buaë tã Skëköl tã iWiköl Batse'r patké Jesús Nazaret wak e' ki idiché tajë. Ie' shkë kekraë pë' ulitane shuã iyi buaë kanéuk. Ñies s'we'ikeke bë tã esepa bua'wéneitö Skëköl tso' ie' tã e' kueki. ³⁹ Ì wé ie' tã Jerusalén ena judiowak

kã malepa a, e' kos sué sa' tã. E' ukuöki tã ittëwarakitö wötëulewã krus mik. ⁴⁰ Erë e' ki kã de mañat tã Skëköl tã ishke'wékane tã ikkachéitö sa' a. ⁴¹ Ie' kë e' kkayëne sulitane a. Sa' é a ie' e' kkaché. Skëköl tã sa' shukitbak as sa' tã Jesús sa' sa' wák wöbla wa. Ie' shkënekane e' ukuöki tã sa' chké sa' di'yé ie' tã. ⁴² Ie' tã sa' patké ittë buaë pakök sulitane a ñies ichök iarak tã ie' tkéka Skëköl tã s'ttsé'ka ena s'duulewã, e'pa shulökwakie. ⁴³ Kã iaiaë Skëköl ttekölpã ulitane tã Jesús paka'atbak tã iyè'atraitö tã yi erblé ie' mik esepa nuì olordaë ie'pa ki ie' batamik.

Pë' kë dör judiowak esepa ki Wiköl Batse'r de

⁴⁴ Pedro tso'ia ipakök ie'pa a tã e' shuã Wiköl Batse'r debitu ie'pa kos tso' ie' ttö kittsök, e'pa ki. ⁴⁵⁻⁴⁶ Etã Jesús mik erblökwakpa dör judiowak dë'bitu Pedro tã e'pa tã isué tã wes Wiköl Batse'r debitu pë' kë dör judiowak, esepa ki ñies. Ie'pa tã ittésé tã ittökerak ttö kuã'ki kuã'ki wa. Ñies Skëköl kikökka itso'rak. E' tã ie'pa tkiwéwã. ⁴⁷ Etã Pedro tã iché:

—Wiköl Batse'r debitu ie'pa ki wes sa' ki itsá dë'bitu es. E' kueki kë yi a iwöklönuk tã kë ie'pa wöskuar di' a.

⁴⁸ Ie' tã ikérak e' wöskuök Jesucristo ttö wa. E' ukuöki tã ie'pa tã ie' a ikié tajë: "Be' e' tsúat sa' tã kã böt mañat."

11

Pedro tö Cornelio tté paké Jerusalén

¹ Jesús ttekölpa tsá ena s'yamipa malepa tso' Judea, e'pa tö ittsé tö pè' kē dör judiowak, ñies esepa tö Skököl tté klö'wé. ² Mik Pedro dene Jerusalén, eta Jesús mik erblökwakpa dör judiowak, esepa welepa tö ie' ché suluë.

³ Ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿lök be' dare pè' kē dör judiowak esepa pakök ena chkök ie'pa ta?

⁴ Ie' tö ì kōs tka e' paké ie'pa a seraa ta iché ia:

⁵ —Ye' bak Jope ta ye' ttöke Skököl ta, e' shua ye' tö ì sué kabsueie. Ì suéyö e' dör datsi' ukuö bérie sué klöulewa ibata tkël a. E' bitewa ká jai a dö wé ye' tso' eë. ⁶ Eta ye' tö isué bua'iewa isuoie tö ì tso' ishua. Ye' tö iyiwak klöka, iyiwak kañiru, iyiwak e' sköke ibatsi' kī ena dù, esepa sué. ⁷ Eta ye' tö ttö ttsé e' tö iché ye' a: 'A Pedro, be' e' kōka. Iyiwak se ttö ta ikatö.' ⁸ Ye' iüté: 'Au. A Skököl, ye' kē wa iyiwak dör ñá ese kataule yës.' ⁹ Ta ttö datse ká jai a, e' tö ichéne ye' a: 'Í batse'wétke Skököl tö ese kē kiaria ñá.' ¹⁰ E' tka mañatökicha ta imíkane sekka ká jai a. ¹¹ E' wōshaë ta, wēpa mañal patküle datse Cesarea ye' yulök, e'pa debitu wé ye' tkēr e' wé a. ¹² Wiköl Batse'r tö ye' a iché: 'Kē ibikeitsar bötböt. Be' yú ie'pa ta.' Ñies s'yamipa teröl i' dare ye' ta. Sa' kōs dewa Cornelio u a. ¹³ Ie' tö sa' a ipaké tö wes ie'

tö Skököl biyöchökwak sué dur eköl ie' u a. E' tö iché ia: 'Yile patkömi dö Jope eë wēm tso' kiè Simón, e' kiè ñies Pedro, e' kiöbitu. ¹⁴ Ie' tö icheraë be' a wes be' ena be' yamipa kōs e'pa tsatkēmi.' ¹⁵ Mik ye' tö Jesús tté pakémi ie'pa a, eta Wiköl Batse'r debitu ie'pa kī wes idë'bitu sa' kī kuaë es. ¹⁶ Eta ì ye' Skökēpa Jesús tö ye' a, e' ane ye' éna. Ie' tö ye' a iyë': 'Juan tö s'wōskué di' a, erë a' ierdawa Wiköl Batse'r a.' ¹⁷ Iwēnewa tö Skököl tö iWiköl mé ie'pa a wes imenebak se' a kuaë mik se' erblë' Skökēpa Jesucristo mik eta es. E' kuëkī çye' dör yi Skököl wöklö'woie?

¹⁸ Mik ì ché Pedro tö e' ttsé ie'pa tö, eta isiwā'bléwarak ta Skököl kikékarakitö. Ie'pa tö iché:

—E' wa se' wa ijcher tö pè' kē dör judiowak, esepa a ñies Skököl tö imé as ie'pa er mane'ü ie' a senoie michoë.

Skökēpa Jesús icha eruleë tso' Antioquia e' paké

¹⁹ Esteban kötwarakitö e' ukuökī ta Jesús mik erblökwakpa we'ikémitke tajë pè' tö. E' yökī ie'pa welepa tkayal. Wēlepa míyal dö Fenicia. Wēlepa míyal dö Chipre. Iskā mírak dö Antioquia. Ká ekkēpa a ie'pa tö Jesús tté buaë pakeke judiowak ë a. ²⁰ Erë Jesús mik erblökwakpa datse Chipre ena Cirene, ese welepa míyal Antioquia. Eë Skökēpa Jesús tté buaë pakéraitö pè' kē dör judiowak esepa a. ²¹ Eta Skökēpa tö ie'pa kimé tajë. E' kuëkī tajë ká e' wakpa

erblé Skëképa Jesús mik ta ier mane'wérak ie' a.

²² Mik Skëképa Jesús icha erule tso' Jerusalén, e'pa tō ttè e' ttsé, etā Bernabé patkémirakitō tkörō Antioquía. ²³ Mik ie' demi, etā ie' tō isué wés Skëköl er buaë ché ie'pa a. E' tō ie' ttsé'wé buaë. Ie' tō ie'pa kí patté as ie'pa e' tkōwā daréré kekraë ier kōs wa ie'pa erblō Skëképa mik e' a. ²⁴ Ie' dör wēm yesyēsē. Ie' a tajē Wiköl Batse'r tso'. Ie' tō Jesús bikeitseke bua'iewā. Es tajē pē' kí de erblök Skëképa mik.

²⁵ E' ukuökī ta ie' míā Tarso Saulo yulök. ²⁶ Mik ikuéitō, etā itsémi Antioquía e' ta. Ee ie' tséarak duas ek. Ie'pa e' dapa'uke Skëképa Jesús icha erule e'pa ta. Ká e' wakpa tajē wöbla'wekerakitō. Ká e' a Jesús ttōkatapa tsá kine Cristo wakpa.

²⁷ E' kēwō ska' ta Skëköl ttekōlpa welepa tso' Jerusalén míyal Antioquía. ²⁸ E'pa shūā eköl kiè Agabo, e' e' duéka ta ichéitō Wiköl Batse'r wa tō bli datse ká wa'ñe kí. E' debitū mik Claudio bak Roma wōkir kibi e' kēwō ska'. ²⁹ Etā Jesús ttōkatapa tso' Antioquía e'pa tō iché ñi a: "Mishka inuköl shtök patké se' yamipa serke Judea, e'pa kimoie kōs se' a imer ekkē." ³⁰ Es ie'pa tō iwé. Etā ipatkémirakitō Bernabé ena Saulo ulā a as ie'pa tō imū Skëképa Jesús icha wōkir kibipa tso' Judea e'pa ulā a.

12

Pedro wötéwarakitō s'wōto

wé a

¹ E' kēwō ska' ta blu' kiè Herodes, e' tō Skëképa Jesús icha welepa klō'wéwā we'iké. ² Ie' tō Santiago dör Juan èl, e' ttōkwā patké tabè wa. ³ Mik ie' isué tō e' wēr buaë judiowak wa, etā ie' tō Pedro klō'ukwā patké. E' wéitō mik judiowak tō Pan Kē Yōule Iwölōwōka Wa e' kēwō tkō'wekerakitō etā. ⁴ Mik Pedro klōnewā, etā Herodes tō iwötéwā s'wōto wé a. Ee ñippōkwakpa dōka dabom eyök kí teröl (16) e'pa tō ikkō'neke tkël tkël. E'pa mane'weke tkël tkël kukur kukur. Herodes tō ibikeitse tō kawō tkō'wekerakitō, e' ukuökī ta iyekettsaneyō shulè sulitane wōa. ⁵ E' dalewā Pedro tso' s'wōto wé a. Erē Skëképa Jesús icha erule e'pa tso' ikiök Skëköl a daréréë ie' kí kekraë.

Skëköl biyöchökwak tō Pedro yéttsā s'wōto wé a

⁶ Herodes tō Pedro yekettsā shulè, e' nañewe Pedro kapötēr ñippōkwakpa bōl shūshā moulewā tabechka kichaie bötō wa. Ñies ñippōkwakpa bōl tso' s'wōto wé ukkō kkō'nuk. ⁷ E' bet Skëköl biyöchökwak de dur ie' ska' ta bö'wō olo buneka dalölöë s'wōto wé a. Etā ikéwāitō ichane a as iti'rka ta iché ia: "¡Be' e' kōkō bet!" E' bet ta imoulewā tabechka kichaie wa e' wöyērulune. ⁸ Etā Skëköl biyöchökwak tō iché ia: "Be' datsi' iōka, be' klökkuō iōka." Ta ie' tō iwé es. Skëköl biyöchökwak ikí ché ia: "Be' paio kikkūō iōka ta be' shkō ye' itōki."

⁹ Etā Pedro mīa itōki, erē ie' kē éna iane tō ì weke Skëköl biyöchökwak tō e' dör moki. Ie' tō ibikeitsè tō ie' tso' kabsauk. ¹⁰ Etā ie'pa tkami wé ñippökwakpa iëter ukkō kkō'nuk eē. E' ukuöki tā wé ñippökwakpa skà iëter eē itkamirak ñies. Mik ie'pa demi ukkō kibi a yöule tabechka wa atē ñala kke, etā e' kköbunane er wa. Etā ie'pa deyal u'rki shkémirak ekuölö tā Skëköl biyöchökwak tō iméat eköl.

¹¹ Ekkē tā ie' éna iane tō ì suéitō e' dör moki. Ie' ibikeitsè: "Iñe tā yō isué tō moki Skëköl tō ibiyöchökwak patké ye' tsatkök Herodes ulà a ena ì kōs wamblak judiowak éna ye' ki, e' ulà a ñies."

¹² Mik ie' éna ianewa bua'iewa tā imīa María u a. María dör Juan mì. Juan kiè ñies Marcos. Eē ie'pa daparke taië ttök Skëköl tā. ¹³ Mik Pedro de dur ukkō a ie'pa chakök, etā busi eköl dör kanè méso kiè Rode e' mīa iweblök tō yi idir. ¹⁴ Mik ie' ttō ttséwa Rode tō, etā ittse'neka buaë kē deia ukkō ppöök tā itunemine weshke ichök tō Pedro de dur ukkō a. ¹⁵ Ie'pa tō iché ia:

—iBe' alineka!

Erē ie' iüté:

—Moki ye' ttöke.

Ie'pa ie' a iché:

—Au, e' kē dör ie'. E' dör Skëköl biyöchökwak patkéule ikkō'nuk e'.

¹⁶ E' dalewa Pedro tso'ia ichakök ukkō a. Mik ukkō kköpéerakitō, etā isuérakitō

tō ie' e' idir tā itkinewarak taië. ¹⁷ Erē ie' tō ikkaché ulà wa tō a' siwa'blö. E' ukuöki tā ie' tō ipaké ie'pa a tō wes Skëköl tō iyéttsa s'wöto wé a tā ichéitō:

—Ttè e' pakö Santiago a ena s'yamipa malepa a.

E' ukuöki tā ie' e' yéttsa mīa bánet.

¹⁸ Mik ká ñine etā s'wöto wé a ñippökwakpa shutineka taië Pedro kē ku' e' kueki. ¹⁹ Herodes tō Pedro yulök patké. Erē mik ie'pa kē wa ikune, etā ie' tō inuí tkéwa iñippökwakpa mik tā ie' tō ie'pa ttökwa patké.

E' ukuöki tā ie' e' yéttsa Judea mīa senuk Cesarea.

Herodes du'wa

²⁰ E' kēwö ska' tā blu' Herodes ulurke taië Tiro ena Sidón wakpa ki. E' kueki ie'pa kawö mé ñi a shkowaie ie' ska' ttök ie' tā. Ie'pa tō wëm kiè Blasto e' pablë'bak as ie' mī' ie'pa ttekölie ttök Herodes tā. Ie' kaneblöke Herodes a iu kuebluie. Ie' ttö wa ie'pa tō kawö kié Herodes a tō ie'pa múat bërè, ie'pa tō chkewö tueke Herodes ká a e' kueki.

²¹ Ká et tā Herodes tō ie'pa kiéttsa. Mik e' kēwö de, etā ie' tō blu' datsí iéka tā ie' e' tkéka s'shulo kulé tso' iwé a e' ki tā eē ikapaké ie'pa tā. ²² Ie'pa tō Herodes ché aneule i' es: "iIttöke i', e' kē dör s'ditsö, e' dör kéköl wele ttöke!" ²³ E' ttsër buaë ie' kukua tā ie' e' kikéka taië, kē wa Skëköl kikaneka. E' kueki e' wöshaë tā Skëköl biyöchökwak eköl tō dué méka iki. Ie' katéwa öña tō tā iduowa.

²⁴ E' dalewa ta Skëköl ttë pakarke ëme ká wa'ñe.

²⁵ Mik Bernabé ena Saulo e'pa tō i uk ie'pa dē Jerusalén e' wawé one, etā ie'pa míyalne Antioquía. Ie'pa wa Juan kiè ñies Marcos, e' mitserñak.

13

Wiköl Batse'r tō Bernabé ena Saulo patké Jesús tté buaë pakök

¹ Skëkëpa Jesús icha erule tso' Antioquía, e'pa shua Skëköl ttekölpa ena s'wöbla'ukwakpa tso'rak ee. E'pa dör Bernabé ena Simón (Simón e' kiè ñies Dalo'riwak), ena Lucio dör Cirene wak, ena Menahem (Menahem e' talane Galilea blú kiè Herodes e' ta ñita), ñies Saulo tso'ñak. ² Ká et ta ie'pa tso' Skëköl dalöiök batsè wa ta e' shua Wiköl Batse'r tō iché ie'pa a: "Kanè ku'a'ki tso' ye' wa Bernabé ena Saulo a. Ie'pa shushtëkeyö iwakanéwoie e' kuëki ie'pa bül yöttsa ye' a kanè e' woie."

³ Ie'pa batsé ena tté S'yé ta one, ta iulà mékarak ie'pa bül ki e' dalewa ikié S'yé a iki. E' ukuöki ta ipatkémirakitö iwakanéuk.

Bernabé ena Saulo tō Jesús tté paké Chipre wakpa a

⁴ Es Bernabé ena Saulo míyal Seleucia patkéule Wiköl Batse'r wa. Ta ee ie'pa e' iéka kanò a míyal ká kiè Chipre ee. ⁵ Idemirak Chipre wé kanò irirke ee, e' ké kiè Salamina. Mik idemirak ee, etā ie'pa tō Skëköl tté pakémi judiowak a iñi dapa'wö wé

kos a. Juan mirwa ie'pa ta ie'pa kimuk. ⁶⁻⁸ Chipre kos a itkarak demirak ká kiè Pafos ee. Ee ie'pa tō judiowak kué eköl kiè Barjesús (e' kiè griegoie Elimas). E' dör ie'pa awá eköl. Ie' e' chō tō ie' dör Skëköl tteköl. Ie' yë'arie këkraë ká e' wökir kiè Sergio Paulo, e' ska'. Sergio Paulo kabikeitsö buaë, ie' ki Skëköl tté kiane ttsè. E' kuëki ie' tō Bernabé ena Saulo tsuk patké. Erë awá ñe' kë ki ikiane tō Sergio Paulo tō tté mik se' erblöke e' klö'wë. E' kuëki ie' tō Bernabé ena Saulo ma'wé wöklö'wë. ⁹ Etā Saulo, e' kiè ñies Pablo, e' ki Wiköl Batse'r debitu tajë. Etā Elimas suéwaitö krereë ¹⁰ ta iché ia:

—Be' kachō. Be' e' wamblö suluë. Be' dör wes bé es. Sene yësyësë kos, e' bolök be' dör. ¿Kos be' tō Skëköl ñalé yësyësë e' shkul'i'wëmirö? ¹¹ I' ta Skëköl tō be' we'ikeraë. Be' wöbla kë wawërpaia. Ká tköraë tajë be' ki ta be' kë tō diwö olo suepaia.

E' bet ta Elimas wöa ká mía ttsetseë, iwöbla kë wawënea, e' kuëki yile yulekeitö as tō iulaiö. ¹² Mik ká e' wökir tō e' sué, etā ie' erblé Jesús mik. Ie' wökranewa wes Skëkëpa tté dör e' kittsök.

Pablo ena Bernabé tō Jesús tté paké Antioquía atë Pisidia ee

¹³ Pablo ena ishköwapa e' iékarak kanò a Pafos ta imíyal Perge atë Panfilia ee. Etā Juan tō ie'pa méat ee, ta imíane Jerusalén. ¹⁴ E' ukuöki

tā imíyal Antioquía aṭe Pisidia ee. Eta ee judiowak eno diwō tā ie'pa dewa judiowak ñi dapa'wo wé a e' tulésér. ¹⁵ Eta wele tō ì kit Moisés ena Skèköl ttekölpa tō yèkkuō kī, e' aritsé dō ekuölö. E' ukuōkī tā ñi dapa'wo wé wōkirpa tō ichök patké Pablo ena Bernabé a:

—A yamipa, a' wā ilè tso' sa' pattoie, e' tā sa' pattö.

¹⁶ Eta Pablo e' kékā tā ikkaché ulà wa tō a' siwā'blö tā ichéitö:

—A Israel aleripa ñies ká kuā'kī wakpa tō Skèköl dalöieta', a' tō ye' ttö ttsö. ¹⁷ Skèköl dör Israel aleripa e' Kèköl, kuaë e' tō se' bak ká iaiaë, e'pa shukitbak iwák a. Ie'pa sene' Egipto wes ká kuā'kī wakpa es. Eë ie' tō ie'pa kímé taië alöne taië. E' ukuōkī tā ie' tō ie'pa yéttsa ká e' kī idiché wa. ¹⁸ Ie' tō ie'pa dalé'ttsé ká sir poë wé kē yi serku' e' a dōka duas dabom tkëyök (40). ¹⁹ Pè' ditséwöpa dōka kul bak senuk Canaán e'pa eo'waitö ká mè se' yépa bak ká iaiaë, e'pa a. ²⁰ E' kos kī duas bak cien tkëyök kī dabom skeyök (450) ekké.

“E' ukuōkī tā Skèköl tō ie'pa shū kékā eköl eköl imalepa wëttsöie dō itteköl Samuel e' kéwö ska'. ²¹ E' ukuōkī tā ie'pa tō Samuel a blu' kié eköl. Es Skèköl tō Saúl mékā ie'pa blúie, e' dör Quis aladulaköl. Ie' dör Benjamín ditséwö. Saúl sené ie'pa blúie dōka duas dabom tkëyök (40). ²² E' ukuōkī tā Skèköl tō Saúl uyéttsa tā David mékaitö blu'ie iskéie. David ché Skèköl

tō i' es: ‘Ye' tō David dör Jesé alà, e' sué. Ie' wër buaë ye' wa, ie' erbikö wes ye' erbikö es. Ì kiane ye' kī wè, e' wakaneweraëitö.’ ²³ David aleri eköl dör Jesús, e' patké Skèköl tō se' dör Israel aleripa e'pa tsatkök wes ie' kablé' es. ²⁴ Erë kam Jesús döbitu' e' yōkī Juan S'wōskuökwak tō se' Israel aleripa ulitane patté tō se' kawōtā er mane'uk Skèköl a. Ñies se' kawōtā e' wōskuöklor di' a. ²⁵ Mik Juan kanè erkewatke tā ie' tō iché: ‘Wëm datse eköl e' kīnuk a' tso', e' kē dör ye'. Ie' datseia ye' itōkī. Ie' dör ye' tsatā, e' kuëkī ie' klökkuö kicha ë kē wōtsēnanuk ye' siarla e' a.’

²⁶ “A s'yamipa, Abraham aleripa, ñies a' wépa kē dör ie' aleripa erë Skèköl dalöieta' esepa, se' ulitane a s'tsatkè tté e' patkēnetke. ²⁷ Jerusalén wakpa ena iwōkirpa e'pa kē wā ijcher tō Jesús dör S'tsatkōkwak. Ñies eno diwō bit tā ie'pa tō ie' tté kitule yèkkuō kī Skèköl ttekölpa wā, e' aritseke, erë e' kē wā ane ie'pa éna. Mik ie'pa tō Jesús wōméttsa ttéwā eta e' wa ie'pa tō ie' tté tso' kitule Skèköl yèkkuō kī e' wā tkō'wé. ²⁸ Ie'pa kē wā ì sulu kune ikī ittowa erë ikkatérakitö Pilato a as ittökwa patkōitö krus mik. ²⁹ Es Jesús ttéwarakitö. Mik ie'pa tō ì kos kitule Skèköl yèkkuō kī, e' wawé one, eta inú éwarakitö krus mik tā iwötéwarakitö pō a. ³⁰ Erë Skèköl tō ie' shké'wékane. ³¹ E' ukuōkī tā ie' e' kkachéne ká taië wépa manetwā ie'

wapie Galilea dö Jerusalén, e'pa a. Iñe ta e'pa kos döer ie' ttekölpa judiowak ulitane wörki.

32 “Es sa' tso' ttè buaë i' pakök a' a. E' döer i uk Skököl kablè' sa' yépa bak ká iaiaë e'pa a 33 e' wà tka sa' döer ie'pa aleripa e' wörki. Itka mik Skököl tö Jesús shke'wékane eta. Itka wes itso' kitule Salmo böt ki es wé ichéitö: ‘Be' döer ye' alà. Iñe yö ikkachétke tö ye' döer be' yé.’*

34 Nies Jesús yé'at Skököl tö iyëkkuö ki: ‘Wes ye' tö ye' ttè yësyesë batse'r tajë e' me' David a tö ye' er buaë chöraë ie' a, es ye' er buaë chöraë be' a.† E' wà döer tö Skököl tö ie' shke'werane as kë ichkà nurwa. 35 E' kueki ñies itso' kitule: ‘Be' kanè méso batse'r, e' kë mepaatbö as ichkà nurwa.‡ 36 Es David, se' blú bak iaiaë, e' tö imalepa bak e' kéwö ska', e'pa wëttsé wes Skököl tö iyë'ia es. E' ukuöki ta idu'wa ta itöbinewa iyépa pö a ta inunewa. 37 Erë wé shke'okane Skököl tö e' chkà kë nune'wa. 38 A yamipa, a' wa ijchenú tö se' nuì olo'yarmi se' ki Jesús batamik, e' ttè pakeke sa' tö a' a. 39 Ttè méat Moisés tö dalöieno, e' kë a se' nuì olonuk. Erë wépa erblé Jesús mik esepa nuì olordaë ie'pa ki. 40 A' tso' erki as a' kë ta itkö wes Skököl ttekölpa tö ikit es wé Skököl tö ichè:

41 ‘A ye' wayuökwakpa, ye' ttö ttsö.

I weraëyö a' kéwö ska' ta, e' döer tajë kë klöonuk a' a ekkè.

Erë a' a ipakarmi erë kë a' tö iklö'wepa.

E' kueki a' tkinú. A' enúwa.’”§

42 Eta Pablo ena Bernabé e' yélur ñi dapa'wo wé a. Eta pé' tö iché ie'pa a a' kiéne ttè ekképa skà pakökne sa' a eno diwö étö wa. 43 Mik ie' dapa'wérak e' one, eta judiowak, ñies pé' e' yué judiowakie esepa tajë míyal Pablo ena Bernabé ta. Pablo ena Bernabé tö ie'pa patté tö a' e' tköwa darërëë Skököl er buaë chöke se' a e' a.

44 Eno diwö étö wa eta ká e' wakpa iekké ta idettsarak seraä Skököl ttè kittsök. 45 Erë mik judiowak tö isué tö pé' dapane tajë Pablo ttö kittsök, eta ie'pa yöki isulune ta ie' kékarak ichök tö i cheke ie' tö e' döer kache. Ie'pa tö ie' ché suluë. 46 Erë ie' ena Bernabé kë suane ta iché iarak:

—Sa' kawöta a' döer judiowak e'pa pattoie kewe Skököl ttè wa, erë a' kë wa iklöne. Wësua a' ibikeitseke tö sene michoë kë mène a' ki. E' kueki sa' míyal ipakök pé' kë döer judiowak esepa a. 47 Es Skököl tö sa' patké. Ie' yëkkuö tö ichè:

‘Be' tkékayö wes bö'wö wöñar stuì a es.

Es ye' tö be' patkeraë ká ulitane wakpa pattök,

Ie'pa tsatkè e' tté pakeraëbö ká wa'ñe dö wé ká i'erkerö ee.’*

* 13:33 Salmo 2.7 † 13:34 Isaías 55.3 ‡ 13:35 Salmo 16.10 § 13:41

Habacuc 1.5 * 13:47 Isaías 49.6

48 Mik pè' kě dör judiowak e'pa tō ttè e' ttsé etā ie'pa ttsēnekarak buaē. Ie'pa e' kékarak Skékēpa Jesús tté kikōkka. Wépa kōs suletēneat senuk michoē, esepa erblé Jesús mik. 49 Es Skékēpa Jesús tté pakane ká e' wa'ñe a. 50 Erē alakōlpa dalōiērtā' tajē ká e' kī esepa tō judiowak tté dalōieke buaē, ñies wēpa dalōiērtā' tajē ká e' kī, esepa shutiwéka judiowak tō as Pablo ena Bernabé we'ikōrakitō as ie' yōttsarak ká e' kī. 51 Etā Pablo ena Bernabé tō iklö po ppée ikkachoie ie'pa a tō ie'pa kī inuí ane tā imíyal Iconio. 52 Erē Jesús ttōkatapa atē e'pa ttsē'ne buaē ñies ie'pa a Wikōl Batse'r tso' tajē.

14

Pablo ena Bernabé tō Jesús tté paké Iconio wakpa a

1 Mik Pablo ena Bernabé demi Iconio, etā ie'pa dewa judiowak ñi dapa'wō wé a wēs ie'pa wōblar es. Ie'pa tō Jesús tté paké buaē. Es judiowak ñies pè' kě dör judiowak, esepa tajē erblé Jesús mik. 2 Erē judiowak kě erblēne imik, e'pa tō pè' kě dör judiowak, esepa shutiwéka ena iluwéka tajē s'yamipa kī as iwe'ikōrakitō. 3 Erē Pablo ena Bernabé e' tséat ká tajē eē. Ie'pa tō Skékēpa tté pakeke kě suane. Skékōl tō diché mé ie'pa a

i kě or yi a ese wōie iwà kkachoie tō ie' er buaē chōke siā e' tté dör moki. 4 Erē ká e' wakpa ñi blabatsélor, shābōtspa wa judiowak tté wēr buaē, shābōtspa wa Jesús ttekōlpa tsá e'pa tté wēr buaē. 5 Judiowak ena pè' kě dör judiowak, e'pa tō kawō mé ñi a iwōkirpa tā Pablo ena Bernabé we'ikoie, tē ák wa ittowaie. 6-7 Erē mik Pablo ena Bernabé, e'pa wā ijchenewa, etā ie'pa tkayalmi dōmi ká kiè Licaonia eē. Ká kiè Listra ena ká kiè Derbe atē eē. Ká e' wa'ñe ie'pa tō Jesús tté buaē paké.

Pablo tēne ák wa ittowaie ká kiè Listra eē

8-9 Etā wēm tso' ekōl Listra, e' kune' klō bachiulewā. Ie' kě shko. Ie' tkēr Pablo ttōke e' ttsōk. Pablo tō isuēwā kreneē. Ie' wā ijcher tō wē' ierblé Jesús mik as ibuarne. 10 Etā ie' tō iché ia aneule:

—jBe' e' kōka, be' e' duōka!

Etā wēm e' kēka tuneka tsut tā ishkémi. 11 Mik pè' tō, i wé Pablo tō e' sué, etā ie'pa tō ichémi aneule ie'pa Licaonia ttō wa:

—jWépa dalōiekesō skékōlie e'pa dettsa se' shuā s'ditsōie!

12 Pablo kapaké kibiie, e' kueki ie'pa tō ie' klō'wé ie'pa kēkōl kiè Hermes e' skéie. Bernabé klō'wérakitō ie'pa kēkōl kiè Zeus e' skéie.*

13 Zeus wé merka ká e' ñalé ukuō o'mik tsinet. Zeus sacerdote wā baka wē'ñe ena

* 14:12 Zeus ena Hermes: E'pa dalōiök griegowak bak skékōlie ká iaiaē. Ie'pa a Zeus dör skékōl bua'ie imalepa tsata. Ie'pa tō iklö'wé tō Hermes dör Zeus ttekōl. Romawak tō Zeus kiè méka Júpiter ena Hermes kiè mékarakitō Mercurio.

ma'ma wörkua debitu tajë. Ie' ena pë' ulitane éna baka wë'ñe jchak mè Pablo ena Bernabé a idalöioie ikëkölpäie. ¹⁴ Erë mik Bernabé ena Pablo wä ijchënewä, etä ie'pa e' datsi' jchéé ikkachoie tö e' dör suluë ie'pa a. Tä ie'pa mía pë' shua tä ichérakitö aneule:

¹⁵ —A këkëpa, çì uk a' tso'? Sa' dör s'ditsö wës a' es. Sa' debitu ttë buaë pakök a' a as a' tö íyí ikkë kë wà ta' ese kos watöttsa tä a' er mane'ù Skëköl chök e' a. Ie' tö ká jai ena ká i' ena dayë ena ì kos tso' ikí e' yö'at. ¹⁶ Ká iaiäë dö ikkë tä sulitane serke wës iwák kí ikiane es, e' dalë'ttsë'bitu Skëköl tö. ¹⁷ Erë e' dör es, erë ie' dör buaë se' tä këkraë, e' wa ie' tö iwà kkachë sia tö ie' dör Skëköl chök. Ie' tö kalí patkeke a' a. Ie' tö iyiwö weke a' a. Ie' tö chkè meke a' a ñanoie a' ttsë'woie buaë.

¹⁸ Erë ie'pa tö ì kos ché iarak, erë iekkë tä baka wë'ñe jchérakitö Pablo ena Bernabé dalöioie wës Zeus ena Hermes es.

¹⁹ E' shà tä judiowak welepa datse Antioquia ena Iconio, e'pa debitu tä Lистра wakpa dakiñérakitö Pablo ttökwa. Iklö'wëwarakitö tä itérakitö tajë ák wa. Ibikeitsérakitö tö iduowa, e' kueki ie'pa tö ikuémi méat tër Lистра ké kkö a wí'kie. ²⁰ Erë mik Jesús ttökatapa malepa e' dapa'wékä ipamik, etä ie' e' kékä miáne Lистра. E' bule es tä ie' mía Bernabé tä dö ká kiè Derbe eë.

²¹ Ie'pa demi Derbe tä Jesús ttë buaë pakérakitö ká e' wakpa a. Tajë ie'pa e' yué Jesús ttökataie. E' ukuökí tä ie'pa debítune Lистра ena Iconio ena Antioquia. ²² Ká ekkë kos a ie'pa tö Jesús ttökatapa er diché ié ena ipablérakitö as ie' tköwarak darërëë ttë mik se' erblöke e' a. Ie'pa tö iché iarak: “Se' wake' weirdaë ká i' kí dowäie aishkuö tä ì blúie Skëköl tso' e' a.” ²³ Ñies ká kos e' kí ie'pa tö wëpa shushtë kanëblök Skëkëpa Jesús icha erule erule e'pa wökirpaie. E'pa kí ie'pa ikié S'yé a ena batsé, e' ukuökí tä iméarakitö Skëkëpa mik ie'pa erblöke e' ulä a.

Pablo ena Bernabé dene Antioquia atë Siria eë

²⁴ E' ukuökí tä Pablo ena Bernabé tkami ká kiè Pisidia demirak Panfilia. ²⁵ Ie'pa tö Jesús ttë buaë paké ká kiè Perge e' wakpa a. E' ukuökí tä ie'pa mía ká kiè Atalía eë. ²⁶ Eë tä ie'pa e' iéka kanò a miáne Antioquia iyamipa tö ie'pa patkë'mi Jesús ttë pakök e'pa ska'. Eë iyamipa tö ie'pa me' Skëköl er buaë chöke se' a e' ulä a ì kanéuk ie'pa dare e' woie. ²⁷ Mik ie'pa demine Antioquia, etä Skëkëpa Jesús icha erule e' dapa'wëkarakitö. Tä ì kos wé Skëköl tö ie'pa tä, ñies wës ie' tö ikkayë' pë' kë dör judiowak, esepa a tö ie'pa erblömi ie' mik wës judiowak es, e' kos pakérakitö iyamipa a. ²⁸ Etä ie'pa e' tséat ká tajë Jesús ttökatapa tso' Antioquia, e'pa tä.

15

Skëkëpa Jesús icha e'pa wökir kibipa ñi dapa'wé Jerusalén

¹ E' kēwō tā, wēpa wēlepa e' yéttsa Judea demi Antioquía. Ie'pa tō s'yamipa wōbla'wémi ttē i' wa: "A' wēpa kōs kawōtā tottola kkuōlit tēe tsir wes Moisés ikitat es. E' kē kaneone a' wā, e' tā kē a' tsatkërpa." ² E' kuëkī Pablo ena Bernabé ñi iutēka darērēē ie'pa tā. E' kuëkī iyamipa tō Pablo ena Bernabé ena wēlepa skā, e'pa shushtë as imi'yal Jerusalén ttē ñe' shulök Skëkëpa Jesús icha wökir kibipa ena Jesús ttekölpa tsá, e'pa tā.

³ Es Skëkëpa Jesús icha erule tso' Antioquía, e'pa tō Pablo ena imalepa patkēmi Jerusalén. Ie'pa tkami Fenicia ena Samaria. Etā ipakeramirakitō iyamipa a tō wes pē' kē dör judiowak, esepa er mane'wé Skëköl a. Ttē e' tō ie'pa ttsē'wé buaë.

⁴ Mik Pablo ena Bernabé demirak Jerusalén, etā ee Skëkëpa Jesús icha eruleē e'pa kōs ena iwökirpa ena Jesús ttekölpa tsá, e'pa tō ie'pa kiéwā buaë. Etā i kōs o' Skëköl tō ie'pa wa e' pakérakitō imalepa a. ⁵ Erē Jesús mik erblökwakpa dör fariseowakpa, esepa wēlepa e' kēka tā ichéitörak:

—S'yamipa kē dör judiowak esepa wēpa kawōtā itóttola kkuōlit tēe tsir. Nies ie'pa a ikawōtā chē tō Moisés ttē kitulebak e' dalöiök ie'pa kawōtā.

⁶ Etā Skëkëpa Jesús icha wökir kibipa ena Jesús ttekölpa tsá, e'pa ñi dapa'wéka ttē e' bikeitsök bua'iewā. ⁷ Ie'pa tō ipaké tajē, e' ukuökī tā Pedro e' kēka tā ichéitō:

—A yamipa, a' wā ijcher tō ká iaiaē Skëköl tō ye' shukitbak a' shua Jesús ttē buaë pakök, pē' kē dör judiowak, esepa a as ie'pa erblö imik. ⁸ Ie' wā se' er suule buaë, ie' tō Wiköl Batse'r mé ie'pa a wes se' a ime'itō es. Es ie' tō se' a ikkaché tō ñies ie' tō ie'pa klö'wé ie' ichaie. ⁹ Ie' tō ie'pa er paiklé ie'pa erblé Jesús mik e' wa. Es se' wā ijcher tō ie'pa ena se' dör ñies ěme ie' wōa. ¹⁰ A' tō ie'pa ké Moisés ttē darērēē e' dalöiök, erē e' kē dalöiēne' se' a, ñies se' bak ká iaiaē e'pa kē a idalöiēne'. I'ñe tā žiök a' tso' Skëköl wōnatkök es? ¹¹ E' kē dör es. Se' tō iklö'wé tō se' tsatkēne Skëkëpa Jesús er buaë chöke sia e' ě wa. E' suē ie'pa tsatkēne ñies.

¹² E' ukuökī tā ie'pa ulitane siwā blélur tso' Bernabé ena Pablo e'pa kapaköke e' ttsök. Ie'pa tso' ipakök tō wes i kē or yi a ese wérakitō Skëköl batamik pē' kē dör judiowak, esepa shua Skëköl diché kka-choie. ¹³ Ie'pa kapaké one etā Santiago tō iché:

—A yamipa, ye' ttō ttsö. ¹⁴ Simón tō se' a ipaké wes Skëköl tō, pē' kē dör judiowak, esepa tsá kimé er bua' wa as ie'pa wēlepa dō ie' wák ichaie. ¹⁵ Nies e' sini'kué

Skëköl ttekölpa bak ká iaiäe e'pa tö. Ie'pa tö iyè':

16 Skëköl tö ichè: 'Aishkuö ta ye' datsene.

Etä David jchúlipa kerakayö iwák suë.

Ie'pa dörane diché ta' taië wës iaiäe es

17 as pë' malepa kë dör judiowak dör ye' icha esepa tö ye' yulö.

18 Es ye' tö ttè i' chétke.

Ká iaiäe ttè i' me'atbakyö a' a.*

19 "Ttè i' kuekji ye' ibikeitsè tö, pë' kë dör judiowak er mane'wé Skëköl a, esepa kë tsiriuk s'kàne judiowak ser ese wa. 20-21 E' kuekji yëkküö patkõmisö ie'pa a e' kji ichösö tö íyi meule íyi diököl tso' dalöie skëkõlie ese a, ese kë kar, ese kë katar. Nies ie'pa kë kàne trë nuk. Iyiwak ttëwa kuli' siuleka ese chkà kë katar ñies ipé kë katar. Ká iaiäe ttè i' pakanemi ká wa'ñe se' ñi dapa'wo wé a eno diwö bit ekkè. E' kuekji íyi ekkè è shtõmisö ie'pa a."

Yëkküö patkëne s'yamipa kë dör judiowak, esepa a

22 Skëkëpa Jesús icha eruleë e'pa kos ena iwökir kibipa ena Jesús ttekölpa tsá, e'pa wa iwër buaë tö wëpa wëlepa shushtë ie'pa shua as imi' rak Pablo ena Bernabé ta dõmi Antioquia. Es ie'pa tö Judas kiè ñies Barsabás ena Silas, e'pa shushtë. Wëpa e'pa dalöieke taië s'yamipa ulitane tö. 23 Etä yëkküö shtë iwökirpa

tö e' mé ie'pa a as iwä imi' rak. Yëkküö e' tö iché i' es:

"Sa' dör Skëkëpa Jesús icha eruleë e'pa wökir kibipa ena Jesús ttekölpa tsá, sa' dör a' yamipa. Sa' tso' yëkküö i' shtök a' dör sa' yamipa erë kë dör judiowak serke Antioquia ena Siria ena Cilicia e'pa a. A' shkë'wëmi sa' tö. 24 Sa' wä ijchenewä tö sa' yamipa wëlepa e' yë'ttsa sa' shua, e'pa dë'mi a' ska'. Ie'pa tö a' tsiriö iwákpa ttè wa. E' tö taië a' wökir tsiriwëka. Kë sa' wä kawö mène ie'pa a a' wöbla'woie i wa. 25 E' kuekji sa' ulitane wa iwër buaë wëpa wëlepa shushtë sa' shua as imi' a' sauk Bernabé ena Pablo ta. Sa' yami e'pa dalër taië sa' éna. 26 Ie'pa e' me'ttsa weinuk taië. Ie'pa kë suane ttëwa Skëkëpa Jesucristo ttè kuekji. 27 Sa' tö Judas ena Silas patkëmi ttök a' ta. Ie'pa tö ipakeraë a' wöshäë yësyesë wës yëkküö i' kji ikitule es. 28-29 Buaë idir Wiköl Batse'r a, ñies sa' a, tö a' kë kawöta judiowak ser e' blök sëraa. I' è blök a' ké: Chkè meule íyi diököl tso' dalöie ese a, e' kë katar. Nies ipé kë katar ena iyiwak ttëwa kuli' siuleka ese chkà kë katar. Kë a' kàne trë nuk. Íyi ekkè è kawöta blè a' tö. A' tö iwé es, e' ta e' dör buaë. Skëköl tö a' kímè."

30 Etä ie'pa e' chéat ta imiyal

* 15:18 Amós 9.11-12

Antioquía. Mik ie'pa demi ee ta ie'pa iyamipa dapa'wéka, e'pa a yékküö mirdak iwa e' méitö. ³¹ Mik iyamipa tö yékküö aritsé, eta e' tö ie'pa er pablé tajë, e' kueki ittse'nerak buaë. ³² Judas ena Silas, e'pa dör Skëköl ttekölpa ñies, e' kueki ie'pa tö iyamipa patté tajë. E' tö iyamipa er pablé tajë, ikimé tajë. ³³⁻³⁴ Ie'pa sené ee kukuie. Mik ie'pa mitkene itö wane eta iyamipa tö iché iarak a' shkó wöbla wa. ³⁵ Erë Pablo ena Bernabé e' tséat Antioquía. Ie'pa ena imalepa tajë e'pa tso'rak Skëképa Jesús tté buaë pakök. Ñies tté e' wa s'wöbla'uk ie'pa tso'.

Pablo ena Bernabé kë kanablökü'ia ñita

³⁶ Kawö tka tajë, e' ukuöki ta Pablo tö iché Bernabé a:

—Mishkane etökichane ká kos ki se' bak Skëképa Jesús tté pakök e' ane s'yamipa sauk tö is ie'pa tso'.

³⁷ Bernabé ki Juan kiane tsëmi ie'pa ta. Juan e' kië ñies Marcos. ³⁸ Erë Marcos tö ie'pa me'at ká kië Panfilia ee. Ie' kë kanablëneia ie'pa ta. E' kueki Pablo kë éna ie' tsakmi ie'pa ta. ³⁹ Iñi iutérak darëréë erë kë ishuline. E' kueki ie'pa ñi blabatsélor. Bernabé wa Marcos mítser e' ta ta ie'pa míyal kanò ki dö Chipre. ⁴⁰ Pablo tö wëm kië Silas e' kiëmi e' wapie. Iyamipa tö ie'pa méat Skëköl er buaë chö sia e' ulá a. Eta ie'pa e' yéttsa ee ⁴¹ tkamirak Siria ena Ciliacia. Ie'pa tso' Skëképa Jesús

icha erule erule tso' ká e' ki e'pa diché ki iök Jesús tté wa.

16

Timoteo mia Pablo ena Silas wapie

¹ E' ukuöki ta Pablo ena Silas demi Derbe ta imíyal Listra. Ee wëm kië Timoteo e' serke, ie' dör Jesús ttökata. Ie' mi dör judiowak e' dör Jesús ttökata ñies. Erë iyë dör griegowak. ² S'yamipa serke Listra ena Iconio, e'pa tö icheke tö Timoteo dör pë' buaë. ³ Pablo ki ie' kiane tsëmi e' wapie. Erë judiowak serke ká e' ki e'pa ulitane wa ijcher tö Timoteo yë e' dör griegowak. E' kueki Pablo tö ie' ké itöttola kkuölit tök tsir as judiowak kë ulurka iki. ⁴ Ká kos wé ie'pa dami ee i uk patkë' Skëképa icha erule tso' Jerusalén e'pa wökirpa ena Jesús ttekölpa tsá e'pa tö, e' wà paké ie'pa tö s'yamipa ulitane a. ⁵ Es Skëképa Jesús icha erule erule e'pa kos diché ki iëne Jesús tté a. Ñies pë' ki iërke tajë këkraë.

Pablo tö wëm dör Macedonia wak e' sué kabsueie

⁶ Eta Wiköl Batse'r kë wa kawö mène ie'pa a Jesús tté buaë pakök ká kië Asia ee. E' kueki ie'pa tkami ká kië Frigia ena Galacia ⁷ demi ká kië Misia e' kköröwa ee. Eta ie'pa tö ima'wé shkökwa ká kië Bitinia e' a, erë Jesús Wiköl kë wa kawö mène ie'pa a. ⁸ E' kueki ie'pa tkami yësyësé Misia kker demi ká kië Tróade dayë kkö a wé

kanò irirke eē. ⁹ Etā nañewe Pablo tō ì suē kabsueie. Ie' tō wēm suē eköl, e' dör ká kiè Macedonia e' wak. E' dur shkë'ka tã ikkôché iã: “Be' shkôtkô Macedonia sa' kimuk.” ¹⁰ Pablo tō e' suē one tã bet sa' dali iémi mitke Macedonia. Sa' wã ijcher buaë tō Skëköl kï ikiane tō sa' tō Jesús tté buaë pakè ká e' kï.

Alaköl kiè Lidia e' erblé Jesús mik

¹¹ Etã sa' e' iéka kanò a Tróade, míyal yësyësë ká kiè Samotracia eē. Bule es tã sa' demi ká kiè Neápolis eē. ¹² Eē tã sa' míyal klō kï dō ká kiè Filipos eē. Ká e' a romawak tso' tajë. E' dör ká bua'buã atë Macedonia. Eē sa' sené ká tkël ká skel ulatök. ¹³ Judiowak eno diwō tã sa' e' yélur míyal di' kkömik wé sa' tō ibikeitsè isalema judiowak wã ká tso' ttoie Skëköl tã eē. Mik sa' tō ikué, etã eē sa' e' tulésër Jesús tté buaë pakök alakölpa ñi dapa'wëka e'pa a. ¹⁴ Ie'pa eköl kiè Lidia, e' dör ká kiè Tiatira e' wak. Ie' dör datsi' bua'buã daloshdalosh ese wataukwak. Ie' tō Skëköl dalöieke tajë. Skëképa tō ie' er ñi'wé as Pablo ttöke kos e' klö'uitō mokïë. ¹⁵ Etã ie' e' wöskué iyamipa tso' ie' u a e'pa tã. E' ukuökï tã ie' tō sa' a iché kröröë:

—A' ibikeitsè tō mokïë ye' dör Jesús mik erblök'wak, e' tã a' klönúia ye' ska'.

Es ie' tō sa' ké klönukia ie' ska'.

Pablo ena Silas wötënewã s'wōto wé a Filipos

¹⁶ Ká et tã sa' mirwãne wé s'ttöke S'yé tã eē. Sa' mirwãia tã pë' busi kuéwã sa' tō eköl, e' a wimblu sulusi tso' eköl, e' wa iyi tötkekeitō. Wëpa welepa tō ie' tõttsã ie'pa a kanëblök iyi tötök, e' ské klö'wëke ie'pa tō tajë e' a. ¹⁷ Busi e' shkëmi Pablo ena sa' itökï. Ie' ardatse:

—Wëpa ikképa dör Skëköl iyi ulitane tsatã e' kanë mésopa. Ie'pa tō s'tsatkë ñalé e' tté pakeke a' a.

¹⁸ E' wambléitō ká tajë, bata ekkë tã Pablo ulunëka tajë. Ie' e' wötréene tã ichéitō wimblu sulusi tso' busi a e' a:

—Jesucristo ttō wa ye' tō be' a ichè be' e' yöttsã ie' a.

E' wöshãë tã wimblu sulusi e' yëttsã iã.

¹⁹ Mik busi wökirpa tō isuë tō inuköl kë dë'ia ie'pa ulã a busi batamik, etã ie'pa tō Pablo ena Silas klö'wëwã tsémirak wé tté shulökwakpa tso' eē. ²⁰ Ie'pa tō ikkatérak tté shulökwakpa a tã ichérakitō:

—Wëpa ikképa dör judiowak. Tajë ie'pa tso' sa' shutiuk. ²¹ Sa' dör romawak, e' kuëki kë sa' a kawō mène ie'pa tō s'wöbla'wëke sene wa e' klö'uk ena e' wã uk.

²² Etã ká e' wakpa biteshka Pablo ena Silas kï. Etã ishulökwakpa tō idatsi' yöktsã ké ikï tã ippök ké darërëë kal wa. ²³ Ibunerak siarë wötëwarakitō s'wōto wé a. Tã ichérakitō s'wōto wé wökir a tō ikkō'nú bua'iewã as kë itköyal. ²⁴ Mik ie' a kawō e' mène, etã ie' tō Pablo ena Silas wötëwã iwé wötëulewã bua'iewã, ese a. Ie' tō ie'pa

klõ tiéwā kaltak wõbiule s'klõ wõtowa ese a. Es iméarakitõ.

²⁵ Ká de ká shabõts eta Pablo ena Silas tso' ttõk Skëkõl ta ena ittseittsõk. Imalepa tso' ittso'k. ²⁶ E' wõsha ta í tka darëëë. S'wõto wé wõppéitõ darëëë. E' wõshaë ta ukkõ ulitane kkõburo lone. Í kos wa ie'pa tso' moulewa, e' wõtsërolone. ²⁷ S'wõto wé wõkir ti'neka. Mik ie' isue' tã ukkõ kos tso' áie ta ibikeitséitõ s'tso' wõtëule e' kos tkayal. E' kuëki itabë kuëttsaitõ e' ttowaie. ²⁸ Erë Pablo anekã:

—Íkë be' e' ttõkwa! Sa' tso'ia ulitane.

²⁹ Eta s'wõto wé wõkir tã bö'wõ kié ta itunewa Pablo ena Silas ska'. Eë ie' e' tkéwa kuchë ki ie'pa wõa painekã suane taië. ³⁰ Eta ie' tã ie'pa yëttsa u'rki ta ie'pa a ichakë:

—A kékëpa, çì uk ye' kawõta e' tsatkoie?

³¹ Ie'pa ie' iuté:

—Skëkëpa Jesús mik be' erblõ eta be' tsatkërdaë ñies be' yamipa tsatkërmi es.

³² Eta ie'pa tã Skëkëpa ttë paké ie' a ena iyamipa kos tso' iu a, e'pa a. ³³ Eta e' nañewe ulatõk s'wõto wé wõkir tã ie'pa tsëmi e' ta. Ie'pa shka'ule taië e' kapeyéitõ. Eta ie' ena iyamipa kos e' wõskuélor. ³⁴ E' ukuõki ta ie' tã itsëmirak iu a ta itiëarakitõ. Ie' ena iyamipa e'pa erblë Skëkõl mik, e' kuëki ie'pa kos ttsë'ne buaë.

³⁵ Ká ñine ta ishulõkwakpa tã ishkëkpa patkëmi ichõk

s'wõto wé wõkir a tã Pablo ena Silas õmine. ³⁶ S'wõto wé wõkir tã ichë Pablo a:

—Sa' shulõkwakpa tã ye' a kawõ mé a' õkmine. E' kuëki a' yúne bërë.

³⁷ Erë Pablo tã ichë ia:

—Sa' dõr romawak* Ie'pa tã sa' buk sulitane wõshaë kam sa' shulir e' yõki. Sa' wõtë'waitõ s'wõto wé a. I'ñe ta ie'pa ki sa' kiane èmine akir. Ie'pa kã a kawõ ta' iwoie es. As ie'pa wákpa bitu sa' õkmine.

³⁸ Eta shkëkpa tã ttë e' chëne ishulõkwakpa a. Mik ie'pa ittse' tã Pablo ena Silas dõr romawak, eta taië ie'pa suane. ³⁹ Eta ie'pa míyal Pablo ena Silas ska' ta ichëarakitõ:

—Í sulu wamblë sa' tã a' ki e' olo'yõ sa' ki.

Eta iémine ta ikkõchérak ia: “A' e' yõlur sa' kã ki.”

⁴⁰ Eta Pablo ena Silas yënettsa s'wõto wé a míyal Lidia u a iyamipa weblõk. Ie'pa pablëarakitõ eta imíyal.

17

Tesalónica wakpa tsirineka Jesús ttë kuëki

¹ Pablo ena Silas tkami kã kié Anfípolis ena kã kié Apolonia demirak kã kié Tesalónica wé judiowak wa ñi dapa'wo wé tso' eë. ² Eta Pablo dewa e' wé a eno diwõ wa wës ie' wõblar es. Eë ie' kapaké ie'pa ta Skëkõl yëkkuõ wa eno diwõ mañat. ³ Ie' tã ikkaché ie'pa a tã itso' kitule Skëkõl yëkkuõ ki tã wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' tterawa ta

* **16:37** Romawak: Pablo ditsëwõ dõr judiowak erë ie' yami bak e' wële e' yõ romawakie, e' kuëki ñies ie' dõr romawak.

ishkerdakane. Ie' tō iché ie'pa a:

—Jesús pakök ye' tso' a' a, e' wák dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'.

⁴ Judiowak welepa erblé Jesús mik, ta ie'pa de Pablo ena Silas kúie. Nies griegowak tō Skéköl dalöieke wes judiowak es, esepa tajë erblé Jesús mik ena alakölpa dalöiërta' esepa tajë erblé imik ñies. ⁵ Erë e' tō judiowak malepa uluwéka tajë. Eta wëpa sulusipa tso' éme ñala kú, esepa kíerakitö pë' dapa'uk tajë, e'pa kí uluwérakitö ta imíyal kësik wa pë' malepa uluukka. Eta itkawarak kësik wa Jasón u a Pablo ena Silas yulök yëttsa mè imalepa ulurke tajë e'pa ulà a. ⁶ Erë kë iwà ikunerak eë. E' kuekú Jasón ena iyamipa welepa e'pa kuémirakitö ká e' wökirpa wöa ta ichéitörak aneule:

—Wëpa ikképa tō ká ulitane wakpa tsirio', e'pa de íe ñies. ⁷ Jasón tō ie'pa kiéwa iu a. Ie'pa ulitane tso' ichök tō se' blú kibi dör kua'ki, e' kiè Jesús. Ie'pa tō sa' blú kibi e' ttè dalösewéwa.

⁸ Mik pë' ulitane ena iwökirpa tō ttè e' ttsé, eta ie'pa shutineka tajë. ⁹ Erë Jasón ena iyamipa kërakitö inuköl mukat iwà kkachoie tō ie'pa datskene ishulök ta iéminerakitö.

Pablo ena Silas tō Jesús ttè paké Berea wakpa a

¹⁰ Ká tuinetke eta bet iyamipa tso' Tesalónica e'pa tō Pablo ena Silas patkëmi

ká kiè Berea eë. Ie'pa demi Berea eta imíyal judiowak ñi dapa'wo wé a. ¹¹ Judiowak e'pa er dör buaë judiowak tso' Tesalónica e'pa tsata. Ie'pa tō Jesús ttè kí ttsé er bua' wa. Këkraë ie'pa tō Skéköl yëkkuö suékewa bua'iewa isuöie tō ì ché Pablo tō e' yëne ö kë iyëne. ¹² Es tajë ie'pa erblé Jesús mik. Nies tajë griegowak erblé imik alakölpa dalöiërta' ena wëpa ñies. ¹³ Erë mik judiowak serke Tesalónica e'pa wa ijchenewa tō Pablo tso' ñies Berea Skéköl ttè pakök, eta imíyal eë. Ie'pa tō Berea wakpa dapa'wëmi shutiwëmi Pablo kí. ¹⁴ Erë s'yamipa tso' Berea, e'pa tō Pablo ké e' yöktsa ta ipatkëmi dayë kkömik. Erë Silas ena Timoteo e' tséat Berea. ¹⁵ Wëpa wa Pablo mirwa, e'pa wa imí dö ká kiè Atenas eë. E' ukuökú ta ie'pa biteyalne. Pablo tō ie'pa ka' ichök Silas ena Timoteo a tō “a' kié bet.”

Pablo tō Jesús ttè paké Atenas wakpa a

¹⁶ Pablo tso' Silas ena Timoteo kinuk Atenas, e' dalewa ie' tō isué tō ká e' wakpa wa íyi diököl tso' dalöie, ese tso' tajë. E' tō ie' tsiriwéka tajë. ¹⁷ E' kuekú judiowak ñi dapa'wo wé a ie' kapaköke judiowak ta ena pë' kë dör judiowak erë Skéköl dalöieta' esepa ta. Nies ie' kapaköke këkraë Atenas wakpa ta wé ie'pa döke tajë íyi taük eë. ¹⁸ Nies ie'pa

wöbla'ukwakpa welepa kiek-
erakitö epicúreo wakpa* ena
estoico wakpa†, e'pa ñi iutémi
Pablo ta. Ie'pa welepa tö ie'
cheke i' es:

—¿Ì kabeweke s'ñeñe diö
tö?

Ie'pa welepa skà tö icheke:

—Ttsëskua e' dör kékölpa
tsäkië dalöieke ká bár wakpa
tö e'pa tté pakökwak.

Pablo tso' Jesús kótewa
shkenekane e' tté buaë pakök
e' kueki ie'pa tö ie' ché es.
19 E' kueki ie' tsémirakitö wé
ie'pa e' dapa'uke tté tsäkië
pakarke ese ttsök ee. Ká e'
kië Areópago. Ta ichakérakitö:

—Ttè pa'alì pakeke be' tö,
¿e' pakëmibö sa' a? 20 Ttè
pakeke be' tö, e' kë ttsëule
sa' wa, e' kueki e' kiane
jchenukwa sa' ki ¿ima e' wà
dör?

21 Atenas wakpa kos ena ká
kuä'ki wakpa serke Atenas,
e'pa ulitane tö tté pa'alì ttseke
ese ã pakeke ñi a kekraë.

22 Eta Pablo e' duéka ie'pa
shua Areópago wé a ta ichéitö:

“A Atenas wakpa, i kos
suéyö, e' wa ye' wa ijcher tö
a' tö kékölpa tsäkië dalöieke.

23 Mik ye' tkami a' ká shua,
eta wé a' tö kékölpa ñe'
dalöieke ese ké suéyö taië. E'
shua ye' tö ka' tso' idalöioie
ese kué et e' ki itso' kitule i' es:
'Skéköl eköl kë jcher se' wa tö
yi idir, e' dalöioie'. Ie' dalöieke
a' tö, erë a' kë wa ijcher tö yi

idir. Skéköl e' pakeke ye' tö a'
a.

24 “Ie' tö ká ulitane ena íyi
ulitane tso' iki e' yö'at. Ie' dör
ká jai ena ká i' e' kos wák.
Ie' kë serku' Skéköl wé yöule
s'ditsö wa ese a. 25 Sulitane
serke ie' mik. Ñies íyi ulitane
kiane se' ki senoie, e' mekeitö
se' a kekraë. E' kueki ie' kë ki
ikiar tö se' ie' kimè i wa.

26 “Wëm eköl ã wa ie' tö
se' ditsöwö ulitane alöwé. Ie'
tö se' ké senuk ká wa'ñe.
Mik ie' tö ká i' yö', eta ie'
tö se' katatë'atbak tö mik se'
sermi, wé se' sermi ditséwö
wa ditséwö wa. 27 Ie' tö se'
katatë'at es as se' tö ima'u
yulè isalema sö ikuëmi. Erë
moki ie' kë ku' kamië se' yöki.

28 E' dör wes yile tö iché es, e'
tö iché: 'Skéköl mik se' serke
se' shköke, ie' wa se' tso'.' Ñies
e' dör wes a' wákpa ttsököl
eköl tö iyë'at es, e' tö iché:
'Sulitane dör Skéköl aleripa.'

29 Se' dör Skéköl ditséwö, e'
kueki kë se' kane ibikeitsök tö
ie' dör wes íyi diököl yöule se'
wa orochka wa ö inukölchka
wa ö ákchka wa es. E' kos
yuésö wes se' ibikeitsè es wes
se' wákpa a iyör es. Erë Skéköl
kë dör es. 30 Iaiäe ta kë
se' wa ijcher tö wes ie' dör,
e' kueki e' nuí tköo'atbak ie'
tö ie'pa ki. Erë i'ñe ta ie'
tso' ichök ká ulitane wakpa
a tö a' kawöta er mane'uk.

31 Skéköl tö idiwö me'atbak
wekkè alè ta ie' tö sulitane
shuleraë yösyèsë wëm eköl
tkë'kaitö e' wa. Wëm e' kótewa

* 17:18 epicúreo wakpa: E' wakpa tö iklö'wé tö s'ser e' wà bua'ie dör ttsé'ne buaë.

Ttè e' wa s'wöbla'weke ie'pa tö. † 17:18 estoico wakpa: E' wakpa tö iklö'wé tö
s'ser e' wà bua'ie dör se' e' kkö'nü i sulu kos e' yöki. Ttè e' wa s'wöbla'weke ie'pa tö.

erë ishkeḡ'kane Skëköl tö, e' wa ie' tö iwà kkaché sulitane a tö mokïë wëm ñe' tkë'kaitö.”

³² Erë mik Atenas wakpa tö ittse tö Pablo tö s'du'wa shkënekane e' ché, etä ie'pa welepa tö ie' wayué, erë welepa skà tö iché:

—Ï pakeke be' tö, e' skà ttsëmi sa' tö iëtökichane.

³³ Etä Pablo mía. ³⁴ Erë wëpa welepa míyal Pablo ta, ta e'pa erblé Jesús mik. Ie'pa e' shua Dionisio tso'ñak, e' dör Areópago wökirpa eköl. Ñies alaköl eköl kië Dámaris ena pë' skà tso'ñak ishua.

18

Pablo mía Corinto

¹ E' ukuökï ta Pablo e' yëttsa Atenas mía Corinto. ² Ee wëm kuéwaitö eköl dör judiowak kië Áquila, e' dör ká kië Ponto e' wak. Ie' alaköl kië Priscila. Ie'pa bak senuk Roma atë Italia ee. Ie'pa dë'bitu erpa Corinto. Ká tso' tseë romawak tté dikia e' wökir kibi kië Claudio, ie' tö judiowak kos serke Roma e' yökulur patké. E' kuëki Áquila ena ilaköl e' yë'lur Roma demi Corinto. Pablo mía ie'pa pakök. ³ Ie' kanè dör ie'pa kanè ese ë, e' kuëki ie' e' tsëat ie'pa ta kaneblök. Kanè e' dör iyiwak kkuölit yueke ùie tsëmi ese kané. ⁴ Eno diwö bit ekkë Pablo mi'ke judiowak ñi dapa'wo wé a. Ee ie' tö Jesús tté pakeke ie'pa ulitane a. Ie' tö judiowak ena pë' kë dör judiowak e'pa ulitane pableke as ie'pa erblö Jesús mik.

⁵ Mik Silas ena Timoteo tso' Macedonia, e'pa demirak Corinto, etä Pablo kë kaneblëneia Áquila ta. E' skéie ie' e' mé Jesús tté buaë e' ë pakök kekraë. Ñies ie' tö judiowak pablé kekraë tö Jesús dör wé pairine'bitu idi wa s'blúie e'. ⁶ Erë ie'pa wötkémi Pablo ta ta iché suluë. E' kuëki ie' datsi' wöppée iwà kkachoie tö ie' kë ki inuí ku' ta iché iarak:

—A' weirdaë siarë, e' wiie a' wákpa iane. E' kë wëneia ye' wöki. I'tami ye' mía pë' kë dör judiowak esepa pattök.

⁷ Etä Pablo e' yëttsa judiowak ñi dapa'wo wé a mía wëm kië Ticio Justo, e' u a senuk. Wëm e' tö Skëköl dalöieke tajë. Ie' serke judiowak ñi dapa'wo wé o'mik. ⁸ Wëm kië Crispo, e' dör judiowak ñi dapa'wo wé, e' wökir. Ie' erblé Skëképa Jesús mik iyamipa kos e' ta. Es ñies tajë Corinto wakpa tö Jesús tté ttsé ta ierblérak imik ta ie' wöskuëlor. ⁹ Ká et nañewe Skëképa Jesús tö Pablo a iché kabsueie: “Kë be' suanuk. Ye' tté kï pakö kekraë. Kë be' siwa'blök. ¹⁰ Ye' tso' be' ta. Kë yi a ì sulu wamblënuke be' kï yës. Ye' wa pë' tso' tajë ká i' kï.” ¹¹ Es Pablo atë duas ek kï shaböts Corinto ie'pa wöbla'uk Skëköl tté wa.

¹² Mik Galión bak Acaya wökirie, etä judiowak serke Corinto e'pa ñi dapa'wéka Pablo naméie ie' tsëmi tté shulo wé a. ¹³ Ie'pa tö Pablo kkaté Galión a ta iché ia:

—Wëm i' tso' sa' pablök tō Skëköl dalöiö sa' tō, erë kë dör wes ttè dalöiëno meneat sa' a e' tō iché es.

¹⁴ Pablo ttémitke tã Galiön tō iché judiowak a:

—Mokì i sulu wamblöpaítö, e'ma ye' tō a' ttö ttsëmi. ¹⁵ Erë a' tso' ñi wöñatkök ttè kì ena wëpa wëlepa kiè kì, ena a' wákpa ttè dalöiëno e' kì, e' kuekì e' shulö a' wákpa tō. Ye' kë tō ttè ese shulè.

¹⁶ Etã Galiön tō ie'pa uyéttsa ttè shulo wé a. ¹⁷ Etã pë' tso' tajë e'pa tō wëm kiè Sóstenes dör judiowak ñi dapa'wo wé wökir, e' klö'wëwã ppérakitö ttè shulo wé wöshaë. Erë e' kì Galiön kë tkine yës.

Pablo dene Antioquia

¹⁸ Pablo e' tséatã tajë Corinto. E' ukuökì tã ie' e' chéat iyamipa a tã imía ká kiè Cencreas wé kanò irirke eë. Etã eë ie' e' iéka kanò mi'ke Siria ese a. Áquila ena Priscila mitke ie' tã ñies. Kam ie' e' iökã kanò a, etã ie' tsã téé manene. E' wéitö ittè me'itö Skëköl a e' blöie wes iyë'itö es. ¹⁹⁻²¹ Mik ie'pa demi ká kiè Éfeso eë, etã Pablo mía judiowak ñi dapa'wo wé a Jesús tté buaë pakök judiowak ñi dapa'uke eë, e'pa a. Ie'pa tō iché iã tajë: “Be' e' tsúatã sa' tã.” Erë kë ie' e' tsakat. Ie' e' chéat ie'pa a tã ichéitö: “Skëköl kì ikiane, e'ma ye' skà dörane a' pakök.” Áquila ena Priscila e' tséat senuk Éfeso.

E' ukuökì tã Pablo e' iéka kanò a tã imía. ²² Mik idemí Cesarea tã imía Jerusalén Skëkëpa Jesús icha erule e'pa

shkë'uk. E' ukuökì tã imía Antioquia. ²³ Eë ie' sené ekuölö. E' ukuökì tã iskã miane Galacia ena Frigia, ká e' kos a Jesús ttökatapa er diché kì iök.

Apolo tō Jesús tté paké Éfeso wakpa a

²⁴ E' kéwö ska' tã wëm eköl kiè Apolo dör judiowak, e' de Éfeso. Ie' datse ká kiè Alejandría eë. Ie' dör wëm ttö buaë ese. Ie' wã Skëköl yëkkuö suule buaë. ²⁵ Ie' yöule buaë Skëköl ñalé tté wa. Ie' tō s'wöbla'wëke kaneë yësyesé Jesús tté wa. Erë ie' kë wã Jesús tté jcher seraã. Ie' wã Juan S'wöskuök'wak, e' ttè ë suule. ²⁶ Ie' ttëmi judiowak ñi dapa'wo wé a, kë suane. Etã mik Priscila ena Áquila tō ie' kapaköke e' ttsé, etã ikiémirakitö iu a. Tã eë ie'pa tō ie' kì wöbla'wé buaë Skëköl ñalé tté wa. ²⁷⁻²⁸ E' ukuökì tã ie' shkak ká kiè Acaya eë. E' kuekì iyamipa serke Éfeso, e'pa tō ie' kimé. Yëkkuö shtérakitö Jesús ttökatapa tso' Acaya, e'pa a as ie'pa tō ie' kiöwã buaë. Mik ie' demi Acaya tã wëpa erblë'bak Jesús mik Skëköl er buaë ché ie'pa a e' kuekì, esepa kimé tajë ie' tō. Ie' e' alöke judiowak kì ie' ttè wa sulitane wörki. Ie' tō ie'pa siwã'blöwëke. Ie' tō ikkacheke yësyesé Skëköl yëkkuö wa tō mokì Jesús dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'. Es ie' tō iyamipa kimé.

19

Pablo tō Jesús tté buaë paké

Éfeso wakpa a

¹ Apolo tso'ia Corinto e' dalewa Pablo tkami kabata wa demi Éfeso. Ee ie' tō Jesús ttōkatapa welepa kué. ² Ie' tō ie'pa a ichaké:

Mik a' erblé' Jesús mik eta ¿Wiköl Batse'r dē' a' kī?

Ie'pa tō iūté:

—Kē sa' wā ittseüle tō Wiköl Batse'r tso'.

³ Pablo tō ie'pa a ichaké:

—Eta ¿wöskuè wése wa a' wösune?

Ie'pa iūté:

—Juan s'wöskuè e' wa.

⁴ Ie' tō iché iarak:

—Wépa er mane'wé Skéköl a, esepa wösuk Juan tō. Erē ie' tō iyē' ie'pa a tō wēm datse ie' itökī e' mik ie'pa ké erblök.

⁵ Ttē e' ttsérakitō ta iwöskuélor Skékēpa Jesús ttō wa. ⁶ Pablo ulà méka ie'pa kī ta Wiköl Batse'r debitū ie'pa kī ta ie'pa ttēmi ttō kuā'kī kuā'kī wa. Nies i mé Skéköl tō ie'pa a chē, e' ché ie'pa tō. ⁷ Seraa ie'pa dōka dabom eyök kī bōl (12) wépa.

⁸ Si' mañat Pablo shkéré judiowak ñi dapa'wo wé a, ee Jesús tté pakéitō ké suane. Ie' tō ie'pa pableke tajē as ie'pa e' tiüwā i blúie Skéköl tso' e' tté dikia. ⁹ Erē ie'pa welepa wökir darērēē, e' kueki ie'pa ké wā ttē e' klōne. Ie'pa tō Jesús dör se' ñala e' tté ché suluē sulitane kukua. Eta Pablo e' skéttsa ie'pa yöki. Wépa detke Jesús ttōkatapaie e'pa tsémi e' ta dö wé wēm kié Tirano e' wā u tso' s'wōbla'woie ee. Ee Jesús tté pakeke Pablo tō kekraē. ¹⁰ Es

iwéitō dö duas bök. Sulitane serke Asia, judiowak ena pē' ké dör judiowak, e'pa tō Skékēpa Jesús tté ttsé. ¹¹⁻¹² I ké or yi a ese wé Skéköl tō kibiie Pablo wa tkōka imalepa tsata dö tsamo ena datsi' dōne ie' mik ese mi'kerak iwa wépa kirirke esepa ska' ta ibuanene ta wimblupa sulusi e' yélur ie'pa a.

¹³ Erē judiowak welepa shkōrami ñala kī wimblupa sulusi yökular pē' a. E'pa tō iché 'ima'üsö Skékēpa Jesús ttō wa.' Ie'pa ichémi wimblupa sulusi a i' es: "iA' e' yölor Jesús pakeke Pablo tō, e' ttō wa!"

¹⁴ Es wēm kié Esceva e' ala'r dōka kul e'pa tō ima'wēmi ñies. Esceva dör judiowak sacerdotepa wökirpa e' eköl. ¹⁵ Erē etökicha ta wimblu sulusi tō ie'pa iūté: "Yi dör Jesús e' jcher ye' wā. Nies yi dör Pablo e' jcher ye' wā. Erē ¿a' dör yi?"

¹⁶ E' wöshaē wēm a wimblu sulusi tso', e' uneka ie'pa kī. Ie' e' aléka ie'pa kī idiché tajē wa. Ie'pa ppéitō siarē. Ie'pa e' yélur tkayal sume shka'ule tajē. ¹⁷ Éfeso wakpa kos, judiowak ena ké judiowak, e'pa wā ijchenewa. Tajē ie'pa suane. Es Skékēpa Jesús tté kī buneka tajē.

¹⁸ Tajē pē' erblé Jesús mik esepa debitū i kos wamblé'raitō suluē e' chökka sulitane kukua. ¹⁹ E'pa shua tajē ie'pa awápa tso'ñak. E'pa kos wā iyēkkuō tso'rak iwa wakanewē, ese debitū ta iña'wéwa sulitane wöshaē.

Ie'pa tō iyéttsa kōs yēkkuō e' ské dōr ta idettsa inukōl tajē. E' dōr ie'pa inukōl dōka 50.000 ekkē. ²⁰ Es Skēkēpa Jesús ttē kī bunekā tajē. Sulitane tō isuē tō ttē e' dichē ta' tajē.

²¹ E' ukuōki ta Pablo ibikeitsé: "Ye' mi'ke ká kiè Macedonia ena Acaya e' wakpa pakök. E' ukuōki ta ye' michoē dō Jerusalén. Eē ta ye' kawōta shkōk dō Roma ñies."

²² E' ukuōki ta ie' kimukwakpa bōl, Tīmoteo ena Erasto, e'pa patkēmiitō dō Macedonia, e' dalewa ie' ateia Asia ekuölō.

Éfeso wakpa shūtineka tajē

²³ E' kēwō ska' Éfeso wakpa shūtineka tajē Jesús dōr Se' ñala e' ttē kueki. ²⁴ Wēm tso' ekōl kiè Demetrio e' dōr iyi diökōl yuök inukōlchka wa e' stē. E' tō Éfeso wakpa Kēkōl kiè Artemisa wak dōr alakōlie, e' wé diökōl yueke inukōlchka wa. Kanè e' wa ie' ena ikanè mésopa inukōl klō'uke tajē. ²⁵ Ikanè mésopa dapa'wēkaitō imalepa kanēblōke kanè ese ē a e'pa ta, ta ichéitō: "A kēkēpa, a' wa ijcher tō kanè i' wa se' inukōl klō'uke. ²⁶ Erē a' isuē, a' ittsé tō Pablo e' tso' ichök tō iyi diökōl yuekesō dalōiē skēkōlie, e' kē dōr skēkōl moki. Tajē pē' tō ttē e' klō'wétke ie' Éfeso ñies Asia kōs e' a. ²⁷ E' dōr suluē. E' tō se' kanè sulu'wēmiwa. Ñies Artemisa, se' kēkōl tajē, e' wé dalōsēwēwamiitō. Se' kēkōl tajē dalōiērtā' tajē Asia ena ká wa'ñe, e' dalōsēwēwāraitō."

²⁸ Mik ttē e' ttsérakitō, eta ilunekarak tajē. Eta ianekarak: "Artemisa dōr Éfeso wakpa kēkōl, e' dōr kēkōl tajē."

²⁹ Eta Éfeso wakpa kōs aláneka tajē. Wēpa datse bōl Macedonia. Ekōl kiè Gayo iekōl kiè Aristarco, e'pa dōr Pablo wapiepa, e'pa tso'ñak eē. Éfeso wakpa tō ie'pa bōl klō'wēwā kuēmi dō wé ie'pa ñi dapa'uke e' wé a. ³⁰ Eta Pablo shkakwa eē ttök ie'pa ta, erē Jesús ttōkatapa malepa kē wa ianemi. ³¹ Ñies Asia wōkirpa wēlepa éna Pablo dalēr tajē, e'pa tō ttē patké Pablo a: "Kē be' minukwa eē." ³² E' dalewa Éfeso wakpa daparke e'pa shūtineka tajē. Ie'pa arkekarak tajē. Ikibiiepa kē éna iwà ane iök ie' dapa'wérak. E' kueki eköltēpa arke kua'ki, ieköltēpa arke kua'ki. ³³ Eta judiowak tō wēm kiè Alejandro e' tsēmi patkēule duéser sulitane wörki, e' kueki pē' wēlepa tō ibikeitsé tō ie' wōki iwērke. Eta ie' tō ikkaché ulā wa tō "A' siwa'blō. Ye' ttōke judiowak tsatkoie." ³⁴ Erē mik ie'pa wa ijchenewa tō ie' dōr judiowak, eta ie'pa skā e' kēkane anuk: "Artemisa dōr Éfeso kēkōl. E' dōr kēkōl tajē." Es ie'pa arkerak dō hora bōt.

³⁵ E' ukuōki ta ká wōkirpa yēkkuō shtōkwak, e' tō pē' kē siwa'blōkwā. Ie' tō iché ie'pa a: "A Éfeso wakpa, ká ulitane wakpa wa ijcher tō se' dōr Éfeso wakpa e'pa dōr se' kēkōl tajē Artemisa

e' wé kkö'nukwakpa, ñies ie' diököl anebitü ká jaì a, e' kkö'nukwakpa. ³⁶ Kē yi a iyērpa tō kē idör es. E' kuēki a' siwa'blölor. Kē i wamblar kē bikeitsule buaē. ³⁷ Wēpa i' debitü a' wa, e'pa kē wa i' blēulewā se' kēköl wé a. Ie'pa kē wā se' kēköl yēule suluē. ³⁸ E' kuēki Demetrio ena ikanè mēsopa, ie'pa éna yile kkatak, e' ta as imi'rak ikkatök ttē shulökwakpa a ena s'wökirpa a. E'pa tso' kanēblök ttē shulo wé a. Eē ie' tsatkömirak ñi wöshāē. ³⁹ Erē i skà kianeia a' ki yēnoie, e' ta e' choie a' kawötā mik se' daparke wes ikanewēkesö es eta. ⁴⁰ I' tka ierö i'ñe, e' ki s'wökirpa tō se' kkatēmi. Kē iwà ta' mokjē, e' kuēki ie'pa tō se' kkatē iki, e' ta kē se' a e' tsatkēnuk iyöki." ⁴¹ Ie' tté one ta ichéitö ie'pa a, "A' yúshka."

20

Pablo míā Macedonia ena Grecia

¹ Éfeso wakpa shutineka, e' olone ta Pablo tō Jesús ttökatapa kiétsa pattē. E' ukuöki ta ie' e' chéat ie'pa a ta imía Macedonia. ² Ie' tkami ká e' wa'ñe iyamipa pattök, e' tō ie'pa er kuwé taiē. E' ukuöki ta ie' míā Grecia. ³ Eē ie' sené si' mañat. Ie' tso'tke kanö klö'uk shkomi dö Siria, e' shuā ta ie' wā ijchenewa tō judiowak ileritsétke ie' ttowā. E' kuēki ie' míāne klö wa tkamine Macedonia. ⁴ Ie' wapiēpa döer kul. Eköl kiē Sópato, e' döer Berea wak, iyé kiē Pirro. Iëköl kiē

Aristarco. Iëköl kiē Segundo, e' döer Tesalónica wak. Iëköl kiē Gayo, e' döer Derbe wak. Iëköl kiē Timoteo. Ñies wēpa böler döer Asia wakpa, e'pa kiē Tíquico ena Trófimo. ⁵ Wēpa ekkēpa míā kewe sa' yöki sa' kinuk ká kiē Tróade eē. ⁶ Pan Kē Yöule Iwölöwoka Wa e' kēwö tka, eta sa' e' yélur Filipos míā kanö ki dö Tróade. Ká skel ukuöki ta sa' demi Tróade, eta ie'pa kué sa' tō eē. Eē sa' e' tséat ká kul.

Pablo tō ttē bata paké Skékēpa Jesús icha erule tso' Tróade, e'pa a

⁷ Eno diwö tuinetke ta sa' e' dapa'wéka ñita Jesús kötwā e' kēwö tkö'uk. Pablo tso' iyamipa ta kapakök. Ie' kawötā e' yöksa bule es, e' kuēki ie' kapaké dö ká shaböts. ⁸ Sa' dapaneka u kakke e' a. Taiē bö'wö tso' wötskiuleka eē. ⁹ Duladula tker eköl ukkö tsitsir ki, e' kiē Eutico. Pablo tso' kapakök taiē e' dalewa Eutico shtrinewatke kapakwatke. Bata ekkē ta ikapowā ta ibrutānemi dötsa iski. Eta ikéka ie'pa tō erē iduowaie. ¹⁰ Eta Pablo dur kákke, e' e' éwa ta ie' e' méka duladula bata ki, ipaklö'wéwaitö ta ichéitö:

—Kē a' tkinukia. Itso' ttsē'ka.

¹¹ E' ukuöki ta Pablo tkakane kákke ta Jesús kötwā e' kēwö tkö'wéitö ie'pa ta. Eta ie' kapakéia dö ká ñine ekkē ta imía. ¹² Eta duladula tsémirakitö ttsē'ka iu a. E' tō ie'pa ulitane ki ttsē'wéka buaē.

Pablo e' yéttsa Tróade míá Mileto

¹³ Sa' míyal kewe Pablo yökí kanò kí dō ká kiè Aso ee. Pablo wák shkak klō wa dō ee, e' kuekí sa' kawō me'attke ie' ta ñi kinuk ee. ¹⁴ Mik sa' tō ie' kué, eta ie' e' iéka sa' ta kanò kí ta sa' míyal ká kiè Mitilene ee. ¹⁵ Ta sa' michoë. Bule es ta sa' tkami ká kiè Quío, e' wōshaë. E' bule es ta sa' demi wé kanò irirke kiè Samos ee. E' bule es ta sa' míá Mileto. ¹⁶ Pablo shkakmi bet dō Jerusalén Pentecostés kéwō tkō'uk, e' kuekí sa' mineyal es. Pablo kē e' wōklō'wak tajē Asia, e' kuekí ie' kē dē' Éfeso.

Pablo kapaké Skékēpa Jesús icha erule tso' Éfeso e' wōkirpa ta

¹⁷ Pablo tso' Mileto e' tō Skékēpa Jesús icha erule tso' Éfeso e' wōkirpa tsuk patké ñi dapa'uk ie' ta. ¹⁸ Mik idebiturak, eta Pablo tō iché iarak:

—Wes ye' sené a' shua ye' tsá dē'bitu Asia e'tami, e' jcher buaë a' wa. ¹⁹ Erë judiowak ileritseke ye' tsaiök e' ye' rrewēke tajē, erë kekraë ye' e' wōawa diōshet ta Skékēpa Jesús kanè uk ye' bak a' shua jē wa ì wa. ²⁰ Ñies a' wa ijcher tō ttē buaë a' kimoie, ese kē blēnewa ye' wa yēs a' yökí. Ese wa ye' bak a' wōbla'uk sulitane wörki, ñies u a u a. ²¹ Ye' bak ichök wō yēsýēsē wa judiowak a ena pē' kē dör judiowak esepa a: 'A ké er mane'uk Skéköl a. A ké erblök Skékēpa Jesús

mik mokië.' ²² I'ñe ye' mitke Jerusalén. Ye' ittse tō es Wiköl Batse'r kī ikiane. Kē ye' wa ijcher wes ye' wēmirakitō ee. ²³ Ká wa'ñe wé ye' dē'ule ee Wiköl Batse'r tō ye' a icheke: 'be' wōtērdaë, be' weirdaë siarē,' e' ē jcher ye' wa. ²⁴ Ye' a ta ye' ttēwa ö ye' tso' ttsē'ka, kē e' kī ye' tkine. Kanè me' ye' a Skékēpa Jesús tō, e' ē ewakwa ye' éna er bua' wa. Kanè e' dör Skéköl er buaë chōke sia, e' ttē buaë pakök.

²⁵ Ì blúie Skéköl tso' e' ttē pakéyō a' a. I'ñe ye' wa ijcher buaë tō a' ulitane kē tō ye' suepaiane. ²⁶ E' kuekí i'ñe ta yō ichè a' a mokië tō a' wēpa kē tsatkēne, e' ta kē ye' iane iwiie. ²⁷ Ì kiane kanewē Skéköl kī, e' ttē pakéyō a' a se. Kē ye' wa ttē wēne blēnewa yēs a' yökí. ²⁸ E' kuekí a' e' kkō'nú. Ñies Wiköl Batse'r tō a' tkē'ka Skéköl ichapa erule e'pa wōkirpaie ikkō'nukrak, e' kuekí ie'pa kkō'nú buaë a' tō. Ie'pa to'ttsa Skéköl tō iwák pē wa. ²⁹ Ye' wa ijcher tō mik ye' míá e' ukuökí ta pē' dōraë s'yamipa eukwa wes chichi sulusi tō iyiwak ewēwa es. ³⁰ Ñies a' shua wēlepa e' kōrakā s'wōbla'uk kache ttē wa as s'yamipa erblé Jesús mik e'pa mi' ie'pa ē itökí. ³¹ A' tso' erki. A' éna ianú tō duas mañal, ñiwe nañewe, kekraë ye' bak a' ulitane pattök eköl eköl jē wa ì wa.

³² Es ye' tō a' méat Skéköl ulà a. Ñies a' méatyō Skéköl er buaë chōke se' a e' ttē a. Ie' wa diché ta' a' er diché kī

ioie. Nies ie' wā diché ta' i kōs buaē moie a' a wēs ikablē' imuk ie' icha batse'r esepa a es. ³³ Kē ye' wā yi inukōl ena yi datsi' kkeyēule yēs. ³⁴ Erē a' wā ijcher buaē tō ye' kē bak senuk yi ulā mik. E' skéie ye' kaneblē' ye' wák ulā i' wa e' kkō'noie. Nies e' wa ye' tō ye' wapiepa kímé. ³⁵ Es ye' bak a' wōbla'uk kekraē tō s'kawōtā kaneblōk darērēē wēpa kē a kaneblēr, esepa kimoie. Kē se' éna ichökwa tō Skēkēpa Jesús wák tō iyē': "Se' tō ikakmè e' dör ibua'ie se' a, kē dör ikaktsè."

³⁶ Mik Pablo tté one, etā ie' e' tkéwā kuchē kī tā ittē Skēkōl tā ie'pa ulitane tā. ³⁷ Ie'pa ulitane tso' e' chōkat Pablo a iuke tajē tā ie'pa tō ipaklō'wémi iwōalattsémi. ³⁸ Pablo tō ichétke ie'pa a: "A' kē tō ye' suepaiāne." E' tō ie'pa eriauwé tajē. E' ukuōkī tā ie'pa míā iñalēmuk dō wé kanò irirke eē.

21

Pablo míā Jerusalén

¹ Mik sa' tō sa' yamipa méat, etā sa' e' iéka kanò a. Sa' míyal yēsýēsē ká kiè Cos eē. E' bule es tā sa' míyal ká kiè Rodas eē tā sa' míyal ká kiè Pátara eē. ² Etā sa' tō kanò kué Pátara mi'ke ká kiè Fenicia, e' a sa' e' iéka tā sa' míyal. ³ Sa' tkami tā sa' tō ká kiè Chipre e' sué, e' atē ulā baklī'kka. Etā sa' mir dō Siria. Dalī mir kanò a e' mekeat Tiro, e' kuēkī sa' demi eē. ⁴ Etā Jesús mik erblōkwakpa serke eē, e'pa yulé sa' tō tā ikué sa'

tō. Sa' sené ká kul ie'pa ska'. Ie'pa tō iché Pablo a Skēkōl Wikōl wa: "Be' mú kē mi' Jerusalén." ⁵ Erē ká kul tka sa' kī etā sa' e' yéttsane. Ie'pa kōs, ilakōlpa ena ila'r, e' yéttsa ie'pa ká a míyal sa' ñalēmuk dōmi dayē kkōmik. Eē sa' e' tuléwā kuchē kī ttōk Skēkōl tā. ⁶ E' ukuōkī tā sa' e' chéat ie'pa a tā sa' e' iéka kanò a. Etā ie'pa míyalne iu a.

⁷ Sa' e' yéttsa Tiro demi ká kiè Tolemaida eē. Sa' tō s'yamipa serke eē e'pa shké'wé. Sa' e' tséat ie'pa ska' ká et. ⁸ E' bule es tā sa' e' yéttsane demi klō wa Cesarea. Eē sa' mí Felipe dör Jesús tté buaē pakōkwak e' u a. Ie' dör wēpa kul shukitulebak Jesús ttekōlpa tsá e'pa kímuk, e' ekōl. Ie' ska' sa' e' tséat. ⁹ Ie' ala'r busipa dōka tkēl kam iserdak wēpa tā. Ie'pa kōs dör Skēkōl ttekōlpa. ¹⁰ Sa' sené ie' ska' elkeē etā wēm debitū ekōl datse Judea, e' kiè Agabo. Ie' dör Skēkōl ttekōl. ¹¹ Ie' dewā sa' o'mik tā Pablo kipamo klō'wéwaitō. Tā e' wa ie' e' muéwā iklō a ena iulā a tā ichéitō:

—Wikōl Batse'r tō iché: "I' es judiowak tō kipamo i' wák, e' muerawā Jerusalén. Tā imerattsa ie'pa tō pē' kē dör judiowak, esepa ulā a."

¹² Mik sa' tō tté e' ttsé, etā sa' ena Cesarea wakpa tso'ñak sa' tā, e'pa ulitane kkōché tajē Pablo a: "Kē be' minuk Jerusalén." ¹³ Erē Pablo tō iūtē:

—¿I' kuēkī a' iuke? E' tso' ye' eriauk tajē. Ye' e' métttsatke

monukwā, ñies ttèwā Skèkèpa Jesús tté kuekì Jerusalén.

¹⁴ Ie' kè wā sa' ttò iutène, e' kuekì kè sa' wā ì kì yène iā. Sa' iché:

—As Skèkèpa tō iù wēs ie' kì ikiane es.

¹⁵ E' ukuōkì tā sa' dali ié míyal Jerusalén. ¹⁶ Jesús ttókatapa tso' Cesarea, e'pa wēlepa míyal sa' tā. Ie'pa wā sa' mítser wēm kiè Mnasón, e' u ā kapōkrō. Wēm e' datse ká kiè Chipre ee. Ie' dōr wēpa tsá erblè' Jesús mik esepa ekōl.

Pablo míā Santiago pakök

¹⁷ Mik sa' deka Jerusalén, etā s'yamipa tso' ee, e'pa tō sa' kiéwā buaè, ittse'nerak buaè. ¹⁸ E' bule es tā Pablo míā sa' tā Santiago pakök. Ñies Skèkèpa Jesús icha e'pa wōkir kibipa tso'ñak Santiago ska' seraā. ¹⁹ Ie' tō ie'pa shke'wé tā ì kōs wéitō Skèkōl batamik, pè' kè dōr judiowak, esepa shuā, e' pakéitō ie'pa ā yēsyesē. ²⁰ Mik e' ttsé ie'pa tō, etā Skèkōl kikékarakitō tajè. Ie'pa tō iché iā:

—A yami Pablo, be' isué buaè tō ié judiowak dōka miles e'pa erblétke Jesús mik. Ie'pa ulitane e' mettsā da'ā Moisés tté dalöièno e' tsatkök.

²¹ Ie'pa ā iyène tō be' tō judiowak tso' ká kuā'kì kuā'kì kì, esepa wōbla'wēke tō tté e' olo'yō. Ñies ichekerakitō tō be' tō icheke tō ila'r kurke wēpa, esepa tottola kkuölit kè tar. Ñies ichekerakitō tō be' tō s'wōbla'wēke tō se' judiowak ser e' kè dalöiariā. ²² Ie'pa ulitane wā ijcherdawā tō be' dè'bitū. E' kuekì ù wēmì be'

tō ie'pa siwā'blōwōwā? ²³ Ì cheke sa' tō be' a e' ú. Ié sa' shuā wēpa tso' tkèl kawō me'bak Skèkōl ā, e' orketke. ²⁴ E'pa tsúmi e' tā, tā be' e' batse'ú ie'pa tā. Kōs e' patuè e' pataúbō as ie'pa tsā tōttsā manene iwā kkachoiè tō kawō me' ie'pa tō Skèkōl ā e' one. Be' tō iwé es, e' tā judiowak ulitane isueraè tō ì kōs kì pè' tso' be' chök suluè e' dōr kache. Ie'pa tō isuèmi tō Moisés tté dalöièno e' dalöieta' be' tō ñies. ²⁵ Erè s'yamipa kè dōr judiowak, esepa ā ì bikeitsé sa' tō e' kitmibak sa' tō yèkkuō kì. E' kì sa' tō ie'pa ā iyè' tō ie'pa kè kàne chkè meule íyi diökōl tso' dalöiè ese ā ese katök. Iyiwak pè kè katar. Iyiwak ttéwā kuli' siulekā ese chkà kè katar. Ñies ie'pa kè kàne trènuke.

Pablo klö'wéwarakitō Skèkōl wé pamik

²⁶ Es Pablo e' yéttsā wēpa tkèl, e'pa tā. E' bule es tā ie' e' batse'wé ie'pa tā. E' ukuōkì tā ie'pa tkawā Skèkōl wé ā. Ee Pablo tō ibiyó ché tō mik tā ie'pa batse'ne e' diwō ene tā ie'pa íyi meke Skèkōl ā iwakpa bil ekkè.

²⁷ Kawō kul shuā ie'pa tso' batse'ne e' erkewatke etā judiowak wēlepa datse Asia, e'pa tō Pablo sué Skèkōl wé ā. Ie'pa tō imalepa shutiwéka tā imishkarak Pablo kì iklö'wéwarakitō. ²⁸ Ie'pa anekarak: “A yamipa, sa' kímú. Wēm i' shkōke ká wa'ñe s'wōbla'uk tō se' judiowak ser, e' kè dōr buaè. Ie' icherami tō Moisés tté

dalöiëno ena Skëköl wé i' kē dör buaë. I'ñe ta pē' kē dör judiowak esepa wēlepa debitu ie' wā iē Skëköl wé a. E' tō kā i' dör batse'r e' ia'wēka.”

29 Wēm kiè Tróximo e' su' ie'pa tō Jerusalén ie' dör Éfeso wak. Ie'pa tō ibikeitsé tō Pablo wā imí Skëköl wé a, e' kueki ie'pa tō iché es.

30 Ká e' wakpa kos shutineka debitu tuneule. Ta Pablo klö'wéwarakitō kuémi u'rki. E' bet Skëköl wé wékkō ulitane wötéwarakitō. 31 Ie'pa tō ittekewatke etā ttè de Roma ñippökwakpa eruleë e' comandante a tō Jerusalén wakpa ulitane shutineka taië. 32 Etā ie' tō ñippökwakpa dapa'wé ikayuapa ta, etā itunemirak wé pē' daparke eē. Mik pē' tō ñippökwakpa ena icomandante sué, etā ie'pa tō Pablo méat, kē ippeia. 33 Etā comandante debitu, e' tō Pablo klö'wéwa ta imaukwa ké tabechka kichaie bötō wa. E' ukuöki ta ie'pa a ichakéitō: “¿I' dör yi? ¿I' wambléitō?” 34 Erë wēlepa tō iché kua'ki aneule, ieltēpa iché kua'ki aneule. Taië ie'pa arkerak kua'ki kua'ki, e' wa kē ishulir, e' kueki ie' tō itsukmi ké ñippökwakpa wé a. 35 Pē' éna ie' klö'wakwa kēsik wa, e' kueki mik idemirak ñippökwakpa wé klékata ki, etā ñippökwakpa tō Pablo batsékami. 36 Pē' kos arke Pablo itöki: “jittōwa!”

Pablo e' tsatké judiowak wörki

37 Mik Pablo dökewatke ñippökwakpa wé a etā ie' tō comandante a iché:

—Kawō mú ña ttök be' ta.

Etā comandante tō iüté:

—Ye' kē wā ijcher tō be' ttō griegoie. 38 E'ma be' kē dör Egipto wak dē'bitu eköl e' ka'ka ñippök sa' ta e'. Ie' mia kā wé kē yi ku' eē s'ttökwa wakpa ta dōka mil tkëyök (4000).

39 Etā ie' tō iché ia:

—Au, ye' dör judiowak kune Tarso, kā e' dör kā kibi atē Cilicia. Kawō mú ye' a ttoie ie'pa ta.

40 Etā comandante tō kawō mé ia. Etā ie' dur shkē'ka ñippökwakpa wé klékata ki ta iulà kkaché pē' tso' taië, e'pa a tō a' siwa'blölur. Mik isiwa'bléwarak, etā ie' tté ie'pa ta hebreoie. Ta ichéitō iarak:

22

1 “A yamipa, a kékēpa, ye' e' tsatköke, e' ttsö.”

2 Mik ie'pa tō ittés tō Pablo ttöke ie'pa ta iwákpa ttō wa, etā ie'pa ki siwa'blélur. Ie' tō iché:

3 “Ye' dör ñies judiowak wēs a' es. Ye' kune' Tarso atē Cilicia eē. Erë ye' talane iē Jerusalén. Gamaliel tō ye' yō' yēsyesē wēs se' tté dalöiëno kiteat iaiaë e' tō iché es. Kékraë ye' tso'ie Skëköl dalöiök ye' er kos wa kos a' ulitane tō idalöieke i'ñe ekkē.

4 Mik se' wēpa tō Jesús dör Se' ñala e' tté klö'wé, etā esepa tōtiuk ye' bak ttēwa, klö'wēwa, wötēwa s'wōto wé a. Kē ye' tkine tō wēm idir ö alaköl

idir. ⁵ Ñies sacerdote kibi ena s'kuēblupa ulitane, e'pa tō a' a ichēmi tō e' dōr mokīē. Ie'pa tō ye' a yēkkuō me' tsēmi s'yamipa tso' Damasco e'pa a. Yēkkuō e' tō kawō me' ye' a Jesús mik erblōkwakpa esepa tsobitū dō Jerusalén we'ikē.

⁶ “Erē ye' miriā ñala kī. Diwō de bata a tā ye' dōkemitke Damasco tsinet, e' bet tā ì biteshka ká jaì a bō'wōie e' olo bune taiē ye' pamik. ⁷ Eē ye' anere iski. Eta ittō ttséyō tō iché ña: ‘A Saulo, a Saulo žiōk be' tō ye' we'ikeke?’ ⁸ Eta ichakéyō: ‘A Skēkēpa, žbe' dōr yi?’ Eta ie' tō iitē: ‘Ye' dōr Jesús Nazaret wak, e' we'ikeke be' tō.’ ⁹ Itso'rak ye' tā, e'pa tō bō'wō sué, erē ì yēne ye' a, e' wà kē ane ie'pa éna. ¹⁰ Eta ye' tō ie' a ichaké: ‘A Skēkēpa Jesús, žì wēmiyō?’ Tā ie' tō iché ye' a: ‘Be' e' kōka. Be' yú Damasco. Eē ì kōs wēmi be' tō, e' yērdaē be' a.’ ¹¹ Bō'wō olo tō ye' wōbla batuwéwa, e' kuēkī ye' wapiepa tō ye' ulà iémirak dō Damasco.

¹² “Eē wēm tso' ekōl kiē Ananías, e' tō Skēkōl dalōieke taiē. Moisés ttē dalōiēno kitule e' dalōiekeitō yēsēsē. Judiowak kōs serke Damasco e'pa tō icheke tō ie' dōr wēm buaē. ¹³ Ie' debitū ye' ska' tā ye' a iché: ‘A yami Saulo, be' wōbla buanú.’ E' wōshaē tā ye' wōbla buanēne iwawēnene Ananías suéyō iwa. ¹⁴ E' ukuōkī tā ie' tō ye' a iché: ‘Skēkōl dalōiōk se' yēpa bak ká iaiaē, e' tō be' shukitabak as ì kiane wē ie' kī e' jcher

be' wā. Ñies be' shukititō as yi dōr Yēsēsē e' saūbō ena ie' wák ttō ttsōbō. ¹⁵ Be' dōraē ie' ttekōlie. Ì kōs su' be' tō, ì kōs ttsē' be' tō, e' cheraēbō sulitane a. ¹⁶ I' tā kē bō ipanukia. Be' e' kōka. Be' e' wōskuō. Skēkōl a ikiō as ì sulu kōs wamblébō e' nuí olo'yōitō be' kī.’

¹⁷ “Mik ye' dene Jerusalén eta, ye' miā ttōk Skēkōl tā iwé a, eē ye' tō ì sué kabsueie. ¹⁸ Skēkēpa Jesús suéyō tā ichéitō ña: ‘Be' tō ye' tté pakēmi judiowak a, e' kē klō'wēpa ie'pa tō. E' kuēkī be' e' yōttsa bet Jerusalén.’ ¹⁹ Eta ye' iché ia: ‘A Skēkēpa, ie'pa wákpa wā ijcher tō ye' bak ie'pa ñi dapa'wō wé kōs a, be' mik erblōkwakpa, esepa yulōk ppē, wōtēwa s'wōto wé a. ²⁰ Mik Esteban dōr be' kanē méso bak be' tté pakōk, e' kōtwa ie'pa tō, eta ye' tso' eē. E' wēne buaē ye' wa. E' dalewa ye' tso' ie'pa datsi' kkō'nuk.’ ²¹ Erē ie' tō ye' a iché: ‘Be' shkōmitke ñala kī. Ye' be' patkeke kamiē pē' kē dōr judiowak esepa a.’ ”

Pablo atē comandante ulà a

²² Pablo ttōke e' ttsōk ie'pa tso' buaē, erē mik pē' kē dōr judiowak e' aritséitō, eta ie'pa ñi kēka anak darērēē: “jWēm ese kē kawōta senukia! jttōwasō!” ²³ Ie'pa arkekarak taiē, tā idatsi' wōti'wēkerakitō kashuk a, ñies ká po uyekerakitō kashuk a kēsik wa. ²⁴ E' kuēkī comandante tō Pablo tsukmī kē wēshkē ñippōkwakpa wé

a ta ippök ké as itö ichöka ì kuekì pè' wõnarke ie' kì tajè. ²⁵ Erè mik ie'pa tō Pablo muéwātke ppè ttsa'bata daloie wa, etā ie' tō capitán dur ee, e' a ichaké:

—¿A' a kawō mène wépa dör romawak esepa ppök kam ishulir e' yöki?

²⁶ Mik e' ttsé capitán dur ee e' tō, etā imía icomandante a ibiyó chök ta iché ia:

—¿Wes be' iwèmi? Wèm e' dör romawak.

²⁷ Etā comandante debitu Pablo ska' ta ie' tō ie' a ichaké:

—¿Moki be' dör romawak?

Pablo iüté:

—Tö, es idir.

²⁸ Etā comandante tō iché:

—Ñies ye' dör romawak, e' patoyó inuköl tajè wa.

Ta Pablo iüté:

—Erè ye' dör romawak ye' kune' es e' kuekì.

²⁹ Mik ittserakitö, etā ippökwapka tō Pablo méat bère. Mik comandante wa ijchenewa tō Pablo dör romawak, etā ie' suane tō iök ie' tō imaukwa patké'.

Pablo e' tsatké judiowak wökirpa wörki

³⁰ Comandante kì ikiane jchenowa mokiè tō ì kì Pablo kcateke judiowak tō. E' kuekì bule es ta ie' tō sacerdotepa wökirpa ena judiowak wökir malepa ké e' dapa'ukka. E' ukuökì ta ie' tō Pablo wötsöök patké ta iyéttsaitö tsémi duéser ie'pa wörki.

23

¹ Etā Pablo tō ie'pa suéwa krereè iwö kì ta iché iarak:

—A yamipa, ikkè ye' senére, etā ye' er ké wa ye' kkatène ì kì Skököl wöa.

² Etā sacerdote kibi kiè Ananías, e' tō, itso'rak Pablo o'mik, e'pa ké Pablo ppök ikkō kì. ³ Erè Pablo tō iüté:

—¿Be' dör e' ökwak, e' pperaè Skököl tō! Se be' tker ye' shulök Moisés ttè dalöiëno e' wa. Erè ziók ye' ppök kébö? E' wa ttè ñe' dalösewéwa be' tō.

⁴ Itso'rak ee, e'pa tō iché Pablo a:

—¿Be' tso' Skököl sacerdote kibi e' chök suluè!

⁵ Pablo tō iché:

—A yamipa, ye' ké wa ijcher tō ie' dör sacerdote kibi. Skököl yëkuö tō iché: 'Yi tso' s'wökirie, ese ké char suluè.'

⁶ Mik Pablo wa ijchenewa tō iwökirpa shabötspa dör saduceowakpa, shabötspa dör fariseowakpa, etā ie' tō ie'pa a iché aneule:

—A yamipa, ye' dör fariseowak. Ñies ye' yépa kos dör fariseowakpa. S'duowa shkerkane, e' wà panekeyö kröröë, e' kì a' tso' ye' kkatök.

⁷ Mik Pablo tō ttè e' ché, etā fariseowakpa ena saduceowakpa e'pa wõnanemi ñi kì. Etā ie'pa ñi blabatsélor.

⁸ Saduceowakpa tō icheke tō s'duowa ké shkerta'kane. Ñies ichekerakitö tō Skököl biyöchökwakpa ké ta', wimblupa sulusi ké ta'. Erè fariseowakpa tō iyi ekké kos klö'wé tō itso'. E' kuekì ie'pa ñi blabatsélor. ⁹ Ie'pa ulitane arkerak tajè. Fariseowakpa dör s'wöbla'uk ttè dalöiëno

wa wakpa welepa e' kékā ta ichérakitō:

—Wēm i' kē wā ì sulu wamblēne. Isalema wimblu ö Skëköl biyöchökwak wele utule ie' tā.

¹⁰ Erë ie'pa kī shutirkeka taië kësik wa, e' kuëki comandante suane dö' Pablo ttëwarakitō. E' kuëki ñippökwakpa tsuk patkéitō Pablo yottsā eë tsëmi ñippökwakpa wé a.

¹¹ E' nañewe tā Skëkëpa Jesús debitū e' tō Pablo a iché: “Be' er kuí. Wës be' tō ye' tté paké íe Jerusalén es ñies be' kawötā ipakök Roma.”

Judiowak kawö mé ñi a Pablo ttökwa

¹² E' bule es tā judiowak welepa tō kawö mé ñi a Pablo ttökwa. Ie'pa tō ittè mé Skëköl a ttè i' wa: “Kë sa' chköpa, kë sa' di' yöpa dö mik Pablo ttëwā sa' tō eta.” ¹³ Wëpa tō ittè mé es, e'pa dökā dabom tkëyök (40). ¹⁴ Eta ie'pa míyal sacerdotepa wökirpa ena judiowak kuëblupa, e'pa ska' tā iché iarak:

—Sa' tō ttè me' Skëköl a tō kë sa' chköpa, Pablo kam ttöwā sa' tō e' yöki. E' kë wā one sa' wā, e' tā as Skëköl tō sa' we'ikö. ¹⁵ E' kuëki a' ena s'wökirpa malepa, a' ichö comandante a tō Pablo tsúbitū bule. A' e' ö tō a' kī ie' kiane chakè bua'iewā ishuloie. E' dalewa sa' tso'tke ikinuk ñalā kī ttëwā kam idö a' ska' e' yöki.

¹⁶ Erë Pablo nauyö wā ijchenewā tā imía ñippökwakpa wé a tā ibiyö

méitō Pablo a. ¹⁷ Eta Pablo tō capitán kié eköl tā iché ia:

—Duladula i' tsúmi comandante ska'. Ie' wā ilè tso' yënoie ie' a.

¹⁸ Eta capitán e' tō itsëmi comandante ska' tā iché ia:

—Pablo tso' wötëule, e' tō ye' kié tā ikköché ye' a tō duladula i' tsúmi be' ska'. Ie' wā ilè tso' yënoie be' a.

¹⁹ Eta comandante tō iklö'wëwā iulā a tā itsëmi bánet. Eë ie' a ichakéitō:

—¿Ì cheke be' tō ye' a?

²⁰ Ie' tō iché ia:

—Judiowak kawö métke ñi a be' a ichök tō bulepa Pablo tsúmi wé judiowak wökirpa e' dapa'uke eë. Ie'pa e' öke tō Pablo ttè kiane shulè bua'ie ie'pa kī. ²¹ Erë ie'pa ttè kë klö'war. Judiowak wëpa dökā dabom tkëyök (40) kīta, e'pa tso' blëule Pablo panuk. Ie'pa kablë' Skëköl a ttè i' wa: “Kë sa' chköpa, kë sa' di' yöpa dö mik sa' tō Pablo ttëwā eta.” Ie'pa tso'tke, ima be' icheke, e' ë panuk.

²² Eta comandante tō ipatkémine tā iché ia: “Kë yi a ichar tō e' ché be' tō ye' a.”

Pablo patkëmi Judea wökir kié Félix e' ska'

²³ Eta comandante tō ikimukwakpa kié bül tā ichéitō ie'pa a: “Ñippökwakpa mi'ke klö wa esepa klö'ú dökā cien böyök (200). Ñies ñippökwakpa mi'ke kabaio kī esepa shtö dökā dabom kuryök (70). Ñies ñippökwakpa wā kët mi'ke esepa klö'ú dökā cien böyök (200). Katuine de sulitu (9:00 pm) eta e'pa kos

dapa'ú as imi'rak Cesarea.”
 24 Nies ichéitö: “Kabaio yulö Pablo tsumi. Itsúmi kkö'nú buaë dömi s'wökir Félix ska'.”
 25 Ie'pa ta comandante tö yëkkuö patkëmi më Félix a. Ikitule yëkkuö kî e' tö iché i' es:

26 “A Félix, s'wökir kibi. Ye' dör Claudio Lisias. Yëkkuö i' shtéyö be' a. Be' shké'wéyö. 27 Judiowak wökirpa tö wëm i' klö'wa iminerak ittökwa. Erë mik ye' wa ijchenewa tö ie' dör romawak, eta ye' mia ye' ñippökwakpa ta ta itsatkée sa' tö. 28 Ye' kî ikiane jchenukwa tö i kî ie'pa tö ikkateke. E' kueki itsémiyö judiowak wökirpa wörki. 29 Ie'pa tö ikkaté ie'pa ttè dalöiëno kitule, ese kî. Erë kë ye' wa i sulu kune ie' kî ittowaie ö iwötoie s'wöto wé a. 30 Erë ye' wa ijchenewa tö judiowak welepa kawö mé ñi a ittowaie, e' kueki ye' tö ipatkébitu be' a. Nies ye' tö ichétke ikkatökwakpa a tö i kî ie'pa éna ikkatak, e' chö be' wöshaë.”

31 Eta ñippökwakpa wa Pablo mítser nañewe wes ie'pa a ikéwö mène es. Ie'pa demi ká kiè Antípatris ee.
 32 Bule es ta ñippökwakpa dami klö wa, e' éltépa biteane ñippökwakpa wé a. Eta iéltépa dami kabaio kî, e'pa wa Pablo mítser. 33 Mik ie'pa demirak Cesarea ee, eta ie'pa tö yëkkuö mé iwökir kibi a. Nies Pablo méitörak ia. 34 Iwökir kibi

tö yëkkuö sué one eta ie' tö Pablo a ichaké: “¿Wé be' datse?” Mik ie' wa ijchenewa tö idatse Cilicia, 35 eta iché ia:

—Mik be' kkatökwakpa debitu eta be' ttè ttseraëyö.

Eta ie' tö Pablo wötökwa patké s'wöto wé tso' u bérie yö' blu' Herodes tö ká e' wökirpa a e' a. Ee iwötéwarakitö.

24

Pablo e' tsatké Félix wörki

1 Ká de skel eta sacerdoté kibi kiè Ananías, e' demi Cesarea judiowak kueblupa welepa ta Pablo kkatök. Nies wëm eköl kiè Tértulo, e' de ie'pa wa ie'pa ttekölie Pablo kkatök Félix a. 2 Mik Pablo debitu eta Tértulo tö ikkatémi. Ie' tö Félix a iché:

A këképa s'wökir kibi, be' ttè dikia ká taië sa' serke bëre ñita. Be' erbikö buaë, e' wa be' tö sa' wakpa kímé taië. E' kueki sa' tö wéstela chë be' a. 3 A Félix, këképa taië, be' tö sa' kimeke taië, e' kueki këkraë ká ulitane kî sa' tö wéstela chë taië be' a. 4 Kë ye' éna be' kawö chöwak taië, erë be' we'ikéyö, sa' ttö ttsö bërbër ë er bua' wa. 5 Sa' wa ijchenewa tö wëm i' dör pé' suluë. Ie' shköke ká wañe judiowak shutiuk ñi kî as iñi blabatsölor. Ie' dör Jesús Nazaret wak e' klépa eruleë e' wökir eköl. 6-7 Nies ie' éna Skököl wé ia'wakka ñaie. E'

kuëki sa' tō iklō'wéwā.* 8 Be' wák a ie' chakirmi, es be' wā ijchermi tō i kī sa' tō ikkateke, e' dör mokië.

9 Judiowak tso' ee, e'pa ulitane tō Pablo kcateke ñittsëë, 10 Eta Félix tō ie' a kawō mé ttoie ta ie' tō iché:

—Ye' wā ijcher tō ká iaiaë be' dör ká i' wakpa ttè shulökwak. E' kuëki ye' ttsë'ne buaë e' tsatkök be' wörki.

11 Be' wák wā ijchermi tō ye' dë'rökä Jerusalén Skëköl dalöiök, e' kī ká detke dabom eyök kī böt (12). 12 Ie'pa kë wā ye' kune yi ta ñi chök. Ie'pa kë wā ye' sune pë' shutiukka Skëköl wé a, ñies judiowak ñi dapa'wō wé malepa a, ñies Jerusalén kos a. 13 Ì kos kī ie'pa tō ye' kcateke, e' kë yërpa ie'pa a yësyësë be' a.

14 Erë ye' tō be' a iché tō Jesús dör ñalä chökle, e' tté wa ye' tso' sa' yëpa bak ká iaiaë e'pa Këköl dalöiök. Ie'pa tō iché tō ttè e' kë dör buaë. Erë ñies ì kos kitatbak yëkkuö kī Moisés ena Skëköl ttekölpa tō, e' klö'wé ye' tō. 15 Ñies ye' erblöke Skëköl mik wës ie'pa es tō se' yësyësë ena se' suluë duowā e' shkerdakane. 16 E' kuëki kekraë ye' e' chöke senuk buaë Skëköl wōa ena sulitane wōa as kë ye' er tō ye' kkatō ì kī.

17 “Ye' mîne sené duas tajë kë dë'ia ië, e' ukuöki ta ye' dene ië ye' wakpa shua inuköl kakmuk s'siarëpa a. Ñies ye' dene iyi muk Skëköl

a idalöioie. 18 E' kanéuk ye' tso' Skëköl wé a e' dalewa ye' sué ie'pa tō. Ye' e' batse'wétke wës sa' ttè kitule tō iché es. Eë pë' kë ku' tajë. Kë yi shutineka. 19 Erë judiowak wëlepa datse Asia, e'pa tso' ee. E'pa éna ye' kkatok ilè kī, e' ta warma ie'pa kawōta shkökrö ië ye' kkatök. 20 Ie'pa kë shkakrö, e' ta as ië itso'rak e'pa tō ichö tō ì sulu kué ie'pa tō ye' kī mik ye' dë' e' tsatkök judiowak wökirpa wörki eta. 21 Erë mik ye' bak ie'pa wörki, eta ttè i' ë yë' ye' tō aneule: ‘S'duowā e' shkerkane e' klö'wéyö, e' kī a' tso' ye' kkatök i'ñe.’ ”

22 Jesús dör ñalä chökle e' ttè jchertke buaë Félix wā. E' kuëki mik ì ché Pablo tō, e' ttsëitō ta ie' kë kī ttè i' kianeia ttsë. Ie' iché ie'pa a:

—Mik comandante kiè Lisias, e' de, e' wa ye' tō a' ttè shulè.

23 Eta Félix tō capitán eköl ké Pablo wötökwane s'woto wé a, erë ichéitō ia:

—Ikkö'nú er bua' wa wës kë s'wotëule es. Kawō mú ie' a as iyamipa bitu ikané uk.

24 Bökki es ta Félix debitune ilaköl kiè Drusila e' ta. E' dör judiowak. Félix tō Pablo tsuk patké. Pablo tō s'kawōta erblök Jesucristo ë mik e' wā paké Félix a. E' ttsök ie' tso'. 25 Erë mik Pablo tō sene yësyësë ena e' kkö'nè sene sulu yöki ena s'shulir aishkuö

* 24:6-7 Yëkkuö kitule ká iaiaë wëlepa tō ttè i' kī méka ttè i' wa: Sa' kī ikiane shulè wës sa' ttè dalöiëno tō iché es. 7 Erë shkëkipa wökir kibi kiè Lisias, e' debitu ta iyëttsa sa' ulä a kësik wa. 8 Ie' tō sa' a' iché tō Pablo kkatökwakpa kawōta ikkatök be' wörki.

ta e' wà paké, eta e' tō Félix tkiwéwa. Ie' tō iché Pablo a:

—Be' yúne. Mik ye' kawō kune e' wa ye' tō be' kiène.

²⁶ Ñies Félix tō ipaneke tō Pablo mú tō inukōl watkè ia iomine bër, e' kuëki ie' tō Pablo kiekerō kekraë ttök ie' ta. ²⁷ Es itka dō duas bök. E' ukuöki ta Félix kë kaneblöia s'wökirie. Ie' skéie wëm kiè Porcio Festo, e' de s'wökirie. Félix atak buaë judiowak ta, e' kuëki Pablo méatitō wötéule s'wōto wé a.

25

Pablo e' tsatké Festo wörki

¹ Festo demi Cesarea kaneblok s'wökirie e' ki ká de mañat ta imía Jerusalén. ² Ee ta sacerdotepa wökirpa ena judiowak wëpa kibipa, e'pa tō Pablo kkaté Festo a. ³ Ie'pa tō ikié ie' a: “Sa' kímú er bua' wa. Kawō mú Pablo tsöbitu ie Jerusalén.” E' dör Pablo ttowa ñala ki. ⁴ Erë Festo tō iüté:

—Pablo tso' Cesarea wötéulewa s'wōto wé a. Ee ye' mi'ke kukuie. ⁵ Ì sulu wamblé ie' tō, e' ta as a' wökirpa mi' ye' ta Cesarea ie' kkatök ee.

⁶ Festo sené Jerusalén ká pàköl (8) ká dabom (10) e' ulatök ta imíane Cesarea. E' bule es ta ie' e' tkéka ikula' ki ttè shulo wé a. Eta Pablo tsuk patkéitō shulè. ⁷ Mik Pablo dewa, eta judiowak datse Festo ta Jerusalén, e'pa dewa ie' o'mik ta ikkaté iyi suluë taië ese ki. Erë ie'pa kë a iwöklönuk yës tō e' dör

moki. ⁸ E' ukuöki ta Pablo tté e' tsatkoie. Ie' tō iché ia:

—Ye' kë wa ì sulu wamblène yës judiowak ttè dalöiëno ki, ñies Skököl wé ki, ñies Roma wökir kibi e' ta. Ekkëpa kë yëule ye' wa suluë.

⁹ Erë Festo atak buaë judiowak ta, e' kuëki ie' tō Pablo a ichaké:

—¿Be' shkak Jerusalén as ye' tō be' shulö ee?

¹⁰ Ie' tō iüté:

—Au. Ye' tso'tke Roma wökir kibi e' ttè shulo wé a. Ie a' kawōta ye' shulök. Be' wa ijcher buaë tō ye' kë wa ì sulu wambléule judiowak ta.

¹¹ Erë ilè sulu wambléyö, ese kué a' tō, e' ki ye' kawōta ttèwa, e' ta ye' ttōwa. Erë ì kos ki ie'pa tō ye' kcateke, e' kë yëne, e' ta kë yi kawōta ye' muktsa ie'pa ulà a. E' kuëki ye' tō ikié tō Roma wökir kibi as e' wák tō ye' shulö*

¹² Eta Festo tté ipattökwakpa ta eta ichéitō Pablo a:

—Buaë be' ikiétke tō Roma wökir kibi tō be' shulö. E' kuëki ye' tō be' patkekemi Roma as ie' be' shulö.

Festo tō Pablo tté paké blu' Agripa a

¹³ Ká tka wekké alè e' ukuöki ta blu' kiè Agripa e' demi Cesarea ikutà kiè Berenice e' ta Festo tkëneka ká wökirie e' kéwö tkö'uk. ¹⁴ Ie'pa e' tséat ká taië. E' dalewa Festo tō ì tköke Pablo ta e' paké blu' Agripa a: Ie' tō iché ia:

* **25:11** Pablo dör romawak e' kuëki ie' a kawō ta' ikiök Roma wökir kibi a tō e' tō ishulö. Roma wökirpa tsitsir kë a iwöklönuk.

—*İe* wēm tso' eköl méat Félix tō wõtēule s'wōto wé a. ¹⁵ Mik ye' bak Jerusalén, etā sacerdotepa wōkirpa ena judiowak kuēblupa, e'pa debitū wēm e' kkatök ye' a. Ye' a ikiérakitō as ye' iwōmūttsa ttèwa. ¹⁶ Ye' tō ie'pa iüté tō romawak wōkirpa kē yi tteta'wa, kam ie' tsatkō ikkatōkwakpa tā ñi wōshaë e' yōki. ¹⁷ E' kuēki mik ie'pa debitū *İe*, etā kē ye' kawō chōone. E' bule es tā ye' e' tkéka ye' kula' ki ttè shulo wé a tā wēm e' tsuk patkéyō. ¹⁸ Erē mik ikkatōkwakpa debitū, etā ie'pa kē wā ikkatēne iyi sulu ki wēs ye' ibikeits es. ¹⁹ Ie'pa tō ikkaté wēs ie'pa Skököl dalöieke ese ki. Ñies wēm kötēwā kié Jesús, e' ché Pablo tō tō itso' ttsé'ka, ese ē ki ie'pa tō ikkaté. ²⁰ Ye' kē wā ijcher wēs yō ttè e' wē, e' kuēki ye' tō Pablo a ichaké: “¿Be' shkak Jerusalén as eē be' shulir ttè i' ki?” ²¹ Erē ie' ikié tō as se' wōkir kibi tō ishulō. E' kuēki ye' tō ikéwō mé tō as itkēr wõtēule dō mik ye' tō ipatkekemi etā.

²² Etā Agripa tō iché Festo a:

—Ye' éna wēm e' ttō ttsak ñies.

Tā Festo tō iüté:

—Bule bö ittseraë.

²³ Bule es tā Agripa ena Berenice, e'pa debitū, tkawā u a shkōrami wēs kēkē taië es. Ñippōkwakpa wōkirpa ena ká e' kēkēpa dalöiërta' taië, es-epa debitū ie'pa tā ñies. Etā Festo tō Pablo tsuk patké ²⁴ tā ichéitō:

—A blu' Agripa ena kēkēpa ulitane tso' *İe* se' tā, *İe* wēm dur eköl kié Pablo. Judiowak kos tō ie' kcateke ye' a Jerusalén ñies *İe* Cesarea. Ie'pa kē shtrirta'wā ye' a ikiök aneule tō ikéwō mūttsa ttèwa. ²⁵ Erē ye' a tā ie' kē wā i wamblēne i ki yō ittōkwa ipatkēmi. Erē ie' wák tō ikié as Roma wōkir kibi tō ishulō. E' kuēki ye' tō ibikeitsbak patkēmi eē. ²⁶ Erē kē i kune ye' wā shtëmi yēkkuō ki mēmi s'wōkir kibi a ikkatoie. A Agripa, e' kuēki ye' wā idebitū a' wōrki, bua'ie be' wōrki, as be' ichakō. Ima be' ichè, e' ukuōki tā iyēkkuō shtëmiyō. ²⁷ ¿Wēs ye' tō yi patkemimi shulè kē wayēule tō i ki ikkatērke?

26

Pablo e' tsatké blu' Agripa wōrki

¹ E' ukuōki tā Agripa tō Pablo a iché:

—Be' ttō e' tsatkoie.

Etā Pablo ulà kéka tā ittēmitke i' es: ²⁻³ “A blu' taië Agripa. Se' judiowak ser, e' jcher buaë be' wā. Ñies ttè i' ki sa' ñi chōke, e' jcher buaë be' wā. E' kuēki i'ñe tā ye' ttsé'ne buaë e' tsatkök be' wōrki i kos ki judiowak tō ye' kcateke, e' yōki. Es ikiéyō be' a tō ye' ttō ttsō enaë.

⁴ “Se' wakpa kos wā ijcher buaë tō wēs ye' ser ye' kaska' ena Jerusalén mik ye' bak duladula etā. ⁵ Ñies ie'pa wā ijcher buaë tō kekraë ye' dör fariseowak. Ese wakpa e' tiuke Skököl ttè dikia yēsēsē

se' wakpa malepa tsata. Ie'pa k_i ikiane, e' ta ie'pa to ichemi to moki ye' dor fariseowak. ⁶ Skëköl kablë' se' yëpa bak ká iaiaë e'pa a to s'duowa e' shkerdakane, e' wà panekeyö moki, e' k_i ie'pa tso' ye' kkatök i'ne ta. ⁷ Se' dor Israel aleripa e' ditsëwöpa doka dabom eyök k_i bö (12), e'pa to iwà paneke nies er moki wa. E' kuëki ie'pa to Skëköl dalöie e' wakanewekerakitö nie nañeë kekraë. A blu' Agripa, s'duowa shkerdakane, e' panekeyö wes se' wakpa malepa es, e' ta çì k_i ie'pa tso' ye' kkatök? ⁸ Çì kuëki a' ibikeitseke to s'duowa e' kë shkenukkane Skëköl a'?

⁹ "Ye' wák bak ibikeitsök to ye' kawöta i kos or ye' a e' uk Jesús Nazaret wak e' tté wöklö'woie. ¹⁰ Es ye' to iwamblë' Jerusalén. Sacerdotepa wökirpa to ye' a kawö me' iwambloie. S'batse'rpa taië wötë'wa ye' to s'wöto wé a. Kë dor e' ë, nies mik ie'pa ttekerakitö, eta ye' a ta e' dor buaë. ¹¹ Taië ie'pa we'ikyö se' ni dapa'wo wé ulitane a ie'pa koie ie'pa erblö Jesús mik e' olo'yök. Ye' kësik blë' ie'pa k_i taië. Ye' to ie'pa tötë'rö tkörö ká bár k_i we'ikë.

¹² "Sacerdotepa wökirpa to ye' a kawö me' ena ye' patkë' ese wamblök Damasco, e' wakanëuk ye' mirwa. ¹³ Erë, a blu', ñala k_i dibata a ta ká jai a ye' to i sué bö'wöie e' tkökä diwö olo tsata. Bö'wö e' olo bune ye' pamik ena imirwarak ye' ta e'pa pamik nies. ¹⁴ Sa' kos anere iski

ta ittö ttséyö e' to iché ña hebreoie: 'A Saulo, a Saulo, çïök be' ye' we'ikeke? I sulu wamblekebö ye' k_i e' wa be' wák e' mukettsa we'ikë wes iyiwak kë shkak ppësö kal wa es.' ¹⁵ Ye' to ie' a ichaké: 'A Skëkëpa, çbe' dor yi?' Ie' ye' iüté: 'Ye' dor Jesús, e' we'ikekebö. ¹⁶ Erë be' e' duökä. Ye' e' kkaché be' a be' patkoie kanëblök ye' a. I kos suëbö i'ne ena i kos kkacheraëyö be' a, e' pakerabö sulitane a. ¹⁷ Ye' to be' patkeraë be' yamipa a ena pë' kë dor judiowak esepa a. Ye' to be' tsatkeraë ie'pa ulà a. ¹⁸ Ye' to be' patkeraë ie'pa wöa ká ñi'uk as ishkörak Skëköl ta ká ñi a, kë ku'ia klöulewa stui a Satanás ulà a; nies as inuì olo'yardak iki as idörak Skëköl icha batse'r e'pa k_iie ierblërak ye' mik e' wa.'

¹⁹ "A blu' Agripa, i yëne ña ká jai a e' wawéyö. ²⁰ Jesús tté buaë tsá pakéyö Damasco wakpa a, e' ukuök_i ta yö ipaké Jerusalén wakpa a nies ká malë tso' Judea e' kos wakpa a. Nies ipakéyö pë' kë dor judiowak esepa a. Ye' to ie'pa kos patté: "A' er mane'ú Skëköl a. A' senú buaë yësyësë ikkachoie to moki a' er mane'wétke ie' a." ²¹ E' kuëki se' yamipa judiowak e'pa to ye' klö'wa Skëköl wé a ttëwa. ²² Erë dö ikkë ta Skëköl to ye' kimé, e' kuëki ye' tso'ia ie' tté pakök sulitane a, s'dalöiërta' taië esepa a, nies se' esepa a. I yë'atbak Skëköl ttekölpa ena Moisés, e'pa to

tö itkōraë, e' ë pakekeyö. Kë ye' wā ttè kuā'kī pakane. ²³ Ie'pa tö iyë'at tö wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' kawōtā ttèwā. E' ukuōkī tā ie' shkērdakanē kewēie sulitane yōkī, tā s'tsātko ttē pakeraëitō judiowak ā ena kā ulitane wakpa ā. Ttē e' dōr wēs bö'wö es se' er ñi'woie.”

Pablo tö Agripa shkēñé erblök Jesús mik

²⁴ Es Pablo e' tsātökōe e' shūā Festo tö iché ie' ā aneule:

—¡A Pablo, be' alīnekā! Be' e' yué yēkkuō wa tajē, e' tö be' alīwēkā.

²⁵ Erē ie' iūtē:

—A kēkēpa Festo. Ye' kē alīnekā. Ì chéyö e' kē dōr alīpa ttē, e' dōr ttē mokī. ²⁶ Sē blu' Agripa tkēr. Ie' wā ttē ikkē sūule buaë. E' kuēkī kē ye' tkine ttök ie' wōrkī. Íyi ikkē kōs kē wamblēne blēulewā. E' kuēkī ye' wā ijcher tö ie' wā íyi ikkē jcher buaë. ²⁷ A blu' tajē Agripa, ye' wā ijcher buaë tö be' tö ì yē'atbak Skēköl ttekōlpa tö, e' klō'wé.

²⁸ Agripa tö iūtē:

—Kë be' ibikeitsök tö be' ye' kēmi e' mane'uk Cristo kléie i' tā.

²⁹ Pablo tö iché:

—I' tā ö i' ukuōkī tā, erē Skēköl mú kī ikiar tö be' ena a' kōs tso' í'ñe ye' ttō ttsök, e'pa mú dōr wēs ye' es, erē kē moulewā tabechka kicha wa wēs ye' es.

³⁰⁻³¹ Etā blu' ena s'wōkir kibi ena Berenice ena kōs itulur eē, e'pa ulitane e' kēkā

míyal bānet ttök ñita Pablo ttē kī. Ie'pa tö iché ñi ā:

—Wēm i' kē wā ì sulu wamblēne ì kī ittēwāsō, warma kē ie' kawōtā wōtēwā.

³² Etā Agripa tö iché Festo ā:

—Wēm i' kē tö ichōpa: 'ye' patkōmi Roma wōkir kibi ā shulè', e'ma sō iēmimi.

27

Pablo patkémirakitō Roma

¹ Mik ie'pa tö ibikeitsétke tö sa' patkekemi Italia, etā Pablo ena pē' skà tso' wōtēule, e'pa méraikitō wēm eköl kiè Julio e' ulā ā. Wēm e' dōr ñippōkwakpa eruleë kiè Emperador Icha, e' capitán. ² Etā sa' e' iéka kanò ā. Kanò e' datse kā kiè Adramitio eē michoë Asia wé kanò irirke dayē kkōmik ese ā. Wēm kiè Aristarco, e' tso'ñak sa' tā ñies. Ie' datse Tesalónica atē Macedonia eē. ³ Bule es tā sa' demi Sidón. Julio tö Pablo sué er bua' wa. Ie' tö iémi s'yamipa serke eē, e'pa pakök as ì kiane ie' kī e' mù ie'pa tö ie' ā. ⁴ Sa' e' yéttsa Sidón mir wōwí, erē siwā' bitsirke darērēë wōiā. E' kuēkī sa' míyal dayē nane kiè Chipre e' kke wé siwā' kē bitsirku' tajē e' ēkā. ⁵ Sa' tkami Cilicia ena Panfilia demi Mira atē Licia eē.

⁶ Etā eē capitán tö kanò datse Alejandría, e' kué etō. E' mi'ke Italia. Eē sa' e' mane'wé kanò e' etō ā tā sa' míyal.

⁷ Siwā' kuēkī sa' mirwā kanò kī enaë, kanè tajē wa. Kā böt ö kā mañat alè etā sa' demi kā kiè Cnido wōshaë. Siwā' bitsirkeiā sa' kke, e' kuēkī sa' tkami Salmona wōshaë tā sa'

tkami dayë nane kiè Creta e' wishet. ⁸ Sa' mí kanò k_i dayë kkō ē wa kanè tajë wa. Età sa' demi ká kiè Buenos Puertos (kiè e' wà kiane chè wé kanò irirke buaë), e' atë tsinet ká kiè Lasea eë.

⁹ Sa' k_i kawō chó tajë ta yuëdiö dewatke. E' këska' ta kē se' a shkanukiä dayë k_i dö' ì sulu tkō s'ta. E' kuëk_i Pablo tō ipattérak:

¹⁰ —A kékëpa, yō isuë tō se' mirwa' i' etä ì sulu tkōmi. Kanò i' ena dalì i', e' weirwami, ñies dö' se' wákpa duödur.

¹¹ Erë capitán kē wa Pablo ttō iutëne. Ie' tō kanò wák ena kanò ñakökwakpa wökir, e'pa ttō iuté. ¹² Wé ie'pa kanò irine e' kē dör buaë yuëdiö tkō'woie. E' kuëk_i kanò wakpa kibiiepa tō ibikeitseke tō se' mú dömi Fenice yuëdiö tkō'uk eë, e' dör bua'ie. Ká e' atë dayë nane kiè Creta eë. Eë dayë atë noroeste ena sudoeste.

Siwa' bitsirke tajë dayë k_i

¹³ Etä siwa' datse sur kke, e' bitsinemitke bërëbërë. Ie'pa tō ibikeitsè tō se' tkömimi, e' kuëk_i ie'pa e' yëttsa míyal Creta dayë kkō ē mik kanò k_i. ¹⁴ E' ukuök_i bet ta sèrkë bitsineka tajë datse nordeste kke, e' tërke kanò mik. ¹⁵ E' tō kanò uyémi. Sa' kē a kanò wöklöneia siwa' kke. E' kuëk_i sa' tō iémi as siwa' wa imítser sa' ta. ¹⁶ Sa' tkami dayë nane tsitsir kiè Cauda, e' tsikka, wé kē siwa' bitsirku' darërë shütë eë. Sa' kaneblé darërë, e' wa sa' tō kanóla tso' s'tsatkoie e' muëwa buaë as kē imi'a dayë a. ¹⁷ E'

ukuök_i ta ie'pa tō kanò kibi ètö k_i payuëwa buaë tsa' wa. Ie'pa suane dö' kanò tkërka tsa'wö tso' taië kiè Sirte, e' k_i. E' kuëk_i ie'pa tō datsi' ukuö tso' kanò shkōwoie, e' iéwa dayë a kanò wöklö'woie as imi' enaë. Ta ie'pa tō iémi as siwa' wa imi'. ¹⁸ Bule es ta siwa' bitsirkeia tajë, e' kuëk_i ie'pa tō dalì damirak iwa kanò a, e' tuléttsami dayë a. ¹⁹ Böiki es ta ie'pa tō iyi tajë tso' kanò shkōwoie, e' kibiie tuléttsa dayë a iwákpa ulà wa. ²⁰ Ká tka tajë etä diwö kē wëneia bëkwö kē wëneia. Sèrkë tajë tërkeia sa' k_i. E' kuëk_i sa' tō ibikeitsé tō sa' duödurdaë, kē sa' tsatkërpaia.

²¹ Sa' tka ká tajë kē chkaule. E' kuëk_i Pablo e' kékä ie'pa tso' kos e' shua ta ichéitö:

—A kékëpa, a' tō ye' ttö ttsöpa, e'ma kē se' e' yënettsa Creta ena ì sulu tka se' ta, e' kē bak se' ta. Ñies kē se' iyi weinewa. ²² Erë i'ñe ta a' er kuú. Kē yi duöpawa. Erë kanò ē weirwami. ²³ Enia nañewe Skököl dör ye' blú dalöieke ye' tō, e' tō ibiyöchökwak patké ye' ska', ²⁴ e' tō ye' a iché: 'A Pablo, kē be' suanukiä. Be' kawöta shkökrö Roma wökir kibi e' ska'. Skököl er buaë ché be' a. E' kuëk_i pë' kos tso' be' ta kanò a, e'pa tsatkeraëitö.' ²⁵ A kékëpa, e' kuëk_i a' er kuú. Ye' erblöke Skököl mik. Ye' wa ijcher buaë tō ì kos tköraë wes Skököl biyöchökwak tō ye' a iché es. ²⁶ Erë siwa' tō se' patkeraë dö ká wele dayë kkömik.

27 Dayë kiè Adriático e' kī sa' dami siwā' wā wī'kē iō'kē. E' kī ká de domingo bōtō e' nañewe ká shābōts etā kanò ñakōkwakpa éna iane tō sa' dōketke ká sí kī. 28 Ie'pa tō dayë shū ma'wé tō wekkē idir dōttsa iski tā ide metro dōkā dabom mañayōk kī teröl (36). E' ukuōkī tā wī'kie iskā ma'wénerakitō tā ide metro dabom böyök kī kul (27). 29 Ie'pa suane dō' ák tso' blubluē ese mik kanò tēr, e' kuekī tabechka tso' kanò wōklō'woie e' émirakitō tkēl kanò ñakka dayë shūa. Tā ikiérakitō Skēkōl a tō sa' kimú ká ñirke e' dalewa. 30 Erē kanò ñakōkwakpa tō ibikeitsé: se' tkōyalmi as se' e' tsatkō. E' kuekī ie'pa tō kanóla éwami dayë a. Ie'pa e' é tō ie'pa mí tabechka tso' kanò wōklō'woie, e' ökmi kanò wōkka dayë shūa. 31 Erē ì weke ie'pa tō e' biyō ché Pablo tō ñippōkwakpa a ena capitán a. Ie' tō iché:

—Ie'pa tkayal, e' tā a' kē tsatkērpa.

32 Etā ñippōkwakpa tō kanóla e' ttsé télor tā iémirak dayë a.

33 Ká ñirketke etā Pablo tō ie'pa ulitane a iché:

—Ilè ñú. A' tso' ipanuk tō ì tkōmi, e' kī domingo de bōtō e' dalewa kē ì ñane a' wā yēs.

34 A' kényō ilè ñuk. A' e' tsatkak, e' tā a' kawōtā ilè ñuk. Kē a' weirpa yēs. 35 Pablo tté one, etā pan klō'wéitō et, tā wēstela chéitō Skēkōl a. Sulitane wōrkī iblatéitō tā ie' wák tō itsá ñé. 36 Etā e' tō imalepa erkiōwé tā ichkérak ñies. 37 Sa'

dōkā cien böyök kī dabom kuryōk kī teröl (276) seraa. 38 Ie'pa chké one kos ie'pa kī kiane ekkē tā dali éyök atē e' tuléttsarakitō dayë a as kanò at öböbla. Dali e' dör trigowō.

Kanò jchēnane

39 Ká ñine tā kanò ñakōkwakpa kē wā dayë kkō suule. Erē ie'pa tō isué tō ttsa'wō buaē ulat tēr kanò ikloka. E' kuekī ie'pa tō ibikeitsétke tō kanò ma'üsō klēkā eē. 40 Etā iyi tso' kanò wōklō'woie, e' ttsé télor ie'pa tō émi dayë a. Etā kaltak tso' kanò ñakoie, e' wōttsélor ie'pa tō. E' ukuōkī tā datsi'kuō skékarakitō kanò wōkka tā idökemitke dayë kkōmik. 41 Erē tsa'wō tkērka dayë dikia, e' kī kanò tkēne kuj. Tā kanò wōkka bunewā tsa'wō a, kē yēnettsaia. E' dalewa dayë tērke kanò ñakka e' tō kanò tskélor tajē.

42 Wépa mir klōulewā e'pa kiane ñippōkwakpa kī ttélur as kē itkōyal ùkule. 43 Erē capitán éna Pablo tsatkak, e' kuekī ie' kē wā ikéwō mēne ittökulur. Ie' tō iché: “Wépa ukuo, e'pa e' ppölur kewe dayë a as e'pa dōttsa ká sí kī. 44 As imalepa mi' kanò tak kī.” Es sa' ulitane dettsa ká sí kī buaē.

28

Pablo sené si' mañat ká kiè Malta ee

1 Mik sa' dettsa etā sa' wā ijchenewā tō ká e' kiè Malta. 2 Ká e' wakpa tō sa' kiéwā buaē seraa. Kase sulué ena kalī yērke, e' kuekī bö' batsékarakitō tajē tā sa'

kiérakitö bö' baiklök. ³ Etä Pablo tö bö' ulatska shtë, e' tuleke bö' a. E' wöshaë ta tkabë sulusi e' yéttsa bö'ba yöki, e' tö Pablo kuéwa iulà kkue a, kë ewa. ⁴ Mik ká e' wakpa tö isuë tö tkabë moar Pablo ulà mik, etä ichérakitö ñi a: "Wëm i' wä s'kötulewä alè. Erë dayë a itsatkëne, erë s'shulökwak tso' ká jai a e' kë wä kawö mène ia as iser."

⁵ Erë Pablo ulà wöppé ta tkabë anewa bö' a. Kë wes Pablo dë'. ⁶ Wëkkë Pablo iërkekä ö wëkkë Pablo duömiwä etkëme, e' panuk ie'pa tso' sëraa. Erë ie'pa tö ipané tajë. Mik ie'pa tö isuë tö kë i bak ie' ta, etä ie'pa ibikeitséne kuä'kì. Ie'pa tö ichémi tö Pablo dör këköl wele.

⁷ Eë tsinet ká tso', e' dör Malta wökir kibi kiè Publio, e' icha. Ie' tö sa' kiéwa ena sa' sué buaë dö ká mañat. ⁸ Ta Publio yë, e' duöke duè dalölö wä ena ishütërke tajë. E' ie' teme'r. Etä Pablo miä iweblök ta ie' tö ikié S'yë a ta iulà méka iki ta ibua'wéneitö. ⁹ E' ukuöki ta imalepa kirirke tso' ká e' a, e'pa kos debitu ta ibuanerak ñies. ¹⁰ E' kueki ká e' wakpa tö íyí kakmé sa' a tajë. Mik sa' mitkene kanò kì ta ì kos kiane sa' kì shkoie, e' kakmé ie'pa tö sa' a.

Pablo demi Roma

¹¹ Sa' sené ká e' a si' mañat ta sa' e' iéne kanò iëtö a. Eë kanò e' tö yuëdiö tköo'. E' datse Alejandría. Kanò e' kiè ie'pa këkölpa dalöiekerakitö dör klö e'pa kiè wa. ¹² Sa' miyal kanò e' kì ká kiè

Siracusa eë. Eë sa' sené ká mañat. ¹³ E' ukuöki ta sa' miyal ká kiè Regio eë. E' bule es ta sa' e' yélur Regio a. Siwa' bitsirke buaë datse sur kke, e' wa ká böt ta sa' demi Pozzuoli wé kanò irirke eë. ¹⁴ Eë sa' tö s'yamipa welepa kué. Ie'pa tö sa' ké e' tsukat ie'pa ta domingo etö. Bata ekkë ta sa' demi Roma. ¹⁵ S'yamipa tso' Roma, e'pa wä ijchertke tö sa' datse. E' kueki ie'pa de sa' ñaletsuk dö wé dali wé tso' tajë kiekerakitö Apio eë. Ñies ie'pa skà de sa' ñaletsuk ká kiè S'kaporö Wé Mañat eë. Mik Pablo tö ie'pa sué ta wéstela chéitö Skököl a ta ittse'neka buaë. ¹⁶ Mik sa' demi Roma, etä Roma wökirpa tö ie' ké senuk u etkue a ekörla, erë ishköki méarakitö eköl Pablo kkö'nuk.

Pablo tö Jesús tté paké Roma

¹⁷ Pablo demi Roma, e' kì ká de mañat, etä ie' tö judiowak wökirpa tso' Roma, e'pa kiök patkè. Mik ie'pa e' dapa'wéka ie' ska' ta ie' tö iché iarak:

—A yamipa judiowak, kë ye' wä ì sulu wamblène se' wakpa kì. Ñies kë ye' wä ì sulu wamblène se' yépa bak ká iaiaë e'pa sene e' kì. Erë ye' tso' Jerusalén e' me'ttsarakitö Roma wakpa ulà a. ¹⁸ Roma wakpa tö ye' ichaké iskië, erë kë ie'pa wä ì sulu kune ye' kì ye' ttowaie. E' kueki ie'pa éna ye' akmi. ¹⁹ Erë judiowak kë kì ikiane tö ye' èmi ie'pa tö. E' kueki ye' kawötä ikiök tö ye' patkö Roma wökir kibi a as ie' tö ye' shulö. Erë ye' kë wä ì

ta' se' judiowak kkatoie. ²⁰ Ì paneke se' dör Israel aleripa e'pa tö, e' kueki ye' tkër íe moule. Nies e' kueki ye' tö a' kiök patké a' suöie ena ttoie a' ta.

²¹ Ie'pa tö iché ia:

—Judea wakpa kë wa yëkkuö patkéule sa' a be' choie yës. Nies sa' yamipa datse Judea, e'pa kë wa ì sulu yëule sa' a be' ki. ²² Sa' wa ijcher tö ttè pa'ali i' pakè be' tö e' cheke suluë sulitane tö ká wa'ñe. E' kueki sa' ki ikiane ttsè tö çima be' tö ibikeitseke?

²³ Ie'pa tö kawö skà mé ñi a kapakoie. Mik e' kèwö de, eta' ie'pa dapaneká tajë Pablo ska'. Ie' tö ì blúie Skëköl tso' e' tté paké bla'mi dö tsáli. Ì kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tö yëkkuö ki e' wa ie' tö ie'pa pablé tajë as ie'pa tö iklö'ù tö Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'. ²⁴ Ie'pa welepa tö tté paké Pablo tö, e' klö'wé. Erë welepa kë wa iklöone. ²⁵ Ie'pa kë wa ibikeitse ñikkëë, e' kueki imítkerak erë Pablo tö ttè i' bata ché iarak:

—Ì yë' Wiköl Batse'r tö a' yëpa bak iaiaë, e'pa a, itteköl bak kiè Isaías e' wa, e' dör moki. Skëköl tö iché ia:

²⁶ 'Be' yú ta' ichö ká i' wakpa a. A' tö ittseraë je', erë kë a' éna iwà anak.

A' tö iwebleraë je', erë kë a' tö isuepa.

²⁷ Es ie'pa dör, ie'pa wökir suluë, e' kueki.

Ie'pa tö ikukuö wötéwa as kë iwattsër.

Ie'pa tö iwöbla tsimiwéwa as kë iwawër.

Ie'pa kë éna iwà anak.

Ie'pa kë shkakne ye' ska' as ye' tö ibua'üne.*

Es Isaías tö iyë'at. ²⁸⁻²⁹ A' wa ijchenú tö i' ukuöki ta' Skëköl tö s'tsatké e' tté tso'tke paké pè' kë dör judiowak esepa a. Ie'pa e' tö iklö'weraë.

³⁰ Pablo e' tséat duas bök wa'ñe wé u patuekeitö ee. Sulitane mi'ke ie' weblök ta' ee ie' tö ikiéwa. ³¹ Ie' tso'ie ì blúie Skëköl tso' e' tté pakök ena s'wöbla'uk Skëképa Jesucristo tté wa. Kë yi wa ie' wöklöone. Kë yi wa ie' tsirione yës.

* 28:27 Isaías 6.9-10

Yëkkuö kit Pablo tö Roma wakpa a Romanos

Yi tö yëkkuö i' kit, e' wák kiè Pablo. Welepa tö ibikeitsè tö yëkkuö i' kit ie' tö etä ie' wák tso' Corinto. Ie' tö ikit duas dabom skeyök ki kul (57) Cristo kune'bak e' ukuöki ta. Ie' ikkeyè' tajë shkökmi Jesús mik erblökwakpa tso' Roma e'pa pakök. Erë kë ie' a kawö kune shkoie. E' kuëki ie' tö yëkkuö i' kit patkëmi ie'pa a as ie'pa wa ijcher tö ì o' Jesús tö ie'pa dalërmik. Ie'pa kibiiepa kë dör Israel aleripa erë Israel aleripa erblé Cristo mik esepa e' iè'wa ie'pa ta. Israel aleripa erblé Cristo mik esepa tö ibikeitsè tö ie'pa klöo'bak Skëköl tö keweie e' kuëki ie'pa dör ibua'ie pè' kë dör ie'pa ditséwö esepa tsata. E' kuëki ie'pa kë ñi sini'küne.

E' kuëki Pablo ki ikiane kkachè ie'pa a yëkkuö i' ki tö sulitane dör ñies ë Skëköl wöa. Israel aleri ö kë idör ileri e' dör ñies ëme. Kewe Pablo tö ie'pa a ikkaché tö sulitane tö Skëköl watè'ttsa e' kuëki e' nuí tso' sulitane ki. E' ukuöki ta ie' tö ie'pa a ikkaché tö Jesús tté buaë e' ë wa Skëköl tö se' tsatkëmi ñikkëë, Israel aleripa ena kë idör ileripa esepa ñies. E' kkaché ie' tö ie'pa a. Ñies Pablo tö ikkaché tö erblé Jesús mik e' wa Skëköl tö se' klö'wëmi wës pè' buaë yësyësë es. Israel aleripa tö ibikeitsè tö Moisés tté dalöiëno e' dalöiè

wa Skëköl tö se' klö'wëmi wës pè' buaë yësyësë es. Erë Pablo tö ie'pa a iché tö e' kë dör es. Se' kë a ì onuk Skëköl ttsë'woie buaë as se' tsatköitö. Erë Jesús mik erblé e' wa ie' tö se' tsatkeke. Es Pablo tö iché yëkkuö i' ki.

Shkë'wè

¹ Ye' dör Pablo. Ye' dör Cristo Jesús kanè méso klöule ie' ttekölpa tsá e' ekölie. Ñies ye' klöule tté buaë kkayè' Skëköl tö e' pakök.

² Ká iaiaë Skëköl kablé' tö tté buaë ñe' kkayërdaë, e' kit ittekölpa tö iyëkkuö batse'r e' ki. ³ Tté buaë ñe', e' dör ilà Skëkëpa Jesucristo e' tté. S'ditsö wa ta ie' dör Israel blú bak kiè David e' aleri. ⁴ Erë mik ishkenekane, etä e' wa ikkayëne Wiköl Batse'r wa tö ñies ie' dör Skëköl Alà diché ta' tajë e'.

⁵ Ie' batamik Skëköl er buaë ché ye' a. Ie' ye' tkè'ka kanëblök Jesucristo a ittekölpa tsá e'pa ekölie as ká wa'ne pè' kë dör judiowak esepa kur ie' ttö iutök erblé ie' mik e' wa. ⁶ Ñies a' tso' ie'pa shua. A' klöule Jesucristo ichaie. ⁷ Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dalër tajë Skëköl éna serke Roma e'pa a. A' klöule ie' wa s'batse'rpa kíie. S'yé dör Skëköl ena Skëkëpa Jesucristo as e'pa er buaë chö ena sene bërè mù a' a.

Pablo wëstela ché Skëköl a

⁸ Kewe ye' iché tö a' erblé Jesús mik e' tté buneká ká wa'ne. E' kuëki wëstela chekeyö Skëköl a Jesucristo

ttō wa a' ulitane kī. ⁹ Skëköl a ye' kanëblöke ye' er kōs wa ie' alà tté buaë e' pakök, e' wák wa ijcher tō kekraë ye' er arke a' ska'. ¹⁰ Kekraë ie' a ikiekeyō tō ie' kī ikiane, e' ma as bata ekkë tā ie' kawō mù ye' a shkoie a' pakök. ¹¹ Sulu ye' éna a' suak. Ye' éna a' kimak as a' er diché kī iër buaë Skëköl Wiköl wa. ¹² E' wà dör tō se' erblöke Jesús mik eköl eköl, e' wa se' ñi er diché ið buaë.

¹³ A yamipa, ye' kī ikiane tō a' wā ijcher tō taië ye' iler-itsé shkoie a' pakök, erë dō ikkë tā ye' wötkërke. Ye' kī ikiane tō kanè me' Skëköl tō ye' a e' wà döttsa buaë a' shua wes ká malepa wakpa shua idë'ttsa es. ¹⁴ Ye' ittse tō ye' kī kanè tso'ia Jesús tté buaë pakök sulitane a. Kë ye' tkine tō s'dalöiër tā' taië ese idir ö s'ësepa idir ö s'yöule ö kë s'yöule idir. ¹⁵ E' kuëkī ñies ye' shkak Roma Jesús tté buaë pakök a' wakpa shua.

Jesús tté buaë dör Skëköl diché taië s'tsatkoie e'

¹⁶⁻¹⁷ Jesús tté buaë e' wa Skëköl a wépa kōs tō iklö'wé esepa tsatkërmi. E' kuëkī ye' kë jaëne tté e' kī. Tté e' pakane judiowak a kewe, e' itökī pë' kë dör judiowak esepa a. Tté e' tō ikkachè se' a tō wes Skëköl tō se' klö'wëmi wes pë' buaë yësyësë es. Se' klö'wëitō es se' erblé Jesús mik e' wa. E' è wa ie' tō se' klö'wëmi es. E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuö kī es, e' tō ichè: "Yi

dör yësyësë iërblö Skëköl mik e' batamik, ese serdaë."*

Sulitane kī ì sulu nuí tso' Skëköl wōa

¹⁸ Skëköl tso' ká jai a, e' tso' wépa tō ì sulu wambleta' ena kë ser yësyësë esepa we'ikök. E' wa ie' tso' ikësik kkachök. Ì sulu kōs wambleke ie'pa tō, ese tō ie' tté mokī e' wöklö'weke. ¹⁹ Kōs s'éna iane tō wes ie' dör, e' kkayë' ie' wák tō ie'pa a, e' kuëkī buaë ie'pa wā ijcher. ²⁰ Kewe tā ie' tō ká i' yō'at, e'tami sulitane wā ijcher tō wes ie' dör. Ie' kë wërta' erë ì kōs yō'itō e' wa iwënewa buaë tō ie' dör Skëköl, ñies tō ie' diché kë erta'wa. E' kuëkī kë ie'pa a iyënuke tō kë sa' wā ijcher. ²¹ Erë ie'pa wā ijcher buaë tō ie' tso'tke, erë ie'pa kë wā ikikaneka wes ikawōta kikëka es. Ñies ie'pa kë wā wëstela yëne ie' a. E' skéie ì bikeitseke ie'pa tō ese kë wà tā'. Ie'pa erbiköke kōs ese dör sulu éme. ²² Ie'pa e' chō tō ie'pa wā íyi kōs ese jcher buaë, ñermata ie'pa ianewa kë kabikeitsōta'. ²³ Ie' olo tā' taië kë erta'wa, e' kë dalöiëne' ie'pa wā. E' skéie ie'pa tō s'duōta'wā ese diököl dalöieke. Dō kal ö ák yöule dùie ö bakaie ö talokie ese dalöiekerakitō ie' skéie. ²⁴ E' kuëkī Skëköl tō ie'pa émi e' ia'ukka sene sulusi wa wes ie'pa kī ikiane es. Es ie'pa ñi dalösewéwā íyi s'jaëwè taië ese wa. ²⁵ Ie' tté mokīe e' olo'yéraitō, e' skéie kache tté è klö'wëkerakitō. Íyi

* 1:16-17 Habacuc 2.4

yö'at ie' tö ese ë dalöiekerakitö skökölie, kë dör ie' wák dalöie. Ie' ë k_i k_ikèk_a mène buaë kekraë. Es e' idir.

²⁶ E' kuek_i Skököl tö ie'pa émi e' ya'uk wës ie'pa er sulu k_i ikiane es. Dö alakölp_a e' mane'wéttsa kë senak_iä wëpa ta wës imeneat es. Ie'pa senéka nita iwakpa ë. ²⁷ Es n_ies wëpa kë senak_iä alakölp_a ta. Ie'pa e' mane'wéttsa. Suluë ie'pa éna senak_ka iwákpa ë nita. E' dör jaë tajë. Ie'pa e' ya'u sulu es, e' nu_i k_i iwákpa weirke siarë wës ikiane we'ikè es.

²⁸ Ie'pa kë éna Skököl bikeitsak, e' kuek_i ie' tö ie'pa émi i suluë e' ë bikeitsök as i kë wamblök s'kàne ese wamblörakitö. ²⁹ Es ie'pa er sulunewa da'aie. I sulu kos e' wambleke ie'pa tö tajë. Ie'pa wöttsërke tajë. Ie'pa e' wamblöke suluë. Ie'pa ukyërke imalepa ta. Ie'pa s'ttekewa ena n_i wöñakköke suluë ena s'kitö'weke tajë. Kekraë ie'pa er me'rie i sulu ë k_i. Ie'pa biyöblöke n_i k_i. ³⁰ Ie'pa tö s'malepa cheke suluë. Sulu ie'pa éna Skököl ar. Ie'pa e' kkeökeka tajë e' ttsökeka tajë ena kë tkirku' imalepa k_i. Ýyi sulusi bikeitseke ie'pa wákpa tö, ese wamblekerakitö. Ie'pa kë tö imi ena iyë ttö dalöieta'. ³¹ I dör buaë e' kë ane ie'pa éna. I uk ie'pa kablé e' kë waweta'itö. Ie'pa kë éna yi dalërta'. Kë yi sueta' er siarë wa. ³² Erë ie'pa wa

ijcher buaë tö Skököl ttè dalöieno tö ichè tö wëpa tö ýyi ekkè wambleke esepa k_i duëwa kiane, erë ie'pa tö iwamblekeia. E' k_iie ta ie'pa wa buaë iwër tö s'malepa tö iwamblè.

2

Skököl tö sulitane shuleraë nikkëë

¹ A' isie* tö pë' chéyö ñe'sepa kichatekettsa, esepa kë a i yënu_k e' tsatkoie Skököl wörk_i. I sulu kos wambleke ie'pa tö ese wambleke a' tö n_ies. E' kuek_i mik a' tö ie'pa kichatéttsa, eta e' wa a' wákpa tso' e' kichatöktsa. E' kuek_i kë a' a e' tsatkënu_k. ² Se' wa ijcher tö Skököl tö s'shulè yësyësë, e' tö se' e' wamblö sulu es esepa kos kichateratts_a. ³ A' tö i sulu wamblé wës wëpa kichatéttsa a' tö es, e' ta ¿wës a' ibikeitsemi tö Skököl kë tö a' kichatepatts_a n_ies? ⁴ A' tö ibikeitseke es, e' ta e' wa ie' er buaë se' ta, e' watöktsa a' tso'. Ie' tö se' anewekeia tajë, ie' kë tö se' we'ikè bet. Ie' er buaë a' ta, e' tö a' dalé'ttsekeia buaë, e' wa ie' tso' a' ulaiök as a' er mane'ù ie' a, ¿e' kë jcher a' wa? ⁵ Erë a' er darërëë. A' kë éna er mane'wak ie' a, e' nu_i k_i a' tso' Skököl kësik e' k_i kiök e' k_i. Mik ie' s'shuleraë e' kéwö de eta ie' tö s'shuleraë yësyësë. ⁶⁻¹¹ Sulitane dör n_ies ëme ie' a, e' kuek_i ie' tö iské meraë eköl eköl a wës s'ser es. Wëpa e' chöke kekraë i buaë uk,

* **2:1** Versículo i' a Pablo ttökemi judiowak ta. E' wënewa bua'ie verículo 12 ena itöki itso' e' k_i.

tso' ilo ena ikikèka ena sene michoë yulök, esepa ulä a sene michoë döraë. Erë wépa tkirke iwák ë kī, e' wamblö sulu, kë tö ie' ttè mokī dalöië, esepa we'ikeraëitö kësik wa da'a. Wépa e' wamblö suluë esepa kos weirdaë siarë kewe judiowak e' ukuöki ta sulitane, e' dalërdarak imik taië. Erë wépa serke yësyësë esepa kos a ilo ena ikikèka ena sene bërë e' merdaë taië kewe judiowak a e' ukuöki ta sulitane a.

12 Pë' kë dör judiowak esepa kë ku' Moisés ttè dalöiëno e' dikia. Ie'pa tö ì sulu wamblé, e' ta iweirdaë siarë erë ie'pa kë shulirpa ttè ñe' wa. Erë judiowak tso' ttè e' dikia, e'pa tö ì suluë wamblé e' ta ttè e' wa ie'pa shulirdaë. 13 Wépa tö ttè dalöiëno e' ttsé, e' ë kueki ie'pa kë klö'wépa Skëköl tö wes pë' buaë yësyësë es. E' skéie wépa tö ttè e' wà dalöié esepa klö'weraëitö es. 14-15 Pë' kë dör judiowak esepa kë wa Skëköl ttè dalöiëno kit Moisés tö yëkkuö kī e' jcher. Erë mik ie'pa tö ttè ñe' wà dalöié iwákpa wä ijcher e' kueki, eta e' wa iwënewä tö ttè dalöiëno tso' ie'pa er a. Ttè e' dikia ie'pa tso'. Ttè e' ë wa ie'pa er tö ie'pa a icheke tö ì dör buaë ì dör suluë. Ttè e' wa mikle ta ie'pa er tö ie'pa kcateke, mikle ta ie'pa tsatkeke. Ttè e' wa ie'pa shulirdaë. 16 E' tköraë aishkuö ta mik Skëköl tö ì kos tso' blëulewä se' er a e' shuleraë Cristo Jesús batamik

eta, wes ttè buaë pakekeyö e' tö ichë es.

17 Erë a' wélepa dör judiowak, esepa erblöke Moisés ttè dalöiëno e' mik. A' e' ttsöka tö a' dör Skëköl icha. 18 Ì kiane ie' kī ese jcher buaë a' wä. A' yöule buaë ie' ttè wa, e' kueki ì dör ibua'ie e' shukitmi a' a wë. 19 A' ibikeitseke tö o'ka pautmi a' a buaë. E' dör wes s'wöbla kë wawër esepa ulaië es ö wes se' tso' stuì a esepa a bö'wö kkachè es. 20 A' wä ttè dalöiëno tso', e' dör ttè mokī ena iyi jcher taië e' tté. E' kueki a' ibikeitseke tö a' a se' kam yör esepa yörmī ena wépa kë wä ì jcher esepa wöblarmi. 21 E' dör es, e' ta ¿wes a' kë e' wöbla'ù? A' tö s'patteke tö kë s'kane akblök ta ¿wes a' akblöke? 22 A' icheke tö kë s'kawöta s'senewabak dalöseukwä ta ¿wes a' tö idalösewëke? İyi diököl tso' dalöië e' ar suluë a' éna ta ¿wes iyi tso' iwé a e' ekibleke a' tö? 23 Ttè dalöiëno meneat a' a, e' wa a' e' ttsöka taië ta ¿wes a' kë tö idalöië? E' wa a' tö ie' dalösewéwä. 24 Wëe' Skëköl yëkkuö tö ichë: "Pë' kë dör judiowak, esepa tö Skëköl cheke suluë a' ukuömik."†

25 Mokī wépa tö Moisés ttè dalöiëno e' iuteke, esepa a itóttola kkuölit tëule tsir e' dör buaë. Erë yi kë tö iütè, esepa a kë idör ìie bua', e' dör wes kë s'wakyöule es. 26-29 ¿wépa dör judiowak chökle? E' kë dör iditséwö ë wa. E' kë dör iwakyöule iyese alè kī e' wa. Judiowak chökle e' dör wépa er yësyësë Skëköl wöa esepa,

† 2:24 Isaías 52.5; Ezequiel 36.22

e' dör wēs ie'pa wakyöule ier a es. E' kē onuk ttè dalöiëno e' a. E' ormi Wiköl Batse'r ē a. Esepa wēr buaē Skëköl wa, kē dör s'ditsö wa. E' kueki pē' kē dör judiowak, kē wakyöule, kē wā Moisés ttè dalöiëno e' ku', esepa tö idalöié buaē, e' ta ie'pa sueraē Skëköl tö wēs judiowak wakyöule es erē kē iwakyöule moki. Pē' tö ttè dalöiëno e' dalöié, erē kē iwakyöule ichkà ki, esepa tö judiowak kē tö iütè esepa kkateraē iki aishkuö ta, erē iwakyöule ena ttè dalöiëno tso' iwā.

3

¹ Yile tö ichakèmi: “E' dör es, e' ta ÷ie bua' idir tö se' dör judiowak? Se' tottola kkuölit tēule tsir ÷ie bua' e' dör?” ² Ye' iütè tö e' dör buaē shute ena iwà dör tajë. I bua'ie dör tö Skëköl tö itte me'atbak judiowak ulà a. ³ Yëne tö ie'pa wēlepa tö ttè ñe' dalösewēwa, erē e' ē kueki ÷ichèmisö tö Skëköl kē ttö mokiè? ⁴ Au, kē idör es. Erē sulitane kachömi suluë, erē ie' ttö mokiè kekraë. E' dör wēs itso' kitule ie' yëkkuö ki es, e' tö ie' chē i' es:

“Sulitane isueraē tö be' ttö mokiè.

Be' ttè shulirmi, e' ta be' e' alöraka be' kkatökwakpa ki.”*

Es Skëköl yëkkuö tö ichè.

⁵ Pē' wēlepa kē wā ijcher yësyësë, esepa tö icheke tö s'ser suluë, e' wa iki wēnewa bua'ie tö Skëköl dör yësyësë

sulitane tsata. E' kueki ie'pa tö icheke tö e' nu' ki s'we'ikéitö, e' kē dör yësyësë. ÷Es idir? ⁶ Au, kē idör es. Skëköl chöpa kē dör yësyësë, e'ma ÷wēs ie' a sulitane shulirmi yësyësë?

⁷ Es yile tö ichakèmi: “Ye' kache wa Skëköl ttö mokiè e' kikarkeka tajë, e' ta ÷i kueki e' nu' ki ye' kkatekeiaitö?” ⁸ E' chöpa es, e'ma sö ichèmi tö “i sulu ki wamblösö as e' wa i buaë ki dö tajë.” Wēlepa tö icheke tö ttè ese wa ye' tö s'wöbla'wēke. Ie'pa éna ye' wöakwa, e' kueki ie'pa tö ye' cheke sulu es. Erē ie'pa esepa kichatëttsa kiane.

Kē yi dör yësyësë Skëköl wōa

⁹ E'ma ÷i chèmisö? Sa' dör judiowak ÷esepa dör buaë sulitane tsata? Au, kē idör es. Ikkachétkeyö a' a tö sulitane, judiowak ena wēpa kē dör judiowak, esepa kos tso' sene sulu dikia. ¹⁰ E' dör wēs itso' kitule Skëköl yëkkuö ki es, e' tö ichè:

“j kē yi ku' eköl wē'ia dör yësyësë Skëköl wōa!

¹¹ Ì dör buaë Skëköl a ese kē ane yi éna yës.

Kē yi ku' Skëköl yulök.

¹² Sulitane tsì tröuke ie' yöki;

Ie'pa er sulunewā suluë.

Kē yi ku' eköl wē'ia i buaë ese uk.†

¹³ Ie'pa ttö suluë, e' dör wēs s'nu kélkuö kköppèe alar suluë es.

Ie'pa kkö ki s'kitö'wè me'rie.†

* 3:4 Salmo 51.4 † 3:12 Salmo 14.1-3; 53.1-3 ‡ 3:13 Salmo 5.9 § 3:13 Salmo 140.3

Ie'pa kapakō e' dör wēs tkabē
ichök kapōli es.Š

14 Ie'pa tso'ie alibchök
s'malepa kī kēsik wa.*

15 Ie'pa er me'rie s'ttēwā ē kī.

16 Wē ie'pa dami eē s'we'ikē
ena s'erīawē siārē ese
mekearakitō.

17 Sene bēre ñalē e' kē sūule
ie'pa wā.†

18 Skököl dalöie e' kē eri tā'
ie'pa wā yēs.‡

Es Skököl yēkkuō tō ichē.

19 Se' wā ijcher tō ì kōs
chē Skököl ttē dalöiēno tō,
e' chēitō wēpa tso' idikiā,
esepa a. Ttē e' wa sulitane
siwā'blōwēkewā Skököl tō.
Ñies ttē e' tō ikkacheke
tō sulitane kī nuì tso' ie'
wōa. 20 Ttē dalöiēno e' dör
ikkachoie se' a tō se' dör ì sulu
wamblōkwakpa. E' kuēkī kē
yi a iyēnukka: “ttē dalöiēno
iūtēyō seraa, e' kuēkī Skököl
kawōtā ichök tō ye' dör pē'
buaē yēsēsē.”

*Wēs Skököl tō se' klō'wēmi
wēs pē' buaē yēsēsē es*

(3.21-31)

21-23 Erē i'ñe tā Skököl tō
se' a ikkachētke tō wēs ie'
tō se' klō'wēmi wēs pē' buaē
yēsēsē es. E' kē dör ttē
dalöiēno iūtēsō e' wa. E' dör
se' erblé Jesucristo mik e' wa.
Wēpa kōs erblé ie' mik, es-
epa klō'wē Skököl tō wēs pē'
buaē yēsēsē es. Ñies Skököl
yēkkuō kōs e' tō isini'kuē tō
mokī idir. Sulitane dör ì sulu
wamblōkwak. Kē se' serku'
buaē yēsēsē wēs Skököl olo

tā' tajē e' ser es. E' kuēkī suli-
tane dör ñies ie' wōa. 24 Erē
Cristo Jesús tō se' yē'ttsa ì sulu
ulā a. E' wa Skököl tō se'
klō'wē wēs pē' buaē yēsēsē
es. E' kē kī se' ñarku', e' dör
ēme. Es ie' er buaē chē se'
a. 25 Ie' tō Jesucristo me'ttsa
ttēwā se' skēie e' pē' tēne tajē
se' nuì olo'yoie. E' de se'
ulā a se' erblé Jesús mik e'
wa. E' wa ie' tō ikkaché
tō ie' dör yēsēsē. Kā iaiāē
ie' tō sene suluē dal'ettsē'bitu
enaē. 26 E' kēwō ska' tā ie'
kē wā se' weine wēs s'kawōtā
weinuk es. Erē se' nuì patōne
Jesucristo weine e' wa. E'
wa Skököl tso' ikkachök i'ñe
tā tō ie' dör yēsēsē. Ñies
ie' tso' ikkachök tō wēs ie'
tō wēpa erblé Jesús mik es-
epa klō'wēmi wēs pē' buaē
yēsēsē es.

27 E' dör es, e' tā ¿ì wa se'
e' tsökami Skököl wōa? ¡Kē
ì wa! Se' erblé Jesús mik, e'
kuēkī ie' tō se' klō'wē wēs pē'
buaē yēsēsē es. Kē idör ttē
dalöiēno iūtēsō e' kuēkī. E'
kuēkī kē se' a e' tsēnukka ì wa
yēs. 28 Es se' tō ibata chéat
tō Skököl tō se' klō'wē wēs
pē' buaē yēsēsē es se' erblé
Jesús mik e' kuēkī. Kē idör ttē
dalöiēno e' iūtēsō e' kuēkī.

29 Erē ¿Skököl dör judiowak
ē Kököl? ¿Ie' kē dör pē' malepa
Kököl? Tō, ie' dör pē' kē dör ju-
diowak esepa Kököl ñies. 30 Ie'
dör eköl ēme. Wēpa erblé
Jesús mik esepa klō'wēitō wēs
pē' buaē yēsēsē es. Kē ie'
tkine tō judiowak idir ö kē
idir judiowak. 31 Se' tsatkērmi

* 3:14 Salmo 10.7 † 3:17 Isaías 59.7-8 ‡ 3:18 Salmo 36.1

se' erblé Jesús mik e' wa, etá çsö ichèmi tò Moisés ttè dalöièno e' kè diché ta'ia? ¡Au, e' kè dör es! E' skéie se' tò ikí ché mokí tò idiché tso'ia iwák es.

4

Abraham erblé Skéköl mik

¹ Etá sa' judiowak yé bak kiè Abraham, çima e' chèmiso? Çì jchenewa ie' wa erblé Skéköl mik e' wa?

²⁻³ Skéköl tò Abraham klö'úpa wes pè' buaë yësyësë es i buaë wéitö e' kuëki, e'ma buaë ie' a e' ttsërmiká. Erë Skéköl yëkkuö tò ichè: "Abraham erblé Skéköl mik, e' kuëki iklö'wéitö wes pè' buaë yësyësë es."* E' kuëki ie' kè a e' ttsënukká yës Skéköl wöa.

⁴ E' dör wes s'kaneblétke ese patuè es, e' kè dör kakmeule. E' dör ikanebletke e' ské.

⁵ Erë yile erblé Skéköl tò s'sulusipa klö'wèmi wes pè' buaë yësyësë es e' mik, e' ta ese klö'weraë Skéköl tò es, erë kè iwá i buaë one e' tsatkoie.

⁶ Ñies e' sini'ku' David tò. Ie' iché tò ayècha buaë wé klö'wé Skéköl tò wes pè' buaë yësyësë es, kè dör i buaë wéitö e' kuëki. ⁷ Ie' tò iyè:

"Wépa ki inuì olo'yé Skéköl tò ena itkowéé ikí, jayècha buaë esepa!

⁸ Wépa kè chakepaia Skéköl tò inuì ki, jayècha buaë esepa!"†

Es itso' kitule.

⁹ Ye' ichakè tò wépa yè' David tò ayècha buaë çesepa dör wépa wakyöule itóttola

kkuölit tëule tsir e' wa esepa ë? Au. Ñies ie'pa dör wépa kè wakyöule esepa. Ye' ichétke tò Abraham erblé Skéköl mik, e' kuëki iklö'itö wes pè' buaë yësyësë es. ¹⁰ Erë çmik Skéköl tò iklö' es? ÇE' dör iwakyöne e' ukuökí ö e' yöki? Kè idör e' ukuökí, e' dör e' yöki. ¹¹ Ie' tò iklö'wé es ierblé imik e' kuëki. E' ukuökí ta' ie' kéitö e' wakyuök iwá kkachoie tò iklö'wéitö wes pè' buaë yësyësë es. Es ie' de wépa erblé Skéköl mik erë kè iwakyöule, esepa kos yé tsaweie. Es ie'pa kos klö'wé Skéköl tò wes pè' buaë yësyësë es. ¹² Ñies ie' dör wépa wakyöule ena ierblö Skéköl mik wes ie' es kam iwakyuö e' yöki, esepa kos yé.

Skéköl tò ttè me' Abraham a

¹³ Skéköl kablè' Abraham a ttè i' wa: "Ye' tò ká ulitane meraë be' a ena be' aleripa a." Erë ie' kè wa imène Abraham a ttè dalöièno e' iütè wa. Iméitö ia ierblé imik e' wa. E' wa Abraham klöne wes pè' buaë yësyësë es.

¹⁴⁻¹⁵ Mik Skéköl ttè dalöièno dalösewéwasö, etá e' nuí ki se' we'ikeraëitö. Erë ttè ñe' kè kunúpa, e'ma kè i ta' dalösewéwa. E' kuëki i uk Skéköl kablè' Abraham a e' wá mú dö wépa tò ttè dalöièno e' wá iütè esepa a, e'ma erblé Skéköl mik ena ie' kablè' Abraham a e' kè dör iie bua'.

¹⁶ E' kuëki i uk Skéköl kablè' Abraham a, e' wawéitö éme

* 4:2-3 Génesis 15.6 † 4:8 Salmo 32.1-2

wes íyi kakmeule es ie' erblé imik e' wa. Ie' tò iwé es er buaë choie sulitane a as iwà dō Abraham aleripa ulitane ulà a. E' wà dōr tò ì yēne Abraham a, e' kē dōr wépa tso' ttè dalōiēno dikia esepa ē a. Nies e' dōr wépa kos erblé Skëköl mik wes Abraham es esepa a. Es Abraham de se' ulitane erblé Skëköl mik esepa yēie. ¹⁷ E' dōr wes itso' kitule Skëköl yëkkuō kī es. E' kī Skëköl tò iché Abraham a: "Ye' tò be' tkéka ká tajē wakpa yēie." † Skëköl dōr s'duowa shkë'ukkanewak e'. Ì kē ku' e' yuēmitō ittō ē wa. Skëköl e' mik Abraham erblé.

¹⁸ Ì yē' Skëköl tò Abraham a wësua kē iwà tkōpa suē. Erē Abraham tò iklö'wé mokjē ta iwà panéitō. E' kueki ie' de ká kua'kī tajē e' wakpa yēie wes ie' a iyēnebək es. Skëköl tò ie' a iyē': "Be' aleripa alōrdaē tajē." § ¹⁹ Tsir etā ie' kī duas de cien eyök (100). Ie' wā ijcher tò ie' ena ilaköl Sara dewatke kékëpa alula kē dōpaia alàē. Erē erblé Skëköl mik e' kē olo'yane ie' wā yēs. ²⁰ Ie' kē wā ibikeitsekā bötböt. Skëköl kablē ie' a e' kē bikeitse ie' wā tò kē iwà tkōpa. E' skéie ie' kī erblé Skëköl mik ta ikikékaitō. ²¹ Ie' tò iklö'wé mokjē tò Skëköl wā diché tso' ì uk ie' kablē ese woie. ²² E' kueki Skëköl tò iklö'wé wes pē' buaë yēsyesē es.

²³ "Skëköl tò iklö'wé wes pē' buaë yēsyesē es." Ttè e' kē kiteat yëkkuō kī Abra-

ham ē a. ²⁴ Nies ikiteat se' a. Skëköl tò Skëkëpa Jesús shkëo'kane e' mik se' erblé, e' ta nies ie' tò se' klō'weraē wes pē' buaë yēsyesē es. ²⁵ Jesús wōmenettsa ttèwā se' nuì kī, e' ukuōki ta ishkeo'kaneitō as se' klör wes pē' buaë yēsyesē es.

5

Skëköl er buanene se' kī

¹ Se' erblé Jesucristo mik e' wa Skëköl tò se' klō'wé wes pē' buaë yēsyesē es. E' kueki j'ñe ta ie' er buanene se' kī Skëkëpa Jesucristo batamik. ² Jesucristo batamik ie' er buaë ché se' a, se' erblé ie' mik e' wa. Ie' er buaë chō se' a, e' a se' e' tkéwā darèrē. Se' wā ijcher tò se' dōrami ie' ska' olo ta' tajē ie' ta ñita. E' wā paneke se' tò kröröe, e' tò se' ttsë'weke buaë. ³ Erē kē dōr e' ē, nies se' ttsë'rke buaë mik se' weirke etā. E' wā dōr tò se' wā ijcher tò mik se' weirke, etā e' tò se' kī diché ieke idalē'ttsök er bua' wa. ⁴ Ì kos dalē'ttsésö er bua' wa e' wër buaë Skëköl wa. Se' wër buaë ie' wa, e' ta e' tò se' ké iwà kī panuk kröröe. E' kueki se' ttsë'rke buaë se' weirke e' shua. ⁵ Wiköl Batse'r mène se' a e' tò se' a ikkacheke tò Skëköl éna se' dalër tajē, e' kueki ipanè ñe' e' kē tò se' eriawëpa.

⁶ Mik Skëköl tò ikéwö me' e' de, etā Cristo kōtëwā se' nuì skéie se' tso'ia kē a e' tsatkër e' dalewa. ⁷ Darèrē idir se' a e' muktsa ttèwā o'ka skéie, erē imú dōr pē' buaë yēsyesē

ese. Isalema yile e' mumittsa ttèwà pè' buaë shùtè ese skéie. ⁸Erè Cristo e' me'ttsa ttèwà se' skéie, se' bakia e' wamblök suluë e' dalewa. E' tò se' a ikkacheke tò kòs Skèköl éna se' dalër. ⁹Ie' kòtewà ipé tène tajè e' wa Skèköl tò se' klò'wé wés pè' buaë yèsyèsè es. E' yitá buaë ie' wa se' tsatkërdaë Skèköl kèsik yöki. ¹⁰Mik se' bak Skèköl bolökpaie, eta ie' wák tò ier bua'wéne se' kì ilà ttèwà e' batamik. Erè ì ñe ta ie' er buanene se' kì, e' yitá buaë se' tsatkërdaë Cristo tso'ne ttsè'ka e' diché wa. ¹¹Erè kè dör e' è. Skèkèpa Jesucristo batamik Skèköl er buanene se' kì, e' kuekì se' ttsè'rke buaë ie' batamik.

Adán ena Cristo

¹²Wèm tsá yöne kiè Adán, e' wà sene sulu tsá dè'bitu ká i' a. Ie' dör sulitane yéie. E' kuekì mik ie' tò ì sulu tsá wamblè', eta e' dör wés sulitane tò iwamblè' ie' ta ñita es. E' tò sulitane wöme'ttsa ì sulu wamblök ena e' nuí kì duökwa. E' kuekì duèwà de sulitane kì. ¹³Kam ttè dalöièno mer Moisés a, e' yöki ì sulu wamblènemibak je'. Erè e' kèwö ska' ta ttè dalöièno kè ta', e' kuekì kè yi kkatène inuì kì. ¹⁴Erè Adán kèwö ska' dö Moisés kèwö ska' sulitane blërke. Ñies wépa kè wà Skèköl ttò dalöseonewà wés Adán es, esepa blërulune. Ie' dör wèm eköl doia ie' itökì e' klíla.

¹⁵Ì sulu wamblè' Adán tò ena ì buaë o' Skèköl tò se' a e' dör kuá'kì. Adán tò ì sulu wamblè', e' kuekì

tajè s'blërulune. Erè wèm eköl skà, e' dör Jesucristo, e' batamik Skèköl er buaë ché se' a ème kè tuè ta'. E' dör buaë ichökle, e' wa s'tsatkërke tajè. ¹⁶Adán tò ì sulu wamblè' etökicha ème, e' nuí kì sulitane kichatè'ttsa Skèköl tò. Erè Skèköl er buaë ché se' a, e' kuekì ie' tò se' klò'wé wés pè' buaë yèsyèsè es, erè se' tò ì sulu wambleke tajè. E' kuekì ì buaë o' ie' tò se' a, e' kè dör wés ì sulu wamblè' Adán tò es. ¹⁷Es wèm eköl è tò ì sulu wamblè', e' wa duèwà e' aléka sulitane kì. E' yitá ì o' Jesucristo tò, e' wa wépa a Skèköl er buaë ché klò'wéitò wés pè' buaë yèsyèsè es, esepa kòs ulà a sene pa'alì dóraè ta ie'pa e' alòraka ie' ta ñita. E' dör tajè tkòka ì wamblé Adán tò e' tsata.

¹⁸Ì sulu wamblé Adán tò etökicha, e' wa sulitane kichatènettsa. Erè ì yèsyèsè wé Jesucristo tò etökicha, e' wa sulitane klörmi wés pè' buaë yèsyèsè es as iser michoë. ¹⁹Adán tò Skèköl ttò tsá dalöseowà e' wa sulitane wömenettsa ì sulu wamblök. Erè Jesucristo tò Skèköl ttò dalöié, e' wa se' tajè klórdaè wés pè' buaë yèsyèsè es.

²⁰Skèköl tò ttè dalöièno mé se' a as ì sulu wamblekesö kòs e' jcherwà se' wà yèsyèsè tò e' dör suluë. Erè mik ijchènewà se' wà, eta se' éna iwà armi bua'ie tò kòs Skèköl er buaë ché se' a. E' dör tajè ì sulu kòs wamblekesö e' tsata. ²¹Mik se' bak klöulewà duèwà ulà a, eta sene sulu e' ali'ka se' kì. Erè Skèköl er buaë ché

se' a, e' dikia se' tso' i'ne ta wes se' bak kuaë sene sulu dikia es. Ie' er buaë ché se' a Skëkëpa Jesucristo batamik, e' wa se' klö'wëitö wes pë' buaë yësyësë es ta sene mi-choë méitö se' a.

6

Se' dör wes s'duulewa es sene sulu yöki

¹ E' dör es e'ma çima sö ichëmi? Çi sulu kî wamblëiasö as Skëköl er buaë kî chö se' a taië shute? ² Au, e' kë dör es. Se' dör wes s'duulewa es sene sulu yöki. Çwes i sulu wamblëmiiasö? ³ ÇA' kë wa ijcher tö se' wösune e' tö iwà kkacheke tö se' batsulewa Cristo Jesús mik? E' dör wes se' ttëwañak ie' ta es. ⁴ Se' wösune e' wà kiane chë tö se' töbinewa ie' ta. E' dör es as se' serne kua'ki wes Cristo shkënekane S'yë olo ta' taië e' wa e' ser es.

⁵ Se' batsulewa ie' mik ie' dunewa eerö, es ñies se' shkerdakane wes ie' shkënekane es. ⁶⁻⁷ Se' wa ijcher tö s'duulewa kë ku'ia i sulu wamblök. Es ñies wes se' dör kuaë e' dunewa Cristo ta wötëulewa krus mik. E' tka es as s'wák dër suluë e' diché erwa ta s'tkøshkar sene sulu ulà a kë ku'ia klöulewa. ⁸⁻⁹ Se' wa ijcher tö Cristo shkënekane, e' kueki ie' kë duöpawane. Duewa kë e' alöpakaiä ie' ki. E' kueki se' duulewatke ie' ta, e' ta se' tö iklö'wé mokië tö se' serdane ie' ta. ¹⁰ Mik ie' kötwa, eta ikötwa etökicha ëme se' nuï ki, kë iskà duöpawaiane. Erë

ishkënekane serkene Skëköl a. ¹¹ Es ñies a' e' ttsö mokië tö a' duulewa sene sulu yöki, erë a' tso' ttsë'ka senoië yësyësë Skëköl a a' batsulewa Cristo Jesús mik e' wa.

¹² E' kueki kë a' kawö mukia sene sulu a as kë ie' alöka a' ki ta i sulu kos wamblak a' éna ese wamblë a' tö. ¹³ Kë a' e' muktsaiä sene sulu ulà a as e' kë tö a' klö'üwa i sulu wambloie. E' skëie a' e' múttsa Skëköl a wes s'duulewa shkënekane es. A' e' múttsa wa'ne Skëköl a senuk yësyësë. ¹⁴ A' kë ku'ia Moisés ttë dalöiëno dikia. A' tso' Skëköl er buaë chöke se' a e' dikia. E' kueki a' e' múttsa senuk yësyësë ta es sene sulu kë e' alöpaka a' ki.

Skawöta senuk buaë yësyësë Skëköl a

¹⁵ E' dör es, e' ta çima sö ichëmi? Se' kë ku'ia ttë dalöiëno e' dikia. Se' tso' Skëköl er buaë chö se' a e' dikia. E'ma e' kueki çì sulu wamblösö? Au, kë idör es. ¹⁶ A' wa ijcher buaë tö yi ttö iutekesö, ese ulà a se' tso' klöulewa wes s'klöulewa kanè mésoie tso' iwökir ulà a es. Es sene sulu ttö iutekesö, e' ta e' ulà a se' tso' klöulewa wes kanè méso es ta e' nuï ki se' duöralur weir miçoë. Erë Skëköl ttö iutekesö, e' ta e' ulà a se' tso' ta e' wa se' serdaë yësyësë. ¹⁷ A' bak klöulewa sene sulu ulà a wes kanè méso es. Erë wëstela Skëköl a tö i'ne ta ttë buaë pakane a' a e' iuté a' tö er moki wa. ¹⁸ Es a' yëulettsatke sene sulu ulà a ta i'ne ta a' de sene yësyësë e'

ulà a. ¹⁹ (A' ià katötö Skëköl ttè a, e' kuëki ttè i' kleekeyö a' a kanè méso ttè wa.) Kenet a' e' me'ttsa e' ia'ukka sene sulusi wa ena i sulu ë kî wamblök. Erë e' sù i'ñe ta' a' e' múttsa senuk yësyësë as a' ser batse'r.

²⁰ Mik a' bakia klöulewa sene sulu ulà a, eta kë a' tkine sene yësyësë kî. ²¹ E' wa çì bua' dè' a' ulà a? E' ulà a a' mìnè duökulur weir michoë. I'ñe ta' i sulu wamblè' a' tō ese tō a' jaëwëne. ²² Erë a' yënettsa sene sulu ulà a. A' de Skëköl kanè mésopaie. E' ulà a a' serke batse'r, e' bata dör sene michoë. ²³ I sulu wamblekesö ese skéie s'duörawa. Erë wépa batsulewa Skëképa Cristo Jesús mik, esepa a sene michoë meraë Skëköl tō éme.

7

Se' du'ulur ttè dalöiëno yöki

¹ A yamipa, Moisés ttè dalöiëno, e' sùle buaë a' wa. A' wa ijcher tō ttè e' dikia s'tso', s'tso'ia ttsè'ka e' dalewa. ² E' dör wes alaköl senewabak es. Ese kë kawöta iwëm ökwa iwëm tso'ia ttsè'ka e' dalewa. Erë mik iwëm blënewa, eta e' ttè olone ie' kî. ³ Alaköl ese sené wëm o'ka ta iwëm chökle tso'ia ttsè'ka e' dalewa, e' ta ttè e' dalösewëwaitö. Erë iwëm chökle blënewa, e' ta ie' kë ku'ia ttè e' dikia. Ie' a serwamine buaë wëm skà ta, e' kë dör trë.

⁴ A yamipa, es idör se' a ñies. Se' batsulewa Cristo mik, e' kuëki se' du'ulur ie' ta ttè dalöiëno e' yöki. Ñies se' shkënekane ie' ta as se' ser wes Skëköl wa iwër buaë es.

⁵ Mik se' bak senuk s'wák dör sulu e' dikia, eta ttè dalöiëno tō se' wörieikeke i sulu kî wamblök. E' ulà a se' mìnè duökulur. ⁶ Se' bak klöulewa ttè dalöiëno e' dikia, erë i'ñe ta se' durulune ttè e' yöki. Se' yënettsa ttè e' ulà a as se' kaneblö Skëköl a kua'kî sene pa'ali mé iWiköl tō se' a e' wa. E' kë dör wes se' bak kaneblök ie' a ttè dalöiëno kitule yëkkuö kî e' iutè wa es.

Sene sulu ta ñippök

⁷ Es idir, e'ma çima sö ichëmi? Moisés ttè dalöiëno kitule çe' dör suluë? Au, kë idör es. Ttè e' kë kunúpa, e'ma ye' kë wa ijcher tō i dör suluë. Ttè e' kë tō ichöpa: "Kë a' kawö ta' o'ka iyi kkechök," e'ma ye' kë wa ijcher tō e' dör suluë. ⁸ Erë ttè dalöiëno kë kunúpa, e'ma sene sulu kë diché ta'. E' kuëki ttè dalöiëno e' wa sene sulu tō ye' erkiöwëka i sulu tsakië wamblök. ⁹ Kä iaiaë kam ye' wa ttè dalöiëno jcherwa, e' yöki ye' ttsè'ne' buaë. Erë mik ye' wa ttè e' jchenewa, eta sene sulu tso' ye' a e' diché iëne ta ye' éna ianewa tō ye' dör i sulu wamblökwak ¹⁰⁻¹¹ kichatëulettsa. Ttè dalöiëno batamik sene sulu tō ye' kitö'wé as i sulu wamblöyö, ese tō ye' kichatëttsa. Es ttè e' tō warma sene michoë mèmi ye' a, e' skéie ye' kichatëttsaitö.

¹² Es Moisés ttè dalöiëno e' dör buaë, e' dör yësyësë, e' dör batse'r. ¹³ Eta çe' yëne tō ttè buaë e' tō ye' kichatëttsa? Au, kë idör es. Ttè buaë e' batamik, i sulu wamblekeyö,

ese tö ye' kichatéttsa. Ttè dalöiëno e' tö se' a ikkacheke mokië tö ì sulu wamblekesö, ese dör suluë ichök. Es ttè dalöiëno dör buaë, e' wa sö isuëmi tö mokië ì sulu wamblekesö ese dör sulu ëme.

14 Se' wa ijcher tö ttè dalöiëno e' dör Skëköl wák ttè. Erë ye' dör siarë kë diché ta' klöulewa sene sulu ulà a ikanè mésoie. 15 Ì wamblekeyö ese kë ane ye' wák éna. Ì buaë wak ye' éna ese kë wëyö. Erë ì ar suluë ye' éna, ese wamblekeyö. 16 Ì kë wamblak ye' éna ese wambléyö, e' ta' e' wa ye' icheke tö ttè dalöiëno e' dör buaë. 17-18 Ì buaë wak ye' éna, ese kë or ye' a, e' wa ye' wa ijcher tö ì dör buaë e' kë ku' ye' er a. Sö ichöma kë ì bua' ku' ye' wák dër sulu e' a. Es idir e' kueki ye' kë tö ì sulu wambleku' ye' wák er wa. Sene sulu tso' ye' er a, e' tö ye' ké iwamblök. 19 Ì buaë wak ye' éna, ese kë wëyö. Nies ì sulu kë wamblak ye' éna, ese wamblekeyö. 20 Es ì sulu kë wamblak ye' éna, ese wambléyö, e' ta' e' kë dör tö ye' tö iwambleke ye' wák er wa. E' dör tö sene sulu tso' ye' éna, e' tö ye' keke iwamblök.

21 Es ye' éna iane tö erë ì buaë wak ye' éna erë ye' a sene sulu tkër. 22 Ttè dalöiëno me'at Skëköl tö, e' wa ye' wöbatsö tajë. 23 Erë ilè skà tso' ye' a, e' ttséyö tö e' tso' ì buaë wak ye' éna ese wöklö'uk. E' dör sene sulu tso' ye' er a e', e' ulà a ye' tso' klöulewa.

24 Ye' dör siarëla. Ì sulu tso' ye' er a, e' tö ye' kichatéttsa. E' yöki çyi tö ye' tsatkëmi? 25 Skëköl tö ye' tsatké Skëképa Jesucristo batamik. E' kueki wëstela chéyö ia.

Es ye' éna ttè dalöiëno me'at Skëköl tö e' ë iutak. Erë ye' wák dër suluë, e' tö ye' ké ì sulu wamblök.

8

Se' sermi buaë yësyësë Skëköl Wiköl wa

1-2 Cristo Jesús batamik Skëköl Wiköl tö sene michoë meke se' a, e' tö ye' yéttsa sene sulu ena duëwa e' ulà a. E' kueki i'ñe ta' wëpa batsulewa Cristo Jesús mik, esepa kë kichatepa Skëköl tö yës. 3 Ì kë onuk Moisés ttè dalöiëno a, e' wé Skëköl tö. Se' wák dër sulu e' kë tö se' kë ttè dalöiëno iütök buaë, e' kueki e' kë a se' tsatkënik. Erë Skëköl tö iwák alà patkë'bitu s'ditsöie ttëwa se' skéie se' nuì patuoie. Es ie' tö sene sulu tso' se' er a e' kichatéttsa. 4 E' wé ie' tö as se' klö'uitö wës pë' buaë yësyësë es wës ttè dalöiëno yësyësë e' tö se' a ikië es. Se' klöne es, esepa serke wës Skëköl Wiköl kï ikiane es. Ie'pa kë serku'ia wës s'wák dër sulu kï ikiane es.

5 Wëpa serke wës s'wák dër sulu kï ikiane es, esepa er me'rie ì kiane e' kï ese ë kï. Erë wëpa serke wës Skëköl Wiköl kï ikiane es, esepa er me'rie ì kiane e' kï ese ë kï. 6 Ì kiane s'wák dër sulu kï, ese kï se' er me'rie, e' ta' e' bata dör se' duöwa. Erë se' er me'rie ì kiane Skëköl Wiköl kï,

ese *kj*, e' *tā* e' bata dör sene michoë, ñies sene bërë Skëköl *tā* e'. ⁷ Erë *wēpa* er me'rie ì kiane s'wák dër sulu *kj*, ese *kj*, esepa *kē* tō Skëköl ttè dalöiëno e' dalöiè, *mokj* ie'pa *kē* a idalöiër. E' *kuëkj* ie'pa dör Skëköl bolökpa. ⁸ *Wēpa* serke *wes* s'wák dër sulu *kj* ikiane es, esepa *kē* a ì onuk wër buaë Skëköl wa.

⁹ Erë Skëköl Wiköl tso' se' a, e' *tā* se' *kē* *ku'ia* s'wák dër sulu ulà a. E' skéie se' tso' Skëköl Wiköl ulà a. Yi *kē* a Cristo Wiköl *ku'*, ese *kē* dör ie' icha. ¹⁰ Erë Skëköl tō se' klö'wé *wes* pè' buaë yësyesë es, e' *kuëkj* Cristo tso' se' a. E' dör es, e' *tā* erë s'chkà nurdawā se' nu *kuëkj*, erë se' wiköl ser michoë. ¹¹ Skëköl tō Cristo Jesús shkeo'kane, e' Wiköl tso' se' a, e' *tā* aishkuö *tā* ie' tō se' nu shkë'werakā iWiköl tso' se' a e' wa.

¹² A yamipa, e' *kuëkj* *kē* se' kàne senukiā *wes* s'wák dër sulu *kj* ikiane es. ¹³ Se' serke es, e' *tā* se' duörawā. Erë se' e' alékā iki Skëköl Wiköl wa, e' *tā* se' ser michoë.

¹⁴ *Wēpa* wëttsëke Skëköl Wiköl tō, esepa dör Skëköl ala'r. ¹⁵ Skëköl *kē* wā iWiköl mène se' a se' klö'wōwā kësik wa as se' suarne. E' skéie iWiköl wa se' de ie' ala'rie. Ie' Wiköl wa ie' a ichèmisö: "A yëwöla." ¹⁶ Ñies ie' Wiköl tō se' ké ittsök se' er a tō se' dör ie' ala'r. ¹⁷ Es se' dör ie' ala'r. Se' weirke Cristo *tā* ñita, e' je' *tā* ñies se' kirdawā buaë ie' *tā* ñita ie' olo *tā* taië e' ska'. Aishkuö *tā* ì *kos* tso' blëule Skëköl wā mè se' a, e' dōraë se' ulà a Cristo *tā* ñita.

Ì tso' se' a aishkuö tā e' dör buaë chökle

¹⁸ Ye' a *tā* ie' olo taië e' a se' dōrañak aishkuö *tā*, e' dör buaë shütë. E' o'mik *tā* se' weirke *kos* *kā* i' *kj* e' *kē* dör ì. ¹⁹ Aishkuö *tā* ikkayërdaë wōshaë tō se' dör Skëköl ala'r. E' *kéwō* paneke kröröë iyi ulitane yō'at Skëköl tō ese tō. ²⁰ İyi ulitane yō'at Skëköl tō ese *kos* sulunewā. Ì *kos* yöule e' *kē* wák e' suluonewā. Erë Skëköl wák tō iwöme'ttsa es. Erë ibua'wëneraëitō aishkuö *tā*. ²¹ Ie' wák tō iyë'at: "Aishkuö *tā* iyi *kos* yō'at ye' tō e' yerattsaneyō iweirke taië e' ulà a as itsatkënar ena ilókarka taië ye' olo wa ye' ala'r *tā* ñita." E' *kuëkj* iyi ulitane yō'atitō e' tso' *kawō* e' panuk kröröë. ²² Se' wā ijcher tō dō ikkē *tā* iyi ulitane yō'atitō e' rrerkeiā ena iweirkeiā *wes* alaköl alà kurketke weir es. ²³ Erë *kē* e' è rrerku' *kawō* e' panuk. Ñies se' a Skëköl Wiköl menetke *wes* iyi tsá kakmè siā es, e'pa rrerkeiā *kawō* e' panekesö e' dalewa. E' *kéwō* ska' *tā* Skëköl tō se' tseratkō da'a ila'rie, *tā* se' *chkā* mane'werattsaneitō buaë *kē* duöta'waiā. ²⁴ Se' tsatkëne erë se' tsatkërkette da'aie e' panekesö. Ì tso'tke s'wā ese *kē* paneku'sö. E' *kuëkj* mik se' tō iché tō e' *kéwō* panekesö, e*tā* e' wà kiane chë tō *kām* sō isaü. ²⁵ Erë ì *kām* saüsö ese panekesö, e' *tā* se' *kawōtā* ipanuk bërë s'weirke *kos* e' dalë'ttsë wa.

²⁶ Es ñies se' *kē* diché *tā*, e' *kuëkj* Skëköl Wiköl tō se'

kimeke. Kë se' wöblar buaë ttök Skëköl ta wës se' ké ttök ita es. Erë ie' wák Wiköl tso' se' tté chök ie' a taië kköchè wa ena ttè kë yër siä ese wa. ²⁷ Ie' wa se' er suule buaë. Ie' Wiköl tö ikieke ie' ichapa batse'r ki wës ie' ki ikiane es. E' kuëki i cheke i Wiköl tö ie' a e' ane buaë ie' éna.

Se' e' aléka iyi ulitane ki Cristo batamik

²⁸ Se' wa ijcher tö wépa éna Skëköl dalër, ñies iklö'bakitö wës ie' wák tö ibikeitsbak es, esepa ta i kos tköke, e' a ie' ulä ter ie'pa kimoie as idöttsa buaë wës ie' ki kiane es. ²⁹ Wépa shukitbakitö e'pa bikeitsbakitö tö idöraë wës ie' Alä es as ie' Alä dö ie'pa taië e' shüa wës ikok es. ³⁰ Wépa bikeitsbakitö e'pa kiéitö ñies. Wépa kiéitö e'pa klö'wétitö wës pë' buaë yësyësë es. Wépa klö'wétitö es, esepa döraë ie' ta ñita ilo taië e' a.

³¹ E' dör es, e' ta kë i kianeia chè. Skëköl tso' se' ta, e' ta çì e' alömikā se' ki? ³² Ie' kë wa iwák Alä kkëone, e' me'ttsaitö ttëwa se' ulitane skéie je' yita i kos meraëitö se' a ilä ta ñita! ³³ Çyi tö wépa shukitbak Skëköl tö esepa kkatëmi? Kë yi. Ie' wák tö ie'pa klö'wétke wës pë' buaë yësyësë es. ³⁴ Çyi a ie'pa kichatërmi? Kë yi. Cristo Jesús kötwa se' skéie, e' kñie ta ishkenekane tkër Skëköl ulä bua'kka se' tté chök. ³⁵ Çi tö se' yëttsami Cristo éna se' dalër taië e' ulä a? Çse' weir taië

alè? Çi darërëë alè? Çse' weir Jesús tté batamik alè? Çse' duöke bli wa alè? Çkë se' datsi' ta' alè? Çilè tkö se' ta alè? ÇS'ttëwa alè? Au. Kë i a se' yërpattsä ie' ulä a. ³⁶ E' dör wës Skëköl yëkkuö tö ichè es, e' tö ichè:

Be' dalërmik wekkë alè ta sa' tterawa pë' tö.

Sa' sueke ie'pa dör wës obeja tsëmi ttëwa es.*

Es Skëköl yëkkuö tö ichè.

³⁷ Erë e' shüa se' dör e' alökwakpa tsata, Cristo éna se' dalër taië e' batamik. ³⁸ E' kuëki ye' wa ijcher buaë tö kë i tö se' yepattsä Skëköl éna se' dalër taië e' ulä a. Duëwa, sene, ie' biyöchökwakpa, iyi wökir kë wërta'wa, i tköke se' ta i'ñe ta, i tkömi se' ta aishkuö ta, i skä tso' diché ta', ³⁹ i kos tso' ká jai a, i kos tso' ká diöshët, ekkë kos ena i skä yö'atitö, e' kos kë a se' yërpattsä ie' éna se' dalër taië e' ulä a. Ie' éna se' dalër taië, e' kkachéitö se' a Skëképa Cristo Jesús e' wa.

9

Skëköl tö Israel aleripa shukitbak ie' ala'rie

¹ I cheke ye' tö a' a e' dör mokjë. Ye' dör Cristo icha, kë ye' kachö. Ñies Wiköl Batse'r wa ye' er tö ye' a icheke tö e' dör mokjë. ²⁻³ Moki ye' chkenewa siarë, taië ye' eriarke kekraë ye' wák ditséwöpa kuëki. Ye' wák mú kichaté Skëköl tö yëttsa Cristo ulä a as ie'pa tsatkër ye' skéie. ⁴ E'pa dör Israel

* 8:36 Salmo 44.22

aleripa. Ká iaiäe Skëköl tō ie'pa tse'tkō ie' alarrie. Ie'pa a ie' tō ilo tajē e' k kayē'. Ie' ena ie'pa ttē me' ñi a tsakiē ñies ittē dalōiēno e' me'itō ie'pa a. Wēs iyi wakanewē ie' dalōioie e' wa ie'pa wōbla'itō. Ñies ie' kablē' ie'pa a er buaē chök. ⁵ Ie'pa dör sa' yēpa bak ká iaiäe dalōiērtā' tajē, e'pa aleripa. Ñies wē pairine'bitū idi' wa s'blúie e' kune' ie'pa ditséwō wa, e' dör Skëköl dör iyi ulitane tsatā kīkarkeka kekraē e'. Es e' idir.

⁶ Kē ye' ku' ichök tō Skëköl kablē' er buaē chök ie'pa a e' kē wā bak. E' kē dör es. E' dör tō kē ie'pa seraa dör Israel aleripa chökle Skëköl a. ⁷ Ñies Abraham aleripa, e'pa kibi-iepa kē dör ie' aleripa chökle Skëköl a. Skëköl tō iyē' ie' a: "Be' aleripa chökle, e'pa dōraē Isaac wa."* ⁸ E' wā kiane chē tō kē yi dör Skëköl alar' s'ditséwō wa. E' skéie wēpa tō i uk Skëköl kablē' e' klō'wē wēs Abraham tō iklō'wē es, esepa ē dör Abraham aleripa chökle Skëköl a. ⁹ Skëköl kablē' ie' a ttē i' wa: "Kawō ikkē tā duas iēk ye' dōrane tā be' alaköl Sara alā tā'tke."† E' klō'wē Abraham tō.

¹⁰ Erē kē dör e' ē. Sara alā kune' ñe' dör sa' yē bak ká iaiäe kiē Isaac e'. Ie' alā ka'kā itayē Rebeca tā e'pa dör klō wakpa wēm. ¹¹⁻¹³ Erē kam ie'pa kur, kam ie'pa tō i buaē ū ö i sulu wamblō, e' yōkī Skëköl tō iyē' Rebeca a: "Ikibi ēk dōraē itsirla kanē

mésoie."‡ E' dör wēs iskà tso' kitule Skëköl yēkkuō kī es, e' kī ie' tō ichē: "Jacob dalēne ye' éna, erē Esau watéttsayō."§ Es iatetke tō wēne shushtak ie' wák éna, ese shushtéitō as iwā dōttsa wēs ie' kī ikiane es. Kē dör i wēsō ese kuekī.

¹⁴ Es idir, e' tā çsō ichēmi tō Skëköl kē dör yēsyesē? Au, kē idör es. ¹⁵ Ie' tō iyē' Moisés a: "Wē a ye' er buaē chak, ese a ye' er buaē chōraē. Ñies wē suak ye' éna er siarē wa, ese suerayō er siarē wa."* ¹⁶ E' kuekī ie' kē er buaē chō se' a, se' kī ikiane ö i wēkesō e' kuekī. Erē wēpa suēke ie' tō er siarē wa, esepa a ie' er buaē chōraē. ¹⁷ E' dör wēs itso' kitule Skëköl yēkkuō kī es. E' kī Skëköl tō ichē Egipto blú a: "Ye' tō be' tkéka ká i' blúie, e' wā tā' ye' wā. E' dör ye' diché kkachōie be' wa as yi dör ye' e' ttē pakar ká wa'ñe."† ¹⁸ Es yi suak Skëköl éna er siarē wa, ese sueraēitō er siarē wa. Ñies yi er darē'wakwā ie' éna, ese er darē'werawā ie' tō.

¹⁹ Erē isalema a' wēle tō ye' a ichēmi: "Mokī tō i kiane wē Skëköl kī ese kē wōklōnuk yi a çwēs ie' tō se' chakēmi se' nuī kī?" ²⁰ Erē ye' iūtēmi: A wēm çima be' erbikō be' dör yi, e' tō Skëköl iūtē er sulu wa? Skaū kē tō ichepa iyuōkwak a: "Çīkuekī be' tō ye' yuē i' es?" ²¹ Skaū yuōkwak e' a iyörmi wēs ie' éna iyuak es. Skauchka e' ē yörmi skaū bua'buaiē ena skaū ēsie ñies.

* 9:7 Génesis 21.12 † 9:9 Génesis 18.10,14 ‡ 9:11-13 Génesis 25.23 § 9:11-13

Malaquías 1.2-3 * 9:15 Éxodo 33.19 † 9:17 Éxodo 9.16

22 Es ñies Skëköl tō iwëmi wës ie' kī ikiane es. Ie' éna ie' kësik ena ie' diché kkachak ì sulu wamblökwakpa wömeulettsa weinuk esepa ewèwa wa, e' ta e' wëmi ie' tō. Erë e'pa kōs dalë'ttsekeia ie' tō bërë énaë 23 as ie' olo tajë shütëë e' kkachōitō se' shukitbakitō e'pa a. Ká iaiaë ie' tō se' shukitbak suë er siarë wa ñies se' klōo'bakitō as se' dō ie' ska' olo ta' tajë ie' ta ñita. 24 Es judiowak ena pë' kē dör judiowak, e'pa shua ie' tō se' klōo'bak ie' wák a. 25 E' dör wës Oseas tō ikit iyëkkuō kī es. E' kī Skëköl tō ichè:

“Wépa kē dör ye' icha, esepa kieraëyō ye' icha.

Wépa kē dalër ye' éna, esepa a icheraëyō: ‘ye' éna a' dalër.’ †

26 Ñies ká wé kī ye' tō iyë: ‘a' kē dör ye' icha'

ká e' ë kī ye' icherane: ‘Ye' dör Skëköl chök e' ala'r a' dör.’ ”§

27-28 Isaías tō Israel aleripa yë' i' es:

“Ká wa'ñe wépa wömeulettsa kichatë nuk

e' wakanewëraë Skëköl tō bet kē wötkë nuk yës.

E' kuëki erë Israel aleripa dör tajë wës dayë tséwō es, erë ie'pa welepa ë tsatkërdaë, kē dör tajë.”*

29 E' dör wës Isaías tō iyë' es. Ie' iché:

“Skëköl diché ta' iyi ulitane tsata, e' kē tō se' aleripa múpaat,

e'ma se' enewa sëraa wës Sodoma ena Gomorra wakpa enewa es.” †

Jesús tté buaë e' dör Israel aleripa a ñies

30 Es sō isuë tō pë' kē dör Israel aleripa, kē ku' sene yësyësë e' yulök, esepa klō'wë Skëköl tō wës pë' buaë yësyësë es ie'pa erblé Jesús mik e' wa. 31 E' skéie Israel aleripa kī ikiane tō Skëköl tō ie'pa klō'wë wës pë' buaë yësyësë es ttè dalöiëno e' dalöië wa, erë e' kē ska' ie'pa ulà dë'. 32 ¿Ì kuëki e' kē dë' ie'pa ulà a? Ie'pa kē erblëne Jesús mik e' kuëki. Ie'pa erblé ì buaë wekerakitō e' mik. E' kuëki ie'pa tène Jesús mik wës s'klastkër ák mik es. 33 E' dör wës itso' kitule Skëköl yëkkuō kī es, e' tō ichè:

“Ye' ttō ttsö. Ák tkë'atyö et Sión,

e' mik pë' klastkërdaë, ák e' tō ie'pa eröraë iski.

Erë wépa erblé ák e' mik, esepa kē eriarpa.” †

Es Skëköl yëkkuō tō ichè. Ák e' tō Jesús chë.

10

1 A yamipa, Israel aleripa mú tsatkër e' kkechekeyō tajë ye' er a, e' kiekeyō Skëköl a. 2 Ye' ichè tō mokī ie'pa kanëblak darërëë Skëköl a. Erë ie' tō mokīe e' wà kē ane ie'pa éna buaë. 3 Ie'pa kē éna iane tō ie' tō s'klō'weke wës pë' buaë yësyësë es s'erblé Jesús mik e' wa. Ttè e'

† 9:25 Oseas 2.23 § 9:26 Oseas 1.10

1.9 † 9:33 Isaías 8.14; 28.16

* 9:27-28 Isaías 10.22-23 † 9:29 Isaías

watéttsa ie'pa tō. Ie'pa atak buaē yēsyesē ie' wōa ie'pa serke es e' wa. ⁴ Erē Moisés ttē dalōiēno e' wà dōr Cristo kkachē. E' kuēki mik ie' de, etā ttē e' wà de. E' kuēki wēpa erblé ie' mik esepa ulitane klō'weraē Skēkōl tō wēs pē' buaē yēsyesē es.

⁵ Se' wēr yēsyesē Skēkōl wa sene yēsyesē wa, e' yē' Moisés tō i' es: “Yi tō ttē dalōiēno e' dalōiē yēsyesē sēraa, ese sēr michoē ttē e' wa.”* ⁶ Erē se' wēr yēsyesē Skēkōl wa se' erblé Jesús mik, e' yē' Moisés tō i' es: “Kē a' tō ibikeitsar tō ζyi mi'mi ká jai a?” —E' dōr wēs se' mú mi' Cristo yulōk as ibitune ká i' kī. — ⁷ “Ñies ζyi mi'mi ká dià kaska?” —E' dōr wēs se' mú mi' Cristo yulōk as ishkerkane s'duulewā tso' esepa shūa. — ⁸ Erē ttē e' tō ichē: “Ttē buaē e' tso' tsinet se' ska' ena se' kkō a ena se' er a.”† Ttē buaē e' dōr as a' erblō Jesús mik, e' ttē pakeke sa' tō. ⁹⁻¹⁰ Se' er a ttē e' klō'wēsō as Skēkōl tō se' klō'ū wēs pē' buaē yēsyesē es. Ñies s'wák kkō wa ichēsō tō Jesús dōr Skēkēpa ekōl ē e' as se' tsatkēr. E' kuēki iché a' tō a' wák kkō wa tō Jesús dōr Skēkēpa ekōl ē e', ñies iklō'wé a' tō a' er a tō Skēkōl tō ishkeō'kane, e' ta a' tsatkērdaē.

¹¹ Skēkōl yēkkuō tō ichē: “Yi erblé ie' mik esepa kē eriarpa.”‡ ¹² Skēkēpa ñe' ē dōr sulitane Kēkōl. Judiowak ena wēpa kē dōr judiowak,

esepa kōs Kēkōl ie' dōr. E' kuēki ie'pa dōr ñikkēē ie' wōa. Wēpa kkōchōke ie' a as ie'pa tsatkōitō, esepa a ie' er buaē chō taiē. ¹³ E' dōr wēs Skēkōl yēkkuō tō ichē es, e' tō ichē: “Yi kōs tō e' tsatkē kié Skēkōl a, esepa ulitane tsatkērdaē.”§ ¹⁴ Erē kē s'erblēne ie' mik, e' ta ζwēs s'kkōchōmi ie' a? Ñies kē s'wā ie' ttē ttsēule, e' ta ζwēs s'erblōmi ie' mik? Ñies kē yi wā ie' ttē pakane siā, e' ta ζwēs ittsemisō? ¹⁵ Ñies ie' ttē pakōkwakpa kē patkēne yi wā, e' ta ζwēs e'pa dōmi ie' ttē pakōk siā? E' dōr wēs Skēkōl yēkkuō tō ichē es, e' tō ichē: “Wēpa wā ttē buaē datse siā, esepa de e' dōr buaē shūte.”*

¹⁶ Erē kē sulitane wā ttē buaē e' klōne. Es Isaías tō iyē'bak: “A Skēkōl, ttē paka' sa' tō wēsua kē yi wā e' klōne.”† ¹⁷ Es sō isuē tō se' erblé Skēkōl mik, e' datse ie' ttē ttsēsō, e' wa. Ttē e' dōr Cristo ttē.

¹⁸ Erē ye' ichakē: ζA' ichē, kē iwarak ttē e' ttsēule? Erē ye' e' iūtōne tō, ie'pa wā ittēule je'. E' dōr wēs Skēkōl yēkkuō tō ichē es wé ichēitō:

“Skēkōl ttē pakōkwakpa, e'pa tka ká wa'ñe,

Ttē i' de dō wé ká i' erkerō ee.”‡

Es Skēkōl yēkkuō tō ichē.

¹⁹ Ye' iskà chakēne: ζA' ichē Israel aleripa kam éna iwā ar? E' iūtē' Moisés tō mik ie' tō iyē' ie'pa a tō Skēkōl tō iyē' i' es:

* **10:5** Levítico 18.5 † **10:8** Deuteronomio 30.14 ‡ **10:11** Isaías 28.16
 § **10:13** Joel 2.32 * **10:15** Isaías 52.7 † **10:16** Isaías 53.1 ‡ **10:18** Salmo 19.4

“Ye' tō a' keraë sabinukka pē' kē dör ì, esepa wa.

Ye' tō a' keraë ulunukka pē' kē éna ì ane, esepa ki.”[§]

²⁰ E' ukuöki ta Isaías diché dē'ka ichök tō Skëköl tō pē' kē dör Israel aleripa esepa yē' i' es:

“Wépa kē ku' ye' payulök, esepa tō ye' kué.

Wépa kē ku' ye' chakök, esepa a ye' e' kkaché.”^{*}

²¹ Nies Isaías tō iskà yē' tō Skëköl tō Israel aleripa yē' i' es:

“Ie'pa tō ye' ttō dalösewéwa ñippöke ye' ta,

esepa a kekraë ye' tō ikimé watkè.”[†]

Es Skëköl yëkkuö tō ichè.

11

Skëköl er buaë chöraë Israel aleripa a

¹ I' ta ye' ichakè: ¿A' ichè, Israel aleripa watéttsa Skëköl tō seraä? Au, kē idör es. Ye' wák dör Israel aleri eköl. Ye' dör Abraham aleri eköl Benjamín ditséwö wa. ² Kuaë Skëköl tō Israel aleripa shukitbak iwák ichaie. Kē ie'pa watëulettsa ie' wa. Elías tté tso' kitule Skëköl yëkkuö ki wé Israel aleripa kkaté'kaitö Skëköl a, ¿e' kē jcher a' wa? Ie' iché Skëköl a: ³ “A Skëköl, ie'pa tō be' ttekölpa malepa kos ttélur. Nies ka' tso' íyi moka be' a, e' kos tkéttsarakitö. Ye' è atéat ttsé'ka erë ye' ttakwa ie'pa éna ñies.”^{*} ⁴ Erë Skëköl tō ie' iüté: “Wépa dōka mil kuryök

(7.000) e'pa kē e' tkëulewa kuchë ki Baal dalöioie ekkëpa tso'ia ye' wa.”[†] ⁵ Es ñies i'ñe ta Israel aleripa tso' tajë, erë e' shua wépa a Skëköl er buaë yē' ta ishukititö, esepa kē dör tajë. ⁶ Ie'pa shukititö ie' er buaë ché ie'pa a e' kueki, e' ta e' wà kiane ché tō e' kē dör ì buaë wé ie'pa tō e' kueki. Ichöpa es, e'ma kē ie' er bua' yëne.

⁷ E' kueki sö isué tō Israel aleripa bak tsatkè yulök, e' kē dē' ie'pa ulitane ulà a. Erë ie'pa welepa shukit Skëköl tō, e'pa ulà a ide, erë imalepa er darërulune. ⁸ E' dör wës Skëköl yëkkuö tō ichè es. E' ichè: “Skëköl tō ie'pa ké er chökwa ie' ska'. E' dör wës ie'pa wöbla ta', erë kē iwawër es. E' dör wës ie'pa kuköña ta' erë kē iwattsër. Dö i'ñe ta ie'pa dör es.”[‡] ⁹ Es ñies David tō ie'pa yē' i' es:

“Mik ie'pa tso' kawö tkö'uk kaneë, eta as ee ibolökpa tō iklö'üwa kësik wa as ie'pa klastkër ta iweirdak.

¹⁰ Iwöbla mú kē wawëria. Itsiwö mú körwa dali ekkeë dikia kekraë.”[§]

Pē' kē dör Israel aleripa esepa tsatkërdaë

¹¹ I' ta ye' ichakè: A' ichè Israel aleripa tō Jesús watë'ttsa ¿e' wà kiane ché tō ie'pa kē tsatkërpa? Au, e' kē dör es. E' skéie ì sulu wamblé ie'pa tō ñe' batamik pē' malepa tsatkërmi. E' tka es

§ 10:19 Deuteronomio 32.21 * 10:20 Isaías 65.1 † 10:21 Isaías 65.2 * 11:3

1 Reyes 19.10,14 † 11:4 1 Reyes 19.18 ‡ 11:8 Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10

§ 11:10 Salmo 69.22-23

as ie'pa sibirka pë' malepa ki ta ierkindak erblök Jesús mik. 12 Ì sulu wamblë' ie'pa tö, e' batamik pë' malepa a Skëköl er buaë ché taië ká wa'ñe. E' yita buaë sulitane a ie' er buaë kī chöraë taië shute mik judiowak taië erblé Jesús mik eta.

13 Erë a' kē dör judiowak, esepa a ye' tö ilè cheke. Skëköl tö ye' a kanè i' me' Jesús ttekölie pë' kē dör judiowak esepa a ttè pakök. Kanè e' dalër taië ye' éna. 14 Isalema kanè e' wa ye' tö ye' wák ditséwöpa welepa mú ukyëwëka ta ie'pa ñies erblömi Jesús mik as itsatkër. 15 Ie'pa watéttsa Skëköl tö e' batamik ie' ena ká wa'ñe wakpa malepa er buarmine ñi kī. E' yita mik ie' tö ie'pa skà kiéwane buaë, eta e' dör buaë wes s'duulewä e' shkenekane es. 16 Harinachka tsá meule Skëköl a* e' dör batse'r, e' ta iëyök dör batse'r ñies. Ñies kal wikicha dör batse'r, e' ta kal e' kos dör batse'r ñies. Es judiowak yëpa tsá dör Skëköl icha, e' kuëki ileripa dör ie' icha ñies.

17 Skëköl tö judiowak watéttsa, e' dör wes kal uru kiè olivo e' ulà téé es. Pë' kē dör judiowak esepa dör wes olivo klö kañiru ulà tkéwä olivo uru ulà tëule ese skéie es. E' batamik i'ñe ta a serke buaë olivo klö uru e' wì mik. 18 E' kuëki olivo uru ulà tëule, e' kē kī a' e' ttsökka. Erë a' e'

ttsakka, e' ta a' éna ianú tö ulà serke iwí mik; iwí kē serku' iulà mik.

19 Isalema a' ichëmi: "E' yëne erë iulà uru tërolone as sa' tkërwane iskéie." 20 E' yëne erë ie'pa tërolone ie'pa kē erblëne Jesús mik e' kuëki. Erë a' erblé Jesús mik, e' è kuëki a' tkëulewä olivo klö uru mik. E' kuëki kē a' e' ttsökka. Warma a' kawöta Skëköl dalöiök. 21 Ie' kē wä kal chök e' ulà meneat, e' yita kē ie' tö a' mepaat. 22 A' éna ianú tö wes Skëköl dör. Ie' er buaë chömi se' a, erë ñies ie' a s'kichatërmi. Wëpa anemi ì sulu a, esepa kichaterattsaitö. Erë ie' er buaë ché a' a. A' erblökeia ie' mik, e'ma buaë idir. Erë a' kē serku'ia es, e' ta a' tērdattsä ñies. 23 Judiowak kē erblëne Jesús mik. Erë e' kē wamblëia ie'pa tö ta ierblé imik, e' ta Skëköl wä diché tso' ie'pa tkowane iwákpa kéli mik, e' kuëki itkërdawarak. 24 E' wä dör i' es: a' kē dör judiowak, e'pa dör wes olivo kañiru ulà tëule tkëulewä olivo uru mik es. Erë e' kē wëta'sö es, erë es Skëköl tö iwé a' a. E' yita buaë judiowak dör wes ulà chök es, esepa tkërwane buaë iwákpa kéli mik.

Israel aleripa tsatkërdaë taië

25-26 A yamipa, kenet ta ttè tso' blëule, ese chekeyö a' a. Ye' kī ikiane tö ttè e' jcherwä a' wä as a' kē e' ttsökä tö a' wä íyi jcher Israel

* 11:16 Harinachka tsá meule Skëköl a: Pablo tso' ichök tö judiowak dör wes harinachka es. Harinachka tsá e' dör wes judiowak yëpa tsá Abraham ena Isaac ena Jacob es. Harinachka iëyök e' dör wes ileripa datse itökī es.

aleripa tsata. Tte blëule e' dör i': i'ñe ta Israel aleripa kibi-
iepa er darërulune dö mik pë'
malepa shukitbak Skëköl tö e'
kos tsatkëne eta. E' ukuöki
ta ie'pa kos tsatkërdaë wes
Skëköl yëkkuö tö ichè es, e' tö
ichè:

“S'tsatakökwaq datse Sión,
e' tö sene sulu kos yerattsa
Jacob aleripa shua.

27 Tte e' meraëyö ie'pa a
mik ie'pa nuì olo'yéyö ie'pa ki
eta.”†

Es Skëköl yëkkuö tö ichè.

28-29 Mik Skëköl tö s'shushte
er buaë choie sia, eta e' kë
mane'wepaitö. Israel aleripa
tö Jesús tté buaë watéttsa, e'
kuëki i'ñe ta ie'pa dör Skëköl
bolökpa. Erë ká iaiaë ie'pa
yépa bak e'pa shukititö er
buaë choie ie'pa a. E' kuëki
ie'pa aleripa dalërkeia ie'
éna. E' tka es ie'pa ta as a'
tsatkër. 30-32 Sulitane tö ie' tté
dalösewéwa, e' nuì ulà a se'
tso' klöulewa. E' me'atbakitö
es as ie' a sulitane sur er
siarë wa ñikkëë. E' kuëki
kenet a' tö ie' dalösewéwa,
erë i'ñe ta a' suëitö er siarë
wa, ie'pa tö ie' dalösewéwa e'
kuëki. Es ñies i'ñe ta ie'pa tö
ie' dalösewëkewa, erë e' dör
as a' saùitö er siarë wa, ñies
as ie'pa saùneitö er siarë wa.

33 Skëköl er buaë ché taië
shute se' a. Ie' wa iyi ulitane
jcher buaë sulitane tsata. Ie'
kabikeitsö taië iskië. Ì bikeit-
seke ie' tö ese kë wà pakanuk
yi a. Ì wekeitö ese kë anuk yi
éna. 34-36 Ì kos e' wì dör ie'.
Ì kos tso' ie' batamik. Ì kos

tso' ie' wák a. E' kuëki Skëköl
yëkkuö tö ichè:

“Skëköl erbikö e' kë jcher yi
wa.

Kë yi a ie' pautuk.

Kë yi a ì menuk ie' a keweie
as ie' tö iské mune ia.”

¡Skëköl kikökasö kekraë! ¡Es e'
idir!

12

Wes se' kawöta senuk
Skëköl alarie

1 A yamipa, Skëköl er buaë
ché se' a taië, e' kuëki ye'
kköchö a' a tö a' e' múttsa
eköl eköl ie' a kekraë wes ì
batse'r meule ie' a wër buaë
ie' wa es. Es se' tö ie' dalöie
e' wakanewëmi mokie. 2 Kë
a' senukia wes wépa kë tö ie'
dalöie esepa ser es. E' skéie a'
erbikë mane'úttsa pa'alì ta e'
wa a' sermi buaë yësyësë. Es ì
kiane ie' ki ese jchermi buaë
a' wa wawë. E' wà dör ì dör
buaë, ì wër buaë ie' wa ena ì
dör yësyësë ese.

3 Ie' er buaë ché ye' a,
e' kuëki ie' tö kanè me' ye'
a Jesús ttekölie. E' wa ye'
tö a' kos a ichè tö kë a' e'
bikeitsökka tköka kos s'ké e'
bikeitsök e' tsata. E' skéie se'
e' bikeitsö yësyësë kos Skëköl
tö imé se' a erbloie ie' mik
ekkë. 4 E' dör wes se' dör
es. Se' wöbla ta', ulà ta'
ena s'yese skà tso' taië kua'ki
kua'ki, erë e' kos wöieulewa
ñita s'wák eköl ë a. 5 E' sù se'
erblöke Cristo mik esepa dör
taië kua'ki kua'ki, erë se' kos
dör wes wák eköl ë es, se' kos
batsulewa ie' mik e' wa.

† 11:27 Isaiás 59.20-21; 27.9

6 Es Skëköl tō imé se' a kua'k_i kua'k_i ñi kimoie wēs ie' k_i ikiane es. E' kuëk_i wépa a iméitō ttoie ittekölíe, esepa ttō es, ie'pa erblō Skëköl mik e' wa. 7 Wépa a imé Skëköl tō s'kimoie, esepa tō s'kimú. Wépa a iméitō s'wöbla'woie Skëköl ttē wa, esepa s'wöbla'ú. 8 Wépa a imène s'er diché ioie, esepa tō s'er diché iō. Wépa a imène íyi kakmoie, esepa ikakmú er bua' wa kē dör ì skéie. Wépa a imène s'wëttsöie, esepa s'wëttsú kaneë. Wépa a imène s'malepa suoie er siarē wa, esepa tō iwà ú ttsë'ne buaë wa.

Jesús mik erblökwakpa ñi dalër

9 A' ñi dalëritsö er mok_i wa. Sene sulu kos e' watöttsa. E' skéie sene yësyesë kos e' a a' senú kekraë. 10 A' ñi dalëritsö wēs ñi elpa ñi dalër es. A' ñi dalöiö tajë.

11 Ì kos weke a' tō, e' ú kaneë. Kē a' bikë nuk. Skëköl kanè ú ttsë'ne buaë meke iWiköl tō se' a e' wa.

12 Ì buaë panekesö, e' kuëk_i a' senú ttsë'ne bua' wa. A' weirke e' dalë'ttsö er bua' wa. A' ttō S'yë tã kekraë.

13 S'batse'rpa malepa weirke k_i ilè kiane, esepa kimú. Yi de a' pakök, ese kiöwã er bua' wa.

14 Wépa tō a' we'ikeke Jesús ttē kuëk_i, kē esepa k_i alibchök, e' skéie er buaë chö iarak.

15 Wépa ttsë'rke buaë, esepa tã a' ttsë'nú buaë. Wépa iuke, esepa tã a' iú.

16 A' senú bërë ñita. Kē a' e' ttsökka s'malepa tsatã. E' skéie a' e' batsö se' esepala tã buaë. Kē a' e' bikeitsökka tō a' wã íyi jcher tajë.

17 Yi tō ì sulu wamblé a' k_i, e' tã kē iské wamblarne. Ì kos dör buaë yësyesë sulitane a' ese ú. 18 A' senú bërë sulitane tã kos a' dirmi ekkë. 19 A' yamipa dalër ye' éna, kē ì sulu ské wamblarne yi k_i. E' skéie imúat Skëköl kësik ulà a. Ie' tō ichè iyëkkuö k_i i' es: "Ye' ë wök_i iské wërke wë. Yi tō ì sulu wamblé, e' ské werayö iki."* 20 Ñies ichè: "A' bolökpa dué bli wã, e' tã itiö. Ie' er sine, e' tã di' mú ia yè. A' iwë es, e' tã ie'pa jaërdaë."† 21 Kē sene sulu kar e' alökka a' k_i. E' skéie a' e' alökka sene sulu k_i sene yësyesë wa.

13

1 Sulitane kawöta kã wökirpa ttē dalöiök. Skëköl tō kawö me' ie'pa a' s'wëttsöie. Itso'rak kos e'pa tkë'ka ie' tō. 2 E' kuëk_i wépa kē tō ie'pa dalöië, esepa ñippöke wépa tkë'ka ie' tō esepa tã. Ese wakpa weirdaë iulà a. 3-4 S'wökirpa kē tkënekã s'ser yësyesë esepa we'ikök as isuardak. Ie'pa dör Skëköl kanè mésopa a' kimoie. Ie'pa tso' s'ser suluë esepa we'ikoie. Esepa je' kawöta suanuk. A' senak kē suar tã' s'wökirpa yök_i, e' tã a' senú

* 12:19 Deuteronomio 32.35 † 12:20 Proverbios 25.21-22

yësyësë tã ie'pa tō a' kikeraka. Erë wëpa serke suluë, esepa je' kawōtã suanuk. Kë é ichök ie'pa a kawō mène s'we'ikoie. Ie'pa tso' kanëblök Skëköl a s'ser sulu we'ikoie wës kawō meneat ie'pa a es.

⁵ E' kuëki se' kawōtã ie'pa ttè iütök, e' kë dör as kë itō s'we'ikō e' é kuëki. E' dör tō se' er tō se' a icheke tō e' dör buaë yësyësë e' kuëki. ⁶ E' kuëki ñies inuköl patauk ie'pa tō se' keke ese patuëkesö. Ie'pa dör Skëköl kanè mésopa kanëblöke ie' a s'wökirpaie. E' dör ie'pa kanè, e' kuëki ie'pa patuë e' dör buaë. ⁷ E' kuëki imusö ie'pa a eköl eköl wës s'kawōtã imuk es. Ilè kawōtã patuë etã ipataú. Wëpa kawōtã dalöie esepa dalöiö.

⁸ A' wa nuì tso' kos e' pataú. Erë nuì tso'ia se' ki kekraë, e' dör ñi dalëritsè, e' kë patonuktsa se' a. S'malepa dalëritsesesö, e' tã e' wa ttè dalöiëno me'at Moisés tō e' wà kos dalöiésö. ⁹ Ttè e' tō ichè: "Kë a' kawō tã' s'senewabak dalöseukwa; kë a' kawō tã' s'ttökwa, kë a' kawō tã' akblök; kë a' kawō tã' o'ka íyi kkechök."* Ttè e' ena imalepa kos e' wöienewa ttè etkë a, e' dör i': "A' malepa dalëritsö wës a' wákpa e' dalër es."† ¹⁰ S'malepa dalëritsesesö, e' tã kë ì sulu wamblepasö yi tã. Es ttè dalöiëno kos e' dalöiekesö mokjé yësyësë.

¹¹ A' senú es. S'tsatkè kèwö kí dewatke tsinet se' erblë' Jesús mik kuaë e'

tsata. E' kèwö a se' tso' i'ñe tã, e' anú a' éna. E' kuëki kë a' senukia wës s'kapötër nañewe es. ¹² Sene sulu kèwö erkewatke tã se' tsatkeke e' kèwö dökewatke wës ká ñirketke s'ki es. E' kuëki kë se' e' wamblöia suluë wës pè' tso'ia stui a e' wamblö es. E' skéie se' senú yësyësë, e' dör wës s'ser ká ñi a es. Se' e' duöser ñippök sene sulu tã wës ñippökwakpa es. ¹³ Se' senú buaë yësyësë wës s'ser ká ñi a es. Kë se' kàne e' wamblökia bloblopa es. Kë se' kàne trënuke, e' ya'uk sulu. Kë se' kàne ñippök. Kë se' kàne ukyënuke s'malepa tã. ¹⁴ E' skéie a' senú buaë yësyësë wës Skëkëpa Jesucristo kí kiane es. Kë a' tō ibikeitsök tō wës a' a' s'wák dër sulu e' wöpatërmi.

14

Kë a' ñi bikeitsök suluë

¹ Wëpa erblöke Jesús mik, erë kam ierblö bua'ie, esepa kiöwa er bua' wa. Ttè bikeitseke a' tō kua'ki kua'ki ese kë kí a' ñi iütök. ² A' welepa tō ibikeitseke tō Jesús mik erblökwakpa a' íyi ulitane katarmi. Erë a' welepa skà kam erblö bua'ie Jesús mik, esepa tō iklö'wé tō iyiwak chkà kë katar. ³ Wëpa tō íyi ulitane katé, esepa kë kàne wëpa kë ikatè esepa chök ikí. Ñies wëpa kë ikatè, esepa kë kàne wëpa tō ikaté esepa chök ikí, Skëköl tō ie'pa klöo'bak ie' ichaie e' kuëki. ⁴ Se' dör Skëkëpa Cristo kanè mésopa.

* 13:9 Éxodo 20.13-17 † 13:9 Levítico 19.18

Wes se' wër ie' wa eköl eköl, e' wërke ie' wák wöki. Ie' a se' kimermi as se' wër buaë ie' wa, e' kueki se' wërdaë ie' wa buaë. E' kueki ¿wes s'yamipa chëmisö suluë?

⁵ Nies se' shua welepa tso' tö ibikeitseke tö s'kawöta diwö wele batseitsök imalepa tsata. Erë ieltëpa tö ibikeitseke tö diwö ulitane dör nies ëme. Se' kawöta wa ijchë nuk eköl eköl tö i klö'wësö e' dör yësyësë. ⁶ Wëpa tö iklö'wé tö s'kawöta diwö wele batseitsök bua'iewa, esepa tö batseitseke Skëkëpa Cristo dalöioie. Nies wëpa tö iyi ulitane katé esepa tö ikateke Skëkëpa Cristo dalöioie ta wëstela chekeitö Skëköl a iki. Wëpa kë tö iyiwak chkà katëia, esepa tö ilo'yé Skëkëpa Cristo dalöioie ta wëstela chekerakitö Skëköl a i ñekerakitö e' ki.

⁷ Se' dör Skëkëpa Cristo icha, e'pa tso' ttsë'ka ö e'pa duowa e' dör ie' dalöioie, kë idör se' wák dalöioie. ⁸ Mik se' tso'ia ttsë'ka, eta se' serke ie' a. Mik se' duowa, eta se' duowa ie' a. Se' tso' ttsë'ka ö se' duowa, erë se' dör ie' icha. ⁹ Ie' kötëwa e' shkenekane as ie' dö s'durulune ena s'tso' ttsë'ka e'pa kos Këkölöie.

¹⁰ Se' ulitane döraë Skëköl tkër s'shulo kulé ki e' wörki. E' kueki ¿iök a' ñi chö ö ñi saü suluë? ¹¹ Skëköl tö ichë iyëkkuö ki i' es:

“Ye' wák ser wa yö ichë:

Sulitane e' tulörawa kuchë ki ye' wörki.

Sulitane tö ye' kikeraka.”*

Es Skëköl yëkkuö tö ichë. ¹² Es sö isuë tö wes se' serke e' ki Skëköl tö se' chakerane eköl eköl.

¹³ E' kueki kë se' kàne ñi chökia suluë. E' skéie a' e' tköwa darërë i tö s'yamipa wöklö'wëmi ö i tö iëmime sene sulu a, ese kë war. ¹⁴ Ye' wa ijchër buaë tö kë chkë wëne tö s'ia'wëpa ñáie Skëköl wöa. Ye' erblöke Skëkëpa Jesús mik, e' wa ye' iklö'wé yësyësë tö es idir. Erë wëpa tö iklö'wé tö chkë wele tö s'ia'wëmi ñáie, e' ta es idir esepa a. ¹⁵ E' kueki a' tö s'yami wele siawéwa i kateke a' tö e' batamik, e' ta e' kë dalëritseku'ia a' tö. Nies ie' skéie Cristo kötëwa, e' kë sulu'warwa i kateke a' tö e' batamik. ¹⁶⁻¹⁸ I blúie Skëköl tso' e' wà kë dör chkë ena di'yë. E' wà dör sene yësyësë ena sene bërë ena ttsë'ne buaë Wiköl Batse'r wa. Yi tö Cristo kanë weke es, ese wër buaë Skëköl wa nies sulitane wa. E' kueki i tö a' yamipa këmi a' chök suluë i dör buaë a' a e' ki, ese kë war.

¹⁹ Es i kos tö se' kimeke senuk bërë ñita ena ñi diché iök Skëköl a, ese üsö. ²⁰ I buaë wëtke Skëköl tö a' er a, e' kë sulu'warwa chkë ë kueki. Moki chkë ena di'yë kos dör batse'r. Erë sulu idir tö s'yamipa armine sene sulu a se' ukuömik i katësö i yësö ese wa. ²¹ Buaë idir tö iyiwak chkà mú kë katësö ö blo' mú kë yësö ö i kos mú kë wësö. Erë kë idör buaë tö s'yamipa armine se' ukuömik. ²² Ima a' ttë i' bikeitsë e' blö a' er a Skëköl ë a. Wëpa tö i wër

* 14:11 Isaiás 45.23

buaë ie'pa wa ese wé ta ittse
tö kē iki i nuí ku', jayēcha buaë
esepa! ²³ Erē yi tö ì katé
ta ibikeitsékaitö bötböt dö' ye'
tso' ì sulu wamlök, e' ta e'
nuí tso' iki. Ie' kē wa iklöne
moki tö buaë idir, e' kueki e'
dör suluë ie' a. Ì kos wésö
e' kē one se' wa yēsýesé wes
iklö'wésö es, e' ta e' dör suluë
se' a.

15

S'kawöta s'malepa kimuk

¹ Se' wépa erblöke buaë
Cristo mik, esepa ké wépa
kam erblö buaë tso'ia katötö
esepa sauk wes se' wák
katörwa es. Kē se' kàne ì tö
se' wák ttsé'weke buaë ese
ë bikeitsök. ² Se' kos ké ì tö
s'malepa ttsé'wèmi buaë ese
bikeitsök eköl eköl ikimoie
ena idiché ioie buaë Skököl
a. ³ Cristo wák kē wa ì tö ie'
ttsé'weke buaë ese ë bikeitse.
E' skéie ie' ta itka wes Skököl
yëkkuö tö ichè es, e' tö ichè:
“A Skököl, wépa tö be' cheke
suluë esepa tö ye' cheke
suluë ñies.”* ⁴ Ì kos kite ká
iaiaë Skököl yëkkuö ki, e' kite
s'wöbla'woie as se' e' tköwa
darèrèè ena as se' er pablö.
E' wa ì buaë panekesö e' kē
olo'yepasö. ⁵ Skököl tö se' ké
e' tkökwa darèrè ñies se' er
pablekeitö. As ie' tö a' kimù
senuk bèrè ñita wes Cristo
Jesús ser es. ⁶ A' serke es, e' ta
Skököl dör Sköképa Jesucristo
Yé e' kikeraka a' ulitane tö
sekka ñita.

⁷ Es a' ñi kiöwa er bua'
wa wes Cristo tö a' ki'wa
es as sulitane tö Skököl
kiköka. ⁸ Moki ye' ichè a'
a tö Cristo dè'bitu judiowak
kimuk ikkachoie ie'pa a tö ì
uk Skököl kablè' sa' yépa bak
ká iaiaë e'pa a, e' wawéitö.
⁹ Ñies idè'bitu as pè' kē dör
judiowak, esepa tö Skököl
kiköka ie'pa suéitö er siarè
wa e' kueki. E' dör wes Skököl
yëkkuö tö ichè es wé ichèitö:
“E' kueki ye' tö be' kikeraka
pè' kē dör judiowak es-
epa ulitane shua.

Ye' ttsöraë be' kikokaie
buaë.”†

¹⁰ Ñies itso' kitule i' es:
“iA' kē dör judiowak esepa
ttsé'nú buaë wépa dör
Skököl icha esepa ta
ñita!”†

¹¹ Ñies ichèitö:
“iA pè' kē dör judiowak Skököl
kiköka!
iA ká ulitane wakpa, Skököl
kiköka!”§

¹² Ñies Isaías tö ikitat
iyëkkuö ki i' es:
“Jesé aleri eköl döraë se' shua,
e' tkërdaka ká ulitane wakpa
wëttsöie.

Pè' kē dör judiowak esepa
tö ie' ë paneraë e'
tsatkoie.”*

Es itso' kitule.

¹³ Ì buaë kos doia se' a e'
panekesö kröröe e' wì dör
Skököl. As e' tö ttsé'ne buaë
ena sene bèrè mù a' kos erblé
ie' mik e'pa a. As ie' tö

* 15:3 Salmo 69.9 † 15:9 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49 ‡ 15:10 Deuteronomio
32.43 § 15:11 Salmo 117.1 * 15:12 Isaías 11.10

a' kímù iwà kí panuk buaë Wiköl Batse'r diché batamik.

14 A yamipa, mokí ye' iklö'wé tö a' serke buaë yësyësë. Nies ye' iklö'wé tö a' wá iyi jcher tajë. A' a' ñi pautmi buaë. 15 Erë yëkkuö i' kí ye' er deka a' pattök wöshaë ttè wésele wa as kě a' éna ichöwa. Skököl er buaë ché ye' a' e' wa kanè me'itö ye' a, e' kuëkí ye' a' kawö ta' a' pattoie es. 16 Ye' dör Cristo Jesús kanè méso ie' tté buaë kkeyë' Skököl tö se' a' e' pakoie pë' kě dör judiowak esepa moie Skököl a' batse'oule Wiköl Batse'r wá. E' dör wes iyi mè sacerdotepa tö Skököl dalöioie wër buaë ie' wa es.

17 Ye' batsulewá Cristo Jesús mik, e' kuëkí ye' kanëblöke Skököl a' e' tö ye' ttsë'wëke buaë. 18 Ye' kě er dë'ka kabenukka i' kě one Cristo wá ye' wa ese kí. Ie' batamik ye' tö pë' kě dör judiowak esepa ulaië Skököl ttè iutök. E' wé ye' tö ipaké wa ena iwakanewè wa 19 ena Skököl Wiköl diché wa. Nies i' kě or yi a' ese wëyö tajë ie'pa wörkí ikkachoie tö i' chéyö e' dör mokí. Es kanè mène ye' a' Cristo tté buaë pakoie e' wawétkeyö ká tso' kos Jerusalén dö Iliria e' shuá. 20 Këkraë ye' e' mukettsá tté buaë e' pakök wé kě yi tö Cristo dalöieta' ese ska'. Ye' iwé es as ye' kě dör wes yi tö u yuéka u chkí tulu'wabak o'ka tö ese kí es. 21 E' skéie ye' éna iwák wes Skököl yëkkuö tö iché es, e' tö ichè:

“Wépa a' ie' tté kě pakaule, esepa a' ká ardaë; Wépa kě wá ie' tté ttsëule, esepa éna iardaë.”†

Pablo shkak Roma

22 Këkraë ye' shkak a' weblök, erë kanè i' tö ye' wöklö'wëke. 23 Erë i'ñe ta' ye' kaneone ká ikkëpa kí. Bänet ye' tö a' kkeyë'mi pakè, 24 e' kuëkí ye' mú tkömi Roma a' pakök mik ye' mi'ke España eta. Erë ye' kě a' kawö kunuk tajë a' ska' senuk, erë ye' ttsë'rmi buaë. E' ukuökí ta' a' mú ye' kímè as ye' dö España. 25 Erë i'ñe ta' ye' mitke Jerusalén s'batse'r malepa serke eë e'pa kímuk. 26 E' dör tö s'yamipa serke Macedonia ena Acaya e'pa tö inuköl kitbak iwákpa er wa patkëmi s'batse'rpa dör siarë tso' Jerusalén e'pa kimoie. 27 E' wé ie'pa tö iwákpa er wa, erë mokí ie'pa kí inuí tso'. E' kuëkí buaë idir tö ie'pa tö judiowak kímè. E' dör tö i' buaë de judiowak ulà a' Cristo wa, e' de ie'pa ulà a' nies judiowak wa. E' kuëkí buaë idir tö i' tso' ie'pa wá e' kaktmè s'yamipa dör judiowak esepa a'. 28 Es mik ye' tö inuköl kitule kos ie'pa a' e' mé ie'pa ulà a, eta ye' míá España e' tkökemi a' pakök. 29 Ye' wá ijcher tö mik ye' demi a' ska', eta se' ñi er diché iöraë buaë Cristo er buaë chö sia' e' kos wa.

30 A yamipa, Skökëpa Jesucristo ttö wa, nies se' ñi dalëritsöke Skököl Wiköl wa,

e' wa ye' kköchö a' a' tö a' e' chö darëre ye' ta ñita kanè mène ye' a' e' wà uk. E' wëmi a' tö, a' tö Skëköl a' ikiè ye' ki e' wa. ³¹ Ikiö ie' a' as ie' tö ye' tsatkö Judea wakpa kë tö Jesús tté iutè esepa yöki. Ñies ikiö ie' a' tö ì kos mi'ke ye' wa s'batse'rpa tso' Jerusalén e'pa kimoie as ie'pa tö e' tsü er bua' wa. ³² Es ikiö ie' a' as ye' dömi a' ska' ttsë'ne buaë wa enuk a' pakekeyö e' dalewa, es ie' ki ikiane e'ma. ³³ Ie' dör sene bèrè mukwak as e' tö a' wapiöü. Es e' idir.

16

Roma wakpa shke'wëmi Pablo tö

¹ Tayë eköl kiè Febe dör s'yami, e' tté chekeyö a' a. Ie' dör Skëkëpa Jesús icha erule tso' Cencreas e' kimukwak eköl. ² Ie' kiöwä buaë Skëkëpa Jesús ttö wa wës s'batse'rpa ñi kiöwä es. Ie' tö s'yamipa taië e'pa kimé, ñies ye' wák kiméitö. E' kuëki mik ie' ki ilè kiane etä ie' kimú.

³ Prisca ena Áquila e'pa shke'ú ña. Ie'pa bak kanëblök ye' ta Cristo Jesús kanè a. ⁴ Ie'pa e' me'ttsä ye' tsatkök, kë tkine tö dö' ittëwä. Wëstela chekeyö ie'pa a, erë kë dör ye' ë. Skëkëpa Jesús icha erule erule kos kë dör judiowak, e'pa tö wëstela cheke ie'pa a ñies. ⁵ Ñies Skëkëpa icha erule daparke Prisca ena Áquila u a, e'pa shke'ú ña. Ñies ye' yami dalër taië ye' éna kiè Epéneto, e' shke'ú ña. Ie' dör s'tsá erblé' Cristo mik Asia e'. ⁶ María shke'ú ña. Ie' kanëblé taië a'

a. ⁷ Wépa böi kiè Andrónico ena Junias, e'pa shke'ú ña. Ie'pa dör judiowak wës ye' es. Ie'pa bak wötëule s'wötö wé a ye' ta. Ie'pa dör Jesús ttekölpa kkeauleka buaë imalepa wa. Ie'pa erblé' Cristo mik ye' yöki këwe.

⁸ Ampliato shke'ú ña. Ie' dör ye' yami Skëkëpa Jesús ttö wa, e' dalër taië ye' éna. ⁹ Urbano shke'ú ña. Ñies ie' kanëblöke Cristo a wës sa' es. Ñies Estaquis shke'ú ña. Ie' dalër taië ye' éna. ¹⁰ Apeles shke'ú ña. Ie' wër buaë Cristo wa. Ñies wépa dör Aristóbulo icha, e'pa shke'ú ña. ¹¹ Herodiön, e' shke'ú ña. Ie' dör judiowak wës ye' es. Ñies wépa dör Narciso icha erblé Skëkëpa mik e'pa shke'ú ña. ¹² Tayëpa kiè Trifena ena Trifosa shke'ú ña. Ie'pa kanëblöke Skëköl a. Ñies tayë dalër se' éna kiè Pérside e' shke'ú ña. Ie' kanëblöke taië Skëköl a. ¹³ Rufo shke'ú ña, e' dör Jesús mik erblökwak buaë suule sulitane wa. Ñies ie' mi e' shke'ú ña. Ie' dör wës ye' wák mi es. ¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas ena s'yamipa kos tso' ie'pa ta, e'pa kos shke'ú ña. ¹⁵ Ñies Filólogo, Julia, Nereo ena ikutà, Olimpás ena s'batse'r malepa tso' ie'pa ta, e'pa kos shke'ú ña.

¹⁶ A' ñi shke'ú ñi dalër wa. Cristo icha erule erule e' kos tö a' shke'wëmi.

¹⁷ A yamipa, ye' kköchö a' a tö wépa éna se' blabatsak ena se' akmine sene sulu a, esepa

yöki a' e' kkö'nú. Ie'pa se' a icheke tö ttè wa se' wöblaule kewe e' kë dör mokië. Esepä yöki a' e' skö. ¹⁸ Ie'pa kë ku' Skëkëpa Cristo kanëuk. E' skëie ie'pa tso' iwákpa ë kanëuk. Se' kam éna iar buaë esepä dakinëkerakitö ttè ttsër buaë ese wa. E' kueki esepä yöki a' e' skö. ¹⁹ Sulitane wä ijcher tö Skëköl ttè mokië e' dalöieke a' tö buaë. E' tö ye' ttsë'weke buaë. Ye' ki ikiane tö a' mú wöblar ttè buaë yësyëse wa wawë. Erë a' mú kë e' wöbla'ù kache tté wa ì sulu wambloie. ²⁰ A' serke es, e' ta betka Skëköl dör sene bërë mukwak, e' tö Satanás shtowerawä a' klö dikia. As Skëkëpa Jesús er buaë chö a' a.

²¹ Ye' yami Skëkëpa Jesús kanè a kiè Timoteo e' tö a' shkë'wëmi. Nies Lucio ena Jasón ena Sosípatro, e'pa tö a' shkë'wëmi. Ie'pa dör judiowak wes ye' es.

²² Ye' dör Tercio, e' tso' Pablo ttöke e' shtök yëkkuö i' ki. Nies ye' tö a' shkë'wëmi Skëkëpa ttö wa. I' ta ì cheke Pablo tö e' shtekeneyö.

²³⁻²⁴ Gayo tö a' shkë'wëmi, e' u a ye' serke. Eë Skëkëpa Jesús icha erule tso' ká i' ki e'pa daparke. Erasto tö a' shkë'wëmi. Ie' dör ká i' inuköl kuëblu. Nies s'yami kiè Cuarto, e' tö a' shkë'wëmi.

Pablo tö Skëköl kikéka

²⁵ ;skëköl kikökasö! Ie' a a' kimermi e' tkökwa darërë Jesucristo ttè buaë pakekeyö e' a. Ká iaiaë ttè buaë e' blëule se' yöki. ²⁶ Erë i'ñe ta ikkayënewä se' a ì kit

Skëköl ttekölpa tö yëkkuö ki e' wa. Skëköl yöbië e' tö ie'pa ka' ishtök. Ttè buaë ñe' kkayënewä as ká ulitane wakpa erblö imik ta iwä iütö.

²⁷ Skëköl e' dör Skëköl eköl ëme e'. Ie' er bikö tajë sulitane tsata. ;As e' kikarka kekraë Jesucristo wa! Es e' idir.

Yëkkuö tsá kit Pablo tö Corinto wakpa a 1 Corintios

Mik Pablo bak kanëblök Éfeso etá ie' tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa serke Corinto e'pa a. Pablo kēwō ska' tā Corinto dör Grecia ká bua'ie. Pē' bak senuk iki dōka 650.000. E'pa shuá 400.000 klöulewá kanëblök é. Pablo wák tö tsawe Corinto wakpa a Jesús tté buaë paka'. E' tté tso' kitule Hechos 18.1-17 e' kī.

Alaköl eköl kiè Cloe e' yami wele de Pablo pakök ie' tso' Éfeso ee. E' tö ie' a iyè' tö Jesús mik erblökwakpa tso' Corinto e'pa ñippöke tajë ena welepa tso' íyi sulusi wamblök tajë, e' kuëki ie' tö yëkkuö i' kit. Ñies ie' tö ikit ilè chaki' ie'pa tö ie' a e' iutoie ie'pa kimoie ena ipattoie.

Kam Corinto wakpa erblö Jesús mik etá ie'pa tö íyi tajë dalöieke Skëköl skéie, e' dör kabene et. Ì dalöieke ie'pa tö e' a ie'pa tö iyiwak jcheke e' chkà katekerakitö iyamipa tā ì dalöiekerakitö e' dalöioie. E' cheke Pablo tö yëkkuö i' kī.

Ñies ì dalöieke ie'pa tö e' wé kos a alakölpa sulusi datse tā wëpa serkerak ita. Erë mik wëpa ñekkëpa erblë' Jesús mik etá ie'pa kē éna iane tö wes ie'pa ké senuk. E' kuëki Pablo tö ikkaché tö wes wëpa alaköl tā' ena alaköl kē tā' e'pa kawötá senuk.

Kíie tā pē' wele bak ñi dapa'uk Jesús mik erblökwakpa tā, e'pa tö ie'pa wöbla'weke kache tté wa. Ese ché Pablo tö yëkkuö i' kī.

Shke'wè

¹ Ye' dör Pablo. Skëköl tö ye' klöo'bak iwák er wa Cristo Jesús ttekölpa tsá, e'pa ekölie. S'yami kiè Sóstenes tso' ye' tā. ² A' dör Skëköl icha erule serke Corinto, e'pa a sa' tso' yëkkuö i' shtök. A' batse'oule a' batsulewá Cristo Jesús mik e' wa. A' klöo' Skëköl tö ie' icha batse'rapaie wëpa kos tso' ká wa'ñe tö e' tsatkè kié Skëképa Jesucristo a e'pa tā ñita. Jesucristo dör ie'pa ena se', e' Këköl. ³ Skëköl dör S'yé ena Skëképa Jesucristo, as e'pa er buaë chö ena sene bërè mù a' a.

Pablo tö wëstela ché Skëköl a

⁴ Skëköl er buaë ché tajë a' a Cristo Jesús batamik, e' kuëki ye' tso' wëstela chök ie' a këkraë. ⁵ A' batsulewá Cristo mik, e' wa ì kos kiane a' kī wakanewè Skëköl a, e' mène a' a tajë. Skëköl tö ieri mé a' a iwà pakoie buaë, ñies iwà jchenowá buaë. ⁶ E' wa iwënewá a' shuá tö mokī a' tö Cristo tté klö'wé buaë. ⁷ Es ì kos kiane a' kī kanëbloie Skëköl a, ese métke ie' tö a' a iWiköl wa. E' wakanewëke a' tö a' tso' Skëképa Jesucristo datskene e' panuk, e' dalewa. ⁸ Ñies ie' tö a' kimeräe buaë as a' e' tkōwá darèrèè ie' mik dö bata ekkè. Es a' kē kī ì nuí tā' ie' wōa mik Skëképa Jesucristo datskene e' kēwō

ska'. ⁹ Skëköl ttö mokië e' tō a' klōō'bak aš a' šer batsulewā ie' alā Jesucristo dör Skëkëpa e' mik.

Jesús mik erblökwakpa ñi blabatsélor

¹⁰ A yamipa, ye' tō a' a' iché Skëkëpa Jesucristo ttö wa tō a' kos erbikō ñikkëë. Kë a' ñi blabatsök. A' senú buaë ñita. A' kabikeitsō ñikkëë wës wák eköl ë es. ¹¹ A yamipa, tayë kië Cloe, e' yamipa wëlepa tō ibiyō ché ye' a' tō a' tso' ñippök ttë kī. E' kuëkī ye' tso' a' a' ichök es. ¹² Ie'pa tō ye' a' iché tō a' kos ñippöke ñita i' es: A' wëlepa tō icheke: "Ye' dör Pablo klé." Wëlepa skà tō icheke: "Ye' dör Apolo klé." Iëkōlpa tō icheke: "Ye' dör Cefas* klé." A' skà tō icheke: "Ye' dör Cristo klé." ¹³ ¿Ima a' ibikeitsë tō Cristo tso' blabatsule? Au, kë idör es. ¿Ye' kōtewā krus mik a' skéie? Au. ¿A' wösune ye' ttö wa? Au. ¹⁴ Wëstela chekeyō Skëköl a' tō ye' kë wā a' wösune taië. Wëpa kië Crispo ena Gayo, e'pa ë wösuk ye' tō. ¹⁵ Kë yi a' iyënuk tō ye' tō a' wösuk ye' ttö wa. ¹⁶ Ye' éna iānewā i' tā tō ñies ye' tō wëm kië Estéfnas e' wösuk ena ie' yamipa ëkka. Kë ye' éna iāne tō yi skà wösuk ye' tō. ¹⁷ Cristo kë wā ye' patkëne s'wösukuök, ie' tō ye' patké ie' tté buaë pakök. Ye' kë tō ttë e' paketa' tté iskië wa wës s'yöule taië esepa kapakō es. Ye' tō ipakeke ttë wōshakla wa aš Cristo kōtewā krus mik e' tté diché kë chōwa.

Skëköl diché taië ena ie' siwë iskië, e' wā dör Cristo

¹⁸ Wëpa weirdaë aishkuō ta, esepa a' Cristo kōtewā krus mik, e' tté dör alīpa ttëie. Erë se' tsatkërke, esepa a' Skëköl diché taië, e' tté idir. ¹⁹ E' dör wës itso' kitule Skëköl yëkkuō kī es, e' tō iché:

"Skëköl tō iché: Wëpa wā siwā' jcher iskië, esepa meraatyō wës kë wā i jcher es.

Wëpa kabikeitsō taië, esepa éna ká chōwerawayō."† Es Skëköl yëkkuō tō iché.

²⁰ Es idir e' kuëkī s'ditsō wā siwā' jcher iskië, ¿wës esepa de? S'wōbla'uk tté dalōiëno wa wakpa, ¿wës esepa de? Wëpa a' s'ditsō iyi tté wā pakar ñi a' buaë ¿wës esepa de? Skëköl a' tā siwā' iskië jcher s'ditsō wā, e' kë wā tā', e' dör wës alīpa ttë es. ²¹ Ttë e' wā dör i' es: Skëköl wā iyi jcher iskië, e' kuëkī ie' kë wā imeneat tō se' tsatkër i jcher s'ditsō wā iskië ese wa. E' skéie ie' tō ime'at tō wëpa erblé Cristo mik itté pakarke e' wa, esepa ë tsatkërdaë erë ittser alīpa ttëie.

²² I' kë or yi a' ese kiane suë judiowak kī tté klō'woie. Griegowak tō siwā' iskië ese yuleke taië. ²³ Erë Cristo kōtewā krus mik, e' tté pakeke sa' tō. Ttë e' sulune judiowak yōki. Pë' kë dör judiowak, esepa a' tā e' dör alīpa ttë. ²⁴ Erë wëpa kos klōō'bak Skëköl tō iwāk a, judiowak ö pë' kë dör

* 1:12 Cefas: E' ë kië ñies Pedro. † 1:19 Isaías 29.14

judiowak, esepa a Cristo dör Skëköl diché tajë ena ie' siwé iskië e'. ²⁵ Ì wé ie' tō e' wër wës ì wé aliwakpa tō es. Ñermata ie' wā siwā' jcher iskië tkōka sulitane tsata. Iwër wësua tō ie' kē diché ta', ñermata ie' diché ta' tajë tkōka sulitane tsata.

²⁶ A yamipa, mik Skëköl tō a' klō'bak, etā ¿wës a' dör? E' anú a' éna. Ká i' wakpa a' ta' a' kibiiepa kē wā siwā' iskië jcher. A' kibiiepa kē ttō dalöiërta'. A' kibiiepa kē dör kékëpa tajë ese ditséwö. ²⁷ Erë wépa cheke ká i' wakpa tō tō kē iwā ì jcher, esepa shukit Skëköl tō wöbla wa, wépa wā siwā' jcher iskië, esepa jaëwoie. Wépa kē dör kékëpa tajë ká i' wakpa a, esepa shukit ie' tō wöbla wa, wépa dör kékëpa tajë, esepa jaëwoie. ²⁸ Wépa watëulettsa, wépa bikeitseke ká i' wakpa tō tō kē idör ìie bua', wépa kē dör ì, esepa shukit ie' tō, wépa dalöiërta' tajë ká i' kī, esepa wöowaie diöshët. ²⁹ Es kē yi a e' ttsënuukka Skëköl wörki. ³⁰ Erë Skëköl wák tō a' bātswā Cristo Jesús mik. Cristo batamik ie' tō se' ké siwā' moki jchenukwā iskië. Ñies Cristo batamik ie' tō se' klō'wé wës pē' buaë yësyësë es, ñies se' de ie' wák ichaie batse'r yënettsa sene sulu ulà a. ³¹ E' kueki s'kawöta senuk wës Skëköl yëkkuö tō ichè es, e' tō ichè: "Yi e' ttsakka as ese e' ttsōka ì wé Skëköl tō ese wa." †

2

Cristo kōtewa wötëulewā krus mik, e' tté paké Pablo tō

¹ A yamipa, mik ye' dē' kewe Skëköl tté buaë pakök a' a, etā kē ye' wā iwā pakane siwā' iskië ese wa wës a' wakpa yöule tajë esepa tō s'wöbla'weke es. ² Mik ye' bak a' shuā, etā ye' kē kī ì bār tté kianeia. Ye' ibikeitsétke Jesu-cristo kōtewa wötëulewā krus mik e' tté è pakök. ³ Mik ye' dē'bitu a' ska', etā ye' ttsē'rke alabëbë kē diché ta' tajë, ye' suarke tajë painuke tajë. ⁴ Ye' tō Skëköl tté buaë e' paké a' a, erë kē ye' wā ipakane siwā' iskië s'ditsö a' ese wa a' dakiñoie. E' skéie ì pakéyö a' a, e' wā kkaché a' a Skëköl Wiköl tō idiché wa tō mokië idir. ⁵ Skëköl tō iwé es as a' kē erblö siwā' iskië ese mik, e' skéie as a' erblö ie' diché mik.

Se' wa Skëköl siwé jcher iWiköl wa

⁶ Erë wépa tkëulewatke darërë Cristo mik, esepa je' éna iane tō tté pakeke sa' tō, e' dör siwā' iskië chökle. Erë e' kē dör s'ditsö ena iwökirpa siwā' ese; esepa diché erkewatke. ⁷ Siwā' pakeke sa' tō, e' dör Skëköl siwā' bak blëulewā s'ditsö yöki e'. Ká iaiaë kam ká i' yö, e' yöki ie' tō ibikeitsbak tō sene michoë olo ta' tajë, e' meraëitö se' a' ie' siwā' wa. ⁸ Siwā' e' kē ane s'ditsö wökirpa éna. Ie'pa éna ianúpa, e'ma ie'pa kē wā Skëkëpa Jesús olo ta' tajë e' kōtewa. ⁹ Erë e' dör wës itso'

kitule Skëköl yëkkuö k_i es, e' t_ö ichè:

“Ì buaë k_ë s_uule yi w_a,
ì buaë k_ë t_sëule yi w_a,
ì buaë k_ë bikeitsule yi w_a,
ese tso' Skëköl w_a mè wépa
éna ie' dalër esepa a.”*

¹⁰ Erë e' k_{os} wà kkachéitö se' a iWiköl wa. Iwiköl t_ö íyi ulitane shuyulekettsa sekka dö Skëköl erbikö iskië eseë.

¹¹ Se' wiköl tso' se' a, e' ë wa ijcher ì tso' se' er a. Es ñies Skëköl Wiköl ë wa ijcher ì tso' ie' er a. ¹² Ie' t_ö iWiköl mé se' a, e' kueki k_ë se' kabikeitsöia wes s'ditsö kabikeitsö es. Ie' t_ö iWiköl mé se' a as ì buaë k_{os} méitö se' a er bua' wa e' wà ar se' éna. ¹³ E' kueki k_ë sa' t_ö s'wöbla'weku' ká i' a siwa' tso' ese wa. S'wöbla'weke sa' t_ö ttè kkaché Skëköl Wiköl t_ö sa' a e' wa. Es sa' t_ö Skëköl Wiköl íyi e' wà pakeke ttè méitö sa' a ese wa.

¹⁴ Wépa k_ë a Skëköl Wiköl ku', esepa a ie' íyi e' dör alipa íyi, e' kueki ie'pa k_ë k_i ikiane. Ñies ie'pa k_ë éna iwà ar, ttè e' wà arke se' éna Skëköl Wiköl ë wa e' kueki. ¹⁵ Erë wépa a Skëköl Wiköl tso', esepa éna ie' íyi ulitane wà armí buaë. Erë ì weke ie' t_ö ie'pa a e' k_ë wà anuk yi éna. ¹⁶ E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuö k_i es, e' t_ö ichè: “Skëköl erbikö e' k_ë jcher yi w_a. K_ë yi a ie' pautuk.”† Erë se' éltépa wa Cristo erbikè tso'.

3

Se' k_{os} dör Skëköl kanè mésopa

¹ A yamipa, mik ye' bak a' shua, eta ye' k_ë a kapakar a' ta wes s'wëttsëke Skëköl Wiköl t_ö esepa t_a kapakè es. E' skéie ye' kawöt_a kapakök a' ta wes ye' kunúpa kapakök s'tso'ia s'wák dër sulu dikia ö ala'r tsitsirla k_ë yöule buaë Cristo ttè wa esepa t_a kapakè es. ² Ttè wa ye' t_ö a' wöblao' e' dör tottola wes tsu'diö mè ala'r_{la} a es, kam a' a chkè darèrè katar e' kueki. jErë ikkè t_a kam a' a chkè darèrèe katar, ³ a' serkeia wes s'wák dër sulu k_i ikiane es e' kueki! A' ñippöke, a' ukyërke ñi k_i tajè, e' wà kiane chè t_ö a' seriä wes s'wák dër sulu k_i ikiane es, wes pè' k_ë a Wiköl Batse'r ku' es. ⁴ A' welepa t_ö icheke: “ye' dör Pablo klé.” A' welepa skà t_ö icheke: “ye' dör Apolo klé.” A' ttökeia es, e' wa iwënew_a t_ö a' dör wes pè' k_ë a Wiköl Batse'r ku' es.

⁵ Eta ichö ye' a t_ö ¿Apolo dör yi? ¿Pablo dör yi? Sa' dör Skëköl kanè mésopa ë. Sa' t_ö Jesús ttè buaë paka' a' a, e' batamik a' de erblök Jesús mik. Kanè me' ie' t_ö sa' böl a ku_a'k_i ku_a'k_i, e' wakanewé sa' t_ö. ⁶ Jesús ttè buaë e' tsá tkéyö a' er a, wes íyi kuatkè es. Apolo t_ö ikkö'né as italar, erë Skëköl wák t_ö iwà tala'weke. ⁷ Yi t_ö íyi kuatkeke, ñies yi t_ö ikkö'neke, esepa k_ë dör ì. Skëköl t_ö iwà tala'weke, e' dör ibua'ie. ⁸ Yi t_ö íyi kuatkeke, ñies yi t_ö ikkö'neke, esepa dör ñies ëme ie' a. Ie' t_ö iské meraë ie'pa a eköl eköl wes iwakanewekerakitö es.

* 2:9 Isaías 64.4 † 2:16 Isaías 40.13

⁹ A' dör wes ie' të es, e' a sa' bōl kanēblōke ie' a. Nies a' dör wes u yörke ie' a es. ¹⁰⁻¹¹ Ie' er buaē ché ye' a, e' wa ime'itō ye' a ichkí tkōkwā wes u yuōkwak bua'buā es. E' ukuōkí tā u yuōkwakpa skà de ikí yuōkmi. U yörke Skēkōl a e' chkí tkēnewatke e' dör ekōl ē, e' dör Jesucristo. Kē yi a ichkí kuā'kí tkēnukwāne. E' kuēkí se' ulitane ekōl ekōl kawōtā e' kkō'nuk buaē tō wes iwā kí yuekemisō. ¹² Se' tō iwā yuēmi orochka wa, inukōlchka wa ena ák bua'buā wa ō iwā yuēmiso kaltak wa, kakō wa ena kuakōl wa. ¹³ Mik Jesucristo datskene, etā iwērdaē tō is iwā yuēsō. E' kēwō ska' tā se' kanē ma'ordaē bō' wa isuoie tō is idir. ¹⁴ U chkí tulunewā, e' kí se' tō iwā yuē, e' tā e' kē ñanewā bō' a tā esepa a iské merdaē. ¹⁵ Erē ì yuēsō e' ñanewā, e' tā kanē e' weirdawa. Erē esepa tsatkērdaē bō' yōkí, erē kē ì atē ie'pa ulā a wes s'tkōshkar u ñarkewa yōkí es.

¹⁶ ¿A' kē wā ijcher tō a' wákpa dör Skēkōl wé, ie' Wikōl serke a' shuā e' kuēkí? ¹⁷ Ie' wé dör batse'r, e' dör a' wákpa. E' kuēkí e' olo'yéwā yi isie tō, e' tā ese olo'yerawā ie' tō.

¹⁸ Kē a' e' kitō'ukia. A' welepa e' bikeitsō tō a' wā siwā' iskiē jcher wes s'ditsō tō ibikeitseke es, e' tā esepa kawōtā e' ōkwa aliie as siwā' mokí jcherwā iwā. ¹⁹ Ì dör siwā' iskiē s'ditsō a, ese dör alipa ttē Skēkōl a. E' dör

wes ie' yēkkuō tō ichē es: “Wépa wā siwā' iskiē jcher tajē, esepa klō'werawā Skēkōl tō iwákpa erbikō s'dakiñoie e' wa wes iyiwak klō'wēwasō sho' wa es.” ²⁰ Nies ichéitō i' es: “Skēkōl wā ijcher buaē tō ì tso' ká i' a, ese siwé jchermi s'wā tajē, e' kē dör ìie bua'.” ²¹⁻²³ Erē a' dör Cristo icha ena Cristo dör Skēkōl icha. E' wā kiane chē tō íyi ulitane mé Skēkōl tō a' a' kimoie. Ye' ena Apolo ena Pedro, e'pa tso' a' kímuk. E' kúie tā ì kōs tkōke ìñe tā, ñies aishkuō tā, s'ser ena s'duōwā, ekkē kōs tso' a' kímuk. E' kuēkí kē a' kane s'ditsō wele kkeōkka tajē tō e' dör ibua'ie as s'mi' ikléie.

4

Jesucristo ttekōlpa tsá, e'pa kanē

¹ Sa' bikeitsō tō sa' dör Cristo kanē mēsopa. Skēkōl ttē bak blēulewā e' wā pakē wērke sa' wōkí wes íyi kuēblu es. ² Íyi kuēblu kawōtā iwakanēuk yēsýesē wes iwōkir tō iuk patké es. ³ Es idir, e' kuēkí ìma a' tō ō yile skà tō is ye' kanēblōke Cristo a' e' bikeitseke, e' kē kí ye' tkine. E' kúie tā ìma ye' wák tō ye' kanē bikeitseke, e' kē kí ye' tkine. ⁴ Ye' er kē wā ye' kkatēne, erē kē e' wa yō ichepa tō kē ì sulu ku' ye' kí. Skēkēpa Jesucristo tō ye' shuleraē, ìma e' tō ye' bikeitseke, e' ē kí ye' tkirke. ⁵ Mik ie' dene etā sulitane shuleraëitō. Ì kōs tso' blēulewā se' er a, ñies ì dalērmik se' serke, ese kōs kkacheraëitō wōshak sulitane

wörki. E' kēwō ska' tā se' kōs kaneblōke buaē ie' a, e'pa kikerakā ie' tō. E' kueki kē s'kkatar, kam s'shulir kēwō dōka e' yōki.

6 A yamipa, ye' tō ye' wák ena Apolo ché a' a' kimoie as e' wa a' tō iwà saù tō kē a' kàne i' tso' kitule Skēkōl yēkkuō kī chétkeyō ñe' dalōseukwā. Kē a' kàne e' ttsōka tajē sa' ekōl wa ena sa' ekōl wōōkwa diōshēt. 7 ¿Wes a' tō ichēmi tō a' dōr s'malepa tsata? I' kōs tso' a' wā, i' buaē eri ta' a' wā, wes a' kabikeitsō, e' kōs me' Skēkōl tō a' a. ¿Iōk a' e' ttsōka tajē tō wēsua iyi kōs e' dē'bitu a' wákpa wā, a' wákpa er wa?

8 Wēsua a' ibikeitseke tō Skēkōl siwā' jcher tajē a' wā, e' dōr wē', kē i' kī kianeia a' kī. A' e' ttsō tō a' s'wēttsēmitke blu'paie, erē kam sa' dōka ekkē. Mokī a' mú s'wēttsēmitke blu'paie, e'ma sa' detke a' tā ñita s'wēttsuk. 9 Erē ye' a' tā, wēsua sa' dōr Jesús ttekōlpa tsā e'pa méat Skēkōl tō s'ditsō malepa bataie. Ye' ittse tō ká ulitane wakpa ñies Skēkōl biyōchōkwakpa ulitane e'pa tso' sa' weirke e' weblōk. Sa' dōr wes s'bolōkpa tō s'klō'wēwā tsēmi sulitane wörki ttēwā es. 10 Cristo ttē kueki sa' wēr aljie, erē a' e' bikeitsō tō a' wā siwā' įskiē jcher buaē a' batsulewā Cristo mik e' kueki. Iyerke tō sa' kē diché tā', erē a' diché tā' tajē. A' dalōiërta' tajē, erē sa' kē dalōiërta'. 11 Dō ikkē tā sa' tekeia bli tō ersir tō; kē sa' datsi' tā' buaē; pē' tō sa' we'ikeke siarē; sa' wákpa

kē wā u tā' sēnoie; 12 sa' kaneblōke darērē sa' wák ulā wa dō sa' shtrinewā da'a ekkē. Mik pē' alibchōke sa' kī, etā e'pa a' sa' er buaē chōke. Mik ie'pa tō sa' we'ikeke, etā e' dalē'ttseke sa' tō er bua' wa. 13 Mik pē' tō sa' cheke suluē, etā e' iutekene sa' tō ttē bua' wa. Dō ikkē tā ká i' wakpa wa sulu sa' wēr. Ie'pa a' sa' dōr wes ushña uyanettsā u'rki es.

14 Ye' kē wā ttē i' kite a' a' jaēwoie, ē ye' tso' a' pattōk wes iyē éna ila'r dalēr ese pattēitō es. 15 Cristo Jesús ttē buaē paka' ye' tō a' a' kewe, e' wa a' bātsewā ie' mik. E' kueki mokī ye' dōr wes a' yē es. A' mú wā s'wōbla'ukwakpa Cristo ttē wa tso' dōka 10.000, erē ye' ekōl ē dōr wes a' yē es. 16 E' kueki ye' tō a' pattē tō a' sēnú wes ye' serke es. 17 E' kueki ye' tō Timoteo patkēmi a' ska'. Ie' dōr wes ye' wák alā es Skēkēpa wa. Ie' dōr ye' ttōkata yēsyesē dalēr tajē ye' éna. Wes ye' dōr Cristo Jesús mik erblōkwak e' ser, e' ttē wa ye' tō ie' icha kōs tso' erule erule ká wa'ñe, e'pa wōbla'wēke. Ttē e' ska' Timoteo tō a' er erane.

18 A' welepa e' ttséka tajē tō ibikeitseke tō ye' kē dōpa a' ska'. 19 Erē Skēkēpa kī ikiane, e' tā ye' mi'ke a' pakōk bet. Mik ye' de etā ye' tō isuēraē tō a' wēpa e' ttséka tajē, esepa wā Skēkōl diché tā' o' ie'pa kaberke ē. 20 I' blúie Skēkōl tso' e' wā wēnewā idiché tajē e' kī, kē dōr ttē ē wa. 21 ¿I' kiane a' kī? ¿A' kī ikiane tō ye' dō kēsik wa a' uñuk? o' ¿a' kī

ikiane tō ye' dō a' ska' er bua' wa, a' dalēritsè wa?

5

Sene sulu watōttsasō

¹ Ye' itté ttsé tō a' shuā wēm tso' ekōl e' trērke suluē tkōka pē' kē tō Skēkōl dalōiè, esepa tsatā. Ie' wā iyē alakōl tso'.

² Ì sulu e' tkōke a' shuā, erē e' wa a' e' ttsōkekaiā taiē. E' skéie ¿wes e' kē wā a' jaēne? ¿Wes e' kē wā a' eriane? Warma wēm ñe' uya'ttsabak a' tō a' shuā.

³⁻⁴ Erē ye' wák kē ku' a' ta, erē ye' ttōke wes ye' wák tso' a' ta es. Wēm ñe' shulétke ye' tō Skēkēpa Jesús ttō wa wes ye' wák tso' a' ta es. Mik a' ñi dapa'uke etā ee ye' tso'ñak a' ta Wikōl Batse'r wa. Ñies Skēkēpa Jesucristo diché tso' a' ta. ⁵ E' wōshā ta wēm ñe' wōmūttsā a' tō Satanás ulā a' as iwák dēr suluē e' wōklōr ta iwák tsatkēr mik Skēkēpa datskene e' kēwō ska'.

⁶ A' e' ttsōkā taiē sene sulu wa, e' kē dōr buaē. ¿Kē a' wā ijcher tō pan wōlōwōkā elkela tō harinachka kōs wōlōwēkā?

⁷ Sene sulu e' dōr wes pan wōlōwōkā kēchke* es, e' tō a' sulu'wēkewā. E' kueki ese kōs uyōttsā a' shuā. Es a' dōraē buaē yēsyesē kē a' i sulu ta'ia wes pan yōule kē a' iwōlōwōkā iēne es. Cristo kōtēwā se' nui skéie. Ie' dōr wes obeja jcheke Judiowak Yēpa Yērulune Egipto, e' kēwō tkō'wōie es. E' kueki ñermata a' batse'oule Skēkōl wōā Cristo batamik. ⁸ Es

kē se' kàne Cristo kōtēwā se' skéie, e' kēwō tkō'uk pan yōule iwōlōwōkā wa ese wa. Itkō'ūsō pan kē yōule iwōlōwōkā wa ese wa. E' wā kiane chē tō itkō'ūsō kekraē sene moki yēsyesē ese wa. Kē se' kàne itkō'uk sene sulu tō s'sulu'wēkewā ese wa.

⁹ Yēkkuō iēt patkē' ye' tō a' a, e' ki ye' iyē' tō a' kē kàne e' batsōk trēr wakpa ta. ¹⁰ Erē pē' kē tō Skēkōl dalōiè dōr trēr wakpa ò íyi kkechōk taiē ese wakpa ò akblōkwakpa ò íyi diōkōl dalōiōkwakpa, esepa kē chōk ye' ku' a' a. Esepa chōpa ye' tō, e' ma a' kawōtā duōkwā as kē a' e' batsō esepa ta. ¹¹ Wēpa yē' ye' tō a' a yēkkuō ki, esepa dōr wēpa e' chō tō ie'pa erblōke Jesús mik esepa. Erē ie'pa dōr trēnukwakpa ò íyi kkechōk taiē wakpa ò íyi diōkōl dalōiōkwakpa ò s'chōk suluē wakpa ò bloblopa ò akblōkwakpa. Kē a' e' batsōk esepa ta, ñies kē a' chōk esepa ta. ¹²⁻¹³ Wēpa kē dōr Skēkēpa Jesús icha ¿wes esepa shulēmi ye' tō? Skēkōl wák tō ie'pa shuleraē. Erē wēpa dōr Skēkēpa icha ñi dapa'uke a' ta, esepa kawōtā shulè a' tō. E' kueki a' tō iú wes itso' kitule Skēkōl yēkkuō ki es, e' tō ichè: “Yi tō i sulu wamblé, e' uyōttsā a' shuā.”

6

A' ñippōke e' shulō a' wákpa tō

¹ Mik a' wele tō i sulu wamblé iyami ekōl ki, etā

* **5:7** pan wōlōwōkā kēchke: Judiowak wōblar pan wōlōwōkā tso' ie'pa u a' e' kōs uyōktsā Ie'pa Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'wēketke ie'pa tō e' yōki.

¿wes ese mi'ke ie' wā kkatē s'shulōkwakpa kē tō Skēkōl dalōiē, esepa ska'? ¿Iōk e' kē shulē a' wākpa dōr batse'r e'pa tō? ² ¿A' kē wā ijcher tō se' batse'r, e'pa tō kā i' wakpa shuleraē aishkuō tā? E' dōr es, e' tā ¿wes i'ñe tā iyi tsitsirla ese ē kē shulir a' a? ³ ¿A' kē wā ijcher tō ñies Skēkōl biyōchōkwakpa shuleraēsō? Ie'pa shuleraēsō, e' tā ¿wes a' kē a ñippē tso' kā i' kī ese shulir? ⁴ E' kuēkī a' wēlepa ñippōke ñita, e' tā ¿wes ese mi'ke a' wā shulē pē' bānet ska'? ⁵ I' chéyō a' jaēwoie. Yi a a' shulirmi ¿ese kē ku' a' shua da'a? ⁶ Erē e' skéie a' mi'ke ñi kkatōk s'shulōkwakpa kē erblōtā Jesús mik esepa ska'.

⁷ A' ñi kkatōke s'shulōkwakpa ska', e' ē wa iwēnewā tō sene sulu e' alékatke a' kī. Idalē'ttsōk bēre ¿e' kē dōr ibua'ie? ¡As itō se' iyi ekiblō! ⁸ Erē e' skéie a' wākpa tō i sulu ñe' wambleke ñi tā dō s'yamipa erblōke Cristo mik esepa iyi ekibleke a' tō.

⁹ ¿A' kē wā ijcher tō wēpa dōr i sulu wamblōkwakpa, esepa kē dōpa i blúie Skēkōl tso' e' a? Kē a' e' kitō'uk. Wēpa dōr trēnukwakpa, wēpa dōr iyi diōkōl dalōiōkwakpa, s'senewabak dalōseukwā wakpa, wēpa trēr wēpa tā, alakōlpa trēr alakōlpa tā, esepa kōs kē dōpa i blúie Skēkōl tso' e' a. ¹⁰ Ñies wēpa dōr akblōkwakpa, wēpa dōr iyi kkechōk taiē wakpa, bloblopa, s'chōk suluē wakpa, esepa kōs kē

dōpa i blúie Skēkōl tso' e' a. ¹¹ A' wēlepa bak senuk iyi ekkē wamblōk, erē Skēkōl tō a' pakōa'bak, a' batseō'bak, a' klōō'bak wes pē' buaē yēsyesē es iWikōl wa Skēkēpa Jesucristo ttō wa.

Skēkōl kē wā se' tsatkēne as se' tō i sulu wamblōia

¹² A' wēlepa tō icheke: “se' wā kawō tso', i kōs kiane wē se' kī, ese woie.” Erē ye' ichē tō kē i ulitane dōr buaē se' a wē. Ye' wā kawō tā i ulitane woie, erē kē ye' e' mupattsa as ilē e' alōka ye' kī. ¹³⁻¹⁴ A' wēlepa tō icheke: “chkē dōr s'ñawi a, ñies s'ñawi dōr chkē a.” E' yēne erē aishkuō tā iyi bōt ñe' ewerawa Skēkōl tō. Erē s'chkā kē dōr trēnoie. Skēkōl tō s'chkā shke'werakane aishkuō tā idiché taiē wa wes ie' tō Skēkēpa Jesús shkeō'kane es. E' kuēkī s'chkā kē meneat trēnoie wes a' tō ibikeitseke es, imeneat i buaē woie Skēkēpa a, ñies ie' tō s'chkā kkō'neke.

¹⁵ ¿A' kē wā ijcher tō se' bat-sulewā Cristo mik, e' kuēkī se' chkā dōr etkē ie' chkā tā? E' dōr es, e' tā ¿wes se' tō s'chkā dōr Cristo icha e' ia'wēmika senukkā alakōl sulusi tā ese wa? ¡Kē se' kane e' ia'ukka yēs! ¹⁶ ¿A' kē wā ijcher tō mik yi sené alakōl sulusi tā, e' tā ie'pa bōl mīa wes wāk ekōl ē es? E' dōr wes itso' kitule Skēkōl yēkkuō kī es. E' tō wēm ena ilakōl e' chē i' es: “Ie'pa bōl serdaē ñita tā ie'pa mīa wes wāk ekōl ē es.”* ¹⁷ Erē yi

* 6:16 Génesis 2.24

batsulewā Skēkēpa Jesús mik, ese dör wes wák eköl ã es ie' ta.

¹⁸ E' kueḱi a' tkōshkar trē yōki. Sēne sulu skà ḱos, e' kē tō s'chkà dalōsēwēwā wes trē es. Mik se' trērke, etā s'chkà dör Cristo icha, e' méttasō o'ka kē dör Cristo icha, ese a. E' wa s'wák chkā dalōsēwēwasō. ¹⁹⁻²⁰ ¿A' kē wā ijcher tō a' chkā dör Wikōl Batse'r e' wé? Skēkōl tō iWikōl mé a' a, e' tso' a' a. Ie' tō a' to'ttsabak, e' ské dör darērē. A' kē dör a' wákpa icha, a' dör ie' icha. E' kueḱi a' ké senuk yēsēsē as ie' kikarka.

7

Se' serwā ñita e' pakè

¹ Ì chaki' a' tō ye' a' yēkkuō ki, e' wā iuteke ye' tō i'ñe. A' tō ye' a' ichaki' tō ¿buaē idör tō se' kē serwā alakōlpa ta? ² Erē ye' ichè a' a' tō taiē trē tso', e' yōki a' ḱos maso tsúwā eköl eköl. ³ A' wēpa ḱos kawōtā senuk ilakōl ta, es ñies a' alakōlpa ḱos kawōtā senuk iwēm ta. ⁴ Alakōl chkā kē meneat ie' wák ã a, e' meneat ñies iwēm a. Es ñies iwēm chkā kē meneat ie' wák ã a, e' meneat ñies ilakōl a. ⁵ Ie'pa kē kàne ichkā kkēuk ñi yōki. Erē ie'pa kawō mé ñi a e' batsōktsā ñi yōki ekuölö ã ttoie S'yé ta, e' ta e' ã dalewa kē ie'pa ñi kōpawā. Mik ká e' tka, etā ie'pa ñi kōwane dö' Satanás tō ie'pa erkiōwè trēnuk, kē ie'pa diché dē'ka e' kkō'nuk e' kueḱi. ⁶ Erē ye' kē ku' a' a' ichök tō a' kawōtā ñi batsōktsā ñi yōki es, a' ki ikiane, e' ta a'

tō iwēmi es. ⁷ Ye' a' ta sulitane mú dör wes ye' es, kē alakōl ta'. Erē Skēkōl tō imé sulitane a' kua' ki kua' ki ñi kimoie.

⁸ A' wēpa tso'ia ekōrla ñies a' wēpa dör schö, esepa a' ye' ichè tō buaē idör tō ie'pa mú ser ḱekraē ekōrla wes ye' es. ⁹ Erē ie'pa kē e' kkō'nuku' trē yōki, e' ta ie'pa mú maso yulōne senowaie. S'serwā e' dör bua'ie maso kkechekesō ñie e' tsata.

¹⁰ A' wēpa senuwabak, esepa a' ye' tō ttè dalōiēno i' meke: a' kē kàne ñi ökwa. Ttè e' kē dör ye' ttè, e' mé Skēkēpa Jesús tō se' a. Alakōlpa kē kàne iwēm ökwa. ¹¹ Erē ie' tō iéwā, e' ta ie' kē kàne senukwa wēm o'ka ta, ie' kawōtā senuk ekōrla kē wēm ta'. Ie' kē senak es, e' ta ie' ké er bua'ukne iwēm ki. Ñies wēpa alakōl ta', esepa kē kàne ilakōl ökwa.

¹²⁻¹⁴ A' malepa senuwabak, erē e' maso kē erblōtā' Jesús mik, esepa a' ttè dalōiēno kē meneat Skēkēpa Jesús wā. Erē esepa a' ye' ichè tō a' masopa kē arwa. Iwēm kē erblōtā' Jesús mik, isalema e' tsatkērmi ilakōl olomik. Ñies alakōl kē erblōtā' Jesús mik, isalema e' tsatkērmi iwēm olomik. Ie'pa ñi éwa, e' ta ie'pa ala'r dör wes pē' kē erblōtā' Jesús mik esepa ala'r es, ie'pa tsatkè e' dör darērē. Erē iyé ena imì serke ñita, kē ñi anewa, e' ta isalema ie'pa tsatkērmi iyé ö imì olomik. E' kueḱi ye' ichè tō a' maso senakia a' ta, e' ta kē iarwa. ¹⁵ Erē a' maso kē erblōtā' Jesús mik, e' éna a' akwa krō

wa, e' tā kē iwöklö'war a' kē klöulewā iulā a. Erē Skököl tō se' klö'bak senuk bërē ñita. ¹⁶ E' kueki ibua'ie dör tō a' sermiā bërē ñita. A wēm çì tō be' a ichök tō be' alaköl kē tsatkërpa be' olomik? A alaköl çì tō be' a ichök tō be' wēm kē tsatkërpa be' olomik?

¹⁷ E' dör wes ttè wa ye' tō Skökëpa Jesús icha erule erule e'pa ulitane wöbla'weke ká wa'ñe es. Ye' tō ie'pa a ichè tō wes a' ku' Skököl tō mik a' klö'itō iwák a etā, es a' atú bër. Ie' tō ieri mé a' a seno eköl eköl es. ¹⁸ Wëpa tottola kkuölit tēule tsir, mik ie'pa klö' Skököl tō iwák a etā, esepa kē kàne e' mane'ukne wes. Es ñies wëpa kē wakyöule es, mik Skököl tō ie'pa klö' etā, esepa kē kàne e' wakyök. ¹⁹ Se' wakyöule ö kē se' wakyöule e' ska' Skököl kē tkine yës. Ie' ttè dalöiëno, e' dalöiekesö, e' je' kī ie' tkirke. ²⁰ A' kos e' tsuat wes a' dör mik ie' tō a' klö' iwák a etā es. ²¹ Mik ie' tō a' klö', etā ça' klöulewā kanè mésoie? e' tā kē a' tkinuk e' kī. Erē a' a kawö tso'iā e' yöktsa e' ulā a, e' tā a' e' yötsa. ²² Mik ie' tō a' klö', etā a' klöulewā kanè mésoie, e' tā e' yē'ttsa ie' tō sene sulu ulā a kanebloie Skökëpa Jesús a. Es ñies mik Skököl tō a' klö', etā a' kē dör kanè méso ñe'se, e' tā e' klö' Cristo tō ie' wák kanè mésopaie. E' kueki a' klöulewā kanè mésoie, e' tā kē a' tkinuk e' kī. ²³ Skököl tō a' to'ttsabak, e' kueki kē a' e' tiükne yile skà ttè dikia. ²⁴ A yamipa, wes a' ku' Skököl tō mik a' klö'itō etā, es a' atú

bër. A' senú buaë yësyësë ie' a, sene me'itō a' a e' a.

²⁵ Ima a' tō ye' chaki'yëkkuö kī wëpa tso'iā ekörla, esepa kī, e' iuteke ye' tō i'ñe. Ese ttè kē mène ye' a Skökëpa Jesús wā. Erē ima ibikeitsëyö, e' chekeyö a' a. Skököl ye' sué er siarë wa e' wa ieri méitö ye' a iwà jchenowā buaë. E' kueki i chekeyö e' mik a' erblömi. ²⁶ I'ñe tā se' serke kawö darërë a, e' kueki ye' a tā buaë idir tō se' kos e' tsuat wes s'tso' es. ²⁷ Wëm senewabak, ese kē tō ilaköl ökwa. Wëm duriā ekörla, ese tayë kē yular. ²⁸ Erē wëm senéwā, e' tā buaë idir. E' wa ie' kē wā i sulu wamblëne. Ñies alaköl kam serwā, ese senéwā, e' tā e' dör buaë. E' wa ie' kē wā i sulu wamblëne. Erē wëpa senewabak, esepa we'ikëmi ká i' kī s'weirke ese tō tkökā wëpa kē senewabak esepa tsata. E' yöki ye' éna a' tsatkak, e' è kueki ye' ichè tō buaë idir tō a' ser ekörla.

²⁹⁻³¹ A yamipa, ye' ichè tō kē se' a kawö ta'iā taië. Wes ká i' dör i'ñe tā e' erkewatke. E' kueki i'ñe tā ena kekraë kē se' kàne senukiā er me'rie i tso' ká i' kī ese kī. Se' senewabak, esepa kē er mukwā e' kī. Se' iuke siarë, esepa kē er mukwā e' kī. Ñies se' ttsë'rke buaë, esepa kē er mukwā e' kī. Se' tō i tuè tā, esepa kē er mukwā i tso'rak iwā ese kī. Se' serke buaë i tso' ká i' kī ese mik, esepa kē er mukwā ese kī.

³² Ye' kī ikiane tō a' mú ttsë'r buaë, kē tkir i kī. Wëpa serke ekörla, esepa wā kawö

tso' kibiie Skëköl íyi sauk ena ì wër buaë ie' wa ese uk.
³³ Erë wëpa senewabak, esepa kawötä ì tso' ká i' kî ese sauk as iwër buaë itayë wa.
³⁴ Es ie'pa kî íyi böt kané tso'. Es ñies alakölpa dör schö ena busipa wëm kë ta', esepa wä kawö tso' kibiie Skëköl íyi sauk. Ie'pa e' mumittsa senuk batse'r. Erë alakölpa senewabak, esepa kawötä ì tso' ká i' kî ese sauk as iwër buaë iwëm wa. ³⁵ Ttè ekké chéyö a' kimoie, kë dör a' wöklö'woie. Ye' kî ikiane tö a' ser buaë yësyësë Skëköl ë a, kë wötkeku' ì tö.

³⁶ Wëpa ttè meuletke tayë a senukwä, esepa wele tö ibikeitsë: "Tayë duéswö detke senowä, ñies ye' kë a seneiä ekörla. Bua' idir ye' a senukwä ie' ta", e' ta esepa a ye' ichè tö a' senakwä, e' ta a' senúwa, e' kë dör suluë. A' senúwa. ³⁷ Erë wëpa ttè meuletke tayë a senukwä, erë esepa kë éna senakwaia, e' ta esepa a ye' ichè tö e' dör buaë tö a' kë serwa. Erë a' kawötä ibikeitsökwa bua'iewä kewe tö a' wákpa er wa a' kë senakwä. Ñies a' kawötä isauk buaë tö kë yi ku' a' a' ichök tö kë a' senukwä. A' tö ibikeitsétke tö a' senak ekörla kekraë, e' ta bua' idir tö a' kë serwa. ³⁸ Es ye' tö ichè tö wëpa senéwa, esepa tö iwé buaë. Erë wëpa kë sene'wä, esepa tö iwé bua'ie.

³⁹ Alaköl senewabak, e' kawötä senuk iwëm ë ta dö mik iwëm blënewä etä. Iwëm blënewä e' ta ie' serwamine

wëm o'ka ta. Erë ie' kawötä senukwä wëm erblé Skëkëpa mik ese ë ta. ⁴⁰ Erë ye' ichè tö bua' idir ie' a tö ie' mú ser ekörla, kë senewane. E' tö ie' ttsë'weraë buaë shutë. Ye' tö iklö'wé tö ye' a Skëköl Wiköl tso' ñies, e' kueki ye' tö a' a' ichè es.

8

Iyiwak jchëule íyi diököl tso' dalöië ese a, e' pakë

¹ Chkè meule íyi diököl tso' dalöië ese a, ese kî a' tö ye' a' ichaki' yëkkuö kî, e' iutekeyö ì ñe.

Ima a' tö íyi diököl ñe'se ché, e' dör mokî e' jcher se' wä. Erë kë a' éna ichökwa tö se' wä íyi jcher, e' tö se' kèmi e' ttsökka tajë s'malepa kî. Erë s'malepa dalëritsesesö, e' tö ie'pa diché kî ieraë. ² Yi e' bikeitsö tö ie' wä íyi jchertke tajë, e' wa iwënewä tö kam ie' wä ijcher wes ikawötä jchenuk es. ³ Erë yi tö Skëköl dalëritseke, ese mik ie' bätse buaë.

⁴ Chkè meule íyi diököl tso' dalöië ese a' ese katèsö, e' kî a' tö ye' a' ichaki'. Se' wä ijcher buaë tö íyi diököl ñe'se wák kë ta', e' kueki kë idör ñie bua'. Skëköl chökle, e' dör eköl ë. ⁵ Pë' kë tö Skëköl dalöië, esepa tö iklö'wé tö ì dalöiekerakitö, esepa tso' tajë serke ká jaì a' ö ká i' a. Esepa kiérakitö këköl ö skëkëpa. Mokî esepa tso', ⁶ erë Skëköl dalöieke se' tö, e' dör Skëköl eköl ëme e'. Ie' dör S'yë. Ie' dör íyi ulitane wì, ñies se' tso' ie' ë a. Ñies Skëkëpa dör eköl ë, e' dör Jesucristo. Íyi

ulitane tso' ie' mik, ñies se' tso' ie' mik.

7 Erë kě s'yamipa ulitane éna iwà aṅe buaë tō íyi diököl tso' dalöie, ese kōs kě wà ta'. Ie'pa bak íyi diököl ñe'se dalöiök, e' kueki e' tso'ia ie'pa er a dō ikkē ta. Mik ie'pa tō chkè meule íyi diököl a, ese katé, eta e' kī ier tō ikkaté. Ie'pa diché kě dē'ka ierbikō es, ese wökl'woie. E' kueki ie'pa tō ittse tō iianekane ñáie. 8 Se' bats Skëköl mik e' kě dör chkè wa. Í katekesö ö ì kě katèsö e' kě a se' onuk buaë ö suluë ie' wöa. 9 E' jcher a' wa, e' kueki a' tō iklö'wé tō chkè kōs katèmi a' tō. E' yēne, erë a' e' kkö'nú as kě a' ukuömik s'yamipa kam éna iwà ar buaë, esepa ardōne sene sulu a. 10 Ichösö tō be' éna iane buaë, e' miá e' tkésēr chkè meule íyi diököl a, ese katök iwé a. Erë e' dalewa s'yami kam éna iwà ar buaë ese eköl tō be' sué chkök ta e' tō ie' erkiöwéka ta imiá ta ikatèitō ñies. 11 Be' tō iwé es, e' ta e' wa be' tō se' yami, kě diché dē'ka wē', e' émine sene sulu a ta isulurdawa be' ukuömik. Ie' dör s'yami, ñies Cristo e' mettsa ttèwa ie' skéie. Be' tō iwé es, e' ta be' tō ì sulu wamblé s'yami kī. 12 Se' tō s'yamipa kam éna iwà ar buaë, esepa kī ì sulu wamblé es, e' ta ñies se' tso' ì sulu wamblök Cristo kī. 13 E' kueki ye' ichè tō s'yami wele armine sene sulu a ye' ukuömik, iyiwak chkà katéyo e' kueki, e' ta kě ye' tō ikatepaiane.

9

Pablo tō ikanè tsatké

1 ¿Wes a' tō ibikeitsèmi tō ye' kě a kawō ta' ì woie wes ye' kī ikiane es? Wësua a' tō ibikeitseke tō ye' kě dör Jesús ttekölpa tsá e'pa eköl. Erë ye' tō Skëképa Jesús su' ye' wák wöbla wa, e' kueki mokī ye' dör ie'pa eköl. A' dör ye' kanèblöke Skëképa a e' wà. 2 A' wakpa kī iwēnewa tō mokī ye' dör Jesús ttekölpa tsá e'pa eköl. O'kapa tō ichèmi tō ye' kě dör es, erë e' kě yēnuk a' a.

3 Wépa tō ye' ché es, esepa yöki ye' e' tsatköke i' es. 4 ¿Wes a' ibikeitsèmi tō wépa wöbla'wekeyö, esepa kě kawōta ye' kī muk inuköl wa chkoie di' yoie? 5 Ñies ¿ima a' ibikeitsè tō ye' kě a kawō ta' senukwa tayë erblöke Jesús mik ese ta tsèmi e' ta wes Jesús ttekölpa malepa ena Jesús elpa ena Pedro e'pa tō iweke es? 6 ¿Ima a' ibikeitsè tō ye' ena Bernabé, sa' bōl è kawōta kanèblök sa' wákpa ulà wa e' kkö'noie? 7 ¿Wé a' wa isule tō ñippökwa kpa mi'ke, erë iwákpa e' kkö'nuke ichkè wa idi'yè wa? ¿Wé a' wa isule tō iyiwö tkèsö, erë kě sō iwà katèpa? ¿Wé a' wa isule tō yi tso' chibo kkö'nuk, erë ese kě tō chibo tsu'diö yepa? 8-9 Í chök ye' tso' a' a, e' kě bikeitse s'ditsö è wa, ñies itso' kitule Moisés ttè dalöiëno kī, e' tō ichè i' es: "Baka wé'ñe tso' kanèbloie trigo wöttsoie, e' kě kawō ta' kkō payuëwa itso' kanèblök e' dalewa as trigowö katöitö." ¿Ima a' ibikeitsè? ¿Ttè dalöiëno e'

me'at Skëköl tō baka wē'ñe ě kkō'noie? ¹⁰ Au, ie' tō ime'at se' a ñies. Wépa tō iyiwō tkeke ena wépa tō ishteke, esepa tō iwakaneweke ie'pa tō iwō kak paneke e' kueki. ¹¹ Es ñies sa' tō Wiköl Batse'r íyi tsá paka' a' a, e' dör wes iyiwō tkèsö es, e' kueki kē idör suluē tō a' tō sa' kímù i tso' a' wā ese wa, e' dör wes iyiwō shtekesö es. ¹² A' wōbla'ukwakpa skà e' kkō'nuk a' kawōta, e' yita buaē a' kawōta sa' kkō'nuk.

Erē e' wà kē kine sa' wā a' a. Mik sa' bak a' ska', etā sa' kē wā a' íyi kàne e' kkō'noie. Sa' kanēblē' sa' wákpa ulà wa e' kkō'noie. E' dör darēre sa' a, erē e' kōs dalē'ttsē' sa' tō as kē i tō a' wōklō'ù Cristo tté buaē e' klō'uk. ¹³ A' wā ijcher tō wépa kanēblöke Skëköl wé tso' Jerusalén e' a, esepa serke i kaneweke ie'pa tō ese mik. E' wà dō tō iyiwak jcheke ie'pa tō ka' tso' imoka Skëköl a e' ki, ese chkà kak tsekeat ie'pa tō katè. ¹⁴ Es ñies Skëképa Jesús tō iyē'at tō wépa kanēblöke ie' a ittē buaē pakök, esepa serdaē kanè e' mik. ¹⁵ Erē ye' kē wā íyi ikkē kine a' a yēs. Ñies ye' kē ku' i' chök a' a as a' tō ye' a imù. Ye' tō Jesús tté buaē pakeke ěme, e' tō ye' ttsē'weke buaē shütē. E' kē yepattsā yi tō ye' ulà a. Ye' a tā buaē idir tō ye' duōwā, erē ye' kē tō a' ulà a i klō'wēpa.

¹⁶ Erē ye' patkēule Jesús tté buaē pakök, e' kueki e' wa ye' kē a e' ttsēnukka yēs. Ye' kawōta iwà pakök. Ye' kē tō ipakè, e' tā iwēstela ina ye' tā! ¹⁷ Ipakōpayō ye' wák er

wa, e'ma ye' wā kawō tā' s'ña'woie iki. Erē kanè e' me'at Skëköl tō ye' ulà a, e' kueki ye' kawōta ipakök. ¹⁸ E' dör es e'ma çì dör iské ye' a? Ye' ttsē'ne buaē ipakök ěme e' dör iské ye' a. E' wà kiane chē tō erē ye' wā kawō tā' senuk ye' kanè e' wa, erē e' kē ki ye' s'ña'wēku' yēs. E' tō ye' ttsē'weke buaē shütē.

¹⁹ Erē ye' kē dör yi kanè méso, erē ye' e' mettsā suli-tane kanè mésoie as kōs ie'pa erblōmi Jesús mik, ekkēpa dō erblök imik. ²⁰ Mik ye' tso' judiowak shuā, etā ye' serke wes sa' judiowak ser Moisés ttē dalōiēno dikia es as ie'pa erblō Jesús mik. Erē ye' kē ku'ia Moisés ttē dalōiēno e' dikia, erē mik ye' tso' ie'pa shuā, etā idalōiekeyō as ie'pa erblō Jesús mik. ²¹ Es ñies mik ye' tso' pē' kē dör judiowak esepa shuā, etā ye' serke wes ie'pa ser es as ie'pa erblō Jesús mik. (Erē kē i sulu wambleku'yō. E' wà dör tō erē ye' kē ku'ia Moisés ttē dalōiēno e' dikia, erē ye' tso'ia Skëköl ttē dalōiēno e' dikia, ye' tso' Cristo ttē dikia e' kueki.) ²² Mik ye' tso' s'yamipa kam éna Jesús tté wā ar buaē, esepa shuā, etā ye' serke wes ie'pa ser es, as ye' a ie'pa kimer as ie'pa éna iwà ar buaē. Es mik ye' tso' pē' shuā etā ye' serke wes ie'pa es as wes alè ie'pa wēlepa tsatkēr. ²³ I kōs wēkeyō e' dör Jesús tté buaē ki shkōwoie as iwà dōñak ye' ulà a.

²⁴ A' wā ijcher tō mik se'

turke tseë isuõie tō wé e' alõmi, etã iturkerak seraã, erë ekõl ã e' alõmi, ese ulã a iské dõraë. E' sù a' senú Skëkõl a buaë as iské dõ a' ulã a wes wé e' alé ese ulã a iské de es. ²⁵ Tunukwakpa ulitane e' kkõ'nuke, e' yuõke kekraë e' aloka imalepa kî. Ì kos tō ie'pa wõklõ'wëmi, e' olo'yeke ie'pa tō. E' kos weke ie'pa tō as kal kō yuekerak-itõ wõshkiie* tkëkã iwõkir kî, ese dõ ie'pa ulã a ie' alérak e' skéie. Iské e' chklõrtã'wã, erë se' iyuleke, e' dör yõbië kë chklõrtã'wã. ²⁶ Ye' serke Skëkõl a wes yi tur e' aloka ese es, kë dör wes tunukwak turke éanas ese es. Ye' kë dör wes ñippõkwak tō iulã tsiní uyeke é siwã' kî, kë wã tã' ese es. ²⁷ Ye' e' wõklõ'uke darërë, ye' chkã kekeyõ kësik wa as tō iù wes Skëkõl kî ikiane es. E' wekeyõ es dõ' ye' s'patté taië Skëkëpa ttè wa, erë ye' wák kë ulã a iské dõ.

10

Kë a' minuk íyi diõkõl dalõie ese wé a

¹ A yamipa, ye' kë kî ikiane tō a' éna ichõwa tō ì bak se' yamipa bak kã iaiãë Moisés këwõ ska' e'pa tã. Ie'pa kos wëttsë' Skëkõl tō mò àr taië e' wa. Ñies Skëkõl diché wa ie'pa kos baktsã klõ wa dayë kiè Dayë Mat, e' shua kë nune'kã dayë wã. ² E' dör wes ie'pa wõsunerak mò a ena dayë a es iwã kkachoie tō ie'pa batsulewã Moisés mik.

³ Es ñies chkë mé Skëkõl wák tō ie'pa a, e' ã ñé ie'pa ulitane tō. ⁴ Ñies di' mé ie' wák tō ie'pa a, e' ã yé ie'pa ulitane tō. Di' e' dõwëttsaitõ ákkuõ a. Ákkuõ e' tō Cristo wã ché, e' mir ie'pa tã kekraë ikimukrak. ⁵ Erë ie'pa kibiiepa kë wër Skëkõl wa buaë. E' kuekî ie'pa kibiiepa durulune, nu atë tkëter kã wa'ñe kã sir poë e' kî.

⁶ E' kos tka ie'pa tã se' a iwã kkachoie tō kë se' kãne ì sulu kkechõk wes ie'pa tō ikkeyë' es. ⁷ Se' kë kãne íyi diõkõl dalõiõk wes ie'pa welepa tō idalõie' es. Ì wamblë' ie'pa tō e' tso' kitule Skëkõl yëkkuõ kî. E' tō ichè: "Ie'pa e' tulëwã chkõk di'yõk taië buaë íyi diõkõl dalõioie. E' ukuõkî tã ie' kékarak klõtõk trënuke ì sulu wamblõk taië e' ttsë'wõkarak buaë."* ⁸ Kë se' kãne trënuke wes ie'pa welepa trënerak es, e' nuí kî ie'pa taië e'pa durulune kã etkë a dõkã 23,000. ⁹ Kë se' kãne Cristo wõñatkõk ì sulu wa wes ie'pa welepa iwõñatkë' es, e' nuí kî ie'pa kõtulur tkabë wa. ¹⁰ Kë se' kãne kkõchõkkã Skëkõl wõã wes ie'pa welepa kkõyë'kã es, e' nuí kî S'ttõkulurwak tō ie'pa kõtulur.

¹¹ Íyi ekkë kos tka s'yamipa bak kã iaiãë, e'pa tã iwã kkachoie se' a tō se' kë kãne ì sulu wamblõk wes ie'pa es. E' kos kiteat Skëkõl yëkkuõ kî se' serke i'ñe tã kã i' erkewatke e' këwõ ska', esepa a ikkachoie tō wépa tō Skëkõl watëttsã, esepa weirdaë inuí kî.

* **9:25** kal kō yõule wõshkiie: E' merke tunukwakpa e' alé esepa a, e' kkecheke ie'pa tō taië. Wé kî itkënekã ese wák dalõiërta' taië. * **10:7** Éxodo 32.6

12 A' wēlepa e' bikeitsō tō “ye' e' tkéwā darērē Jesús mik, kē ye' arpamine ì sulu a.” Ese wakpa kawōtā senuk erki as kē iarmine ì sulu a. 13 Se' erkirke ì sulu wamblök, ese kōs tkōke sulitane tā. Erē Skököl ttō mokiē, ie' kē tō se' mepattsā tō ì sulu tō se' erkiōwē tajē shute kē se' a iwöklör ekkē. Mik se' erkiōweke ì sulu tō, etā ie' tō se' a ikkacheraē wes se' tkōshkarmi iulā a as se' a iwöklör.

14 A yamipa, a' dalēr tajē ye' éna, íyi diököl tso' dalöie ese kōs yöki a' tkōshkar bánet. 15 A' kabikeitsō buaē, e' kuēki ì chekeyō a' a, e' bikeitsō tā a' isueraē tō mokiē idir. 16 Mik se' ñi dapa'uke Cristo kōtēwā e' kēwō tkō'uk, etā wēstela chēsō Skököl a' vino yekesō ñitā tka' etkē a' e' ki. Vino ñe' tō ie' pē tēne tajē s'tsatkoie e' wā chē. E' wa se' kōs tso' batsulewā ie' mik. Nies pan etō ē blatekesō ñi a' e' ñekesō ñitā. E' tō ie' chkā wā chē. E' wa se' kōs tso' batsulewā ie' mik. 17 Se' dör tajē, e' kōs tō pan etō ē e' ñeke, e' kuēki se' kōs dör wes wák eköl ē es.

18 Ì weke Israel aleripa tō e' wā bikeitsō. Mik ie'pa tō iyiwak jcheke ká' tso' imokā Skököl a' e' ki, etā wēpa tō ese chkā kak kateke, esepa kōs tso' ie' dalöiök ñitā. Es ñies a' mi'ke íyi diököl dalöio wé a, tā chkè meule íyi diököl a, ese kak katé a' tō, e' tā a' tso' idalöiök ie'pa tā ñitā. 19 E' wa ye' kē ku' ichök tō íyi diököl ese ena chkè meule ia' ese

diché tā'. 20 Au, kē idör es. Ye' tso' ichök tō pē' kē tō Skököl dalöie esepa tō iyiwak jcheke mè íyi diököl a, ñermata e' meule aknamapa a, kē meule Skököl ichök e' a. Ye' kē ki ikiane tō a' e' tiü aknamapa íyi shuā yēs. 21 A' kē a' Skökēpa Jesús tka' ena aknamapa tka' e' wā yanuk ñitā. A' kē a' Skökēpa chkè ena aknamapa chkè katanuk ñitā. 22 Iwēsō es, e' tā s'tso' Skökēpa tsiriuk as isibirka' s'ki. Ie' uluneka' s'ki, e' tā ¿wes e' dalé'ttsērmí siā?

Ì kōs ú Skököl ē kíkoka

23 A' wēlepa tō icheke tō “se' wā kawō tso', ì kōs kiane se' ki wē, ese wōie.” E' yēne erē kē ì ulitane e' dör buaē se' a wē. Ì kōs kiane se' ki wē, e' wēmisō, erē kē ì ulitane a' s'yamipa er diché iēnuk. 24 Se' kē kàne tkinuk se' wák ē ki. Nies s'kawōtā tkinuk s'malepa ki.

25-26 Skököl yēkkuō tō ichē: “Ká i' ena íyi kōs tso' iki, e' dör Skököl icha.”† E' kuēki iyiwak chkā watorke iwé a, ese kōs katēmisō. Kē iwā chakar tō imeule íyi diököl a' o' au as s'er kē tō s'kkatō iki.

27 Yi kē erblōtā' Jesús mik, ese eköl tō a' wēle kié chkök ie' tā, tā a' shkak, e' tā a' yú. Ì kōs wā a' dēne e' katō bēre kē ichakar as a' er kē tō a' kkatō iki. 28 Erē o'ka tō a' a' iché: “Iyiwak chkā se meule íyi diököl a”, e' tā kē ikatar ie' dalērmik, ñies erbikē dalērmik. 29 Ye' tso' ie' erbikē chök, ye' kē ku' a' erbikē chök.

Ye' a kawö ta' iyiwak chkä ulitane katök, ¿wes e' kë katepayö, imène sulu o'ka kī e' ë kuekī? ³⁰ İ kateke ye' tö, ese kī ye' tö wëstela cheke Skëköl a, e' ta ¿wes e' sulurmi o'ka yöki? ¿Wes e' kī ie' tö ye' chëmi suluë?

³¹ E' kuekī ì kos yekesö, ñekesö, ñies ì kos wekesö, e' üsö as Skëköl kīkarka. ³² A' senú wösh wa as kë yi wöklör a' ukuömik. Judiowak idir ö kë idör judiowak ö wëpa dör Skëköl icha ese idir, ese kos kë wöklö'war. ³³ A' senú wes ye' serke es. Ye' wák e' ché senuk kekraë as e' wër buaë sulitane wa. Ye' kë tkirkū ye' wák kī. Ye' tkirke sulitane kī ie'pa kimoie as itsatkërdak.

11

¹ A' senú wes ye' serke es. Ye' serke wes Cristo ser es.

Wes alakölpa kawöta e' uk mik se' ñi dapa'uke eta

² Kekraë a' er arke ye' ska'. Ñies ì kos wa ye' tö a' wöblaö', e' wekeia a' tö. E' kuekī ye' tso' a' kīkōkka. ³ Erë ye' kī ikiane tö a' wa ijcher tö Cristo dör wëpa dör ie' icha esepa kos wökir. Ñies wëm dör alaköl wökir. Ñies Skëköl dör Cristo wökir. ⁴ Mik a' ñi dapa'uke ttök Skëköl ta, eta a' wëpa welepa ttöke ie' ta ö ilë chekerakitö ie' ttekölie ta iwökir pabakekewaitö, e' ta e' wa yi dör iwökir e' dalösewekewaitö. ⁵ E' skéie kë dör es alakölpa a. Ie'pa ttöke Skëköl ta ö ilë chekerakitö ie' ttekölie, kë wökir pabakulewa, e' ta e'

wa ie'pa tö yi dör iwökir e' dalösewëwa. Ie'pa dör wes alakölpa tsä tö dabebe esepa es. ⁶ Alaköl wele kë éna iwökir pabakakwa, e' ta ese mú tö itsà tée wes wëm es. Erë e' dör jaë taië ie' a. E' kuekī buaë idir ie' a tö iwökir pabaköwa. ⁷⁻⁹ Skëköl tö wëm yö' wes ie' wák es, e' kuekī wes ie' dör e' wërke wëm kī. E' kuekī wëpa kë kàne iwökir pabakökwa mik ittöke ie' ta e' dalewa. Erë alaköl dë'ka wëm wa, e' kë dör tö wëm dë'ka alaköl wa. Ñies alaköl yöne wëm kuekī ikimoie, e' kë dör tö wëm yöne alaköl kuekī. E' kuekī wes wëm dör e' wërke alaköl kī. ¹⁰ E' kuekī alakölpa ké e' wà kkachök iwökir pabakëwa wa. Ñies ie'pa ké e' uk Skëköl biyöchökwakpa kuekī. ¹¹ Erë alakölpa ena wëpa batsulewa Skëkëpa mik esepa kë meneat ulawa ulawa ñi yöki. E' skéie imeneat ñi kimuk ñi dalöiök. ¹² Mokī tö alaköl tsä dë'ka wëm tsä wa. Erë ñies e' ukuökī ta wëpa ulitane kurke alaköl wa. Erë se' kos ena iyi kos, e' dë'ka Skëköl wa.

¹³ A' wakpa tö ibikeitsö. ¿Buaë idir tö alakölpa ttöke Skëköl ta wökir kë pabakule? ¹⁴ Sulitane wa ijcher tö iwake' meneatbak tö wëm tsä batsi, e' dör jaë. ¹⁵ Erë alaköl tsä batsi, e' mène ie' a iwökir pabakoie, e' kuekī e' mène buaë ie' kī ikikoka. ¹⁶ Yile kë wa ye' sini'kune, e' ta ese éna ianú tö se' dör Skëköl icha erule erule ñi dapa'uke ká wa'ñe, e'pa kos wöblar tö alakölpa ttöke Skëköl ta wökir

pabakulewā.

Wes se' ké Skékēpa kōtēwā e' kēwō tkō'uk

17 Ì cheke ye' tō a' a' i' tā, e' kē kī ye' a' a' peñanuk. Mik a' ñi dapa'uke, e'tā e' wā dettsa suluē ichök ì buaē tsata. 18 Keweie yō ichè tō ye' wā ibiyō jcher tō mik a' ñi dapa'uke, e'tā a' ñi blabatsélor. Wele tā ye' iklō'wé tō e' dör mokī. 19 Mokī e' dör buaē tō a' ñi blabatsō as iwērwa a' shūa tō a' wépa wēr mokī Skéköl wa buaē. 20-21 Mik a' ñi dapa'uke Skékēpa kōtēwā e' kēwō tkō'woie chke wa di'yé wa, e'tā a' wákpa tō a' chke ñéwā kē wā iyamipa kē wā ì tā' esepa bikeitse. Bataie tā a' wēlepa atē kē chkaule wēlepa e' ttéka tajē blo' wa. E' wa ì ché a' tō tō ikéwō tkō'weke a' tō e' dalōsēwéwā a' tō. 22 Wēsua a' kē u' tā' chkoie di'yoie. Wēsua se' dör Skéköl icha e'pa dalōsēwēkewā a' tō. Wēsua a' éna s'yamipa dör siarē, esepa jaēwakkā. ¿Ì chēmīyō a' a' íyi ekkē kuēkī? ¿A' kī ikiane tō ye' tō a' peñe ikī? Au, ye' kē tō iwēpa.

23 Skékēpa Jesús tté meneat ye' a' paka'neyō a' a', e' dör i' es: Nañewe kam ie' mertsā, e' yōkī ie' tō pan klō'wé. 24 E' kī wéstela chéitō Skéköl a. E' ukuōkī tā iblatéitō tā iché: “Pan i' dör ye' chká merdattsā a' tsatkoie e'. I' ú kekraē as a' er arne ye' ska.” 25 Es ñies mik ie'pa chké one tā tkā' a' vino tkēr, e' klō'wéitō tā iché: “Vino i' dör ye' pē. Ye' tterawā

e' pē tērdaē, e' wa tté pa'alī me' Skéköl tō, e' wā de. Bitökicha a' tō iyeke, e'tā a' er anú ye' ska'.” 26 Es bitökicha a' tō pan ñe' ñé ena vino ñe' yé, e' wa a' tso' ichök tō ie' kōtēwā se' skéie. Es a' tō ichè michoē dō mik ie' datskene e'tā.

27 E' kuēkī yi isie tō pan ñe' ñé ena vino ñe' yé, erē kē iserku' wes kawō tkō'weke ñe' wā kiane chē es, e' tā esepa tso' Skékēpa chká ena ipē dalōsēukwā. 28-29 Inésō ena iyésō, erē s'yamipa malepa dör wes wák eköl ē es se' tā Skékēpa batamik, esepa dalōsēwéwasō, e' tā Skéköl wō kiekēsō e' kī. E' kuēkī se' kos eköl eköl kawōtā e' sauk kewe tō is s'tso', e' ukuōkī tā pan ñú ena vino yō. 30 Erē a' kē ku' iwā dalōiök es. E' kuēkī a' tajē kirirke ianewā alabēbē, ñies a' wēlepa duolur. 31 Se' e' suē buaē, e'ma Skékēpa kē tō se' shūlepa. 32 Erē ie' tō se' shūleke, e' tā e' dör se' kimoie as se' kē kichatēr aishkuō tā wépa kē tō ie' dalōieta' esepa tā ñita. 33 A' yamipa, mik a' ñi dapa'uke chkök ñita Skékēpa kōtēwā e' kēwō tkō'woie, e'tā a' ñi panú. 34 A' wépa dué blī wā, e' tā esepa chköbitu iwák u' a' as a' kē tō Skéköl wō kiō e' kī a' ñi dapa'uke chkök ñita e' wa. Íyi malē kianeia shulē, ese shulekeyō mik ye' dene a' ska' e'tā.

12

Ì merke Wiköl Batse'r wa e' pake

1 A yamipa, i' ta ye' tō ì merke Wikōl Batse'r wa se' a e' tté pakeke a' a. Ye' kī ikiane tō a' éna ttè e' wà ar buaë. 2 A' wā ijcher buaë tō kenet ta kam a' tō Skëkōl dalöiö, e' yökī a' bak e' muktsa wëttsè wes alè iyi diököl kē ttō ta', ese dalöiök. 3 E' kueki i'ñe ta ye' kī ikiane tō a' wā ijcher tō wépa ttöke Skëkōl Wikōl wa, esepa kē tō ichepa: “¡Jesús mú kichatër!” E' sù wépa kē ttökü Wikōl Batse'r wa, esepa kē tō ichepa mokī: “¡Jesús dör sulitane Këköl!”

4 Ì mène se' a ñi kimoie ese dör kua'kī kua'kī, erë e' wì dör Skëkōl Wikōl eköl ë. 5 E' sù kanè tso' se' wā s'kimoie ese dör kua'kī kua'kī, erë e' wì dör Skëkëpa Jesús eköl ë. 6 E' sù ì wëkesö ese wà döketsa kua'kī kua'kī, erë e' wì dör Skëkōl eköl ë, e' tō iwakanewëke se' a as iwà döttsa wes ie' kī ikiane es. 7 Se' kos eköl eköl a imène Skëkōl Wikōl wa s'malepa kimoie. 8 Welepa a imerke Skëkōl Wikōl wa Skëkōl siwé iskië e' pakoie. Welepa skà a Wikōl e' ë wā imerke ttè blëule ese wà pakoie. 9 Welepa skà a imerke Wikōl e' ë wa erbloie Skëkōl mik bua'ie. Welepa skà a imerke Wikōl e' ë wa s'duöke ese bua'wone. 10 Welepa skà a imerke ì kē or yi a ese woie. Welepa skà a imerke ttoie Skëkōl ttekölie. Welepa skà a imerke isuöie tō yile kapaköke ese dör Skëkōl ttè mokī ö au. Welepa skà a imerke ttoie ttö kua'kī kua'kī wa. Welepa skà a imerke wépa ttöke ttö kua'kī kua'kī

wa, ese wà pakone. 11 Erë ekkë kos dör Skëkōl Wikōl eköl ë e' kanè. Ie' tō imeke se' kos a eköl eköl wes ie' kī ikiane es. 12-13 Se' dör Cristo icha e'pa dör wes wák eköl ë es. Se' ulà ta', klö ta' ena se' yese skà tso' tajë, erë e' kos wöiëulewā etkëme. Es ñies se' dör kua'kī kua'kī. Se' welepa dör judiowak, se' welepa skà kē dör judiowak, se' welepa klöulewā kanè mésoie, se' welepa skà kē dör es. Erë se' kos iënewā Skëkōl Wikōl a, e' ë a se' kos tso'. E' wa se' de wes wák eköl ë es Cristo ta' ñita.

14 S'chkà kē dör etkëme, iyese tso' tajë kua'kī kua'kī. 15 Ichösö tō s'klö mú tō ichè: “Ye' kē dör ulà, e' kueki ye' kē ku' chkà mik.” Ie' tō ichèmi es, erë ie' tso' chkà mik. 16 S'kukuöña mú tō ichè: “Ye' kē dör wöbla, e' kueki ye' kē ku' chkà mik.” Ie' tō ichèmi es, erë ie' tso' chkà mik. 17 S'chkà kos e' mú dör wöbla ë, e'ma ¿wes ì ttsëmisö? S'chkà kos e' mú dör kukuöña ë, e'ma ¿ì wa iyi alar ttsëmisö? 18 Erë Skëkōl kē wā se' chkà yöne es. Ie' tō ì kos tso' s'chkà mik, e' méat wé ie' kī ikiane mèat eë as ikaneblö buaë ñita. 19 Es s'chkà ulitane mú dör wöbla ë ö kukuöña ë, e'ma s'chkà kē dör mokī. 20 Erë kē idör es. S'yese tso' tajë.

21 E' kueki s'wöbla kē a iyënuK s'ulà a: “Be' kē dör ìie bua' ye' a.” Es ñies s'wökir kē a iyënuK s'klö a: “Be' kē dör ìie bua' ye' a.” 22 E' skéie, s'chkà wésele bikeitsekésö tō kē ia ì or buaë, e' kē ta' eta kē se' serpa. 23 S'chkà wésele kī se' jaërke, kē kkayër ta',

ese paiekese buaë datsi' wa kkö'neke buaë. ²⁴ Erë s'chka wésele kë ki se' jaerku', e' kë paieku'sö datsi' wa. S'chka wésele bikeitsekese tö kë idör buaë chökle, ese kkö'nekesö bua'ie. Es Skököl tö s'chka tulu'wa. ²⁵ Ie' tö iwé es as s'chka kë ñi blabatsö e' skéie ñni kkö'nurak buaë ñikkëë. ²⁶ Se' yese alè dalène s'mik, e' ta s'chka kos e' tö ittse. Ñies se' yese alè peñarke buaë, e' ta s'chka kos e' tse'ne buaë.

²⁷ A' kos eköl eköl tso' batsulewa Cristo mik wes wák eköl ë es. ²⁸ Se' dör Skököpa Jesús icha e'pa shua Skököl tö se' tké'ka kanè kua'ki kua'ki uk. Kewe ie' tö Jesús ttekölpa tsá, e'pa tké'ka. E' ukuöki ta ittekölpa malepa tkëneka. E' ukuöki ta s'wöbla'ukwakpa itte wa esepa tkëneka. E' ukuöki ta i kë or yi a ese ukwakpa tkëneka, ñies s'duöke ese bua'ukwakpa ena s'kimukwakpa ena s'wëttsukwakpa esepa tkëneka. Ñies wépa ttöke ttö kua'ki kua'ki wa, esepa tkëneka. ²⁹ Se' ulitane kë dör Jesús ttekölpa tsá. Se' ulitane kë dör Skököl ttekölpa. Se' ulitane kë dör s'wöbla'ukwakpa. Se' ulitane kë dör i kë or yi a ese ukwakpa. ³⁰ Se' ulitane kë dör s'duöke ese bua'ukwakpa. Se' ulitane kë ttöpa ttö kua'ki kua'ki wa. I chekerakitö ttö kua'ki kua'ki wa, ese wà kë pakanukne se' ulitane a. ³¹ Erë i merke se' a Wiköl Batse'r wa, e' bua'ie yulö a' dör poë.

Se' ñi dalëritsö e' dör ñala bua'ie

Erë ñala bua'ie shute, e' kkachekeyö a' a' i' ta.

13

¹ S'ttö kua'ki kua'ki dö Skököl biyöchökwapka ttö e' kos mú yer ye' a, erë s'malepa kë dalër ye' éna, e' ta ye' dör wes tabechka ppésö ese blar es ö wes panakkuö ppésö ese blar es kë wà ta'. ² Ye' mú ttö Skököl ttekölie, ñies ie' siwé bléule e' kos mú ar ye' éna ñies íyi kos mú jcher ye' wa ñies ye' mú erblö Skököl mik tajë dö kabata skéu ekkë, erë s'malepa kë dalër ye' éna, e' ta ye' kë dör i. ³ I kos tso' ye' wa e' mú mëttsayö s'siarépa a, ñies ye' wák mú e' müttsa we'ikè siarë Skököl ttè kuëki e' tsoka*, erë s'malepa kë dalër ye' éna, e' ta e' kë dör ñie bua' ye' a.

⁴ Se' ñi dalëritsöke, e' ta i kos dalë'ttsekese bërë, ñies se' er buaë chöke s'malepa a. Se' ñi dalëritsöke, e' ta kë se' ukyërta' ñi ki, kë se' e' tso'ta'ka s'malepa ki, kë se' e' bikeitsöta'ka tö se' dör pë' tajë. ⁵ Se' ñi dalëritsöke, e' ta kë s'malepa suèsö er sulu wa, kë se' er muta'wa se' wák ë ki, kë se' ulurta'ka bet, i sulu wamblërke se' ta, e' ta ese nuí olo'yekese. ⁶ Se' ñi dalëritsöke, e' ta i sulu wamblërke ese kë tö se' tse'wepa buaë. E' skéie mik s'malepa serke wes ttè mokí tö ichè es, e' ta ese je' tö se' tse'weke buaë. ⁷ Se' ñi dalëritsöke, e' ta i kos

* **13:3** ye' wák mú e' müttsa we'ikè siarë: Yëkküö këchke wele tö ichè: ye' mú e' müttsa ña'wëwa

dal'ettsekösö, se' erblö michoë Skëköl mik, i buaë yë' Skëköl tō se' a ese kōs wà panekesō kröröë, i kōs wöklö'wekesö.

⁸ Se' ñi dalëritsöke e' kē ertā'wa. I'ñe tā imerke ttoie Skëköl ttekölie, erë aishkuö tā e' kē merpaia es. I'ñe tā imerke ttoie ttō kuā'ki kuā'ki wa, erë aishkuö tā e' kē ku'ia. I'ñe tā imerke iyi blëule ese jchënoie Wiköl Batse'r wa, erë aishkuö tā e' erdawa. ⁹ E' wà dör tō i mène se' a jchënoie i'ñe tā ese kē dör Skëköl iyi wa'ñe, e' dör ikakla ë. Ñies i chekesö Skëköl ttekölie, ese kē dör seraa. ¹⁰ Ese kōs erdawa mik i dör ibua'ie e' de seraa eta.

¹¹ E' dör i' es: Mik ye' ià alala, eta ye' ttöke wës alala es, ye' erbiköke wës alala es, iyi suëkeyö wës alala es. Erë mik ye' kibineone, eta ye' kē dör alala, e' kueki ye' kē seria wës alala es. ¹² I'ñe tā se' wà Skëköl jcher wës iyi olo suësö wösuö nula wa es. Erë aishkuö tā isuërasö ñi wöshäë. I'ñe tā ie' kak jcher ye' wà, erë aishkuö tā ijcherdawa ye' wà buaë wës ie' wà ye' jcher buaë es.

¹³ I'ñe tā se' erblöke Skëköl mik. Ñies i yë'atbakitö, ese wà panekesö kröröë. Ñies se' ñi dalëritsöke. İyi mañat ekkë wawëkesö i'ñe tā, erë ibua'ie dör se' ñi dalëritsö.

14

Imène ttoie ttō kuā'ki kuā'ki wa, e' pakè

¹ A' e' chö ñi dalëritsök buaë. Ñies i merke se' a Wiköl

Batse'r wa ñi kimoie ese yulö poë. Erë ttök Skëköl ttekölie e' yulö bua'ie imalepa tsata. ² E' wà dör tō yi a imène ttoie ttō kuā'ki wa ese kē ttöku' imalepa tā, ittöke Skëköl ë tā. Kē yi skà éna ittöke e' anuk. Erë ttè blëulewà ese chekeitö Skëköl Wiköl wa. ³ Erë yi a imène ttoie Skëköl ttekölie, ese ttöke imalepa tā ie'pa er diché ki ioie, ie'pa pattoie ena ie'pa er pabloie. ⁴ Yi ttöke ttō kuā'ki wa Wiköl Batse'r wa, ese tō iwák ë er diché ki ieke. Erë yi ttöke Skëköl ttekölie, ese tō Skëképa Jesús icha malepa er diché ki ieke. ⁵ Ye' ki ikiane tō a' ulitane mú a imer ttoie ttō kuā'ki kuā'ki wa. Erë a' mú ttō Skëköl ttekölpaie, e' dör ibua'ie ttök ttō kuā'ki kuā'ki wa ese tsata. Erë a' ttöke ttō kuā'ki kuā'ki wa tā yile tō iwà pakène imalepa a as ie'pa er diché ki ier, e' tā e' dör buaë wës yi ttöke Skëköl ttekölie ese es.

⁶ A yamipa, e' wà pakekeyö a' a' i' es. Ichösö tō ye' de, e' ttöke a' tā ttō kuā'ki wa, e' tā ç'e' tō a' kìmëmi? Au, e' kē dör iie bua'. Erë ilè kkayëne ye' a ese chéneyö a' a' ö ilè jcher ye' wà ese pakéneyö ö ilè chéyö Skëköl ttekölie ö a' wöbla'wéyö ttè wésele wa ese kōs chéyö a' wákpa ttō wa, e' tā e' je' tō a' kìmëmi buaë. ⁷ E' dör wës ma'ma tso' blarta' pulé sù ö ma'ma kicha tā' sù ese blar es. Kē iblane wës ikawöta bla'wè es, e' tā çì se' a' ichök tō i bla'wëkerakitö? ⁸ Ñies duk bla'wëke ñippökwakpa kioie ñippök ibolökpa tā, e' kē blane wës ibla'wëke es, e' tā

ñippökwakpa kē bitúpa ñippök.
 9 E' sù a' ta itköke. A' ttöke ttö
 kuā'kī kuā'kī wa, e' ta ¿wes
 e' wà armi yi éna? A' ttöke é,
 wes yi ttö ekörla ese es. 10 S'ttö
 daklilië, e' tso' taië ká i' a, ese
 kos wà ane iwákpa éna. 11 Erë
 wele ttöke iwákpa ttö wa, kē
 wà ane ye' éna, e' ttséyö, e'
 ta ie' dör ká kuā'kī wak ye'
 a, ñies ye' dör ká kuā'kī wak
 ie' a. 12 Ì meke Skököl tö se'
 a iWiköl wa, ese kos yuleke
 a' tö poë. E' kuëkī yö ichè a'
 a, e' wése tö se' malepa dör
 Skökëpa icha e'pa er diché kī
 ieke, ese kos yulö bua'iewa.

13 E' kuëkī yi ttöke ttö kuā'kī
 wa ese wák tö ikiö Skököl a
 as imütö ie' a iwà pakone
 imalepa a. 14 Ichösö tö ye'
 tso' ttök Skököl ta ttö kuā'kī
 wa, e' ta mokī ye' tso' ttök ie'
 ta, erë iwà kē ane ye' wák
 éna. 15 ¿Wes ye' iwèmi? Ye'
 iweke i' es: ye' ttöke Skököl
 ta ttö kuā'kī wa, ñies ye' ttöke
 ie' ta ttö ane ye' éna ese wa.
 E' sù ye' ttsöke ie' kīkokaie
 ttö kuā'kī wa, erë ñies ye'
 ttsöke ttö ane ye' éna ese wa.
 16 Ichösö tö a' wele tso' wéstela
 chök Skököl a ttö kuā'kī wa
 a' malepa kukua, erë iwà kē
 ane a' éna, e' ta ¿wes a' ichèmi,
 “Es e' idir?” 17 Mokī ie' tö
 wéstela ché buaë Skököl a, erë
 e' kē wà a' er diché kī iëne.
 18 Ye' ttöke ttö kuā'kī wa taië
 a' tsata, e' kī ye' tö wéstela
 cheke Skököl a. 19 Erë mik se'
 ñi dapa'uke, eta ee ye' a ta
 ye' kapaköke ttè böt mañat wà
 ane se' éna ese wa, e' dör buaë
 ye' kapaköke ttè taië ttö kuā'kī
 wa dökä 10.000 kē ane yi éna

e' skéie.

20 A yamipa, kē a'
 kabikeitsökia wes ala'rla es.
 A' kabikeitsö wes s'kibinetke
 es. Erë buaë idir tö sene sulu
 yökī a' kabikeitsö wes ala'rla
 es. 21 Skököl tö ichè iyëkuö
 kī i' es: “Erë ye' ttöraë ká i'
 wakpa ta s'ttö kuā'kī kuā'kī
 wa ena ká kuā'kī kuā'kī
 wakpa wa, erë ie'pa kē tö ye'
 ttö iutepa.” 22 E' wa isuésö
 tö s'ttöke ttö kuā'kī wa e' dör
 ilè kkachoie wépa kē erblöta'
 Jesús mik esepa a, kē idör se'
 erblö Jesús mik esepa a. Erë
 se' ttöke Skököl ttekölie e' je'
 dör se' erblö ie' mik esepa
 a. 23 E' wà dör i' es: A' ñi
 dapa'uke e' kos tso' ttök ttö
 kuā'kī kuā'kī kē ane yi éna
 ese wa, e' wösha pè' kē yöne
 Jesús ttè wa kē erblöta' ie'
 mik, esepa dewa a' shua, e'
 ta ie'pa tö ibikeitseraë tö a'
 dör aliie. 24 Erë e' skéie a'
 ulitane ttöke Skököl ttekölie
 wà ane sulitane éna ta pè'
 kē erblöta' Jesús mik kē yöne
 ie' ttè wa esepa dewa, e' ta
 ie'pa éna iardaë tö nuì tso'
 ie'pa kī ta ie'pa e' shulöraë.
 25 Ì tso' blëule ie'pa er a, ese
 yënekä sulitane kukua ta ie'pa
 e' tköralur kuchë kī Skököl
 dalöioie ta icheraërakitö,
 “Mokī Skököl tso' a' ta.”

*A' ñi dapa'ú bërë kē
 chiliwarä*

26 A yamipa, ttè ikkë kos
 bata dör i' es: Mik a' ñi
 dapa'uke, eta a' ulitane wà ilè
 bitumi eköl eköl s'malepa er
 diché ioie. A' wele wà Salmo
 bitumi ttoie. A' wele skä
 wà ttè tso' s'wöbla'woie. A'

wēle skà wà ttè kkaché Skèköl tō ese tso' chē. A' wēle wà ilè skà tso' chē ttō kuā'kī wa. A' wēle wà i yēne ttō kuā'kī wa, e' wà pakè tso'ne. E' kōs ū ñi er diché ioie. ²⁷ A' wēpa ttōke ttō kuā'kī kuā'kī wa, e' ta buaē idir tō bōl ē ttō, isalema mañal, erē e' dōr wē'. Ñies esepa kawōta ttōk eköl eköl. Ñies i chekerakitō e' wà pakökne yile kawōta. ²⁸ Erē kē yi ku' iwà pakökne, e' ta ie'pa kawōta siwa'blōkwa. As ie'pa ttō Skèköl ta ttō kuā'kī wa bānet ekōrla. ²⁹ Es ñies wēpa a imène ttoie Skèköl ttekölie, esepa ttō bōl ö mañal, e' ukuōki ta a' malepa tō iwà bikeitsō isuoie tō moki idir ö au. ³⁰ Erē a' wēle ttōke Skèköl ttekölie, e' dalewa a' wēle skà tkēr ee, ese a' Skèköl tō ittē é ñies, e' ta wē tso' ttōk ese siwa'blō as ièköl tō icha chō. ³¹ Es a' ulitane ttōmi Skèköl ttekölie eköl eköl as a' ulitane wōblar ena a' ulitane a' diché kī ier. ³²⁻³³ Skèköl dōr sene bërē mukwak e' kē chilirta'ka. E' kuēki ie' kī ikiane tō se' ñi dapa'ū bërē, kē chilirta'ka wēs s'batse'rpa erule erule ñi dapa'uke ká wa'ñe es. E' kuēki wēpa a imène ttoie Skèköl ttekölpaie, esepa a' e' wöklörmī as ittō eköl eköl.

³⁴ Mik a' ñi dapa'uke, eta alakölpa kōs ké siwa'blōkwa. Ie'pa kē kàne ttōk, e' skéie ie'pa ké ittōk bërē wēs Skèköl ttè dalöiēno tō ichè es. ³⁵ Ie'pa ttōke mik a' ñi dapa'uke, e' dalewa e' dōr jaē. E' kuēki ie'pa éna ilè chakak, e' ta as ichakörakitō iwēm a' iu a'.

³⁶ ¿Ima a' ibikeitsè? ¿Skèköl

ttè de a' batamik? ¿A' ē ulà a' ide? Au. ¡A' e' kité! ³⁷ Yi e' bikeitsō tō ie' dōr Skèköl tteköl ö Wiköl Batse'r tō ie' ké ichök, e' ta ese kawōta ichök tō i shteke ye' tō a' a' e' dōr i uk se' patkē' Skèkēpa Jesús tō e'. ³⁸ Erē yi tō ttè i' watéttsa, ese watèrdattsa.

³⁹ A yamipa, es ye' tō a' a' ichè tō ttōk Skèköl ttekölie, e' yulö poē. Ñies wēpa ttōke ttō kuā'kī wa, esepa kē wöklö'war. ⁴⁰ Erē íyi kōs ese ū a' tō buaē yēsyesē, kē chiliwarka.

15

Cristo shkenekane, e' pakē

¹ A yamipa, Jesús tté buaē paka' ye' tō a' a, e' skà pakekeneyö a' a' i' ta as e' ska' a' er dōne. Ttè ñe' klöç'bak a' tō, e' a' a' tso' tkēulewa darërēē. ² A' e' tkéwa michoē ttè buaē ñe' a' yēsyesē wēs ye' tō a' a' iwà paka' es, e' ta e' wa a' tsatkēne. Kē idōr es, e' ta ē ichök a' erblé imik.

³ Ttè meneat ye' a, e' ē paka'neyö a' a. E' bua'ie dōr i' es: Cristo kōtēwa se' nuì kī wēs itso' kitule Skèköl yèkkuö kī es. ⁴ Ñies ie' wötēnewa pō a, e' kī ká de mañat, eta ishkenekane wēs itso' kitule Skèköl yèkkuö kī es. ⁵ Ñies ie' kkaché Cefas a. E' ukuōki ta ie' kkaché ittekölpa tsá dabom eyök kī bōl (12), e'pa a. ⁶ E' ukuōki ta ie' kkaché s'yamipa dōka cien skeyök (500) kīta, e'pa a' mik iñi dapa'wé ek tsini éme eta. Ie'pa ekkēpa wēlepa blèrulunetke, erē ikibiiepa

dobyërkeia. ⁷ E' ukuöki ta ie' e' kkaché Santiago a. E' ukuöki ta ie' e' kkaché ittekölpa kos a.

⁸ Bata ekké ta ie' e' kkaché ye' a. Ye' dör ittekölpa tsá e' pa yulé, eré ñies ie' e' kkaché ye' a. ⁹ Skököl icha, e' pa we'ikök ye' bak. E' kuëki ye' dör ittekölpa malepa dikia diöshët. Ye' kiök ie' pa eköl, e' kë dör ye' siarla e' a. ¹⁰ Eré Skököl er buaë ché ye' a, e' kuëki ye' dör ie' pa eköl. Ie' er buaë ché ye' a e' kë dör éme. E' wakanewéyö tajë ie' pa malepa tsata. Ñermata kë dör tö ye' wák tö iwakanewé. Iwakanewéyö Skököl er buaë chö ye' a e' batamik. ¹¹ Eré Jesús tté buaë, e' dör etkéme, e' paka' sa' tö a' a, e' mik a' erblé. Ye' tö ipaké ö ie' pa tö ipaké, e' kë dé' wes.

Se' duulewá shkerdakane

¹² Sa' tö ipakeke tö Cristo kötewá, e' shkenekane. Eré a' welepa tö icheke tö s'duulewá kë shkerta'kane. ¿Wes e' chëmi ie' pa tö? ¹³ S'duulewá kë shkerta'kane, e' ma Cristo kë shkenekane. ¹⁴ Ie' kë shkenúpakane, e' ma é ye' tö ie' tté buaë pakeke. Ñies é a' erblöke ie' mik. ¹⁵ Sa' tö ipakeke tö Skököl tö ie' shkeo'kane, eré s'duulewá kë shkerta'kane, e' ma ie' kë shkenekane. E' mú dör es, e' ma tté pakeke sa' tö Skököl ttö wa e' dör kache. ¹⁶ S'duulewá kë shkerta'kane, e' ma Cristo kë shkenekane. ¹⁷ Ie' kë shkenúpakane, e' ma é a' erblöke ie' mik. Se' tso'ia se' nuí ulá a. ¹⁸ Ñies

e' mú dör es, e' ma wépa erblé' ie' mik blërulune, esepa tso'tke weinuk. ¹⁹ Se' tö Cristo paneke, e' kë wà tköpa aishkuö ta, e' ma se' dör siarë chökke s'malepa dikia.

²⁰ ¡Eré moki Cristo shkenekane! Ie' dör se' shkerkane e' pa tsá, e' kuëki se' wá ijcher tö ñies se' shkerdakane. ²¹ E' wà dör i' es: Wëm eköl wa s'duöwá e' ali'ká sulitane ki. E' sù wëm skà eköl wa s'duulewá shkerdakane. ²² Sulitane dé'ká Adán wa, e' kuëki sulitane wömenettsá duökwa wes ie' es. Eré se' batsulewá Cristo mik e' pa kos shkerdakane wes ie' shkenekane es. ²³ Eré e' kos mir wes ikawötá minuk es. Cristo shkenekane këwe. E' itöki mik idene, etá se' dör ie' icha, e' pa kos shkerdakane. ²⁴ Etá ká i' erdawa. E' kéwö ska' ta Cristo e' alöraká iyi wökir, iyi wák, iyi kéköl wá diché ta' ese kos ki. I kos blu'ie ie' tso' e' merattsaitö Skököl dör S'yé e' ulá a. ²⁵ Eré i'ñe ta ie' tso'ia iyi kos wëttsuk blu'ie dö mik ibolökpa kos menewá ie' klö dikia etá. ²⁶ Ie' bolök bata, e' dör s'duöwá, e' ki ie' e' alöraká bataie. ²⁷ E' dör wes itso' kitule Skököl yëkuö ki es, e' tö ichè: “Íyi ulitane menewá ie' klö dikia.” Eré se' éna iane tö mik iyëne “Íyi ulitane” etá Skököl kë ku' e' shuá, ie' wák tö i kos mérö Cristo klö dikia e' kuëki. ²⁸ Eré mik iyi ulitane mérötke Skököl tö Cristo dör ilá e' klö dikia, etá ñies Cristo e' murattsá iyé ulá a as iyi ulitane dö ie' dikia.

29 S'duulewā kē shkerta'kane, wō tkéwā, eṭā kē se' wā itkēne e'ma wēpa wōsune s'duulewā kuáie. Se' tō iwō dalola tké. skéie* ζiök e' wekerakitō? 38 E' ukuōkī ṭā ikua deka wēs S'duulewā kē shkerta'kane, Skēkōl ime'atbak es. E' sū e'ma ζiök ie'pa wōsune esepa iyiwō ulitanē dōrakā iwakmik skéie? 30 S'duulewā kē iwakmik wēs imeneat es. shkerta'kane, e'ma ζiök se' e' mūmi weinuk kekraē ttē e' pakök? 31 A yamīpa, ká bit ṭā ye' kī idalō me'rie ttsēsua ye' ttēmiwā yile tō. E' dör mokī wēs a' tso' batsulewā Skēkēpa Cristo Jesús mik, e' tō ye' ttsē'wēke buaē e' dör mokī es. 32 Īē Éfeso ye' bolökpa tso' ñippök ye' ṭā wēs iyiwak sulusi es. Kē se' shkerta'kane, e'ma ζiök e' dalē'ttsekeyō? E' kē dör ìie bua' ye' a. Mokī tō s'duulewā kē shkerta'kane, e'ma iūsō wēs wēlepa tō icheke es. E' dör i' es: "Bulepa s'duōralur, e' kuēkī i'ñe se' chkō, se' di'yō buaē kaneē."

33 Kē a' e' muktsā e' kitō'uk es. E' dör wēs yile tō iyē' es, e' dör i' es. "S'yamīpa e' wamblō sulu esepa tō s'ser yēsyesē esepa sulu'wēkewā." 34 A' erbikōne buaē yēsyesē. Ī sulu kē wamblaria a' tō. A' wēlepa kē bātse Skēkōl mik yēs. E' chéyō a' a' jaēwōkā.

35 Isalema a' wēlepa tō s'chka' dör? 35 Isalema a' wēlepa tō ichakēmi: "Se' duowā, ζwēs e' shkermikane? ζIs e' chka' dör?" 36 Īl chaké a' tō wēs kē s'kabikeitsō ese ì chakè es! Iyiwō tkēsō, e' kē dē'kane, ikuala deka ṭā iwō dalola nunéwā. 37 Mik se' tō trigo

39 S'ditsō ena iyiwak klōka ena dū ena nima e' wák dör ena dū ena nima e' wák dör kuā'kī kuā'kī ñies ichkà dör kuā'kī kuā'kī. 40 Ñies ì meneat ká jai a ena ì meneat ká i' a e' dör kuā'kī kuā'kī. E' kos dör buaala, erē iwēr kuā'kī kuā'kī. 41 Diwō si'wō bēkwō e' kos dalōburke kuā'kī kuā'kī. Ñies bēkwō kos e' wák dalōburke ek ek kuā'kī kuā'kī.

42 Mik se' shkenekane, eṭā se' manenettsatke wēs iyiwō tkēne e' manerttsa es. Se' chka' i' nurṭā'wā, erē mik ishkenekane, eṭā kē inurpawāia. 43 S'chka' i' dör ēsela, erē ishkerdakane olo ṭā tajē. S'chka' i' kē diché ṭā', erē ishkerdakane diché ṭā' tajē. 44 S'chka' i' dör buaē senoie i'ñe ṭā, erē mik ishkenekane, eṭā imanenettsa senoie buaē aishkuō ṭā Wikōl Batse'r ṭā. 45 E' dör wēs Skēkōl yēkkuō tō ichè es, e' tō ichè: "Wēm tsá kiè Adán, e' yōne se'ie ttsē'ka."† Erē wēm skà de ekōl Adán es, e' dör Cristo, e' yōne sene michoē mukwak. 46 Erē s'chka' senoie aishkuō ṭā, e' kē mēne Skēkōl wā se' a kewe. S'chka' i' me'itō se' a kewe. E' itōkī chka' senoie aishkuō ṭā Wikōl Batse'r ṭā ese merdaē se' a. 47 Wēm tsá yōne íyök wa, e' kuēkī e' dör ká i' wak. Erē wēm skà de Adán es, e' datse ká jai a. 48 Wēpa dör ká

* 15:29 s'wōsune s'duulewā skéie: E' dör i' uk ie'pa wēlepa wōblar es. Kē iyēne Skēkōl wā tō iū es. † 15:45 Génesis 2.7

i' wakpa, esepa dör wes wëm tsá yöne íyök wa ñe' es. Erë wépa dör Skëköl tso' ká jaì a e' icha esepa dör wes wëm datse eë es. ⁴⁹ Se' tó wëm datse ká jaì a e' kítseraë wes wëm yöne íyök wa ñe' kítse'sö es.

⁵⁰ A yamipa, ye' tó a' a ichè tó se' chkà i' duöta'wa nurta'wa e' kě döpa^{wa} i' blúie Skëköl tso' e' a. ⁵¹⁻⁵² Ye' ttö ttsö. Ttè bak blëulewa ese chekeyö a' a i' ta: Kě se' ulitane duöpawa erë mik Skëköl duk blane iwà kkachöie tó kawö i' enewatke etá se' kos maneordattsa bet wes s'wöbla tsimiü es. Mik duk ñe' blane, etá s'duulewa kos shkerdaka, kě duöpawaia. Ñies se' tso'ia ttsë'ka, e' chkà maneordattsa. ⁵³ Se' chkà i' nurta'wa, e' maneordattsa chkà kě nurta'wa ese wa. Se' chkà i' duöta'wa, e' maneordattsa chkà kě duöta'wa, ese wa. ⁵⁴ Mik se' chkà i' manenetsa kě duöpawaia, kě nurpawaia, etá i' tso' kitule Skëköl yëkkuö kî, e' wà de, e' tó ichè: "Düewa kî Skëköl e' aléka.† ⁵⁵ A Düewa, ¿wé be' diché taië e'? ¿wé be' e' alö taië e'? Be' kirébata tso' se' rrewöie taië, ¿wé e' i' ta?"§ ⁵⁶ Se' ser sulu kuëki düewa tó se' rrewëke ena sene sulu diché iëne ttè dalöiëno wa. ⁵⁷ Erë se' nuì olo'yane se' kî Skëképa Jesucristo batamik, e' kuëki kě se' suaneia s'duöwa yöki. E' kuëki kekraë wëstela chekesö Skëköl a.

⁵⁸ E' kuëki, a yamipa dalër ye' éna, a' e' tköwa darëre kekraë Skëképa ttè a, kě a' e'

sköktsa bánet. A' wa ijcher tó i' kos kanewé a' tó ie' a, e' kě weirpa éme. E' kuëki a' kî kaneblö buaë kekraë ie' a.

16

Inuköl shteke s'siarëpa kimoie, e' pakè

¹ Inuköl shteke a' tó s'batse'rpa serke Jerusalén e'pa kimoie, e' pakeke ye' tó a' a i' ta. Inuköl shtö wes ye' tó iyë' Skëképa icha erule erule tso' Galacia, e'pa a es. ² Domingo bit ta a' wakpa bik ekkè tó a' inuköl shta'ü tó kos a' ulà a ide. Etá kos a' a imermi, e' blö bánet. A' tó iwé es, etá mik ye' de a' ska', etá kě a' kawöta inuköl shtök, a' wa itso'tke blëule e' kuëki. ³ Mik ye' de a' ska', etá wépa shushtétke a' tó patkèmi Jerusalén inuköl ñe' muk, e'pa ttè choie yëkkuö shtekemiyö e' mi'ke ie'pa wa. Es ye' tó ie'pa patkeke Jerusalén. ⁴ A' ibikeitsé tó buaë idir tó ye' mi'ñak ie'pa ta, e' ta ye' mi'mi.

Pablo tó ishkak e' aleritsé

⁵ Ye' kawöta minuk Macedonia, e' ukuökî ta ye' mi'ke a' ska'. ⁶ Isalema ye' e' tsukeat a' ska' si' et si' böt ulatök ö isalema ye' e' tsümiat dö yuëdiö tka ekkè. Es a' a ye' kimermi i' kiane ye' kî shkoie ese wa as ye' mi' buaë wé ye' mi'mirö eë. ⁷ Ye' kě shkak a' pakök shkaule. Ye' mú ser a' ska' ká taië, Skëképa kî ikiane e'ma. ⁸ Erë ye' e' tsukeat ië Éfeso dö Pentecostés kéwö tka

ekkë. ⁹ Íe buaë ye' a kawö kune Jesús tté buaë pakoie. Ye' bolökpa tso' tajë, erë ñies tajë pë' éna Jesús tté buaë ttsak. E' kueki kë ye' e' yaktsa i' ta íe.

¹⁰ Timoteo kanablöke Skëkëpa a wes ye' es, e' kueki ie' de a' ska', e' ta ikiöwä buaë. ¹¹ Kë yi kane ie' dalöseukwä. E' skéie ie' kimú as ie' döne bërë ye' ska'. Ye' tso', ie' ena s'yamipa urke ie' ta, e'pa panuk.

¹² Ye' tö s'yami Apolo e' cheke a' a' i' ta. Ye' kköyë' ie' a' tajë tö ie' yúñak s'yamipa mi'ke a' pakök e'pa ta. Ie' kë shkak i' ta, erë wekkë alè ta ie' a' kawö kurmi, etä ie' mi'mi.

Pablo tö ie'pa bata patté

¹³ A' senú erki. A' e' tköwä darërë a' erblöke Jesús mik e' a. A' e' tköwä wëbla suë, kë a' suanuk. A' erblö darërë ie' mik. ¹⁴ Ì weke a' tö kos ese ú ñi dalëritsè wa.

¹⁵ A yamipa, a' wä ijcher tö Estéfanas ena iyamipa e'pa dör Acaya wakpa tsá erblë' Jesús mik e'pa. Ie'pa e' ché buaë s'batse'r malepa kimuk. ¹⁶ Ye' tö a' a' ikië tajë tö ie'pa esepa ttö dalöiö er bua' wa. Ñies yi isie tso'ñak kanablök Skëkëpa kanè a' esepa ttö dalöiö.

¹⁷ Ye' ttsë'ne buaë tö Estéfanas ena Fortunato ena Acaico e'pa de ye' ska'. Ie'pa tso' ye' kimuk tajë a' kë ku' e' skéie. ¹⁸ Ie'pa tö ye' er pablé wes a' er pablérakitö es. Buaë idir ie'pa esepa kikökka.

Pablo e' chéat

¹⁹ Skëkëpa Jesús icha erule erule kos tso' Asia, e'pa tö a' shke'wémi. Áquila ena Prisca ena Skëkëpa icha ñi dapa'uke ie'pa u a, e'pa tö shkene patké tajë a' a' Skëkëpa ttö wa. ²⁰ S'yamipa kos tso' íe, e'pa tö a' shke'wémi. A' ñi shke'ú ñi dalër wa.

²¹ Ye' dör Pablo e' tö shkene i' shté ye' wák ulä wa.

²² Yi kë éna Skëkëpa dalër, e' ta as ese kichatër. ¡A Skëkëpa, be' shköne bet!

²³ As Skëkëpa Jesús er buaë chö a' a.

²⁴ Ye' éna a' dalër Cristo Jesús batamik. Es e' idir.

Yëkkuö skà kit Pablo tö Corinto wakpa a, i' ta ide böt 2 Corintios

Mik Pablo bak kanablök Macedonia etä ie' tö yëkkuö skà kit Jesús mik erblökwakpa serke Corinto ena ipamik e'pa a. Wëm kiè Tito e' kanablöke Pablo ta Jesús tté pakök. Ie' tso' Corinto, mik ie' dene Pablo ska' etä ie' tö Jesús mik erblökwakpa tso' Corinto e'pa kabërke ñita e' paké Pablo a. E' kuëki Pablo tö yëkkuö i' kit. Ì tköke Corinto wakpa ta e' dör i': Welepa e' chö tö ie'pa dör Jesús ttekölpa erë kë idör moki. Esepa dë'mi Corinto ta Jesús mik erblökwakpa tö iki'warak buaë. Ie'pa ñekkëpa tö s'wöbla'weke kache tté wa. Ie'pa e' ü tö ie'pa dör buaë Pablo tsata. Ie'pa tö icheke tö Pablo dör siarë kë dör këkëpa tajë. Es ie'pa tso' Jesús mik erblökwakpa kitö'uk. Pablo éna Jesús mik erblökwakpa dalër tajë e' kë kiane ie' ki tö imi'yal ñala sulusi ki kachökwakpa itöki. E' kuëki ie' tö yëkkuö i' kit ie'pa a as ie'pa tso' ttsë'ka kachökwakpa yöki ena er bua' wa ì kkeyëne ie'pa a e' dalöiök. Ñies ie' tö ie'pa a iché tö ie' dör Jesús tteköl moki.

E' kúie ta kam ie' tö yëkkuö i' shtë etä ie' tö inuköl ki' ie'pa a Jesús mik erblökwakpa siarëpa tso' Jerusalén e'pa

kimoie. S'kitö'ukwakpa tö iyë' tö Pablo tö inuköl e' tsetekö iwák a, erë ie' tö iché tö e' kë dör es. Ie' mi'ke betka Jerusalén pakök e' kuëki Jesús mik erblökwakpa tso' Corinto e'pa kawöta inuköl kî shtëk tsëmi Jerusalén.

Shke'wè

1 Ye' dör Pablo. Skëköl wák er wa ye' dör Cristo Jesús ttekölpa tsá e'pa eköl. S'yami kiè Timoteo, e' tso' ye' ta ie. Sa' tso' yëkkuö i' shtëk a' dör Skëköl icha erule serke Corinto, e'pa a. Ñies sa' tso' yëkkuö i' shtëk s'batse'r malepa serke ká malepa atë Acaya, e'pa ulitane a. 2 Skëköl dör S'yé ena Skëképa Jesucristo as e'pa er buaë chö ena sene bërë mù a' a.

Pablo weirke e' shua Skëköl kikékaitö

3 Skëköl dör Skëképa Jesucristo yé, e' kikékasö tajë. Ie' dör S'yé e' tö se' suëke er siarë wa ena se' er pableke këkraë. 4 Sa' weirke kos Cristo tté kuëki, e' shua sa' er pableke Skëköl tö as s'malepa weirke esepa er pablö sa' tö wës ie' tö sa' er pableke es. 5 Cristo weine tajë, e' ukuö miria sa' ki tajë. Erë ñies ie' batamik sa' er pablërke tajë shute. 6 Sa' weine es, etä e' dör a' er pabloie, a' tsatkoie. Ñies Skëköl tö sa' er pablé, etä ñies e' dör a' er pabloie as a' weirke wës sa' es ese dalë'ttsö a' tö er bua' wa. 7 Sa' wa ijcher tö a' weirke wës sa' es, erë ñies a' er pablërke wës sa' er pablërke es. E' kuëki sa'

wā ijcher buaë tō a' kē tō sa' eriawēpa.

⁸ A yamipa, sa' kī ikiane tō a' wā ijcher tō sa' weine Asia e' dōr darērē sa' a. Sa' diché kē dē'ka iwōklō'wōie. Sa' ibikeits tō kē sa' dōpattsā ttsē'ka. ⁹ Sa' e' ttsē' wēs s'wōmenettsā ttēwā es. Erē e' wamblēne sa' tā as kē sa' erblō sa' wákpa mik, e' skéie as sa' erblō Skékōl tō s'shke'wēkane e' wák mik. ¹⁰⁻¹¹ Sa' ttekelur ñe' e' ulà a' ie' tō sa' tsatkē'ttsā ena sa' tsatkeraëitō. Ie' dapōmik sa' moneka darērē. A' sa' kīmē S'yé a' ikiök sa' kī, e'ma ie' tō sa' tsatkē michoë. A' taijē tō iwé es, e' tā ie' tō sa' kimeraë e' kī wēstela cheraë ie' a' se' taijē tō.

I'kuēki Pablo kē dē' Corinto

¹² Sa' er kē tō sa' kkatè i' kī, e' tō sa' ttsē'wēke buaë. Kēkraë Skékōl tō sa' a' imè sēno yēsyesē e' batseitsök buaë er moki wa sulitane wō wa ena bua'ie a' wō wa. Sa' sēr es, e' kē dōr siwā' iski tso' ká i' a' ese wa, e' dōr Skékōl er buaë chō se' a' e' wa. ¹³⁻¹⁴ Yēkkuō kos kitmi sa' tō a' a, e' wā kē dōr ttē blēulewā ese, iaritsmi a' a' ena iwā armi a' éna. Erē wēs sa' dōr e' kē ane a' éna bua'ie, erē ye' ipanēke tō wēkkē alè tā a' éna iardaë seraā. E' dōr es, e' tā mik Skékēpa Jesús datskene, etā e' kēwō ska' a' e' ttsōrakā buaë sa' wa wēs sa' e' ttsōrakā buaë a' wa es.

¹⁵ Ye' ibikeitsé tō a' e' ttséka ye' wa buaë, e' kuēki warma ye' ibikeitsé tō ye' mi' a' pakök bötökicha as a' ttsē'r buaë bötökicha. ¹⁶ Ye' ibikeitsé tō mik ye' mi'ke Macedonia,

etā warma ye' tkökemi a' pakök. Ye' datskene, e' tā ye' damitkōne a' pakök. Es a' a' ye' kīmermi shkoie Judea. ¹⁷ Erē kē ye' wā iōne es. Ye' dē' a' pakök etökicha ē, e' kuēki ζa' ibikeitsé tō ye' kē wā iwā bikeitse buaë kewe? ζA' ibikeitsé tō ye' ttō bötböt wēs s'ditsō ēse es? ¹⁸ Erē Skékōl ttō mokiē, e' ttō wa ye' ichè a' a' tō ye' kē ttō a' tā bötböt. ¹⁹ E' wā dōr tō Jesucristo dōr Skékōl Alà, e' kē ttō bötböt, ie' ttō etkēme. Ie' ttē buaë paka' ye' ena Silvano ena Timoteo, e'pa tō a' a. ²⁰ I' kos uk Skékōl kablē', e' wēitō Cristo wa. E' kuēki mik se' ñi dapa'uke Skékōl kīkōkka, etā se' tō icheke: "Es e' idir" Cristo Jesús ttō wa. ²¹ Yi tō a' ena sa' kk'oneke as se' turlurie Cristo mik, e' dōr Skékōl. Ie' tō se' shukitbak iwák a. ²² Ie' tō se' er wakyué ie' wák a. Ñies iWikōl méitō se' a' wēs íyi tsá patuésō es ikkachoie tō se' tsatkeraëitō da'a.

²³ Ie' wā ye' sūle buaë e' wōwa ye' ichè a' a' tō kam ye' dōne Corinto warma wēs ye' ibikeitsé es, e' wā dōr tō kē ye' éna a' kī eriawāk. ²⁴ Sa' wā ijcher tō a' erblōke buaë Jesús mik, e' wa a' tkēnewā darērē. E' kuēki sa' tso' a' kīmik er bua' wa as a' ttsē'r buaë. Kē sa' ku' a' patkōk kēsik wa a' erblōke e' iütök.

2

¹ E' kuēki ye' ibikeits tō ye' kē shkakne a' pakök a' eriawōie. ² A' ē tō ye' ttsē'wēmi buaë. Erē a' eriawēyō, e' tā ζyi tō ye'

ttsë'wèmi buaë? ³ Warma a' ye' ttsë'wè buaë, e' kuëki yëkkuö iët kitmiyö a' a e' kī a' pautyö darërë as a' e' shulö, etā es a' kē tō ye' eriawëpa. Ye' iklög' yësyesë tō a' ulitane ttsë'rdaë buaë ye' ta ñita. ⁴ Mik ye' tō yëkkuö ñe' kit, etā ye' eriane siarë, ye' chkenewa taië dö ye' iëttsaie ekkë. Erë kē ye' wā ikite a' eriawoie. E' skéie ye' ikitmi as a' éna iar tō a' dalër taië ye' éna.

Yi tō i sulu wamblë' e' nuí olo'yé Pablo tō

⁵ Wëm tō kabene tski'ka a' shūā i sulu wambléitō e' wa, e' kē wā ye' ē eriaone. Isalema ye' tso' ikī kuötkökka, erë ye' ichè tō wës alè ie' tō a' ulitane eriawé. ⁶ Kos a' kibiiepa tō ie' kī inuī métke e' dör wë'. ⁷ Iñe ta a' tō inuī olo'yö ikī ta ikimú as kē ieriar taië kē er pablëneia ekkë. ⁸ E' kuëki ye' kköchö a' a taië tō ikkachöne ie' a tō mokī a' éna ie' dalër. ⁹ Yëkkuö ñe' kitmiyö a' a isuoie tō ye' ttö iüté a' tō seraā ö au. ¹⁰ Yi isie nuí olo'yé a' tō ikī, ñies ese kī ye' tō ilo'yeke. Mokī yö ichè Cristo wöwa ena a' dalërmik tō ilè nuí tso' kiane olo'yé, e' ta e' olo'yétkeyö ¹¹ as Satanás kē e' alökā se' kī. Wës ie' éna se' sulu'wākwa, e' ane se' éna buaë.

Tito kē dë' Tróade

¹² Mik ye' de ká kiè Tróade Cristo tté buaë pakök ee, etā ye' isué tō Skëkëpa tō ye' a ñala yuétke buaë itté pakoie. ¹³ Erë s'yami Tito wā a' biyö done ye' a, e' kē kune ye' wā wës ikablë' es. E' tō ye' tkiwé

kābikeitsékā taië. E' kuëki ye' e' chéat Tróade wakpa a ta ye' miā Macedonia ie' yulök.

Íyi ulitane kī se' e' alökami Cristo wa

¹⁴ Erë wëstela Skëköl a! Kekraë ie' tō sa' wëttseke e' aloka iyi ulitane kī Cristo ta ñita. Sa' wa ie' tō Cristo tté buaë pakeke ká wa'ñe, e' dör wës kiö masmas alabur es. ¹⁵ Sa' tō Cristo tté pakeke, e' dör wës iyi alar masmas ña'wë Cristo tō Skëköl a ikikoka es. Sa' dör wës kiö masmas alar es. Erë wépa tsatkërke ena wépa kē tsatkërku' esepa böltëpa wōā ilār kuā'kī kuā'kī. ¹⁶ Wépa kē tsatkërku' esepa a tté pakeke sa' tō e' dör wës s'nu alar es, e' wa ie'pa duöralur e' kuëki. Erë wépa tsatkërke esepa a e' dör wës iyi alar buaë es, e' wa sene michoë döraë ie'pa ulā a e' kuëki. ¿Yi dirmi tté i' wakanéuk? ¹⁷ Taië pë' tō Skëköl tté pakeke inuköl ë klö'woie, erë sa' kē dör es. Ie' tō sa' patké ipakök, e' kuëki sa' tō ipakeke er mokī wa ie' wöwa Cristo dalërmik.

3

Skëköl tté pa'ali e' wakanéukwakpa sa' dör

¹ ¿Ima a' ibikeitsè tō sa' wākpa e' tté chöke a' a? ¿Ima a' ibikeitsè tō sa' kī yëkkuö kiane sa' tté choie a' a ö a' tō yëkkuö mëmi sa' a sa' tté choie wës wele tō iweke es? Yëkkuö ese kē kiane sa' kī. ² A' wakpa dör wës sa' tté choie yëkkuö es. E' kitule sa' er a sūle ena aritsule sulitane

wa. ³ Iwënewa wöshak tö a' dör wes yëkkuö kitmi Cristo tö patkëne sa' ulà a es. Yëkkuö e' kē kitule tinta wa, e' skéie ikitule Skëköl ichökke e' Wiköl wa. E' kē kitule ákkue kī wes ttè dalöiëno kite ákkue kī es. E' skéie ikitule a' er a.

⁴ Sa' erblöke Skëköl mik Cristo batamik, e' ë kuëkī sa' tö a' ché es. ⁵ Sa' kē a' iyënuke tö kanè wé sa' tö a' shua, e' dör sa' wákpa diché wa. Skëköl tö sa' a' iëri mé iwakanéwoie. ⁶ Ie' tö sa' a' iëri mé ie' ttè pa'alī mène se' a' e' wakanéuk. Ttè e' kē datse ttè dalöiëno mène ká iaiäe e' wa. E' skéie idatse Skëköl Wiköl wa. Ttè dalöiëno ñe' tö s'kichateta'ttsa erë Skëköl Wiköl tö sene mīchoë meke se' a.

⁷ Ttè dalöiëno këchke kitule ákkue kī, e' mène ká iaiäe Israel aleripa a. Mik ttè e' tsá mène, eta Skëköl olo bune taië. E' klöne Moisés wö kī dalölöe dö imalepa kē wö dë'wa ie' wö sauk ekkë. Erë dalö e' chowamine enaena. Ttè ñe' mène olo ta' taië ikkachöie tö e' dör ttè dalö ta' taië ese. ⁸ jE' yita Skëköl Wiköl kanè e' olo tkökā taië ttè ñe' tsata! ⁹ E' wà dör tö ttè tö s'kichateta'ttsa ñe' mène dalö ta' taië, je' yita ttè wa Skëköl tö s'klö'wemi wes pë' buaë yësyësë es e' pakè olo ta' taië shute tkökā ttè tsá mène e' tsata! ¹⁰ Mokī ttè pa'alī e' olo ta' taië shute, e' o' mik ttè iët olo kē dör i. ¹¹ Ttè kē dör yöbië e' de olo ta' taië, je' yita ttè dör yöbië e' olo ta' taië shute!

¹² Ttè e' wà paneke sa' tö kröröe, e' kuëkī sa' tö

iwà pakeke sulitane kukua kē suarta'. ¹³ Sa' kē tö iwëku' wes Moisés tö iq' es. E' wö pabakéwa datsi'tak wa as Israel aleripa kē tö isaü tö ie' wö dalö bune e' chowamine seraa. ¹⁴ Erë ie'pa er darë'newa, kē éna iwà ane. Ie'pa er pabakulewa wes Moisés wö pabakwa es. Es ñies j'ñe ta' ie'pa aleripa er pabakulewa mik ie'pa tso' ttè këchke mène iyëpa bak e'pa a' e' aritsök eta. Ie'pa er pabakulewa e' sirmittsa erblöe Cristo mik, e' ë wa. E' kuëkī ie'pa icha kam sirttsa. ¹⁵ Dö ikkë ta, mik ie'pa tö yëkkuö kit Moisés tö e' aritseke, eta ie'pa er tso'ia pabakulewa. ¹⁶ Erë mik se' er mane'wé Skëképa a, eta se' er pabakulewa, e' sinettsa. ¹⁷ Skëképa e' dör Skëköl Wiköl. Wé e' tso', eta ee se' yënettsa ttè dalöiëno ulà a. ¹⁸ Es se' dör wes s'wö kē pabakulewa es, esepa kos kī Cristo olo wërke buaë wes wösuö es. Se' maner mīchoë as se' dö wes Skëképa olo ta' taië es. E' kos wakanewëke Skëköl Wiköl tö.

4

Sa' dör Jesucristo ttekölpa tsá

¹ Skëköl tö sa' sué er siarë wa, e' batamik kanè i' méitö sa' a. E' kuëkī kē sa' e' chkeuwa. ² E' skéie kē sa' tö iwakanewëku' blëule wes i' dör jaë ese es. Sa' kē ku' s'kitö'uk. Sa' kē ku' Skëköl ttè shutuökka kache tté wa. E' skéie ttè mokī pakeke sa'

tö yësyësë Skëköl wö_a as suli-
tane wä ijcher tö ì ché sa' tö,
etä es idir. ³ Erë Jesús tté buaë
pakeke sa' tö, e' pabakulewä,
e' tã ipabakulewä wëpa
kichatërke esepa ë yöki.
⁴ Ie'pa kë erblöta' Cristo mik.
Bë dör ká i' këköl, e' tö ie'pa er
pabakéwä da'aie as kë ie'pa
éna Cristo dör Skëköl wák
suë olo tã' tajë e' tté buaë
wä ar. ⁵ Sa' kë tö sa' wákpa
tté pakekú'. Sa' tö Jesucristo
dör Skëképa, e' tté pakeke. Sa'
e' chö tö sa' dör wes a' kanè
mésopa es a' kimoie Jesús
dalërmik. ⁶ Mik Skëköl tö ká i'
yö', etä ie' iyë': "ká ñinú," etä
ká ñine. Ie' wák tö se' er ñi'wé
as ie' olo tajë burke Jesucristo
wö kï, e' ar se' éna. E' kueki
sa' tö ie' tté buaë e' pakeke
sulitane a.

*Se' weirke ká i' kï, e' dör
bërbër ë*

⁷ Jesús tté buaë, e' dör wes
íyi bua'buá ské darërë es, e'
meneat sa' a wakanewë. Erë
sa' kë diché tã'. Sa' dör tot-
tola wes skaü es. E' dör iwà
kkachöie tö diché wa sa' tö
iwakanewëke e' meke Skëköl
tö sa' a, e' kë dör sa' diché.
⁸ Erë kabene tso' sa' kï tajë
këkraë, erë e' kë e' alineka sa'
kï. Erë sa' kë wä ijcher wes
sa' e' ùmi, erë kë sa' e' öwa e'
yöki. ⁹ Erë sa' bolökpa tö sa'
tötieke, erë Skëköl kë wä sa'
meneat. Erë sa' dettsa' iski,
erë sa' e' kökekane. ¹⁰⁻¹¹ Se'
tso'ia' ttsë'ka ká i' a, e' dalewa
sa' chöke sa' bolökpa ulà a sa'
ttekelur Jesús tté kueki wes
ie' kötwarakitö es. Sa' weirke
es as iwërwa sa' kï tö moki

ie' shkënekane, e' tso' sa' tã.
¹² Duewä dalö me'rie sa' kï, es
sa' weirke a' dalërmik as sene
michoë dö a' ulà a. ¹³ Itso'
kitule Skëköl yëkkuö kï wé
yile tö iyë': "Ye' erblé imik
e' kueki ye' iché."* Es ñies
sa' erblöke Skëköl mik wes yi
ñe' es, e' kueki sa' tö ie' tté
pakeke. ¹⁴ Sa' wä ijcher tö ie'
tö Skëképa Jesús shkëo'kane
ñies ie' tö sa' shkë'werakane
wes Jesús shkëo'kaneitö es,
sa' batsulewä Jesús mik e'
kueki. Aishkuö tã ie' wä sa'
miraë a' tã ñita wé ie' tso'
eë. ¹⁵ Sa' weirke kos e' dör a'
kimoie as se' tajë tö wëstela
chö Skëköl a ier buaë ché se'
tajë a e' kueki. E' wa ie'
kikardaka tajë. ¹⁶ E' kueki sa'
kë e' chkeuwa. Erë sa' chkà
mir wa'k ë, erë sa' er diché
kï iërke kïta kïta ká bit ekkë.
¹⁷⁻¹⁸ Ì kos suëkesö s'wöbla wa
ese erta'wa. Erë ì kos kë
wërta' ese dör yöbië. E' kueki
kë sa' er menewa ì suëkesö
ese kï. E' skéie sa' er me'rie ì
kë wërta' ese kï. E' kueki sa'
weirke siarë, e' kë dör tajë sa'
a, e' dör ekuölö ë. E' wä dör
tö e' wa ì dör buaë, olo tã' tajë
yöbië, e' döraë sa' ulà a tajë
shütë tkökä kos sa' weine e'
tsata.

5

¹ S'chkà dör wes úla es, e'
dör buaë senoie ká i' kï ë.
Se' wä ijcher tö mik se' úla
i' panane, etä u yöbië tso'tke
Skëköl wä se' a ká jai a. E'
dör se' chkà pa'ali ser michoë
yöule ie' wä e'. ² E' kueki
moki ká i' kï se' rrerke. S'chkà

* 4:13 Salmo 116.10

pa'alī merke se' a aishkuö ta ká jaí a, e' kkecheke se' tō poë. Se' éna s'chkà i' mane'waktke s'chkà pa'alī wa wēs datsi' mane'wèsö es. ³ E' kiane se' kī as se' wiköl kē at aishkuö ta kē chkà ta' wēs se' sume es. ⁴ Se' tso'ia se' úla i' a eṭa se' kköchöke se' serke chkeulewa wēs dali ekkeë e' dikia es. Kē dör tō se' duakulurtke senoie chkà kē ta'. E' skéie se' éna s'chkà i' mane'waktke chkà pa'alī ñe' wa as i' duöta'wa ese manerttsane i' ser michoë ese wa. ⁵ Skököl wák tō se' kanewétke maneonuk ñe' es. Ie' tō iWiköl mé se' a wēs iyi tsá patuësö es iwà kkachoie tō iwà dōraë se' ulà a wake'.

⁶ E' kuëki kē se' tkirkū' i' kī, erë se' wā ijcher tō se' tso' kamië Skökëpa yöki, se' tso'ia ttsë'ka ká i' a e' dalewa. ⁷ I' ñe' ta' ie' kē sunuk se' a, erë se' serke se' erblé ie' mik e' wa. ⁸ Kē se' tkirkū' i' kī. Se' a ta' s'chkà i' mú mēatsö, e' ta' es se' mía senuk ie' ska', e' dör ibua'ie. ⁹⁻¹⁰ Se' ulitane kawöta' dökwā Cristo tkër s'shulö kulé kī e' wörki. Eë i' kōs wé se' tō ká i' kī, buaë ena suluë, ese kkayërdaë ta' e' ské meraëitö se' a eköl eköl. E' kuëki se' tso'ia ttsë'ka ö se' mía ie' ta', erë kekraë se' e' chöke senuk yësyësé as ie' wa iwër buaë.

Skököl er buarne se' kī e' pakë

¹¹ Sa' tō Skökëpa dalöieke taië, e' kuëki sa' e' chöke darërë s'malepa pablök as ñies ie'pa tō ie' dalöiö. Skököl wā ijcher buaë tō sa' er yësyësé, e' mú jcher a' wā ñies. ¹² Sa' kē skà ku'ne e' tté chök a'

a. E' skéie sa' tso' a' a kawö skà mukne e' ttsökā sa' wa. E' wa a' tō sa' tsatkëmi wēpa tō sa' cheke suluë, esepa yöki. Ie'pa esepa e' ttsökā taië is imalepa wa iwër ese wa, kē dör is ie'pa er dör Skököl wōa ese wa. ¹³ Sa' wër aliie, e' ta' e' dör Skököl dalërmik. Kē sa' wër es, e' ta' e' dör a' kimoie. ¹⁴ Sa' éna iane tō Cristo éna se' dalër taië, e' tō sa' ké senuk ie' a. Sa' éna iane tō ie' eköl ë kōtēwā sulitane skéie, e' wā kiane chē tō e' dör wēs sulitane kōtēwā es. ¹⁵ Ie' kōtēwā sulitane skéie as se' tso'ia ttsë'ka esepa kē seriā wēs se' kī ikiane es, e' skéie as se' ser wēs ie' kōtēwā shkenekane se' skéie e' kī ikiane es.

¹⁶ E' kuëki kē sa' ku'ia s'malepa bikeitsök wēs ká i' wakpa tō ibikeitseke es. Kenet sa' tō Cristo bikeits es. Sa' ibikeits tō ie' dör se' ëse ë. Erë i' ñe' ta' sa' kē tō ie' bikeitseku'ia es. ¹⁷ E' kuëki yi batsulewā Cristo mik, esepa er maneonetta yöne pa'alī. Wēs ie'pa bak senuk e' kē ku'ia, e' skéie isenémine pa'alī. ¹⁸ E' kōs wé Skököl tō. Ie' er buanene se' kī Cristo batamik. Ñies tté buaë pakë e' kané me'itö sa' a. ¹⁹ Ttë buaë ñe' dör i' es: Skököl er buarmine ká ulitane wakpa kī Cristo batamik kē ie'pa wöchakeku' inuì kī. Ñies ie' tō tté buaë e' me' sa' a wā pakë sulitane a. ²⁰ Sa' dör Cristo ttekölpa. E' dör wēs Skököl wák kköchöke a' a sa' wa es. E' kuëki sa' kköchöke a' a Cristo ttö wa tō a' er bua'üne Skököl a. ²¹ Cristo kē wā i' sulu

wamblène yēs, erē Skēkōl tō ie' sū' wēs ì sulu wamblōkwak es se' skéie. Ie' tō iwé es as se' batsulewā Cristo mik e'pa saùitō wēs iwák dör yēsýēsē es.

6

¹ Sa' kanēblōke Skēkōl tã ñita, e' kueki sa' kkōchōke a' a tō ie' er buaē ché a' a, e' kē tsar ě. ² E' wà dör tō ie' tō ichē iyēkkuō kī i' es:

“Mik ye' er buaē chō be' a e' kēwō de, etã be' kkōchōke e' ttséyō. Mik be' tsatkè e' kēwō de, etã be' kiméyō.”*

Ye' ttō ttsō: Skēkōl er buaē chō a' a, e' kēwō detke. Ie' tō a' tsatkè e' kēwō de ì ñe.

³ Sa' e' kkō'nuke buaē kekraē sulitane wōrki as kē yi tō Skēkēpa Jesús watōttsa sa' ukuōmik. E' kē dör es, e' tã sa' kanēblōke Skēkōl a' e' yērmī suluē. ⁴⁻⁵ E' skéie ì ulitane wa sa' tō ikkacheke tō mokī sa' dör Skēkōl kanè mēsopa. Mikle tã sa' weirke, mikle tã sa' kē wã ì tã, mikle tã kawō darērē tkōke sa' tã. Mikle tã sa' burke siarē, sa' wōtērke, pē' iērkekã tajē sa' kī. Sa' kanēblōke darērēē tajē shutē, wōñirke tajē, tteke blī tō. Erē e' kōs dalē'ttseke sa' tō bērē. ⁶ Ñies sa' tō ikkacheke sa' ser batse'r ena ì jcher se' wã e' wa. Ì kōs paneke sa' tō bērē er bua' wa. Sa' er buaē chōke s'malepa a. E' kōs wa sa' tō ikkacheke tō mokī sa' dör Skēkōl kanè mēsopa. Iwēnewã tō Wikōl Batse'r tso' sa' tã.

S'malepa dalēritseke sa' tō er mokī wa. ⁷ Ttē mokī pakeke sa' tō. Ì kōs weke sa' tō diché meke Skēkōl tō sa' a e' wa. Sa' serke yēsýēsē, e' dör sa' a wēs tabē tso' ñippōkwakpa wã ñippoie ena e' tsatkoie es. ⁸ Mikle tã sa' dalōiērke, mikle tã kē sa' dalōiērku'. Mikle tã sa' kīkekekã buaē, mikle tã sa' cheke suluē. Sa' ttō mokī, erē mikle tã sa' sueke kachōkwakpaie. ⁹ Ie'pa wã sa' sūle buaē, erē ie'pa tō sa' sueke wēs ie'pa kē wã sa' sūle es. Wēsua sa' duōkelurtke, erē sa' tso'ia' ttsē'ka. Ie'pa tō sa' we'ikē siarē, erē kē itō sa' ttélur. ¹⁰ Sa' eriarke tajē, erē sa' ttsē'rke buaē kekraē. Wēsua sa' dör siarēpa, inukōl kē tã', erē Skēkōl ttē wa sa' tō s'blu'weke tajē. Wēsua sa' kē wã ì tã', ñermata ì ulitane tso' sa' wã.

¹¹ A Corinto wakpa, sa' ttōke a' tã yēsýēsē. A' dalēr tajē sa' éna. ¹² E' kē blēne sa' wã a' yōkī, erē a' je' tō iblé sa' yōkī. ¹³ E' kueki ye' kkōchōke a' a wēs alà a' iyé kkōchō es, sa' bikeitsō er bua' wa wēs sa' tō a' bikeitseke es.

A' e' batsōttsã ì sulu kōs e' yōkī

¹⁴ Kē a' e' batsōk wēpa kē erblōta' Jesús mik esepa tã. ¿Wēs sene yēsýēsē batsmi sene sulu tã? ¿Wēs kã ttsetse ena kã ñi a' e' shuñirmikã ñita? ¹⁵ ¿Wēs Cristo ena bē sermi bērē ñita? Yi erblōta' Jesús mik ena yi kē erblōta' imik ¿wēs esepa batsmi ñi mik? ¹⁶ Se' dör wēs Skēkōl tã.

* 6:2 Isaías 49.8

ichök e' wé mokí es. E' kuëkí
 çwes e' ñi sini'kúmi íyi diököl
 tso' dalöie ese ta? E' ye' Skëköl
 tö i' es:

“Ye' serdaë ie'pa shua,
 Ye' shkoraë ie'pa ta ñita;
 Ye' döraë ie'pa Këköl
 ena ie'pa döraë Ye' icha.”†

17 E' kuëkí ñies Skëköl tö
 iyë':

“A' e' yöttsa, a' e' sköttsa bánet
 pè' kè tö ye' dalöie es-
 epa yöki.

Ì kos dör ñá ese kè kar
 e' ta Ye' tö a' kierawa buaë.

18 A' serke es, e' ta Ye' döraë a'
 yëie

ena Ye' tö a' klö'weraë Ye'
 ala'rie.

Ye' dör Skëköl diché ta' taië íyi
 ulitane tsata,

e' wák tö ichè es.”†

7

1 A yamipa dalër taië ye'
 éna, es se' a' Skëköl kablè'
 e' kuëkí se' e' paiklö sene
 sulusi kos tö se' er ena se'
 chkà ia'wèmi, e' yöki. Se' e'
 chö senuk batse'r kekraë, ie'
 dalöie taië e' wa.

*Pablo ttsë'wé buaë Corinto
 wakpa tö.*

2 Sa' bikeitsö er bua' wa! Kè
 sa' wá ì sulu wamblène yi ta.
 Kè sa' wá yi weine yës. Kè sa'
 wá yi kitène kache tté wa. 3 A'
 dalër taië sa' éna, e' kuëkí kè
 ye' ku' ttè i' chök a' kkatoie.
 Ye' tö a' a' iyë'baktke kuaë tö
 sa' tö a' bikeitsè michoë dö
 sa' duolur ekkè. 4 Ye' erblöke
 buaë a' mik. A' wa ye' e' ttséka
 taië. Sa' weirke kos e' shua

ye' er kunene buaë. Ye' ttsë'ne
 buaë shute.

5 Sa' de Macedonia ta kè sa'
 wa kawö kune enoie. E' skéie
 kabene kí de taië sa' kí. Taië
 sa' tsiriwé sa' bolökpa tö. Ñies
 sa' suane taië. 6 Erë Skëköl tö
 s'er pableke, e' tö sa' er pablé
 s'yami Tito de sa' ska' e' wa.
 7 Kè dör tö ie' de e' è kuëkí.
 Ñies wes a' tö ie' er kuwé e'
 biyö tö sa' er pablé taië. Ie' tö
 sa' a' iché tö suluë a' éna ye'
 suak. Ñies ie' iché tö ì wamblé
 a' tö sulu, e' tö a' eriawé taië ta
 i' ñe ta a' tso'ne ye' tsatkök. Ttè
 e' tö ye' kí ttsë'wé buaë.

8 Yëkkuö patkè'miyö a' a, erë
 e' tö a' eriawé, erë kè ye' tkine
 tö iök ye' tö ipatkè'mi. Tsawe
 ta ye' ttsë'wéitö sulu, erë i' ñe
 ta kè ye' ttsërku'ia es. Mokí
 yëkkuö e' tö a' eriawé, erë e'
 dör ekuölö è. 9 I' ñe ta ye'
 ttsë'ne buaë. E' kè dör tö
 ye' tö a' eriaö' e' kuëkí. E'
 dör tö a' eriane es, e' tö a'
 er mane'wéne Skëköl a. A'
 eriane wes Skëköl kí ikiane
 es, e' kuëkí sa' kè wá a' su-
 luone yës. 10 Mik se' eriane
 wes ie' kí ikiane es, eta e'
 dör se' er mane'woie ie' a' as
 se' tsatkër. E' kuëkí kè se'
 kàne ttsë'nuk suluë se' eriar
 ese kí. Erë se' eriar èse, kè
 mène Skëköl wá, ese tö duëwa
 tskeke. 11 A' eriane wes Skëköl
 kí ikiane es, e' saú, iwà dettsa
 buaë! E' wá bikeitsö. E'
 batamik a' er téwa darèrè ta
 a' ñi kékarak wëm tö ì sulu
 wamblé a' shua, e' shulök.
 E' wa a' tö ikkaché tö a' kè
 ku' ì sulu e' a. Iwënewa tö

† 6:16 Levítico 26.12; Jeremías 32.38 †

6:18 2 Samuel 7.14; Isaías 52.11; Ezequiel

a' e' tuléwaie darèrè. Ì sulu e' tò a' uluwé a' suawéitò. Iwënewa tò a' éna ye' dalène tajë. Iwënewa tò a' tso'tke ì sulu shulök. E' kos wa iwënewa tò moki a' kë ku'nak ì sulu ñe' a. ¹² Ye' kë wa yëkkuö ñe' kitemi a' a wëm tò ì sulu wamblë' ñe' kka-toie. Nies ye' kë wa ikitemi yi ta iwambléitò e' tsatkoie. E' skéie ye' tò ikitmi as a' wákpa éna iar buaë Skëköl wöa tò moki a' tò sa' bikeitseke tajë. ¹³ Ì wé a' tò, e' tò sa' er kí kuwéne buaë.

E' kïie ta a' tò Tito er kuwé tajë. Ie' ttsë'ne buaë e' tò sa' kí ttsë'wé buaë. ¹⁴ A' kïka'kayö ie' a ta a' kë wa ye' jaëone. Këkraë sa' ttö moki a' ta, ñies ima sa' e' ttséka a' wa Tito kukua, e' suéitò tò e' dör moki. ¹⁵ A' tò ie' kiéwa suane wa painè wa ena a' tso'tke ie' ttö dalöiök, mik e' ska' ie' er ane etä e' tò ie' ké a' kí dalëritsök tajë. ¹⁶ Ye' erblömi a' mik e' tò ye' ttsë'weke buaë.

8

Se' er buaë chö siarëpa kimoie

¹ A yamipa, sa' éna a' a ipakak tò wes Skëköl er buaë ché Skëképa icha erule erule ñi dapa'uke Macedonia kos a, e'pa a. ² Ie'pa weine siarë íyi ulitane ulä a, erë e' shua ie'pa ttsë'rke buaë. Ie'pa dör siarë, kë ì ta' tajë, erë ie'pa tò inuköl kakmé er bua' wa. Wësua ie'pa dör inuköl blúpa. ³ Ye' tò a' a ichè tò ie'pa imé kos ie'pa a imermi, e' tsata iwákpa er wa. ⁴ Ie'pa kköché tajë sa' a tò ñies kawö mú sa' a s'batse'r

malepa serke Jerusalén, e'pa kimoie inuköl wa. ⁵ Ie'pa tò imé tajë shute, sa' kë wa ibikeitse tò ie'pa a imermi ekkë. Kewe ie'pa wákpa e' mé Skëképa a, e' ukuöki ta ie'pa e' ché sa' a wes Skëköl ki kiane es. ⁶ E' kuëki sa' tò ikié Tito a tò ie' mi'ne a' ska' inuköl tsä kititö a' shu a e' bata shtöktsa s'siarëpa kimoie. ⁷ Ì kos weke Skëköl a e' weke a' tò tajë. A' erblö buaë Jesús mik. A' tò ttè pakè buaë. A' wa íyi jcher tajë. Sulu a' éna s'malepa kïmak. Sa' dalër tajë a' éna. E' sù sa' kí ikiane tò ñies a' er buaë chö tajë s'siarëpa a.

⁸ Ye' kë ku' ichök a' a' patkoie. E' skéie ye' éna isuak tò moki a' éna s'malepa dalër wes s'yamipa tso' Macedonia e'pa éna s'malepa dalër es. ⁹ A' wa ijchertke buaë tò Skëképa Jesucristo er buaë ché a' a tajë. Ie' íyi tso' tajë ká jai a, e' me'atitö dë'bitu ká i' a siarëpaie a' dalërmik as a' blur ie' íyi tajë wa.

¹⁰ A' tò ibikeits kewe suli-tane yöki tò a' éna s'siarëpa kïmak. Dwas suköt bak e' wa a' tò iwà kïmémi kewe. E' kuëki ima ye' tò ibikeitse, e' chekeyö a' a. ¹¹ Kanè buaë o'mi a' tò, e' eüwa er bua' wa wes tsawe a' tò ibikeits es. Inuköl shtö s'siarëpa kimoie kos a' a ikit ekkë. ¹² Ì kë ta' se' wa, ese kë kiekü' Skëköl tò se' a. Erë ì tso' se' wa ese kakmésö er bua' wa kos se' a imer ekkë, e' ta e' wër buaë ie' wa.

¹³ Ye' kë ku' ichök tò a' íyi kakmü etä a' atne weinuk kë wa ì ta'. E' skéie buaë idir tò a'

ñi kìmù ñikkëë. ¹⁴ I ñe ta a' wa íyi tso' tajë, e' kuëki buaë idir tò a' tò s'yamipa kě wà ì ta', es-epa kìmù. Es aishkuö ta mik a' kě wà ì ta' tajë, erë ie'pa wa itso', età ie'pa tò a' kìmèmi. Es a' ulitane ñi kìmùmi ñikkëë. ¹⁵ E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkuö ki es, e' tò ichè: "Wé tò ishté tajë, e' icha kě bata ate. Wé tò ishté bërëbërë, e' icha deka wë'."*

Tito ena iwapiepa

¹⁶ Skëköl tò Tito erkiöwé a' kìmuk wes sa' éna a' kìmak es. E' kuëki ye' tò wëstela cheke Skëköl a. ¹⁷ Mik sa' tò ikié Tito a' tò ie' mi' a' ska' a' kìmuk inuköl shtök, età ie' éna a' kìmak tajë, e' kuëki ie' e' ché iwák er wa minuk a' ska'. ¹⁸ Tito ta s'yami skà patkekemi sa' tò eköl. E' tò Jesús tté buaë pakeke buaë ká wa'ñe. E' kuëki ie' tté cheke buaë Skëkëpa Jesús icha erule erule tso' ká wa'ñe e'pa tò. ¹⁹ E' kíie ta ie'pa kos tò ie' shushté as imi' sa' ta Jerusalén, inuköl shteke sa' tò e' muk. E' kaneweke sa' tò buaë Skëkëpa kíkoka ena iwà kkachoie tò mokì sa' éna ie'pa kìmak. ²⁰⁻²¹ Sa' e' chöke iwakanéuk buaë Skëkëpa wörki ñies silitane wörki. E' kuëki wëm ñe' mi'ke sa' wà, e' wa kě yi a' sa' kkaténuk inuköl shteke tajë sa' tò e' kì.

²² Ñies sa' tò s'yami skà patkeke ie'pa bøl ta. E' er me'rie kaneblök buaë kekraë. Bànet sa' tò ie' su'bitu, e' kuëki ie' suule buaë sa' wà. Ñies

ie' isué tò a' dör pë' buaë, e' kuëki ie' e' ché sa' kìmuk kané i' wa. ²³ Tito dör ye' wapie e' kaneblöke ye' ta a' kìmuk. S'yamipa bøl ñe' mi'ke ie' ta, e'pa patké Skëkëpa Jesús icha eruleë tso' ká wa'ñe e'pa tò. Ie'pa wa Cristo kìkarkeka. ²⁴ E' kuëki ikkachö ie'pa a' tò ie'pa dalër a' éna as Skëkëpa icha eruleë tso' ká wa'ñe e'pa kos wà ijcher tò mokì a' tò s'dalëritseta'. Ikkachö ie'pa a' tò wëe' sa' e' ttsökà tajë a' wa.

9

¹⁻² Ye' wà ijcher tò s'batse'r malepa serke Jerusalén, e'pa kìmak a' éna er bua' wa. E' kuëki inuköl shteke sa' tò ie'pa a, e' kì ye' kě kawöta a' a' yëkuö skà shtökne. Këkraë ye' e' ttsökeka a' tté pakök Macedonia wakpa a. Ye' iché ie'pa a' tò duas suköt bak e' wa a' dör Acaya wakpa, e'pa éna inuköl mak er bua' wa. E' tò ie'pa kibiie erkiöwé. ³ Erë s'yamipa mañal ñe' patkekeyö a' ska' as ye' e' ttsökeka a' wa e' kě dör é. E' skéie ye' kì ikiane tò a' wà inuköl tso'tke kitule wà mè é wes ye' tò a' pakè es. ⁴ Dö' Macedonia wakpa döbitu ye' ta e'pa tò isuéwà tò kam a' tò inuköl e' shtö. E' tò sa' jaëweraë tajë sa' iklö'wé tò a' tò ishtétke e' kuëki. ¿Wes e' kě tò a' jaëwepañak? ⁵ E' é kuëki ye' ibikeitsé tò buaë idir s'yamipa mañal ñe' a' ikiök tò ie'pa mi' ye' yökì kewe a' kìmuk inuköl muk a' kablé' e' shtöktsa. Es inuköl meke a' tò e' tso'tke kitule mik ye' de

* 8:15 Éxodo 16.18

etā, iwà kkachoie tō a' imeke er bua' wa, kē dōr kkē'blè wa.

⁶ Ttè i' anú a' éna: “Yi tō ì kuatké elkela, ese ulà a iwà wördane elkela. Erè yī tō ì kuatké tajē, ese ulà a iwà wördane tajē.”

⁷ A' ulitane eköl eköl tō imú kōs a' ibikeitsé mè ekkē. Wépa tō imeke ttsē'ne bua' wa esepa dalēr Skëköl éna, e' kuëkī kē imar er sulu wa ö diché wa.

⁸ Kē a' tkinuk. Skëköl er bua' kī chōmi a' a' tajē as ì kōs kiane a' kī sēnoie ese dō a' ulà a wē' kekraë. Nies ie' tō ikī mēmi a' a' tajē shūte as a' ulà a idō tajē ì buaë kōs e' woie.

⁹ E' dōr wēs itso' kitule Skëköl yëkkuö kī es. E' tō, yi tō ì meke er bua' wa, ese chē i' es:

“Ie' tō ikakme' tajē er bua' wa s'siarëpa a;

Ì buaë wéitō e' ska' Skëköl er arke kekraë.”*

Es Skëköl yëkkuö tō ichè.

¹⁰ Skëköl tō iwö meke kuatké ena chkè mekeitō se' a' ñè, ñies e' è tō ì kōs kiane se' kī s'kimoie, ese kī meraëitō a' a' tajē as a' tō ì buaë ese kī ù tajē.

¹¹ Kekraë ie' tō a' a' lyi kī meraë buaë wē' as a' tō s'malepa kīmù buaë kekraë. Ie' tō iwëraë es as wëstela yër tajē ie' a' inuköl mēmi a' tō sa' ulà a' e' kī.

¹² Es ì meke a' tō i' Skëköl dalöioie, e' wa s'batse'r malepa kīmè kiane, esepa ulà a' ì kiane ie'pa kī ese dōraë. E' kīie tã ie'pa tō wëstela cheraë tajē ie' a' ttsē'ne bua' wa.

¹³ Ì buaë wëke a' tō ie'pa kimoie, e' wa iwërdawā tō mokī a' tso' Cristo tté buaë cheke a' tō tō mokī idir e' wà

iutök. Nies iwërdawā tō a' tō ie'pa ena sulitane kimeke tajē er bua' wa. E' kōs kuëkī ie'pa tō Skëköl kikerakā tajē.

¹⁴ E' kīie tã ie' er buaë ché a' a' tajē shūte, e' kuëkī ie'pa tō ikieraë ie' a' a' kī a' dalërītsè tajē e' wa.

¹⁵ Wëstela chösö Skëköl a' ilà méitō se' a' e' kī, e' dōr buaë shūte kē se' a' iyënuk ekkē.

10

Pablo tō kanè me' Skëköl tō ie' a, e' tsatké

¹⁻² Ye' dōr Pablo, e' wák kköchöke a' a' bërè er bua' wa wēs Cristo es tō ye' ttō ttsö. A' wëlepa tō sa' cheke tō sa' kaneblöke e' kē dōr Skëköl a,

e' dōr sa' wákpa a wēs s'ditsö malepa es. Ie'pa icheke tō mik ye' tso' a' ska', etā ye' kësik kē tã a' a' uñoie. Erè mik ye' tso' yëkkuö shtök ká bānet,

e' je' tã ye' kësik deka. Erè e' kē yëne. Ye' kësik tã yi isie tso' ye' chök ese uñoie darërëë. E' kuëkī ye' kköchöke a' a' tō a' e' shulö as kē ye' kawötã a' uñuk darërëë mik ye' de a' ska' etā.

³ Mokī sa' dōr s'ditsö wēs suli-tane es, erè kē sa' ñippökü wēs s'ditsö ñippöke es. ⁴ Ì tso' sa' wa e' aloka ì sulu kī, e' kē dōr wēs ì tso' s'ditsö wa e' aloka ìbolökpa kī es. E' skéie e' dōr ì meke Skëköl tō sa' a' diché tã tajē e' aloka ì sulu diché kī ese. E' wa sa' tō kache ttè ewëkewa.

⁵ Nies ttè kōs pakarke e' ttsëkã wa s'wöklö'woie as kē s'wã Skëköl jcher, ese chöwëkewa sa' tō. Erbiké kōs klö'wëkewa sa' tō mekerö Cristo klö dikia as itō ittö iutö.

⁶ Mik a' de sa'

* 9:9 Salmo 112.9

ttō iūtök buaë, etā sa' tso'tke wépa kē éna iūtāk, esepa kōs we'ikök.

⁷ A' tō pē' sueke ikikke ë, e' kē dör buaë. A' welepa e' bikeitsō tō e'pa ë dör Cristo icha, e' tā as esepa tō ibikeitsōne. Nies sa' dör Cristo icha wes ie'pa es. ⁸ Skököl tō ye' a ikéwō me' a' wöbla'woie. Isalema e' wa ye' e' ttsōka tajë shute. Erë e' kēwō mène ye' a' a' er diché kī ioie, kē dör a' sulu'woie. E' kueki kē ye' jaëne e' ttsökka ikéwō mène ye' a' e' wa. ⁹ Kē a' tō ibikeitsar tō ye' éna a' tkiwak yëkkuō shtekyö a' a' e' wa. ¹⁰ Welepa tō icheke: "Yëkkuō kōs kitbitu Pablo tō se' a, e' kī ie' tō se' uñébitu darërë ttseskua ie' kësik deka buaë se' uñuk. Erë mik itso' se' ska' etā ikësik kē tā' yës. Wes ie' kapakō e' kē wa yi wā ie' dalöiëne." ¹¹ Wépa tō icheke es, esepa wā ijchenú tō mik sa' demi a' ska' etā ì kit sa' tō yëkkuō kī ká bánet, e' waweraë sa' tō.

¹² Ie'pa esepa ñi kikökeka tajë. Kē sa' diché dē'ka e' chök tō sa' dör buaë wes ie'pa e' chō es. Ie'pa wákpa tō itské ier wa tō ì dör buaë wë. Wes ie'pa wakpa serke e' wéwa ie'pa ñi saü. ¡E' kueki ie'pa dör me'ukuöie! ¹³ Kanè me' Skököl tō sa' a, e' ë wa sa' a e' ttsërmikā. Kē sa' a e' ttsënukkā ì skā wa. Kanè mène sa' a ñies e' wā dör a'. ¹⁴ E' kueki kē sa' ku' e' ttsökka tajë shute. Sa' kē döpa kewe kaneblök a' shua, e'ma ë sa' e' ttsōka. Erë sa' tō Cristo tté buaë e'

paka' a' a tsawe. ¹⁵ Nies sa' kē e' ttsōka o'ka kanè wa, e' kēwō kē mène Skököl wā sa' a e' kueki. E' skéie sa' kī ikiane tō sa' kanè a' shua e' mú kī iër buaë wes a' kī erblō mir Skökëpa mik es. Erë kē sa' kaneblōpa kōs sa' a ikéwō mène e' tsata. ¹⁶ Nies Jesús tté buaë e' kī pakak sa' éna a' serke ee ká bánet tso' diwö mi'kewa e' kke ee. Erë kē sa' éna ipakak ká wé o'ka tso' ipakök ee as kē sa' e' ttsōka o'ka kanè wa.

¹⁷⁻¹⁸ Wépa e' ttséka tajë, esepa kē wër buaë Skököl wa. Erë wépa kikéka ie' wák tō, esepa je' wër buaë ie' wa. Wëe' itso' kitule iyëkkuō kī i' es: "Yi e' ttsakkā as ese e' ttsōka ì wé Skököl tō ese wa."*

11

Pablo tō s'kitö'ukwakpa ché

¹ Ye' ttöke aliwakpaie erë a' mú tō ye' dalë'ttséia bërbër ë. A' we'ikëyö, ye' ttö kī ttsö ekuölö ë. ² Ye' éna a' dalër tajë. Ye' éna a' kkö'nak wes Skököl tō se' kkö'neke es. Ye' kī ikiane tō a' e' tkōwa kekraë darërëe Jesús ë a. E' dör wes ye' tō a' mé senukwā wëm eköl ë tā es as a' dö wes busi bats'er dö imaso ulā a es. A' maso e' dö Cristo. ³ I'ñe tā a' tso' tkëulewā buaë darërëe Cristo ë a, erë ye' suane dö' a' e' mùttsa e' kitö'uk wes Eva kitö'ka Satanás e' a' tkabëie e' tō kache wa es. Ye' suane dö' a' er tso' buaë etkëme Cristo ë a, e' watè a' tō. ⁴ Welepa de a' ska'

* 10:17-18 Jeremías 9.24

Jesús tté pakök, erë kë idör imokj wes sa' tö ipakeke es. Erë e' ttseke a' tö buaë. Wiköl tté pakeke ie'pa tö, e' kë dör Wiköl Batse'r dë'wä a' er a e'. Ttè buaë pakeke ie'pa tö, e' kë dör imokj wes sa' tö ipaka' a' a es. Erë esepa kiekewä a' tö buaë. E' kuekij ye' suane dö' a' erblö Cristo mik, e' olo'yène a' tö. ⁵ Ie'pa de a' ska' sa' itökij e' chök tö ie'pa dör Jesús ttekölpa tsá bua'iewä, erë ye' kë e' ttsë'ne ie'pa dikijä diöshet yës. ⁶ Isalema ye' kë a' ipakar buaë wes ie'pa icha pakö es. Erë tté pakeke ye' tö e' wä jcher buaë ye' wä. E' wä kkayë'bitu sa' tö a' a' tajë iyi ulitane shua.

⁷ Mik ye' tö Skëköl tté buaë e' paka' a' a, etä ye' kë wä a' ña'one e' kij yës. E' kuekij isalema a' tö ibikeitsé tö tté pakeke ye' tö a' a, e' kë dör buaë. Erë es ye' e' wöéwa diöshet as a' dalöier. ¿Ima a' tö ibikeitsè? ¿Ì wéyö es e' dör suluë? ⁸ Skëképa icha erule erule ñi dapa'uke ká bánet, e' dapömik ye' monekä kanebloie éme a' shua. E' dör wes ie'pa iyi ekiblëyö a' kimoie es. ⁹ Mik ye' sene' a' shua, etä ilè kiane ye' kij senoie, e' tä ye' kë wä a' tsirione ese wa. Erë s'yamipa datse Macedonia, e'pa wä ì kos kiane ye' kij e' de ye' a. Es ye' kë wä ì kine a' a, ñies kë yö ì kiepa. ¹⁰ Ye' e' ttsö es e' kë yënuksa ye' ulä a' a' dör Acaya wakpa e' kos a. E' dör mokj wes Cristo tso' ye' a e' dör mokj es. ¹¹ Ye' ttö es, ¿e' dör tö ye' kë éna a' dalër? Au,

e' kë dör es. ¿Skëköl wák wä ijcher buaë tö ye' éna a' dalër!

¹² Ye' kaneblöraë a' shua wes ye' io'bitu es as ie'pa ñe' kë e' ttsökä tö ie'pa kanebloke wes sa' es. ¹³ Ie'pa kë dör Jesús ttekölpa tsá mokj esepa. Ie'pa dör s'kitö'ukwakpa. Ie'pa e' ö tö ie'pa dör Cristo ttekölpa tsá mokj, erë e' kë dör es. ¹⁴ E' kë dör ì kë sùule se' wä ese. Satanás wák e' ö tö ie'pa dör Skëköl biyöchökwak olo tä' tajë ese. ¹⁵ E' kuekij kë se' tkine tö ie' kanè mésopa e' ö tö ie'pa tso' sene yësyësé e' tsatkök. Bata ekkë tä ie'pa ulä a' iské döraë wes ie' wamblörak es.

Pablo weine ie' dör Cristo tteköl e' kuekij

¹⁶ Ye' tö iskä chène a' a, kë a' tö ye' bikeitsök tö ye' dör aljie. Erë a' welepa tö ye' bikeitsè es, etä kawö mú ña bërber ë e' ttsokä wes aliwak es. ¹⁷ Ye' e' ttsökeka, e' tté kë mène Skëképa Jesús wä ye' a. Ye' wák tö icheke aljie. ¹⁸ Tajë itso'rak e' ttsökkä iwákpa iyi wa, es ñies ye' e' ttsökeka wes ie'pa es. ¹⁹ ¡Aj! A' dör iyi jcher tajë ese wakpa. Erë s'kukuö darërè esepa dalë'ttseke a' dör er bua' wa. ²⁰ Wépa de a' ska' a' klö'ukwä wes ie'pa icha es, esepa kiekewä buaë a' tö. Ie'pa de a' kitö'uk a' iyi yottsä a' ulä a. Ie'pa e' ttsöke tajë a' kij, a' ppeke a' wö kij, a' cheke erë ie'pa kiéwä a' tö er bua' wa. ²¹ ¡Aj! ¡Ye' wák e' jaëüne mik ye' ichè tö sa' diché kë dë'kä a' sauk es etä!

Ie'pa diché deka e' ttsokä tajë, e' tä ñies ye' diché deka e' ttsokä. Ye' wák a' tä ye' ttö

es, e' dör wēs aļiwakpa ttō es. ²² Ie'pa dör hebreowak, e' wa ie'pa e' ttsōkeka tajē. Erē ñies ye' dör ie'pa ditsēwō. Ie'pa e' chō tō ie'pa dör Israel aleripa, erē ñies ye' dör Israel aleri. Ie'pa e' ttsōkeka tajē tō ie'pa dör Abraham aleripa. Ñies ye' dör Abraham aleri. ²³ Ie'pa e' chō tō ie'pa dör Cristo kanè mēsopa. Es ye' dör ñies, erē ye' dör ikanè méso bua'ie ie'pa tsata. Ye' ttō es e' dör wēs aļiwak ttō es, erē Cristo a kanēblē e' wa ye' e' aléka tajē ie'pa ki. Ye' wōtēule s'wōtō wé a tajē ie'pa tsata. Ye' buule tsa'bata daloie ese wa tajē shuṭe ie'pa tsata. Tajē ye' bakshkar ye' duōwa e' ulā a. ²⁴ Skētōkicha judiowak tō ye' buk tsa'bata wa. Bitōkicha ie'pa tō ye' ppé, etā ie'pa tō ye' ppé dō dabom tkēyōk tsá yēnettsa et ekkē* ²⁵ Mañatōkicha romawak tō ye' buk kal wa. Etōkicha ye' tē'rakitō ák wa ye' ttowa. Mañatōkicha kanò ki ye' mirwa, e' wōtunewa dayē a. E' shua etōkicha ye' bak ar kaltakla ki dayē ki ká et ñiē nañeē. ²⁶ Ye' shké tajē, e' shua di' tajē ena akblōkwakpa tō ye' tkiwé siarē. Ye' wák ditsēwōpa ena o'kapa, e'pa tō ye' we'ikeke, e' dalō tajē e' shua ye' shké. Wé pē' serke tajē ena wé pē' kē serku' tajē, ñies dayē ki, ese ska' ye' shké wōsh wa. Ñies wēpa e' o tō ie'pa dör Jesús mik

erblōkwakpa, esepa dalō mēne tajē ye' ki. ²⁷ Ye' kanēblē tajē darērēē. Ye' wōñine tajē, ye' bli dalē'ttsē' tajē, ye' ersi dalē'ttsē' tajē. Mikle ta ye' kē wa ì kune ñanoie, tteke kase tō tajē, kē datsi' ta' wē' e' patroie.

²⁸ E' kī skà tso', e' dör tō Skēkēpa Jesús icha erule erule, e'pa kōs bikeitseyō kekraē tō is ie'pa mir. ²⁹ Mik ie'pa wēlepa diché kē dē'kaia buaē e' tkowā darērē Jesús mik, etā ye' mik e' dalēne. Mik yile tō ie'pa kē ì sulu wamblok, etā e' tō ye' uluwē suluē. ³⁰ Ye' mú e' ttsakka, e'ma ì tō ikkacheke tō ye' kē diché ta' ese wa ye' e' ttsōmika. ³¹ Skēkōl dör Skēkēpa Jesús Yē ena ikēkōl kīkarka kekraē, e' wa ijcher tō ye' kē ku' kachōk. ³²⁻³³ Mik ye' bak Damasco, etā ká e' wōkir kanēblōke iblú kiē Aretas e' a, e' tō ishķēkīpa patké ye' klō'ukwa ká e' kkoieule shkit kakkeē, e' wēkkō a. Erē s'yamipa wēlepa tō ye' iēka kko a ta tsa' wa ye' émi enaena iwēkkō tsitsir tso' ese a dōttsa iski. Es ye' tkashkar ie' yōki.

12

Īkkaché Skēkēpa tō Pablo a kabsueie

¹ Kē dör ĩie bua', erē ye' kawōta kī e' ttsōkkaia e' tsatkoie. Īkkaché Skēkēpa Jesús tō ye' a kabsueie e'

* **11:24** dabom tkēyōk tsá yēnettsa et: E' kēwō ska' ta judiowak ttē dalōiēno tō ichē tō kē kawō ta' s'ppōk dōka dabom tkēyōk tsata. Ie'pa wōblane pē' sulusipa ppōk dōka dabom mañayōk kī sulītu as kē itkōka dabom tkēyōk tsata.

pakekeyö a' a i' ta. ² Wëm suule ye' wa eköl dör Cristo ttökata, e' minetsēr kā jai a, e' kī duas de dabom eyök kī tkël (14). Ye' kē wā ijcher tō ie' mine'ka chkaë ö wikölie, e' jcher Skëköl ē wā. ³⁻⁴ Wëm e' suule ye' wā, e' minetsēr kā jai a e' dör kā buaala eē. Eē ttē kē yēnuk se' a ena kē se' a ikéwö mēne chē, ese ttséitō. Iskā chekeneyö a' a tō ye' kē wā ijcher tō imine'ka chkaë ö wikölie, e' jcher Skëköl ē wā. ⁵ Wëm ese kīkēmikā ye' tō, erē ye' wák kē e' kīkōpaka. Erē ye' diché kē ta' e' ē wa ye' e' kīkōmika. ⁶ Ye' mú e' ttsakka, e'ma ye' a e' ttsērmikā ttē mokī wa, e' kuēkī e' kē dör suluē. Erē kē ye' e' ttsōta'ka as kē yi ibikeitsō tō wēs ye' wēr ena wēs ye' ttō e' tsata ye' dör. ⁷ Íyi taiē buaë kkayēne ye' a kā jai a, ñe' kuēkī ilē mēne ye' a ye' wōowaie as kē ye' e' ttsōka ì buaë su'yō e' wa. E' dör wēs dika' tkērwa ye' chkà a es, e' wa ye' rreweke Satanás tō kekraë. ⁸ Mañatōkicha ye' kkōyē' Skëkēpa a tō iyōttsa ye' a. ⁹ Erē ie' ye' iüté: “Mik be' diché kē ta', etā e' kī Ye' diché wēnewā bua'iewā. E' kuēkī ye' er buaë chō be' a, e' ē dör wē' be' a.” E' kuēkī buaë idir ye' a e' ttsōkka ye' diché kē ta' e' wa as Cristo diché taiē e' wērwa bua'iewā ye' kī. ¹⁰ Mik ye' ttsē'r tō ye' diché kē ta', e' je' ta ye' diché ta' taiē. E' kuēkī mik ye' diché kē ta', mik ye' yērke suluē, mik ye' kē wā ì ta', mik ye' we'ikeke siarē pē' tō, mik ye' kawō tkōke suluē, mik ese kōs tkōke ye' ta' Cristo

dalērmik, etā ye' ttsē'ne buaë.

¹¹ Erē ye' kē dör yi, erē wēpa cheke a' tō tō e'pa dör Jesús ttekōlpa tsá bua'iewā, e'pa kē dör ye' tsata. A' tō ye' tsatkōpa ie'pa yōkī erē e' kē one a' wā. E' kuēkī a' tō ye' kē e' ttsōkka taiē wēs aliwak es. ¹² Mik ye' bak senuk a' shua, etā ye' weine kōs e' dalē'ttséyō bēre er bua' wa. Ñies ì kē or yi a ese wéyō taiē a' wōrkī Skëköl diché taiē wa s'tkiwē ekkē. E' wa iwēnewā tō mokī ye' dör Jesús ttekōlpa tsá, e'pa eköl. ¹³ Ye' kē wā a' kane ye' kanéuk. E' ē wa a' wōanewa Skëkēpa icha erule erule malepa e' dikīa diōshēt. A' we'ikēyō, e' nuí olo'yō ye' kī.

Pablo kablé ie'pa pakök

¹⁴ Ye' tso'tke shkök a' pakök. I' ta ide mañatōkicha. I' étōkicha wēs kekraë kē ye' e' maupakā a' mik as a' tō ye' kkō'nù. Ye' kē tkirku' a' íyi kī, ye' tkirke a' wákpa kī. A' dör wēs ye' ala'r es. Ila'r kē kawōta iyē kkō'nuk, e' skéie iyē kawōta ila'r kkō'nuk. ¹⁵ E' kuēkī ye' e' chétke ì kōs tso' ye' wā e' eukwa er bua' wa a' kimoie dō ye' wákē. Ye' tō a' dalēritseke kīta kīta, etā a' éna ye' dalēr e' mir wa'k ē?

¹⁶ A' ye' sini'kué buaë tō mik ye' bak a' ska', etā ye' kē e' moneka a' mik. Erē a' welepa tō icheke tō ye' tō a' kītō'wé a' inuköl klō'woie akir. ¹⁷ ¿Ima a' erbikō tō wēpa patkē'yō a' ska', e'pa wa ye' tō a' kītō'wé? ¹⁸ Ye' kkōyē' taiē Tito a' tō ie' mi' a' ska', etā s'yami skā eköl patkē'miyō ie'

ta. ¿Tito tö a' kītōō'? Au, ie' sene buaē yēsēsē a' shua wēs ye' es. Sa' bōl sené a' shua ñi suē.

¹⁹ Isalema a' tso'ia ibikeitsök tö sa' e' tsatköke a' yökj. E' kē dör es. Ñermata sa' tso' ttök Skököl wörkj wēs s'batsulewā Cristo mik esepa ttō es. A yamipa dalēr ye' éna, ì kōs wēke sa' tö e' dör a' er diché kī ioie. ²⁰ Moki ye' suane dö' mik ye' de a' ska', etā ye' kē tö a' suē wēs ye' kī a' kiane suē es. Ñies ye' suane dö' a' kē tö ye' suē wēs a' kī ye' kiane suē es. Ye' suane dö' ye' ikué tö a' ñippöke, a' ukyērke ñi kī, a' ulurke ñi kī, a' er me'rie a' wákpa ē kī, a' biyöblöke ñi kī, a' ñi chöke suluē, a' e' ttsökeka taiē, a' ñi chiliuke. ²¹ Ñies ye' suane dö' mik ye' dene a' ska' etā Skököl tö ye' jaewē a' kueki. Dö' a' taiē kē er maneone. Dö' a' e' ia'ukekaia sene sulusi wa. Dö' a' tso'ia trēnuk ena a' tso'ia ì sulu skà kukuéña a' wā e' a. E' dör es, e' ta Skököl tö ye' iuwéraē siarē a' wa.

13

¹ I' ta mañatökicha ye' mi'ke a' pakök. Ì tso' a' wā shulè, e' shuleraēsö wēs itso' kitule Skököl yēkuö kī es, e' tö ichè: "Ttè kōs shulekesö etā ittekölpa kiane bōl ö mañal ichoie tö moki idir ö au."

² Mik ye' bata dē'rō a' ska', etā wépa tö ì sulu wamblé, e'pa a ye' iyē' tö a' kawōta ilo'yök. Ì ñe ta ye' kē ku' a' ska', erē ye' tö iskà chekene ekképa a ena a' malepa tso' ì sulu wamblök,

esepa a tö mik ye' dene, etā a' shuleraeyö darērèè. ³ A' ichè tö a' kī ikiane suē tö moki ye' ttöke Cristo diché wa. Mik ye' de a' ska', etā a' isueraē tö es idir. Cristo diché ta' taiē, e' tso' iwakanéuk a' shua, ie' kē dör wēs se' kē diché ta' es. ⁴ Moki ie' kötewā wötēulewā krus mik wēs se' kē diché ta' es, erē ie' serkene Skököl diché taiē e' wa. Es ñies sa' batsulewā ie' mik, e' kueki wēsua sa' kē diché ta', erē Skököl diché wa sa' serdaē a' kimoie.

⁵ A' wakpa e' saú tö moki a' erblöke Jesucristo mik. A' ibikeitsö buaē. ¿A' kē wā ijcher tö ie' tso' a' er a? E' kē dör es, e' ta e' wā kiane chē tö a' kē dör ie' icha. ⁶ A' mú wōa iwēne tö sa' kanēblē' a' shua e' wā dettsa buaē. ⁷ Sa' tso' ikiök Skököl a tö a' kē tö ì sulu wamblökia. Sa' kē ku' e' kiök as iwēr tö ye' kanēblē' a' shua e' wā dettsa buaē. E' skéie sa' kī ikiane tö a' ser buaē yēsēsē wēs Skököl kī ikiane es, erē wēlepa wa iwēr tö sa' kanēblē' e' kē wā dē'ttsa buaē. ⁸ Mik a' serke buaē wēs Skököl ttè moki tö ichè es, etā e' kī kē sa' a ì yēnuk. E' skéie e' kikekeka taiē sa' tö. ⁹ Sa' kē diché ta', erē mik a' e' tkēulewā darērè Sköképa ttè a, etā e' tö sa' ttsē'wēke buaē. Sa' tö ikiè michoē Skököl a tö a' mú dō senuk buaē yēsēsē kekraē wēs ie' kī ikiane es. ¹⁰ Mik ye' de a' ska', etā kawō mēne ye' a a' kī, e' kē wā shulak ye' éna darērè kēsik wa. Sköképa Jesús tö e' kēwō me' ye' a, se' er diché ioie, e' kē dör se'

sulu'woie. E' kueki ye' tso'
 yëkkuö i' shtök a' a kam ye'
 dö a' ska' e' yöki as ì kos tso'
 shulè, e' shulö a' tö kam ye' dö
 e' yöki.

Pablo e' chéat

¹¹ A yamipa, bataie yö ichè
 tö a' ttsë'nú buaë. A' e' chö
 senuk yësyësë. A' er kuú. A'
 kabikeitsö ñikkëë. A' senú
 bërë ñita. A' serke es, e' ta
 Skëköl dö dalëritsökwak ena
 sene bërë mukwak, e' serdaë
 a' ta kekraë.

¹² A' ñi shke'ú ñi dalëritsè
 wa. S'batse'rpa kos tö a'
 shke'wémi.

¹³⁻¹⁴ As Skëképa Jesucristo
 er buaë chö a' a. As Skëköl tö
 a' a ikkachö tö a' dalër tajë ie'
 éna. Ñies as Wiköl Batse'r tö
 a' kö senuk wes wák eköl ë es.

Yëkkuö kit Pablo tö Galacia wakpa

a

Gálatas

Pablo tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa tso' ká kiè Galacia e' shuà ká wa'ñe e'pa a ikimoie. Iekkëta ie'pa kos e' kè dör Israel aleripa. E' kueki kam ie'pa erblö Jesús mik etä ie'pa kè tö Moisés ttè dalöiëno e' dalöiè. Mik Pablo dë'rö Jesús ttè buaë kkachök ie'pa a etä ie' tö ie'pa a iché tö kè se' tsatkërpa Moisés ttè dalöiëno e' dalöiè wa.

Erë mik ie' mineane etä Israel aleripa shuà pë' demì e' ö tö ie'pa dör Jesús mik erblökwakpa. E'pa tö ie'pa wöbla'weke sulu ikitöwoie. Ie'pa tö iché tö se' kè tsatkërpa Jesús mik erblè e' è wa. E' kueki ñies se' kawöta Moisés ttè dalöiök. Ì sulu e' wöklö'woie Pablo tö yëkkuö i' kit. Jesús mik erblökwakpa tö s'wöbla'uk kache tté wa, e'pa ki'wa buaë, e' kueki Pablo tö yëkkuö i' kit as ie'pa tso' ttsë'ka iyökì ena ie'pa shulir er bua' wa. S'wöbla'uk kache tté wa e'pa tö icheke tö Pablo kè dör Jesús tteköl chökke ie' kè wa Moisés tté e' dalöiëne e' kueki.

Pablo tö iché Jesús mik erblökwakpa a tö Jesús wák tö ie' klö' kanablök ittekölie. Ñies ie' tö iché tö Jesús mik erblè e' è wa Skököl tö se' klö'wëmi wës pë' buaë yësyësë es. Kè dör Moisés ttè dalöiè wa Skököl tö se' tsatkeke. E' skéie ie' er buaë

ché se' a e' wa ie' tö se' tsatkeke senoië ie' a iWiköl wa. E' kkacheke Pablo tö yëkkuö i' ki.

Shkë'wè

¹ Ye' dör Pablo. Ye' dör Jesús ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ye' kè kine s'ditsö wa ñies ye' kè patkëne s'ditsö wa. E' skéie Skököl dör S'yë tö Jesús shkëo'kane, e' ena Jesucristo, e'pa tö ye' patkë' ie' tté buaë pakök. ²Ye' tso' yëkkuö i' shtök Skökëpa Jesús icha erule erule kos tso' Galacia e'pa a. Ye' ena s'yamipa kos tso' ye' ta íe, e'pa tö a' kos shkë'wëmi. ³Skököl dör S'yë ena Skökëpa Jesucristo, as e'pa er buaë chö ena sene bërè mù a' a. ⁴Jesucristo e' me'ttsa ttëwa se' nuì skéie wës Skököl dör S'yë e' ki ikiane es. E' o' ie' tö se' yottsá sene sulu kos tso' ká i' a e' ulá a. ⁵Ie' kikökasö kekraë! Es idir.

Jesús tté buaë, e' dör etkëme

⁶Ye' tö a' me'at, e' itökì bet ta, Skököl olo'yé a' tö. Ie' tö se' klö'bak. Ie' er buaë ché taië se' a Cristo batamik. Erë ie' olo'yé a' tö. E' skéie a' tso'ne tté kuä'ki klö'uk. E' tö ye' tkiwëwa eriwëka taië. Wëlepa tö icheke tö tté e' dör Jesús tté buaë, ⁷erë e' kè dör es. Jesús tté buaë mokì, e' dör etkëme. Pë' wëlepa de a' wökir a ká chöukwa tté kuä'ki wa. Ie'pa tö Cristo tté buaë, e' kì kuötkëka. Es ie'pa tö ie' tté buaë mokì e' shkuli'weke. ⁸Erë ye' tö a' a iché tö yi tö tté kuä'ki pakeke a' a Jesús tteie, kè dör wës sa' tö a' a

ipaka' kuaë es, e' ta as ese wák kichatër. Kë ye' tkine tō ye' wák alè tō ipakè ò Skèköl biyöchökwak wele datse ká jaì a, ese tō ttè kua'kì paké a' a, as esepa kichatër. ⁹ Ye' tō a' a iskà chène: Yi tō ttè kua'kì paké a' a Jesús ttéie, kë dör ie' tté buaë paka' sa' tō a' a e', kë dör ttè klö' a' tō kewe e', e' ta as ese wák kichatër. ¹⁰ ¿Ima a' ibikeitsè? Ye' ttöke es, ¿e' wa ye' atak buaë Skèköl ta' ò s'ditsö ta? Ye' mú atak buaë s'ditsö ta, e' ma ye' kë dör Cristo kanè méso mokì.

Jesús tté buaë, e' kë dë'bitu s'ditsö wa

¹¹ A yamipa, a' wa ijchenú tō Jesús tté buaë pakekeyö, e' kë dë'bitu s'ditsö wa. ¹² Ttè e' kë yène yi wa ye' a, kë yi wa ye' wöblane iwa, e' skéie Jesucristo wák tō ikkayè' ye' a.

¹³ Wes ye' bak senuk judiowak ttè dikia, e' tsësule a' wa buaë. Ye' bak Skèköl icha e'pa we'ikök siarè tòiök kësik wa. Ye' éna ie'pa ewakwa seraa. ¹⁴ Mik ye' bak judiowak ttè dikia, eta ye' tō sa' yépa bak e' ser kos iuté buaë yësyësë, iwakpa bak kos ye' ta e' këska', e'pa tajë tsata. ¹⁵⁻¹⁶ Erë Skèköl er buaë ché ye' a tajë, e' kuëki ie' tō ye' shukitbak iwák a, kam ye' kur e' yöki. Ie' tō ye' klö' bak kanëblök ie' a. Mik ie' éna ilà kkachak ye' a, eta ie' tō ye' a ikkaché as ye' tō ilà tté buaë e' pakö pè' kë dör judiowak esepa a. Mik ie' tō ilà kkaché ye' a, eta ye' kë dë' s'ditsö ska' e' yuök. ¹⁷ Nies ye' kë

dë' Jerusalén, wépa dör Jesús ttekölpa tsá ye' yöki kewe, e'pa ska' e' yuök ie'pa ttè wa. E' skéie bet ye' mía Arabia, e' ukuöki ta ye' dene Damasco.

¹⁸ Dwas de mañal, e' ukuöki ta ye' mía Jerusalén Pedro, kë sule ye' wa, e' sauk. Erë kë ye' sene ie' ska' ká tajë, domingo bötö ë. ¹⁹ Nies Santiago dör Skèképa Jesús ël, e' suéyö. Erë kë ye' wa Jesús ttekölpa tsá, e'pa malepa sune. ²⁰ Mokì ye' tō a' a ichè Skèköl wörki tō ì shtekeyö yëkkuö i' ki, e' dör mokì.

²¹ E' ukuöki ta ye' mía bánet Siria ena Cilicia. ²² E' kèwö ska' ta Cristo icha erule erule tso' Judea, e'pa wa ye' tté jcher, erë ie'pa kë wa ye' sule. ²³ Ie'pa tō ittésé: “Pablo bak se' we'ikök, ttè mik se' erblöke e' olo'yakwa ie' éna, erë i'ñe ta ie' tso'ne ipakök.” ²⁴ E' kuëki ie'pa tō Skèköl kikéka tajë ye' kuëki.

2

¹ Dwas de dabom eyök ki tkël (14), e' ukuöki ta ye' ská míane Bernabé ta Jerusalén. Nies Tito mía ye' ta. ² Skèköl tō ye' a ikkayè' tō ye' kawöta shkök Jerusalén ttök Skèképa Jesús icha kos e'pa wökirpa ta, e' kuëki ye' mía. Se' ulitane wa ie'pa sule tō ie'pa dör se' wökirpa. Mik ye' de Jerusalén, eta ttè buaë pakekeyö pè' kë dör judiowak esepa a, e' wa pakéneyö se' wökirpa ulitane e'pa ë a bánet isuöie tō iyène ö kë iyène. Ye' kë ki ikiane tō yi tō ichè tō Jesús kanè kos o'bituyö, e' dör ë.

³ Ie'pa tö iché tö ttè pakekeyö, e' dör buaë yësyësë, kë ì skà kianeĩa. Tito mirwà ye' ta, e' dör griegowak, e' kuëki ie' tottola kë kkuölit tëule tsir wës judiowak wöblar es. Erë ie'pa kë wà ie' kàne itóttola kkuölit tók tsir. ⁴ Erë pè' welepa tso' eë e' chö tö ie'pa dör Jesús mik erblökwakpa, erë kë idör es. Ie'pa kë ichöpa tö Tito tottola kawötà kkuölit tëe tsir, e'ma s'wökirpa kë wà ì yëne. Pè' esepa tso' se' shuà se' weblök bër tö wës se' ser buaë, ttsë'r buaë Cristo Jesús ttè a. Ie'pa a ta kë idör buaë tö kë se' tö judiowak ttè dalöiëno e' iütëia. Ie'pa kì ikiane tö se' klörwane ttè ñe' ulà a. ⁵ Sa' kì ikiane tö Jesús tté buaë mokië, e' ë klö'ù a' tö këkraë. E' kuëki sa' kë wà ie'pa ttè iütëne yës.

⁶ Se' wökirpa kiësö skëkëpa taië, e'pa iché tö ttè pakekeyö e' dör buaë. Ie'pa kë wà ikì kuötkëne yës. (Skëköl a ta se' ulitane dör ñies ëme, e' kuëki ë yö ichè tö ie'pa dör këkëpa taië ö kë idör es, e' kë kì ye' tkine.) ⁷ Ie'pa éna iane tö Skëköl tö kanè me'at ye' ulà a Jesús tté buaë pakök, pè' kë dör judiowak, esepa a, wës ie' tö kanè me'at Pedro ulà a ipakök judiowak a es. ⁸ Skëköl tö Pedro patkë' Jesús tté buaë pakök judiowak a, e' ë tö ye' patkë' ipakök pè' kë dör judiowak esepa a. ⁹ Santiago ena Pedro ena Juan, e'pa suule se' ulitane wà tö ie'pa dör se' wökirpa kibiie. Ie'pa éna iane tö

Skëköl er buaë yë' ye' a kanè i' wa. E' kuëki ie'pa ulà mé ye' a ena Bernabé a iwà kkachöie tö ie'pa tö sa' klö'wé ie'pa kïie. Ie'pa éna iane tö Skëköl tö sa' patkë' Jesús tté buaë pakök pè' kë dör judiowak esepa a, erë ie'pa patkë'itö ipakök judiowak a. Es buaë idir ie'pa a. ¹⁰ Ýyi etkë kié ie'pa tö sa' a, e' dör tö s'yamipa siarëpa serke Jerusalén, esepa kìmè sa' tö. E' wawekeyö këkraë er bua' wa.

Pedro uñé Pablo tö Antioquia

¹¹⁻¹² Erë e' ukuökì ta mik Pedro demi Antioquia sa' pakök, eta kewe ie' chköke buaë Jesús mik erblökwakpa kë dör judiowak, esepa ta. Erë s'yamipa dör judiowak datse Jerusalén, patkë' Santiago tö, e'pa de. E'pa tö iklö'wé tö s'yamipa kë dör judiowak, esepa kawötà itóttola kkuölit tók tsir. Ñies ie'pa tö iklö'wé tö esepa kawötà senuk wës judiowak ser es. Pedro suane ie'pa yöki, e' kuëki mik ie'pa de, eta ie' e' batsëttsa wépa kë dör judiowak, esepa yöki. Ie' kë chköia ie'pa ta ñita. ¹³ Ñies judiowak malepa tö Pedro e' a ñe' es, e' wamblëñak dö Bernabéë. ¹⁴ E' kuëki, mik ye' isué tö Pedro kë ku' iwà iütök yësyësë wës Jesús tté buaë moki tö ichè es, eta ye' tö ie' a iché sulitane kukua: "Be' tso' e' ök. Be' dör judiowak, erë be' kë serku' wës judiowak ser es. ¿Iök be' tö, pè' kë dör judiowak, esepa keke senuk wës judiowak ser es? ¹⁵ Se' böi dör judiowak se' ditséwö

wa. Se' kě dör pē' sulusipa kě tō Skēkōl dalōiē esepa. ¹⁶ Erē se' wā ijcher tō Skēkōl kě tō se' klō'wēpa wēs pē' buaē yēsēsē es, Moisés ttē dalōiēno e' iūtēsō e' batamik. Se' wā ijcher tō se' erblé Jesucristo mik, e' kuēki ie' tō se' klō'wē wēs pē' buaē yēsēsē es. Ie' ichē tō ie' kě tō se' klō'wēpa wēs pē' buaē yēsēsē es, ttē dalōiēno e' iūtēsō e' batamik. E' kuēki se' bōl erblétke Jesucristo mik as Skēkōl tō se' klō'ū wēs pē' buaē yēsēsē es. E' kě dör tō Moisés ttē dalōiēno, e' iūtēsō buaē e' batamik." Es ye' tō iché Pedro a.

¹⁷ E' ukuōki tā ye' tō ie'pa ulitane a iché: "Se' erblōke Cristo mik, e' batamik Skēkōl tō se' klō' wēs pē' buaē yēsēsē es, e' wā paneke se' tō. Es se' kě erblōku'ia Moisés ttē dalōiēno e' mik. E' kuēki judiowak tō se' chēmi tō se' dör i sulu wamblōkwakpa wēs pē' kě dör judiowak es. E' kuēki ¿sō ichēmi tō Cristo tō se' kě i sulu wamblōk? Au, kě idör es. ¹⁸ Se' éna iāne tō Skēkōl kě tō se' tsatkepa ttē dalōiēno e' batamik. E' kuēki se' kě erblēneia ttē e' mik e' tsatkoie. Erē se' erblēne ttē dalōiēno e' mik e' tsatkoie, e' tā e' je' tō se' a ikkacheraē tō mokī se' dör i sulu wamblōkwakpa, se' kě a iwā iūtēnuk seraa e' kuēki. ¹⁹ Mik ye' bak erblōk Moisés ttē dalōiēno e' mik e' tsatkoie, etā ye' éna iāne tō ye' kě a ttē e' iūtēnuk yēsēsē wēs s'kawōtā iūtōk es. E' kuēki ye' éna iāne tō nuī tso' ye' kī, e'

kī Skēkōl tō ye' kichaterattsā. E' kuēki i'ñe tā ye' kě erblōia ttē dalōiēno e' mik e' tsatkoie. Ye' a tā e' dör wēs ye' du'wā ttē dalōiēno e' yōki es. I'ñe tā ye' erblōke Cristo ē mik as ye' ser yēsēsē Skēkōl a. Cristo kōtēwā krus mik ye' skēie ye' nuī patuōie, ²⁰ e' kuēki e' dör wēs ye' kōtēwā ie' tā krus mik es. I'ñe tā e' dör wēs kě ye' serku'ia es, erē Cristo serke ye' er a iWikōl wa. Ie' tō ye' dalēritsé, ie' e' mettsā ttēwā ye' skēie. E' ē mik ye' erblōke, e' mik ye' serke ká i' kī. ²¹ Es Skēkōl er buaē ché ye' a, e' kě watepa ye' tō yēs. Erē sene yēsēsē mú dō se' ulā a ttē dalōiēno e' iūtē wa, e'ma e' wā kiane chē tō Cristo kōtēwā éme, kě wā tā." Es ye' tō iché Jesús mik erblōkwakpa tso' Antioquía, e'pa a.

3

Skēkōl tō iWikōl mé se' a, se' erblō Jesucristo mik, e' batamik

¹ ¡A Galacia wakpa, wēsua a' kě kabikeitsōtā! ¿Yi alibché a' kī, e' tō a' wōliwēka tajē es? Jesucristo kōtēwā krus mik se' skēie, e' ttē wa sa' tō a' wōblaō' buaē yēsēsē, e' wā ane buaē a' éna kuaē. Etā ¿wēs ttē e' olo'yakne a' éna? ² I' chakeke ye' tō a' a, e' iūtō: ¿I' batamik Skēkōl Wikōl dē' a' kī? ¿E' dör Moisés ttē dalōiēno e' iūtē a' tō e' batamik? Au, kě idör es. Ie' dē' a' kī mik a' tō Jesucristo ttē buaē e' ttsē' tā a' erblē' imik etā. ³ ¡A' kě kabikeitsōtā! Kuaē Skēkōl tō se' yuē ie'

ala'rie iWiköl wa, erë ¿wes a' tō ibikeitsè i'ñe ta' tō se' kawōtā Moisés ttè dalōiēno e' iūtōk se' wákpa diché wa as se' at buaë yēsýēsē ie' wōā? ⁴ Es idör, e' ta' éme se' weine taië Jesús ttè buaë kueki. ¡Ayécha, e' kë weinewa éme! ⁵ Ye' tō iskā chakéne a' a: ¿Skököl tō iWiköl me' se' a, ñies i kë or yi a ese o'itō a' shua, e' dör Moisés ttè dalōiēno e' iutēsō, e' batamik? Au, kë idör es. E' kōs o' Skököl tō, se' tō Jesucristo ttè buaë e' ttsè' ta' se' erblè' imik e' kueki.

Abraham erblé Skököl mik, e' kueki Skököl tō ie' klō'wé wes pè' buaë yēsýēsē es

⁶ Es ibak ñies sa' yé bak kiè Abraham e' ta'. Skököl yékkuō tō ichè: Abraham erblé Skököl mik, e' kueki iklō'wéitō wes pè' buaë yēsýēsē es. ⁷ E' kueki a' wa ijchenú tō wépa erblō Skököl mik, esepa dör Abraham aleripa chök. ⁸ Ká iaiaë Skököl ibikeitsbak tō mik pè' kë dör judiowak, esepa erblé ie' mik, eta' ie' tō ie'pa klō'weraë wes pè' buaë yēsýēsē es. E' kueki ttè buaë e' tso' kitule ie' yékkuō ki wé ie' tō iyè' Abraham a' i' es: “Be' batamik ye' er buaë chōraë ká ulitane wakpa a.” ⁹ Es se' isué tō wépa kōs erblōke ie' mik wes Abraham es, esepa kōs a' ie' er buaë chōraë wes ie' er buaë yè' Abraham a' es. Esepa é a' ie' er buaë chōraë.

¹⁰ Skököl yékkuō tō ichè i' es: “Wépa kë tō i kōs tso' kitule ttè dalōiēno yékkuō ki e' wà

dalōieku' yēsýēsē, esepa kōs kichateraë Skököl tō.”† Erë kë yi tō iwà iutepa es, e' kueki se' wa ijcher tō wépa erblé ttè dalōiēno mik e' tsatkoie, esepa kōs kichateraëitō. ¹¹ Ñies ie' yékkuō tō ichè i' es: “Yi dör yēsýēsē ierblō Skököl mik e' batamik, ese serdaë.”‡ Es se' wa ijcher tō kë yi tsatkēnuk Moisés ttè dalōiēno iutè wa. ¹² Ñies Skököl yékkuō tō ichè i' es: “Yi tō ttè dalōiēno e' dalōië yēsýēsē seraa, ese ser michoë ttè e' wa.”§ Ttè e' tō se' a' ikkachè tō ttè dalōiēno, e' tō se' ké idalōiök seraa. Erë se' erblō Cristo mik, e' kë dör es, e' ki erblé é kiane ie' mik. E' kueki ttè e' kë shutunukka Moisés ttè dalōiēno e' wa, e' dör ttè kuā'ki e' kueki.

¹³ Skököl yékkuō tō ichè: “Yi ttéwa kichatkēule kal mik, e' wa iwēnewa tō ese kichatéttsa Skököl tō.”* Es Cristo kōtewa krus mik, e' wà kiane ché tō ikichatéttsa Skököl tō. Erë ikichatēnettsa se' skéie, Skököl ttè dalōiēno e' dalōsewéwasō e' nu'ki. Es Cristo tō se' yé'ttsa se' nu' ulà a. ¹⁴ Es ibak ie' ta' as Skököl kablè' er buaë chök Abraham a, e' wà dō ñies pè' kë dör judiowak esepa ulà a' Cristo Jesús batamik. E' dör tō Skököl kablè' iWiköl muk se' a, se' erblō Cristo mik, e' batamik.

Skököl er buaë ché se' a, e' kë dé' ttè dalōiēno e' batamik

¹⁵ A yamipa, se' a' ta' mik se' tō se' ttè mé ñi a, e' shtésō yékkuō ki ta' s'kiè shtésō iki,

* 3:8 Génesis 12.3 † 3:10 Deuteronomio 27.26 ‡ 3:11 Habacuc 2.4 § 3:12 Levítico 18.5 * 3:13 Deuteronomio 21.23

eta ttè e' kě maneorpattsane yēs, kě ikī kuōtkērpakaja yēs. ¹⁶ Es ì uk Skēkōl kablè' Abraham a ena ileri ekōl a, e' dōr. Skēkōl yēkkuō tō Abraham ditsēwō ekōl ē e' cheke, kě dōr sēraa. Abraham ditsēwō chekeitō e' dōr Cristo. ¹⁷ Ì chōk ye' tso' e' dōr i': Skēkōl tō ittè me'tke Abraham a ta ikkachéitō ia tō mokī iwawēraēitō. E' ukuōkī ta duas tkā dōka cien tkēyōk kī dabom mañayōk (430) ta ie' tō ittè dalōiēno me' Moisés a as Israel aleripa tō idalōiō. E' wa isuēsō tō ttè mēne Abraham a, e' mēne ia kewe, ttè dalōiēno mēne Moisés a e' yōkī. E' kuēkī ttè dalōiēno mēne Moisés a, e' kě a ì uk Skēkōl kablè' Abraham a, e' wōitukwa. ¹⁸ Ì uk Skēkōl kablè' se' a, e' wà dōpa se' ulà a, Moisés ttè dalōiēno e' iūtēsō e' batamik, e' ma e' kě dē'ttsa se' a wēs ì kablēule es. Erē Skēkōl kablè' Abraham a imuk ēme.

¹⁹ E' dōr es, e' ta ¿ì kuēkī Skēkōl tō ittè dalōiēno me' Israel aleripa a? Ie' kablè' Abraham a, e' ukuōkī ta ittè dalōiēno méitō ie'pa a ì sulu wamblekerakitō, e' wà kka-choie dō mik Abraham aleri ekōl yēne ie' a, e' de eta, e' dōr Cristo. Ttè dalōiēno e' me' Skēkōl biyōchōkwakpa tō Israel aleripa a Moisés dōr ittekōl e' wa. ²⁰ Erē Skēkōl wák kablè' Abraham a, e' kě dōr ittekōl wele wa. E' kuēkī se' wā ijcher tō ttè e' dōr kibiie, ttè dalōiēno mēne Moisés a e' tsata.

¿Ì kuēkī Skēkōl tō ittè dalōiēno me' Israel aleripa a?

²¹ E' dōr es, e' ta ¿e' wà kiane chē tō ttè dalōiēno, e' kě ñi sini'kune Skēkōl kablè' Abraham a e' ta? ¡Au, kě idōr es! Ttè dalōiēno tō sene mi-choē mūpa se' a, e' ma se' dōmi buaē yēsyesē Skēkōl wōrkī ttè ñe' dalōiēsō e' wa. ²² Erē e' kě dōr es. Skēkōl yēkkuō tō ichē tō s'ditsō kōs klōulewa sene sulu ulà a, kě se' a e' tsatkēnuk. E' dōr es as Skēkōl kablè', e' wà dō se' ulà a, se' erblō Jesu-cristo mik e' wa.

²³ Kam Cristo dōbitu s'tsatkōk se' erblō ie' mik e' wa, e' yōkī se' bak klōulewa ttè dalōiēno dikja wēs s'wōtēwa s'wōto wé a es. Erē se' kě a e' yēnuktsa ttè e' dikja dō mik Cristo dē'bitu ikkachōk se' a tō s'kawōta erblōk ie' mik e' tsatkoie eta. ²⁴ Ñies ichēmisō tō Skēkōl tō se' mēwa ttè dalōiēno dikja s'kkō'noie dō mik Cristo de eta. E' dōr wēs alà yē tō yi yulē ilà kkō'noie es. Skēkōl tō iwé es as ie' tō se' klō'ū wēs pē' buaē yēsyesē es, se' erblō Cristo mik e' wa. ²⁵ I'ñe ta se' erblō Jesucristo ttē buaē e' mik, e' kuēkī ttè dalōiēno kě ku'ia se' kkō'nuk wēs alà kkō'nukwak es. ²⁶ A' kōs dōr Skēkōl ala'r, a' erblé Cristo Jesús mik e' wa. ²⁷ A' wēpa kōs wōsune iwà kkachoie tō a' erblé Cristo mik, esepa kī Cristo sēr iēne wēs se' datsi' iō es. E' kuēkī a' serke buaē wēs Cristo sēr es. ²⁸ Se' kōs batsulewa Cristo Jesús mik, e' kuēkī se' dōr wēs wák ekōl ē es. E' kuēkī se' dōr judiowak o se' kě dōr es, se' klōulewa kanē mésoie o se' kě dōr es, se' dōr wēm o se' dōr alakōl, e' kě dē' wēs Skēkōl

a. ²⁹ Se' dör Cristo icha, e' ta se' dör Abraham aleripa chök. Nies ì uk Skököl kablè' Abraham a e' wà dōraë se' ulà a.

4

Se' kē ku'ia Moisés ttē dalōiēno e' dikia

¹⁻² Ye' tō ikleeke a' a ttē i' wa: Ichōsō tō pē' ekōl dör inukōl blu' tajē e' blēnewa. Ie' íyi kōs méatitō ilà ulà a. Erē ie' alà ià tsirlala, kē a ikaneonuk. E' kuēki o'ka tso'ne ie' kkō'nuk, ie' wēttsuk. Ie' kawōta ie'pa ttē iūtōk dō mik wekkē iyē tō ikēwō me'at ekkē. Erē ie' dör iyē blēnewa e' dali kōs e' wák, erē kam ikēwō dō e' yōki ie' dör wēs s'klōulewa kanē mésoie tso' iu a es. Erē mik iyē blēnewa e' tō ikēwō me'at e' deka, etā iyē dali kōs dōraë iulà a. ³ E' sù sa' judiowak bak wēs alala ñe' es. Kam Skököl tō ilà patkō e' yōki sa' bakia klōulewa ttē ēse tso' ká i' a ese dikia idalōiök. ⁴ Erē mik kawō bīkeitsitō e' de, etā ie' tō ilà patké ká i' kī, e' kune' s'ditsōie sene' Moisés ttē dalōiēno e' dikia. ⁵ Ilà debitu sa' bak klōulewa ttē e' ulà a, e'pa yōktsa as sa' dō Skököl ala'rie. ⁶ A' erblé Cristo mik, e' kuēki a' dör Skököl ala'r ñies wēs sa' es. E' kuēki ie' tō ilà Wīkōl patké senuk se' er a, e' wa se' kkōchōke buaë Skököl ska', ie' wa se' tō icheke buaë Skököl a: “¡A yēwōla!” ⁷ Es se' kē ku'ia wēs s'klōulewa kanē mésoie es. E' skéie se' detke Skököl ala'rie, e' kuēki ì kōs tso' ie' wā e' dör se' icha ñies.

⁸ Kenet ta a' kē e' batsōta' ie' mik, e' kēwō ska' ta a' bak klōulewa skökōlpa dalōiök a' bak esepa ulà a. Nermata ie'pa kē dör Skököl ichōkle e'. ⁹ Erē i'ñe ta a' bātse buaë Skököl chök e' mik —ō ichēmīsō bua'ie tō ie' bātse buaë a' mik — ¿wēs i'ñe ta a' e' maktsane ttē ēse kōs e' ane? Ttē ekkēpa kē a se' tsatkēnuk. Ttē e' kē dör ñie bua' se' a. Kē se' senukne ttē ese dikia. ¹⁰ Judiowak tō idiwō tkō'weke, isi'wō tkō'weke, ikēwō tkō'weke ñies iduéswo tkō'weke. ¿Iōk se' tō e' wakaneweke es? ¹¹ Ye' suane dō kanē kōs wéyo a' shua, e' weirwa ē.

Kenet ta Galacia wakpa tō Pablo kiēwa buaë

¹² A yamipa, ye' dör judiowak erē ye' kē serku'ia judiowak ttē dikia. ¿Wēs i'ñe ta a' e' tiakwa ttē e' dikia? E' kē wā a' tō es. Ye' kkōchō a' a tō a' senú wēs ye' es. Mik ye' bak a' ska' kuaë, etā a' kē wā ì sulu wamblēne ye' ta. ¹³ Mik ye' tō Jesús ttē buaë tsá paka' a' a, etā ye' kirirke tajē, e' kuēki ye' e' tséat a' ska'. ¹⁴ Ye' kirirke, e' dör darērēe a' a, erē e' kuēki a' kē wā ye' watēnettsa. E' skéie a' tō ye' sué buaë wēs Skököl biyōchōkwak suē es. A' tō ye' kiēwa buaë wēs Cristo Jesús kiēwa a' tō es. ¹⁵ A' ttsē'ne buaë ye' ta kuaë, ¿wēs e' de i'ñe ta? Ye' ichē tō a' wák wōbla mú yērttsa a' a tkēwa ye' icha skéie, e'ma a' tō iō' es. Es a' kikékayō. ¹⁶ Erē i'ñe ta wēsua a' ye' suē a' bolōkie, ttē mokī chéyo a' a e' ē kuēki.

17 Pë' tso' a' wöbla'uk ju-diowak ttè wa, e'pa tō iché tō ie'pa kī a' kiar tajē, erē e' kē dör er bua' wa. Ie'pa kī kiane tō a' tō sa' watöttsa ta es a' mi' ie'pa ē ttè iutök. 18 Ie'pa tō a' saüpa, a' kimüpa er bua' wa mik ye' tso' a' ta ö ye' kē ku' a' ta, e'ma buaē idir ye' a. Erē ie'pa tso' a' wöbla'uk ttè kē dör mokī ese wa. E' kuēkī ye' yökī isulune. 19 A ye' ala'r, ye' skà weirke tajē a' dalërmik wēs alaköl alà kurke weir es dō mik a' de senuk wēs Cristo ser es etā. 20 I' ta ye' mú dō a' ska' ttök bua'ie a' ta as a' isaü tō a' dalër tajē ye' éna. Ì wambleke a' tō es, e' tō ye' tkiwéwā suawé tajē.

Agar ena Sara, e' pakè

21 A' welepa senak ju-diowak ttè dikīa, erē ì tso' kitule Moisés yēkkuō kī, ¿e' jcher a' wā? 22 E' tō ichè tō Abraham ala'r böl. Eköl kune' alaköl kiè Agar, e' ta. E' kiè Ismael. Agar dör Abraham alaköl kiè Sara e' kanè méso toulettsa ese. Iëköl kune Sara ta. E' kiè Isaac. Sara kē dör yi kanè méso. 23 Kanè méso ñe' alà kune' wēs se' ēsepa kur es. Erē Sara kē dōta' alàë, e' alà kune' mik idetke kēkēpalatke etā, wēs Skëköl kablë' Abraham a es. 24-25 E' tō ilè kleeke se' a. Alakölpa böl ñe' tō ttè mène böt e' wà chë. Agar bak kanè méso e' tō ttè dalöiëno mène Israel aleripa a Sinaí kébata aṭe Arabia, e' wà chë. E' wà dör tō Israel aleripa erblé ttè dalöiëno e' mik e' tsatkoie. E' dör wēs

ie'pa tso' klöulewā ttè e' dikīa wēs kanè méso tso' klöulewā iwökir ulà a es. E' kuēkī wēpa kōs tso' klöulewā ttè dalöiëno e' ulà a, esepa dör wēs Agar ala'r es. Ñies Sinaí kébata, e' tō Jerusalén tso' ká ì kī ì ñe ta e' wà chë. Eē judiowak serke. Ie'pa tso' klöulewā Moisés ttè dalöiëno dikīa wēs kanè méso es. 26 Erē Sara alà kune' e' tō ttè mène Abraham a, e' wà chë. Se' kē ku' klöulewā Moisés ttè dikīa, e' kuēkī se' dör wēs Sara alà es. Se' dör Jerusalén èt tso' ká jai a e' wakpa. 27 E' dör wēs itso' kitule Skëköl yēkkuō kī es, e' tō ichè i' es:

A alaköl, be' kē dōta' alàë, is alala kur, e' kī alakölpa weir, e' kē ttsëule be' wā.

Erē be' dōraë alàë tajē tkōkā alaköl dōta' alàë e' tsata.

E' kuēkī be' ttsë'nú buaë.

Be' anú tajē ttsë'ne bua' wa.* Es Skëköl yēkkuō tō ichè.

28 A yamipa, se' dör wēs Isaac es. Isaac kune' wēs Skëköl kablë' Abraham a es. Es ñies se' erblé Cristo mik, esepa de Skëköl ala'rie wēs ie' kablë' es. 29 Agar alà kune' wēs s'ditsö kur es, erē Isaac kune' Skëköl Wiköl batamik. E' kēwō ska' ta Agar alà tō Isaac we'ik tajē. E' sù j'ñe ta wēpa tso' klöulewā Moisés ttè dikīa, esepa tso' se' dör Skëköl ala'r, esepa we'ikök. 30 Erē Skëköl yēkkuō tō iché i' es: "Iyë iyi tso' mè alaköl kē dör kanè méso, e' alà a, e' kē kawō ta' blatè alaköl dör kanè méso

* 4:27 Isaías 54.1,2 † 4:30 Génesis 21.10

e' alà a. E' kuëki iyuõshkar alàe."† 31 E' kuëki, a yamipa, se' kē dör wēs alaköl dör kanè méso e' ala'r es. Se' dör wēs alaköl kē dör kanè méso, e' ala'r es.

5

Se' yēnettsa ttè dalöiëno dikia

1 Cristo tö se' yē'ttsa Moisés ttè dalöiëno e' yöki as se' kē ku'ia klöulewa ttè e' ulà a. E' kuëki se' e' tköwa darërè erblök Cristo è mik. Kē se' e' tiukwane ttè dalöiëno dikia wēs s'klöulewa kanè mésoie es.

2 A' tö ye' ttö ttsõ. Ye' dör Pablo. Ye' wák tö ichè a' a tö a' wēpa e' mettsa itóttola kkuölit tök tsir wēs judiowak wöblar es e' tsatkoie, e' ta Cristo kē tö a' kimepa yēs. 3 Ye' tö iska chène wēpa ulitane e' mettsa itóttola kkuölit tök tsir, esepa a tö ie'pa kawöta Moisés ttè dalöiëno e' wà dalöiök seraa.

4 A' ulitane éna ttè dalöiëno, e' iütak as a' dõ yēsyesè Skököl wöa, esepa kos e' batséttsa bánet Cristo yöki. Es Skököl er buaë ché se' a Cristo batamik, e' watéttsa ie'pa tö seraa. 5 Erè se' erblöke Cristo mik, esepa wa ijcher Skököl Wiköl wa tö ie' tö se' klö'weraë wēs pè' buaë yēsyesè es, se' erblé Cristo mik, e' batamik. E' wà panekesõ ttsé'ne bua' wa.

6 Se' batsulewa Cristo Jesús mik, e' ta yi tottola kkuölit tēule tsir ö kē itēule e' kē ska' Skököl tkine. Se' erblö Cristo è mik, e' tö se' kē ñi dalëritsók, e' dör ibua'ie.

7 Kuaë ta a' mir buaë. ¿Yi tö a' wöklö'wé as a' kē tö ttè moki iütö? 8 E' kē dör Skököl tö se' klö'bak iwák a e'. 9 A' tajë e'pa sulu'werawa ttè suluë elkela è tö wēs pan wölöwoka elkela tö harinachka kos wölöwekeka es. 10 Erè ye' erblöke Skökëpa Jesús mik tö a' kē mi'pa ttè sulu e' itöki. Wé tso' a' tsiriuk ttè ese wa, e' we'ikera Skököl tö. Kē ki ie' tkine tö yi idir.

11 Erè a yamipa, ye' mú tso'ia ipakök tö wēpa kawöta itóttola kkuölit tök tsir, e'ma ¿i kuëki judiowak tö ye' we'ikekeia tajë? Ye' tö ttè e' paköpaia, e'ma ie'pa kē ulurku' ye' ki mik ipakekeyö tö Cristo köte'wa krus mik se' skéie eta. 12 Erè wēpa tso' a' wökir a ká chöukwa ttè ese wa, jesepa mú e' biöttsaie i' ta!

Ñi dalëritsè

13 A yamipa, Skököl tö se' klö'bak as se' kē seria ttè dalöiëno dikia. Erè e' kē dör i sulu wambloie wēs s'wák dër sulu ki ikiane es. E' skéie se' ñi kimù, ñi dalëritsè kuëki. 14 Moisés ttè dalöiëno kos e' wöiënewa ttè etkè a, e' tö ichè: "A' malepa dalëritsõ wēs a' wákpa e' dalër es."* 15 A' e' kkö'nú. A' ñi saukeia suluë, a' ñippökeia tajë wēs iyiwak sulusi es, e' ta a' wákpa è ñi e'urawa.

Senè Wiköl Batse'r wa

16 Es ye' tö a' a ichè tö se' senù Skököl Wiköl wa. Se' serke es, e' ta i sulu kiane s'wák dër sulu e' ki wamblè, ese kē wamblepasõ. 17 I kiar

* 5:14 Levítico 19.18

s'wák dër sulu e' k̄i, ese k̄e k̄iar Skëköl Wiköl k̄i. N̄ies ì k̄iar Skëköl Wiköl k̄i, ese k̄e k̄iar s'wák dër suluë e' k̄i. S'wák dër suluë ena Skëköl Wiköl e'pa ñi wöklö'uke, e' kuëk̄i ì k̄iar se' k̄i wè ese k̄e or se' a. ¹⁸ Erë Skëköl Wiköl tō se' wëttsëke, e' t̄a se' k̄e ku'ia tte dalöiëno dik̄iä.

¹⁹ Wépa tso' iwák dër sulu e' iutök, e' wërwa wöshak. Esepa trër ena e' ia'uke sene sulusi wa. Ýyi sulu ese skà kakuetéwarakitö darërëë. ²⁰ Ie'pa tō ýyi diököl dalöieke. Ie'pa dör alibchökwakpa. Ie'pa ñi saü suluë, ñi wöñatkö ñië, ñippö tajë, ukyër ñi k̄i. Ie'pa ulurka bet. Ie'pa e' ttsök̄a imalepa tsata. Ie'pa dör s'blabatsökwakpa. Wépa e' batsöke ie'pa mik, e'pa ë t̄a ie'pa ser buaë. ²¹ Ie'pa k̄e wöbatsö tō ì kiane ie'pa k̄i, ese tso' s'malepa wa. Ie'pa e' ttöke blo' wa, e' kuëk̄i ì sulu k̄i wamblekerakitö tajë. E' sù ýyi skà suluë wambleke ie'pa tō. Ye' tō a' a' ichekene wës ye' tō iyë'bak es tō wépa serke es, esepa k̄e döpa ì blúie Skëköl tso' e' a.

²² Erë mik se' serke Skëköl Wiköl wa, eta se' ñi dalërítsöke, se' ttsë'rke buaë, se' serke bërë, ì k̄os dalë'ttsekesö er bua' wa, se' ñi saü er bua' wa, se' er buaë chö s'malepa a, se' ttö mok̄i, ²³ k̄e se' e' ttsök̄a tajë, se' e' kkö'nü buaë. Se' serke es, e' t̄a tte dalöiëno k̄os, e' k̄e dalöseonewa se' wa. ²⁴ Se' wák dër suluë, ñies ì k̄os suluë wamblak se' éna, ese k̄os watéttsa se' dör Cristo Jesús

icha e'pa tō. E' dör wës se' tō ese k̄os ttéw̄a wötëulew̄a krus mik es.

²⁵ Se' serke Skëköl Wiköl mik, e' kuëk̄i se' e' mù as ie' tō se' wëttsü. ²⁶ K̄e se' e' ttsök̄a tajë, k̄e se' ñi tsiriuk, k̄e se' ukyënuk ñi k̄i.

6

Se' kawöt̄a ñi k̄imuk

¹ A yamipa, a' wele anemine ì sulu wamblè a, e' t̄a a' serke Wiköl Batse'r wa, esepa k̄e ie' k̄imuk er bua' wa as ie' e' kökane. Erë a' e' kkö'nü dö' ì sulu tō a' erkiöwè t̄a a' armi ì sulu wamblè a wës ie' es. ² A' welepa kawö tköke suluë, e' t̄a a' ñi k̄imú. A' tō iwé es, e' t̄a a' serke wës Cristo tte dalöiëno tō ichè es. ³ A' wele e' bikeitsö tō buaë idir imalepa tsata, ñermata k̄e dör ì, e' t̄a ie' k̄itö'uke.

⁴⁻⁵ Is se' ser buaë ö suluë ese wërke se' wök̄i eköl eköl. E' kuëk̄i se' ulitane k̄e e' sauk̄ tō is se' ser, e' wa se' e' kkö'nü. Se' serke buaë yësyësë, e' t̄a se' ttsë'rdaë buaë se' wák a. Erë k̄e se' k̄ane e' kkö'nuk wës s'malepa serke es.

⁶ Ì buaë k̄os tso' a' wa ese kakmú wépa tō a' wöbla'weke Skëköl tte wa esepa a.

⁷ K̄e se' e' k̄itö'uk tō se' a Skëköl wayörmi k̄e nuí t̄a'. Ì kuatkésö buaë ö suluë, e' wà wöweranesö. ⁸ Ì sulu kiane s'wák dër suluë e' k̄i wamblè, ese wamblésö, e' t̄a e' wà dörane s'k̄i t̄a se' weir mi-choë. Erë ì buaë kiane Skëköl Wiköl k̄i wè ese wësö, e' t̄a e' wà dörane s'k̄i t̄a sene mi-choë döraë se' ulà a. ⁹ Ì buaë

wēkesö kēkraë, kē ilo'yeta', e' ta aishkuö ta mik ikéwö de, eta iské döraë se' ulä a. E' kueki kē se' shtrinuk i buaë uk kēkraë. ¹⁰ E' kueki mik se' a i buaë ormi, eta iüsö sulitane a, bua'iewa s'yamipa erblöke Cristo mik, esepa a.

tö ye' dör ie' kanè méso mokj. E' kueki i'tami kē yi tö ye' tsiriwariä ttè e' ki.

¹⁸ A yamipa, as Skëkëpa Jesucristo er buaë chö a' ulitane a. Es e' idir.

Pablo e' chéat

¹¹ Ttè bata i' shtök ye' tso' ye' wák ulä wa. A' isaú tö ikite bërie, es a' wa ijchermi tö mokj ye' tso' ishtök. ¹² Wépa tö a' keke a' wépa tottola kkuölit tök tsir, e'pa tö iweke es as ie'pa at buaë judiowak malepa ta. Ie'pa tö ichöpa tö se' tsatkërke, Cristo kötëwä krus mik se' skéie, e' batamik, e'ma judiowak tö ie'pa we'ikera siarë. ¹³ Erë ie'pa wákpa tottola kkuölit tëule, e'pa kē tö Moisés ttè dalöiëno e' iutè seraä. Ie'pa tö a' keke a' tottola kkuölit tök tsir e' ttsokä iwákpa a tö ie'pa tö a' ké e' wakyuök wës judiowak es. ¹⁴ Erë ye' i', e' kē e' ttsöpakä i ulitane kj. Skëkëpa Jesucristo kötëwä krus mik, e' ë kikekekayö. E' batamik i sulu kos tso' ká i' a ese dunewabak ye' a, ñies esë a ye' dunewabak. ¹⁵ S'tottola kkuölit tëule tsir ö kē tëule, e' kē kj Skëköl tkine. Ie' tö se' er mane'wé pa'ali iWiköl wa, e' ë kiar ie' kj. ¹⁶ Wépa kos serke wës ttè i' tö ichè es, as esepa a ie' tö sene bërë mù ena isaù er siarë wa. Esepa dör ie' ala'r chök, esepa dör Israel aleripa chök ie' a.

¹⁷ Ye' weine kos Jesús ttè kueki, e' tö tso' ye' wa ye' chkä kj. E' wa ye' tö iwà kkacheke

Yëkkuö kit Pablo tö Éfeso wakpa a Efesios

Pablo tö yëkkuö i' kit mik ie' bak Roma wötëulewā s'wöto wé a Jesús tté buaë pakè kuekī e' ta. Ì bak ie' ta e' tso' kitule yëkkuö Hechos 28.17-31 e' kī. Pablo tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa tso' Éfeso ena ipamik e'pa a. E' kèwö ska' ta Éfeso dör ká bua'ie ena eë taië u tso' ì dalöieke ie'pa tö Skëköl skéie e' dalöioie. E' bua'ie dör ie'pa kéköl eköl kiè Artemisa e' dalöioie (Hechos 19.23-31). Mik Pablo shka' Jesús tté buaë pakök, e'ta ie' dë'mi Éfeso (Hechos 18.18-21). Erë eë ie' sené bërber ë ta iminea. E' ukuökī ta iskà mineane ta isené eë duas mañal Skëköl tté kkachök. E' tso' kitule Hechos 19 kī.

Jesús mik erblökwakpa kē wā kabene ku' taië. E' kuekī Pablo kē wā ì kite taië e' kī. E' skéie ì buaë tsakīë o' Skëköl tö se' a, ier buaë yë' siā e' batamik, e' kī ie' tö ikit kibiie. Ie' tö ichè tö e' kuekī se' kawöta senuk Skëköl kikokaie. E' kit ie' tö yëkkuö i' kī.

Jesucristo wa Skëköl tö se' ulitane tsatké' Israel aleripa ena pë' ulitane, ñies e'pa er bua'wëitö ñi kī.

Shké'wè

¹ Ye' dör Pablo. Skëköl wák er wa ye' dör Jesús ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ye' tso' yëkkuö

i' shtök s'batse'rpa e' tkëulewā darërë Cristo Jesús mik serke Éfeso, e'pa a. ² Skëköl dör S'yë ena Skëkëpa Jesucristo as e'pa er buaë chö ena sene bërë mù a' a.

*Skëköl tö se' tsatké Jesu-
cristo batamik*

³ Skëköl dör Skëkëpa Jesu-
cristo yë, e' kikökasö taië. Se' batsulewā Cristo mik, e' kuekī Skëköl er buaë ché se' a ì kos buaë tso' ie' wā ká jaì a e' wa. ⁴ Kam ie' tö ká i' yuö, e' yökī se' shukitbakitö as se' dö batse'r, kē kī ì sulu ta' yës ie' wöa, se' batsulewā Cristo mik e' batamik. Ie' éna se' dalër taië, ⁵ e' kuekī ie' tö ibikeitsbak tö se' tseratköitö ila'rie Jesucristo batamik, e' kiane ie' wák kī, ñies e' tö ie' ttsé'weke buaë. ⁶ Ie' tö iwé es as se' tö ie' kiköka michoë ie' er buaë ché se' a taië shute e' kuekī. E' kos wé ie' tö ilà dalër taië ie' éna, e' batamik. ⁷⁻⁸ Cristo kōtewā se' skéie, ie' pë tene, e' wa se' yënetsa sene sulu ulà a ena se' nuì olo'yé Skëköl tö se' kī. E' wa se' isué tö ie' er buaë ché taië shute se' a. Ñies ie' tö erbikè buaë mé se' a as ì weke ie' tö e' wā ar se' a. ⁹ Ì bikeitsbak ie' tö wè, e' wawëitö ì o' Cristo tö e' batamik. Kuaë ta iblé'waitö sulitane yökī, erë iwà kkachéitö se' a. ¹⁰ Ie' ibikeitsbak tö mik ikéwö de, e'ta ie' tö Cristo tkerakā iyi ulitane tso' ká jaì a ena ká i' a e' wökirie.

¹¹ Ì kos weke Skëköl tö, e' weke ie' tö iwák er wa wes ie' kī ikiane es, wes ie' tö ibikeitseke es. Es sa' dör ju-diowak e'pa shukitbak ie' tö

as sa' dō ie' ichaie, sa' bat-sulewā Cristo mik e' batamik wes ie' tō ibikeitsbak es. ¹² Ie' tō iwé es as sa' erblé' kewe Cristo mik e'pa tō ie' olo tajë e' kikōka. ¹³ Es a' ñies, mik a' tō s'tsatkè tté buaë moki e' ttsé ta' a' erblé' imik, eta' a' bātsewā Cristo mik ena Wikōl Batse'r muk ikablè' e' méitō a' a' iwà kkachoie tō a' dōr ie' icha. ¹⁴ Wikōl Batse'r tso' se' a, e' dōr iwà kkachoie tō i kos yé' Skëköl tō tō imeke, se' dōr ie' icha, e'pa a' aishkuō ta', e' meraëitō se' a. E' kueki se' wā ijcher tō ie' tō se' tsatkeræ da'a. E' kueki ie' olo ta' tajë, e' kikōkasō.

Pablo tté Skëköl ta' Éfeso wakpa ki

¹⁵ E' kueki, mik ye' tō a' tté ttsé tō a' erblöke mokië Skëkëpa Jesús mik, ñies mik ye' ittse tō s'batse'r malepa kos dalëritseke a' tō tajë, ¹⁶ e'tami wëstela yë'miyō Skëköl a' a' dalërmik kekraë mik ye' ttöke ie' ta' eta'. ¹⁷ Ie' dōr Skëkëpa Jesucristo e' Këköl. Ie' dōr S'yé olo ta' tajë e'. Ie' a' ye' tso'ie ikiök tō ie' tō a' kimè iWikōl wa as ie' íyi wà ar buaë a' éna, ñies as a' wā ijcher bua'iewā tō yi dōr ie'. ¹⁸ Ie' tō se' klōo' ikablè' se' a' e' wà panuk kröröë. E' tso' ie' wā mè se' dōr ie' icha batse'ra e'pa esepa a. Ye' tso'ie ie' a' ikiök tō a' er ñi'úitō as kos kablè ñe' bua' dōr ena olo dōr e' wà ar a' éna. ¹⁹ Ie' diché ta' tajë íyi ulitane tsata. I kos ormi ie' a. Idiché e' wa ie' tso' se' erblöke Cristo mik, e'pa kimuk. Ye' tso'ie ikiök ie' a' tō a' er ñi'úitō as e' kos wà ar

bua'ie a' éna. Diché e' dōr tajë shute, ²⁰ e' wa Cristo kötëwā, e' shkeo'kane ie' tō. Diché e' wa ie' tō Cristo tkéka ká jai a' iulà bua'kka íyi ulitane wökirie. ²¹ Ee Cristo tkërka diché ta' tajë íyi wökir, íyi wák, íyi kéköl wā diché ta', ese kos tsata. Ie' tkëneka íyi ulitane tsata. Ie' dōr i kos tso' i'ñe ta' ena aishkuō ta' e' tsata. ²² Skëköl tō i kos méwā ie' klō dikia. Ñies ie' tō iméka se' dōr ie' icha e'pa kos wökirie. ²³ Se' dōr wes Cristo wák chkà es, ta' ie' dōr wes s'wökir es. Ie' tō se' wëttseke i kos kiane ie' ki wë ká i' ki, e' uk. Ie' tso' ká wa'ñe, kè i' a' ie' wöklönuk.

2

Skëköl er buaë ché se' a' se' tsatkoie

¹ Kam a' erblö Cristo mik, e' yöki a' bak e' wamblök suluë, e' kueki a' bak wes s'duulewā es Skëköl a. ² E' kéwō ska' ta' a' bak senuk suluë wes wépa kè tō Skëköl dalöie esepa ser es. Wimblu sulusi dōr i sulu kos tso' ká i' a' e' wökir e' ttō iütök a' bak. Ie' tso' Skëköl tté dalöseukwā wakpa esepa wörieikök. ³ Se' kos bak senuk wes ie'pa es. I sulu kos kiane s'wák dër suluë e' ki wamblè, ese wamblök se' bak. Se' erbikè sulu, e' è wà wamblök se' bak s'wák ttsé'woie buaë. Se' bak wömeulettsa weinuk Skëköl ulà a' wes pè' malepa es. ⁴⁻⁵ Se' bak duulewā se' nuì ki, erë Skëköl tō se' suë er siarè wa tajë. Ie' tō se' dalëritsé tajë. E' kueki ie' tō sene michoë mé se' a. E' dōr wes ie' tō se' shke'wékane

Cristo t̄a es. Ie' er buaë ché se' a t̄ajē, e' kueḱi se' tsatkēne. ⁶ Se' batsulew̄a Cristo Jesús mik, e' kueḱi e' dör wes Skëköl t̄o se' shke'wékane Cristo t̄a ñita es. Ñies ie' t̄o se' tkéka Cristo t̄a ñita ká jai a. ⁷ E' kos wé ie' t̄o es iwà kkachoie aishkuö t̄a t̄o kos ie' er buaë ché se' a ì wé Cristo Jesús t̄o se' dalërmik e' batamik. E' dör t̄ajē shute kë wöet t̄a' ekkē. ⁸⁻⁹ Skëköl er buaë ché a' a, e' batamik a' tsatkēne, a' erblöke Jesucristo mik e' kueḱi. E' kë dör ì buaë wé a' t̄o ie' wörki ese skéie. Ie' t̄o a' a imé éme wes íyi kalmè es. Ie' t̄o iwé es as kë yi e' ttsöka t̄o ie' tsatké ì buaë wéit̄o ese batamik. ¹⁰ Ie' t̄o se' er mane'wé pa'al̄i se' batsulew̄a Cristo Jesús mik e' batamik. Ie' t̄o iwé es as se' t̄o ì buaë kos ese ù. E' kos bikeitsbakit̄o as se' ser wes ie' ki ikiane es.

Judiowak ena wépa kë dör es, esepa de wes wák eköl ë es Cristo batamik

¹¹ A' wépa kë dör judiowak, kë a' éna ichökwa t̄o wes a' bak kam a' erblö Cristo mik e' yöki. Judiowak wépa kos esepa tottola kkuölit tēule tsir iwà kkachoie t̄o ie'pa dör Skëköl icha. Pē' kë dör judiowak, esepa kiè ie'pa t̄o tottola kkuölit kë tēule ese wakpa. Es ie'pa t̄o a' cheke suluë. Ie'pa a' a' dör ñá. ¹² A' éna ianú t̄o a' bak e' butsulett̄sa bánet Cristo yöki. A' kë bak Israel aleripa shua. Ì uk Skëköl kablē' ie'pa a' ena ttè mēne ie'pa a' tsak̄ië e' shua a' kë bak. A' bak senuk ká i' a' Skëköl chök kë t̄a', kë a

ì paneta'. ¹³ Erē i'ñe t̄a' a' batsulew̄a Jesucristo mik. E' kueḱi a' dew̄a Skëköl ska' buaë, Cristo Jesús kötew̄a a' skéie, ie' pē tēne a' tsatkoie, e' batamik.

¹⁴ Cristo t̄o judiowak ena pē' kë dör judiowak, esepa er bua'wé ñi ki. Se' bak ñi bolökpaie, erē Cristo t̄o se' er bua'wé ñi ki. Ie' t̄o se' woiéw̄a ká etkē wakpaie. Ì t̄o se' wé ñi bolökpaie ese shulé ie' t̄o ikötew̄a krus mik se' skéie e' wa. ¹⁵ Ttè me'atbak Skëköl t̄o judiowak a' dalöiēno, e' t̄o se' me'ka ñi bolökpaie. Erē Cristo kötew̄a se' skéie e' kueḱi ttè e' kos kë diché t̄a'ia. Skëköl t̄o iwé es as sa' dör judiowak ena a' kë dör judiowak, e'pa dō ñi yamipaie batsulew̄a Cristo mik wes wák eköl ë es. Es ie' t̄o se' er bua'wé ñi ki. ¹⁶ Ì t̄o se' wé ñi bolökpaie, ese shulé Cristo t̄o. Ie' kötew̄a krus mik se' skéie, e' wa ie' t̄o Skëköl er bua'wé judiowak ki ena pē' kë dör judiowak esepa ki. Es se' de wes wák eköl ë es Skëköl a. ¹⁷ Sene bēre Skëköl t̄a, e' ttè buaë pakök Cristo de, pē' kë dör judiowak e' butsulett̄sa bánet Skëköl yöki, esepa a, ñies judiowak kë e' butsulett̄sa bánet esepa a. ¹⁸ Cristo batamik se' kos dōwami buaë S'yé ska', iWiköl dör eköl ë, e' wa. ¹⁹ E' kueḱi i'ñe t̄a' a' kë dör wes ká ku'ki wakpa es. A' de s'batse'rpa kíie. Ñies a' de Skëköl ala'rie. ²⁰ Se' dör wes u es. Jesús ttekölpa tsá ena Skëköl ttekölpa, e'pa dör wes u kukulëwö es. Jesucristo wák

dör wes u chki es. ²¹ Cristo dör u wöklö'ukwak. Se' kos dör u e' yese alè. Cristo batamik u e' yörmir dö ide u etkue batse'r Skëkëpa a ekkë. ²² Se' batsulewā Cristo mik, ñies se' batsulewā ñi mik, es se' kos dö wes Skëköl wé es, e' a Skëköl serke iWiköl wa.

3

Pablo klöne Cristo tté pakök pë' kë dör judiowak esepa a

¹ Ye' wák tso' wötëulewā s'wöto wé a Cristo Jesús tté pakë kueki a' kë dör judiowak esepa kimoie. Skëköl er buaë ché a' a taië, e' kueki ie' a ye' tso' ikiök a' ki. ² Ye' wā ijcher tö a' wā ittseule tö Skëköl er buaë ché ye' a, e' kueki ie' tö kanè i' me' ye' a Jesús tté pakök a' kë dör judiowak esepa a. ³ Ibikeitsbak Skëköl tö wë, e' blë'waitö erë iwā kkayë'itö ye' a. E' wā shtétke ye' tö a' a yëkkuö i' ki böt mañat. ⁴ Yëkkuö i' sué a' tö, etā a' éna iwā armi tö Cristo tté blëulewā se' yöki kuaë, e' wā ane ye' éna buaë. ⁵ Ibikeitsbak Skëköl tö wë Cristo batamik, e' blëulewā kuaë. Erë i'ñe tā ie' tö iwā kkaché iWiköl wa sa' dör Cristo ttekölpa tsá e'pa a, ñies Skëköl ttekölpa batse'r e'pa a. ⁶ Tté e' blëulewā se' yöki kuaë, e' wā dör i' es: A' kë dör judiowak, esepa kieke Skëköl tö Jesús tté buaë e' wa as i kos tso' ie' wā mè sa' a, e' mütö a' a ñies, as a' döñak sa' tā ñita wes wák eköl ë es, as i kos muk Skëköl kablë' sa' a e' dö a' ulā a ñies, a' batsulewā Cristo

Jesús mik e' kueki. ⁷ Skëköl er buaë ché ye' a, e' kueki ie' diché wa ie' tö ye' me'ka tté buaë ñe' wakanéuk.

⁸ S'batse'rpa kos, e' sulula ye' dör. Erë Skëköl er buaë ché ye' a, ie' tö ye' shushté Cristo tté buaë e' pakök pë' kë dör judiowak esepa a. I tso' Skëköl wā ie'pa a Cristo batamik, e' dör buaë shute, kë se' a iwā bikeitsuk ekkë. ⁹ Ñies i bikeitsbak Skëköl tö wë Cristo wa, e' wā pakök sulitane a ie' tö ye' patké. Tté e' bak blëulewā ká iaiaë, ie' dör íyi ulitane yuökwak e' wā. ¹⁰ Ie' kë wā ikkayëne yi a ká iaiaë tā, ie' tso' se' dör Skëkëpa Jesús icha e'pa panuk e' kueki. Se' wa ie' tö iwā kkaché i'ñe tā íyi wökir ena íyi wák tso' kë wërta'wā ese kos a as ie'pa éna iar tö ie' siwā' dör iskië tsakië íyi ulitane tsata. ¹¹ E' kos wé ie' tö Cristo Jesús dör Skëkëpa e' wa, wes ie' tö iwā yöbië e' bikeitsbak es. ¹² Se' batsulewā Cristo mik, se' erblöke ie' mik, e' kueki se' dömiwā buaë ttök ie' tā kë suarta', kë wöklör i a. ¹³ Ye' weirke kos a' dalërmik, e' wa a' ké e' ttsökkā. E' kueki ye' tö a' a ichè tö kë a' e' siaukwā.

Pablo tténe Skëköl tā Éfeso wakpa ki

¹⁴ Íyi ekkë kos kueki ye' e' tkéwā kuchë ki S'yë wörki ttök ie' tā. ¹⁵ I kos dör ttsë'ka ká jaì a ena ká i' a, e' tso' ie' ë batamik. ¹⁶ Ie' olo tā' taië shute, e' a ye' tö ikieke tö ie' tö a' er diché iö iWiköl wa. ¹⁷ Ñies ye' tö ikieke ie'

a tö Cristo mú ser a' er a, a' erblöke ie' mik e' kueki. Ye' tö ie' a ikieke tö a' e' tköwä darërëë ñi dalërítsök ñies Skököl dalërítsök. ¹⁸ Ye' tö ikieke ie' a es as a' ena s'batse'r malepa, e'pa kos éna iwà ar tö kos Cristo éna se' dalër, e' dör tajë, shoë, batsjë, kakkeë, iskië, kë enukwa. ¹⁹ Ye' ki ikiane tö a' éna iwà anù buaë tö kos Cristo éna se' dalër, e' tköka kos se' kabikeitsö e' tsata. Es ye' ki ikiane as a' ser buaë yësyësë, kabikeitsö buaë mokjë wes Skököl wák es.

²⁰ Skököl diché ta' tajë, e' tso' iwakanéuk se' er a. Ie' tö i buaë wëmi se' a, i kos kiekësö ena i kos bikeitsekësö e' tsata, e' kueki ie' kikökasö.

²¹ As Skököl kiköka se' dör Skökëpa Jesús icha e'pa tö. Ñies ikikökasö Cristo Jesús kueki kekraë. Es e' idir.

4

Se' dör wes ñi yamipa es Wiköl Batse'r wa

¹ Ye' tso' wötëulewä Skökëpa Jesús ttë kueki. Skököl er buaë ché a' a tajë Cristo batamik, e' kueki ye' kköchö a' a tö a' senú buaë yësyësë wes Skököl tö a' klöo'bak senuk es. ² A' e' wööwa bërë, a' senú buaë ñita kë kësik wa. A' ñi dalërítsö, ñies a' ñi dalë'ttsö er bua' wa. ³ A' kos dör wes ñi yamipa es Skököl Wiköl wa. A' e' chö darërë as a' kë ñi blabatsölor ñi yöki. A' senú bërë ñita.

⁴ Se' kos dör wes wák eköl ë es. Skököl Wiköl tso' se' ta e' dör eköl ë. Skököl tö se' kos

klöo' as se' ser michoë ie' ta, e' wà paneke se' kos tö ñita ttsë'ne buaë wa. ⁵ Se' Këköl dör eköl ë, ttë mik se' erblöke e' dör etkë. S'wöskuë etkë a se' ulitane wösune. ⁶ Skököl dör eköl ë, e' dör se' ulitane yë. Ie' dör se' ulitane wökir. Ie' tso' iwakanéuk se' ulitane wa, ñies ie' tso' se' ulitane ta.

⁷ Se' kos dör wes wák eköl ë es, erë Cristo tö imé se' a eköl eköl kanebloie ie' a kua'ki kua'ki wes ie' ki ikiane es. ⁸ E' dör wes itsö' kitule Skököl yëkkuö ki es, e' tö ichë: "Mik ie' e' aléka ibolökpa ki eta' ie' míkane ká jai a.

Ibolökpa klö'wëwaitö tajë, e'pa mítser iwä e' ta,

ñies i buaë méitö iwakpa a."*
Es Skököl yëkkuö tö ichë.

⁹ Wë ichéitö tö "ie' míkane kákke", eta' jima e' wà dör? E' wà dör tö ie' dë'rö kewe ká dià kaska'. ¹⁰ E' wà kiane chë tö ie' dë'rö ká dià kaska', e' ë mine'kane ká jai a íy ulitane tsata ká kos wà ioie ie' olo tajë e' wa.

¹¹ Cristo tö diché mé se' a eköl eköl kanebloie ie' a. Se' welepa shushtë ie' tö kaneblok ie' a ittekölpa tsáie. Se' welepa skà shushtë ie' tö Skököl ttekölpaie. Se' welepa skà shushtë ie' tö ittë buaë pakökwakpaie. Se' welepa skà shushtë ie' tö ittë klö'ukwakpa wökirpaie ena s'wöbla'ukwakpaie ittë wa. ¹² Esepa kanë dör s'batse'r malepa kos wöbla'uk

kaneblok buaë ie' a ena ñi kimuk buaë. Se' serke wes ie' ki ikiane es, e' ta se' kos

* 4:8 Salmo 68.18

dör wēs Cristo chkà es, e'pa er diché kǐ iērdaē Cristo ttè a. ¹³ Es se' kōs dōraē erblök ñikkēē Jesús dör Skèkōl Alà, e' mik. Ñies se' kōs wā ijcherdaē ñikkēē se' er a tō wēs ie' dör. Se' dōraē wēs wēm kibineone es. Se' serdaē buaē yēsēsē wēs Cristo es. ¹⁴ Es se' kē dōpaia wēs alala es kītēr tottola ttè ulitane wa. Esepa dör wēs dichawō ppé siwā' tō es. S'wōbla'ukwakpa kache tté wa, e'pa erbikō tajē, ie'pa tō ttè pa'alǐ yuēmi s'kītō'woie. Mik se' kibine Cristo ttè a, etā esepe kē kītōnukia yi a. ¹⁵ Kē se' e' muktsā kītō'wè kache tté wa. E' skéie ttè mokǐ, ese chekesō ñi a se' ñi dalēritsō e' kuēkǐ. Se' tō iwé es, etā se' diché iērke buaē Cristo dör s'wōkir, e' ttè kōs a. ¹⁶ Cristo batamik se' kōs dör wēs s'chkà es. S'chkà a s'dichéwō tso', s'kicha tso' ena s'yese skà tso' tsākīē, e' kōs tso' iēulewā buaē ñikkēē, kaneblōke buaē ñikkēē ñita. Es se' dör tajē, e'pa kaneblōke Cristo a ekōl ekōl kanè dör kua'kǐ kua'kǐ, erē Cristo batamik se' dör wēs chkà etkē es, iēulewā buaē ñita, kaneblōke buaē ñita. Es se' mir buaē, ñi kǐ diché iōke buaē ñikkēē ñi dalēr wa.

Kē se' senukia wēs pē' kē tō Skèkōl dalōie es

¹⁷ Skèkēpa Jesucristo ttō wa ye' tō a' a ichè tō kē se' seriā wēs pē' kē tō Skèkōl dalōie ser es. I kōs bikeitseke ie'pa tō, e' wà kē dör ñie bua'. ¹⁸ Ie'pa erbikē ttsenewatke. Skèkōl ttè mokǐ, e' wà kē ane ie'pa éna yēs. Ie'pa er darērēē, e' kuēkǐ sene mokǐ meke Skèkōl

tō se' a, e' kē dē' ie'pa ulà a. ¹⁹ Ie'pa er burinewā. Ie'pa e' mettsā ì sulu kukuétōkwa darērēē. Ie'pa e' ia'uke sene sulusi wa, kē e' wōklō'uta' yēs.

²⁰ Erē Cristo ttè kē wa se' wōblane senuk es. ²¹ Mokǐ a' tō ie' ttè ttsé, a' e' yué ie' ttè mokǐ wa. ²² E' kuēkǐ se' bak senuk suluē, ese kōs olo'yōsō. Ñies se' wák dēr suluē, e' olo'yōsō. E' tō se' kītō'weke ì sulu wamblök. Se' tō iūté es, e' tā se' er sulurdawā. ²³ Erē se' erbikōne kua'kǐ buaē yēsēsē. ²⁴ Skèkōl tō se' wák dēr suluē, e' mane'wéttsā pa'alǐ wēs ie' wák es, e' kuēkǐ se' senù yēsēsē ena batse'r wēs ttè mokǐ tō ichè es.

²⁵ E' kuēkǐ a' kē kachōkia ñi kǐ. Se' kōs dör wēs wák ekōl ē es, e' kuēkǐ ì cheke a' tō ñi a, e' chó ttè mokǐ wa.

²⁶ A' ulune, e' tā kē iwà wamblar. A' er buanúne kam katuirwā e' yōkǐ. ²⁷ Kē kawō mar bé a as ie' tō a' kō ì sulu wamblök.

²⁸ Yi bak akblök, e' kē akblōkia. E' skéie ese kaneblō iwák ulà wa as iulà a iwà dō tā ikakmèitō s'siārēpa a.

²⁹ Ttè sulusi kē chariā. E' skéie a' tō ttè buaē ese ē chó s'malepa kukua as ie'pa kǐ er tōwā Skèkōl mik darērēē. Es a' tō ie'pa kīmēmi buaē mik ie'pa kǐ ikiane etā. ³⁰ Skèkōl tō iWikōl me' se' a iwà kka-choie tō se' dör ie' icha. Es se' wā ijcher mokǐ tō Skèkōl tō se' bleraē buaē dō mik se' tsatkērdattsā aishkuō tā, e' kēwō ska' tā. E' kuēkǐ kē ì sulu wamblaria as Wikōl Batse'r kē eriar. ³¹ Kē a' kēsik blōkia

ñi k_i. Kě a' ñi saukia suluē. Kě a' ulunukia ñi k_i. Kě a' wōñanukia ñi k_i. Kě a' ñi chōkia suluē. Ese kōs olo'yō.
³² E' skéie i buaē ē ú ñi a. A' ñi saú er siarē wa. I sulu wambleke a' tō ñi k_i, ese nuí olo'yō ñi k_i wēs a' nuí olo'yē Skēkōl tō a' k_i Cristo batamik es.

5

¹ A' dōr Skēkōl ala'r dalēr tajē ie' éna, e' kuēk_i a' senú buaē yēsyesē wēs ie' ser es.
² A' ñi dalēritsō kekraē wēs Cristo tō se' dalēritsé es. Ie' e' mettsa ttēwā se' skéie. E' wēr buaē Skēkōl wa wēs íyi mekesō ie' a' ala'r buaē masmas es. ³ A' senú wēs s'batse'rpa ké senuk es. Kě a' kàne trēnuk. Kě a' kàne e' ia'ukka sene sulusi wa. Kě a' kàne íyi kkechōk. Íyi ese yōk_i a' e' kkō'nú bua'iewā as kē yi tō a' kkatō ik_i. ⁴ Ttē sulusi kōs, ttē kē wà ta' kōs, ttē tsuleie kulúie kōs, ese kē char. E' skéie Skēkōl ē k_ikōka.
⁵ A' wā ijchenú buaē tō wēpa trērke ena wēpa tō íyi sulusi wambleke, ñies wēpa tō íyi kkecheke (e' dōr wēs íyi diōkōl dalōie skēkōlie es), esepa kōs kē dōpa i blúie Cristo ena Skēkōl e'pa tso' e' a.

Sene buaē yēsyesē

⁶ Íyi sulu ekkē kōs kuēk_i wēpa tō Skēkōl ttē dalōsēwēwā, esepa k_i Skēkōl kēsik ardaē. E' kuēk_i kē a' e' muktsa yi a' k_itō'wē ttē kē wà ta' ese wa. ⁷ Kě a' e' tiuk ie'pa esepa ta, a' e' skō ie'pa yōk_i bānet. ⁸ A' bak senuk suluē, e' dōr wēs a' bak senuk ká

ttsettseē a es. Erē i'ñe ta a' tso' batsulewā Skēkēpa Jesús mik, e' dōr wēs a' serke ká ñi a es. E' kuēk_i a' senú wēs s'ser ká ñi a es. ⁹ S'serke wēs ká ñi a es, esepa er buaē, ser yēsyesē ena ttō mok_iē. ¹⁰ A' e' chō e' wōbla'uk i wēr buaē Skēkēpa wa ese wa. ¹¹⁻¹² I sulu wambleke wēpa ser wēs ká ttsettseē a es, esepa tō, ese kē dōr ñie bua'. I sulu wambleke ie'pa tō akirie, ese pakē tō s'jaewē ekkē. E' kuēk_i kē i sulu wamblaria yēs wēs ie'pa es. E' skéie i buaē k_i ú kekraē. E' tō ie'pa a' ikkachēmi tō i wambleke ie'pa tō e' dōr suluē. ¹³⁻¹⁴ Erē ká ñiwe tō íyi ulitane kkachēwā buaē m_iá ñiweie. E' kuēk_i mik i sulu wambleke ie'pa tō e' kkachésō ie'pa a, e' ta' ie'pa welepa éna iar_mi tō e' dōr suluē ta' ier mane'umi ta' im_iá ser buaē wēs ká ñiwe wakpa es. E' kuēk_i ttē tō ichē i' es:

“A' dōr wēs s'kapōtkēter es, esepa t_i'nú,

a' dōr wēs s'duulewā es, esepa shkenúkane,

eta' Cristo tō a' er ñi'weraē.”

¹⁵ E' kuēk_i a' ser kkō'nú a' tō. Kě a' senukia wēs wēpa kē er ta' esepa ser es. E' skéie a' senú yēsyesē. ¹⁶ Tajē pē' tō íyi sulu wambleke i'ñe ta, e' kuēk_i i buaē or_mi se' a, e' ta' iūsō kōs se' a' ior_mi ekkē. ¹⁷ Kě a' senuk wēs kē se' erbikōta' buaē es. Erē i kiane Skēkēpa Jesús k_i tō se' tō iwē, ese wà anú a' éna. ¹⁸ Kě a' e' ttōkkaia blo' wa yēs. E' tō s'sulu'wēkewā da'a. E' skéie a' senú buaē yēsyesē

kekraë Wiköl Batse'r diché wa. ¹⁹ Mik a' ñi dapa'uke, etä a' ttsö ñita Salmo wa ena Skököl ttsé wa, ñies ttsé meke iWiköl tö a' a ese wa. A' ttsö Skököl a' ikikokaie a' er kos wa. ²⁰ Wëstela chö kekraë Skököl dör S'yé e' a Skökëpa Jesucristo ttö wa.

Wes se' ké senuk ñita

²¹ Cristo dalöieke a' tö, e' kuëki a' ñi dalöiö. ²² Alakölpa ké iwëpa dalöiök wes ie'pa tö Skökëpa dalöieke es. ²³ Alaköl wëm dör ie' wökir wes Cristo dör ie' ichapa wökir es. Ie' dör ie'pa tsatkökwak. Ie'pa dör wes ie' chkà es. ²⁴ E' kuëki alakölpa ké iwëpa dalöiök i kos a wes wëpa dör Cristo icha esepa tö ie' dalöieke es.

²⁵ A wëpa, a' alakölpa dalëritsö wes Cristo tö se' dör ie' icha esepa dalëritseke es. Ie' e' mettsä ttëwä se' skéie. ²⁶ Ie' tö iwé es se' batse'woie. Ie' tö se' paiklé ittë wa as se' dö maneneë Skököl wöä. E' wä suëkesö mik se' wösune etä. ²⁷ Ie' tö iwé es as se' dö ie' wák wörki batse'r, kë ki i sulu tä' yës, olö tä' taië wes alaköl ulabatsöketke es, ese paiëule buaë, kë iauleka, idatsi' kë wökliquleka. ²⁸⁻³⁰ Es ñies wëpa ké ilakölpa dalëritsök wes ie'pa e' dalëritsö es. Kë yi e' sauta' suluë. E' skéie se' e' kkö'nù buaë, e' tiö buaë. E' kuëki wëm tö ilaköl dalëritseke, e' wa ie' wák e' dalëritsö. Es ñies se' dör Cristo icha, e'pa dör wes ie' chkà es, e' kuëki ie' tö se' kkö'neke buaë. ³¹ Itso' kitule

Skököl yëkkuö ki i' es: "Wëm kë serpaia yé ena imi e'pa dapömik, e' skéie iserdawa ilaköl tä. Ie'pa bül serdaë ñita tä ie'pa mia wes wák eköl ë es."* ³² Ttë e' dör taië iskië, kë se' éna iwä ar bet. Erë ye' a tä, ttë e' tso' Cristo ena se' dör ie' ichapa e'pa chök. ³³ Erë ñies ttë e' tso' se' a ichök tö wëpa kos ké ilakölpa dalëritsök wes iwákpa e' dalëritsö es. Ñies alakölpa kos ké iwëpa dalöiök.

6

¹ A ala'rla, a' yé ena a' mi, e'pa ttö dalöiö Skökëpa Jesús dalërmik, e' dör buaë yësyësë e' kuëki. ²⁻³ Ttë dalöiëno me'atbak Skököl tö e' et tö ichë: "A' yé ena a' mi e'pa dalöiö. A' tö iwé es, e' tä a' kawö tköraë buaë ena a' serdaë ká taië ká i' ki."* Ttë e' dör ttë dalöiëno tsä kablé se' a ilè uk iütë skéie e'.

⁴ A' dör ala'rla yëwöpa ena imiwöpa, kë a' tö a' ala'r uluukka. E' skéie ie'pa tala'ü buaë, ie'pa shulö er bua' wa. Ñies ie'pa wöbla'ü Skökëpa Jesús ttë wa.

⁵ A' klöulewä kanè mésoie, a' wökirpa tso' ká i' ki, e'pa ttö iütö er mokí wa. Ie'pa dalöiö suane wa painè wa. A' kanëblö ie'pa a buaë wes a' chöpa kanëblök Cristo a es. ⁶ A' kanëblö buaë ie'pa a kekraë, kë dör mik ie'pa tö a' suëke e' ë tä ie'pa wökatoie tö a' dör kanè mésopa buaë ese. Mokí a' dör Cristo kanè mésopa, e' kuëki a' kanëblö ie'pa a kanëë wes Skököl ki

* 5:31 Génesis 2.24

* 6:2-3 Deuteronomio 5.16

ikiane es. ⁷ A' kanebló ie'pa a kaneë wes Skëkëpa Jesús wák a s'kanebló es, kë dör wes s'kanebló s'ditsö a es. ⁸ A' wa ijcher tö wépa tso' klöulewa kanè mésoie ena wépa kë dör es, esepa kos a Skëkëpa Jesús tö iské meraë eköl eköl wes i buaë wésö es.

⁹ A' dör kanè wökirpa, a' kanè mésopa dalöiö ñies. Kë ie'pa pauñar. A' éna ianú tö a' ena ie'pa, e'pa kos wökir dör Skëköl tso' ká jai a e'. Se' kos kawötá ie' ttè dalöiök. Se' dör kanè wökirpa ö se' dör kanè mésopa esepa, esepa kos dör ñies éme ie' a.

Se' e' tsatkö bë yöki

¹⁰ A yamipa, ibataie ta ye' tö a' a' icheke tö a' e' diché iö kekraë a' batsulewa Skëkëpa Jesús ta e' wa, ñies ie' diché taië e' wa. ¹¹ I kos mé Skëköl tö a' a' e' tsatkoie i sulu yöki, e' dör wes i kos tso' ñippökwakpa wa e' tsatkoie es. E' iö a' tö as a' e' tsatkö, e' wa a' e' tköwa darërè bë éna se' kitö'wak e' yöki. ¹² Kë se' ñippöku' s'ditsö ta. E' skéie se' ñippöke íyi sulusi diché ta' kë wërta'wa esepa ta. E'pa dör íyi wökir ena íyi wák tso' i sulu kos tso' s'pamik wes stui a es ese wëttsük. ¹³ E' kueki i kos mé Skëköl tö a' a' e' tsatkoie, e' iö a' tö, e' klö'ú as mik i sulu datse a' erkiöuk i sulu wamblök, eta a' a' iwöklör. A' tö iwé es kekraë, e' ta a' e' alöraká i sulu ki ta a' a' e' tkërdawá darërè mokië.

¹⁴ E' kueki a' tso' erki ñippök i sulu ta. Skëköl ttè moki e' klö'ú a' tö, e' dör wes

ñippökwakpa kipamo es. A' senú yësyësë Skëköl a, e' tö a' kimeräë wes íyi daloie ieke ñippökwakpa tö ibatsi' ki e' tsatkoie es. ¹⁵ Skëköl tö a' er bua'wéne ie' ki Cristo batamik, e' ttè buaë klö'wé a' tö, e' dör a' a' wes ñippökwakpa klökkuö iöká as kë ikulirttsa es. ¹⁶ Ñies a' erblö kekraë Skëkëpa Jesús mik, e' dör wes i tso' klöule ñippökwakpa wa iulá a shoë e' tsatkoie es. E' wa a' tö i sulu kos patkeke bë tö a' ki ese kos wöklö'weraë. E' dör wes kuaböt wöñarke bö'ie uyeke ñippökwakpa ki, e' wöklö'weke wöshteke i tso' ie'pa wa iulá a e' wa es. ¹⁷ Skëköl tö a' tsatkeraë, e' bikeitsö a' tö kekraë, e' dör wes íyi daloie tkekeka ñippökwakpa tö iwökir ki e' tsatkoie es. Ñies a' er múwa ie' ttè ki, e' dör wes ie' Wiköl tabè es. ¹⁸ I kos a' ta ikiö ie' a' tö ie' tö a' kimè. Ie' ta a' ttö kekraë iWiköl wa, kë ilo'yar yës. Ñies ie' a' ikiö s'batse'r malepa kos ki. ¹⁹ Ñies ikiö ie' a' tö ye' a' ttè mèitö wà pakè as ye' tö Jesús ttè buaë blëulewa ká iaiäë, e' wà pakö kë suarta'. ²⁰ Ye' patkëule ttè buaë e' pakök, erë i'ñe ta ye' tso' wötëulewa s'wöto wé a' ttè e' kueki. A' ikiö Skëköl a' ye' ki as ye' tö iwà pakö buaë kë suarta'.

Pablo e' chéat

²¹⁻²² Ye' ki ikiane tö a' wa ijcher tö is ye' tso' ena i weke ye' tö. E' kueki ye' tö yëkkuö i' patkeke Tíquico ulá a. Ie' dör s'yami dalër taië sa' éna. Ie' dör Skëkëpa Jesús kanè méso yësyësë ese. Ie' tö a' a' ichèmi

tö is ye' tso'. Ñies ie' tö a' er
diché ièmi.

²³ Skëköl dör S'yě ena
Skëkëpa Jesucristo as e'pa tö
sene bërë mù s'yamipa kos a.
Ñies as Skëköl tö ie'pa kimù
ñi dalëritsök buaë. Ñies as
ie'pa erblö Skëköl mik këkraë.

²⁴ As Skëköl er buaë chõ wépa
éna Skëkëpa Jesucristo dalër
këkraë kë manerta'ttsa esepa
kos a.

Yëkkuö kit Pablo tö Filipos wakpa a Filipenses

Mik Pablo tö yëkkuö i' kit, etä ie' tso' Roma wötëulewä s'wöto wé a Jesús tté buaë pakè kueki. E' tso' kitule Hechos 28.14-31 e' ki. E' yöki mik Pablo dërö Filipos Silas ena Timoteo e'pa ta Jesús tté buaë pakök, etä tajë pë' erblë' Jesús mik (Hechos 16.11-40). Mik Jesús mik erblökwakpa wä ijchenewä tö Pablo tso' wötëulewä, etä ie'pa tö inuköl ena ilè skà patkë'mi Epafrodito ulà a ikimoie. E' ki wëstela ché Pablo tö yëkkuö i' ki.

Filipos wakpa weirke Jesús mik erblë e' kueki. E' kueki Pablo tö ie'pa a ikkaché tö erë ie' weirke, erë ie' ttsë'rke buaë. Ie' tö ie'pa a iché tö ie'pa ké senuk wës Jesús sené es. Ie' e' wöawa diöshet s'malepa kimoie. Es se' kawötä senuk ñi kimoie.

E' kïe ta ie' tö ie'pa a ibiyö ché tö Israel aleripa welepa tso' s'wöbla'uk suluë. E' yöki ie'pa kawötä e' kkö'nuk. Ie'pa ñekkëpa s'wöbla'wëke tö kë se' tsatkërpa erblë Jesús mik e' ä wa. Erë Pablo tö iché tö e' kë idör es.

Shke'wë

¹ Ye' dör Pablo. Ñies Timoteo tso' ye' ta ie. Sa' dör Cristo Jesús kanè mësopa. Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dör batse'r batsulewä Cristo

Jesús mik serke Filipos e'pa a, ñies a' wökirpa ena ie'pa kimukwakpa e'pa kos a. ² Skëköl dör S'yë ena Skëkëpa Jesucristo as e'pa er buaë chö a' a ena sene bërë mù a' a.

Pablo tö wëstela ché Skëköl a Filipos wakpa dalërmik

³ Bitökicha ye' er ane a' ska', etä ye' tö wëstela cheke Skëköl a a' dalërmik. ⁴ Këkraë mik ye' tö ikieke Skëköl a a' ki, etä ye' ttsë'ne buaë. ⁵ Kuaë dö ikkë ta, buaë a' tö ye' kimeke Jesús tté buaë pakè e' kané wa. E' kueki ye' ttsë'ne buaë a' dalërmik. ⁶ Ye' wä ijcher buaë tö i' buaë tsä tkëwamitke Skëköl tö a' er a, e' wä ki wëraëitö buaë dö mik Jesucristo döne etä. ⁷ A' dalër tajë ye' éna, e' kueki e' dör buaë tö ye' tö a' bikeitsè es. Këkraë a' er tso' ye' ska'. Erë ye' tso' wötëule s'wöto wé a Jesús tté buaë kueki, erë a' er tso' ye' ska'. Ñies mik ye' kë ku' wötëule tso' Jesús tté buaë tsatkök ena ichök tö e' dör mokï, etä a' er tso' ye' ska'. Skëköl er buaë ché ye' a e' kueki kanè méitö ye' a Jesús tté buaë pakök. Kanè e' a a' ulitane tso' ye' ta ñita. E' kueki buaë idir tö ye' tö a' bikeitsè es. ⁸ Skëköl wä ijcher buaë tö kos ye' éna a' dalër wës Cristo Jesús éna a' dalër es. ⁹ Ye' tö Skëköl a ikieke tö a' ki ñi dalëritsö tajë. Ñies ye' tö ie' a ikieke tö as a' ki erbikö yësyësë ena a' ki éna ká ar buaë ¹⁰ as i' dör ibua'ie ese shushtö a' tö wë këkraë. Es a' sermi batse'r, kë ki i' nuí ta' dö mik Cristo

döne etā. ¹¹ Es Jesucristo batamik a' sermi yēsēsē, e' wērdaē buaē wēs kal bua'buā wōr buaē ese wēr es. E' dōr es, etā Skēkōl dalōiērdaē buaē ikikardakā tajē a' batamik.

Pablo tso' wōtēule erē Jesús tté buaē kī pakarke

¹² A yamipa, ye' kī ikiane tō a' wā ijcher tō ì sulu tkōke ye' tā, mokī e' kē wā Jesús tté buaē wōklōne. E' skéie ikī pakarke tajē. ¹³ Shkēkīpa kōs tso' iē kā i' wōkir kibi u a, ñies imalepa kōs tso' iē, e'pa wā ijcher tō ye' tso' wōtēule Cristo tté kuekī. ¹⁴ Ñies ye' tso' wōtēulewā moulewā, e' tō tajē s'yamipa tso' kā i' a, e'pa kī erkiōwé tté pakōk kē suarta'ia, ie'pa kī erblōke Skēkēpa mik e' wa.

¹⁵ Mokī s'yamipa wēlepa ukyērke ye' kī, ie'pa wōtkōke ye' kī, e' kuekī ie'pa tō Cristo tté pakeke. Erē wēlepa tō ipakeke er mokī wa. ¹⁶ Ie'pa éna ye' dalēr tajē, ñies ie'pa wā ijcher buaē tō ye' tso' wōtēulewā iē, e' dōr Jesús tté buaē tsatkoie. E' kuekī ie'pa tō Cristo tté pakeke. ¹⁷ Erē wēlepa skà tso' e' ē bikeitsōk, esepa tō ipakeke, erē e' kē dōr er mokī wa. Ie'pa éna ye' kī we'ikak ye' tso' s'wōto wé a e' dalewa. ¹⁸ Erē ipakarke er sulu wa ö er mokī wa, e' kē dē' wēs ye' a. Ibuā'ie dōr tō Cristo tté buaē e' pakarke, e' tō ye' ttsē'wēke buaē.

Etā ye' kī ttsē'rdaē buaē. ¹⁹ E' wā dōr tō ye' wā ijcher tō ye' yērdattsane e' kieke a' tō

Skēkōl a e' batamik, ñies Jesucristo Wikōl tso' ye' kī muk e' batamik. ²⁰ Mokī yō iklō'wé tō ye' kē jaēnukā Cristo kī s'shulōkwakpa wōrkī. Ye' wā ijcher tō mik ye' e' tsatkoke ie'pa wōrkī, etā ye' ttōraē ie'pa tā kē suane wēs kēkraē ye' tō Cristo tté pakeke es as ie' kīkarkā tajē ye' wa. Ye' serkeia ö ye' ttēwā e' wa Cristo kīkarkeka. ²¹ Ye' a tā, ye' serkeia, e' dōr Cristo kīkōkka. Erē ye' blēnewā, e' tā ye' e' alē. ²² Ye' serkeia kā i' a, etā es ye' kanēblōmīia Cristo a tā e' wā kī dōrattsā buaē. Ye' wāk kē wā ijcher tō wēne dōr ibuā'ie. ²³ Darērē ishukit ye' a. Sulu ye' shkakmitke Cristo ska', e' dōr ibuā'ie ichōkle. ²⁴ Erē a' a buaē idir tō ye' serkeia a' kīmoie. ²⁵ Ye' wā ijcher buaē tō e' dōr mokī, e' kuekī ye' wā ijcher tō ye' serkeia kā i' a a' kīmoie as a' kī ttsē'r buaē tté mik se' erblōke e' a. ²⁶ Ñies ye' serkeia kā i' a e' dōr as a' tō Cristo Jesús kīkōkā tajē mik a' tō isuē tō ie' wā ye' dene a' ska' etā.

Sene wēs Cristo kī ikiane es

²⁷ Ibuā'ie dōr tō a' senū yēsēsē wēs Cristo tté buaē tō ichē es. Ye' de a' ska' ö ye' kē dē' a' ska', erē ye' kī ikiane tō a' ser es as ye' tō a' tté ttsō tō a' er mēwā ñitā ñikkēē. Ñies as ye' tō ittō tō a' e' tkēwā darērēē ñitā Jesús tté buaē mik se' erblōke e' tsatkok. ²⁸⁻²⁹ Skēkōl er buaē ché se' a, e' kuekī ie' tō kawō mé se' a erblōk Cristo mik ñies weinuk idalērmik. E' kuekī kē a' suanuk se' bolōkpa

yöki. Ie'pa tö se' we'ikeke, e' dalë'ttsésö er bua' wa, e' ta e' tö ikkacheke ie'pa a tö ie'pa weirdaë siarë aishkuö ta, erë se' tsatkërdaë. E' kos dör Skëköl kanë. ³⁰ I'ñe ta a' weirke wes a' tö isü' tö ye' weine mik a' ta ye' bak eta es. Nies i'ñe ta a' tö ittse tö ye' tso'ia weinuk.

2

Se'ké e' wöökwa diöshet wes Cristo e' wöawa es

¹ Cristo tö a' er kuweke. Ie' éna a' dalër tajë e' tö a' er pableke. A' batsulewa ñi mik Skëköl Wiköl wa. Nies a' ñi saü er bua' wa, er siarë wa. ² E' kuëki ye' tö a' a ikië tajë tö a' er múwa ñita ñikkëë. A' ñi dalëritsö ñikkëë. A' erbikö ñikkëë Skëköl a. A' senü buaë ñita ñikkëë, e' wa a' tö ye' ttsë'ü buaë. ³ Kë ì war wötkoie ñita. Kë ì war e' ttsoka ñi kï. E' skéie a' e' wööwa bërë. Ibikeitsö tö s'malepa dör buaë a' tsata. ⁴ Kë a' e' tkiuk a' wákpa íyi ë kï. A' ké s'malepa kï tkinuk ikimë wa isue wa.

⁵ Se' erbikö wes Cristo Jesús erbikö es, e' dör i' es:

⁶ Ie' wák dör Skëköl je', erë ie' kë tkine e' kï tö iwák dör Skëköl.

⁷ E' kos méatitö iwák er wa, ie' de ká i' a yöne s'ditsöie wes kanë méso es. Ie' kune' s'ditsöie.

⁸ Mik ie' bak ká i' a, eta ì kos kiane Skëköl kï e' iütë'itö seraa

dö ie' e' me'ttsa ttëwa wötëulewa krus mik wes pë' sulusi es.

Ekkë ie' e' wöa'wa.

⁹⁻¹¹ E' kuëki Skëköl tö ie' tkéka íyi ulitane tsata.

Ñies ikië mékaitö Këköl íyi ulitane tsata.

Ie' tö iwé es as ì kos tso' ká jaì a, ena ká i' a ena ká diöshet e'pa kos e' tulöwa kuchë kï Jesús wörki idalöioie,

ñies as sulitane tö ichöka tö Jesucristo dör Skëköl, Skëköl dör S'yë e' kikoka tajë.

Sene yësyësë pë' sulusipa shua

¹² A ye' yamipa dalër tajë ye' éna, Cristo tö Skëköl ttë iüté buaë, e' kuëki ye' tö a' a ichë tö a' tsatkëne e' wà ü suane wa painë wa. Mik ye' bak a' ska' eta kekraë a' tö Skëköl ttë iüté buaë, erë i'ñe ta ye' kë ku' a' ta, eta ikí iütö bua'iewa. ¹³ Skëköl wák tö a' erkiöwé ì kiane ie' kï wë ese woie. Nies ie' tö idiché mé a' a iwakanéwoie. E' kuëki a' tö iwakanewëmi buaë.

¹⁴ ì kos weke a' tö, e' ü bërë, kë dör kabene wa, kë dör ukyëne wa. ¹⁵ Iú es as kë ì sulu tté kur a' kï. Es a' sermi pë' sulusipa shua yësyësë kë kï ì nuí ta' wes Skëköl ala'r es. Ie'pa shua a' dör wes bëkwö wöñar ká ttsettse a es. ¹⁶ Jesús tö sene michoë mē se' a, e' tté wà pakö ie'pa a. A' tö iwakanewé es, e' ta ye' ttsë'rdaë buaë mik Cristo dene eta. Es ye' tö isueraë tö ye' kanëblé darërë e' kë weine é. ¹⁷ A' erblöke

Jesús mik, a' tò Skèköl ttè iuteke buaë. Ñies a' e' mettsa weinuk ie' ttè kuekì. E' dör wes iyiwak jchè sacerdote tò mè Skèköl a es. Isalema ie'pa tò ye' ttèwami Jesús ttè kuekì. E' wà tka ye' ta, e' ta ye' döraë wes vino tekettsa iyiwak jchène mè Skèköl a e' kì es. Ie'pa tò ye' ttèwami, erë ye' ttsè'r buaë a' ta ñita. ¹⁸ Es ñies a' ttsè'nú buaë ye' ta ñita.

Timoteo

¹⁹ Skèkèpa Jesús ttò wa ye' mú tò Timoteo patkèmi bet a' ska'. Ie' tò a' a ye' biyõ meraë buaë, e' tò a' ttsè'weraë buaë. Ñies ie' wà a' biyõ döraë ye' a as ye' ttsè'r buaë. ²⁰ Kè yi skà ku' ye' ta tkirke a' kì moki wes ie' es. ²¹ Imalepa tkirke ì kiane ie'pa wákpa kì, ese è kì, kè tkirta' ì kiane Jesucristo kì ese kì. ²² Erë a' wà ijchër tò Timoteo tò ikkayè'bak tò ie' dör Jesús kanè méso buaë. Ie' kanèblèule buaë ye' ta Jesús tté buaë pakök wes ye' wák alà es. ²³ E' kuekì mik ye' wà ijchertke tò wes ye' dõmi íe, età ye' mú tò Timoteo patkèmi a' ska'. ²⁴ Ñies ye' erblöke Skèkèpa mik tò ye' dõmine a' ska' kukuie.

Epafrodito

²⁵ Ñies ye' tò ibikeitsè tò ye' kawõtá s'yami Epafrodito patkõkmine a' ska'. Ie' dör wes ye' èl es. Ie' kanèblöke buaë ye' ta. Ie' tò Jesús tté tsatkeke buaë ye' ta. A' tò ie' patkè'bitu ye' kìmuk a' skéie.

²⁶ Ie' kì a' kiane suè kröröë. Mik ie' wà ijchenewà tò a' tò ibiyõ ttsè' tò ie' duöke,

età e' tò ie' eriauwéka tajë. ²⁷ Moki ie' kirinebak. Tsir età ie' blènewa, erë Skèköl tò isuè er siarè wa, e' kuekì ie' buanene. Es Skèköl tò ye' suè er siarè wa ñies. Epafrodito duópawa, e'ma ye' kì eriane tajë. ²⁸ E' kuekì sulu ye' éna ipatkakmi bet a' ska' as a' ttsè'rne buaë isaükne, ñies as ye' kè kì eriaría. ²⁹⁻³⁰ A' tò ie' kiõwà ttsè'ne bua' wa wes Jesús mik erblökwakpa ñi kiõwà es. Tsir età ie' blènewa Cristo kanè wè kuekì. Wes a' kè a ye' kimer, e' kuekì ie' tò ye' kímé a' skéie. Eè iekkè ta ie' blènewa. E' kuekì se' esepa dalöiö.

3

Cristo dör buaë ichökle ì ulitane tsata

¹ A yamipa, e' kúie ta ye' tò ichè a' a tò a' ttsè'nú buaë Skèkèpa Jesús batamik. Ì kitbak ye' tò yèkkuö kì a' a, e' skà shtekeneyö a' a i' ta. Ye' kè shtrine iskà chökne a' a. E' dör buaë a' a a tsatkoie wèpa éna a' kitò'wak esepa yöki. ² A' e' kkö'nú pè' sulusipa datse wes chichi sulusipa es esepa yöki. Ie'pa e' wamblörak suluè. Ie'pa icheke tò wèpa tottola kkuölit tëule tsir wes Moisés tò ikitat es, esepa è dör Skèköl ala'r chökle. Ie'pa éna a' er sulu'wakwà ttè ese wa. E' kuekì a' e' kkö'nú esepa yöki. ³ E' kè dör wes ie'pa tò ichè es. Se' tò Skèköl dalöieke iWiköl batamik, esepa je' dör Skèköl ala'r chökle. Kè se' erblöku' se' wákpa mik e' tsatkoie. E' skéie se' erblöke ì o' Cristo Jesús tò e' mik, e' wa se' e'

tsökeka tajë. ⁴ Yile e' ttsöka tö itsatkërmî iwák batamik, e' ta ye' e' ttsökami tajë e' tsata. ⁵ Mik ye' kî kâ deka pàköl (8) eta ye' tottola kkuölit tene tsir wës Moisés tö ime'at es. Ye' dör Israel aleripa e' eköl. Ye' dör Benjamín ditséwö. Ye' dör hebreo ditséwö chökle. Ye' bak fariseowakie e' kuëki Moisés ttë kitule dalöiëno e' dalöiök ye' bak buaë wës fariseowakpa es. ⁶ E' kéwö ska' ta ye' bak ttë e' tsatkök darërë dö Skëképa Jesús icha esepa we'ikök siarë. Sene yësyësë kieke ttë ñe' tö se' a e' wà iutëule ye' wà seraa, kë kî ì sulu tté ta' yës. ⁷ Ye' bak ibikeitsök tö iyi ekkëpa kôs e' dör buaë ye' a e' tsatkoie, erë ì ñe' ta ye' éna iane tö e' kôs kë dör ìie bua' ye' a. E' kuëki e' kôs kë wà ta'ia ye' a Cristo dalërmik. ⁸ E' kîie ta, Cristo Jesús dör ye' Këköl, e' mik ye' båtse buaë, moki e' dör buaë ye' a iyi ulitane tsata. Ie' dalërmik iyi malè kôs watétsayö, e' dör ushñaie ye' a as ye' ulà dö ie' ska' ⁹ ena ye' båtswa ie' mik da'äie. Es Skëköl tö ye' klö'wé wës pë' buaë yësyësë es ie' wörki, e' kë dör Moisés ttë dalöiëno e' dalöiéyö buaë e' kuëki. E' skéie ie' tö ye' klö'wé wës pë' buaë yësyësë es ye' erblé Cristo mik e' kuëki. E' wà dör tö mik ye' erblé Cristo mik eta, e' kuëki Skëköl tö iché tö ye' dör pë' buaë yësyësë ie' a. Nies ie' tö ye' kímé senuk yësyësë ie' a. ¹⁰ Ye' kî e' batsak Cristo mik bua'iewa. Ie' kôtwa pë' tö e' shkeo'kane Skëköl

tö ie' diché tajë wa, e' diché kiane ye' kî ye' er a. Ye' e' chak weinuk ie' dalërmik wës ie' weine ye' dalërmik es. Ye' e' chak ttëwä ie' dalërmik wës ie' kôtëwä ye' dalërmik es. ¹¹ Ye' senak es as Skëköl tö ye' shke'ükane aishkuö ta.

Kam se' ser yësyësë wës Cristo es

¹² Ye' kë tö icheku' tö e' kôs wëtkeyö. Ye' kë tö icheku' tö ye' dekatke ser yësyësë wës Cristo Jesús ser es. Erë ie' tö ye' klö'bak as ye' dö wës ie' es. E' kuëki ye' e' tkéwä darërëe as ye' dö wës ie' es. ¹³ A yamipa, ye' kë ibikeitsë tö iyi ekkë kôs detke ye' ulà a. Ì o' ye' tö, ese kë bikeit-seku'iaiyö. E' skéie ì tso' Skëköl wä ye' a aishkuö ta, ese ë yuleke ye' tö darërëe. ¹⁴ Ye' e' tkéwä darërëe këkraë dö mik ye' demi kâ jai a eta as iské dö ye' ulà a. E' dör sene michoë Skëköl ta. E' tso' ie' wä bil yi klöule ie' wä Cristo Jesús batamik esepa a. ¹⁵ Se' ulitane erblö buaë Cristo mik, esepa kawöta ibikeitsök ñe' es. A' welepa tö ilè bikeit-seke kuä'ki eta Skëköl tö a' er ñi'werane. ¹⁶ Erë ibua'ie dör tö se' ulitane ké senuk yësyësë kôs se' a ikkayëne eköl eköl ekkë.

Se' dör kâ jai wakpa

¹⁷ A yamipa, a' senu' wës ye' serke es. Nies wëpa serke wës sa' serke es esepa weblö ta a' senu' es. ¹⁸ Ye' tö a' a iyë' tajë tö pë' tso' e' chö tö ie'pa erblöke Jesús mik, erë ie'pa serke wës Cristo kôtëwä

krus mik e' bolökpa es. E' skà chëneyö a' a' i' tã ië wa. ¹⁹ Ie'pa ekkëpa michoë ewëwa. Ì kiane ie'pa kî ese dör ie'pa këköl. Warma ì tö ie'pa ké jaënuke tajë, ese wa ie'pa e' ttsökeka. Ie'pa er me'rie ì tso' kã i' a' ese ë kî. ²⁰ Erë se' dör kã ja' wakpa. Skëkëpa Jesu-cristo dör S'tsatkëkwak tso' kã ja' a, e' datskene, e' paneke se' tö kröröë. ²¹ Ie' wã diché tso' tajë e' aloka íyi ulitane kî. Idiché wa ie' tö se' chkà nürta'wã e' mane'werattsa as idö wës ie' wák chkà olo tã tajë es.

4

¹ A yamipa, a' e' tköwa darërë Skëkëpa Jesús a' kekraë. Suluë ye' éna a' suakne, a' dalër tajë ye' éna. A' tö ye' ttsë'wëke buaë. A' dör wës ye' kanëblöke Skëköl a' e' ské es.

Evodia ena Síntique

² A Evodia ena Síntique, a' bül dör Skëkëpa Jesús icha, e' kuëkî ye' kköchö a' a' tö a' erbikö ñikkëë. ³ Eköl tso' a' shua, e' dör ye' kimukwak buaë, e' a' ye' ikië tö alakölpa e'pa kimú er buanukne ñi kî. Ie'pa bak kanëblök buaë ye' tã Jesús tté buaë pakè wa. Ie'pa ena Clemente ena imalëpa bak kanëblök darërëë ye' tã, e'pa kië kôs tso'tke kitule sene michoë yëkküö kî.

A' ttsë'nú buaë kekraë

⁴ A' ttsë'nú buaë kekraë a' dör Skëkëpa Jesús icha e' kuëkî. Ye' tö iskà chëne a' a' tö a' ttsë'nú buaë. ⁵ Sulitane saú

er bua' wa kekraë. Skëkëpa Jesús datskene bet.

⁶ Kë ì tö a' eriauk, e' skéie ì kiane a' kî, ese kôs mú Skëköl ulà a, ie' a' ikië wa ena kköchë wa. Nies wëstela chö ia. ⁷ A' tö iwé es, e' tã sene bërë meke ie' tö e' meraëitö a' a. E' dör tajë iskië kë se' éna iwà ar ekkë. E' tö a' er ena a' erbikë kkö'neraë Cristo Jesús batamik.

⁸ A yamipa, ibataie tã ye' tö a' a' icheke tö ì kôs dör mokîë, ì kôs dalöiertä', ì kôs dör yësyësë, ì kôs dör batse'r, ì kôs dör buaala, ì kôs kîkauleka buaë, íyi ese kôs kî a' er múwa kekraë. Ì kôs dör buaë ena ì kôs kîkarkata', ese bikeitsö kekraë.

⁹ Ì kôs wa ye' tö a' wöblao', tté kôs yë' ye' tö a' a, e' ttsë' a' tö. Wës ye' serke, e' su' a' tö. A' senú es, e' tã Skëköl dör sene bërë mukwak, e' tso' a' tã' kekraë.

Pablo tö ie'pa a' wëstela ché

¹⁰ Ye' ttsë'ne buaë tö bata ekkë tã a' er dene ye' ska'. Ì patké a' tö ye' a, e' wà de ye' ulà a, e' tö ye' ké wëstela chök Skëkëpa Jesús a. Ye' éna iane tö mokî a' kë er chë'wa ye' ska', erë a' kë ulà dë' wës ipatkoie ye' a. ¹¹ Ye' kë ku' e' chök a' a' ilë kî kianeia ye' kî e' kuëkî. Ye' wöblanewatke ttsë'nuk buaë ì kôs tköke ye' tã e' a. ¹² Ye' wöblanewatke senuk mik ye' wã íyi tso' tajë eta, ñies mik ye' kë wã íyi tã' yës eta. Ye' wöblanewatke ì kôs tköke ye' tã e' dalë'ttsök. Íyi tso' ye' wã ñë ö íyi kë tã' ye' wã ñë, erë ye' ttsë'rke buaë. Ì

tso' ye' wā tajë ö ì kě tã' ye' wā yēs, erë ye' ttsë'rke buaë. ¹³ Ýyi kōs dalë'ttsërmi ye' a buaë Cristo batamik, e' tō ye' a diché meke e' kueki. ¹⁴ Erë buaë idir tō a' tō ye' kímé ye' weirke tajë e' shuā.

¹⁵ A yamipa, a' wā ijcher buaë tō mik a' tō Jesús tté buaë e' tsá ttsë', e' kēwō ska' tã' ye' e' yē'ttsa Macedonia tã' a' erule serke Filipos e'pa ë tō ye' kímé inuköl wa. Kë imalepa skà wā ye' kímène wēs a' es. ¹⁶ E' kíie tã' mik ye' bak Tesalónica, etã' a' tō ýyi patkë' ye' a' e' kímoe bötökichakkë. ¹⁷ Ye' kě ku' ì kakmeke a' tō ye' a' e' ë bikeitsök. Ì buaë kí merke a' a' ká jai a' ì kakmé a' tō ye' a' e' skéie, ese bikeitsök ye' tso' bua'ie. ¹⁸ A' wā ijchenú tō ì kōs patkë' a' tō ye' a, e' dë' ye' ulà a, e' kueki tajë ye' wā itso'. E' kíie tã' ì ipatkë' a' tō Epafrodito ulà a, e' kōs tã' ye' wā itso' tajë shute. Ì wé a' tō e' wër buaë Skëköl wa wēs ýyi meule ie' a' ala'r buaë masmas es. Ese kiar ie' kí. ¹⁹ E' kueki ye' Këköl tō ì kōs kiane a' kí sēnoie ie' a' ese meraë a' a' ì tso' ie' wā buaë tajë shuteë e' wa Cristo Jesús batamik. ²⁰ ¡skëköl dör S'yé, e' kíkōkasö tajë kekraë! Es e' idir.

Pablo e' chéat

²¹ Jesucristo icha batse'r e'pa kōs shkë'ú ye' a. Ñies s'yamipa tso' ye' tã, e'pa tō a' shkë'wémi. ²² Ñies s'batse'rpa serke íe, e'pa kōs tō a' shkë'wémi. Sa' shuā

wépa kanëblöke Roma wökir kibi a, e'pa tō a' shkë'wémi bua'iewa.

²³ As Skëkëpa Jesucristo er buaë chō a' a.

Yëkkuö kit Pablo tö Colosas wakpa a Colosenses

Mik Pablo tö yëkkuö i' kit etä ie' tso'ia wötëulewā Roma s'wōto wé a. Wes i bak ie' ta e' tso' kitule Hechos 28.17-31 e' kī. Pablo wák kē wā Jesús tté buaë pakane Colosas. Wēm eköl kiè Epafra, e' tö Colosas wakpa a ipaka'. E' ukuöki ie' dë'rō Pablo weblök s'wōto wé a ta ie' tö Pablo a ipaké tö Colosas wakpa shūa kabene tso' tajë.

Epafra tö ie' a ipaké tö pë' wele tso' s'wōbla'uk Jesús tté wa erë kē dör yësyësë. Pë' ñe'pa tö s'wōbla'weke tö Skëköl kē wā iyi kos yöne Cristo wa. Ñies ie'pa tö icheke tö Jesús kē dör kékëpa tajë ese. E' skéie Jesús mik erblökwakpa kawōta tkinuk bua'ie i kī Israel aleripa tkirke ese kī, es ie'pa tö s'wōbla'weke.

E' kuëki Pablo tö yëkkuö i' kit ñippoie ie'pa ñekkëpa ta Jesús tté buaë tsatkoie. Ie' tö ichè tö Jesús ë a se' tsatkërmi. E' kuëki Skëköl tö ie' tkë'ka sulitane ena iyi ulitane tsata. Ñies ie' ichè tö i kkacheke pë' esepa tö e' kē dör lie bua' ena e' kē a se' tsatkënik. E' kīie ta ie' tö ikkaché tö wes se' kawōta senuk Skëköl wörki.

Shke'wè

¹ Ye' dör Pablo. Skëköl wák er wa ye' dör Jesucristo ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ñies s'yami Timoteo e' tso' ye' ta

ie'. ² Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dör batse'r serke Colosas e'pa a. A' dör s'yamipa e' tkëulewā darërë Cristo mik. Skëköl dör S'yé as e' er buaë chō ena sene bërë mù a' a.

Pablo tö wëstela ché Skëköl a ie'pa dalërmik

³ Kekraë mik sa' tö ikieke Skëköl a a' kī, etä sa' tö wëstela cheke ie' dör Skëkëpa Jesucristo Yé e' a a' dalërmik. ⁴ Sa' tö a' tté ttsé tö a' tso'ia erblök buaë Cristo Jesús mik. Ñies sa' tö ittse tö a' tö s'batse'r malepa kos dalëritseke buaë. E' kuëki sa' tso' wëstela chök ie' a a' dalërmik. ⁵ Mik Jesús tté buaë mokië e' dë' a' ska' kuaë, etä a' tö ittse' tö Skëköl wā i buaë tso' blëule a' a, e' tso' a' panuk ká jai a. E' wā paneke a' tö kröröë, e' kuëki a' erblöke Cristo mik ena a' ñi dalëritsöke buaë kekraë. ⁶ Tté buaë e' pakarke tajë ká wa'ñe, e' klö'weke pë' tö tajë. E' tö ie'pa er mane'weke as iser buaë yësyësë. Es ñies ibak a' ta kuaë mik a' tö ittse' ta iklö'omi moki tö Skëköl er buaë ché se' a Cristo batamik. Kuaë dö i'ñe ta tté e' waka-neorkear buaë a' shūa. ⁷ Tté e' paka' Epafra tö a' a, ie' dalër tajë se' éna. Ie' dör Cristo kanè méso wes sa' es. Ie' dör Cristo kanè méso yësyësë a' kimoie. ⁸ Ie' wā a' tté de sa' ska' tö a' tö sa' dalëritseke tajë Skëköl Wiköl wa.

⁹ E' kuëki mik sa' tö a' tté ttsé' kuaë, etä sa' utmi S'yé ta a' kī. E' kē olo'yeta' sa' tö dö ikkë ta. Sa' tö ikiear Skëköl a tö ie' Wiköl tö a' er ñi'ú kabikeitsoie buaë, as i kiane

ie' k_i t_o a' iwè e' wà ar buaë a' éna. ¹⁰ E' ane buaë a' éna, e' t_a a' serdaë buaë yësyësë wës wépa dör Skëkëpa Jesús icha, esepa ké senuk es. A' serke es, e' t_a i k_os wëke a' t_o, e' wër buaë ie' wa. Ì buaë k_os weraë a' t_o tajë wës kal wör tajë buaë es. Ñies wës Skëköl dör, e' wà k_i ar michoë a' éna buaë. ¹¹⁻¹² Sa' t_o ikieke S'yé a' t_o ie' t_o a' er diché iö, ie' olo tajë, ie' diché tajë, e' wa. Es idir, e' t_a a' weirke k_os e' dalë'ttsërm_i a' a' er bua' wa. Ñies i k_os wé S'yé t_o a' a, e' k_i wëstela cheraë a' t_o ie' a' ttsë'ne bua' wa. Ì tso' ie' wä mè se' dör ie' icha batse'rpa e'pa a' ilo bur tajë e' a, e' yök a' yuétkeitö as idö a' ulà a' ñies. ¹³ Ie' t_o se' yéttsa' i sulu k_os dör wës stui es, ese ulà a' ta se' tsémüitö wépa blúie ilà dalër iéna e' tso' esepa k_iie. ¹⁴ E' batamik se' tsatkéitö ena se' nuì olo'yéitö se' k_i.

Skëköl er buanene se' k_i Cristo batamik

¹⁵ Skëköl kë wërta'wä, erë Cristo wa ie' e' kkayë' s'ditsö a. Kam íyi ulitane yör, e' yök_i Cristo tso'tke. Ie' dör íyi ulitane k_os e' tsata. ¹⁶ Ì k_os tso' ká jai a' ena ká i' a, e' yö' Skëköl t_o Cristo t_a ñita. Ì wërta'wä, ñies i kë wërta'wä íyi wökirie ena íyi këkölíe ena íyi wákíe wä diché t_a' ese k_os yö' ie' t_o Cristo t_a ena Cristo k_ikoka. ¹⁷ Kam íyi ulitane yör, e' yök_i Cristo tso'tke. Íyi ulitane yöne ie' t_a ñita t_a i' ñe t_a e' k_os kicha a'tser ie' wä. ¹⁸ Ñies se' dör ie' icha, e'pa wökir ie' dör. Se' dör

wës Cristo wák chká es, eta' ie' dör wës s'wökir es. Ie' kötëwä, e' shkënekane se' tsáie as ie' dö íyi ulitane tsata. E' kuek_i ie' dör se' sene michoë, e' wì kicha bua'ie. ¹⁹ Wës Skëköl dör, e' k_os wënewä Cristo k_i, es Skëköl t_o ibikeitsbak. ²⁰ Ñies ie' t_o ibikeitsbak t_o íyi ulitane tso' ká jai a' ena ká i' a' ena ká wa'ñe e' dörane ie' ulà a' Cristo batamik. Es ie' t_o se' er bua'wëne ie' wák k_i Cristo kötëwä krus mik, ipé tène tajë se' nuì skéie e' wa.

²¹ Kenet se' bak i sulu wamblök ena i sulu bikeitsök, e' kuek_i se' bak Skëköl bolökpa siulettsä bánet ie' yök_i. ²² Erë ie' t_o se' er bua'ne ie' k_i Cristo kötëwä se' nuì skéie e' wa as se' döwä ie' wörk_i batse'r, kë k_i i sulu t_a, kë k_i i nuì t_a'. ²³ Erë se' kawöta' e' tkökwa' darërëë kekraë se' erblö Cristo mik e' a. Ttè buaë ttsë' a' t_o wà paneke a' t_o e' kë olo'yar, e' t_a iwà döraë a' ulà a. Ttè buaë e' pakane sulitane a' ká wa'ñe ñies ye' tso'ñak ipakök.

Kanè mène Pablo a

²⁴ Erë ye' weirke a' dalërmik, erë ye' ttsë'rke buaë. Cristo weine ie' icha dalërmik. Ie'pa dör wës ie' chká es, e' kuek_i ie'pa weirke e' dör wës ie' wák tso'ia' weinuk es. E' kuek_i ye' weirke k_os a' dalërmik, e' dalë'ttsök ye' tso'. Es ye' tso'ñak weinuk Cristo t_a. E' t_o ye' ttsë'wëke buaë. ²⁵ Skëköl t_o kanè mé ye' a' Skëkëpa Jesús icha e'pa kanéuk. Ie' t_o ye' patké ie' tté buaë k_os e' pakök a' a. ²⁶ Se' bak ká iaiaë, e'pa yök_i tté

buaë e' bak blëulewā, erë j'ñe tā ikkayēne ie' icha batse'rpa a. ²⁷ Ie' tō ibikeitsbak tō ttē e' kkacheraë ie'pa a. Ttē e' dōr buaë shuteë, e' wa ie' er buaë chōmi pē' kōs kē dōr judiowak esepa a. Ttē buaë blëulewā, e' dōr tō Cristo tso' se' er a, e' batamik se' dōrañak Skëkōl olo tā' tajē, e' ska'. E' wā paneke se' tō krōrōë.

²⁸ E' kueki sa' tō Cristo ttē pakeke sulitane a. E' wa sa' tō sulitane patteke wōbla'weke kabikeitsē buaë yēsyesē wa as sa' tō ie'pa kōs mù Skëkōl ulā a yōuletke buaë batsulewā Cristo tā ñita. ²⁹ E' kueki ye' e' tkéwā darērēë kaneblök diché tajē meke Cristo tō ye' a, e' kōs wa.

2

¹ Ye' kī ikiane tō a' wā ijcher tō ye' tso' kaneblök darērēë a' dalërmik kē shtrirtā'wā. Ñies ye' tso' kaneblök s'yamipa serke Laodicea e'pa dalërmik ena s'yamipa malepa kē wā ye' sūle, e'pa kōs dalërmik.

² Ye' kaneblōke darērēë ie'pa dalërmik as ie'pa er diché kī iër buaë, ñies as ie'pa kī ñi dalëritsō tajē wes s'yamipa ekka ñi dalëritsō es. E' dōr es, e' tā ttē buaë blëulewā Skëkōl wā kuaë, e' wā kōs ardaë ie'pa éna buaë. Ttē buaë e' dōr Cristo wák. ³ Skëkōl erbikō kōs, ena Skëkōl wā iyi jcher kōs, e' tso' Cristo a blëule wes iyi bua'buatue darērē blēsō es. ⁴ Ye' tō a' a' ichē es as kē yi tō a' kitō'ù ttē ttsēr buaë, erē kē dōr ttē mokī, ese wa. ⁵ Ye' wák kē ku' a' tā, erē e' dōr wes ye' wák tso' a' tā es. Ye'

wā ijcher tō a' e' tkéwā darērē ñikkēë a' erblō Cristo mik e' a wes wák ekōl ē es. E' tō ye' ttsē'weke buaë.

Senepa'ali Cristo a

⁶ A' tō Jesucristo klō'wétke e' kékōlie, e' kueki a' senú wes ie' kī ikiane es. ⁷ A' e' tkówā darērēë ie' mik wes kal wī kicha klōrwā es. A' talanú ie' mik wes kal talar iwí mik es. A' kī erblō ie' mik kekraë wes a' wōblaone es. Wēstela mú kekraë ie' a.

⁸ A' tso' erkī as kē yi tō a' kitō'ù ttē kē wā tā' ese wa. Ttē e' ttsēr buaë erē iwā kē dōr mokī, ese dōr s'ditsō ttē ē. Ttē ese kōs pakane'bitū ká iaiaë, e' dōr ttē ēse tso' ká i' kī ese kē idōr Cristo ttē. ⁹ Cristo dōr s'ditsō erē wes Skëkōl dōr, e' kōs wēnewā ie' kī. ¹⁰ A' batsulewā ie' mik, e' kueki kē i' skā kianeia a' kī Skëkōl wōrkī. İyi wōkir wā diché tā' kē wērtā'wā ese kōs tsatā ie' dōr. E' kueki kē a' e' kitō'uk ttē kuā'kī wa.

¹¹ A' batsulewā Cristo mik, e' tō a' wák dēr suluë yéttsa. Es ie' tō a' wakyué a' er a iwā kkachoie tō a' dōr ie' icha. E' dōr wes sa' judiowak wōblar iwēpa tottola kkuölitla ttök tsir es iwā kkachoie tō ie'pa dōr Skëkōl icha. ¹² A' tō iklö'wé mokī tō Cristo shkeo'kane Skëkōl tō idiché tajē wa. E' kueki mik a' wōsune, etā e' dōr wes a' wōtēnewā ena a' shkenekane Cristo tā es. ¹³ Kenet tā a' dōr i' sulu wamblōkwakpa, e' kēwō ska' tā a' kē dōr Skëkōl icha, e' kueki a' dōr wes s'duulewā es ie' a. Erē ie' tō a' shkeo'kane,

sene mokij méitö a' a Cristo ta ñita. Sene sulu e' nuj kos olo'yéitö a' ki. ¹⁴ Ie' ttè dalöiëno, e' dalöseö'wa se' tö, e' nuj kos e' ki se' kkatëne. E' dör wes se' nuj kos tso' kitule yëkkuö ki es. Erë ie' tö e' nuj kos patuéttsa Cristo kötëwä e' batamik. E' dör wes ie' tö se' nuj yëkkuö wötë'wä krus mik Cristo ta ñita es. ¹⁵ Cristo batamik ie' tö iyi wökir ena iyi wäk wä diché ta' kë wërta'wä esepa diché yë'lur. Ie' e' ali'ka ie'pa ki ta ijaëö'itö wes s'klöulewä ñippë shua jaëwë sulitane wörki yi e' aléka iki e' tö es.

Ì tso' ká jai a ese ki a' er múwa

¹⁶ E' kueki kë yi kar a' kkatök chké ki di'yè ki. Nies kawö tkö'weke judiowak tö duas bit ena si' pa'alij bit ena eno diwö bit ekkë, ese kë tkö'wë a' tö e' kë ki yi kar a' kkatök. ¹⁷ E' kos me'atbak Skëköl tö ie'pa a iwä kkachoie tö i wëraë Cristo tö mik ide etä. Erë Cristo dë'bak. Es ttè e' kos wä tka. E' kueki ttè dalöiëno këchke ese kë dalöiaria. ¹⁸ Wëpa e' ö tö ie'pa dör pë' buaë ser bërë, esepa tö Skëköl biyöchökwakpa dalöieke. Nies ie'pa e' chö tö Skëköl tö iyi kkacheke ie'pa a kabsueie. E' wa ie'pa e' tso'keka tajë. Erë ie'pa ttè kë wä ta', e' dör iwäka kabikeitsö ë. Kë a' e' muktsa e' kitö'uk ie'pa esepa ttè wa. ¹⁹ Ie'pa esepa kë ku'ia e' batsökwa Cristo dör s'wökir e' mik. Cristo dör wes s'wökir e, etä se' dör wes ie' chkä es.

Se' wöbla ta', se' kukuöña ta' ena s'yese skà tso' tajë kua'ki kua'ki, e' kos iëulewä buaë ñikkëë ta' ikaneblöke buaë ñita. Erë iwökir kë ta' etä s'chkä kos e' kë dör iie bua'. Es se' dör Cristo ta' nies. Se' batsulewä Cristo ta, e' ta se' kos ser buaë ñita, ñi tsatköke buaë wes s'chkä etkë es. E' dör es, e' ta se' er diché ki iërdaë buaë wes Skëköl ki ikiane es.

²⁰ A' duulewäbak Cristo ta ñita ttè ëse tso' ká i' a ese kos yöki. A' kë ku'ia idikia. ¿Wes a' tö iutekeia? Ttè ese dör i' es: ²¹ Chké se' kë kar; chké wí kë katar, kë ñar; chké diö kë kar. ²² Ì kos dör ñá cheke ttè ese tö, e' erta'wa. Mik ichké one, di'yé one, etä kë itä'ia. Ttè ese kos e' dör ttè dalöiëno me' s'ditsö tö ese ë. ²³ Kuaë ta ittësö tö ttè ese dör moki, wä ta'. Wëpa tso' ttè ese iütök, esepa wër wësua ie'pa tö Skëköl dalöieke buaë mokië. Ie'pa e' ö tajë, suësö tö wësua moki idir. Ie'pa wäk e' we'iköke tajë. E' kueki iwër tö ttè ese dör buaë, erë kë idör es. Ttè ese kë a' i wamblak s'wäk dër suluë éna ese wöklönuk yës.

3

¹ Se' shkeulekane Cristo ta ñita, e' kueki i kos tso' ká jai a, e' ki se' er múwa. Eë Cristo tkër Skëköl ulà bua'kka dalöiërta' tajë. ²⁻⁴ Se' duulewä Cristo ta ñita. Se' sene mokië e' tso' blëule Skëköl wä Cristo ta ñita, e' kueki kam ikkayërwa da'äie. Cristo dör sene moki se' a. Mik ie' dene ká i' a, etä ikkayërdaë sulitane a. Se' kkayërdaë ie' ta' ñita olo

ta' tajë. E' kueki se' er múwa kekraë ì tso' ká jaì a ese kî. Kë se' er mukwa, ì tso' ká i' a, ese kî.

Wépa dör Cristo icha, esepa serke wes ie' kî ikiane es

⁵ E' kueki, ì sulu tso' ká ì a tò se' erkiöweke, ese kos olo'yö a' tò. Trë kos, sene sulusi kos, s'er me'rie trë kî, s'erbikö sulusi kos, ese olo'yö a' tò. Nies iyi kkechë tajë, e' olo'yö a' tò (e' dör wes iyi diököl dalöie skökölie es). ⁶ İyi ekkë kos kueki, wépa kë tò Skököl ttë iüteta', esepa kî Skököl kësik ardaë. ⁷ A' bak senuk ì sulu kos ese dichë dikia. ⁸ Erë i'ñe ta' a' kawöta ì sulu skà tso' kos e' olo'yök. Ulune, kësik, ñi wamblö sulu, ese kos olo'yö a' tò. Kë a' ñi chökia suluë. Kë a' tò ttë sulusi chökia. ⁹ A' wák dër suluë ena wes e' ser, e' olo'ya' a' tò, e' kueki kë a' kachök ñita. ¹⁰ A' wák dër suluë, e' maneonebak sene pa'alî wa. Skököl tò a' er yuëne pa'alî. Ie' tò a' er mane'wë michoë kekraë as a' er dö wes ie' wák er es. E' uk ie' tso' as a' dö ie' sini'pa chökîe. ¹¹ Se' dör Cristo icha, e' shua s'tso' dör judiowak ena s'tso' kë dör judiowak. Se' shua s'tso' datse ká bänet, ñies s'tso' kë yöule tajë esepa. Se' shua s'tso' klöulewa kanë mésoie ese ena s'tso' kë dör es. E' kos kë dë' wes se' a. Cristo batamik se' kos dör ñikkëë. Ie' dör iyi ulitane tsata, ñies ie' tso' se' kos er a.

¹² Skököl tò a' shukitbak iwák a. A' batseq'itö ena a'

dalër tajë ie' éna. E' kueki a' ñi saü er siarë wa, er bua' wa. A' e' öwa diöshet ñi yöki. A' senú bërë. İyi kos panú a' tò enaë. ¹³ A' ñi dalë'ttsö er bua' wa. Yile tò ì sulu wamblé a' ta, eta e' nuì olo'yö a' tò iki. A' nuì olo'yö a' tò ñi kî wes Skökëpa tò a' nuì olo'yé es. ¹⁴ İyi ulitane ekkë tsata, a' ñi dalëritsö kekraë, e' dör iwì bua'ie. A' ñi dalëritsöke es, e' ta a' serdaë buaë ñita wes wák eköl ë es. ¹⁵ Mokî Skököl tò a' klö'bak senuk bërë ñita wes wák eköl ë es. E' kueki a' e' mú as Cristo tò a' wëttsü senuk bërë ñita kekraë. Nies wëstela chö a' tò ie' a kekraë.

¹⁶ Cristo ttë blö a' tò a' er a kekraë. A' ñi wöbla'ú iwa, a' ñi pattö iwa erbikë buaë kos meke Skököl tò a' a, ese wa. Wëstela chö a' tò kekraë Skököl a' a' er a Salmo wa ena Skököl ttsé wa ena ttsë meke Wiköl Batse'r tò se' a ese wa. ¹⁷ Ì kos weke a' tò, ñies ì kos cheke a' tò, e' kos ú ena ichö Skökëpa Jesús ttö wa. Kekraë wëstela chö a' tò Skököl dör S'yë e' a Cristo batamik.

Wes se' ké senuk ñita

¹⁸ A' alakölpä wëm ta', a' wëm ttö dalöiö wes Skökëpa mik erblökwakpa kawöta iuk es. ¹⁹ A' wépa, a' alaköl dalëritsö, kë kësik blök iki.

²⁰ A' ala'r, a' yé ena a' mì, e'pa ttö dalöiö, e' wër buaë Skökëpa wa e' kueki. ²¹ A' iyëpa, kë a' tò a' ala'r uluwarğa ë ichökle as ie'pa kë eriar tajë shüte.

²² A' klöulewa kanë mésoie, a' wökirpa ttö dalöiö kekraë.

A' kaneblö buaë ie'pa a kekraë, kë dör tö mik ie'pa tö a' suëke e' ë ta ie'pa wökatoie. E' skéie a' kaneblö ie'pa a er moki wa, Skëkëpa dalöieke a' tö e' kueki. ²³⁻²⁴ Ñermata a' dör Cristo kanè mésopa, ie' dör a' wökir moki. A' kaneblöke buaë ká i' a a' wökirpa a, e' ta e' ské meraë Cristo tö a' a aishkuö ta. E' kueki i' kôs weke a' tö e' ú kaneë wes a' tso' iuk Skëkëpa wák a es, kë dör wes s'ditsö a iwë es. ²⁵ Erë Skëköl a sulitane dör ñies ëme, e' kueki wépa tö i' sulu wambleke, ese nuí ki ie' tö ie'pa we'ikeraë aishkuö ta.

4

¹ A' wépa wa kanè mésopa tso', esepa tö ie'pa saú er bua' wa yësyësë. A' éna ianú tö a' wa wökir tso' ñies, e' dör Skëkëpa tso' ká jaí a e'.

Se' e' chö ttök Skëköl ta

² A' e' chö ttök Skëköl ta kekraë, kë ilo'yar. Mik a' ttöke ie' ta, eta e' ë wà bikeitsö, ñies wëstela chö ie' a. ³ Ye' tso' wötëule ië s'wöto wé a Cristo tté buaë blëulewa kuaë, e' pakè kueki. E' kueki ikiö Skëköl a tö ie' tö sa' kimú Cristo tté kí pakök buaë ká wa'ñe as kë i' tö sa' wöklö'ù. ⁴ Ikiö Skëköl a tö ye' mú ipakè buaë yësyësë wes ye' kawöta ipakök es as sulitane éna iwà ar buaë.

⁵ Mik a' tso' pè' kë dör Jesús mik erblökwakpa, esepa ta, eta a' senú buaë wes Skëköl ala'r ké senuk es. Kë a' kawö chök ë. Kawö yöttsa kapakök ie'pa ta. Cristo tté buaë pakö ie'pa

a. ⁶ A' ké ttök ie'pa ta tté bua' buaë wa as ie'pa tö a' ttö ttsö er bua' wa. A' tso' erki i' kôs chakeke ie'pa tö a' a eköl eköl, e' iütök yësyësë.

Pablo e' chéat

⁷ Tíquico tö ye' biyö cheraë a' a. Ie' dör s'yami dalër tajë sa' éna ese. Ie' dör ye' kimukwak yësyësë ese. Ie' dör Skëkëpa Jesucristo kanè méso ye' ta. ⁸ E' kueki ye' tso' ie' patkök a' ska' as ie' tö a' a ichö tö is sa' tso', ñies as a' er kuütö. ⁹ Ie' ta Onésimo mi'ke ñies. Ie' dalër sa' éna, ie' dör s'yami e' tkëulewa darërë ese. Ie' datse a' ká a. Ie'pa bül tö a' a icheraë tö is sa' kawö tköke.

¹⁰ Aristarco tso' wötëule ye' ta s'wöto wé a, e' tö a' shke'wémi. Ñies Marcos dör Bernabé duö', e' tö a' shke'wémi. A' a iyënetke tö ie' de a' pakök, eta ikiöwa buaë. ¹¹ Jesús kiè ñies Justo, e' tö a' shke'wémi. Wépa tso' ye' ta i' blúie Skëköl tso' e' kanè a e'pa shua ie'pa mañal ë dör judiowak. Ye' er pablérakitö tajë. ¹² Epafras dör a' wakpa eköl, e' tö a' shke'wémi. Ie' dör Cristo Jesús kanè méso. Kekraë ie' kköchöke Skëköl a a' dalërmik tö a' mú e' tkéwa darërëe Cristo tté a kë ibikeitsè bötböt ena e' meulettsa da' aie i' kiane Skëköl ki ese woie. ¹³ Ye' wák tö ie' cheke moki tö ie' kaneblöke darërëe a' dalërmik, ñies Jesús mik erblökwakpa tso' Laodicea ena Hierápolis, e'pa dalërmik. ¹⁴ Lucas tö a' shke'wémi. Ie' dör s'kapeyökwak dalër tajë

se' éna. Ñies Demas tö a' shke'wémi.

¹⁵S'yamipa serke Laodicea, e'pa shke'ú sa' a. Ñies Ninfra ena Skëképa icha erule ñi dapa'uke ie' u a, e'pa shke'ú sa' a. ¹⁶Yëkkuö i' aritsé one a' tö sulitane kukua, e' ukuöki ta ipatkömi a' tö Skëképa icha erule ñi dapa'uke Laodicea, e'pa a as ie'pa tö iaritsö ñies. Ñies yëkkuö patkë' ye' tö Laodicea wakpa a, e' saú mik ide a' ska' eta. ¹⁷Ichö Arquipo a tö Skëképa Jesucristo kanè mène ie' a wë, e' wà ú ie' tö seraa buaë.

¹⁸Ñies ye' dör Pablo, e' tö shkene i' shté ye' wák ulà wa. Kë a' éna ichökwa tö ye' tso' wötëule s'wöto wé a. As Skëköl er buaë chö a' a.

Yëkkuö Tsá Kit Pablo tö Tesalónica wakpa a 1 Tesalonicenses

Pablo tö yëkkuö i' kit duas dabom skeyök ena skeyök kî et Jesús kune'bak e' ukuöki (50-51 AC) e' shü ulat. E' kuëki i' dör yëkkuö tsá kit ie' tö e'. Mik ie' skà dè'rö Tesalónica Skëköl tté buaë e' pakök etá Timoteo ena Silvano e'pa mir ie' ta. Mik Pablo tö Skëköl tté paka' ká e' a, etá tajë pè' uluneka ie' kî, e' kuëki ie' bakshkarmi dö Atenas. E' ukuöki ie' shkakmine kanëblökne Tesalónica Jesús mik erblökwakpa kimuk, erë kë ie' dè'röne. Erë Jesús mik erblökwakpa we'ikeke tajë pè' kë dör Jesús mik erblökwakpa esepa tö, e' kuëki Pablo tö Timoteo ë patkè'mi yëkkuö i' muk ie'pa a ier diché ioie (Hechos 12.1-14).

Ì kit Pablo tö yëkkuö i' kî e' dör i' es: Et: Ie' tö wëstela mé Skëköl a ì buaë o' ie' tö Jesús mik erblökwakpa tso' Tesalónica e'pa a e' kî. Nies Pablo tö ie'pa a ieri mène tö Skëköl tso' ie'pa ta.

Böt: Pablo tö ie'pa a ieri mène tö wës ie' bak senuk ie'pa shü ena wës ie' tö ie'pa dalërits. Ie' tö ikit es ie'pa er diché ioie senuk Jesús a.

Mañat: Pablo tö ie'pa er diché ié senuk këkraë Jesús a. Nies ì tköraë Jesús mik erblökwakpa ta mik iblërulune

eta, e' paké ie' tö ie'pa a. Nies ie' tö ikkachè tö wës se' kawöta Jesús datskene e' panuk kröröë.

Shke'wè

¹ Ye' dör Pablo. Silvano ena Timoteo tso' ye' ta ié. Sa' tso' yëkkuö i' shtök Skëkëpa Jesús icha erule serke Tesalónica e'pa a. A' batsulewa Skëköl dör S'yé e' mik, nies Skëkëpa Jesucristo mik. As ie'pa er buaë chö ena sene bërë mù a' a.

Pablo wëstela ché Skëköl a Tesalónica wakpa dalërmik

² Këkraë sa' tö wëstela cheke Skëköl a a' dalërmik. Mik sa' ttöke ie' ta, etá këkraë sa' tö ikieke a' kî. ³ Sa' éna iane tö a' erblöke Jesús mik, e' kuëki a' tö ì kos buaë weke. S'yé dalër tajë a' éna, e' kuëki a' kanëblöke darërë ie' a. Skëkëpa Jesucristo datskene, e' paneke a' tö mokië, e' kuëki a' e' tkéwa darërë ie' mik. E' kos kuëki këkraë mik sa' ttöke Skëköl ta, etá sa' tö wëstela cheke ie' dör S'yé e' a a' dalërmik. ⁴ A yamipa dalër tajë Skëköl éna, sa' wa ijcher tö ie' tö a' shukitbak ie' ala'rie. ⁵ Mik sa' tö Jesús tté buaë paka' a' a, etá kë sa' wa ipakane tté ë wa. Nies Wiköl Batse'r diché e' kkayè' sa' tö a' a. A' tö isué tö ì ché sa' tö, e' ché sa' tö er mokië wa. A' wa ijcher buaë tö sa' bak senuk yësyèsë a' shü iwà kkachöie tö a' kawöta senuk es.

⁶ Es a' dè'bak senuk yësyèsë wës sa' ser es, nies wës Skëkëpa Jesús ser es.

Mik a' tō Jesús tté buaë klōō'bak, etā e' kuēki pē' tō a' we'ik siarē, erē a' tō ttē e' klō'wekeiā ttsē'ne bua' wa Wikōl Batse'r batamik. ⁷ E' wa a' tō iwā kkaché Jesús mik erblōkwakpa serke Macedonia ena Acaya, e'pa kos a' tō wes s'kawōta senuk Skēkōl a'. ⁸ A' batamik Skēkēpa Jesús tté bunekā Macedonia ena Acaya. Kā wa'ñe, wé ye' mirwā, eē pē' kos wā ijcher tō a' erblōke Skēkōl mik. E' kuēki kē i ku'ia chē yi a' ttē e' kī. ⁹ Sulitane tō sa' a' icheke tō a' tō sa' ki'wā buaë. Ñies ie'pa tō icheke tō iyi diōkōl tso' dalōiē, ese kos watéttsa a' tō kanebloie Skēkōl chōkle ekōl ē e' a'. ¹⁰ Ñies ie'pa tō icheke sa' a' tō a' tso' Jesús datse kā jāi a', e' panuk er mokī wa. Ie' dōr Skēkōl Alā. Ie' kōtēwā, erē Skēkōl tō ie' shkeō'kane. Ie' tō se' tsatkée, se' weirdaē siarē aishkuō tā, e' yōki.

2

Ī o' Pablo tō Tesalónica

¹ A yamipa, a' wā ijcher buaë tō sa' sene' a' shuā, e' wā kē dōr ēme, e' tō a' kīmē buaë. ² A' wā ijcher tō kam sa' dō a' ska' e' yōki Filipos wakpa tō sa' yē' suluē, sa' we'ik siarē. Ñies a' kā a' pē' bak e'pa éna sa' wōklō'wak erē Skēkōl tō sa' kīme'. Ie' tō diché mé sa' a' Jesús tté buaë pakoie a' a'. ³ Sa' kē tō s'patteta' kache tté wa ö iyi sulusi dalērmik ö s'kitō'woie. ⁴ Sa' kē tō s'patteta' es. Skēkōl tō sa' er webleke, e' tō sa' shukit. Ie' tō kanē me'at sa'

ulā a' Jesús tté buaë pakōk. E' kuēki sa' ipakeke as sa' wēr buaë ie' wa, kē dōr s'ditsō wa. ⁵ A' wā ijcher tō sa' kē dē'rō a' ska' a' kīkōkka kache tté wa. Kē sa' wā a' pautule inukōl kiane sa' kī e' kuēki. Skēkōl wā ijcher tō sa' kē wā iwamblēne es. ⁶ Sa' kē dē'rō a' ska' as a' tō sa' kīkōka ö yi skā tō sa' kīkōka. ⁷ Sa' dōr Cristo ttekōlpa tsā, e' kuēki sa' wā kawō tā' as a' tō sa' saū buaë, erē e' kē kine sa' wā a' a'. Sa' tō a' suē wes alā mī tō ila'rla suē es. ⁸ Sa' éna a' dalēr tajē, e' kuēki sa' ttsē'ne buaë a' pattōk Skēkōl tté buaë wa. Kē dōr e' ē wa, ñies sa' e' mumittsa weinuk a' dalērmik. ⁹ A yamipa, a' éna iane tō mik Skēkōl tté buaë paka' sa' tō a' a', e' dalewa sa' kanēblē' darērē. Sa' kanēblē' ñiē nañeē as sa' kē tō a' ulā panū sa' tioie.

¹⁰ A' wā ijcher, ñies Skēkōl wā ijcher, tō sa' sene' batse'r yēsyesē kē kī i sulu tté tā' a' dōr Jesús mik erblōkwakpa e'pa shuā. ¹¹⁻¹² A' wā ijcher tō sa' tō a' paut, a' er pablē' ekōl ekōl wes iyē tō iwē iwák ala'r tā es. Ñies sa' tō a' a' iyē' kekraē tō a' senú yēsyesē wes Skēkōl kī ikiane es. E' tō se' klōō'bak as se' dō i blúie ie' tso' olo tā' tajē e' kīie.

¹³ Mik sa' tō Skēkōl tté paka' a' a', etā a' kē wā itsēne wes s'ditsō ttē es. E' skēie a' tō itse' wes Skēkōl ttē mokī es, tā es je' idir. E' kuēki kekraē sa' tso' wēstela chōk Skēkōl a' a' dalērmik. Ie' ttē batamik, iwakanewekeitō a' dōr Jesús mik erblōkwakpa

e'pa er a. ¹⁴ A yamipa, a' wakpa ditséwöpa e'pa tö a' we'ik siarë. Es ñies ibak Skëköl icha erule erule erblö Cristo Jesús mik tso' Judea e'pa ta. Judiowak malepa tö ie'pa we'ik siarë ñies. ¹⁵ Judiowak tö iwakpa we'ik Jesús tté kueki, e' wakpa ë tö Jesús kötwa wes ká iaiäe ie'pa tö Skëköl ttekölpa kötulurbak es. Ñies ie'pa ë tö sa' trëo'yal. i'e'pa kë wër buaë Skëköl wa! i'e'pa kë wödör yi mik! ¹⁶ Mik sa' tö Skëköl tté pakeke pë' kë dör judiowak esepa a as ñies ie'pa tsatkër, eta judiowak ñe'pa tö sa' ma'wé wöklö'wé as kë sa' tö tté e' pakö, erë ie'pa kë ulà dë' iska'. Es i sulu nuí, e' kí kieke ie'pa tö e' kí tajë. Bata ekkë ta Skëköl tö ie'pa kichatëttsatke.

Pablo shkakne ie'pa weblök

¹⁷ A yamipa, sa' manétyal, sa' kë ku'ia a' ta ñita, erë sa' er me'rie a' kí. Sa' manétyal erë bet ta sa' éna shkakne suluë a' weblökne. ¹⁸ Sa' tö ima'wé, ye' wák tö ima'wé tseë erë Satanás tö sa' wöklö'wé. ¹⁹ Mik Skëképa Jesús dene, eta çyi tö sa' ttsë'wëmi buaë mokjé ie' wöä? i'E' dör a! I buaë paneke sa' tö Jesús wörki a' batamik. A' dë' Skëköl ala'rie, e' tö sa' ttsë'wëraë buaë Jesús wörki. ²⁰ Yëne e', a' wa sa' e' ttsökeka, a' tö sa' ttsë'wëke buaë.

3

*Timoteo patkémine
Tesalónica wakpa ska'*

¹ Bata ekkë ta, mik sa' kë a idalë'ttsëneia, eta sa'

tö ibikeits tö "sa' böl ate ie Atenas ² ta s'yami Timoteo e' patkekemi sa' tö a' weblök." Ie' dör Skëköl kanë méso Cristo tté buaë pakök wes sa' es. Sa' tö ie' patkë'mi a' kimuk as a' dichéki iër Jesús tté a ena a' erblöia mokjé imik. ³ Sa' kë kí ikiane tö a' wele eriawë, a' weirke siarë Jesús tté kueki, e' tö. E' tköraë se' ta wake'. ⁴ Mik sa' bak a' ska', eta sa' tö a' a iyë' tajë tö se' weirdaë pë' kë dör Jesús mik erblökwakpa esepa ulà a. A' wa ijcher buaë tö iwà tka es. ⁵ E' kueki mik ye' wák kë a idalë'ttsëneia, eta Timoteo patkë'miyö a' tté ttsök tö çis a' erblöke Jesús mik e' mir? Ye' suane siarë dö' Satanás tö a' erkiöwë ta a' èmine ta kos sa' tö a' patté e' weirdawa ë.

⁶ Erë Timoteo tso' a' ska', írö ie' dene. Ie' wa biyö buaë debitu sa' a. Ie' ichè tö a' erblökeia Cristo mik, ñies a' ñi dalëritsökeia buaë. Kekraë a' tö sa' bikeitseke er bua' wa. A' éna sa' suakne suluë wes sa' éna a' suakne es. ⁷ A yamipa, a' erblöke Jesús mik buaë, e' tö sa' er pableke tajë sa' eriarke kos sa' weirke kos e' shüa. ⁸ Mik sa' ittse tö a' e' tkéwa darërë Skëképa mik, eta sa' er dekanë. ⁹ A' tö sa' ttsë'wé buaë ichökle Skëköl wöä. Kekraë sa' tö wëstela cheke ie' a tajë a' kí, erë e' kë dör wë'. ¹⁰ Sa' tö ie' a ikieke tajë ñië nañeë as kawö mütö sa' a a' suoie a' kí wöbla'woie as a' kí yör erblök Jesús mik.

Pablo tté Skëköl ta

¹¹ Skëköl dör S'yë e' ena Skëképa Jesús e'pa a sa' tö

ikieke tō sa' kīmú shkoie a' ska'. ¹² As Skēkēpa tō a' kō ñi kī dalēritsōk tajē shūṭē ñies sulitane dalēritsōk wes sa' tō a' dalēritseke es. ¹³ As ie' tō a' er diché kī iō as a' dō Skēkōl dōr S'yē e' wōrkī batse'r, kē kī i sulu tté ta', mik Skēkēpa Jesús datskene ie' icha batse'rpa ta eta. Es e' idir.

4

Senē wēr buaē Skēkōl wa ese

¹ A yamipa, sa' tō a' wōblaḡ' tō a' senú wes Skēkōl wa iwēr buaē es, e' iūteke buaē a' tō. I' ta sa' tō a' a' ikieke, sa' tō a' patteke Skēkēpa Jesús ttō wa, tō a' kī senú yēsýēsē kekraē.

² Ì uk a' ka' ye' tō Skēkēpa Jesús ttō wa, e' jcher buaē a' wā. ³ Skēkōl kī ikiane tō a' ser batse'r, e' wà kiane chē tō a' e' skōttsā trē kōs yōkī. ⁴ A' e' wōbla'ú e' kkō'nuk batse'r dalōiērtā'. ⁵ A' kē kàne senuk wes pē' kē e' batsōtā' Skēkōl mik es. Ie'pa trēr tajē wes iwákpa kī ikiane es. ⁶ A' dōr ñi yamipa Jesús ttē wa, e' kuekī kē a' kàne ñi tsiriuk a' alakōlpa wa. A' ñi wamblō es, e' ta a' ñi dalōseukewā. Sa' tō a' a' iyē'bak tō wēpa tō iwambleke es esepa we'ikeraē siarē Skēkēpa Jesús tō. ⁷ Skēkōl kē wā a' klōone e' ia'ukka senē sulusi wa. Ie' tō a' klōo' senuk batse'r ie' a. ⁸ E' kuekī yi tō ttē i' watéttsa, ese kē wā s'ditsō ttē watēnettsa, ie' tō Skēkōl tō Wikōl Batse'r mé se' a, e' ttē watéttsa.

⁹ Skēkōl wák tō a' wōbla'wé ñi dalēritsōk, e' kuekī kē i' shteku'ia sa' tō ttē e' kī.

¹⁰ A yamipa, e' yēne tō Jesús mik erblōkwakpa serke Macedonia, e'pa kōs dalēr tajē a' éna. Erē sa' tō a' kī patteke tō a' kī ñi dalēritsō tajē shūṭē. ¹¹ Ñies a' e' chō senuk bērē. Pē' kē tsiriwar kanē wa, ttē wa, i wa. A' wakpa iyi ē wà saú wà shulō. A' kaneblō a' wákpa ulà wa wes sa' tō a' iyē' es. ¹² A' tō iwé es, e' ta pē' kē erblō Jesús mik, esepa tō a' dalōieraē. Ñies a' tō iwé es, e' ta i kōs kiane a' kī senoie, e' dōraē a' ulà a' as a' kē tō yile ulà panū a' kanéwoie.

Skēkēpa Jesús datskene

¹³ A yamipa, sa' kī ikiane tō a' wā ijcher tō i' tkōraē se' blērulunebak esepa ta as a' kē eriar wes wēpa kē ku' i panuk, esepa eriar es. ¹⁴ Se' tō iklō'wé tō Jesús kōtēwā shkenekane, e' kuekī ñies se' tō iklō'wé tō wēpa batsulewā ie' mik blērulunebak, esepa tserabitū Skēkōl tō Jesús ta mik idatskene eta.

¹⁵ E' kuekī i' kkayē' Skēkēpa tō sa' a' e' chekene sa' tō a' a, e' dōr tō mik ie' dene, eta se' dōr ie' icha tso' ttsē'ka, esepa kē mīne se' malepa blēnewā, esepa yōkī kewe. ¹⁶ Mik Skēkēpa wák bitukene ká jai a, eta ittōraē aneule darērē ttseraē sulitane tō. Ñies Skēkōl biyōchōkwakpa wōkir kibi, e' ardaē ta Skēkōl duk bla'weraēitō tajē. Eta wēpa batsulewā Cristo mik blērulunebak, esepa shkerdakane kewe. ¹⁷ E' ukuōkī ta se' tso' ttsē'ka ká i' a, esepa kōs busdaka ie'pa ta ñita mò a ta Skēkēpa Jesús

kueraësö kashuk a, etä es se' tso'ie ie' ta kekraë. ¹⁸ E' kueki a' ñi er diché iö ttè e' wa.

5

¹⁻² A yamipa, a' wa ijcher buaë tö mik Skëkëpa Jesús datskene, etä këwö e' datse kë biyö yëule wes akblökwakpa dowa se' u a nañewe es. Kë yi wa ijcher tö mik idatskene, e' kueki e' këwö kë kituk sa' a yëkkuö ki a' a. ³ Mik sulitane tö iché: "Ire' sulitane serke bërë ñita, kë pauirku", e' bet ta ì sulu doraë ká i' ki ta s'ditsö weirdaë siarë. Ie'pa kë tköpushkar iulà a wes tayë alà kurke e' kë tköpushkar iweir taië e' ulà a es. ⁴ Erë a yamipa, a' kë serku'ia ká ttsetse a wes ie'pa es. E' kueki e' këwö kë döpa a' ki wes akblökwakpa dowa es. ⁵ A' kos serke yësyësë Jesús ttè dikia, e' dör wes se' serke ká ñiwe a es. Skëkëpa Jesús këwö, e' tö a' ttsë'weraë buaë. Kë se' tö ì sulu wambleku'ia wes ká ttsetse wakpa es. ⁶ E' kueki kë se' kàne senuk wes ie'pa es. Ie'pa dör wes se' kapötulur es, kë ku' ì panuk. Erë se' kawöta senuk wösh wa, kabikeitsöke buaë wes s'tso' kkáme es. ⁷ Wépa kapötkëter, esepa kapötkëter nañewe. Wépa tteke blo' tö, esepa tteke blo' tö nañewe. ⁸ Erë se' dör wes ká ñiwe wakpa es, esepa ké kabikeitsök buaë wes s'tso' kkáme es. Se' erblö Jesús mik, ñies se' ñi dalëritsö, e' tö se' bleraë wes iyi daloie ieke ñippökwakpa tö ibatsi' ki kuaböt yöki es. Ñies se' tsatkërdaë, e' panusö kröröë,

e' tö se' tsatkeraë wes iyi daloie tkekeka ñippökwakpa tö iwökir ki e' tsatkoie es. ⁹ Skëköl kë wa se' klöone ie' ala'rie se' we'ikoie. E' skéie se' klöo'bakitö se' tsatkoie Skëkëpa Jesucristo batamik. ¹⁰ Cristo kötëwa se' skéie as se' ser michoë ie' ta ñita. Se' blënewa ö se' tso'ia ttsë'ka, e' kë dë' wes ie' a' mik ie' datskene etä. ¹¹ E' kueki a' ñi er pablö, a' ñi diché iö, ttè ikkë wa wes a' tso' iwà uk es.

Pablo tö ie'pa ki pattë

¹² A yamipa, wépa tso' kaneblök darërë a' wökirpaie Skëkëpa Jesús ttè a, esepa tö a' kkö'neke, a' patteke as a' ser buaë yësyësë Skëköl a. E' kueki sa' tö a' a' ikieke tö ie'pa dalöiö. ¹³ Ie'pa dalöiö taië. Ie'pa dalëritsö ie'pa kanë kueki. A' senú bërë ñita.

¹⁴ Ñies sa' tö a' pattë tö a' wépa bikëne, kë éna kaneblak, esepa uñú. Wépa eriarke, esepa er pablö. Wépa kë ku' tkëulewa darërë erblök Jesús mik, esepa kimú. Sulitane dalë'ttsö er bua' wa.

¹⁵ A' e' kkö'nú. Mik yi tö ì sulu wamblé a' ki, etä kë a' tö ì sulu wamblökne ie' ki iskéie. E' skéie a' e' chö kekraë er buaë chök ñi a' ena sulitane a.

¹⁶ A' ttsë'nú buaë kekraë. ¹⁷ A' ttö me'rie Skëköl ta. ¹⁸ Ì kos ki wëstela chö Skëköl a. A' dör Cristo Jesús icha, e' kueki Skëköl ki ikiane tö a' ser es.

¹⁹ Ì weke Skëköl Wiköl tö a' shua, e' kë wöklö'war. ²⁰ Ttè Skëköl ttekölie, ese kë watarttsa. ²¹ Iwà kos bikeitsö

bua'iewa. Wé dör buaë ese blö. ²² Ì sulu kōs, ese yöki a' e' sköttsa.

²³ Skököl dör sene bërë mukwak, as e' tö a' kimù senuk batse'r. Ñies as ie' tö a' chkà, a' er, a' wiköl, a' wák wa'ñe kkö'nù kë kī ì sulu tté ta' yēs dō mik Skökëpa Jesucristo datskene eta. ²⁴ Yi tö a' klöo'bak, e' ttö mokjē. Ie' tö ese kōs waweraë.

Pablo e' chéat

²⁵ A yamipa, a' tö ikiö Skököl a sa' kī.

²⁶ S'yamipa kōs shke'ú sa' a ñi dalër wa.

²⁷ Ye' tö a' ké Skökëpa Jesús ttö wa yëkkuö i' sauk s'yamipa kōs a.

²⁸ As Skökëpa Jesucristo er buaë chō a' a.

Yëkkuö Skà Kit Pablo tò Tesalónica wakpa a, i' ta ide böt 2 Tesalonicenses

Mik Pablo bak Corinto eta ie' tò yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa tso' Tesalónica e'pa a. I' dör yëkkuö skà kit ie' tò ie'pa a, i' ta ide böt. S'wöbla'ukwakpa wele tò iché tò Jesús skà dë'röbakne e' kueki kē s'kawōta kanēblök. Jesús mik erblökwakpa welepa tò e' klōō', e' kueki ie'pa kē kanēblōia chke yuloie. E' kueki Pablo tò Jesucristo skà datskene e' paké ie'pa a.

Pablo éna ie'pa a ichak yësyēsē tò Jesús kam dōne e' kueki ie' tò yëkkuö i' kit. Ie' tò ie'pa a iché tò Jesucristo datsketkene e' yōki wēm dōraē ekōl sulitane kitō'uk. E' kanēblōraē Satanás diché wa. Nies ie' tò ie'pa a iché tò mik Jesús dene etā pē' kos kē erblēne ie' mik e' we'ikeraē Skēkōl tò.

Erē kam Jesús dōne etā ie' mik erblökwakpa kawōta senuk yësyēsē ena ie'pa kawōta kanēblök e' kō'noie. Es Pablo tò ie'pa a iché.

Shke'wè

¹Ye' dör Pablo. Silvano ena Timoteo tso' ye' ta iē. Sa' tso' yëkkuö i' shtök Skēkēpa Jesús icha erule serke Tesalónica e'pa a. A' batsulewa Skēkōl

dör S'yē ena Skēkēpa Jesucristo e'pa mik. ²As ie'pa er buaē chō ena sene bēre mù a' a.

Mik Jesús dene, etā pē' sulüē we'ikeraēitō

³A yamipa, kekraē sa' kawōta wēstela chök Skēkōl a' dalērmik. A' erblöke Jesús mik, e' kí mir buaē. E' sū a' ñi dalēritsōke, e' kí mir buaē. E' tò sa' ké wēstela chök Skēkōl a. ⁴Sa' tò a' ttē ppéka buaē Skēkōl icha eruleē kos e'pa shua. Erē a' weirke siarē s'bolökpa ulā a, a' tōierke siarē Jesús ttē kueki, erē a' e' tkēwa darērēē, a' erblōkeia Jesús mik buaē, e' kueki sa' tò a' kikéka. ⁵E' kos wa iwēnewa tò Skēkōl tò s'shulè yësyēsē. Ie' dör se' blú, e' ttē kueki a' weirke. E' wa iwēnewa tò ie' tò ibikeitseke tò a' je' didir i blúie ie' tso' e' kíie.

⁶Skēkōl tò s'shuleke yësyēsē kekraē, e' kueki buaē idir tò wépa tò a' we'ikeke esepa we'ikeraē ie' tò siarē. ⁷Ta a' weirke siarē e'pa enuraē sa' ta ñita. E' kos tkōraē mik Skēkēpa Jesús datskene ie' biyöchökwakpa diché ta' tajē e'pa ta ena bö'wō ñarke tajē e' shua etā. ⁸Wépa kē e' batsōta' Skēkōl mik, kē wa Skēkēpa Jesús ttē buaē e' iutēne, esepa kos we'ikök ie' datse. ⁹Ie'pa weir michoē siarē busdattsa banet Skēkōl diché ta' tajē olo ta' tajē, e' yōki. ¹⁰E' kos tkōraē mik Skēkēpa Jesús datskene etā. E' kēwō ta ie' icha batse'ra kos tò ie' kikeraka. Se' erblé ie' mik, esepa kos tò ie' dalōieraē. A'

tö ttè yè' sa' tö a' a, e' klö'wé' e' kuëki a' tso'ñak e'pa shuä.

¹¹ E' kuëki sa' tö Skököl a' ikieke këkraë a' ki. Sa' tö ikieke ie' a' as ie' tö a' saü tö a' serke yësyesë wes ie' tö a' klö'o'bak senuk es. Nies sa' tö ikië ie' a' tö ie' tö a' kimù ì buaë kos kiane wè a' ki e' wà uk buaë ie' diché wa. E' kos wak a' éna a' erblöke Jesús mik e' kuëki. ¹² Sa' tö ikieke es as Skökëpa Jesús kikarka a' batamik, nies as Skököl tö a' kiköka buaë. Ie' ena Skökëpa Jesucristo e'pa er buaë chö a' a, e' kuëki ie'pa tö a' kimeräe iwà uk buaë.

2

Wëm Sulusi Ichökle

¹ A yamipa, mik Skökëpa Jesucristo datskene, etä se' busdaka kashuk a' ñi dapa'uk ie' ta, e' tté pakeke sa' tö a' a j'ñe. Sa' tö a' a ikieke kröröë tö ² yile iché tö Skökëpa Jesús datskene, e' kéwö detke, e' ta kë a' e' kitö'uk e' tkiuk ttè ese wa. Isalema yile tö a' a icheke tö Wiköl Batse'r tö sa' a' ikkaché tö Jesús denetke. Isalema yile tö icheke tö sa' tö ie'pa a' iyë' ö sa' tö ikit yëkuö ki tö Skökëpa Jesús denetke ká i' a. Yile tö iché es, e' ta e' dör kache. ³ Kë a' e' kitö'uk ttè ese wa yës. Skökëpa Jesús kam döne e' yöki tajë pè' tö Skököl waterattsä. Nies wëm sulusi ichökle wömenettsabak weinuk e' döraë. ⁴ Ì kos tso' dalöie skökölie, ese kë kiarpa ie' ki. Ie' wák e' ttsörakä ese kos tsata. Ie' ki ikiane tö sulitane tö ie' ë dalöie. Ie' e' tkörakä Skököl wé kibi a' ta

ie' chöraë: "ye' dör iyi ulitane këköl."

⁵ Mik ye' bak a' ska', etä iyi ekkë yè'yö a' a, ye' a' ta e' ane a' éna. ⁶ Ì tö wëm sulusi ñe' wöklö'wekeia as kë idö kam ikéwö dö e' yöki e' jcher a' wa. ⁷ Erë j'ñe ta Satanás tso'tke iwakanéuk bër akirie as s'ditsö tö Skököl ttè watöttsä. Erë wëm sulusi ñe' kë döpa dö mik yi tso' iwöklö'uk e' yënettsä etä. ⁸ Mik iyënettsä, etä wëm sulusi e' döraë sulitane wörki. Erë mik Skökëpa Jesús de, etä ie' e' alörakä iki ilo tajë wa ta itterawaitö ikkö siwé ë wa. ⁹ Mik wëm sulusi ñe' de (kam Jesús tö ittöwa e' yöki), etä ie' döraë Satanás batamik. Satanás diché wa, ie' tö ì kë or yi a' ese kos weraë s'kitö'woie. ¹⁰ Ì sulu kos wa ie' tö s'wömeulettsä weinuk aishkuö ta esepa kitö'weraë. Ie'pa kë wä Jesús tté moki e' dalëritse e' tsatkoie, e' kuëki ie'pa wömeulettsä weinuk. ¹¹ E' kuëki Skököl tö ie'pa wömerattsä as ie'pa e' kitö'ü Wëm Suluë Ichökle e' kache wa. ¹² Es ie'pa kë tö ttè mokjé ñe' klö'wè. E' skéie ie'pa ttsë'r buaë ì sulu wamblök, e' kuëki Skököl tö ie'pa wömerattsä weinuk aishkuö ta. Esepa kos ki inuí döraë.

S'yë tö se' shukitbak tsatkë

¹³ Erë, a yamipa, a' dalër tajë Skökëpa Jesús éna. Tsawe ta Skököl tö a' shukitbak tsatkë iWiköl tö a' batse'wé e' batamik. Nies a' tsatkëne ttè mokjé klö'wé a' tö e' batamik. E' kos kuëki sa'

kawötā wěstela chök Skëköl a kekraë a kī. ¹⁴ Sa' tō Jesús ttë buaë paka' a' a, e' wa Skëköl tō a' klōo'bak as a' ser michoë Skëkëpa Jesucristo tā ñita e' olo tajë e' a.

¹⁵ A yamipa, e' kueki, ttë wa sa' tō a' yō' mik sa' bak a' shua eta, ñies mik sa' tō yëkkuō kit a' a eta, ttë e' kos blō buaë a' er a, kē ilo'yar. ¹⁶ Skëkëpa Jesucristo ena Skëköl dör S'yë, e'pa éna se' dalër tajë. Ie'pa er buaë chë se' a, e' tō se' er pablë michoë. Ñies ie'pa kablë' sene michoë muk se' a, e' panuk kröröë se' tso'ie. ¹⁷ As ie'pa tō a' er pablō. As ie'pa tō a' er diché kī iō as a' tō ì buaë kos ù ttë wa ena iwawatke.

3

S'yë a ikiō sa' kī

¹ A yamipa, bata ekkë tā, a' tō Skëköl a ikiō sa' kī as Skëkëpa Jesús ttë pakekë sa' tō, e' kī pakar bet ká ulitane wakpa a tā e'pa tō iklō'wé wës a' tō iklō' es. ² Ñies pë' tso' tajë kē erblōku' Jesús mik, e' kueki a' ikiō Skëköl a tō ie' tō sa' tsatkō pë' sulusi yōki. ³ Erë Skëkëpa Jesús ttë mokië, ie' tō a' se'wëraë tkëulewā darërë ie' mik tā a' tsatkeraëitō ì sulu yōki. ⁴ Sa' e' mué ie' mik tō ie' tō a' kimeräë. E' kueki sa' wā ijcher tō ì uk a' ké sa' tō, e' wawé a' tō tā a' iwè michoë. ⁵ As Skëkëpa tō a' kīmù kos Skëköl éna se' dalër e' wà anuk. Ñies as a' kīmuitō a' weirke kos e' dalë'ttsök wës Cristo tō ie' icha dalë'ttsë' es.

Se' kawötā kaneblök

⁶ A yamipa, Skëkëpa Jesucristo ttë wa sa' tō a' a icheke tō s'yamipa wëlepa bikërke, esepa yōki a' e' skō. Wëpa kē tō ttë me'at sa' tō e' iuteku', esepa yōki a' e' skō, kē iutar. ⁷ A' wā ijcher buaë tō a' kawötā senuk wës sa' bak senuk a' ska' es. A' kē wā sa' sune bikënu. ⁸ Sa' kē wā yi chkë ñane kē patoule. E' skéie sa' bak kaneblök darërë ñië nañeë shtrine wa ì wa chkoie, di' yoie as sa' kē tō yi tsiriù e' tië wa e' kanewë wa. ⁹ Mik sa' bak a' ska' warma a' kawötā sa' sauk, sa' kkō'nuk, erë sa' kē wā ì kine a' a es. Es sa' kaneblë' a' ska' as a' wöblar kaneblök wës sa' tō a' a iwà kkayë' es. ¹⁰ Mik sa' bak a' ska', eta ttë i' yë' sa' tō a' a: "Yi kē kaneblak, ese kē tiar." ¹¹ Sa' tō ittse' tō a' wëlepa bikërke tajë. Ie'pa kē kaneblōku' yës, e' skéie wëpa kaneblöke esepa tsiriwëkerakitō ñië. ¹² Pë' esepa patté sa' tō, ñies ie'pa ké sa' tō Skëkëpa Jesucristo ttë wa kaneblök darërë bërë e' kanewoie.

¹³ Erë, a yamipa, kē a' shtrinuk ì buaë uk kekraë. ¹⁴ Ttë shtéyö yëkkuō i' kī, e' kē iutë yile tō, e' tā ichō a' malepa a. Ie' yōki a' e' skō as ijaërka tā ier mane'üne. ¹⁵ Erë kē ie' suar suluë wës s'bolök es, e' skéie ipattō er bua' wa wës s'ël es.

Pablo e' chéat

¹⁶ Skëkëpa Jesús dör sene bërë mukwak, as e' tō sene bërë mù a' a kekraë ì kos tköke a' tā e' shua. As ie' tkërie a' ulitane tā kekraë.

¹⁷Ye' dör Pablo, e' tö shkene
i' shté ye' wák ulà wa wës ye'
tö ishteke yëkkuö kôs shtéyö
ese k̄i es. Es sulitane wā
ijcher tö ye' wák tö ishté. ¹⁸As
Skëkëpa Jesucristo er buaë
chõ a' ulitane ā tajë.

Yëkkuö tsá kit Pablo tö Timoteo a 1 Timoteo

Pablo tö yëkkuö kit mañat Jesús mik erblökwakpa wökirpa a, e' et e' dör itsá kititö Timoteo a e'. Yëkkuö i' dör ie' pattoie wës ie'pa kawöta s'wëttsuk s'wökirpaie.

Timoteo dör Pablo wapiöuk ikanè a. Mik ie' bak duladula eta Pablo tö ie' klö' kaneblok ie' ta. Timoteo bak senuk ká kiè Lистра ate Asia ee. Ie' yë dör griegowak ena imì dör Israel aleri. Mik Pablo tö Jesús tté buaë paka' Lистра eta Timoteo erblè' Jesús mik. E' ukuöki mik Pablo skà bak Lистра eta ie' tö Timoteo shukit kaneblok ie' ta (Hechos 16.1-4). E' ukuöki Timoteo kaneblə' taië Pablo ta Jesús tté buaë pakök ká kua'ki kua'ki a. E' ukuöki ta Timoteo bak Jesús mik erblökwakpa wëttsuk Éfeso. Pablo tö yëkkuö i' kit Timoteo a ie' kimoie wës ie' ké senuk kaneblok.

E' kiieta se' wése ké kaneblok Jesús mik erblökwakpa wökirpaie ena e'pa kimukwakpaie, e' kit Pablo tö Timoteo a. Nies Jesús mik erblökwakpa tso' Éfeso e'pa shua kabene tso' taië. Pë' welepa tö s'wöbla'weke kache tté wa, esepa kí talarke taië, e' ché Pablo tö Timoteo a tö wës ie' kawöta tté ese shulök.

Yëkkuö i' tö se' kimèmi taië i'ñe ta. Yëkkuö i' tö se' a ikkachè tö se' wése

kawöta shushtë s'wökirpaie, ñies se' wése kawöta shushtë s'wökirpa kimukwakie. E' kiieta wës s'wökirpa ké kaneblok e' tso' kitule yëkkuö tsá kit Pablo tö Timoteo a e' ki.

Shke'wè

¹ Ye' dör Pablo. Ye' dör Cristo Jesús ttekölpa tsá, e'pa eköl. Skököl dör S'tsatkökwak ena Cristo Jesús mik se' erblöke, e'pa ye' ka' kanè e' wà uk. ² A Timoteo, ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Be' dör wës ye' alà chök es ttè mik se' erblöke e' wa. Skököl dör S'yë ena Skëkëpa Cristo Jesús, as e'pa er buaë chö be' a ena be' saü er siarè wa ñies sene bërè mü be' a.

Se' wöbla'ukwakpa kache tté wa, esepa wöklö'ü

³ Mik ye' minea Macedonia, eta ye' kköyè' be' a: "Be' e' tsuat Éfeso pë' welepa tso' ee e'pa a ichö tö kë s'wöbla'war kache tté wa." ⁴ Ie'pa kawö chöke taië se' ditséwö bak ká iaiaë e' tté pakè wa. Ttè e' kë erta'wa, e' dör ttè ese. Ichö ie'pa a tö kë yi wöbla'waria kache tté ese wa. Ttè ese ki sulu s'ñi chö. Ttè ese tö, i weke Skököl tö se' erblè' ie' mik e' wa, ese wöklö'weke.

⁵ Ye' ki ikiane tö s'yamipa ñi dalëritsö er maneneë wa, erbikè bua' wa. Mik ie'pa ñi dalëritsö es, eta e' wa iwënewa tö mokí ie'pa erblöke Jesús mik. E' kuëki ye' tö be' ké s'wöbla'ukwakpa kache tté wa esepa wöklö'uk, kë kar s'wöbla'uk. ⁶ Ie'pa welepa

tö ttè moki méat ta ittémirak biraraë. ⁷ Ie'pa erkiöke s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa. Erë ipakekerakitö wes ichöpa éna iwà anerak buaë es, erë iwákpa kë éna iwà ane.

⁸ Se' wa ijcher tö ttè dalöiëno e' dör buaë, erë se' kawötā iwà jchenukwā tö ì kuëki imeneat. ⁹ Se' wa ijcher tö ttè dalöiëno, e' kë meneat s'ser yësyësë esepa shuloie. E' skéie imeneat wépa kë senak yësyësë, wépa tö ttè dalösewëkewa, wépa dör pë' sulusi, wépa e' wamblö sulu, wépa kë tö Skëköl ena ie' siwé dalöie, wépa tö imi ö iyé ttëwā, wépa dör s'ttökwakpa, ¹⁰ wépa trër, wépa serke wépa ta alakölpā skéie, wépa tö s'ditsö ekibleke watuë, wépa dör kachökwakpa, wépa tö s'kkateke kache wa, ñies wépa tö ì skà kë dör ttè yësyësë sini'kuë ese wambleke, esepa kos shuloie ttè dalöiëno meneat. ¹¹ Es ttè buaë ichökle e' tö se' a ikkacheke. Ttè e' pakè kané me'at Skëköl kikauleka taië, e' tö ye' ulā a.

Pablo tö wëstela ché Cristo
a

¹² Skëképa Cristo Jesús tö ye' er diché ieke. Ie' isuéwā tö ye' ttö mokjē, e' kuëki ye' me'kaitö kanëblök ie' a. E' kuëki wëstela chëyö ie' a taië.

¹³ Ye' bak ie' chök suluë. Ñies ye' bak ie' ttökatapa chök suluë, we'ikök siarë. Erë Skëköl tö ye' sué er siarë wa, kam ye' erblö ie' mik e' kuëki. Ì wamblë' ye' tö ie' ta, e' wà

kë ane ye' éna tö e' dör suluë, e' kuëki ie' tö ye' sué er siarë wa. ¹⁴ Es Skëképa Jesús er buaë ché ye' a taië shute as ye' erblö ie' mik, ñies as ye' tö s'malepa dalëritsö buaë Cristo Jesús ttö wa.

¹⁵ Cristo Jesús dë'bitu ká i' a pë' sulusipa tsatkök. Ttè e' dör yësyësë je', sultane ké iklö'uk. Ye' bak e' wamblök suluë sultane tsata. ¹⁶ Erë Skëköl tö ye' sué er siarë wa, ie' tö ye' tsatkée sultane a ikkachoie tö kos Jesucristo tö se' dalë'ttseke enaë er bua' wa. Ie' tö iwé es as sultane erblö Jesús mik wes ye' es ta sene michoë dö ie'pa ulā a. ¹⁷ Skëköl dör s'blú yöbië, kë duöta'wā, kë wërta'wā, e' dör eköl ëme. ¡As sultane tö ie' dalöiö taië, ie' kiköka taië kekraë!

¹⁸ A Timoteo, be' dör wes ye' alā es, ye' tö be' ké iwakanéuk wes Skëköl tteköl tö iyë'bak be' a es. Be' e' tköwā darërë wes ñippökwa bua'buā ñippö es. ¹⁹ Be' erblö michoë Jesús mik. Be' erbikö buaë e' wà iütö. Wëlepa kë wā ierbikö buaë e' wà iütëne, e' kuëki ie'pa erblöke Jesús mik e' olo'yé ie'pa tö. ²⁰ Esepa tso' böi kië Himeneo ena Alejandro. Ie'pa méttsa ye' tö Satanás ulā a as iwötkirdak tö Skëköl kë yërta' suluë.

2

Skëköl a ikiösö sultane ki

¹ A Timoteo, ttè i' cheke ye' tö be' a e' dör ttè bua'ie: Jesús mik erblökwakpa kawötā Skëköl a ikiök sultane ki

kekraë. Ichö ie'pa a tö ie' a ikiö tö ie' tö sulitane kimè, ñies wëstela chö ie' a sulitane ki. ² Ie' a ikiö wëpa tso' se' blúpaie se' wökirpaie esepa kos ki as ie'pa s'wëttsù buaë. Ie'pa tö iwé es, e' ta se' serdaë bërë buaë Skëköl dalöiök ë, kë ñi chöta' suluë. ³ E' dör buaë, ñies iwër buaë Skëköl dör S'tsatkökwa e' wa. ⁴ Ie' ki ikiane tö sulitane tsatkër. Ñies ie' ki ikiane tö sulitane éna ttè mokië e' wà ar. ⁵ Ttè e' dör i' es:

Skëköl dör eköl ëme.

Ñies wëm tso' eköl ëme, e' tso' se' ttè chök Skëköl a, e' dör Cristo Jesús.

⁶ Ie' wák e' me'ttsabak ttëwa sulitane nuì skéie.

E' bak mik Skëköl tö ikéwö me'wa eta,

as sulitane wa ijcher tö moki ie' éna se' tsatkak.

⁷ Ttè e' wà pakök Skëköl tö ye' klö'bak Jesús ttekölpa tsá e'pa ekölie. Ie' tö ye' patké' pé' kë dör judiowak esepa wöbla'uk ttè moki mik se' erblöke e' wa. Ì ché ye' tö e' dör mokië, e' kë dör kache.

⁸ Bitökicha a' ñi dapa'uke ká wa'ñe, eta ye' ki ikiane tö wëpa ttö Skëköl ta er batse'r wa, kë ulune yi ki, kë ñi chöta'.

⁹ Ñies ye' ki ikiane tö alakölpa e' paiö buaë, kë dör ichkà kkachök. Alakölpa kë kàne iyi tulökka tajë itsà ki. Ñies ie'pa kë kàne e' kitkökka tajë iyi wöñarke dalölöë oroië iie ese wa. Datsi' tuë darërë ese kë iër e' ttsoká tajë. ¹⁰ E' skéie ie'pa ké e' kitkökka ì buaë wëkerakitö ese wa wës alakölpa e' chö tö ie' tkëulewa

darërë Skëköl ttè a esepa ké senuk es. ¹¹ Ie'pa kawöta s'wöblarke e' kittsök bërë dalöië wa. ¹²⁻¹⁴ Skëköl tö Adán yö' kewe, e' ukuöki ta Eva yö'itö. Ñies Adán kë kitëne, Eva kitëne, es ie' tö Skëköl ttè dalöse'wa. E' kueki mik a' ñi dapa'uke Skëköl dalöiök, eta ye' ki ikiane tö alakölpa tulur bërë. Ye' kë tö kawö mè ie'pa a s'wöbla'uk. Ñies ye' kë tö kawö mè ie'pa a e' alökka wëpa ki. ¹⁵ Erë alakölpa tö ila'r kaneweke buaë ena ierblöke Jesús mik ena s'dalëritseke ena iserke batse'r ena ierbiköke buaë yësyësë e' kos a itkërie, e' ta itsatkërdarak.

3

Skëképa Jesús ichapa erule e'pa wökirpa

¹ Ttè i' dör yësyësë: Yi éna kaneblak Skëképa Jesús ichapa erule e'pa wökirie, e' ta ese éna kanè buaë wak. ² E' kueki esepa ké senuk yësyësë, kë ki ì sulu kuepa yi tö ikkatoie. Esepa ké alaköl tsukwa eköl ë, e' dalöiök tajë, kë kàne trënuke. Esepa ké e' kkö'nuk buaë, kabikeitsök buaë, ñies senuk yësyësë as idalöiër. Esepa ké s'yamipa datse bánet, esepa kiökwa buaë iu a. Esepa a buaë s'wöblar Skëköl ttè wa. ³ Esepa kë kàne e' ttökka blo' wa. Esepa kë dör kësik tsiriwëta', e' skéie ie' er buaë chö sulitane a ta iserke bërë. Esepa kë er me'rie inuköl ki. ⁴ Esepa dör iu wökir buaë. Ñies esepa ala'r wöblane buaë

ie' ttö dalöiök, ñies sulitane dalöiök. ⁵ Esepa kë dör iwák u wökir buaë, e' ta ¿wes idömi Skököl ichapa erule e'pa wökirie buaë? ⁶ Wépa míwa erpa Skököl ttè a, esepa kë menukka s'wökirpaie dö' ie' ttsöka tajë ta iwömerttsa weinuk wes bë es. ⁷ Ñies e' wakpa ké senuk yësyësë as wépa kë dör Sköképa Jesús ichapa esepa tö idalöiö. Kë dör es, e' ta ie'pa tö iwayuëmi ta ijaerkami ta iarmines wes bë ki ikiane es.

Sköképa Jesús icha wökirpa e'pa kimukwakpa

⁸ Es ñies Sköképa Jesús ichapa erule wökirpa e'pa kimukwakpa ké senuk yësyësë as idalöiër. Esepa ké ttök moki. Esepa kë kàne e' ttökka blo' wa. Esepa kë kàne inuköl klö'uk kache wa. ⁹ Esepa ké e' tkökwa darërè ttè mik se' erblöke kkeyëne se' a, e' a erbikè maneneë wa. ¹⁰ Wépa merkeka iwökirpa kimukwakpaie, esepa kawöta suè kewe tö is iserdak. Kë iki i nuí ta', e' ta imerkami kimukwakpaie. ¹¹ Esepa alakölpä ñies ké senuk buaë as idalöiër. E'pa kë kàne biyöblök, kë kàne e' ttökka blo' wa. E'pa ké i kos uk yësyësë. ¹² Wépa kanebalak kimukwakpaie, esepa ké alaköl tsukwa eköl ème, e' dalöiök tajë, kë kàne trènik. Esepa wöblane buaë ila'r wëttsuk ñies ie' dör iwák u wökir buaë. ¹³ Kimukwakpa tö iwakaneweke buaë, e' ta ie'pa dalöiërdaë, ñies Cristo

Jesús ttè mik se' erblöke, e' pakeraëitö kë jaëne.

Jesucristo siwé kkeyë' Skököl tö se' a

¹⁴ Ye' mú mi' bet be' weblök. Ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a ¹⁵ dö' ye' wöklör eta be' wa ijcher tö wes se' dör Skököl yamipaie esepa kawöta senuk. Se' dör Skököl chök e' ichapa, e'pa dör wes u chki bua'ie es ttè mokië e' tsatkoie iwöklö'woie. ¹⁶ Jesucristo siwé e' kkeyë' Skököl tö se' a, ttè e' dör mokië buaë shütëë. Ttè e' dör i' es:

Jesucristo yöne s'ditsöie.

Ie' dör yësyësë e' kkeyë'

Skököl Wiköl tö.

Ie' su' Skököl biyöchökwakpa tö.

Ie' ttè buaë e' pakane ká wa'ne wakpa a.

Ie' mik pè' erblöke ká wa'ne.

Ie' kinewa buaë ká jaí a olo ta' tajë ee.

4

S'wöbla'ukwakpa kache ttè wa

¹ Skököl Wiköl tö ichè yësyësë tö mik ká i' erkewatke, eta tajë pè' tö ierblö Jesús mik e' water-attsä. E' skéie ttè datse wimblupa tö s'kitö'weke esepa wa ena aknamapa wa ese klö'wekerakitö. ² Pè' e' ö sulu kachö tajë erbikè burinewatke esepa iutekerakitö. ³ Pè' ñe'sepa kë tö s'kè senukwa. Ñies ie'pa tö icheke tö chke wésele kë katar, kë ñar. Erë chke kos me'atbak Skököl tö se' a katanoie ñanoie. E' kuëki se'

dör Jesús mik erblökwakpa wa ttè mokïe e' jcher, e'pa wa kawö ta' chkè ulitane katök ñuk wëstela chekesö ie' a e' wa. ⁴⁻⁵ Ì kos yö' ie' tö e' dör buaë, kë se' kàne iwatöktsa. Chkè kos batse'ormi ie' ttè wa ena ie' a ikiè wa. E' kueki ie' a wëstela chésö iki, e' ta' inëmisö.

Jesucristo kanè méso buaë

⁶ Ttè ekkè wa be' tö se' yamipa wöbla'wé, e' ta' be' döraé Cristo Jesús kanè méso buaë ese. Ñies iwënewa tö be' er diché iërke buaë ttè mokï mik se' erblöke e' kos wa. Ttè e' wa iütë'bitu be' tö buaë dö ikkè.

⁷ Erë kapakè ëse, kë wà ta', kë tö Skëköl dalöie, ese kos kë iutar. E' skéie be' e' paulau' kekraë senuk wës Skëköl ki ikiane es. ⁸ Se' e' diché iöke e' pa kë'woie e' dör bërëbërë buaë se' a ká i' ki è. Erë sene wës Skëköl ki ikiane es, e' tö sene buaë shutëe e' meraë se' a ká i' ki ñies aishkuö ta'. ⁹ Ttè e' dör yësyësë, sulitane ké iklö'uk.

¹⁰ Se' erblétke Skëköl chök e' mik, e' kueki se' dobchöke darërë kanëblök ie' a. Ie' dör sulitane tsatkökwak, erë bua'iewa ie' dör wépa erblé ie' mik esepa tsatkökwak.

¹¹ Ttè ekkè wa s'yamipa wöbla'ú ta' ikö iwà iütök. ¹² Kë be' e' muktsa watè be' dör duladula e' kueki. E' skéie be' ttö wa, be' ser wa, be' s'dalëritsè wa, be' erblö wa ena be' ser batse'r wa ikkachö s'malépa erblöke Jesús mik esepa a tö wës se' ké senuk. ¹³ Kam ye' dö e' yöki be' e' chö Skëköl

yëkkuö aritsök s'yamipa a mik a' ñi dapa'uke etä. Ie'pa wöbla'ú iwa, ie'pa pattö iwa. ¹⁴ Mik Skëképa Jesús icha e' wökirpa ulà me'kabak be' ki, etä Skëköl ttekölpa tö iyè' be' a tö i me' Wiköl Batse'r tö be' a kanëbloie Skëköl a, e' wakaneú ie' a buaë, kë iwe'ikar. ¹⁵ Be' e' chö ttè ekkè kos e' wakanéuk as sulitane tö isaú tö be' ki yöke buaë Cristo ttè wa. ¹⁶ Wës be' ser ena wës s'wöbla'wëbö e' kkö'nú. Be' tö iwé es kekraë, e' ta' be' ena wépa tö be' ttöke e' ttsé, e'pa kos tsatkërdaë.

5

Wës be' ké senuk Jesús mik erblökwakpa ta'

¹ Wépa kékëpatke esepa kë uñar kësik wa, e' skéie ie'pa pattö er bua' wa wës s'yéwö es. Duladulapa pattö wës s'ëlpa es. ² Es ñies alakölpa kékëpatke, e' pattö wës s'mi es. Ñies busipa pattö wës s'kutapa es er yësyësë wa.

³ Alakölpa schö siarëla, kë wa yi ta' e' kkö'nuk, esepa dalöio, esepa kkö'nú. ⁴ Erë schöpa wa ala'r ta' ö uyökpa ta' ö w'ichkepa ta' esepa ala'r ö isibayökpa kawöta' e' wöbla'uk iwikëla ö imi ate siarë e' kkö'nuk imipa tö ie'pa kköna' e' skéie. E' wër buaë Skëköl wa. ⁵ Alakölpa schö kë wa yi ta' e' kkö'nuk, serke ekörla, morke Skëköl è mik, ttöke ie' ta' ñie nañeë, esepa kawöta' kimè. ⁶ Erë alakölpa schöpa e' mettsa i sulu wamblök e' ttsë'woie buaë esepa tso' ttsë'ka, erë Skëköl

a ie'pa dör wes s'duulewa es. Esepa kë kawö ta' kimè. ⁷ Ttè e' wà iutök s'yamipa kō as kë yi tō ì sulu kù ie'pa ki ikkatoie. ⁸ Es yi kë tō iyamipa kkö'nè, kë tō iyamipa ekka kkö'nè bua'iewa, ese tō ttè mik se' erblöke e' watéttsa. Ie' dör suluè tkōka pè' kë erblōta' Jesús mik eseпа tsata.

⁹ Alakölpa schö ki duas de dabom teryök (60) ö ki ta, senewabak wëm eköl è ta, eseпа è kiè shtö kimè. ¹⁰ E' kúie ta ijcher sulitane wa tō ie'pa s'kimeke buaë, ie'pa ala'r talao' buaë, ie'pa tō ipakökwakpa datse bānet eseпа ki'wa buaë, kë ie'pa tkine kanè èse uk s'batse'r malepa kimoie, ñies s'weirke eseпа kimeke ie'pa tō, ie'pa e' muke iyi buaë kos ese uk e' waweke ie'pa tō. Alakölpa schö eseпа kiè shtök se' kawōta' yëkkuö ki ikimoie.

¹¹⁻¹² Erë alakölpa schö kam ki duas dö dabom teryök (60) eseпа kiè kë shtar yëkkuö ki, eseпа kë kawōta' kimè. Ie'pa tō ichèmi Cristo a tō kë sa' serpawane, erë ie'pa erkiöwéne wëpa tō, e' ta ie'pa serdawane. Es ie'pa ttè me' kuaë, e' kë dalöiëne ie'pa wa, e' ta e' nuí atë ie'pa ki. E' kueki eseпа kiè kë shtar yëkkuö ki as kë itkö ie'pa ta es. ¹³ Ñies a' tō alakölpa schö eseпа kimé etä ie'pa bikërdaka tajë, michoë upakök u èt u èt biyöblök suluë, e' tiü mir mir s'yamipa tsiriuk, ttè kë yër ta' ese cherami shabatshabat. ¹⁴ E' kueki alakölpa schö iä busipa,

eseпа a ye' tō ichè tō a' senúwane, a' ala'r kökane, a' wákpa u kaneü. Ie'pa tō iwé es etä pè' kë wöbatsö Jesús ttè wa e'pa kë tō se' chepa suluë. ¹⁵ Alakölpa schö welepa anemibakne Cristo ttè yöki tso'ne Satanás ttö iutök, e' kueki ye' tō ichè es.

¹⁶ Alaköl isie dör Jesús mik erblökwak, e' yamipa alè dör alakölpa schö, etä ie' ké ie'pa kkö'nuk as kanè e' kë arka Skëkëpa icha malepa ki. Es imalepa tō alakölpa schö kë wa yi ta' e' kkö'nuk, eseпа kkö'nemi.

¹⁷ Skëkëpa Jesús icha erule erule e'pa wökirpa tō se' wëttseke buaë, eseпа kawōta' dalöië tajë patuë buaë. Ie'pa wëpa e' ché s'pattök s'wöbla'uk Skëköl ttè wa, eseпа kawōta' pasuë bua'iewa. ¹⁸ Skëköl yëkkuö tō ichè: "Baka wë'ne tso' kanebloie trigo wöttsoie, e' kë kawö ta' kkö payuëwa itso' kaneblok e' dalewa as ie' tō trigowö katö." Ñies ichèitö: "Kaneblökwakpa kawōta' patuë." E' kueki s'wökirpa pasauk buaë se' kawōta'.

¹⁹ Yile debitu s'wökirpa eköl kkatök, ese kë iutar. Erë mik idebiturak böi mañal ikkatök ta' iché tō ie'pa tō isué, etä ttè e' wà chakö tō iyëne ö kë iyëne. ²⁰ S'wökirpa tō ì sulu wamblekeia, kë éna ilo'yak, eseпа wöuñú s'yamipa ulitane wörki as imalepa suarka ta' ie'pa kë tō iyi sulu wamblö.

²¹ Ye' tō be' a' icheke Skëköl wörki ñies Jesucristo wörki ñies Skëköl biyöchökwakpa

shukitule e'pa wörki tö ttè ekkëpa wà iutö ñikkëe s'wökirpa ulitane ta. Ie'pa saü ñikkëe. ²² Kë yi marka betbet s'wökirie. Mik be' tö imekëka, etä iwà bikeitsöwa buaë kewe. Wëm tö ì sulu wamblë, ese mékabö s'wökirie e' ta ie'pa tö ichëmi tö be' tso' ie' pabakök. Ñies be' sueraë suluë ie'pa tö. Be' e' kkö'nú batse'r ì sulu kos e' yöki.

²³ Be' shu dalër ñië, e' kueki kë be' kàne di' ë yök. Mikle ta vino yö elkela kapöliie.

²⁴ Ì sulu wambleke welepa tö ese jcherwa sulitane wa bet, kam ishulir e' yöki. Erë ì sulu skà tso' ese kë jcherwa yi wa dö aishkuö ta mik ishuline etä. ²⁵ Es ñies ì buaë wekesö ese wërwa bet. Erë kë iwëne bet, e' ta iwërdaë aishkuö ta, kë iblënu. E' kueki kë yi marka betbet s'wökirie kam iwà bikeitswa buaë e' yöki.

6

¹ Wëpa tso' klöulewa kanè mésoie, esepa a ichö tö ie'pa kawötä iwökirpa dalöiök er bua' wa as iwökirpa kë tö Skëköl chö suluë, ñies as ie'pa kë tö ttè buaë wa se' tö s'wöbla'weke, e' chö suluë. ² Ie'pa wökirpa dör Jesús mik erblökwakpa, e' ta ie'pa kë kàne idalöseukwa, ie'pa de ñi yamiie Jesús ttè wa e' kueki. E' skéie ie'pa ké kanëblök bua'iewa. E' wà dör tö iwökirpa dör ñies Jesús mik erblökwakpa. Ie'pa dör ñi yamipa ñi dalër tajë. Ttè ekkë

wa s'wöbla'ü, ichö sulitane a tö iutö.

Se'er me'rie inukölki, e'dör suluë

³ Ttè buaë wa se' wöbla' Skëkëpa Jesucristo tö, e' tö se' a ikkacheke tö wes seneke yësyësë Skëköl a. Ttè e' wa se' tö s'wöbla'weke. Yile tso' s'wöbla'uk ttè kua'ki wa, kë dör wes ttè wa se' tö s'wöbla'weke es, ⁴ e' ta ie' e' ttsökä tajë, erë ie' kë wa ì jcher yës. Ttè kë wà ta, ese ë tso' ie'pa er a, e' kabewëkerakitö ñië se' tsiriwoie. Wëpa tö ie'pa ttè iuteke, esepa ukyërke s'malepa ta, ñi blabatsökëlor, ñi chöke suluë ena ñi bikeitsöke suluë. ⁵ Këkraë ñi tsiriukerak ttè kueki. S'wöbla'ukwakpa ttè kua'ki wa, esepa er me'rie ì sulu ë ki. Ttè mokì ese kë ku'ia ie'pa wa. Ie'pa tö ttè kua'ki pakeke e' blu'woie ëme. ⁶⁻⁷ Erë ye' tö a' a ichè tö mik se' kune, etä se' kë wa ì dë'ka. Ñies mik se' blënewa, etä kë se' wa ì mine yës. E' kueki se' serke yësyësë wes Skëköl ki ikiane es ena se' ttsë'r buaë, ì tso' se' wa e' ë wa, e' ta e' dör buaë shute se' a inuköl tajë tsata. ⁸ E' kueki se' wa chkë ta' datsi' ta', e' ta se' ké ttsë'nuk buaë, e' dör wë' se' a. ⁹ E' skéie wëpa e' blu'wakka tajë, esepa erkirke ì sulu wamblök ta ianemine ì sulu ulà a wes dula klörwa sho' a es. Ie'pa klöulewa sene sulu a, erë ese tö ie'pa sulu'weke, erë ie'pa tö iwawekeia, bata ekkë ta ie'pa yilitëwa idikia weinuk. ¹⁰ Inuköl dalër s'ëna e' dör

ì sulu tsakjè e' wì. Welepa tò inuköl kkecheke tajë, e' ukuömik ttè mik se' erblöke e' olo'yérakitö tã iweirke eriarke siarë.

Pablo tò Timoteo bata patté

¹¹ Erë be' dör Skëköl kanè méso buaë. Be' e' skötttsa ì sulu kos ekkè yöki. E' skéie be' e' chö senuk yësyësë wës Skëköl kï ikiane es. Be' erblö Jesús mik kekraë. S'malepa dalëritsó. Be' weirke kos e' dalë'ttsö er bua' wa. S'malepa saú er bua' wa. ¹² Be' erblöke Jesús ttè buaë e' mik, e' kuëki be' e' tköwã darërë ñippök ì sulu datse be' kï e' tã. Mik be' erblë' Jesús mik kuaë, etã e' yë'kã be' tò pë' tso' tajë e' kukua. E' kéwö ska' tã Skëköl tò be' klö'bak senuk michoë ie' tã, ttè e' mik be' e' klö'ú darërëë kekraë, kë arwa as iwà dö be' ulà a. ¹³ Skëköl dör sene mukwak e' wörki, ñies Cristo Jesús e' tsatkë' ttè moki wa Poncio Pilatö ska', e' wörki ye' tò be' a ichè tò ¹⁴ ì uk ye' tò be' ké e' wà iütö yësyësë as kë yi tò ì sulu kù be' kï be' kkatoie dö mik Skëképa Jesucristo datskene olo tã' tajë etã. ¹⁵ Mik ikéwö de, etã Skëköl tò Jesucristo patkerane kkachè sulitane a. Skëköl kïkarkeka tajë, e' eköl ë dör iyi ulitane tsata. Ie' dör blu'pa kos e'pa Blú ena skëkölpa kos e'pa Këköl. ¹⁶ ¡Ie' eköl ë kë duötã'wa! Ie' serke ie' olo tã' tajë e' shua, kë yi döpa wã e' ska'. Kë yi wã ie' suule iwöbla wa, ñies kë yi a ie' sunukwã. ¡Ie' ë kawötã kïkëka kekraë!

¡Ie' ë diché tã' tajë kekraë! ¡Es e' idir!

¹⁷ A Timoteo, inuköl blúpa a ichö tò ie'pa kë kàne e' ttsökka tajë. Inuköl ertã'wa, chötã'wa e' kuëki ichö ie'pa a tò ie'pa kë kàne e' maukka inuköl mik. E' skéie ie'pa a ichö tò a' e' mauka Skëköl ë mik. Ie' tò se' a iyi buaë meke tajë senoie, se' ttsë'woie buaë. ¹⁸ Ichö ie'pa a tò ì buaë ú tajë s'kimoie. A' kë kàne kkë'blök. S'kimú a' inuköl wa er bua' wa. ¹⁹ Ie'pa tò iwé es, e' tã iské merane buaë Skëköl tò ie'pa a aishkuö tã. Es sene chökle e' döraë ie'pa ulà a.

Pablo e' chéat

²⁰ A Timoteo, Skëköl ttè buaë mène be' ulà a, e' wakaneú er moki wa. Kapakè kë wã tã', kë dör Skëköl dalöioie, ese kos yöki be' e' skötttsa. Ie'pa wákpa tò iché tò e' dör ttè mokië. Ie' chörak tò ie'pa wã iyi jcher tajë, erë e' dör kache. ²¹ Se' welepa tò iché tò ttè ese sini'kuérakitö tã ttè mik se' erblöke e' olo'yérakitö. E' kuëki be' e' skötttsa bánet ttè ese kos yöki.

As Skëköl er buaë chö a' ulitane a.

Yëkkuö skà kit Pablo tö Timoteo a, i' ta ide böt 2 Timoteo

Pablo bak wötëulewà Roma s'wöto wé a, e' yënetsà duas dabom teryök ena teryök kī böt Jesús kune'bak e' ukuöki (60-62 DC) e' ulatök. E' ukuöki ta ie' skà minea Jesús tté buaë pakök i' ta ide tkëtökicha. E' kèwö ska' ie' tö yëkkuö tsá kit Timoteo a ena Tito a. E' ukuöki ta wëm kiè Nero e' yöne Roma blúie età Pablo skà wötënewane s'wöto wé a. Mik ie' tso' wötëule e' ðalewa ie' tö yëkkuö i' kit Timoteo a. I' ètökicha Pablo wötënewa kuà'ki. Kewe ie' bak wötëule iwák u a. I' ètökicha ie' wötënewa ká sulué ena sèšèè ese a. Nies ie' monewà tabechka kicha wa. Ie' wà ijcher tö e' dör ie' kanè bata, e' kuëki yëkkuö i' kit ie' tö Timoteo a. I' es ie' tö ikit. Et: Pablo ittse' tö ie' atë ekörla e' kuëki ie' siánewa. Wëpa kiè Figelo ena Hermógenes dör ie' wapiepa e'pa tö ie' méat. Nies wëm kiè Demas e' ena imalepa skà tö ie' méat. E' kuëki ie' kī ikiane tö Timoteo bitü bet ie' kī muk.

Böt: Jesús mik erblökwakpa we'ikeke siarë Roma blú ñe' tö, e' kī Pablo tkirke tajë. E' kuëki ie' tö Timoteo patté tajë tö ie' kawötà e' tkökwa darëre Jesús tté a. Nies ie' tö Timoteo a ichè tö ie' kawötà Jesús tté buaë e' kī wa s'wöbla'uk. E' kīeta ie' tö Timoteo a ichè tö

ie' kawötà e' chöktke weinuk Jesús tté buaë kuëki.

Yëkkuö i' tö se' a ikkachè tö wes se' kawötà senuk Jesús a. Nies se' a ichèitö tö se' kawötà e' chök weinuk Jesús mik erblè kuëki. Welepa tö ibikeitsè tö i' dör yëkkuö bata kit Pablo tö e'.

Shkë'wë

¹ Ye' dör Pablo. Skëköl wák er wa ye' dör Cristo Jesús ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ie' kablé sene michoë muk wëpa batsulewà Cristo Jesús mik esepa a, e' tté pakök ye' patkë'itö. ² A Timoteo, ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Be' dalër tajë ye' éna wes ye' wák alà es. Skëköl dör S'yé ena Skëképa Cristo Jesús, as e'pa er buaë chö be' a ena be' saü er siarë wa ñies sene bèrè mü be' a.

Pablo wëstela ché Skëköl a Timoteo dalërmik

³ Skëköl dalöieke ye' tö erbikè maneneë wa wes ye' yëpa bak ká iaiaë idalöiök es. Kekraë mik ye' ttöke ie' ta ñiè nañeë, età ye' er arke be' ska' ta wëstela chekeyö be' dalërmik. ⁴ Mik ye' minea, età be' ij' siarë. Mik e' anewa ye' éna, età ttsësqua ye' mü be' suène as ye' ttsé'rne buaë. ⁵ Nies ye' éna iane tö be' erblöke Jesús mik er mokī wa. Ye' wà ijcher buaë tö be' erblöke Skëköl mik wes be' wī'kela Loida ena be' mī Eunice e'pa erblè' imik kewe be' yöki es.

Kë be' jaënuK Jesús tté buaë pakök

⁶ E' kuëki ì me' Skëköl tō be' a kanëbloie ie' a mik ye' ulà me'kà be' kī età, e' kē olo'yar, e' kī wakaneú bua'iewa. ⁷ Skëköl kē wà se' a iWiköl mène as se' suar. È' skéie iWiköl tō se' a diché mé sēnoie yēsēsē ie' a, ñi dalëritsoie, ñies erbikoie buaë yēsēsē. E' kuëki be' kanëblō Skëköl a kē suarta'. ⁸ Kē be' jaënuK Skëkëpa Jesús tté buaë pakök. Ñies ye' tso' wötëule Jesús tté pakë kuëki, e' kē kī be' jaënuK. E' skéie ye' tō be' a ichè tō be' e' chō se' weirke Jesús tté kuëki e' dalé'ttsök ye' tã Skëköl diché wa.

⁹ Skëköl wák tō se' tsatkë'ttsa ñies ie' tō se' klōō' senuk batse'r ie' a.

E' kē dör tō se' tō i buaë wé ie' a e' skéie.

E' dör tō ie' wák tō ibikeitsé es tã iwawéitō,

ie' er buaë ché se' a, e' kuëki. Kam ká i' yör e' yöki ie' tō ibikeits

tō ie' er buaë chōraë se' a Cristo Jesús batamik.

¹⁰ Cristo Jesús dör S'tsatkōkwak e' dë'rō ká i' a

se' a ikkachök tō Skëköl er buaë ché se' a.

Ie' kōtëwã shkenekane, e' wa ie' tō iwã kkaché

tō ie' e' aléka duëwã kī.

Ie' tté buaë e' tō se' a ikkacheke

tō se' kē duōpawã da'a, e' skéie sene michoë dōraë se' ulà a

ie' tté buaë e' batamik.

¹¹ Ttè buaë e' wà pakök ena s'wöbla'uk iwa Skëköl tō ye' klōō' Jesús ttekölpa tsá e'pa ekölie. ¹² E' kuëki erë ye' weirke, erë ye' kē jaëne e' kī.

Yi mik ye' erblöke, e' mik ye' bätse buaë, e' dör Jesús. Ye' wã ijcher buaë tō kanè me' Skëköl tō ye' a e' kkō'neraë ie' wák tō dō mik Skëkëpa Jesús datskene etã. E' kuëki ye' kē jaëne weinuk ie' dalërmik.

¹³ Ttè yēsēsē wa ye' tō be' wöblaō' e' wà iutō. Be' e' tkōwã darërëë erblök Jesús ë mik. Ñies s'malepa dalëritsō Cristo Jesús batamik. ¹⁴ Ttè mokjē mène be' a, e' wà kkō'nú buaë Wiköl Batse'r tso' se' a e' wa as kē yi tō imane'uttã.

¹⁵ Be' wã ijcher buaë tō s'yamipa serke Asia, e'pa sërãã iekkë tã ye' watë'ttsa, e'pa bōl kië Figelo ena Hermógenes. ¹⁶ Erë Onesíforo kē jaëne ye' tso' wötëule e' kī. Këkraë ie' tso' ye' er pablök. As Skëkëpa Jesús tō ie' ena iyamipa saü er siarë wa. ¹⁷ Mik ie' de ie' Roma, etã ie' tō ye' yulé poë tã ye' wakuëitō. ¹⁸ Skëkëpa Jesús datskene, mik e' këwō de etã as ie' tō Onesíforo saü er siarë wa. Be' wã ijcher buaë tō wekkë ie' tō se' kime' Éfeso.

2

Be' weirke Jesús tté kuëki e' dalé'ttsō

¹ A Timoteo, be' dör ye' alàie, Skëköl er buaë chō se' a Cristo Jesús batamik, e' mik be' e' diché iō. ² Wëpa ttō mokjē dirmi buaë s'wöbla'uk esepa yulō tã i yë'yō s'yamipa tajë e' kukua, ttsé' be' tō ese wa ie'pa wöbla'ú as ie'pa tō s'malepa wöbla'ú iwa.

³ Se' weirke Cristo Jesús ttè kuək̄i, ese dalè'ttsö darërëë wēs ñippökwak buaë tō iweirke kōs e' dalè'ttseke es. ⁴ Mik ñippökwakpa tso' ikanè a, etā ie'pa kē ku' e' tiük i kuā'ki a as iwēr buaë iwōkir wa. ⁵ Es ñies wēpa inuke esepa kawōtā ittè iūtök buaë. Kē iwā iūtēne, e' tā kē e' alōpaka. ⁶ Wēpa kanēblöke darërë iyi kuatkök, esepa ulā a iyiwō tsá döraë kewe. ⁷ I cheke ye' tō be' a ttè i' wa, e' wā bikeitsö buaë tā Skēkēpa Jesús tō be' kimeraë as be' éna iwā kōs ar buaë.

⁸ Be' tō Jesucristo bikeitsö me'rie. Ie' dör se' blú bak ká iaiaë kiè David e' aleri. Cristo kötēwā shkenekane, e' ttè buaë pakeke ye' tō. ⁹ Ttè buaë e' kuək̄i ye' weirke siarë. Ye' tso' wötēulewā moulewā s'wōto wé a wēs pē' sulusipa es. Erë Skēköl ttè e' kē ku' wötēulewā. ¹⁰ E' kuək̄i ye' tō i kōs dalè'ttseke wēpa shukitbak Skēköl tō esepa kimoie as ie'pa tsatkēr ena olo yöbië dö ie'pa ulā a Cristo Jesús batamik.

¹¹ Ttè i' dör yösyēsë:

Se' bàtsewā Cristo kötēwā, e' tā ñita,

e' tā se' ser michoë ie' tā ñita.

¹² Se' weirke Cristo dalèrmik, e' dalè'ttsésö,

e' tā ñies se' döraë s'wōkirpaie ie' tā ñita.

Se' tō iché s'malepa a tō se' kē dör Cristo icha,

e' tā ñies ie' tō icheraë aishkuö tā tō se' kē dör ie' icha.

¹³ Ie' wák kē a e' watēnuk,

e' kuək̄i erë se' tō ie' watēmittsa,
erë ie' kē tō se' watepattsa.

Be' kanēblö as be' wēr buaë Skēköl wa

¹⁴ Be' tō ttè ekkēpa chō ie'pa a as ie'pa er arne iska' kēkraë. Ie'pa pattö Skēköl wörki tō a' kē kane ñi wōtkök ñie ttè èse ki. E' kē dör ñie bua'. E' tō wēpa tso' ittök esepa sulu'wēkewā. ¹⁵ Be' e' chō kanēblök Skēköl a buaë as ie' wa be' wēr buaë. S'wōbla'ú yösyēsë ttè mok̄i e' wa, kē shiliwar shilitshilit as be' kē jaërka be' kanè ki. ¹⁶ Kapakè kē dör Skēköl dalōioie, kē wā tā', ttè ese kōs yöki be' e' sköttsa. Ttè ese tō se' wēttsēmi i sulu ē a, kē tō Skēköl ttè iūtēia. ¹⁷ Ttè ese tō s'sulu'wēwami wēs smewö tō s'katè es. Wēpa bōl kiè Himeneo ena Fileto e'pa s'wōbla'wēke kache ttè wa. ¹⁸ Ie'pa tō ttè mok̄i watéttsa. Ie'pa tō s'wōbla'wēke kache ttè wa. Ie'pa tō icheke tō mik se' wōskué, etā e' dör wēs se' wiköl du'wā shkenekanetke Skēköl a es. E' kuək̄i mik se' duowā, etā se' nu kē shkerpakane aishkuö tā. Ttè e' wa ie'pa tso' wēlepa er sulu'uk tā kē ierblöiarak Jesús mik. ¹⁹ Ie'pa tō s'wōbla'wēke kache ttè wa, erë Skēköl ttè dör mok̄i e' kē manerta', e' kē wōtirta' wēs ák blublué kē wōtirta' es. Itso' kitule Skēköl yökküö ki, e' tō ichè: "Wēpa dör Skēköl icha, esepa suule ie' wā buaë." Ñies e' tō ichè: "Wēpa iché tō ie'pa dör Skēköl

icha, esepa kawōtā ì sulu kōs wamblekerakitō e' olo'yök."

²⁰ Inukōl blu' u a tkā' tso' dakliliē welepa yōule orochka wa, inukōlchka wa, ese dōr tkā' bua'buā ikawō tkō'uke buaē ese tkéie. Nies u e' a tkā' ēse tso' yōule skauchka wa, nies kal yōule tkā'ie ese dōr tkā' ēse. ²¹ Es se' dōr. Se' e' kkō'nuke ì sulu ñe' yōkī, e' tā se' dōmi wes tkā' bua'buā maneneē es, batse'oule, dōr buaē se' Blú a iyi ulitaneie tso'tke ì kōs buaē ese wōie ie' a.

²² Ì sulu wamblak duladulapa éna, ese kōs yōkī be' tkōshkar. E' skéie be' e' chō senuk yēsyesē. Be' kī erblō Jesús mik. S'malepa dalēritsō. Nies be' senú bēre sulitane tā. E' kōs yulō s'malepa tō Skēkēpa chakē er maneneē wa esepa kōs tā ñitā. ²³ Ttē kē wā tā', ese kabewekerakitō, e' kē iutar be' tō. Be' wā ijcher buaē tō ttē ese tō sulu se' ké ñippök. ²⁴ Skēkēpa Jesús kanē méso kē kawōtā e' tiuk ñippē a. E' skéie ese ké senuk bēre sulitane tā. Ese a s'wōblarmi buaē Skēkōl ttē wa, sulitane dalē'ttsekeitō er bua' wa. ²⁵ Wēpa kē éna ttē mokī iutak, esepa kawōtā shulēitō er bua' wa, isalema wekkē alē tā ie'pa er mane'umī Skēkōl a tā iyōrmine ttē mokī wa. ²⁶ Ie'pa er mane'wéne, e' tā es ēme ie'pa tkōmishkar bē ulā a. Ie' wā ie'pa tso' klōulewā wes dūla klōulewā sho' a es as ie'pa e' wamblō wes ie' kī ikiane es.

Mik ká i' erkewa, eta s'ditsō e' wamblōraē suluē

¹ Be' kawōtā wā ijchenuk tō mik ká i' erkewatke, eta kawō suluē datse taiē s'kī. ² Pē' wák ē e' dalēritsōraē. Ie'pa er murawā inukōl kī. Ie'pa e' ttsōrakā taiē, kē tkirpa yi skā kī. Ie'pa ñi chōraē suluē. Iyē ena imi, e'pa ttō kē iuteparakitō. Ie'pa er suluē, kē wēstela chepa yi a. Ie'pa kē tō Skēkōl dalōiepa. ³ Kē er ttsē'rpa buaē yi kī, kē er buarpane yi kī. Ie'pa biyōblōraē taiē. Ì sulu datse ie'pa er a, ese wā wambleraē ie'pa tō. Ie'pa tō s'we'ikeraē siarē. Ì buaē kōs sueraē suluē ie'pa tō. ⁴ İyi sulu wambleraē akirie, iyi wambleraē kē ulē klōule. Ie'pa e' ttsōrakā taiē shūteē. Skēkōl kē dalēritsepaitō, e' skéie ì tso' ká i' a s'ttsē'weke buaē, ese ē wa ie'pa wōbatsōraē taiē. ⁵ Ie'pa e' ō tō mokīē Skēkōl dalōiekerakitō, erē wes ie' wamblōrak e' wa iwēnewā tō e' dōr kache.

Esepa yōkī be' e' kkō'nú. ⁶ Wēpa esepa welepa micho u et u et tā iwachekerakitō tō itso' s'pattök, erē e' dōr kache. Ie'pa tso' alakōlpa kitēr tottola esepa dakiñuk. Alakōlpa esepa tso' klōulewā ì sulu wamblekerakitō ese ulā a. Ì sulu wa ie'pa wōbatsō, ese tō ie'pa erkiōweke taiē. ⁷ Ie'pa e' yuak ttē kuā'kī wa mirmir kekraē, erē Skēkōl ttē mokī kē ska' ie'pa er dē'. ⁸ Ie'pa esepa tō Skēkōl ttē mokī cheke suluē wes ká iaiaē Janes ena Jambrés tō Moisés yē' suluē

Skëköl ttè kuek̄i es. Ie'pa kē a kabikeitsiā buaē. Ie'pa kē erblöku'ia mok̄iē Jesús mik. ⁹ Erë ì wambleke ie'pa tö, ese wà kē k̄i ká döpa taiē. Bet ta sulitane wā ijcherdawā tö ie'pa ttè e' kē wà ta' wēs ibak ká iaiaē Janes ena Jambrés e'pa ta es.

Pablo tö Timoteo bata patté

¹⁰ Erë ttè wa ye' s'wöbla'weke e' jcher buaē be' wā. Nies wēs ye' ser, ì kiane ye' k̄i, wēs ye' erblö Jesús mik, wēs ye' tö s'dalë'ttseke er bua' wa, wēs ye' tö s'dalëritseke, wēs ye' weine e' k̄os dalë'ttsë'yö, e' k̄os jcher buaē be' wā. ¹¹ Wēs ye' yë'bak suluë pë' tö, wēs ie'pa tö ye' we'ik siarë Antioquia ena Iconio ena Listra, e' k̄os suule buaē be' wā. Ye' weinebak taiē siarë erë Skëkëpa Jesús tö ye' tsatkë' e' k̄os yöki. ¹² Ttè i' dör moki: yi senak yësyësë wēs Cristo Jesús k̄i ikiane es, esepa k̄os weirdaē siarë ie' ttè k̄i. ¹³ Erë pë' sulusipa ena s'kitö'ukwakpa esepa k̄i e' wamblöraë suluë shütë, s'kitö'uk ena e' kitö'uk.

¹⁴ Erë be' e' tkōwā darërëë kekraë ttè wa be' wöblaone e' a. Ttè e' dör moki e' jcher yësyësë be' wā. Wëpa tö be' wöbla' iwa e'pa suule bua' be' wā, e' kuek̄i be' e' tkōwāia kekraë. ¹⁵ Es nies, mik be' ia alala, etā Skëköl yëkkuö batse'r e' suule be' wā, e' a be' talane. Ttè e' tö be' a ikkachëmi tö Skëköl tö se' tsatkëmi se' erblé Cristo Jesús mik e' batamik. ¹⁶ Skëköl

yëkkuö k̄os, e' kitule yësyësë wēs ie' wák tö ibikeits es. E' dör buaē se' a s'wöbla'woie, s'wöuñoie, s'shuloie, nies ikkachoie se' a wēs seneke yësyësë ¹⁷ as wëpa dör Skëköl icha, esepa yör buaē da'äie tso'tke ì buaē k̄os ese uk.

4

¹ Cristo Jesús datskene s'blúie ká i' a olo ta' taiē s'blërulunebak k̄os ena s'tso' ttsë'ka k̄os esepa shulök. Ie' wöa ena Skëköl wöa, ye' tö be' a ichè tö be' kē ² ie' ttè buaē pakök kröröë, be' éna ipakak ö be' kē éna ipakak, erë ipakö kekraë. S'shulö, s'uñú, s'pattö, s'wöbla'ú enaē er bua' wa. ³ Kawö datse etā pë' kē tö Jesús ttè moki e' ttsepaia. E' skéie s'wöbla'ukwakpa yuleke ie'pa tö taiē ie'pa wöbla'woie ttè wése ttsak ie'pa éna ese ë wa. ⁴ Ttè mokië e' waterattsarakitö ta kapakë ëse k̄os ese klö'werarakitö. ⁵ Erë be' e' tkōwā darërëë. Be' erbikö buaē yësyësë. K̄os be' weirke e' dalë'ttsö buaē. Jesús ttè buaē pakö. Kanë k̄os me'at Skëköl tö be' a, e' wakaneú er bua' wa.

⁶ Ye' duökewā, e' kēwö dökewatke. Ye' a ta e' dör wēs iyi mekesö Skëköl a idalöioie es. ⁷ Ye' e' tkēwā darërëë kanë me' Skëköl tö ye' a e' a, e' wawéyö buaē, ye' e' batseitsé iwawoie kekraë. ⁸ E' kuek̄i sene yësyësë ské, e' tso' blëule ye' a. Mik ikéwö de, etā imeraë ye' a Skëkëpa Jesús dör s'shulökwak yësyësë e' tö. Kē dör ye' ë a, nies e' dör wëpa éna ie' dalër taiē ena its'o'rak

ie' datskene olo ta' tajë e' panuk esepa kos a.

Pablo ttè bata ché Timoteo

a
 9-11 Demas tö ye' méat, ì tso' ká i' kī e' dalérmik ta imía Tesalónica. Ñies Crescente mía Galacia ena Tito mía Dalmacia. Lucas ë atë ye' ta. E' kueki be' shkō bet ye' we-blök, kë be' e' wöklö'uk ì wa. Marcos yulö ta ikiöbitu e' ta. Ye' kī ie' kiane e' kimuk ye' kanè wa. 12 Tíquico patkémíyö Éfeso. 13 Be' we'ikèyö, mik be' datse, etä ye' paio kīkkuö me'atyö Tróade Carpo u a, e' tsúbitu ña. Ñies ye' yëkkuö me'at tseë, e' shua wele tso', e' dör iyiwak kkuölit yöule yëkkuöie, ese kos kiane ye' kī, ttè bua'iewa tso' kitule iki e' kueki, e' kos tsúbitu ña.

14 Alejandro dör íyi yuökwak tabechka wa, e' e' wamblé suluë ye' ta. Skëkëpa Jesús tö ie' patueraë wes ie' e' wamblé es. 15 Ttè buaë pakekesö e' ché ie' tö suluë. E' kueki be' e' kkö'nú ie' yöki ñies.

16 Ye' tsá mine shulè s'wökirpa ska' etä kë yi dë' ye' kimuk. Sulitane tö ye' méat ekörla. Skëköl mú kë tö ie'pa we'ikè e' kī. 17 Erë Skëkëpa Jesús tö ye' kimé, ie' tö ye' a idiché mé as ye' tö S'tsatkōkwak ttè pakö sulitane tso' eë, kë dör judiowak, e'pa kukua. Es Skëkëpa Jesús tö ye' tsatkée ye' bolökpa éna ye' ttakwa e'pa ulà a. 18 Ñies ie' tö ye' yerattsa ì sulu kos e' ulà a. Ie' tö ye' tserami ká jai a wé ie' tkër s'blúie eë, es ye'

tsatkeraëitö. ¡Ie' kīkōkasö tajë këkraë! Es e' idir.

Pablo e' chéat

19 Prisca ena Áquila ena Onesíforo yamipa, e'pa shké'ú ña. 20 Erasto e' tséat Corinto. Trófimo kirirke, e' me'atyö Mileto. 21 Be' mú bitu kam tskiridiö döwa e' yöki. Eubolo, Pudente, Lino, Claudia ena s'yamipa kos tso' íerö e'pa tö be' shké'wémi.

22 As Skëkëpa Jesucristo tso'ie be' ta. As Skëköl er buaë chö a' ulitane a tajë.

Yëkkuö kit Pablo tö Tito a Tito

Mik Pablo bak klöulewä Roma e' yënettsa, etä yëkkuö i' kititö Tito a duas dabom teryök kī mañal ena teryök kī skel Jesús kune'bak e' ukuöki (63-65 DC) e' ulatök. S'wä ijcher tö Tito erblë' Jesús mik Pablo ttö wa. E' ukuöki tä ie' kanéblé Pablo ena Timoteo e'pa tä ñita. Mik Pablo tsá bak klöulewä e' yënettsa etä ie' kanéblé Tito tä kánane blubluë tso' dayë kiè Mediterráneo e' a e' et kiè Creta ee. E' ukuöki tä Pablo mineä bänet tä ie' tö Tito méat e' skéie. Pablo ena Tito bak senuk e' kéwö ska' tä Creta wakpa bak senuk suluë. E' kuëki Pablo tö yëkkuö i' kit Tito a ipattoie tö se' wése kawötä shushtë Jesús mik erblökwakpa wökirpaie ena ikimukwakpaie.

Ñies Pablo tö ie' patté tö wes ie' tö wépa kë kī Jesús tté buaë kiane, esepa wöklö'wëmi. E' kīie tä Pablo tö ie' a ichè tö s'wöbla'ukwakpa kache tté wa esepa döraë s'kitö'uk.

Shke'wë

¹ Ye' dör Pablo. Ye' dör Skököl kanè méso. Ñies ye' dör Jesucristo ttekölpa tsá e'pa eköl. Ie' tö ye' patké' wépa shukitbakitö, esepa kimuk as ikí erblörak bua'ie ie' mik ena siwä' mokī e' kī wä ar buaë ie'pa éna. ² Es ie'pa ser michoë aishkuö tä

Skököl tä, e' wä paneke ie'pa tö kröröë. Skököl kë kachö tä'. Kam ká i' yör e' yökī ie' kablë' sene michoë muk se' a. ³ Mik kéwö me'bakitö e' de, etä ie' tö Jesucristo tté buaë e' wä kkaché sulitane a. Ttè e' wä pakök ye' ka' Skököl dör S'tsatkökwaq e' tö. ⁴ A Tito, ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Ttè mik se' böi erblöke e' wa be' dör wes ye' alà chök es. Skököl dör S'yé ena Jesucristo dör S'tsatkökwaq, as e'pa er buaë chö ena sene bërë mù be' a.

Wes Skökëpa Jesús ichapa wökirpa ké senuk

⁵ Ye' tö be' méat Creta, kanè kianeia wë, e' eukwa. Ñies ye' tö be' méat ee as be' tö wépa tköka Skökëpa icha wökirpaie wé itso'rak erule erule ee Creta kos a wes ye' tö be' a iyë' es. ⁶ Wépa serke yësyësë, kë yi tö ì sulu kuëpa ie'pa kī ikkatoie, esepa yulö. Esepa ké alaköl tsukwä eköl ë, e' dalöiök tajë. Esepa ala'r kos ké erblök Jesús mik buaë, kë kkatënuq ì kī. Esepa ala'r ké ie'pa ttö dalöiök buaë. Wépa esepa tköka be' tö Skökëpa Jesús icha erule erule wökirpaie. ⁷ Skökëpa icha erule erule e'pa wökirpa dör wes Skököl kanè kuëblupa es. E' kuëki esepa ké senuk yësyësë, kë yi tö ì sulu kuëpa ie'pa kī ikkatoie. Esepa kë e' ttsö tö ie'pa ë wä íyī jcher tajë sulitane tsäta. Esepa kë dör kësikie, kë e' ttöta'ka blo' wa. Esepa kë kane ñippök yi tä. Esepa kë kane inuköl klö'uk kache wa s'kitö'wë wa. ⁸ E'

skéie ie'pa ké s'yamipa datse ie'pa pakök, esepa kiökwa er bua' wa. Esepa ttsë'r buaë ì buaë kos e' uk. Esepa ké erbikök buaë, senuk yësyësë ena batse'r ena e' kkö'nuk. ⁹ Jesús ttè yësyësë wa ie'pa wöblaoule, e' a ie'pa ké e' tkökwa darërë, kë kàne ilo'yök. Es esepa tò s'malepa kimëmi Jesús ttè mokì wa. Nies wépa tò ttè mokì cheke suluë, esepa a ikkayërmi tò wes ie'pa tò ibikeitseke, e' dör suluë.

S'wöbla'ukwakpa kache ttè wa

¹⁰ Jesús mik erblökwakpa serke Creta e'pa shua tajë s'tso' kë éna Jesús ttè mokì e' iütak. Ie'pa esepa kibiiepa dör judiowak tò s'wöbla'weke tò Jesús mik erblökwakpa kawöta senuk wes judiowak ser es. Ttè pakeke ie'pa tò, e' kë wà ta'. Ie'pa tò s'kitö'weke. ¹¹ Ie'pa mir u èt u èt s'wöbla'uk kache ttè wa, es ie'pa tò u wákpa welepa tso', e' kos wöa kachöwekewa kache ttè wa. Ie'pa tò s'wöbla'weke es inuköl è klö'woie. E' kueki ie'pa esepa kawöta wöklö'wë.

¹² Ká iaiaë wëm bak eköl Creta e' wà íy jcher tajë, ie' tò iwakpa yé' i' es: "Creta wakpa kachö tajë kekraë. Ie'pa dör wes iyiwak kañiru es, ie'pa bikër tajë, chkö tajë." ¹³ Ì yé' ie' tò, e' yëne, e' kueki ie'pa unú darërëë as ie'pa tò ttè mik se' erblöke e' iütö yësyësë. ¹⁴ Es ie'pa tò judiowak tò kache ttè pakeke kë wà ta', ese kë iütepaia. Es nies wépa tò ttè mokìe e'

watéttsa, esepa ttè dalöiëno kë dalöiepaia ie'pa tò. ¹⁵ Wépa er maneneë, esepa a ì kos dör maneneë. Erë wépa er suluë, kë erblö Jesús mik, esepa a kë ì dör maneneë. Ie'pa er ena ie'pa erbikè dör suluë. ¹⁶ Ie'pa e' chö tò ie'pa bätse buaë Skököl mik, erë wes iserdak sulu, e' wa iwënewa tò e' dör kache. Ie'pa dör suluë ichök, kë tò Skököl ttö dalöierak, kë iarak ì buaë or yës.

2

Wes se' kawöta senuk Skököl a

¹ Erë be' ké s'wöbla'uk kekraë Jesucristo ttè mokì wa. ² Wépa kèkëpatke, esepa wöbla'ú tò ie'pa ké e' kkö'nuk sene sulu yöki. Ie'pa ké senuk buaë yësyësë as sulitane tò idalöiö. Ie'pa ké erbikök buaë yësyësë. Ie'pa ké e' tkökwa darërëë ttè mik se' erblöke e' a. Ie'pa ké s'dalëritsök mokìe ena ì kos dalë'ttsök er bua' wa. ³ Es nies tayëpa kèkëpatke, esepa wöbla'ú senuk Skököl dalöië a. Ie'pa kë kàne blo' kukueblökwa. Ie'pa kë kàne biyöblök. E' skéie ie'pa ké s'wöbla'uk senuk buaë. ⁴ Ie'pa ké tayëpa wöbla'uk tò ikawöta imaso ena ila'rla e'pa dalëritsök buaë. ⁵ Ie'pa ké erbikök yësyësë. Ie'pa ké senuk kë trërta'. Ie'pa ké iu kanéuk buaë. Nies ie'pa ké iwëm dalöiök buaë as kë yi tò Skököl ttè chö suluë.

⁶ Nies duladulapa pattö tò ie'pa ké e' kkö'nuk sene suluë kos yöki. ⁷⁻⁸ Be' senu yësyësë ie'pa wörki as ie'pa ser wes

be' ser es. Mik be' tso' ie'pa wöbla'uk, etä iwöbla'ú yësyësë er mokî wa Skëköl dalöioie, es kë yi a ì sulu yërpa be' kî. Es be' bolökpa kë a ì sulu kunuk be' kî, e' kuekî ie'pa jaërdaka se' kî.

⁹ S'tso' klöulewä kanë mésoie, esepa pattö tö ie'pa ké iwökirpa ttö kos e' iütök er bua' wa as iwërdak buaë iwökirpa wa. Ie'pa kë kâne iwökirpa iütök kësik wa. ¹⁰ Ie'pa kë kâne iwökirpa íyi ekiblök, e' skéie ie'pa ké ì kos wekerakitö e' uk buaë yësyësë iwà kkachöie ì kos wa tö Skëköl dör S'tsatkökwa, e' tté dör buaë.

¹¹ Skëköl tö s'tsatkè, e' watkekeitö sulitane a. Es ie' tö se' a iwà kkacheke tö ie' er buaë ché se' a. ¹² Mik se' éna iane tö kos Skëköl er buaë ché se' a, etä kë se' éna ì sulu wamblakia wes wëpa kë tö ie' dalöie esepa es. Ie'pa er me'rie ì suluë ë kî. E' skéie se' erbiak buaë. Se' senak yësyësë ena batse'r ie' a wes ie' kî ikiane es, se' serkeia ká ì kî e' dalewa. ¹³ Se' tso'ia ká ì kî etä se' tso' Jesucristo datskene olo ta' taië, e' panuk, e' tö se' ttsë'weke buaë. Ie' dör S'tsatkökwa, ie' dör Se' Këköl taië e'. ¹⁴ Ie' e' me'ttsa ttëwä se' skéie se' yottsäie ì sulu kos e' ulà a, ñies se' er paikloie manene. Es se' de ie' wák a, es se' er de ì buaë uk kekraë.

¹⁵ A Tito, ttè e' chö ie'pa a, ie'pa pattö, ie'pa unú diché wa. Es kë yi tö be' watepattsa.

3

Wes Jesús mik erblökwa

ulitane kawötä senuk

¹ A Tito, iskà chöne ie'pa a tö ká wökirpa ena s'shkëkpa, e'pa dalöio, ie'pa ttè iütö. Ichö ie'pa a tö a' tso' erki ì buaë kos e' woie. ² Ie'pa kë kâne yi chök suluë; ie'pa ké senuk bërë, sulitane a er buaë chök. Ie'pa ké sulitane sauk er bua' wa.

³ Se' bak senuk suluë, kë kabikeitsöta' buaë, kë Skëköl ttè iüteta'. Se' bak senuk kitöule; se' bak klöulewä ì sulu ulà a. Ì sulu kiane se' kî wamblë, ese ë wamblök se' bak. Ì sulu tö se' ttsë'weke buaë, ese ë wamblök se' bak. Se' bak senuk ì sulu ë a. Se' bak ukyënuke ñi kî. Se' sauk suluë s'malepa bak, ñies ie'pa sauk suluë se' bak. ⁴ Erë Skëköl dör S'tsatkökwa, e' er buaë ché sulitane a, ie' éna se' dalër taië, e' kkachéitö se' a Jesucristo wa. ⁵ Ie' tö se' tsatké ie' wák er wa, kë dör tö se' serke yësyësë e' kuekî. Ie' se' sué er siarë wa, e' ë kuekî ie' tö se' tsatké. Skëköl tö Wiköl Batse'r mé senuk se' a, e' tö se' er paiklé mane'wé yué pa'alî. Sene pa'alî méitö se' a. ⁶ Skëköl tö iWiköl mé se' a taië Jesucristo dör S'tsatkökwa, e' batamik. ⁷ Skëköl tö se' klö'wé wes pë' buaë yësyësë es ie' wöa, ie' er buaë ché se' a, e' kuekî. Ie' tö iwé es as se' ser michöe ie' ta. E' wä paneke se' tö kröröe, ttsë'ne buaë wa. E' kos kuekî ie'pa ké senuk buaë yësyësë Skëköl a.

⁸ Ttè ikkë dör yësyësë. Ye' kî ikiane tö be' tö ttè ikkë wa s'kî wöbla'wë taië buaë as wëpa erblöke Skëköl mik,

esepa tso'ie ì buaë uk. Íyi ikkë dör buaë sulitane a s'kimoie buaë. ⁹ Erë be' e' sköttsa ttè tò suluë s'blabatsélor ñi yöki ese qos yöki. Pë' welepa éna s'bak ká iaiaë, esepa ditséwö ese ttè pakak kekraë, esepa yöki be' e' skö. Ñies pë' welepa ñi uñuke kësik wa kekraë ttè dalöiëno mène Moisés a e' ki, esepa yöki be' e' skö ñies. Ñi uñè esepa qos kë wà ta', kë dör ìie bua', kë a s'kimer ì wa. ¹⁰ Yi tò Jesús mik erblökwakpa blabatsélor, ese wöuñú darërëë etökicha bötökicha. Kë itö iütè, eta ie' uyöttsa a' shuá. ¹¹ Be' wá ijcher buaë tò pë' ese er sulu'wéwá ì sulu tò. Ì sulu wambléitö, ese tò ikichatéttsatke.

Ttè bata yëne Tito a

¹² Artemas ö Tíquico, e' eköl patkekeyö be' ska'. Mik ie' de, eta be' kawö yöttsa ta be' shkö kröröë Nicópolis wé ye' tso' eë. Eë ye' tò ibikeitsétke tskiridiö tkö'uk. ¹³ Zenas dör s'shulökwak éna Apolo, e'pa kimú buaë ì kiane ie'pa ki qos e' wa, as imi'rak buaë. ¹⁴ Se' icha wöbla'ú buaë ì qos buaë e' uk. Ñies ie'pa wöbla'ú s'siarëpa kimuk. Es ie'pa sermi buaë Skököl wörki.

Pablo e' chéat

¹⁵ Ie'pa qos tso' ye' ska', e'pa tò be' shké'wémi. Wépa éna sa' dalër ttè mik se' erblöke e' dalërmik, e'pa shké'ú ña. As Skököl er buaë chö a' ulitane a.

Yëkkuö kit Pablo tö Filemón a Filemón

Pablo tö yëkkuö i' kit mik ie' bak Roma s'wöto wé a eta. E' kèwö ska' ta ie' tö yëkkuö kit Éfeso ena Filipos ena Colosas wakpa a. Ie' tö yëkkuö i' kit iklé eköl kiè Filemón e' a. Ie' serke Colosas ee. Ie' tö kanè méso kè patueta' ese to'ttsa eköl e' kiè Onésimo. E' ukuöki ta Onésimo tö ie' iyi blélur ta ibakshkarmi. E' kèwö ska' ta akblökwakpa ttekelur. E' kueki Onésimo bakshkarmi dö Roma. Ee Pablo tso' wötëulewa Jesús tté buaë pakè kueki. Pablo tö Onésimo a Jesús tté buaë paké ta ierblé Jesús mik. E' kueki ie' shkakmine iwökir Filemón ska' ie' a kët kët chökne.

E' kueki Pablo tö yëkkuö i' kit Filemón a as ie' kè ulurka Onésimo ki. Pablo tö iché Filemón a tö Jesús éna ie' dalène taië ena i sulu nuí tso' ie' ki e' olo'ya'itö ta iki'wa buaë. Es ñies ie' kawöta Onésimo ki inuì olo'yök ta ikiökwä wes iyami ekka es.

S'kiè Onésimo griegoie e' wà kiane ché kanenamé buaë. Erë yëkkuö i' tö iché tö kam Onésimo tö Jesús tté klö'ù eta ie' kè döer kanenamé buaë. Es Pablo tso' ichök tö Jesús batamik Onésimo dömi wes ikiè wà kiane ché es.

Shke'wè

¹ A Filemón, ye' döer Pablo tso' wötëule Cristo Jesús tté

pakè kueki, e' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Ye' ena s'yami Timoteo, e'pa tö be' shke'wémi. Be' dalër taië sa' éna, ñies be' tso' kanablök Cristo a wes sa' es. ² Ñies sa' tö s'yamipa kiè Apia ena Arquipo, e'pa shke'wémi. Arquipo döer Jesucristo tté buaë e' tsatkökwak buaë wes sa' es. Ñies Skëképa Jesús icha erule daparke be' u a, e'pa kos shke'wémi sa' tö. ³ Skëköl döer S'yé ena Skëképa Jesucristo, as e'pa er buaë chö ena sene bërè mù a a.

Pablo tö wëstela ché S'yé a Filemón ki

⁴⁻⁵ Ye' tö be' tté ttsé tö be' erblöke buaë Skëképa Jesús mik, ñies s'batse'r malepa kos dalër be' éna. E' kueki mik ye' ttöke Skëköl ta, eta kekraë wëstela chekeyö be' dalërmik. ⁶ Tté mik se' erblöke e' a be' e' tköwä buaë s'yamipa ta ñita. Ye' tso' ikiök Skëköl a tö e' wa i buaë kos wëmisö Cristo dalërmik, e' ar be' éna. ⁷ A yami, s'batse'r malepa kos er pableke be' tö buaë, ie'pa dalër taië be' éna. E' tö ye' ttsë'weke buaë, ttsësquia ye' er dekane.

Pablo tö Onésimo tté ché Filemón a

⁸⁻⁹ E' kueki ye' tö be' a ikiè er bua' wa tö i kiekeyö be' a, e' wà ú. Cristo tö ye' a kawö mé be' kök iuk. Erë se' ñi dalër taië, e' kueki ye' tö be' a ikieke er bua' wa. Ye' döer Pablo kèképatke tso' wötëulewa Cristo Jesús tté pakè kueki e'. ¹⁰ Ye' be' a ikiè tö Onésimo saüne er bua' wa.

Ie' erblé Jesús mik ye' ttõ wa íe wé ye' tso' wõtëule eë. E' kuëki ie' dör wes ye' alà es.

11 Kuaë ta ie' bak be' wa toulettsa be' kanè mésoie kë dör iie buaë be' a, erë i'ñe ta ie' dör buaë be' a ñies ye' a. 12 Ie' dalër tajë ye' éna, erë ye' tó ie' patkémine be' a. 13 Ye' a ta imú e' tsuat ye' ta ye' kimoie be' skéie ye' tso'ia wõtëulewa Jesús tté buaë pakè kuëki e' dalewa. 14 Erë kë ye' éna i' wák kam be' tó ikéwö mü e' yöki. Ye' ki ikiane tó i' weke be' tó, e' übö be' wák er wa, kë dör tó ye' tó be' ké iuk e' kuëki. 15 Isalema ie' minea be' yöki ekuölö ë as idöne tso' be' ta kekraë. 16 Erë ie' dene e' kë dör kanè mésoie ë, ie' dene be' yamiie Jesús tté wa dalër tajë be' éna, e' dör buaë shute kanè méso ëse tsata. Ie' dalër tajë ye' éna, erë ie' dör be' kanè méso, ñies ie' dör wes be' ël es Jesús wa. E' kuëki be' ké idalëritsök, ye' tó idalëritseke e' tsata.

17 Be' tó ye' klö'wé be' yamiie Jesús mik erblé e' wa, e' ta ie' klö'ú wes ye' wák es. 18 Ie' tó ilè sulu wamblé' ö be' tó ie' ña'weke ilè kuëki, etä ye' ña'ú iskéie. 19 Ye' dör Pablo tso' yëkkuö i' shtök ye' wák ulà wa, e' wák tó ie' nuì patueraë. Kë ye' éna ichak, erë kë be' éna ichökwa tó ye' ttõ wa be' tó Jesús tté klö', e' kuëki be' wä nuì ta'ia ye' a. 20 A yami, be' we'ikèyö, be' mü er buaë chö ye' a Skëképa Jesús dalërmik. Ye' er pablö Cristo batamik.

21 Ye' wä ijcher buaë tó be'

tó ye' iüteraë, e' kuëki ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Ye' éna iane buaë tó i' kiéyö be' a, e' tsata be' tó iweraë. 22 Ñies Skëköl mü tó kawö mè ye' a a' pakoie wes a' tso' ie' a ikiök es. E' kuëki u yulö ye' a.

Pablo e' chéat

23 Epafras tó be' shké'wémi. Ie' tso' wõtëule ye' ta Cristo Jesús tté pakè kuëki. 24 Ñies Marcos, Aristarco, Demas ena Lucas, e'pa kanëblöke Skëköl a ye' ta, e'pa tó be' shké'wémi ñies. 25 As Skëképa Jesucristo er buaë chö be' a.

Yëkkuö kitule hebreowak a Hebreos

Yëkkuö i' kite Israel aleripa erblé Jesús mik e'pa a. Nies ie'pa kiè hebreowak ena judiowak. Kë yi wa ijcher yi tö yëkkuö i' kit. Pë' wele tö ibikeitsè tö Pablo tö ikit. Wele skà tö ichè tö Bernabé tö ikit. Wele tö ichè tö Apolo tö ikit erë kë s'wa ijcher yi tö ikit. Wele tö ibikeitsè tö ikite Roma wakpa tö Jerusalén suluo'wa e' yöki duas dabom kuryök Jesús kune'bak e' ukuöki (70 D.C.).

Israel aleripa erblé' Jesús mik e' kuëki e'pa bak weinuk. Ie'pa welepa éna ierblö Jesús mik e' olo'yak ta ishkakne Moisés tté dikia. E' kuëki yëkkuö i' kite ie'pa a ikimorak e' tkökwa darërëé Jesús mik. S'kitöukwakpa tö ie'pa wöbla'weke tö Jesús kë diché ta' ie'pa kimoie, e' kuëki ie'pa kawöta ie'pa erblö imik e' olo'yök. E' kuëki yëkkuö i' kite Jesús mik erblökwakpa a Jesús kkachoe ie'pa a i' es: Skëköl e' kkaché se' a Jesús wa as se' éna iar buaé. Ká iaiaé ta ie' utbitu se' ta ittekölpä wa ena ibiyöchökwakpa wa ena Moisés wa, erë bataie ta iut se' ta ilä eköl ë Jesucristo e' wa.

E' kie ta ká iaiaé Skëköl tö iyë'bak tö ie' kablörane Israel aleripa a. E' wà tka Jesucristo wa e' ché yëkkuö i' tö. Nies sacerdotepa tö iyiwak jcheke Jerusalén ká bit ekké

judiowak nuì olo'yoie. Iyi-wak jcherke e' kë diché ta' se' nuì paiklottsa da'äie. E' kuëki ie'pa tö ijcheke kekraë erë e' kë dör buaé shutë Skëköl wöa. E' kuëki Jesucristo kötëwa etökicha ë se' nuì paiklottsa, e' je' dör buaé shutë Skëköl wöa. E' kuëki Jesús dör ibua'ie. E' kuëki se' kawöta erblök ie' mik éna ie' ë kawöta ttö iutë. I'ñeta ie' tkër Skëköl wörki se' tté chök Skëköl a. Ie' dör ibua'ie e' kuëki Israel aleripa erblé ie' mik e'pa kë kawöta ie' olo'yök. Ie' wa iyë tö ñälä yö' se' a döka ikaska'. E' kuëki se' kawöta senuk e' meulettsa weinuk erblé Jesús mik e' kuëki. Se' tö ie' watéttsa e' ta Skëköl tö se' shuleraë wës ie' tö Israel aleripa shuli' es.

Skëköl ut se' ta ilä wa

1 Skëköl utbitu taië se' yëpa bak ká iaiaé e'pa ta ittekölpä wa. Ie' utbitu ie'pa ta taië kua'ki kua'ki. 2 Erë i'ñe ta, mik ká i' erkewatke e' kewö ska' ta, ie' tté se' ta iwák alä patkë'itö ká i' ki e' wa. Tsawe ta ie' tö iyi ulitane yö' ilä ta ñita. Nies ie' tö ilä tkë'kabak as iyi ulitane dö ie' ulä a aishkuö ta. 3 Skëköl Alä dör iyë olo taië e'. Wës Skëköl dör e' suë ie' dör. İyi ulitane kicha a'tser ie' wa itté diché taië e' wa. Se' nuì paikléttsa itö e' ukuöki ta ie' tkëka ká jai a dalöiërta' taië Skëköl ulä bua'kka.

Skëköl Alä olo ta' taië shutë Skëköl biyöchökwakpa tsata

4 E' wa iwënewa tö Skëköl Alä dör Skëköl biyöchökwakpa tso' ká jai a, e'pa kos tsata. Es

ñies wēs Skēkōl tō ie' kiè iwák
alà, e' dōr bua'iewā wēs ie'
tō ibiyōchōkwakpa kiè e' tsatā.
5 Skēkōl yēkkuō kī itso' kitule
tō Skēkōl tō iché ilà a:
“Be' dōr ye' alà;
j'ñe yō ikkachétke tō ye' dōr
be' yě.”*

Erē ttè e' kē yēule ie' wā
ibiyōchōkwakpa isie a. Ñies
Skēkōl yēkkuō kī Skēkōl tō ilà
tté chē i' es:
“Ye' tō icheraē tō ye' dōr ie' yě,
etā ie' dōr ye' alà.”†
Erē Skēkōl kē wā ibiyōchōkwakpa
isie tté yēule es. 6 Ñies mik ie'
tō ilà ekōl ěme, e' patkeketke
ká i' a, etā ie' tō itté yē' i' es:
“Ye' biyōchōkwakpa ulitane
kawōtā ie' dalōiōk
tajē.”‡

Ttè ekkē kōs kuēkī se' wā
ijcher tō Skēkōl Alà dōr Skēkōl
biyōchōkwakpa ulitane tsatā.
7 Mik Skēkōl tō ibiyōchōkwakpa
tté cheke, etā ie' tō iché i' es:
“Ye' tō ye' biyōchōkwakpa
patkeke wēs siwā'
batsir es,

e'pa dōr ye' kanè mēsopa
patkekeyō wēs bö'
wōrkua wōñar es.”§

8 Erē ie' tō ilà tté cheke i' es:
“¡A Skēkōl, be' tō s'wēttsēke
s'blúie e' dōr yōbiē!
Be' tō s'wēttsēke yēsyesē.

9 Sene yēsyesē dalēr be' éna,
erē sene sulu ar suluē
be' éna;
e' kuēkī, ye' dōr be' Kēkōl, e'
tō be' klō'wé tā ttsē'ne
buaē méyō be' a tajē

be' malepa ulitane
tsatā.”*

10 Ñies Skēkōl tō ilà tté cheke i'
es:

“A Kēkōl, tsawe tā be' tō ká i'
yō',
ñies ká jaì ena ì kōs tso' ikī e'
yō' be' wák tō.

11-12 E' kōs chōrawa erdawa
wēs datsi' nurwā tā
ierwa es,
e' kōs manerdattsa wēs
s'datsi' mane'wè tā
iwōtrèwā es.

Erē be' tso'tke kenet. Be' kē
manerpattsa, be' ser
michoē.”†

13 Skēkōl tō iché ilà a i' es:
“Be' e' tkōser ye' ulà bua'kka
dō mik ye' tō be' bolōkpa mērō
be' klō dikīa etā.”‡

Erē Skēkōl kē wā ttè e'
yēule ibiyōchōkwakpa isie
a. 14 Skēkōl biyōchōkwakpa
dōr wēs siwā' es kē wértā'.
E'pa kōs kanēblōke Skēkōl
tsatkerdaē, esepa kimuk. E'
kuēkī ie' kē wā ttè ese yēule
ie'pa isie a.

2

*Skēkōl Alà tté buaē e'
kawōtā dalōiē*

1 Skēkōl Alà dōr íyi ulitane
tsatā, e' kuēkī se' kē e' tkōkwā
darērē ie' tté buaē moki
ttsēule se' wā, e' a as kē se'
mi'ne wēs kanò ěmi di' kī
es. 2 Skēkōl tō itté dalōiēno,
e' me'atbak ibiyōchōkwakpa
wa se' yēpa bak ká iaiaē e'pa
a. Wēpa kōs kē wā ttè e'
dalōiēne', e' nuī kī ie'pa weine

* 1:5 Salmo 2.7 † 1:5 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13 ‡ 1:6 Deuteronomio
32.43 § 1:7 Salmo 104.4 * 1:9 Salmo 45.6-7 † 1:11-12 Salmo 102.24-27
‡ 1:13 Salmo 110.1

wes ikawōtā weinuk es. ³⁻⁴ Es ibak ie'pa tā, erē Skēkōl Alà tté buaē, e' ē wa se' tsatkērmi, e' dōr ttē bua'iewā ttē ulitane tsatā. S'tsatko ttē, e' tsá yē' Skēkēpa Jesús wák tō. Wépa tō ttē e' ttsē', e'pa tō iyē'ne se' a tā iwà kkachérakitō tō e' dōr ttē moki. Nies ì kē or yi a ese o' Skēkōl tō ie'pa wa tajē kuā'kī kuā'kī iwà kkachōie tō ì ché ie'pa tō e' dōr moki. Nies Wikōl Batse'r wa ie' tō imé se' a kanebloie buaē ie' a tajē kuā'kī kuā'kī wes ie' kī ikiane es. E' wa ie' tō iwà kkaché tō ie'pa ttē dōr moki. Ttē e' wà kē dalōiēne se' wā, e' tā ζwes se' tkōmishkar inuī ulà ā?

Jesús dē'bitu se'yamiie

⁵ Aishkuō tā ká i' mane'werattsane Skēkōl tō buaē pa'alī, e' chōk sa' tso'. Skēkōl tō ibikeitsbak tō ká pa'alī e' kē merpa ibiyōchōkwakpa a as ie'pa dō iwōkirpaie. ⁶ Kē idōr es. Ie' tō ibikeitsbak tō imerdaē s'ditsō ulà ā. E' dōr wes itso' kitule Skēkōl yēkkuō kī es, e' tō ichè: "A Skēkōl, ζS'ditsō dōr yi? ζIōk e' ska' be' er de?

ζWes ie'pa kī be' tkine?

⁷ Erē ekuölō ē ie'pa yō' be' tō be' biyōchōkwakpa dikīā diōshet tsir.

Erē ie'pa yō'bō olo tā' tajē dalōiērtā' tajē.

⁸ Ie'pa tkē'ka be' tō íyi ulitane yō'bō e' wōkirie."*

Yēkkuō e' ichè tō Skēkōl tō se' tkē'ka íyi ulitane yō' ie' tō e' wōkirie. "Íyi ulitane" e' wà kiane chē tō kē ì ku', e'

kē ku' se' ulà ā. Erē ì'ñe tā kam se' tō isaūwā es. ⁹ Erē se' wā ijcher tō ì ché yēkkuō e' tō, e' wà tka Jesús wa. Ie' yōne s'ditsōie, e' wōanewa Skēkōl biyōchōkwakpa dikīā diōshet tsir ekuölō ē. Skēkōl er buaē ché se' a, e' kueki ie' tō Jesús me'ttsa ttēwā sulitane nuī skéie. Jesús weine siarē kōtēwā se' skéie, e' kueki Skēkōl tō ie' kīka'ka tajē, tkē'ka íyi ulitane blúie dalōiērtā' tajē.

¹⁰ Skēkōl dōr íyi ulitane wī, e' kōs tso' ie' wa ñies ie' a. Ie' kī ikiane tō se' tajē dōr ie' ala'r esepa dō ie' tā ñita olo tā' tajē. E' wawé ie' tō Jesucristo wa. E' kueki buaē idir ie' a tō Jesús weine kōtēwā s'tsatkoie. Es ì kōs kiane Skēkōl kī tō Jesús tō iwē s'tsatkoie, e' wēitō seraā.

¹¹ Jesús ena se' batse'wēkeitō, e'pa Yē dōr ekōl ē, e' dōr Skēkōl. E' kueki Jesús dōr Skēkōl Alà, e' kē jaēne ichōk tō se' dōr ie' ēlpa ena ie' kutapa.

¹² Es itso' kitule Skēkōl yēkkuō kī wé ie' tō ichè Skēkōl a i' es:

"A Skēkōl, ye' tō be' ttē cheraē ye' ēlpa ena ye' kutapa ā.

Mik ie'pa ñi dapa'uke, eta ye' tō be' kīkerakā ttsē wa ie'pa kukua."†

¹³ Nies iskà tso' kitule Skēkōl yēkkuō kī wé Jesús tō iché i' es:

"Ye' erblōraē Skēkōl ē mik."‡

Ñies ichéitō:
 "Íe ye' dur, wépa me' Skēkōl tō ye' a ala'rie, e'pa tā."§

* 2:8 Salmo 8.4-6 † 2:12 Salmo 22.22 ‡ 2:13 Isaías 8.17 § 2:13 Isaías 8.18

14-15 Se' dör Jesús icha. Erë se' dör s'ditsö ë. Se' ulitane serkeiā tā sulu se' suar s'duōwā yōki, e' wā se' tso' klōulewā. E' kuēki Jesús yöne s'ditsöie. Ie' dē'bitu e' muktsa ttēwā se' skēie e' alokaie bë iane s'duōwā wiie e' ki. Es ie' tō se' tsatkée, se' suar s'duōwā yōki, e' ulā a. 16 Iwēnewā buaë tō Jesús kë dē'bitu Skëköl biyöchökwakpa kimuk. Ie' dē'bitu se' dör se' yë bak ká iaiaë Abraham, e' aleripa kimuk. 17 E' kuēki ie' yöne s'ditsöie wës se' es as ie' dō sacerdote kibiie se' tté chök Skëköl a e' wakanewëkeitö yësyësë. Ie' dör s'ditsö wës se' es, e' kuēki ie' tō se' suēke er siarë wa. Ie' wák e' me'ttsa ttēwā se' skēie as se' nuì olo'yar se' ki. 18 Ie' weinebak ñies ie' erkiöone ì sulu wamblök, e' kuēki i'ñe tā wépa erkiöorke ì sulu wamblök, esepa kimermi buaë ie' a.

3

Jesús dör Moisés tsatq

1 A yamipa, a' batseo' Skëköl tō. Ie' tō a' klōo'ñak as a' dō ie' ichaie. Jesús bikeitsö bua'ie. Se' tō ichekekā tō ie' dör Skëköl tteköl bua'ie ena se' sacerdote kibi mik se' erblöke e'. 2 Skëköl tō ie' tkë'ka kanëblök se' sacerdote kibiie e' wakanewëitö yësyësë wës Moisés tō, kanë me' Skëköl tō ie' a, e' wakaneo' yësyësë es. Kōs ì kiane wë Skëköl wé a e' o' Moisés tō yësyësë. 3 Erë Jesús dalöiërtā taië tkökā Moisés tsatq wës u wák dalöier tkökā u tsatq es. 4 Se'

wā ijcher tō u ulitane yuë yile tō, erë Skëköl dör i'yi ulitane yuökwa. 5 Moki Moisés kanëblë' yësyësë Skëköl wé a ikanë mésoie. Ì o' ie' tō, e' wa ie' tō ì buaë kkachera Skëköl tō aishkuö tā Cristo wa e' klea'. 6 Erë Cristo dör Skëköl wák alà, e' kanëblöke yësyësë se' dör wës Skëköl wé es e'pa wökirie. Ì buaë yë' Cristo tō tō idoiā se' a, e' wā panekesö kröröë ttsë'ne bua' wa kë tō ilo'yè, e' tā moki se' dör Skëköl icha.

A' e' kkö'nú Skëköl kë watarttsa

7 E' kuēki, ì ché Wiköl Batse'r tō Skëköl yëkkuö ki, e' wā iutö buaë. E' tō ichè i' es:

“Ì cheke Skëköl tō e' ttsë a' tō i'ñe tā,

8 etā kë a' er darë'ukwā iyōki wës a' yépa bak ká iaiaë es.

Ie'pa e' ka'kā e' uk kësik kësik Skëköl wōa.

Ie'pa tō ie' wöñatkë' ká sir poë wé kë yi serku' taië e' ké a.

9 Skëköl tō iché tō duas dōka dabom tkëyök (40),

e' dalewa ye' tō ì kë or yi a ese wé taië ie'pa se'woie, ie'pa kkö'noie,

erë ie'pa tō ye' wöñatkë' taië.

10 E' kuēki ye' ulunekā taië ie'pa ki etā ye' tō ie'pa ché i' es:

‘Këkraë ie'pa kë ki ikiar tō ye' ie'pa wëttsë,

ie'pa kë senak wës ye' ki ikiane es.’

11 E' kuēki ye' ulunekā ie'pa ki etā ye' iché

tö ie'pa kë döpa_wá wé warma
ie'pa enu_weke ye' tö
ee.”*

12 A yamipa, a' e' kkö'nú
dö' a' isie er sulus_wá tã a'
kë erblöia Skëköl chök e' mik
tã a' e' batsöttsã iyöki. 13 E'
skéie a' ñi er diché iö këkraë
s'tsatkë kéwö tso'ia i'ñe tã e'
dalewa. A' tö iú es as kë a'
isie e' kitö'ú sene sulu wa tã a'
er darër_wã Skëköl yöki. 14 Se'
erblö Cristo mik buaë këkraë
dö ibata ekkë wës kuaë es,
e' tã mokí se' tso' ie' ta. E'
kueki a' ñi er diché iö buaë.
15 Skëköl yëkkuö tö iché i' es:

“Ì cheke Skëköl tö e' ttsé a' tö
i'ñe tã,

etã kë a' er darë'ukwã iyöki
wës a' yëpa bak kã
iaiaë es.

Ie'pa e' ka'kã e' uk kësik kësik
Skëköl wöã.”†

16 Wépa tö Skëköl ttö ttsé'
erë ie'pa e' o' ie' wöã kësik
kësik, ¿e' wakpa dör yí? ¿Kë
dör ie'pa ulitane yë'ttsã Skëköl
tö Egipto Moisés wa, e'pa ë?
17 ¿Yi kí Skëköl ulune dö duas
dabom tkëyök (40)? ¿Kë dör
ie'pa tö ì sulu wamblë' kã
sir poë wé kë yi serku' e'
ã e'pa ë? E' nuí kí iduru-
lune. 18 ¿Yi ã Skëköl tö ichétke:
“A' kë döpa_wá wé warma a'
enu_weke ye' tö ee”? ¿Kë dör
ie'pa tö ie' ttè dalöse_wã e'pa
ë? 19 Es se' tö isué tö ie'pa kë
erblëne ie' mik, e' kueki ie'pa
kë dë'wã wé warma Skëköl tö
ie'pa enu_weke ee.

4

1 Ñies Skëköl kablë' se' a tö
se' döwami ie' tö se' enu_weke
e'ã. E' kueki e' tso'ia e' dalewa
se' kawötã e' kkö'nuk taië dö'
se' wële kë ulã ã idö. 2 Se'
ã Skëköl ttè buaë e' pakane
wës ie'pa bak kã iaiaë, e'pa
ã ipakane es. Erë ie'pa kë
erblëne imik, e' kueki ttè buaë
ttsé' ie'pa tö, e' kë dör ìie bua'
ie'pa ã. 3 Se' erblë Skëköl mik,
e'pa dörawã ie' tö se' enu_weke
e'ã. Erë wépa kë erblöku'
ie' mik, esepa ché Skëköl tö
iyëkkuö kí i' es:

“Ye' ulunekã ie'pa kí etã yö
ichétke
ie'pa kë döpa_wá wé warma
ie'pa enu_wekeyö ee.”*

Ie' tö iché es, erë ie' kanë
enewa mik kã i' yöne one
etã. 4 Skëköl tö iyi ulitane
yö' dö kã teröl. Kã de kul tã
ie' eni'. Es itso' kitule wële
Skëköl yëkkuö kí. E' tö ichè:

“Kã de kul etã ì kos yö'bituitö
e' yöne one, e' kueki
diwö e' wa ie' kë
kaneblëne.”†

E' kueki se' wã ijcher tö
mokí Skëköl tö se' enu_weke
e' tso'tke. 5 Erë ttè kitule
chétkeyö, e' kí Skëköl tö ichè:

“Ie'pa kë döpa_wá wé warma
ie'pa enu_wekeyö ee.”‡

6 Es se' wã ijcher tö Skëköl
tö se' enu_weke e' tso'tke se'
ã. Erë wépa ã ttè buaë e'
pakane kuaë, e'pa kë dë'wã,
ie'pa tö idalöse_wã e' kueki.

7 E' ukuöki tã duas tka taië etã
Skëköl tö ttè e' ë skã pakène
se' ã ì kit se' blú bak kië David

* 3:11 Salmo 95.7-11 † 3:15 Salmo 95.7-8 * 4:3 Salmo 95.11 † 4:4 Génesis
2.2 ‡ 4:5 Salmo 95.11

e' tō e' wa. Ttè kitule ñe' chétkeyō, e' dōr i' es:

“Ì cheke Skèköl tō e' ttsé a' tō i' ñe ta,

e' ta kē a' er darē' ukwā iyōki.”

Es se' isué tō ikéwō skà mé Skèköl tō se' a' as se' dōwā ie' se' enuweke e' a, e' kéwō dōr i' ñe. ⁸ Josué tō Israel aleripa enuúpa ie' kéwō ska' ta, e' ma Skèköl kē wā ene skà yēnene.

⁹ E' wā kiane chē tō Skèköl tō se' enuwēmi wēs ie' eni' mik ká i' yō'itō etā es, e' tso'ia wépa dōr ie' icha esepa a.

¹⁰ Wépa dewā Skèköl ene e' a, esepa enuraē wēs ie' eni' es. ¹¹ E' kuēki se' ké e' diché iök shkowā ene e' a' as se' kē isie tō ñe'pa kē wā Skèköl ttē iūtēne e'pa wakōū.

¹² Skèköl ttē dōr ttsē'ka, diché ta' taiē, e' tō iwakaneweke buaē tkōka tabè kà yaule di'diē w'ikē iō'kē e' tsatā. Idökewā buaē dō se' er a, se' wikōl a. Ì kōs dalērmik se' serke tso' blēule se' er a, ena ì kōs bikeitsekesō, ese weblekettsaitō tō buaē idir ò sulu idir. ¹³ Se' e' chōrakā Skèköl a. Ie' yōki ì kōs yō'itō e' kē a' e' blēnukwā. Ì kōs tso' áie ie' wōrki. E' kuēki se' e' tkōwā darērē ie' ttē a.

Jesús dōr se' sacerdote kibi buaē shūte

¹⁴ Se' wā sacerdote kibi tso' ekōl, e' dōr sacerdotepa ulitane tsatā. E' dōr Jesús, ie' dōr Skèköl Alà. Ie' mineatke tso' ká jai a' se' ttē chök Skèköl a. E' kuēki se' kawōtā e' tkōkwā darērē ie' ttē buaē klō'wēkesō, e' a. ¹⁵ Se' sacerdote kibi e' wa se' wēr siarē.

Mik ie' bak senuk ká i' kī, etā erē ie' ma'oule ì sulu kōs wamblök wēs se' es, erē ie' kē wā ì sulu wamblēne yēs. E' kuēki ie' wā ijcher buaē tō is' tstsēr mik se' ma'orke ì sulu wamblök etā. ¹⁶ E' kuēki a' shkōwā Skèköl wōrki. Mik s'kimē kiane etā ikiōsō ie' a, kē suar ta'. Ie' tō se' suēke er siarē wa, e' kuēki ie' tō se' kīmeraē er bua' wa.

5

¹ Wépa dōr sacerdotepa kibipa e'pa kōs tso' shūkitule iwakpa shūā kanebloie imalepa ttē chök Skèköl a. Ie'pa kanē dōr iyiwak jchēule ena ilē skà merke Skèköl a, ese wakanéuk imalepa nuì olo'yoie. ² Ie'pa dōr wēs imalepa es. Ie'pa diché kē dē'ka buaē ì sulu wōklō'woie. Ie'pa weirke siarē wēs imalepa weir ì sulu ulā a es. E' kuēki imalepa kē wōblaule iyi buaē wa, arkedō ì sulu a kekraē, esepa wērmī siarē ie'pa wa. ³ Nies ie'pa wakpa tō ì sulu wambleta', e' kuēki ie'pa kawōtā iyiwak jchök mē Skèköl a ie'pa nuì kī nies imalepa nuì kī. ⁴ Kaneblök Skèköl a sacerdote kibiie, e' dōr kanē buaē, dalōiērtā' taiē. Kē yi yōrtā' sacerdote kibiie iwák er wa. E' shushteke Skèköl ē tō ta' itkéka sacerdote kibiie wēs ie' tō Aarón tkē'ka es. ⁵ E' sū Cristo kē e' tkēnekā sacerdote kibiie iwák er wa e' kīkoka. E' skéie Skèköl tō ichē ie' a:

“Be' dōr ye' alà;

i'ñe ye' tō ikkacheke tō ye' dör
be' yě.*

6 Ttè kitule skà tō ichè i' es:

“Be' dör sacerdote kekraë
wēs Melquisedec ese
es.”†

7 Mik Jesús tso'ia ká i' kī, eta
ie' kköyè' Skèköl a tajè aneule
wī'wīè iè wa i wa. Skèköl è
a ie' yèmittsa duèwà ulà a, e'
kuekī ie' tō iki' Skèköl a tō ye'
yöttsa iulà a. Ie' tō Skèköl
dalöieke tajè, ittè iuteke buaè,
e' kuekī i' kiéitō e' iutè Skèköl
tō. 8 Erè ie' dör Skèköl Alà,
erè ie' weine tajè, e' wa ie'
éna iane tō wēs s'weir Skèköl
ttè dalöiè kuekī. 9 Mik i' uk
ie' patkène e' wéitō sèraa, eta
ie' de S'tsátkökwakie. Wépa tō
ie' ttè iuteke, esepa kōs tsatkè
michoè ie' tō. 10 Nies Skèköl tō
ie' tkéka sacerdote kibiie wēs
Melquisedec ese es.

*A' erblöke Cristo mik, e' kë
olo'yar a' tō*

11 Ttè ese tso'ia sa' wā yèno
tajè, erè kë a' éna ianuk
bet, e' kuekī iwā pakè a'
a e' dör darèrèè. 12-13 Ká
iaiaè a' erblè'mi Cristo mik,
ikkè tã warma a' detke
s'wöbla'ukwakpaie. Erè a'
skà kianene wöbla'wè Skèköl
ttè tsawe tottola ese wa. A'
dör wēs ala'rla es kë a chké
darèrè ñar, tso' tsu' è mik.
Kam a' a iwër tō i' dör buaè
i' dör suluè. 14 E' skéie chké
darèrè ese dör s'wöblauetke
esepa a. Ie'pa a iwènetke tō i'
dör buaè i' dör suluè. E' kuekī
ie'pa éna iane mik tã buaè
idir mik tã sulu idir.

6

1 E' kuekī Cristo tté tsá
wa s'wöblane, e' è kë charia
kekraë. E' skéie Cristo tté
kī tso' tajè, ese wa se' kī
e' yuō as se' yör iskiè wēs
se' kibirwā es. Kè se' kàne
e' wöbla'ukne Cristo tté tsá
jchertke se' wā, ese wa. Se'
wā ijchertke tō s'kawõtã i'
sulu nuí kī s'duöwami, ese
kōs olo'yök. Se' wā ijchertke
tō s'kawõtã erblök Skèköl
è mik. 2 S'wöskuè tté ena
s'ulà mùka s'yamipa kī ese
tté wa se' wöbla'netke.
S'duulewā shkerdakane ena
s'weir michoè ese tté jchertke
se' wā. 3 E' kuekī kë se' e'
wöbla'ukia tté ese wa. E' skéie
se' kī e' yuō Cristo tté skà
tso'ia ese wa. Skèköl tō ikéwō
mé se' a, e' tã iwèraèsö es.

4 Wépa wōa ká ñine'bak
Cristo tté wa, erè e'pa tō
ilo'yé, e' tã ¿wēs kawō mer-
mine ie'pa a er mane'ukne?
Ì buaè mé Skèköl tō se' a, e'
kak ttsèule ie'pa wā. Wiköl
Batse'r dè'ñak ie'pa kī. 5 Ie'pa
éna iane tō Skèköl ttè dör
buaè. Skèköl kéwō olo tã'
tajè datske aishkuō tã, e'
diché kak sūule ie'pa wā.
6 E' kōs ttsèule ie'pa wā, e'
watéttsa ie'pa tō, e' tã ¿wēs
ie'pa dōmine e' ska'? E' dör
wēs ie'pa tso'ne Skèköl Alà
ttökwane wötèwane krus mik
es. Ie'pa tso' ie' wayuök
sulitane wō wa. 7 Se' dör wēs
tè es. Íyi kuatkène iki, kalī
yène iki buaè, warma e' wà
tskirmi buaè wà wörmi buaè
wēs iwák kī ikiane es. Tè
ese a Skèköl er buaè chöraè.

⁸ Erë të e' k_i dika'chka tskine, kualkō tskine, i tskine, e' t_a e' kē dōr iie bua'. Kukur t_a iwayēnarketke i sulu a t_a iñardaw_a.

⁹ A yamipa dalēr tajē sa' ēna, sa' ttōke a' t_a es, erë mok_i sa' iklō'weke tō a' shkōke buaē s'tsatkē ñalé k_i. A' kē dōr wēs wēpa tō Cristo watētts_a esepa es. ¹⁰ Skëkōl dōr yēs_yēsē. A' kanēblōke buaē ie' a. A' tō s'batse'r malepa k_imeke buaē, e' wēkei_a a' tō buaē. E' wa iwēnew_a tō mok_i a' ēna Skëkōl dalēr. E' kōs kē ska' ie' er chōpawa. ¹¹ Erë sa' k_i ikiane tō a' ulitane tō, i buaē weke a' tō, ese k_i ù er bua' wa dō ibata ekkē. Es i buaē kōs panekesō, e' wà dōraē a' ulà a da'aie. ¹² Sa' kē k_i ikiane tō a' bikēr. E' skēie sa' k_i ikiane tō a' dō wēs wēpa erblōt_a mok_i Skëkōl mik esepa es. I muk Skëkōl kablē' se' a, e' wà panekesō ēnaē, e' wa iwà dōraē se' ulà a.

Se' erblōmi Skëkōl kablē' se' a, e' mik

¹³ Mik Skëkōl kablē' Abraham a, et_a ie' kē kablēne yi skà ttō wa. Ie' kablē' iwák ttō wa, kē yi ku' ie' tsat_a e' kuek_i. ¹⁴ Ie' tō iyē' Abraham a: “Mok_i ye' ichè tō ye' er buaē chōraē be' a tajē. Be' aleripa alōweraēyō tajē.”* ¹⁵ Ttē e' wà panē Abraham tō ēnaē t_a Skëkōl kablē'ia, e' wà de iulà a. ¹⁶ Mok_i mik se' tō ttē mé yi a, et_a imekesō yi dōr se' tsat_a, ese ttō wa. Mik se' tō ttē méte es, et_a ttē e' k_i kē i skà ku'ia chē. ¹⁷ Es ñies Skëkōl k_i ikiane kkachē

wōshak wēpa a ikablē' esepa a tō mok_i iwà dōraē ie'pa ulà a, kē imane'wēpaneitō yēs. E' kuek_i ikablē' iwák ttō wa. ¹⁸ Es se' ēna iane buaē tō Skëkōl tō ittē mé se' a iwák ttō wa, e' kē mane'wēpaneitō yēs, ie' kē kachōt_a e' kuek_i. Ie' tō ittē mé se' a iwák ttō wa tō se' erblōke ie' mik e'pa tsatkeraitō. E' tō se' er pableke buaē. Ttē e' wà paneke se' tō krōrōē, e' a se' e' tkōw_a darērē kekraē. ¹⁹⁻²⁰ Ttē e' wà paneke se' tō, e' tō se' tkēw_a darērēē wēs tabechka tso' kanō wōklō'woie dayē shu_a es. Jesús mikane se' yōk_i kēwe k_a ja_i a. E_e ie' tso' Skëkōl wé kibi e' úshu batse'r tajē shu_{tē}, e' a. Úshu e' kkōiēule àr datsi' buririē shu_{kuar} e' wa, e' etmik ie' tso' se' ttē chōk kekraē Skëkōl wōrk_i. Es ie' de se' sacerdote kibi kekraē wēs Melquisedec ese es.

7

Jesús dōr sacerdote kibi wēs Melquisedec ese es

¹ Melquisedec bak k_a kiē Salem e' blúie. Ñies ie' kanēblē' sacerdoteie Skëkōl dōr iyi ulitane tsat_a e' a. Abraham e' ali'k_a blu'pa skēl w_a ilayōk Lot minetsēr e'pa k_i. Mik Abraham dotkene iu a, et_a Melquisedec detts_a ie' ñaletsuk t_a ikiē Skëkōl a as e' er buaē chō ie' a. ² Ñies dali kōs dē'ne Abram ulà a ñippē shu_a, e' blatéitō dōk_a dabop, e' eyōk méitō Melquisedec a. S'kiē Melquisedec, e' wà kiane chē “sēne yēs_yēsē e'

* 6:14 Génesis 22.17

blú.” Ñies ie' dör ká kiè Salem, e' blú. Salem, e' wà kiane chè “sene bërè,” e' kuëki ñies ie' dör sene bërè blú. ³ Kë se' wà ijcher tö yi dör iyë, yi dör imì, yi dör iditséwö, mik ikune ö mik idu'wà. E' kôs kë ku' kitule Skëköl yëkkuö kî. E' kuëki se' tö ichèmi tö ie' dör sacerdote kë erta'wa wës Skëköl Alà es.

⁴ Ibikeitsö buaë, e' tã a' wà ijcherdaë tö Melquisedec dalöiërta' tajë sacerdotepa dör Leví aleripa, e'pa kôs tsata. Abraham dör se'yë bak ká iaiaë dalöiërta' tajë ese. Ñippè shua ibolökpa dali de ie' ulà a, e' blatéitö dökà dabop, e' eyök tsá méitö Melquisedec a. ⁵ Leví aleripa yë tsá dör Abraham wës Israel aleripa malepa es. Leví aleripa ë meneat sacerdotepaie. Ie'pa dör Israel aleripa malepa yamipa, erë itso' kitule Moisés ttè dalöiëno, e' kî tö Israel aleripa kôs kawöta iyyi kôs blatök dökà dabop, tã e' eyök tsá muk Leví aleripa a. ⁶ Skëköl kablè' Abraham a tö ie' döraë skëkëpa tajë. Erë Melquisedec kë dör Leví aleri, erë e' a' Abraham tö iyyi tsá mé. Ñies Melquisedec tö ikié Skëköl a as e' er buaë chö Abraham a. ⁷ Sulitane wà ijcher tö yi tö e' ché o'ka a, ese wák dör yi a iyëne e' tsata. ⁸ Israel aleripa tö iyyi tsá meke sacerdotepa duöta'wà esepa a. Erë Skëköl yëkkuö tö Melquisedec chè wës ie' tso'ia ttsë'ka es. ⁹⁻¹⁰ Mik Abraham tö iyyi tsá mé Melquisedec a,

etã Leví kam kur. Erë se' tö ichèmi tö Leví aleripa bak tö iyyi tsá mé Melquisedec a Abraham wa, Abraham dör ie'pa yë tsá e' kuëki.

¹¹ Ttè dalöiëno me' Skëköl tö Israel aleripa a Moisés wa, e' ichè tö Leví aleripa ë meneat sacerdotepaie Israel aleripa ttè chök Skëköl a as e' tö ie'pa nuì olo'yö. Erë e' mú a nuì olo'yarmi se' kî serea, e'ma kë sacerdote ské ku'kî kianeia. E' kuëki Skëköl tö sacerdote ské patké. E' kë dör Leví aleripa e' eköl wës Aarón es. Ie' dör sacerdote wës Melquisedec ese es. ¹² Sacerdote wësepa ské maneone ku'kî, e' tã ñies ttè dalöiëno tsá e' kawöta mane'wëttsa. ¹³⁻¹⁴ Sacerdote ské patké' Skëköl tö chëyö a' a, e' dör Skëkëpa Jesús. E' kë dör Leví aleripa eköl. Sulitane wà ijcher buaë tö ie' dör Judá aleri. Moisés kë wà ì yëule tö Judá aleripa dõmi sacerdotieie. E' kuëki kë ie' aleri isie tkëuleka sacerdotieie.

¹⁵ Sacerdote ské tkënekane ku'kî wës Melquisedec ese es, e' tã se' éna iwà ane tö ñies ttè dalöiëno meneat Moisés a e' maneonettsa. ¹⁶⁻¹⁷ Skëköl yëkkuö kî itso' kitule tö ie' tö Jesús a iché i' es:

“Be' dör sacerdote këkraë wës Melquisedec ese es.”*

E' kuëki se' wà ijcher tö Jesús kë tkënekã sacerdotieie ie' ditséwö wa wës Moisés ttè kî itso' kitule es. Ie' de sacerdotieie ie' ser michoë, kë duöta'wà, e' diché wa.

* 7:16-17 Salmo 110.4

18-19 Moisés ttè dalöiëno bak kenet, e' kē a yi onuk buaē yēsēsē Skëköl wōa. E' kē diché ta', kē dör iie bua' ese woie. E' kuëki ttè e' maneonettsa. E' skéie ttè pa'alī wà panekesö kröröe e' dör ibua'ie ttè këchke tsata, e' wa se' e' batsowami buaē Skëköl mik kē ki ì sulu nuī ta'ia.

20 Ñies mik Skëköl tō Jesús tkë'ka sacerdoteie, etā ie' kablē'ia iwák ttō wa tō ikaneblō michoë sacerdoteie. Ie' kē kablēne es sacerdotepa dör Leví aleripa, e'pa a. 21 Erë mik ie' tō Jesús tkë'ka sacerdoteie, etā ie' kablē'ia iwák ttō wa ttè i' wa:

“Be' dör sacerdote kekraë. Ye' kablé be' a ye' wák ttō wa, e' kē olo'yepayo yēs.”†

22 Es Skëköl kablē' Jesús a, e' wa se' wā ijcher moki tō ttè pa'alī mène se' a, e' dör bua'iewā ttè këchke mène Israel aleripa a e' tsata. Jesús wa se' wā ijcher yēsēsē tō iwà suerasö.

23 Ñies sacerdotepa dör Leví aleripa, e'pa duötā'wā, e' kuëki ie'pa kē a kanablēne kekraë. E' kuëki ie'pa ské tkëuleka tajë. 24 Erë Jesús ser michoë, e' kuëki ie' kē skéie yi tkënučka. 25 Wēpa kos shkökewā Skëköl wörki Jesús batamik, esepa ttè chök ie' tso'ie kekraë Skëköl a, e' kuëki ie'pa kos tsatkërmi ie' a buaë kekraë.

26 Es se' isué tō Jesús dör sacerdote kibiie chökle. Ie' dör batse'r. Kē ì sulu ku' ikī, kē iauleka sene sulusi

wa. Ie' butsulettsa pē' susulupa yöki. Skëköl tō ie' tkëka ká jai a iyi ulitane tsata. Sacerdote ese kiane se' ki. 27 Ie' kē dör wēs sacerdote kibi malepa es. Ká bit ta ie'pa kawōtā iyiwak jchök mē Skëköl a ie'pa nuī kuëki. E' ukuöki ta iyiwak kī jchekerakitō mē Skëköl a imalepa nuī kuëki. Erë e' kos skéie Jesús e' me'ttsa ttewā etökicha ē se' nuī patuoie, e' kē skà tköpaia. 28 Wēpa tkëuleka sacerdotepa kibiie Moisés ttè wa, moki e'pa dör wēs s'malepa es, kē diché dē'ka e' kkö'nuk buaē yēsēsē. Erë Moisés ttè kite, e' ukuöki ta Skëköl kablē' iwák ttō wa tō ie' alà tkërdakā se' sacerdote kibiie, e' dör se' sacerdote kibi yöbië bua'iewā yēsēsē e'.

8

Jesús dör ttè pa'alī me' Skëköl tō, e' wakanéukwak

1 Ì kos cheratse sa' tō e' wà dör i': Jesús tso' se' wā sacerdote kibiie. Ie' tkër dalöiërta' tajë ká jai a Skëköl ulà bua'kka. 2 Ie' dör se' sacerdote kibi. Ie' tso' iwakanéuk Skëköl wé batse'r chökle tso' ká jai a e' a. E' kē yöne s'ditsö wā, e' yö' ie' wák tō.

3 Sacerdote kibi kos tkëneka iyiwak tso'rak iwā jchè mē Skëköl a ena ì skà mekerakitō, e' wakanéuk imalepa tsatkoie ie'pa nuī ulà a. E' kuëki Jesucristo kawōtā ñies ilè muk Skëköl a se' tsatkoie. 4 Erë ie' kē tō ikanewëku' ká i' a, iwakanewëkeitō ká jai a.

Moisés ttè dalöiëno tö ichè tö Leví aleripa ë tkërkami sacerdotie. E' kueki Jesús mú tö iwakaneweke ká i' a, e' ma ie' kë tkënkaká sacerdotie, ie' kë dör Leví aleri e' kueki. ⁵ Ì kaneweke sacerdotepa tö ká i' a, ese dör ibua'ie tso' ká jai a, e' kleeke ie'pa tö ká i' a. E' dör wes ibak Moisés ta es. Mik Moisés tö u yueketke Skëköl a, eta Skëköl tö iché ie' a: "Ittsö, ì kos yuö wes be' a ikkayëne Sinaí kébata a e' suë." E' kueki se' wa ijcher tö Skëköl wé kibi tso' ká i' a, e' dör ichökle tso' ká jai a e' klí ë. ⁶ Erë Jesús tkëneká se' sacerdotie kibiie, e' wakanewekeitö buaë sacerdotepa tso' ká i' a e'pa tsata. Ñies ie' batamik ì muk Skëköl kablë' se' a ttè pa'alí wa, e' dör ibua'ie. E' kueki ttè e' dör buaë shutë ttè këchke tsata.

Ttè tsá mène Israel aleripa a, e' kë dalötä'ia

⁷ Ttè tsá mène Israel aleripa a, e' mú dör wé' as Skëköl tö se' kiöwá buaë, e' ma ttè ská pa'alí kë kianukia. ⁸ Erë ie' isué tö ie'pa kë wá ttè tsá mène ie'pa a, e' wà iütëne buaë. E' kueki itso' kitule Skëköl yëkkuö ki e' tö ie'pa ché i' es:

"Skëköl tö ichè: Aishkuö ta kawö döraë,
e' kèwö ska' ta ye' tö ttè pa'alí meraë Israel wakpa a ena Judá wakpa a.

⁹ Ttè e' kë dör wes ttè tsá me' ye' tö ie'pa yëpa bak ká iaiaë e'pa a es.

Ttè e' me'yö ie'pa a mik ie'pa ulaië'yö er bua' wa ibak klöulewá Egipto e' yottsaië eta.

Erë ttè me'yö ie'pa a, e' wà kë iütëne ie'pa wa,
e' kueki ye' tö ie'pa me'at.

¹⁰ Ñies Skëköl tö ichè:
Ttè pa'alí meraëyö Israel aleripa a aishkuö ta, e' dör i' es:

Ye' ttè dalöiëno e' merdaë ie'pa er a,
ta ie'pa tö iütëraë er bua' wa iwákpa er wa.

Ye' döraë ie'pa Këköl,
ta ie'pa döraë ye' icha.

¹¹ Ie'pa kos, tsitsirpa dö këkëpa,
e'pa batsdaë ye' mik.

E' kueki kë ikiarpaia tö yi tö iyamipa ö o'ka wöbla'weia as ibats ye' mik.

¹² Ì sulu kos wamblekerakitö, e' nuí olo'yeraëyö ie'pa ki,

kë ibikeitsepaiayö.*"

¹³ Es Skëköl tö ichè tö ttè pa'alí meraëitö se' a. E' wa ie' tso' ichök tö ttè tsá mène, e' dör këchke wöitëwá. Ì kos ianewatke këchke, e' bet ta kë iku'ia.

9

Cristo dewa Skëköl wé a ká jai a se' tté chök

¹ Ttè dalöiëno tsá me' Skëköl tö Israel aleripa a, e' a ttè tso' tö wes ie'pa kawötá Skëköl dalöië e' wakanéuk. Ñies ie'pa wa u tso' etkue batse'r ká i' a iwakanéwoie. ² Ie'pa tö u yö' Skëköl dalöië e' wakanéwoie,

* 8:12 Jeremías 31.31-34

e' blatérakitö böt. Úshu kewe e' kiè úshu batse'r. Úshu e' a bö'wö taloká tso' et, ñies ka' tso' et, e' kî pan meke Skëköl a, ese me'r. ³ Úshu skà tso' datsi' buririë shukuar, e' etmik, e' kiè úshu batse'r tajë shute. ⁴ Úshu e' a ka' tso' yöule orochka wa iyi masmas ña'woie Skëköl a e'. Ñies kalkuö tkër ek, e' paiëulewá orochka wa. Kalkuö e' shuá tka' tso' etk yöule orochka wa. Tka' e' a chkè me' Skëköl tö Israel aleripa a kiè maná, e' kak tso' blëule. Ñies kalkuö ñe' shuá Aarón shko kéli përi tskineka, e' tso' blëule. Ñies ishüá ák tak tso' böt, e' kî Skëköl tö ittè dalöiëno kit. Kalkuö e' kiè Ttè Mène Ñi A Kélkuö. ⁵ Kalkuö e' bata kî Skëköl biyöchökwak pik ta' kiè kërüb, e' diököl tulur böt. E' tö se' a iwà kkacheke tö Skëköl olo tso' ee. Ipik meulekâ kalkuö kköshto bata kî, ee Israel aleripa nuì olo'yarke. Erë i' ta iyi ekkè kè wà pakanuktsâ ye' a ìskîë.

⁶ Es iyi ulitane bak kanëule buaë Skëköl wé a, ta sacerdotepa bak shkôkwâ kekraë úshu batse'r e' a iwakanéuk. ⁷ Erë sacerdotë kibi, e' è a kawö tso' shkowâ úshu skà tso' dör batse'r tajë shute e' a. Eë ie' dôwami etökicha è duas wa duas wa. Mik ie' mi'kewa eë, etâ ie' wâ iyiwak pë mi'ke mè Skëköl a e' nuì kî, ñies ì sulu wamblé pë' malepa tö kè wâ jcher ie'pa wâ, ese nuì kî. ⁸ E' kos wa Wiköl Batse'r tö se' a iwà kkacheke tö úshu batse'r, e' wakaneorkeia, e'

dalewa kè sulitane dôpawâ úshu batse'r tajë shute e' a. ⁹⁻¹⁰ Ì kos kaneweke judiowak sacerdotepa tö ttè dalöiëno tsá mène ie'pa a, e' wa, e' dör chkeie, di'yeie, se' batse'weie, ese kos dör s'pa kikkè è batse'woie. E' tö se' kimeke kam ttè manerne e' dalewa è. E' kuekî ì meke ie'pa tö Skëköl a idalöiè e' wakanéwoie, ñies iyiwak kos jcheke mè ie' a se' nuì kî, ese kos kè a wépa tö ie' dalöieke es, esepa erbikè pairinuk. Ie'pa ittse' tö inuì tso'ia ie'pa kî. Erë ì kos kaneweke ie'pa tö Skëköl wé a, e' tö ttè pa'alî mé Skëköl tö se' a Jesús batamik, e' wâ kkacheke i'ñe ta.

¹¹ Cristo dë'bitubak. Ie' dör se' sacerdotë kibi. Ie' dör ttè buaë pa'alî me' Skëköl tö se' a e' wakanéukwak. Ie' dur iwakanéuk Skëköl wé tso' kâ jaì a, e' a. Skëköl wé e' kè yöne s'ditsö wâ, e' kè dör wes iyi tso' kâ i' a es. E' kuekî Skëköl wé e' dör buaë shute itso' kâ i' a e' tsata. ¹² Etökicha ème Cristo dewâ Skëköl wé tso' kâ jaì a e' shu batse'r tajë shute, e' a s'tsatkoie. Ì wé ie' tö eë, e' dör wé', kè ie' mi'pane iskâ kanéukne. Mik ie' dewâ eë, etâ kè ie' wâ chibo ö baka pë mîne mè Skëköl a se' nuì kî. E' skéie ie' wák kôtewâ e' pë mí ie' wâ. Es ie' tö se' yettsâ michoë se' nuì ulà a. ¹³ Wépa bak ttè këchke dikia, esepa iane ñá, e' ta chibo pë ö baka wé'ñe pë ese sklippeke sacerdotepa tö ie'pa kî ö isalema baka alaki pupula ña'weke ese

muluchka diöbléka di' wa e' sklippekerakitö ie'pa k̄i. Mok̄i e' tö ie'pa pa k̄ikke batse'wéne paiklé. ¹⁴ Erë e' dör es, e' yita buaë Cristo pë diché ta' taië iyiwak pë tsata. Skëköl Wiköl yöbië, e' batamik ie' wák e' me'ttsa ttèwà se' skéie wës iyiwak kē k̄i i sulu ku' mè Skëköl a ese es. Ie' pë tö se' erbikē paiklémi i sulu nuí k̄i s'duōwami ese yöki as se' tö Skëköl chök e' dalöiö.

¹⁵ Jesucristo dör ttè pa'alí me' Skëköl tö se' a, e' wakanéukwak. Ì sulu kos wamblë' wépa bak ttè tsá mène e' dikia e'pa tö, e' nuí ulà a ie'pa yënettsa Jesús kötewà krus mik e' batamik. Nies e' batamik i buaë yöbië muk Skëköl kablë' wépa klö'bakitö as idö ie' ichaie esepa a, e' doraë ie'pa ulà a. ¹⁶⁻¹⁷ Ye' tö iwà pakè a' a i' es: Kam s'duōwà e' yöki s'wöblane i mekesö s'yamipa a, ese yëkkuö mukat. Yëkkuö e' wà kē merpa, yi tö imé ese tso'ia ttsë'ka e' dalewa. Iwak blënewa, e' ë ta imermi. E' kueki s'kawōta isaukwa bua'ie tö yi tö imé, ese wák blënewatke yëkkuö e' wakanéwomi. ¹⁸ Es nies ttè tsá mène, e' mène iyiwak jchëule e' pë tène ese wa. ¹⁹ Ttè tsá mène dalöiëno, e' wà paka' Moisés tö Israel aleripa kos a. E' ukuöki ta chibo ena baka wë'ñe pë shütükaitö di' wa. E' sklippéitö yëkkuö k̄i Skëköl ttè dalöiëno tso' kitule e' k̄i, nies e' sklippéitö Israel aleripa kos k̄i kal kiè hisopo e' ulatska mik datsi'tak batsë

rratulewà e' wa. ²⁰ E' wëkeitö ta icheramiitö i' es: "Pë i' dör iwà kkachöie tö ttè me' Skëköl tö se' a e' tsá kaneonemitke." ²¹ E' sù Skëköl wé ena i kos tso'ia Skëköl dalöië e' wakanéwoie, nies ese k̄i Moisés tö pë sklippé. ²² Mok̄i ttè dalöiëno tsá mène, e' wa ta tsir eta iyi ulitane batse'wëkene pë wa. Nies e' tö ichè tö iyiwak jchëule ese pë kē tène, e' ta se' nuí kē olonuk se' k̄i. ²³ İyi tso' Skëköl wé tso' ká i' a e' a, e' dör i tso' Skëköl wé tso' ká jai a, e' klí ë. İyi ekkë kawōta batse'wè iyiwak jchëule mè Skëköl a, ese pë wa. Erë Skëköl wé a iyi tso' ká jai a, e' kawōta batse'wè i dör buaë shüte iyiwak pë tsata, ese wa.

²⁴ Ì buaë e' dör Cristo. Ie' kē dë'wà Skëköl wé shü batse'r yöne s'ditsö wà tso' ká i' a, e' a. E' dör ibua'ie tso' ká jai a, e' klí ë. E' skéie ie' de ká jai a Skëköl wé chökle e' a, eë ie' tso' Skëköl a se' tté chök. ²⁵ Judiowak sacerdotepa kibipa, e'pa kawōta shkōkwa Skëköl wé shü batse'r taië shüte, e' a iyiwak pë muk Skëköl a se' nuí k̄i duas bik ekkë etökicha etökicha. Erë Jesús kē dë'wà taië wës ie'pa es. ²⁶ Imú dör es, e'ma ká i' yöne dö ikkë ta, eta ie' kawōta e' muktsa ttèwà duas bit ekkë. Erë e' kē dör es. E' skéie, i'ñe ta mik ká i' erkewatke, eta ie' de e' muktsa ttèwà se' skéie etökicha ë se' nuí kos paiklottsa. ²⁷ Sulitane a kawō meneat duōkwa etökicha ë, e' ukuöki ta se' shulirdaë. ²⁸ Es nies Cristo e' me'ttsa

ttèwà etökicha ě, se' tajë e' nuì paiklottsà. Ie' skà dörane, erë e' kě dör se' nuì shulök. Ie' dörane wépa tso' ie' panuk esepa tsatökök.

10

Ttè dalöiëno kě a se' nuì pairinuktsa

¹ Ttè dalöiëno mène ká iaiaë Moisés wa, e' dör ì bua'ie doia se' a Cristo batamik aishkuö ta, e' biyö yëne. E' dör wes ilo es, kě dör iwà chök. E' kuëki ttè e' kě a wépa dökewà Skëköl ska' iyiwak jchök mè ie' a kekraë duas bik ekkë esepa batse'onuk da'a. ² Ttè e' mú a ie'pa nuì pairinetta moki, e' ma ie'pa er kě tò ie'pa kkatèpaia ta ie'pa kě tò iyiwak jchepaia mè Skëköl a. ³ Erë e' kě dör es. E' skéie mik ie'pa tò iyiwak jcheke mè Skëköl a duas bit ekkë, eta e' tò ie'pa er a wëkene ì sulu wamblekerakitö ese ska'. ⁴ E' wà dör tò se' nuì kě pairipattsa baka wë'ñe pë wa ena chibo pë wa.

⁵ E' kuëki mik Cristo dökette ká i' a, eta ì tso' kitule Skëköl yëkkuö ki, e' chéitö Skëköl a, e' tò iché i' es:

“Iyiwak jcheke mè be' a ena ilè skà tso' mè be' a, e' kě kiane be' ki.

Erë be' tò ye' yueketke s'ditsöie chkà ta' diché ta'.

⁶ Iyiwak jcheke ña'wè wa'ñe be' a ena ilè skà tso' mè be' a nuì paikloie, e' kě wër bua' be' wa.”

⁷ E' ukuöki ta Cristo tò iché Skëköl a:

“A Skëköl, i' ye' dur ì kiane be' ki wè e' woie,

wes ye' ttè tso' kitule be' yëkkuö ki es.”*

⁸ Kewe ie' tò iché Skëköl a: “Iyiwak jcheke mè be' a ena ilè skà tso' mè be' a, ñies iyiwak jcheke ña'wè wa'ñe be' a nuì paikloie, ese kos kě kiane be' ki, kě iwër bua' be' wa.” Erë ie' tò iché es, erë ese kos yë'atbakitö dalöië Skëköl ttè dalöiëno tso'tke kitule e' ki.

⁹ E' ukuöki ta ie' tò iché: “A Skëköl, i' ye' dur ì kiane be' ki wè e' woie.” E' wa se' éna iane tò iyiwak jcheke ie'pa tò ttè tsá dikia ese kos skéttsa Skëköl tò iské pa'alj mokane, e' dör Cristo kötewà se' skéie e'. ¹⁰ Ì kiane Skëköl ki e' wà o' Jesucristo tò. Ie' wák e' me'ttsa ttèwà se' skéie etökicha ě, kě skà tteta'waia. E' kuëki Skëköl tò se' batseo'.

¹¹ Kekraë judiowak sacerdotèpa tò iwakaneweke. Ká bit ta ie'pa tò iyiwak jcheke mè Skëköl a sene sulu nuì ki. E' ě kaneweke ie'pa tò tajë kekraë, erë e' kě a nuì pairinuktsa. ¹² Erë Jesucristo e' me'ttsa ttèwà se' nuì skéie etökicha ě, kě skà tteta'waia, e' ukuöki ta ká jaì a ie' tkë'ka dalöiërta' tajë Skëköl ulà bua'kka. ¹³ Eë ie' tkër Skëköl e' aléka ibolökpa kos ki, e' mekerö ie' klö dikia e' panuk. ¹⁴ Ie' e' me'ttsa ttèwà se' skéie etökicha ě, e' wa wépa dör ie' icha, esepa batse'wëitö buaë

* 10:7 Salmo 40.6-8

ichökle Skëköl a etökicha ë, kë batse'wè kianeia.

¹⁵ Nies Wiköl Batse'r tō ichè tō e' dör moki. Ie' tō ichè Skëköl yëkkuo kī i' es:

¹⁶ “Kawö dōraë tã ye' tō ttè pa'alī meraë ie'pa a, e' tō ichè i' es:

Ye' ttè dalöieno e' merdaë ie'pa er a,

etã ie'pa tō iüterae er bua' wa iwákpa er wa.

¹⁷ Ie'pa e' wamblö sulu kos,

kë e' bikeitsepaia ye' tō.”†

¹⁸ Es se' éna iane tō se' nuí olo'yane se' kī, kë se' kawõtãia i skà muk Skëköl a se' nuí kī.

Se' a kawö mène shkowa Skëköl wörki

¹⁹ A yamipa, e' kueki i'ñe tã se' dōwami buaë Skëköl dör batse'r tajë shütë e' ska', kë suarta', Jesús kötëwã ipé tène tajë, e' batamik. ²⁰ Kë yi dōtãwã Skëköl wörki éanas wës kë yi dë'wã éanas Skëköl wé úshu nanetkëar datsi' buririë wa e' etmik es. Erë Jesús kötëwã se' skéie e' chë datsi'ukuö jchënane e' tō. E' wa ñalã pa'alī dō Skëköl ska', e' kköyë'ttsã ie' tō se' a, e' dör sene michoë e' ñalé. ²¹ Jesús dör se' sacerdote tajë. Ie' dör se' dör Skëköl icha, e'pa kos wökir. ²² E' kueki se' shkōwã Skëköl wörki er moki wa ena erblè ie' mik yësyësë e' wa. Se' erbike sulu e' pairiulettsã. Se' batse'ouletke, e' dör wës s'pa skuë buaë manene di' maneneë wa es. ²³ Skëköl ttō mokië. I uk ie' kabl' se' a, e' wëraëitō. E' wà panekesö

kröröë. E' kueki se' e' tkōwã darërë ttè e' a, kë tō ibikeitsë böt böt. ²⁴ A' tō ibikeitsö tō wës a' a ñi kimermi as a' kī ñi dalëritsö buaë, ñies as a' tō i buaë kī ù taië ñi kimoie. ²⁵ Se' ñi dapa'uke, e' kë olo'yar a' tō wës se' wëlepa wöblane iwamblök es. E' skéie a' er kī diché iö ñita. E' yitã mik se' tō isuë tō Skëkëpa Jesús datskene, e' kewö dökewatke, etã a' er kī diché iërmi ñita.

²⁶ Ttè mokië e' jchertke se' wã, erë e' ukuöki tã i sulu wamblekeiasö wöbla wa, e' tã kë i ku'ia jchë mè Skëköl a e' nuí olo'yoie se' kī. ²⁷ Iwamblésö es, e' tã s'pauirke shulè wa, e' ë tso' se' panuk. E' dör bö' ñarke tajë wa Skëköl tō ibolökpa ewerawa e'. ²⁸ Kã iaiãe yi tō ttè dalöieno me'at Moisés tō, e' dalösewëwã tã ikkatökwakpa dör bül ö mañal, e' tã ese wák ttekewã kë ulé klöule. ²⁹ E' dör es, e' tã wëpa tō Skëköl Alà dalösewëwã ¿wës esepa kë weirpa tajë shütë? Jesús pé wa ttè pa'alī mène se' a e' wakaneone, e' pé tuë tajë e' wa ie'pa batse'one, erë isuëkerakitö wës se' ëse pé es. Nies Skëköl Wiköl er buaë ché se' a, e' chekerakitö suluë. ¿Wës ie'pa tkömishkar e' nuí ulà a? ³⁰ Skëköl mik se' batse e' tō ichè iyëkkuo kī i' es: “Ye' ë wöki iské wërke wë. Yi tō i sulu wamblé ese ské wërayö iki.”‡ Nies ichéitō: “Skëköl icha kos esepa shuleraë ie' tō.”§ ³¹ ¡Se' arwa Skëköl chök

† 10:17 Jeremías 31.33,34
Deuteronomio 32.36

‡ 10:30 Deuteronomio 32.35

§ 10:30

ulà a weinuk, e' dör siarë ichök!

³² Erë a' éna ianú tō mik kuaë Skëköl tō a' er ñi o' Jesús tté buaë wa, e' kēwō ska' ta pē' tō a' we'ik siarë Jesús tté buaë kuëki. Erë e' kos dalë'ttsē' a' tō er bua' wa.

³³ Mikle ta pē' tō a' yē' suluë, ie'pa tō a' we'ik siarë sultane wörki. Mikle ta a' wák er wa a' e' ché weinuk wépa weirke es esepa ta. ³⁴ Wépa wötēne s'wōto wé a' Jesús tté kuëki, esepa su' a' tō er siarë wa, ie'pa kime' a' tō. A' wa ijcher tō i' bua'ie kē erta'wa ese tso' taië a' wa ká jai a, e' kuëki mik pē' tō a' íyi kos yē'lur a' yōki, eta' e' dalë'ttsē' a' tō ttsē'ne bua' wa. ³⁵ A' kē e' ökwa a' weirke e' yōki, e' ské merdaë a' a' taië, e' kuëki iwöklö'ú a' tō darërë. ³⁶ A' weirke e' dalë'ttsök a' kawōta bërë er bua' wa as a' tō iü wes Skëköl ki ikiane es, ñies as i' buaë muk a' a' ie' kablë' e' mütö. ³⁷ E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuö ki es, e' tō Cristo tté chë i' es:

“Wé kawōta dök e' datse kukuie,
e' kē ki kawō tkōpa taië.
³⁸ Erë wépa dör ye' icha serke yësyësë,
esepa erblé buaë ye' mik, e' kuëki ie'pa ser michoë.
Erë ie'pa wépa suanéka ta ye' tté olo'yéakitö,
e' ta kē ye' wa ie'pa wërpaia buaë.”*

Es itso' kitule Skëköl yëkkuö ki. ³⁹ Erë se' kē dör wes wépa tō Jesús tté buaë e' olo'yé esepa es. Ie'pa weirdäe

siarë aishkuö ta. Se' erblöke buaë Jesús mik, e' kuëki se' tsatkërdaë.

11

Se' erblö Skëköl mik wes kékëpa bak ká iaiaë erblë' imik es

¹ Erblë Skëköl mik, e' wà kiane chë tō se' tō iklö'wé mokjé tō i' muk ie' kablë' panëkesö, e' meraëitö se' a. Erë e' kē wërta' i'ñe ta, erë se' tō iklö'wé yësyësë tō iwà suërasö. ² Se' yépa bak ká iaiaë, e'pa bak erblök Skëköl mik, e' kuëki ie'pa yē' ie' tō tō ie'pa dör buaë ie' wōa.

³ Se' erblöke Skëköl mik, e' kuëki se' wa ijcher tō ie' tō íyi ulitane yō' iwák tté wa. E' wà kiane chë tō i' kos wërta' suésö i'ñe ta, e' yöne i' kē wërta', e' ë wa.

⁴ Abel erblë' Skëköl mik, e' kuëki i' mé ie' tō Skëköl a' inuü ki, e' dör bua'ie i' mé Caín tō, e' tsata. Abel erblé Skëköl mik, e' kuëki Skëköl tō ie' klö'wé wes pē' buaë yësyësë es. Ñies i' mé ie' tō Skëköl a' e' wër buaë Skëköl wa. Ie' blënewabak ká iaiaë, erë ie' erblé Skëköl mik, e' tté pakarkeia i'ñe ta.

⁵ Enoc erblë' Skëköl mik, e' kuëki ie' kē blënewa. Ie' minetsër ttsë'ka Skëköl wa, e' kuëki kē yi wa ie' nu kune. Skëköl yëkkuö ichë tō kam Enoc mi'tser Skëköl wa, e' yōki ie' wër buaë Skëköl wa. ⁶ Yi isie shkakwa Skëköl wörki, ese kawōta iklö'uk tō mokjé Skëköl tso'. Ñies ie' kawōta iklö'uk tō wépa tō Skëköl yuleke er mokjé wa,

* 10:38 Habacuc 2.3-4

ese_{pa} ulà a iwà dōraē. E' kuēki kē se' erblōku' Skēkōl mik, e' ta kē se' a i onuk wērmī buaē ie' wa.

7 Noé erblē' Skēkōl mik, e' kuēki mik Skēkōl tō ie' a iché tō i sulu tkōraē ká i' kī kē suule yi wā ese, etā ie' tō ittē iutē. Ie' tō kanò bērie yué etō, e' a ie' ena iyamipa e' ē tsatkēne. E' wa ikkayēne tō imalepa kī nuī tso'. Nies sene yēsyesē dōmī se' ulà a s'erblē Skēkōl mik e' wa, e' de ie' ulà a.

8 Abraham erblē' Skēkōl mik, e' kuēki mik e' tō iché ia: “Be' yú ká yē'yō tō imeraē be' a e' a,” etā iūtēitō. Erē ie' kē wā ijcher tō ká wé a ie' mīrō, erē bet ta ie' yétsa iwák ká a. 9 Ie' erblē Skēkōl mik, e' kuēki mik ie' de ká yēne ie' a ee, etā ie' sené wes s'dami shkal ser es. Ie' sené úla yōule datsi'tak wa, ese a. Ie' alà Isaac ena itala Jacob, e' pa nīes sené wes ie' es. Nīes ie' pa a ká e' muk Skēkōl kablē'. 10 Ká bua'ie kē ertā'wa bikeitsbak Skēkōl tō, yō'itō ká jai a, e' wā pané Abraham tō. E' kuēki ie' sene' wes s'dami shkal ser es, e' dalē'ttsēitō er bua' wa.

11 Skēkōl tō iyē' ie' a: be' alà kōrakā be' alakōl Sara e' ta. Erē ie' dewatke kēkēpala aluē, nīes Sara wake' kē dōtā' alāē, erē ie' iklō'wé tō Skēkōl kablē' ie' a e' weraēitō. E' kuēki diché mēne ie' a alà kōkā. 12 Ie' dewatke kēkēpala aluē, erē es ie' de alāē. Ilà e' wa ileripa dē'bitū tajē kē shtar ekkē wes bēkwō tso' tajē ö tsa'wō tso' tajē dayē kkōmik kē shtar es.

13 Ie' pa ekkēpa kos erblē' Skēkōl mik, kē ilo'yane ie' pa wā, es ie' pa blērulune. Ká muk Skēkōl kablē ie' pa a, e' wā kē dē' ie' pa ulà a ie' pa tso'ia tssē'ka e' dalewa. Erē ie' pa tō iklō'wé tō iwà dōraē ie' pa ulà a aishkuō ta. E' dōr ie' pa a wes ilo suē kamiē es. E' kuēki ie' pa tō iyē' tō ie' pa ser ká i' kī wes ká kuā'kī wakpa dami shkal es. 14 Wēpa tō ichē es, e' wa iwēnewā tō ie' pa tso'ia ká yulök iwákpa a. 15 Ie' pa mú tso'ia wé ie' pa manete, e' ké bikeitsök, e' ma ie' pa mī'mine buaē ká e' a. 16 Erē ie' pa tō ká bua'ie e' kkecheke, e' dōr ká tso' ká jai a. Skēkōl tō ká e' yō'bak ie' pa a, e' kuēki Skēkōl kē jaēne tō ie' kiē ie' pa Kēkōl.

17-19 Skēkōl kablē' Abraham a ttē i' wa: “Be' aleripa chōkle, e' pa dōraē Isaac wa.” Erē e' ukuōki ta ie' tō iché ia: “Isaac ttōwā mē ye' a ye' dalōioie.” Ie' kī ikiane suē tō mokī Abraham erblōke ie' mik, e' kuēki ie' ima'wé es. Abraham erblē Skēkōl mik, e' kuēki mokī ie' tō Isaac mekettsā wes Skēkōl tō ie' a iyē' es. Ie' tō ibikeitsé tō ie' tō ilà ttēwā, e' ta Skēkōl a ishkerkamine, e' kuēki ie' tō ittekewā. Erē bata ekkē ta Skēkōl tō ie' wōklō'wé. E' kuēki ichēmīsō tō e' dōr wes Isaac kōtēwā shkenekane es.

20 Isaac erblē' Skēkōl mik, e' kuēki ie' tō iyē', ila'r Jacob ena Esaú, e' pa a tō aishkuō ta Skēkōl er buaē chōraē ie' pa a.

21 Jacob erblē' Skēkōl mik, e' kuēki mik ie' blērkewā, e' kēwō dōketke, etā ie' tō iyē' italapa dōr José ala'r e' pa a ekōl ekōl tō Skēkōl er buaē

chöraë ie'pa a. Ñies Skëköl dalöié ie' t'ö ie' e' duedur ishko kéli mik e' dalewa.

²² José erblë' Skëköl mik, e' kuëki mik ie' blërkewatke, etä ie' t'ö iché t'ö aishkuö t'ä Israel aleripa e' yörattsarak Egipto. Es ie' ichéat t'ö mik a' e' yéttsa ká i' a etä ye' nu tso' blëule e' tsúmi a' t'ö blëwa wé a' m'ró ee.

²³ Ñies Moisés yé ena imì, e'pa erblë' Skëköl mik. Mik ie' kune', etä ie'pa t'ö isué t'ö alala buaala kune. Egipto blú t'ö iyë' t'ö Israel aleripa alala kurke wëpa, e'pa kos ttekelur. Erë Moisés yé ena imì, e'pa erblë' Skëköl mik, e' kuëki ie'pa kë suane blu' tte yöki. Ie'pa t'ö Moisés blé doka si' mañat itsatkoie.

²⁴ Moisés talane Egipto blú duöchkeie dalöiërta' taië. Erë ie' erblë' Skëköl mik, e' kuëki mik ie' de këchke, etä e' kos watéttsa ie' t'ö. Ie' kë ki ikiane t'ö ie' kirwa Egipto blú duöchke. ²⁵ Ie' a t'ä weinuk wëpa dör Skëköl icha, esepa t'ä, e' dör buaë tköka sene sulu t'ö s'ttsë'wëke buaë ekuölö ë, ese kos tsata. ²⁶ I' buaë döraë ie' ulä a aishkuö t'ä iskéie, e' ë ki ie' er me'rie. E' kuëki ie' t'ö bikeitsé t'ö iweir kos wë pairine'bitü idi' wa s'blúie e' tte ki, e' dör buaë shütë, íyi bua'buwa tso' Egipto ese kos tsata.

²⁷ Moisés erblë' Skëköl mik, e' kuëki ie' e' yéttsa Egipto, kë suane Egipto blú ulune yöki. Ie' e' tkëwa darërë Skëköl kë wërta' e' mik kë ilo'yane ie' wa. ²⁸ Ie' erblë' Skëköl mik, e' kuëki ie' t'ö Israel aleripa

patké Ie'pa Yépa Yërulune Egipto e' këwö tkö'uk. Ie' t'ö ie'pa patké obeja pupula ttökwa t'ä ipë sklippök ie'pa ukkö kos e' mik. Ie'pa t'ö iwé es as Skëköl biyöchökwak patké Skëköl t'ö s'ttökulur, e' kë mi'wa u a alä wëm tsá kune, esepa kos ttökulur.

²⁹ Israel aleripa erblë' Skëköl mik, e' kuëki ie'pa tkami Dayë Mat shua wës íyök ë ki shkë es. Erë mik Egipto wakpa mí ie'pa itöki, etä e'pa ki dayë uneka t'ö ie'pa kos ttélur.

³⁰ Israel aleripa erblë' Skëköl mik, e' kuëki ie'pa shkë ká kië Jericó kköiëule e' pamik doka ká kul. E' ukuöki t'ä ká e' kköiëule kos, e' tkënettsa iski. ³¹ Ñies alaköl sulusi kië Rahab, e' erblë' Skëköl mik. E' kuëki mik wëpa bül patké' Josué t'ö Jericó weblök bër akir, etä e'pa ki'waitö bërë blë' itsatkoie. E' kuëki ie' kë dunewañak wëpa t'ö Skëköl tte dalösewëwa esepa t'ä.

³² Ye' a ikí yërmi taië. Gedeón ena Barac ena Sansón ena Jeffé ena David ena Samuel ena Skëköl ttekölpä kos, e'pa kos tte pakarmi ye' a, erë ye' kë kawö kune i' t'ä ipakoie sëraa. ³³ Ie'pa ena pë' skà erblë' Skëköl mik wës ie'pa es, e' wa e'pa wëlepa e' aléka ká kua'ki kua'ki wakpa ki. Ñies ie'pa wëlepa tte dalöiëno e' wakanewé yësyesë. Ñies Skëköl kablë' ie'pa a, e' wà de ie'pa ulä a. Ie'pa wëlepa t'ö ma'name kkö tsatëwa. ³⁴ Ie'pa wëlepa

kě kī bō' dakanekā. Ie'pa welepa ttekewatke tabè wa, e' tsatkée Skèköl tō. Ie'pa welepa kẽ diché ta', erë idiché iène. Ie'pa welepa ñippé darërè ta' ie' aléka ká kua'kī ñippökwakpa kī. ³⁵ Ñies alakölpa bak erblök Skèköl mik, e'pa welepa dëütöpa shkenekane menene ie'pa a.

Pè' welepa skà erblè' Skèköl mik, e'pa klò'wéwa pè' tō ta' iwe'ikérakitō taië siarè dō iduowa ekkè. Erë ie'pa erblè' Skèköl mik, e' kẽ watënettsa ie'pa wa. Ie'pa wa ijcher tō ie'pa shkerdakane aishkuö ta' senoie buaë shütë, e' kueki ie'pa ekemine aie, e' kẽ kinewa ie'pa wa. ³⁶ Ie'pa welepa wayöne taië, bune siarè. Ie'pa welepa skà monewa tabechka yöule ttsa'ie ese wa, es iminerak s'wöto wé a. ³⁷ Ie'pa welepa ttélur ák wa. Welepa ttélur jchëulettsa shushaë. Ñies welepa ttélur tabè wa. Ie'pa bak shkök wì a dià a paiëule obeja kkuölit ö chibo kkuölit wa. Ie'pa dör siarè, tòiène siarè, weine taië. ³⁸ Ie'pa dör buaë shütë, kẽ dör bua' tō ie'pa ser imalepa serke ká i' kī e' shua. Erë ie'pa bak shkök wì a dià a ká sir poë wé kẽ yi serku' taië ese ska' ö kabata a. Ie'pa bak senuk siarè ákuk a ö kauk a.

³⁹ Ie'pa ekkëpa kos erblè' Skèköl mik buaë, e' kueki ie' wa ie'pa wëne buaë. Erë ie' kablè' ie'pa a, e' wà kam mer ie'pa a, ⁴⁰ ie' tō iskà bikeitséne bua'ie se' batamik e' kueki. Ì

buaë meke ie' tō se' a aishkuö ta, e' kiane ie' kī tō ie'pa ena se', e'pa ulà a idö ñita. E' kueki kam idö ie'pa ulà a.

12

A' erblö Skèköl mik wes Jesús es

¹ A yamipa, se' erblöke Skèköl mik ena se' serke ie' a, e' dör wes s'tur e' aloka as ì merke sia e' dō se' ulà a es. Wépa erblè' Skèköl mik ká iaiaë e'pa durulunebak, e' dör wes ie'pa tune e' ali'kabak es. Ie'pa ekkëpa dör taië, e' kos erblè' buaë Skèköl mik, e' dör wes ie'pa iène se' turke e' sauk es, tō is se' mir. E' kueki ì kos tō se' wöklö'weke ese ulà watösö. Ì sulu wamblekesö, ese dör wes ttsa' mulitswa s'klö mik es, e' kueki ilo'yösö. Eta se' tunú darërè dō mik se' deka wé se' mi'kerö ee. ² Se' er mùwa Jesús è kī. Se' erblöke Skèköl mik e' wërke Jesús wöki tsawe dō bataie. Ie' kötëwa krus mik, e' dör jaë taië, erë e' kẽ kī ie' tkine yès. Ie' wa ijcher tō ie' ttsè'rdaë buaë aishkuö ta, e' kueki idalè'ttséitö er bua' wa. I'ñe ta' ie' tkërka dalöiërta' taië Skèköl tkër ikulé kī e' ulà bua'kka.

³ Pè' sulusipa tō ie' we'ik taië, e' kos dalè'ttséitö. E' bikeitsö buaë as a' kẽ shtrirwa erblök Skèköl mik ta' ilo'yè. ⁴ Mokī a' tso' ñippök sene sulu ta, e' kueki a' weirke taië, erë kam a' weir dō a' duöwa pè tër taië ekkè wes Jesús es. ⁵⁻⁶ Skèköl yëkkuö kī ie' tō a' pattè wes ie' ala'r es, wësua e' chowa a' éna, e' tō iché i' es:

“A ye' alà, wépa kōs dalër
Skëköl éna, esepa
paruekeitō.

Wépa klō'wé ie' tō ila'rie, es-
epa uñkeitō.

E' kuëki mik ie' tō be'
parueke, etā e' kē
watōktsā be' tō.

Mik be' uñkeitō, etā kē be'
erianuk.”*

Es itso' kitule Skëköl yëkkuō
ki.

⁷ A' weirke kōs, e' wa Skëköl
tso' a' paruök, e' kuëki e'
dalë'ttsō er bua' wa. A'
parueke e' wà kiane chè tō
ie' tō a' sué wes ie' ala'r es.
¿Wé a' wā isuule tō alala kē
paruetā' iyé tō? ⁸ Skëköl kē tō
a' paruè wes ila'r ulitane es, e'
tā e' wà kiane chè tō a' kē dör
ie' ala'r chökle, a' dör wes ñala
alé es. ⁹ Mik se' bak ala'rla,
etā se' yé tso' ká i' kī, e'pa tō se'
paruetā' tā ie' dalöiè se' tō. E'
dör es, e' yitā buaë se' kawōtā
S'yé tso' ká jaì a' e' dalöiök tajë
as sene michoë dö se' ulā a'.
¹⁰ Se' yé tso' ká i' kī, e'pa tō se'
paruetā' ekuölö ë wes ie'pa
wa iwër buaë es. Erë Skëköl
tō se' parueke se' kimoie as se'
ser batse'r wes ie' es. ¹¹ Mik
se' padurke, etā e' kēwō ska'
tā kē ittse'r buaë idalëne
s'mik. Erë s'wöblane iwa, e'
tā s'serdaë bërë yësyësë.

¹² E' kuëki a' er diché iöne.
A' erblöke Jesús mik, e' kē
armi a' tō a' shtrine kuëki.

¹³ A' shkō kekraë ttè yësyësë e'
ñalé wa as a' wépa kē erblöku'
buaë Jesús mik, shkōkeiā wes

s'klō kranewā shkō es, es-
epa kē kī ardō, e' skéie ie'pa
buarne tā ishkōmi buaë.

*Skëköl er buaë ché se' a, e'
kē watarttsā*

¹⁴ A' e' mú senuk bërë
sulitane tā. Ñies a' e' mú
senuk batse'r wes Skëköl kī
ikiane es. Yi isie kē serku'
es, ese kē tō Skëkëpa Jesús
suepa. ¹⁵ A' ñi kkō'nú buaë
as Skëköl er buaë chöke se'
a, e' kē watōttsā yi tō. Yi
tō iwatëttsā, ese dör a' shuā
wes kalkua sulusi tskirka es.
Mik ideka, etā imalepa tajë
sulu'wéwaitō. ¹⁶ A' kē kàne
trënuke. A' kē kàne ì dör batse'r
ese dalöseukwā wes Esaú es.
Ie' dör iyé alà tsá, e' kuëki
iyé iyi kuō meke ie' a. Erë e'
watō'ttsā ie' tō iël a' chkè tkā'
etkë, e' ë skéie. ¹⁷ A' wā ijcher
tō e' ukuöki tā ie' kī ikiane tō
iyé mú er buaë chō ie' a wes
ie'pa wöblar alà wëm tsá kune
ese a er buaë chök es. E' kiéitō
iyé a iè wa kköchè wa tajë, erë
kē wes ie' a ionukia, iwake'
watënettsā.

¹⁸ I'ñe tā a' kē dökü' Skëköl
wörki wes ká iaiaë se' yépa
dë'rō ie' ska' es. Mik ie'pa
dökewatke Siná kébata a, etā
ká ttsenewā miā ttsettsë, e'
shuā bö' tajë ñarke kabata
kī, siwā' bitsirke darërë, e'
kōs ttsé ie'pa tō sué ie'pa tō.
¹⁹⁻²⁰ Duk blarke tajë ttsé ie'pa

tō. Ñies Skëköl ttöke e' ttsé
ie'pa tō. Ì ché ie' tō ie'pa a, e'
yöki ie'pa suane tajë. Ie' iché
ie'pa a: “Yi deka kabata i' kī,
se' ö iyiwak, ese kawōtā ttèwā
ák wa.” Ttè e' kē dalë'ttsënuke

* 12:5-6 Proverbios 3.11-12

ie'pa a. E' kueki ie'pa kköché tajë tō mú kē ittōiā ie'pa tā.
 21 Moki ì sué ie'pa tō, ì ttsé ie'pa tō e' tō ie'pa suawé tajë. Nies Moisés wák kköchōwéitō tā ichéitō: “iTaië ye' painéka suane ë wa!”

22 Erë j'ñe tā kē idör es a' a. E' skéie a' detke kabata kē wértā' kiè Sión kébata eë, e' dör Jerusalén tso' ká jai a e'. Eë Skököl chök serke. Eë ie' biyöchökwakpa tso' tajë, kē shtar'tā' ekkë, e'pa daparke ie' kikköka. 23 Eë wépa kos de Skököl alà tsáie esepa tso' ñi dapa'uk ttsë'ne bua' wa. Ie'pa kiè tso' kitule yëkkuö tso' eë e' ki, e'pa shu a' dör. Eë a' detke Skököl dör sulitane shulökwak, e' wörki. Nies a' detke pë' bak senuk yësyësë ká i' ki, esepa tā ñita. Ie'pa yuétke Skököl tō yësyësë, kē ì kianeia ie'pa ki. 24 Nies a' detke Jesús ska', ie' dör ttë pa'alj me' Skököl tō se' a, e' kanéukwak. Ie' kötewā ipë tēne tajë, e' wa se' batse'wé Skököl tō. Ie' kötewā e' dör s'tsatkoie, e' kē dör wës Abel kötewā, e' nuí ki iël tsaiëne es.

25 E' kueki a' e' kkö'nú. Skököl ttöke a' tā, e' kē watarttsa. Ká iaiä wépa tā ie' ut ká i' ki, e' waté'ttsa ie'pa tō, e' nuí kē ulā a ie'pa bakyal, e' tā wës se' tköyalmi j'ñe tā ie' ttöke ká jai a e' ttö waté'ttsasö e' nuí ulā a? 26 Ká iaiä mik ie' ut ie'pa tā, etā e' tō ká i' wötio' darërë. Erë j'ñe tā ie' ichè: “kawö döraë tā ká i' wötj'weraëyö etökichane, erë kē dör ká i' ë, ñies ká jai kos

wötj'weraëyö.”† 27 Mik ie' tō iché es, etā e' wà kiane chë tō iyi kos yö'itö wötirtā', ese wötj'weraëitö, skerattsaitö as ì kē wötirtā' kē ertā'wa, ese ë atne iskéie.

28-29 Ì blúie Skököl tso' e' a se' tso', e' kē wötirtā' kē ertā'wa. E' kueki wéstela chösö ie' a. Ie' dalö tā' tajë wës bö' ñar tajë es, e' kueki ie' dalöiödsö tajë suane wa, wës ie'wa iwër buaë es.

13

Wës Jesús mik erblökwakpa kawötā senuk

1 A' ñi dalëritsö buaë kekraë ñi ëlpaie, kē ilo'yar.

2 Yi kē sule a' wā, ese de a' u a, etā ikiöwā buaë. Welepa tō io' es etā Skököl biyöchökwakpa dë'wā ie'pa u a, erë e' kē ane ie'pa éna. E' kueki kē a' éna ichökwa s'malepa kiökwa buaë a' u a.

3 S'yamipa tso' wötëule s'wöto wé a, esepa kimú wës a' wákpa tso' wötëule ie'pa tā ñita es. S'yamipa welepa weirke Jesús ttë kueki, etā a' tō ibikeitsö wës a' wákpa weirke es.

4 S'senewabak e' ttë dalöiö. Wépa tō ttë e' dalösewéwā trë wa ì wa esepa wömerattsa weinuk Skököl tō. E' kueki kē a' trë nuk yës. Kē a' tō s'senewabak dalöseukwā.

5 Kē a' er mukwā inuköl ki yës. Skököl tō iyë'bak i' es: “Ye' kē tō be' mepaat yës, ye' tō be' kkö'nè michoë.”* E' kueki ì tso' a' wā, as e' tō a' ttsë'ü buaë. 6 Se' erblöke Skököl mik,

e' kuęki kę se' suane ì yöki.
Se' tō ichèmi węs itso' kitule
Skęköl yękkuö kı es, e' tō ichè:
“Skęköl dör ye' kımukwak,
e' kuęki ì węmi s'ditsö tō
ye' ta, e' kę yöki ye'
suane.”†

7 A' wökirpa bak a' wöbla'uk
Skęköl ttè wa, e'pa ska' a' er
anüne. Węs ie'pa bak senuk
kos ena węs ie'pa blęnewa, e'
bikeitsö buaë ta a' erblö Jesús
mik węs ie'pa es. 8 Jesucristo
kę manerta'. Węs ie' dör ká
iaiaë, es ie' dör i'ñe, ñies es ie'
döraë aishkuö ta ķękraë. 9 E'
kuęki kę a' e' muktsa e' kitö'uk
ttè kua'ki kos kę dör Jesús ttè
moki ese wa. Ttè dalöiëno
wele tō ichè tō chkè węsele kę
katar. Ttè ese kos kę dör ìe
bua' se' er diché ioie. Wępa tō
ttè ese dalöieke, e' kę tō ie'pa
kımepa. Erë Skęköl er buaë
chöke se' a, e' je' tō se' er diché
iëmi buaë.

10 Sacerdotepa bak ka'
tso' ıyi moka Skęköl a e'
wakanéuk, e'pa a kawö mène
iyiwak ña'wękewa ka' e' kı
ese chkà kak katök. Erë se'
erblöke Jesús mik, e' dör węs
ka' ñe' wakanewękerakitö
es, ie' wa se' tsatkërmi. Erë
wępa tso'ia erblök ka' ñe'
mik, esepa kę a e' tsatkënik.
11 Iyiwak jchök sacerdote
kibi bak duas bik ekkë nu
olo'yoie, ese pę tsukmi ie'pa
bak Skęköl wę shu batse'r taję
shu te eę. Erë iyiwak ese nu
ña'ukwa ie'pa bak ie'pa ká
döwa e' wışet. 12 Es ñies Jesús
kötęwa Jerusalén kköiëule
e' wışet se' batse'woie ipę

wa. 13 E' kuęki kę se' erblöia
judiowak ttè dalöiëno e' mik.
Mishka bānet Jesús ta weinuk
jaënik węs ie' weine jaëne es.
14 E' wà dör tō ká i' a kę se'
wa ká ta węs Jerusalén es. E'
skéie ká yöbië doia aishkuö
ta, e' panuk se' tso' kröröë.
15 E' kuęki Skęköl kıkökasö
ķękraë Jesucristo batamik. E'
dör buaë węs iyiwak jchèsö
mè ie' a idalöioie es. E' kuęki
ikıkökasö s'wák kkö wa. 16 Kę
a' ęna ichökwa ì buaë uk ena
ñi kımuk. E' dör buaë ñies
węs ıyi mekesö Skęköl a es.
A' tō iwę es, e' ta e' wër buaë
ie' wa.

17 A' wökirpa wöñirke taję
a' kkö'nè batamik. Ie'pa ęna
iane tō e' kı ie'pa chakerane
Skęköl tō. E' kuęki ie'pa ttö
iutö ena idalöiö. E' ı as
ie'pa ttsë'ü buaë ikanè tō, kę
kköchöku'. A' kę tō iwę es, e'
ta e' kę dör buaë a' a.

18 A' tō ikiö Skęköl a ķękraë
sa' kı. Sa' wa ijcher tō sa' er
kę tō sa' kkateku' i' kı. ķękraë
sa' e' ché senuk buaë yęsyësë.
19 Ñies ye' kköchö a' a tō a' ikiö
Skęköl a as ie' tō ye' a ikęwö
mù tō ye' mi'ne bet a' weblök.

Yękkuö shtökwak e' chęat

20-21 Skęköl dör sene bęre
mukwak e' tō Skękępa Jesús
shķeo'kane. As ie' tō ì kos
kiane a' kı sęnoie węs ie' kı
ikiane es, e' mù a' a. Ñies ì
wër buaë ie' wa as ese kos
uk ie' tō a' kö Jesucristo diché
wa. Jesús tō ttè pa'alı yöbië
mène se' a, e' kaneö ie' pę wa.
Ie' dör se' kkö'nukwak kibiie.

¡Cristo k̄ikōk̄asō taiē k̄ekraē!
Es e' idir.

²² A yamipa, ttè böt mañat i'
shtéyö a' pattoie, e' mú klö'ù
a' tö er bua' wa. ²³ Ñies ye'
k̄i ikiane tö a' wā ijchenú tö
s'yami Timoteo bak wötëule,
e' yēnettsane. Ie' de bet ye'
ska', etā ye' wā ie' mi'ke e' tā
mik ye' mi'ke a' weblök etā.

²⁴ A' wökirpa kōs ena
s'batse'r malepa kōs shkē'ú
ña. Ñies s'yamipa dör Italia
wakpa tso' ye' tā, e'pa tö a'
shkē'wémi.

²⁵ As S'yě er buaë chō a'
ulitane a.

Yëkkuö kit Santiago tö Santiago

Yëkkuö i' kit Santiago tö. Welepa tö ibikeitsè tö ie' dör Jesús ël eköl. Ie' bak senuk Jerusalén ena eë ie' bak Jesús mik erblökwakpa wökirie. Ñies mik Jesús ttekölpa tsá ena Jesús mik erblökwakpa wökirpa malepa e'pa ñi dapaq' Jerusalén Pablo kanè pakoie, etá Santiago tso' iwökirie (Hechos 15 saú). Mateo 13.55,56 tö Jesús ëlpa ena ikutapa e'pa ché.

Israel aleripa erblè' Jesús mik esepa tajè bak senuk ká bánet kua'ki kua'ki a o'kapaie. E'pa a Santiago tö yëkkuö i' kit. Yëkkuö i' kit ie' tö kabene kua'ki kua'ki cheke erè e' yökì ie' tö iché: Mik se' serkeia ká i' kì etá se' weirdaë Jesús mik erblè kueki, e' wa Skëköl tö se' kimeke senuk yësyèsè ie' a. E' kueki kè se' kàne tkinukwá se' weirke e' wá. Se' ké ttsè'nuk buaë mik s'weirke etá. Es Santiago tö iché.

E' kúie tá ie' tö iché wës se' serke ena ì weke se' tö, e' wa iwënewá tö mokì se' erblöke Jesús mik ö au. Wës se' tö s'malepa sueke e' dör ibua'ie. S'siarëpa kì Skëköl tkirke ena ie' wöa tá sulitane dör ñies. E' kueki kè se' kàne inuköl blúpa sauk bua'ie s'siarëpa tsata.

E' kúietá Santiago tö iché tö inuköl blúpa tö s'siarëpa

watëttsá ena kè ipatuè buaë, esepa kì tajè kabene tso' S'yë wöa, e' tö iwe'ikeraë s'siarëpa we'ikè e' nuí kì.

Shke'wè

¹ Ye' dör Santiago. Ye' dör Skëköl ena Skëképa Jesucristo, e'pa kanè méso eköl. Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dör Skëköl icha* e'pa a. A' shke'wémíyö.

S'weirke kos e' dalè'ttsösö

² A ye' yamipa, mik ì sulu tköke a' tá tsákië a' ma'woie, etá a' ibikeitsö: "¡Ayëcha buaë ye' tá!" ³ E' wà dör tö a' wá ijcher tö mik se' erblöke Skëköl mik e' ma'orke, etá e' tö se' kimeke e' tkökwa darërëë. ⁴ E' kueki a' e' tköwa darërëë erblök Skëköl mik, kè ilo'yar as a' er kurwá buaë darërëë wës ie' kì ikiane es, kè ì kiarpaia a' kì ie' wöa.

⁵ Erè a' welepa kè éna iane tö ì dör bua'ie wè, e' tá ikiö Skëköl a' tá ie' tö a' kimeräë as a' éna iwà ar buaë. E' kiésö ie' a, e' kè tö ie' tsiriwè. Ie' tö ì buaë meke sulitane a' tajè kè erta'wa ekkè. E' kueki ikiö ie' a. ⁶ Erè mik a' tö ilè kié ie' a, etá a' erblö darërëë ie' è mik, kè ibikeitsar bötböt. Yi ibikeitséka bötböt, ese dör wës dayë uyè siwá tö wì a diá a es, kè merta'wá bèrè. ⁷⁻⁸ Yi dör es, ese erbiköke bötböt kekraë, kè erbikö etkéme. E' kueki ese kè tö ibikeitsök tö Skëköl tö ì mèmì ie' a.

⁹ S'yamipa siarëpa erblöke Jesús mik, esepa ttsè'nú buaë

* 1:1 a' dör Skëköl icha: Griegoie ttè i' dör: ditséwö dabom eyök kì böl bakyalmi ká wa'ñe.

shute, Skëköl tō ie'pa tkéka pē' tajē ie' a e' kueki. ¹⁰ Es ñies s'yamipa inuköl blúpa erblöke Jesús mik, esepa ttsē'nú buaē shute, Skëköl tō ie'pa wöewa diöshet e' kueki. Ie'pa ta itkōraē wes ma'ma wörkua es. ¹¹ Mik diwö deka ba'baē, etā e' tō ma'ma wörkua alabewēwa anewa, kē wēriā buaē wes kuaē es. E' suē itkōraē inuköl blúpa ta, ie'pa íyi tso' tajē, e' shua iblërdawarak.

¹² Wépa ma'orke e' dalë'ttsekerakitō er bua' wa, ayēcha buaē esepa. Ie'pa dettsa buaē, e' ta sene michoë merdaē ie'pa a iskéie. E' muk Skëköl kablē' wépa éna ie' dalër esepa kos a.

¹³ Mik yi erkié i sulu wamblök, e' ta kē ichar: "Skëköl tō ye' erkiowé i sulu wamblök." Kē yi a Skëköl erkinuk i sulu wamblök. Ñies Skëköl kē tō yi erkiowépa i sulu wamblök. E' kueki kē yi kane ichök: "Skëköl tō ye' erkiowé i sulu wamblök." ¹⁴ E' skéie, se' wák dër suluē, e' tō se' erkioweke i sulu wamblök ta sulu se' éna iwamblak. ¹⁵ E' ukuöki ta iwawamblésö. E' ukuöki ta se' wöblanewatke i sulu é wamblök, e' nuíki s'duörawa.

¹⁶ A yamipa dalër tajē ye' éna, kē a' e' kitö'uk. ¹⁷ Í kos dör buaē yēsyesē tso' se' wa, ese meke se' a S'yé tso' ká jaí a, e' tō. Í kos dalöburke ká jaí a, e' yö' ie' tō. Íyi ekkē kos e' olo maneorta'ne, erē ie' kē e' mane'uta'ne. Ie' wák dër buaē yēsyesē kekraē. ¹⁸ Ie'

wák er wa, ie' tō ibikeits se' er mane'uk pa'ali ie' ala'rie, se' tō ie' ttē moki klö'wé e' batamik. Ie' tō iwé es as se' dö íyi kos yö' ie' tō ese tsā bua'ie.

Skëköl ttē iutösö

¹⁹ A yamipa dalër tajē ye' éna, ye' ttö ttsö. Mik yile ttöke a' ta, etā ikukueblö bua'ie, kē iutar bet ena kē a' ulunukka bet. ²⁰ Se' ulur e' kē tō se' kē senuk yēsyesē Skëköl wörki. ²¹ E' kueki e' ya'wé kos ena i sulu skā tso' tajē, ese kos watöttsa uyöttsa a' tō sēraa. E' skéie Skëköl ttē tso' se' er a, e' klö'ú, e' wā iutö bërē er bua' wa. Ttē e' tkéule a' a wes íyi kuatkēsö es. Ttē e' a' a' tsatkërmi.

²² Erē kē a' tō Skëköl ttē kittsar kukuö é wa, iwā iutö mokiē. A' kē tō iwé es, e' ta a' e' kitö'uke. ²³ Yile tō Skëköl ttē ttsé kukuö é wa, erē kē itö iwā iutē, e' ta ese dör wes wēm e' saü wösuwa es. ²⁴ Ie' e' suē wösuwa wa ta imía, erē bet iéna ichowa tō i suéitö iwö ki. Ta çiók ie' e' wö sué? ²⁵ Erē yi er me'rie ttē dalöieno yēsyesē tso' s'yottsā i sulu ulā a e' ki, ta e' a' ie' tkökewa darërēē ena iwā iutekeitö buaē, kē ichöta'wa iéna, ese a Skëköl er buaē chöraē i kos wékeitö e' a.

²⁶ Yi e' bikeitsö tō ie' dör Skëköl dalöiökwak mokiē, erē kē ikkö ki i sulu blërta'wa chē, e' ta ese e' kitö'uke siarē. Ie' e' bikeitsö tō ie' dör Skëköl dalöiökwak, erē e' dör kache, kē wā ta'. ²⁷ Erē Skëköl dör S'yé, e' wöa wépa tō ie' dalöieke yēsyesē, kē i sulu ta', esepa tō jchu'rlapa ena alakölpā schöpa weirke siarē,

ešepa k̄imeke. Ñies ie'pa k̄e e' ia'uta'ka ì sulu tso' ká i' a ese wa.

2

Sulitane dalöiösö ñikkëë

¹ A yamipa, se' erblöke Skëkëpa Jesucristo olo ta' tajë e' mik, ešepa ké sulitane sauk ñikkëë. ²⁻³ Iwà kkachekeyö a' a i' es: ichöso tö wëm inuköl blú debitu eköl wé a' ñi dapa'uke ee, paiëule buaë datsi' bua'buwa wa, ñies ula'tsio iéitö dalölöë. E' kiéwa a' tö weshke ta' ishke'wé buaë ta' iché ia: "be' e' tköser ie kula' buaë i' ki." E' wösha ta' s'siarë debitu eköl datsi' nula sulu dö ë ta' a' tö ichè ie' a: "Be' e' duödur see ö be' e' tköser iski." ⁴ A' tö iwé es, e' ta' a' e' wamblö suluë. A' er suluë, e' kueki a' k̄e tö s'dalöieta' ñikkëë.

⁵ A yamipa dalër tajë ye' éna, ye' ttö ttsó: wépa dör siarë ká i' a ešepa shukitbak Skëköl tö as ie'pa dö erblè ie' mik e' blúie. Ñies ie'pa shukitbakitö as idörak wépa blúie ie' tso' e' k̄ie wes ie' kablè' wépa éna ie' dalër ešepa a es. ⁶ Erë ie'pa dalöšewekewa a' tö. E' skéie inuköl blúpa suëke a' tö buaë dalöieke tajë, erë ešepa tö a' we'ikeke siarë. Ie'pa wa a' mi'ke kkatè s'shulökwakpa wörki. ⁷ A' dör Jesucristo icha erë inuköl blúpa tö ie' cheke suluë. ¿Wes ešepa dalöiëmi a' tö s'siarëpa tsata?

⁸ Skëköl ttè dalöiëno bua'ie kitule iyëkkuö ki, e' tö ichè, "A' malepa dalëritsó wes a' wákpa

e' dalër es."* Ttè e' wà iuté a' tö moki, e' ta' e' dör buaë. ⁹ Erë a' k̄e tö sulitane suë ñikkëë, e' ta' a' tso' ì sulu wamblök. E' wa a' tso' ttè dalöiëno bua'ie e' dalöšukwa. ¹⁰ Yi tö ttè dalöiëno e' dalöieke iekkë ta' seraa, erë e' et dalöšewëwaitö, e' ta' e' dör wes ie' tö ttè k̄os dalöšewéwa es. E' nuí k̄os ane ie' ki. ¹¹ E' wà dör tö Skëköl tö iyë: "k̄e a' kawö ta' s'senewabak dalöšukwa," ñies e' wák tö iyë: "k̄e a' kawö ta' s'ttökwa." K̄e se' wá s'senewabak dalöšonewa, erë s'ttëwasö, eta' e' wa se' ianewa ttè dalöiëno e' dalöšukwawak. ¹² Ttè e' me'at Skëköl tö se' tsatkoie se' er sulu e' yöki. Ttè e' wa ie' tö s'shuleraë aishkuö ta'. E' kueki a' ttö, a' senú wes ttè e' tö ichè es. ¹³ K̄e sö s'malepa suë er siarë wa, e' ta' mik se' shulirketke, eta' Skëköl k̄e tö se' suëpa er siarë wa. Erë s'malepa suëkesö er siarë wa, e' ta' idörattsá buaë se' a' mik se' shulirketke eta'.

Ì buaë wésö s'malepa a e' wa iwënewa tö moki se' erblöke Skëköl mik

¹⁴ A yamipa, yi e' chö: "ye' erblöke Skëköl mik", erë ese k̄e tö ì buaë wëku' s'malepa kimoie iwà kkachoie, e' ta' ie' e' chö es, e' k̄e dör iie bua'. ¿Wes ie' tsatkërmi? ¹⁵ E' wà kkachekeyö a' a i' es: ichöso tö s'yami eköl, wëm ö alaköl, ese tso' siarë, datsi' k̄e ta', chkewö k̄e ta', ¹⁶ eta' a' wele tö iché ie' a: "Be' shkó wöbla wa, Skëköl be' kimè. Be' e' paiö buaë, be' chkó buaë." A' tö

* 2:8 Levítico 19.18

iché ie' a es, erë ì kiane ie' kî e' kě mène a' wà ie' a, e' ta e' wa çì buaë wé a' tó? ¹⁷ Es ñies se' e' chõ tó se' erblöke Skëköl mik, erë se' kě tó ì buaë wëku' s'malepa a iwà kkachoie, e' ta se' e' chõ es, e' kě dör ìe bua'.

¹⁸ A' wële tó ichèmi ye' a: "ye' tsatkërdaë ye' erblöke Skëköl mik e' ë batamik." A' wële skà tó ichèmi ye' a: "ye' tsatkërdaë ì buaë wëkeyö e' ë batamik."

Ye' tó ie'pa iütèmi i' es: S'erblöke Skëköl mik ena ì buaë wëkesö, e' mir ñita. Se' kě wà ì buaë one, e' ta kě se' a iwà kkayènuke tó se' erblöke Skëköl mik. Erë se' tó ì buaë wëke, e' ta e' wa se' tso' iwà kkachök tó mokî se' erblöke Skëköl mik. ¹⁹ Se' e' chõ tó iklö'wésö tó Skëköl dör eköl ème, età e' dör buaë. Erë ñies aknamapa tó iklö'wé es, età e' tó ie'pa suawëkeka painuwëkeka tajë.

²⁰ Kě a' senuk wës kě se' er ta' es. A' éna iwà anú tó yi e' chõ tó ierblöke Skëköl mik, erë kě itö ì buaë wëku', e' ta ie' chõ es e' kě dör ìe bua'.

²¹ Se' yě bak ká iaiäë kiè Abraham, e' tó ilà kiè Isaac, e' méka ká yö'itö iyi moka Skëköl a e' kî ttëwà ña'wëwa wës Skëköl tó iuk patkë' es. Mokî ie' mí e' wà uk erë Skëköl tó iwöklö'wé. Skëköl tó isué tó mokî ie' mí ittö wà iütök. E' kueki ie' tó iklö'wé wës wëm yësyësé es. ÇE' kě jcher a' wà?

²² Es a' éna iarmi tó mokî ie' erblé Skëköl mik. Ie' tó Skëköl ttö wà iuté, e' tó iwà kkaché tó mokî ie' erblé imik. ²³ Es ì tso' kitule Skëköl yëkkuö kî

e' wà ane se' éna, e' tó ichè: "Abraham erblé Skëköl mik, e' kueki iklö'wéitö wës pë' buaë yësyësé es."† E' kueki ie' kine Skëköl sini'. ²⁴ Es se' wà ijcher tó Skëköl tó se' klö'wé wës pë' buaë yësyësé es, ì buaë wëkesö iwà kka-choie tó se' erblöke ie' mik ese batamik. E' kě dör tó se' erblöke ie' mik e' ë batamik.

²⁵ Es ñies ibak ká iaiäë alaköl trër tajë kiè Rahab, e' ta. Josué tó wëpa patké Jericó weblök tó wës iulà dömi iska'. Ká e' a e'pa kiéwa Rahab tó buaë ie' u a itsatkoie. E' ukuöki ta ie' tó ñala kua'kî kkaché ie'pa a as e' wa itköshkardak. Es ie' tó iwà kkaché tó ie' erblé Skëköl mik. E' batamik Skëköl tó ie' klö'wé wës alaköl yësyësé es.

²⁶ Mik se' duowa, età se' wiköl mía ta s'nu ë atë. E' sù mik se' e' chõ tó se' erblöke Skëköl mik, erë kě ì buaë wëku'sö iwà kkachoie, e' ta se' e' chõ es, e' dör wës s'nu es, kě dör ìe bua'.

3

S'kkö paklöüsö as kě sö ì sulu chõ

¹ A yamipa, a' wà ijcher tó sa' wëpa tso' a' wöbla'uk Skëköl ttë wa, esepa chakeraë aishkuö ta Skëköl tó tajë s'malepa kě dör s'wöbla'ukwakpa esepa tsata. E' kueki kě a' e' yuökka s'wöbla'ukwakpaie tajë.

² Sulitane tó ì sulu wambleta' tajë. Erë wé kě tó ì sulu cheta' yës, ese dör buaë yësyësé. Ie' a e' wöklörmí as kě itö ì sulu

kos wamblö. ³ Kabaio diché tajë, erë ikkō payuekewasō tsa'ukuöla wa tā iwëttsēmīsō wēs se' ki ikiane es. ⁴ Nies kanò blubluë shkōke dayë ki, ese bikeitsō. E'pa dör bērie, e' uyeke siwa' tō darērēē, erë iñakoie e' dör tsirlala, e' wa iñakōkwak tō iñakeke buaë dō wē ie' ki ikiane tō imi' ee. ⁵ Es s'kkō dör tsirlala, erë e' a i tajë wamblērmi wēs bö'wō tsir tō tē tajë ña'wēwa es. ⁶ S'kkō dör wēs bö' es, e' dör i sulu chōk tso' se' a. Se' tso'ia tse'ka, e' dalewa e' tō se' wāk kos e' sulu'wekewa kekraë wēs bö' s'ña'wē es. Bö' e' datse bö' ké a. ⁷ Iyiwak ulitane urutērmi se' a. Iyiwak kañiru kos, dù, tkabē, ñies i tso' dayë a, e' kos urutōoule se' wā. ⁸ E' skéie kē yī a ikkō paklōnuk as kē itō i sulu chō. S'kkō a i sulu dōkettsa kekraë, kē wōklör se' a. E' tō s'sulu'weke wēs kapōli sulusi tō s'ttēwā es. ⁹ S'kkō wa se' tō Skököl dör S'yë e' kikekeka e' ë wa se' alibchōke s'malepa yö'itō wēs ie' wāk es e'pa ki. ¹⁰ Se' er buaë chōke, se' alibchōke s'kkō e' ë wa. A yamipa, kē se' kàne e' wamblök es. ¹¹ ¿Wé a' wā isūle tō di' tum etkē a yēri tskirke ena di' sēsē tskirke? ¹² A' wā ijcher buaë tō higo klō kē wōrtā' olivoie ö uva kicha kē wōrtā' higoie. A yamipa, es ñies di' sēsē ena yēri kē tskirku' di' tum etkē a.

Skököl siwé moki, e' tō se' ké senuk yēsyesē

¹³ A' wēlepa e' bikeitsō tō a' wā siwa' meke Skököl tō e' jcher tajë iwā ane buaë a' éna, e' tā e' wā kkachō

sene yēsyesē e' wa. A' senú kē e' tso'ta'ka wēs wēpa wa siwa' yēsyesē jcher esepa ser es. ¹⁴ Erë a' ukyērkeia ñita, a' kkōwērkeia ñita, ese tso'ia a' er sulu'ukwa, e' ta kē a' e' tso'kka tō a' wā siwa' yēsyesē jcher. A' e' tso'ka es, e' ta a' tso'kachök. ¹⁵ Siwa' ese kē mēne Skököl tso' ká jaí a e' wa. E' dör siwa' tskirke ká i' ki s'ditsō er a ese. E' meke se' a bē tō. ¹⁶ Mik se' ukyērke kkōwērke ñi tā etā ee tajë se' ñi chiliuke, ee i sulu kos wamblērke. ¹⁷ E' skéie, wēpa tō Skököl siwa' datse ká jaí a e' iuteke, esepa serke yēsyesē. Esepa serke bēre ñita. Ie'pa er buaë ñi ki. Ie'pa tō s'malepa sueke er siarē wa tajë. Ie'pa tō i buaë weke kekraë sulitane a ñikkē er moki wa. ¹⁸ Wēpa tō s'patteke er bua'ukne ñi ki, esepa dör wēs iyi kuatkōkwak es. Sene bēre kuatkeke ie'pa tō tā e' wā dōratsa sene yēsyesēie.

4

Yi éna sene sulu dalër, ese dör Skököl bolök

¹ ¿I tō a' ké ñi tsiriuk ñippök ñita? E' dör tō a' éna i sulu wamblak e' tse'woie buaë, ese tso' ñippök, i buaë tso' a' er a, ese tā. ² Ilè kkecheke a' tō tajë, erë e' wā kē dō a' ulā a, e' kuēki a' tso'tke s'ttōkwa. Ilè tō a' ukyēweke, erë e' kē dō a' ulā a, e' kuēki a' ñi tsiriuke ñippōke ñita. Erë i kiane a' ki, ese kē kiē a' tō Skököl a, e' kuēki kē idō a' ulā a. ³ Mik ilè kié a' tō Skököl a, etā kē a' wā ikine er moki wa. A' éna iwā we'ikakwa a' wākpa ki e' tse'woie buaë. E'

kuəkī kē a' ulà a idē'. ⁴ ¡A' kē tō Skëköl dalöie wës trër wakpa kē tō imaso dalöie es! ¿A' kē wā ijcher tō ì sulu tso' ká i' a, ese wa se' wöbatsö, e' ta se' mía Skëköl bolökie? Iskã chekeneyö, yi tō ì sulu tso' ká i' a ese sini'kué, e' ta ese wák mía Skëköl bolökie. ⁵ Kē a' tō ibikeitsök tō ě Skëköl yëkkuö tō ichë: "Skëköl tō se' wiköl me'at senuk se' er a, e' ulatska tkënettsa se' kī, e' tō se' sibirtseke taië." ⁶ Erë ì sulu wamblak se' éna ese wöklö'uk Skëköl tō s'kimeke taië. Es itso' kitule ie' yëkkuö kī wé ichëitö: "Wépa e' ttsöka taië, esepa wöklö'weke Skëköl tō. Erë wépa e' wöéwa diöshët, esepa a ie' er buaë chö."* ⁷ E' kuəkī a' e' mú Skëköl ttè dalöiök. Bë kē iutar ta ie' tkörashkar a' yöki. ⁸ A' e' batsö Skëköl mik ta ie' e' batsöra a' mik. ¡A pè' sulusipa, sene sulu olo'yö, a' er batse'ú! A' erbikökeia bötböt, e' olo'yö, e' skéie a' erbikö etkéme Skëköl ě a. ⁹ ¡A' erianú, a' kköchö taië, a' iú siarë! ¡Kë a' jañukia, e' skéie a' iú siarë! ¡Kë a' ttsë'nukia buaë, e' skéie a' erianú! ¹⁰ A' e' öwa bërë Skëköl wöa ta ie' tō a' kikeraka.

Kë se' ñi chök suluë

¹¹ A yamipa, kē a' ñi chök suluë. Yi tō iyami cheke suluë ö iwatekeitö, e' dör wës Skëköl ttè dalöiëno cheke suluë ena iwateke es. Es ese tō idalösewéwa. A' tō iwé es, e' ta a' e' tkéka iwà shulök, kē dör iwà dalöiök. ¹² Skëköl eköl ě tō ittè dalöiëno me'at

se' a. Ie' ě dör s'shulökwak. Ie' ě a se' tsatkërmi. Ie' ě a se' kichatërmi. Eta ¿yi tō a' a kawö mé s'malepa kichatök?

Kë se' e' ttsökka

¹³ Ye' ttö ttsö. A' wëlepa tō ichëmi i' es: "Bulebö sa' mi'ke ká kua'ki, eta eë sa' serke duas ek ta sa' kanëblömi taië, inuköl klö'weraë sa' tō taië e' blu'woie." ¹⁴ A' tō ichëmi es, erë ì tkömi a' ta e' kē ijcher a' wā. A' dör wës mochka es, bla'mi ta sō isué, erë bet ta kē iku'ia. ¹⁵ A' kawöta ichök i' es: "Skëköl kī ikiane, e' ta sa' sermiia ta kanë wésele wëmi sa' tō." ¹⁶ Erë a' e' ttsöka taië, e' kuəkī a' kē tō icheta' es. A' ibikeitseke tō a' serke a' wákpa ě mik. Se' e' ttsöka es, e' kos dör suluë. ¹⁷ Ì dör buaë wë, ese jcher se' wā, erë kē se' wā ñone, e' ta e' dör suluë.

5

Inuköl blúpa pattè

¹ ¡A inuköl blúpa, ye' ttö ttsö! ¡Skëköl tō a' we'ikeraë, e' këwö döketke a' kī! ¡E' kuəkī a' iú, a' kköchö taië! ² Ì bua'buwa tso' a' wā taië, ese sulunewatke, a' datsi' katétke powak tō. ³ Nies a' orochka, a' inukölchka kos, e' döli tokatke weirketke. Döli e' tō iwà kkacheke tō a' kkë'blö suluë. E' kuəkī aishkuö ta a' weirdaë bö' ké a. Ká i' erkewatke, erë a' tso'ia iyi blök taië a' wákpa a. ⁴ A' tō ittö. Wépa kanëblöke a' a' a' iyiwö shtök, e'pa kē patone a' wā. E' tō ie'pa kköchöweke taië, e' ttsé Skëköl diché ta' taië e' tō. ⁵ Ká

* 4:6 Proverbios 3.34

i' a a' wā iyi bua' bua' tso' tajë e' ttsë'woie buaë. Ñermata a' dör wes köchi kiéiesö ttëwā es; köchi kē éna iane tö ì sulu datse iki. ⁶ Pè' ser yësyësë kē a e' tsatker a' yöki, esepa kkaté a' tö wöméttsa ttëwā.

Se' weirke dalë'ttsösö bërë er bua' wa

⁷ A yamipa, a' weirke kos, e' dalë'ttsö er bua' wa bërë dö mik Skëkëpa Jesucristo datskene etā. İyi kuatkökwakpa saú wes ie'pa tö iwörke e' wā paneke bërë er bua' wa es. Ñies ie'pa tö kalì paneke bërë er bua' wa as iyiwö tskir, talar buaë, wöne tajë. ⁸ Skëkëpa datskene e' këwö döketke tsinet, e' kueki e' wā panú bërë. A' e' tkōwā darërëe ie' a.

⁹ A yamipa, kē a' ñi chök suluë as a' kē we'ikö Skëköl tö. Jesucristo dör s'shulökwak, e' döketke tsinet wes yi dökewatke ukkö a es. ¹⁰ A yamipa, Skëköl ttekölpa bak ká iaiaë, e'pa weine tajë, e' dalë'ttsë'rakitö bërë er bua' wa. E' saú, etā iwà ú es. ¹¹ Se' tö ichë: "Wépa weine siarë, e' dalë'ttsérakitö bërë er bua' wa, ayëcha buaë esepa." A' wā ittseule tö ká iaiaë wëm bak eköl kië Job, e' weine tajë, erë ie' tö idalë'ttsë' bërë er bua' wa. Ñies a' wā ijcher tö mik iweine siarë e' tka, etā Skëköl er buaë yë' ie' a tajë. Skëköl er dör buaë, se' wër siarë ie' wa, e' kueki ier buaë yë' Job a tajë.

¹² A yamipa, ttë chekeyö i' e' dör ibua'ie: Mik a' tö ì cheke, etā kē ichar: "Ì chéyö e' dör

mokì Skëköl tö ká jai ena ká i' yö' e' wöwa" ö yile skà wöwa. A' ttö etkë. Mik a' icheke, "tö", etā es idir; mik a' icheke, "au", etā es idir. A' ichö es as kē a' kichatër.

Ikiösö Skëköl a ñi ki

¹³ A wele weirke eriarke siarë, e' tā ese ttö Skëköl tā. A' wele ttsë'rke buaë, e' tā ese tö Skëköl kikōkā ittse wa. ¹⁴ A' wele duöke, e' tā ese tö Skëkëpa Jesús icha erule e'pa wökirpa tsuk patkö, as e'pa bitü ikiök Skëköl a iki ena kiö tök iki Skëkëpa ttö wa. ¹⁵ Ie'pa tö ikié Skëköl a erblë imik mokì e' wa, e' tā ibuardane tā Skëkëpa tö ikerakane. Ñies ì sulu nuí tso' iki, e' tā e' olo'yeraëitö iki. ¹⁶ E' kueki a' e' kkatōkā ñi a tā ikiö Skëköl a ñi ki as a' buarne. Mik s'ser yësyësë, esepa tö ì kié Skëköl a er mokì wa, etā ie' tö iwà iüteraë buaë tajë. ¹⁷ Skëköl tteköl bak ká iaiaë kië Elías, e' dör s'ditsö wes sulitane es. Erë ie' tö iki' Skëköl a er mokì wa tö as kalì kē yër, etā kalì kē yëne dö duas mañal kì shaböts. ¹⁸ E' ukuökì tā ie' tö ikiéne Skëköl a tö as kalì yërne, etā mokì kalì yënene tā iyi kuá kos talane buaë.

Ì sulu wamblökwakpa kimusö ilo'yök

¹⁹ A yamipa, a' wele tö ttë mokì, e' olo'yé, erë a' wele skà tö ikimé as idöne iüütökne, e' tā e' dör buaë. ²⁰ A' éna ianú tö wépa tö pè' sulusi kimé ì wambléitö e' olo'yök, esepa tö ie' tsatkée ikichatër yöki, ñies inuì tajë e' kos olo'yane iki.

Yëkkuö tsá kit Pedro tö 1 Pedro

Pedro, kiè ñies Simón, e' tö yëkkuö i' kit. Jesús ttökatapa shuá ie' dör kékë tajë imalepa tsatá. Erë mik Jesús klönewa ttëwá etá Pedro ë tö iyë' tö ie' kë wá Jesús suule. E' ukuöki tá ie' eriane tajë tá ie' e' me' Jesús dalöiökne. Kë s'wá ijcher wé ie' bak senuk mik ie' tö yëkkuö i' kit etá. Ie' tö iché tö ie' bak senuk Babilonia (1 Pedro 5.13) erë ká bak böt kuá'ki kuá'ki Babilonia. Roma wakpa tajë bak senuk suluë Skëköl wöá wes Babilonia wakpa bak senuk es. E' kueki ie'pa ká kiè ñies Babilonia. E' kueki pë' tajë tö ibikeitsè tö mik Pedro tö yëkkuö i' kit, etá ie' tso' Roma.

Ie' tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa bak senuk ká kuá'ki kuá'ki tso' Asia Menor shuá e'pa á. I'ñe tá ká e' kiène Turquía. Ie'pa bak weinuk, e' kueki Pedro éna ikimák senuk batse'ne kekraë Jesús á mik ie'pa weirke e' dalewa. Ñies ie' tö ie'pa á iché tö Skëköl wák tö ie'pa klöç'bak iwák ichaie, e' kueki ie'pa tuè tajë Skëköl á. E' kueki ie'pa kë kàne tkinuk iwák ë ki. E' skéie ie'pa ké senuk tso'tke e' meulettsá er bua' wa weinuk Jesús dalërmik wes ie' weine ie'pa dalërmik es. Mik ie'pa weirke Jesús kueki etá ie'pa ké ttsë'nuk buaë Wiköl Batse'r tso' mokië ie'pa á e' kueki. Es Pedro tö iché.

Shke'wè

¹ Ye' dör Pedro. Ye' dör Jesucristo ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ye' tso' yëkkuö i' shtök wépa shukitbak Skëköl tö iwák á mineyal senuk Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, ñies Bitinia, esepa á.

² Skëköl dör S'yë e' tö se' shukitbak wes ie' tö ibikeitsbak kuaë es. Iwiköl wa ie' tö se' batseo' as se' tö Jesucristo ttë iutö, ñies as se' er pairir Jesucristo pé wa se' nuí yökí. As Skëköl er buaë chö ena sene bërë mü a' á tajë.

Skëköl kíkokaşó

³⁻⁴ Skëköl dör Skëképa Jesucristo yé, e' kíkokaşó tajë. Ie' tö se' sué er siarë wa. Jesucristo kötëwá shkenekane, e' batamik ie' tö se' á sene pa'alí mé. Aishkuö tá i buaë kos tso' ie' wá blëule se' á ká jaí á, e' döraë se' ulá á, e' wá panekesö kröröë. E' kos kë nurta'wá, kë sulurta'wá, kë erta'wá yës.

⁵ A' erblöke Jesucristo mik, e' kueki Skëköl tso' a' kkö'nuk ie' diché wa as ie' tö a' tsatkè, e' dö a' ulá á. E' tso'tke kkachè sulitane á ká erkewatke etá.

⁶ Isalema a' kawöta weinuk ekuölö wí sù diö sù Cristo tté kueki, erë e' dalewa a' ttsë'rke buaë a' wá ijcher tö Skëköl tö a' tsatkeräe aishkuö tá e' kueki. ⁷ A' erblö Jesucristo mik, e' ské dör orochka weirta'wa, e' ské tsatá. Se' tö orochka ma'weke bö' wa iwá kkachöie tö moki oro wöchka idir. I' kë dör oro wöchka ese ñarkewa. E' sù a' weirke, e' dör a' ma'woie iwá kkachoie tö moki a' erblöke Jesucristo mik. A' dettsá buaë,

e' ta mik Jesucristo datskene, eta Skëköl tö a' tté keraka, a' kikeraka buaë.

⁸⁻⁹ A' kë wa Jesucristo suule a' wöbla wa, erë a' éna ie' dalër. I'ñe ta a' kë ku' ie' sauk, erë a' erblöke ie' mik, e' wà tö a' tsatkeräë. E' kueki a' ttsë'rke buaë shute, kë ttè ta' iwà choie ekkë.

¹⁰ Ká iaiaë Skëköl ttekölpa tö s'tsatkë ñe' bikeits ena itö yulö'ttsarakitö. Nies i kos meraë Skëköl tö se' a' ie' er buaë ché se' a' e' dalërmik, e' yë'rakitö. ¹¹ Cristo Wiköl tö ie'pa ka' ijchenuk tö Cristo weirdaë siarë, e' ukuöki ta' ilo kardaka tajë. Erë kë ie'pa éna iwà ane tö yi idir ö mik ö wes iwà tkömi. ¹² Erë Skëköl tö ie'pa a' iwà kkayë' tö ttè e' kë wà tköpa ie'pa kéwö ska', e' skéie iwà tköraë se' kéwö ska'. Ttè buaë yë' ie'pa tö, e' dör Jesucristo tté buaë ttsë'bak a' tö e'. Ipakökwakpa tö a' a' ipaka' Wiköl Batse'r patkülebitu ká jai a' e' diché wa. Iyi ikkë jchenakwa suluë Skëköl biyöchökwakpa wa.

Skëköl tö se' kié senuk buaë yësyësë

¹³ E' kueki a' erbikö buaë yësyësë, a' e' kkö'nú, a' tso' erki. Mik Jesucristo datskene, eta Skëköl er buaë ché a' a, e' wà döraë a' ulà a. E' wà panú kröröë, e' ki a' er múwaie këkraë. ¹⁴ Skëköl ttè iutö wes ala'rla buaë tö s'ttö iutë es. Kë a' e' muktsane a' bak i sulu wamblöke ese ane wes a' bak kenet kë wa ie' ttè moki jcher es. ¹⁵ E' skéie a'

senú batse'r këkraë, Skëköl tö a' klöo' e' dör batse'r e' kueki. ¹⁶ Skëköl yëkkuö tö ichè i' es: "Skëköl tö ichè: Ye' dör batse'r, e' kueki a' senú batse'r."* Es iyë'itö.

¹⁷ Skëköl tö sulitane shuleke yësyësë ñikkëë wes se' serke es, e' kieke a' tö "S'yë", e' ta a' kawöta ie' dalöiök suane wa a' serkeia ká i' ki e' dalewa. ¹⁸ A' wa ijcher tö ie' tö a' yë'ttsa a' ser suluë wes a' yépa bak senuk suluë es, e' nuí ulà a. E' ské kë patone iyi erta'wa wes orochka ö inukölchka ese wa. ¹⁹ E' skéie ipatone Cristo köte'wa pë tene tajë, e' wa. Ie' pë tuë tajë kë tonuk yi a. Ie' dör wes obeja wë'ñe pupula jchë judiowak tö mè Skëköl a es. Obeja e' dör bua'buäë kë iki i sulu ku' yës. E' sù Cristo kë ki i sulu ta' yës, erë ie' e' me'ttsa ttè'wa se' skéie. E' kueki Skëköl dalöiödsö këkraë. ²⁰ Kam ká i' yör, e' yöki ie' tö Cristo wöme'ttsabak ttè'wa, erë i'ñe ta mik ká i' erkewatke, eta iwà tka a' tsatkoie. ²¹ Cristo batamik a' erblöke ie' mik. Ie' tö Cristo shkeo'kane s'duulewa shua ta ilo me'itö ie' a' buaë. Ie' tö iö'bak es as a' erblö ie' mik, ñies as i wëraë ie' tö, e' wà panü a' tö. ²² I'ñe ta ttè moki e' dalöié a' tö, e' batamik a' batse'one ñi dalëritsoie er moki wa. Es a' ki ñi dalëritsö a' er kos wa. ²³ A' a sene pa'ali mène, e' dör wes a' kurne erpa etökichane es. Erë e' kë dör wes s'kur erpa s'mi wa s'yë wa es, e' duöta'wa.

* 1:16 Levítico 11.44-45

A' kune' etökichane Skëköl ttè dör ttsë'ka tso' kekraë e' wa.
 24 E' dör wës Skëköl yëkkuö tō ichè es, e' tō ichè:

“S'ditsö ulitane dör wës kakö
es,
 Ie'pa dör wës ma'ma wörkua
es.
 Kakö sinewa ta iwörkua
anewa,
 25 erë Skëköl ttè e' tso'
kekraë.”†

Ie' ttè e' dör Jesús tté buaë pakane a' a e'.

2

1 E' kuëki, sene sulu kos olo'yö. Kë a' kachökia ñi ki. Kë a' e' ökia tō a' dör pë' buaë. Kë ukyënu¹kiä. Kë yi charia suluë a' tō. 2-3 Skëkëpa Jesús er buaë ché se' a, e' kke ttsétke a' tō, e' kuëki ie' ttè wák wöchka yulö poë wës alala kune erpa ese tō imì tsu' yulè es as a' er ki diché iër buaë as a' tsatkër.

Cristo dör wës ák kibi tso' u katabloie es

4 A' shkōwā Skëkëpa Jesucristo ska', ie' dör wës ák tso' u yuoie es erë ttsë'ka. E' watè'ttsā s'ditsö tō wës u yuökwakpa tō ák kë dör buaë u yuoie ese kèu es. Erë Skëköl a ta ie' dör wës ák shukitule tuë darèrè es. 5 Es ñies se' dör wës ák tso' u yuoie es erë ttsë'ka. Se' wa Wiköl Batse'r tso' iwé yuök. U e' a se' dör wës sacerdotepa batse'r es. Eë se' tō ì wër buaë Skëköl wa ese meke ie' a Jesucristo batamik. Ì wër buaë ie' wa, e' dör tō se' tō ie' dalöiö Wiköl Batse'r wa se' er wa ena se' ser kos e' wa.

6 E' dör wës itso' kitule Skëköl yëkkuö ki es. E' ki Skëköl tō Cristo ché i' es:

“Ittsö. Ye' tō ák kibiie tkéat ye' u katabloie Sión,
 e' dör ák bua'ie shukitule tuë darèrèe ese.
 Yi erblöke imik, ese kë eriarpa.”*

7 Ák e' dör Jesucristo. Se' erblöke ie' mik, esepa kikeraka Skëköl tō. Erë wépa kë erblöku' ie' mik, esepa a ta e' kë dör es. Itköke ie'pa ta wës itso' kitule Skëköl yëkkuö ki es, e' tō ichè:

“Ák watè'ttsā u yuökwakpa tō, e' yönene ák bua'buaië.”†

8 Ñies e' tō ichè:

“Ák e' mik pë' klastkërdaë, ie'pa ardarö iski ák e' kuëki.”‡

Ie'pa kë wā Jesucristo tté buaë e' iutène, e' kuëki ie'pa weirdaë e' nuí ki. E' dör wës ie'pa klastkër Jesucristo mik es. Skëköl tō ie'pa wöme'ttsābak as itkö ie'pa ta es.

9 Erë a' kë dör es. Skëköl tō a' shukit as a' dö ie' wák ichaie. Ie' dör a' blú ena a' dör ie' sacerdotepa. A' dör batse'r ie' a. A' bak senuk ì sulu dikia wës s'ser stui a es, erë ie' tō a' yè'ttsā e' ulā a senoië ie' olo buaë taië e' a. Ie' tō iwé es as ì buaë kos wé ie' tō, e' wā pakö a' tō sulitane a. 10 Kenet ta a' kë dör ie' icha, erë ìñe ta a' dör ie' wák icha. Kenet ta ie' kë wā a' sune er siarè wa, erë ìñe ta ie' tō a' sueke er siarè wa.

† 1:25 Isaiás 40.6-8 * 2:6 Isaiás 28.16

† 2:7 Salmo 118.22 ‡ 2:8 Isaiás 8.14

Se' senú wēs Skëköl kī ikiane es

¹¹ A ye' yamipa dalër tajë ye' éna, se' tso' bërberla ë ká i' kī wēs upakë shkal es. Se' ká bua'ie e' dör ká jai a. E' kueki a' wák dër suluë tö a' erkiöweke ì sulu wamblök, e' kë iutar. E' tö a' wöklö'weke as a' kë tö Skëköl ttö iutë. ¹² A' senú yësyësë kekraë pë' kë tö Skëköl dalöie esepa wörki. Erë i'ñe ta' ie'pa tö a' kKateke wēs a' chöpa pë' sulusipa es, erë ie'pa tso' a' serke yësyësë e' wà sauk. E' kueki aishkuö ta' mik Skëköl de s'chakök se' nuì kī, etä ie'pa tö ie' kikeraka wēs a' serke e' kī. E' kueki a' senú buaë yësyësë kekraë.

¹³ S'wökirpa kos ttë iutö a' tö Skëkëpa Jesús batamik. Ká wökir kibi, e' ttë iutö, ie' dör s'wökir kibi ká i' kī e' kueki. ¹⁴ Nies wépa patkeke ie' tö s'wökirpaie, esepa ttë iutö a' tö. Ie' tö ie'pa patkeke wépa tö ì sulu wambleke esepa we'ikök ena wépa tö ì bua' weke esepa kīkökka. ¹⁵ Skëköl kī ikiane tö a' tö ì buaë wë, pë' tö ie' ttë watëttsa, kë wä iwà jcher yës, esepa siwä'blöwowaie as ie'pa kë tö a' chöia suluë.

¹⁶ A' senú wēs pë' tsatkëulettsa es. A' bak klöulewä ì sulu ulä a, e' yöki a' tsatkë'ttsa Skëköl tö, erë e' kë klö'war a' tö ì sulu wambloie. E' skéie a' senú yësyësë ie' kanè mésopaie. ¹⁷ Sulitane dalöiö. S'yamipa malepa dalëritsö. Skëköl dalöiö. Nies ká wökir kibi, e' ttë dalöiö.

S'weirke kos e' dalë'ttsösö

¹⁸ A' wépa klöulewä kanè mésoie, esepa tö a' wökirpa ttö iutö. Wépa er buaë tö a' sueke buaë, ñies wépa er suluë tö a' sueke kësik wa, esepa ttö iutö er bua' wa. ¹⁹ A' kë kī ì nuì ta', erë a' wökir tö a' we'ikeke éme, e' dalë'ttseke a' tö bërë, a' er me'rie Skëköl kī e' kueki, e' ta' e' wër buaë ie' wa. E' kueki a' wökirpa ttö iutö. ²⁰ Se' weirke ì sulu wamblekesö ese nuì kī, ese dalë'ttsésö bërë, e' ta' Skëköl kë tö se' kikepaka yës. Erë se' weirke ì buaë wésö ese kueki, ese dalë'ttsésö bërë, e' ta' e' je' wër buaë ie' wa. ²¹ Ie' tö se' klö'bak as se' tö idalë'ttsö es. Cristo weine tajë se' dalërmik, e' dalë'ttsë' ie' tö bërë. Es ie' kī ikiane tö se' tö se' weirke ese dalë'ttsö bërë wēs ie' tö idalë'ttsë' es. ²² Cristo kë wä ì sulu wamblëne yës, ie' kë kayëne yës. ²³ Mik ie'pa tö ie' yë' suluë iwöshaë, etä ie' kë wä ie'pa yëne sulu. Mik ie'pa tö ie' we'ik tajë, etä ie' kë wä yi pauine. E' skéie e' me'atitö, Skëköl tö s'shüleke yësyësë, e' ulä a. ²⁴ Cristo kötëwä wötëulewä krus mik se' nuì kos patuöie as se' ser yësyësë, ñies as ì sulu kë wamblöiasö. Ie' shkä'ne ichkà kī tajë, e' batamik a' buanene. ²⁵ A' bak wēs obeja chöwa es, erë i'ñe ta' a' dene Cristo ska'. Ie' dör a' kkö'nukwak buaë, ie' tö a' kkö'neke er bua' wa.

3

Wēs s'senewabak esepa ké senuk ñita

¹ A tayëpa, a' wépa ttö iutö er bua' wa. A' tö iwë es, e' ta' a'

wēpa wēlepa kē erblōkū' Jesús mik, esepa erblōmi alè Jesús mik, a' serke buaē ie'pa ta, e' ē batamik, kē wà pakauale ie'pa a. ² A' wēpa tō isué tō a' serke yēsyesē, Skēkōl ttè dalōieke mokjē, e' tō ie'pa erkiōwēmi erblōk Jesús mik. ³ A' tayēpa, ĵmokj a' e' ttsakkā buaala? e' ta kē a' e' kitkarka tajē a' chkà kī. Kē ì tularka tajē e' kī ena a' tsà kī wōñarke dalōlōē oroie iie. Kē a' e' paiōkka datsi' tuè darērēē ese wa. Ese kōs weirta'wa. ⁴ E' skéie er buaē ñies sene bērē, ese wa a' e' kitkō. E' kē weirta'wa ñies e' wēr buaē shutē Skēkōl wa. ⁵ Alakōlpa bak ká iaiaē tō Skēkōl dalōieta', esepa bak e' kitkōk es. Ie'pa bak e' maukka Skēkōl mik, ñies ie'pa bak iwēpa ttè iutōk buaē. ⁶ Sara tō iwēm Abraham ttè iutē' buaē ta iki'itō kēkēpa. A' tō ì buaē weke, kē suarta' ì yōkī, e' ta a' dōr wēs Sara es.

⁷ A wēpa alakōl ta', a' senú ita bērē er bua' wa. Ie'pa diché kē ta' tajē wēs se' wēpa es. Ñies ie'pa ulà a sene michoē dōraē se' ta ñita Skēkōl er buaē ché se' a e' wa. E' kuekī ie'pa dalōiō. Iú es as ì kieke a' tō Skēkōl a, ese kē wōklōr.

Jesús mik erblōkwakpa ké senuk buaē sulitane ta

⁸ Es bata ekkē ta ye' tō ichè a' ulitane a, a' senú buaē ñita bērē. A' ñi saú er siarē wa. A' ñi dalēritsō buaē ñi elpaie. A' ñi saú er bua' wa. A' e' ōwa ñi yōkī diōshet. ⁹ Yi tō ì sulu wamblé a' kī, ese kē kī iské wamblarne. Yi tō a' ché

suluē, ese kē ské charne suluē. E' skéie esepa a a' er buaē chōne. Skēkōl tō se' klōo'bak er buaē choie se' a, e' kuekī a' er buaē chō s'malepa a. ¹⁰⁻¹² E' dōr wēs Skēkōl yēkkuō tō ichè es, e' tō ichè:

“Skēkōl wōbla me'rie s'ser yēsyesē, esepa kī ikkō'nuk.

Ì kieke ie'pa tō ie' a, ese meraēitō ie'pa a.

Erē wēpa e' wamblō sulu, esepa suēkeitō ibolōkpaie.

E' kuekī yi kī ikiane tō ikawō tkō buaē ttsēne bua' wa kekraē,

ese wák kawōta e' kkō'nuk as kē itō ì sulu chō, as kē itō yi kitō'ù.

Ese wák kawōta ì sulu kōs olo'yōk,

kawōta senuk yēsyesē.

Ie' ké e' chōk senuk bērē kekraē sulitane ta.”*

¹³ A' e' tkéwa darērēē senuk yēsyesē kekraē, e' ta kē yi a a' sulunukwa da'a. ¹⁴ Erē a' serke yēsyesē, e' kī a' weirmi alè, e' ta ayēcha e' dōr buaē. Kē a' suanuk wēpa tō a' we'ikeke esepa yōkī. Kē a' tkinuk ì yōkī. ¹⁵ E' skéie Cristo dalōiō a' tō e' blúie. Yile tō a' chaké Cristo paneke a' tō krōrōē, e' kī, e' ta a' tso'tke erki kekraē iwà iutōk. ¹⁶ Erē iwà iutō bērē er bua' wa. A' senú yēsyesē as a' er kē tō a' kkatō ì kī. E' dōr es, e' ta mik pē' tō a' ché suluē a' dōr Cristo mik erblōkwakpa e' kuekī, eta e'pa jaērdakā ì ché ie'pa tō e' dōr kache e' kuekī.

* 3:10-12 Salmo 34.12-16

17 Se' weirke ì buaë weke se' tō ese kī, Skëköl kī ikiane alè es, e' ta' e' dör buaë. Erë se' weirke ì sulu wamblekesö ese kī, e' ta' e' dör suluë. 18 Nies Cristo weine siarë se' nuì patuoie. Ie' kötëwä etökicha ème kë duöta'wäia yës. Ie' dör yësyësë, erë ie' e' mettsa ttëwä se' kë dör yësyësë e'pa skéie se' tsoimi Skëköl ska'. Mokī ie' kötwa pë' tō, erë ie' shkeo'kane Skëköl tō iWiköl wa. 19 Nies Wiköl Batse'r wa ie' dë'rö wë wimblupa tso' wötëule ee, ie' e' ali'ka' e' chök ie'pa a. 20 Kä iaiaë ie'pa tō Skëköl ttö dalöse'wä Noé këska'. Noé bak kanò tajë e' yuök, e' dalewa Skëköl tō ipana' enaë tō pë' er mane'ù ie' a, erë ie'pa kë wä ione. E' kueki Noé ena iyamipa päköl wa'ne, e'pa è tsatkëne kanò a di' tajë yöki. 21 Di' tajë bakmi Noé këska', e' tō di' a s'wöskueke e' tsatkoie j'ñeta' e' klea' se' a. S'wöskuè e' kë dör s'chkä paskuoie. E' skéie iwà kkachekeitö tō se' tso' ikiök Skëköl a tō se' nuì olo'yö s'kī as se' er kë tō s'kkatöia. E' tō se' tsatkeke Jesucristo shkenekane e' batamik. 22 I'ñe ta' Jesucristo mine'kane ká jai a e' tkër Skëköl ulà bua'kka† Skëköl biyöchökwakpa ulitane, ñies ì ulitane tso' s'wökirie wä diché ta' kë wërta'wä esepa kos tso' ie' klö dikia.

4

1 Cristo weine tajë se' skéie, e' kueki a' e' chö a' weirke

kos e' dalë'ttsök er bua' wa wes Cristo es. Yi weine ì buaë wëitö e' kueki, esepa kë éna ì sulu wamblakia. E' kueki a' e' chö weinuk. 2 Wëpa dör es, ese wakpa serkeia ká i' a eta kë ie'pa éna ì sulu wamblakia wes s'malepa tō iwambleke es. E' skéie ie'pa senak buaë yësyësë kekraë wes Skëköl kī ikiane es. 3 Kenet ta' a' kë wä Skëköl suule, e' këwö ska' ta' a' bak ì sulu è wamblök tajë wes pë' malepa kë wä ie' suule esepa ser es. A' bak trënuke tajë. Ì sulu kukuétë'wä darërëë. A' bak e' ttökka blo' wa tajë. A' bak ñi dapa'uk blo' yök tajë. E' këwa a' tō ì sulu kī wambleke tajë. Nies íyi diököl tō s'dako'wë ekkë, ese dalöiök a' bak tajë skëköl. 4 Erë i'ñe ta' a' kë mineia pë' kë tō Skëköl dalöie esepa ta' ì sulu wamblök wes ie'pa tō iwambleke kë wöklörta' es. E' tō ie'pa tkiwëwä, e' kueki ie'pa tō a' cheke suluë. 5 Skëköl dör s'duulewä ena s'tso'ia' ttsé'ka, e'pa kos shulökwak. Aishkuö ta' ì sulu wamblë' ie'pa tō, e' kos kī ie'pa kawöta' e' chökka' ie' wörki. 6 Cristo tté buaë e' pakanebak ñies s'durulune esepa a. Ie'pa durulune ì sulu wamblë' ie'pa tō e' kueki, wes Skëköl tō ime'at tō sulitane kawöta' duökwa es. Erë Cristo tté buaë e' pakanebak ie'pa a as ie'pa wikölpa ser michoë wes Skëköl ser es.

Se' ké ñi kīmuk

† 3:22 ulà bua'kka: E' këwö ska' ta' yi tkër blu' ulà bua'kka ese wák dalöiërta' tajë imalepa tsata.

⁷ Ká i' erkewatke, e' kueki a' tso' erkí, a' e' kkö'nú buaë as a' a' s'yëyer buaë. ⁸ Ýi kos tsata a' ñi dalëritso a' er kos wa. A' ñi dalëritsoke es, e' ta wes alè s'yamipa e' wamblö suluë a' ki, ese kë ki a' tkirpa. ⁹ A' tó s'yamipa kiöwa er bua' wa a' u a, kë isuar suluë. ¹⁰ Skököl er buaë ché a' a, e' kueki ie' tó imé a' a' kuakí kuakí ñi kimoie, e' kueblupa a' dör. E' kueki i' mène a' eköl eköl a' s'malepa kimoie ese wà kaneú. ¹¹ A' welepa a' imène ttè pakök, e' ta esepa kawötä Skököl ttè ë pakök. A' welepa a' imène s'kimuk, e' ta esepa kawötä s'kimuk kos Skököl tó e'pa a' diché métke ekké. I' kos wekesö e' üsö buaë as Skököl kikarka tajë Jesucristo batamik. Jesucristo diché ta' tajë, olo ta' tajë ýi ulitane tsata kekraë. Es e' idir.

Se' ttsë'nú buaë se' weirke eta

¹² A yamipa dalër tajë ye' éna, mik a' weirke siarë Cristo ttè kueki, eta kë e' ki a' tkinuk. Kë a' tó ibikeitsök tó a' ta itkömi wes i' kë suule yi wa tkö s'ta es. ¹³ E' skéie a' ttsë'nú buaë. Cristo weine kos e' bata de a' ki ñies, e' kueki a' ttsë'nú buaë. E' tköke a' ta es as a' ttsë'r buaë shute mik Cristo dene olo ta' tajë eta. ¹⁴ Ayëcha buaë mik ie'pa tó a' ché suluë Cristo kueki, e' wà dör tó Skököl Wiköl olo ta' tajë e' tso' a' ta. ¹⁵ A' weirke s'ttëwa kueki, akblè kueki, i' sulu wamblè kueki ö ulà tië o'ka ýi a' e' kueki, e' je' ta' a' jaënú. ¹⁶ Erë a' weirke se' dör

Cristo icha e' kueki, eta kë e' ki a' jaënu. E' skéie Skököl kiköka a' tó ie'pa tó a' kië Cristo icha e' kueki.

¹⁷ Skököl tó sulitane shuleketke, e' kewö dökewatke. Erë ie' tó iwák icha shuleraë kewé. Se' weirke i' ñe ta, e' dör sulitane weirdaë e' tsá, e' ta çì kë tköpa wépa kë tó ttè buaë me' Skököl tó e' dalöietä esepa ta? ¹⁸ E' dör wes itso' kitule Skököl yëkuö ki es, e' tó ichè: "Pë' serke yësyësë, iekkë ta esepa kë tsatkëne, e' ta çì kë tköpa pë' sulusipa ena pë' e' wamblö sulu esepa ta?"*

¹⁹ Wépa mé Skököl tó weinuk ie' ttè kueki, esepa ké i' buaë wekerakitö, ese kí uk. Ie' se' yö', ie' ttö mokië, e' kueki se' e' mù bërë ie' ulà a.

5

Skökëpa Jesús icha wökirpa esepa patté Pedro tó

¹ I' ñe ye' tó ilè cheke a' dör Skökëpa Jesús icha wökirpa esepa a. Ñies ye' dör Jesús icha wökir eköl. Cristo weine siarë, e' su'yö ye' wák wöbla wa. Mik ie' datskene, eta ie' olo tajë e' kkayërdaë sulitane a, e' a ye' tso'ñak a' ta. E' kueki ye' tó a' a' ichè tó ² wépa me' Skököl tó a' ulà a' kkö'nè wes obeja es, esepa kkö'nú buaë, er buaë wa wes ie' ki ikiane es. Kë dör tó a' kë éna iwák, erë a' tó iweke. E' skéie iwakaneú er bua' wa. Ñies kë ie'pa kkö'nar inuköl ë dalërmik, e' skéie ikkö'nú er bua' wa ie'pa kimoie. ³ Kë

* 4:18 Proverbs 11.31

a' tō ie'pa wēttsuk kēsik wa. Kē a' e' ttsōkka tajē ie'pa kī. E' skēie a' senū buaē yēsēsē ie'pa wōrkī as ie'pa ser buaē wes a' ser es. ⁴ A' tō iwé es, e' ta mik Cristo dōr se' ulitane wōkir kibi e' datskene, eta iské buaē olo ta' tajē, kē sulurta'wa e' meraëitō a' a.

Jesús icha malepa patté Pedro tō

⁵ A duladulapa, a' kēkēpa ttō iutō buaē. Nies a' ulitane e' wōōwa diōshet ñi yōki, a' ñi dalöiō er bua' wa. Skēkōl yēkkuō tō ichē:

“Wépa e' ttsōka tajē, esepa wōklō'weke Skēkōl tō. Erē wépa e' wōōwa diōshet, esepa a' ie' er buaē chō.”*

⁶ E' kuēki a' e' wōōwa diōshet ie' diché ta' tajē e' yōki, as ie' tō a' kikōka mik ikéwō de eta. ⁷ Ie' er me'rie a' kī a' kkō'noie, e' kuēki kē a' tkinuk i' kī. I' kos tō a' tkiweke, a' tsiriweke, e' múat ie' ulā a.

⁸ ¡A' tso' erki, a' e' kkō'nú! Bē dōr a' bolōk. Ie' tso' a' tōtiuk wes ma' name arke tajē, e' tō iyiwak tōtiēke katēwa es. ⁹ A' e' tkōwa darērē a' erblōke Skēkōl mik e' a, es a' tō Satanás wōklō'weraē. A' wa ijcher tō ká wa'ñe s'yamipa tso' weinuk wes a' es. E' kuēki a' e' tkōwa darērē Skēkōl a. ¹⁰ Ie' er buaē ché se' a tajē shūte. Ie' tō se' shūkitbak as se' dōñak ie' olo yōbiē e' a, se' batsulewa Cristo mik e' wa. Se' weirke ekuölō ē ká i' a, mik e' tka, eta i' sulu tso'ia se' a, e' yerattsaitō sekka. Ie' tō se' tkewaraē darērē. Ie'

tō se' er diché ieraē, kē i' e' alōpakaiā se' kī. ¹¹ Ie' diché ta' tajē íyi ulitane tsata. Ie' dōr íyi ulitane wōkir kekraē. Es e' idir.

Pedro e' chéat

¹² Ye' tō Silvano ké yēkkuō i' shtök. Ye' wa ijcher tō ie' dōr s'yami e' tkēulewa darērē ese. Yēkkuō i' shtéyo a' a' er diché kī ioie. Skēkōl er buaē ché se' a' tajē, e' shtéyo yēkkuō i' kī. Ye' tō ichē tō e' dōr ttē mokīē, e' a' e' tkōwa darērēē.

¹³ Jesús mik erblōkwakpa kos tso' Babilonia, e'pa tō a' shkē'wémi. E'pa shūkit Skēkōl tō wes ie' tō a' shūkit es. Nies Marcos dōr wes ye' wák alā es, e' tō a' shkē'wémi. ¹⁴ A' ñi shkē'ú er bua' wa.

A' kos dōr Cristo icha, e'pa senū bēre.

* 5:5 Proverbios 3.34

Yëkkuö skà kit Pedro tō, i' ta ide böt 2 Pedro

Yëkkuö skà i' kit Pedro tō. Ie' wa ijchenewa tō iblërkewatke, e' yë'itō 2 Pedro 1.12-15 e' kī. Jesús mik erblökwakpa weirke ierblö ñe' kuekī, e'pa a Pedro tō yëkkuö i' kit ie'pa er one Jesús tté mokië e' ska' as iserdak yësyësé ena kekraë Jesús a. E' kīieta i' tō ie'pa a ieri mène tō pè' e' ò tō ie'pa dör Jesús mik erblökwakpa esepa dōraë ie'pa shua ikitōukrak. Ie' tō ie'pa a iché tō wës s'kitō'ukwakpa ñe'sepa serdaë. Ñies ie' tō ie'pa a iché tō s'kitō'ukwakpa we'ikeraë Skëköl tō. E' kīieta i' tkömi ká i' erkewatke eta e' eri mène Pedro tō ie'pa a. Ie' tō iché ká i' erkewa e' këwö dewatke tsinet, e' këwö ska' ta ie'pa kawōta senuk yësyësé Jesús kīkokaie.

Ñies Pedro tō iché tō mokië Jesús datskene erë Skëköl tō sulitane sueke er siarë wa ena ie' kī ikiane tō se' er mane'ù ta se' erblö Jesús mik. E' paneke ie' tō er bua' wa, e' kuekī kam ie' tō Jesús patkōne.

Shke'wè

¹ Ye' dör Simón Pedro. Ye' dör Jesucristo kanè méso. Ñies ye' dör ittekōlpa tsá, e'pa eköl. Jesucristo dör Skëköl ena S'tsatkōkwak. Ie' dör yësyësé, e' batamik sa' de erblök ie' mik. Ye' tso' yëkkuö

i' shtök wépa de erblök ie' mik buaë mokië wës sa' es, esepa a.

² Skëköl ena Skëképa Jesús as e'pa er buaë chō ena sene bërë mù a' a tajë, a' kī batsmir buaë ie'pa mik e' a.

Se'er diché iö senukyësyësé Skëköl a

³ Jesús tō se' klöo'bak as se' dō ie' ta ñita ie' olo tajë e' a, ñies as se' ser wës ie' ser es. Se' bätse ie' mik, e' wa i' kos kiane se' kī senoie wës ie' kī ikiane es e' me'tkeitō se' a ie' diché tajë e' wa. ⁴ Íyi ekkë kos wa ie' kablë' se' a as se' dō wës ie' wák dër es, as se' tkōshkar i' sulu tso' ká i' a wamblak se' éna tō se' sulu'wèwami ese ulà a. Skëköl kablë' se' a, e' me'tkeitō se' a, e' dör tajë buaë shute. ⁵ E' kuekī a' e' diché iö a' erblöke Cristo mik, e' kīie senuk yësyësé. Sene yësyësé, e' kīie Skëköl íyi anuk. ⁶ Skëköl íyi ane, e' kīie e' kkō'nuk. E' kkō'nè, e' kīie íyi panuk bërë. Íyi panè bërë, e' kīie er mukwa Skëköl ë kī. ⁷ Er mèwa Skëköl ë kī, e' kīie ñi sauk er bua' wa wës ñi elpa es. Ñi suë er bua' wa, e' kīie ñi dalëritsök. ⁸ Íyi ekkë kos weke a' tō, ñies ikí weke a' tō kekraë, e' ta e' wà kiane ché tō moki a' bätse buaë Skëképa Jesucristo mik. A' serke es, e' ta i' kos weke a' tō Skëköl a, e' wà dōrattsá buaë. ⁹ Erë wépa e' chō tō ie'pa erblö Cristo mik, erë ie'pa kë tō íyi ekkë wawè, esepa dör wës s'wöbla kë wawër buaë es. Ie'pa kë éna iwà ane buaë. Wësua ie'pa éna ichowa tō i' sulu

wamblë' ie'pa tö, e' pairi'ttsa Skëköl tö ie'pa ki. ¹⁰ A yamipa, a' e' diché iö senuk buaë yësyësë këkraë, e' wa iwà kkayërdaë tö moki Skëköl tö a' klöo'bak, a' shukitbakitö iwák a. A' tö iwé es, e' ta a' erblöke Cristo mik, e' kë olo'yepa a' tö yës. ¹¹ E' wa aishkuö ta a' kirdawa buaë i blúie Skëképa Jesucristo dör S'tsatkëkwak, e' tso' e' a. E' dör yöbië.

¹² Ýyi ekkë jcher a' wa buaë. Ttë moki wa a' e' wöblao', e' a a' tso' e' tkëulewa darëréë. Erë ye' tö a' a' ikí chë michoë as a' kë éna ichöwa. ¹³ Ye' tso'ia' ttsë'ka, eta ye' a ta buaë idir tö ye' tö a' a' ttë i' kí chë as a' tö ýyi ekkë wà bikeitsö këkraë. ¹⁴ Skëképa Jesucristo tö ye' a iyë' tö wekkë alë ta ye' kë ku'ia' ká i' ki. ¹⁵ Ye' tö i kos wëraë as ttë i' kë chöwa a' éna yës i'ñe ta ñies mik ye' blënewatke e' ukuöki ta.

¹⁶ Skëképa Jesucristo olo ta' tajë, e' sü' sa' tö sa' wákpa wöbla wa. E' kueki mik sa' tö a' wöblao' ie' diché ta' tajë ena ie' datskene e' tté wa, eta kë sa' wa ipakane a' a' ttë kë wà ta' wës sa' wákpa tö ibikeitsë chë es a' kitö'woie. ¹⁷⁻¹⁸ Mik sa' dë'rö ie' ta kabata batse'r, e' tukir ki, eta eë Skëköl dör S'yë, e' tö ie' kikéka tajë. Ttö datse Skëköl olo ta' tajë e' ska', e' tö ie' ché i' es: "Së dör ye' alà dalër tajë ye' éna, e' wër ye' wa buaë shute." E' kos sü' sa' tö. Ttö ñe' datse ká jaì a, e' ttsë' sa' tö, sa' tso'ñak ie' ta eë e' kueki.

¹⁹ Ý sü' sa' tö, i ttsë' sa' tö,

e' tö ikí cheke se' a' tö Jesús tté tso' kitule Skëköl yëkuö ki ká iaiaë ittekölpa wa, e' yëne moki. E' kueki ttë kit ie'pa tö yëkuö ki, e' wà iütök a' kawöta bua'iewa. Ttë e' dör wës bö'wö batsëka stui a' tö ká olo ppeeke ese es. E' tö se' er ñi'weke as se' éna iar tö i dör moki, i dör kache. Ttë e' tö se' kimeräe dö mik Skëképa Jesucristo datskene eta. Mik ie' de, eta i kos ardaë buaë se' éna, e' dör wës ká ñir s'ki es. Jesucristo dör wës bëkwö bërie wërke bla'mi e' es. ²⁰⁻²¹ Erë i kos tsata a' wa ijchenú tö i yë' Skëköl ttekölpa tö, tso' kitule Skëköl yëkuö ki, e' kë yëne ie'pa wa ie'pa wákpa er wa. Erë Skëköl tö ie'pa ké ichök wës ie' ki ikiane es Wiköl Batse'r wa. E' kueki i kit Skëköl ttekölpa tö ká iaiaë, e' kë yëne ie'pa wa iwákpa er wa, e' dör Skëköl ttë moki.

2

S'wöbla'ukwakpa kache tté wa

¹ Ká iaiaë Israel aleripa shua kachökwakpa e' ka'ka e' chök tö ie'pa dör Skëköl ttekölpa. Es ñies i'ñe ta a' shua kachökwakpa e' kora'ka e' chök tö ie'pa dör s'wöbla'ukwakpa Skëköl ttë wa. Ie'pa e' ö tö ie'pa tso' ttë moki pakök, erë ttë wa ie'pa tö s'wöbla'weke, e' tö s'er sulu'wëwami e' iütésö, e' ta Skëköl tö s'we'ikeraë. Skëképa Jesucristo tö ie'pa nuì to'ttsa, erë e' wák watéttsa ie'pa tö. E' kueki ie' tö ie'pa we'ikeraë bet. ² Erë tajë s'yamipa ardarö kache ttë e' a' itrërdarak

tajë wës iwöbla'ukwakpa es. Ie'pa kueki ttè moki e' cheraë suluë pè' malepa tō. ³ S'wöbla'ukwakpa kache ttè wa, e'pa ki inuköl ë kiane tajë, e' kueki ie'pa tō a' inuköl yerattsä ttè kë wà ta' pakeke ie'pa tō ese wa. E' kueki ká iaiaë ie'pa esepa wöme'ttsabak weinuk Skököl tō, e' kë chë'wa ie' éna.

⁴ Ká iaiaë Skököl biyöchökwakpa welepa tō i sulu wamblë' ie' ki, e' nuí kë olo'yane ie' wà ie'pa ki. Ie' tō ie'pa batrélor bö' ké a, eë ie'pa tso' wötëule moulewa stui a ie'pa kichateraëitō aishkuö ta' e' panuk. ⁵ Nies ká iaiaë wakpa bak senuk Noé këska' ta, e'pa tō i sulu wamblë' tajë, e' nuí kë olo'yane ie' wà ie'pa ki. Noé tō ipaka' ie'pa a tō ie'pa kawöta senuk yësyësë, erë ie'pa kë wà ie' ttè iütëne. E' kueki Skököl tō ie'pa ewëwa di' tajë wa. Noé ena imalepa doka kul (7), e'pa ë tsatké Skököl tō di' tajë yöki. ⁶⁻⁸ Nies ká iaiaë ká böt kië Sodoma ena Gomorra, e' wakpa dör pè' sulusi. E'pa shua wëm serke eköl kië Lot, e' serke yësyësë. Ie'pa trër tajë, e' ttseke, e' sueke ie' tō këkraë, e' tō ie' dör buaë e' eriawëke siarë. Ie'pa nuí ki Skököl tō ie'pa wöméttsä ewëwa. Ie' tō ie'pa ena ie'pa ká e' kos ña'wëwa seraa imuluchka ë ate. Erë Lot, e' ë tsatkétsaitō. Ie' tō ie'pa ewëwa es iwà kkachoei sulitane a tō es itköraë pè' sulusipa kos esepa ta.

⁹ E' kos bak ká iaiaë, e' wa

se' wà ijcher tō wëpa serke buaë yësyësë, esepa tsatkërmi buaë Skököl a i kos tō ie'pa we'ikeke e' ulà a. Nies se' wà ijcher tō wëpa dör i sulu wamblökwakpa, esepa tso' blëule ie' wà ishulirkerak e' këwö panuk. ¹⁰ Wëpa e' mettsä e' ia'ukka sene sulusi wa wës ie'pa wák dër sulu ki ikiane es ena Skököl ttè watéttsarakitō, esepa kos we'ikeraëitō tajë s'malepa tsata.

S'wöbla'ukwakpa kache ttè wa, e'pa e' wamblörak kësik kësik, kë tō i ulé klö'wëta', iwökir darërëë. Ie'pa kë suane wëpa olo ta' tajë, esepa chök suluë. ¹¹ Skököl biyöchökwakpa diché ta' tajë, olo ta' tajë s'wöbla'ukwakpa kache ttè wa, esepa tsata, erë ie'pa kë tō imalepa dör suluë esepa cheta' Skököl a suluë as ikichatër. ¹² Erë i sulu wambleke s'wöbla'ukwakpa kache ttè wa, esepa tō, e' wamblekerakitō kë wà bikeitsule wës iyiwak kañiru kë a ká arta' tso' klö'wëwa ttëwa es. I kë ane ie'pa éna, e' kos cheke suluë ie'pa tō. Ie'pa duörawa wës iyiwak kañiru ttëwa es. ¹³ Ie'pa tō s'malepa we'ikeke, e' skéie ie'pa weirdaë siarë. I sulu tō ie'pa ttsë'wëke buaë, ese kos wambleke ie'pa tō tajë ñiwe kë jaër ta'ia, ese tō ie'pa ttsë'wëke buaë. Mik a' ñi dapa'uke chkök ñita di'yök ñita, eta' ie'pa tso' a' shua i sulu wamblök e' ttsë'woie buaë. Ese wa ie'pa éna a' kitö'wak. Es ie'pa

tö a' kawö sulu'wëkewa. Ie'pa tö a' jaëwekëkë tajë. ¹⁴ Ie'pa er me'rie trë ë kï. Ie'pa kë shtrirta'wä ì sulu wamblök. Wëpa kë e' tkënewa darërë S'tsatkökwaq ttë a, esepa dakiñekerakitö as ie'pa tö ì sulu wamblöne wës ie'pa es. Ie'pa tö inuköl ë kkecheke tajë kekraë. Ie'pa wöme'ttsabak kichaté Skëköl tö. ¹⁵⁻¹⁶ Ie'pa dör wës s'cholur es. Ñalä yësyësë e' olo'yé ie'pa tö e' wambloie wës ká iaiaë Beor alà kiè Balaam dör Skëköl tteköl, e' e' wamblë' es. Ie' mí ì sulu wamblök inuköl ë dalërmik, erë Skëköl tö ie' burro ké ttökka ie' ta ta iuñëitö ta ichëitö ia: ¿Ì wambleke be' tö aliie? E' tö Balaam wöklö'wé.

¹⁷ S'wöbla'ukwakpa kache tté wa, e'pa dör wës di' tum itö kë a di' ta' es. Ie'pa dör wës kalì morka mochka a uyè siwä' tö kë wà yërta' es. Ie'pa wömeulettsa weinuk michoë stui ké a. ¹⁸ Ttë pakeke ie'pa tö e' ttsë'r buaë, erë kë iwà ta'. Ì sulu kukuéña ie'pa wä ena ì sulu kiane s'wák dër sulu e' kï, e' wa ie'pa tö wëpa e' yëttsa tsaririë iserkerak kitéule e' ulà a, esepa erkiöwekekane as iarminë ì sulu a. ¹⁹ Ie'pa tö icheke: "A' tö sa' ttë iuté, e' ta a' kë ku'ia klöulewä ì ulà a, a' sermi wës a' wákpa kï ikiane es." Ie'pa tö icheke es, erë ie'pa wákpa tso' klöulewä ì sulu ulà a, ie'pa kë a e' yërpattsa wës. Mik se' kë a e' yënettsa ì ulà a, etä e' wà dör tö se' tso' klöulewä

iuà a. ²⁰ Skëkëpa Jesucristo dör S'tsatkökwaq e' mik se' e' batsé, e' wa sene sulusi tso' ká i' a e' olo'ya'sö. Erë se' anemine ì sulu ulà ane, kë tö ilo'yeta', e' ta se' a e' dör sulu ichökle kewë tsata. ²¹ Se' tö sene yësyësë e' tté klö'bak buaë kewë. Erë e' ukuöki ta ttë dalöiëno batse'r mène se' a, e' olo'yésö, e'ma buaë idir tö kë sö iklö'upa. ²² E' dör wës ttë mokï i' tö iché es: "Chichi chöli tuëttsa, e' ukuöki ta iñéwaneitö."* Ñies skà tö iché: "Köchi kuöwésö buaë, e' miä kuekane dö a."

3

Skëkëpa Jesús dörane

¹ A yamipa dalër tajë ye' éna, ye' tö yëkkuö tsá kit a' a, e' skà shtekeyö a' a, i' ta ide böt. Yëkkuö böt e' kï ye' tso', ttë jchertke a' wä, e' chökne a' a a' pattök as a' er arne iska' ta iwà bikeitsö bua'iewä yësyësë. ² Ì yë' Skëköl ttekölpa batse'r e'pa tö ká iaiaë, e' ska' a' er anú. Ñies ttë dalöiëno me'at Skëkëpa dör S'tsatkökwaq e' tö, e' ska' a' er anú. Sa' dör ittekölpa tsá, e'pa tö ttë e' yë' a' a.

³ A' wä ijchenú bua'iewä tö ká i' erkewatke e' këwö ska' ta pë'serke suluë esepa döraë. Ie'pa tö ì sulu ë wambleke wës ier sulu tö ikieke ia es. Ie'pa tö a' wayueraë ⁴ ta a' a ichakeraë: "Jesucristo kablë' dökne ¿wës e' de? Ikkë ta kë iwër ta, ¿wé idir? Se' këkëpa blërulunëbak, etä iyi kos mir iwák suë wës iyöne kuaë es."

* 2:22 Proverbs 26.11

⁵ Erë ie'pa wā ijcher tō ì cheke ie'pa tō e' kē yēne. Ie'pa kē kī ikiane ttsēno tō kā iaiaē Skëköl tō kā jai ena ì kōs tso' ia, e' yō' ittō ē wa. Nies kā i' ena ì kōs tso' iki, e' yō' ie' tō ittō ē wa. Kā i' dē'kā ie' wā di' a, es di' tso' kā i' pamik shkit. ⁶ Ie'pa kē kī ikiane ttsēno tō ì ulitane bak senuk kā i' a, e' eō'wa Skëköl tō di' tajē bak e' wa. ⁷ Erë kā jai ena kā i' tso' i'ñe tā, e' kicha a'ria ie' wā iwák ttē wa dō mik ie' tō iewekewa bō' wa aishkuō tā etā. E' kōs tkōraē mik pē' sulusipa shulirke kichatērketsā e' kēwō de etā.

⁸ A yamipa dalēr tajē ye' éna, kē a' éna ichökwa tō Skëköl a' kā etkē, e' dör wes duas dōkā mil eyök es, ñies duas dōkā mil eyök, e' dör wes kā etkē es. ⁹ Skëképa Jesús kablē', e' wā tkōraē. Ie' datskene sulitane shulök mik Skëköl kī ikiane etā. E' kē dör tō ie' kablē' e' chowa ie' éna wes pē' welepa tso' ibikeitsök es. E' kē dör es. Ie' kē kī ikiane tō yi weir aishkuō tā. Ie' kī ikiane tō sulitane er mane'ù ie' a. E' wā panuk ie' tso' énaē. E' kueki ie' kam dōne.

¹⁰ Erë ie' dōrane, kē tkōpa. Mik ie' datskene, etā e' kēwō dōraē kē e' biyō yēule wes akblökwakpa dōwā nañewe es. Mik ie' de, etā kā jai kōs blardaē tajē tā ichōrawa kē wērpaia. Ì kōs tso' kā jai a, e' ñardawa diardawā. E' sù kā i' ena ì kōs tso' iki, e' ñardawa sekka, kē ì atukia. ¹¹ E' kōs erdawa es, e' tā çwes kē se' serpa batse'r e' tkëulewā

darërēē Skëköl ē a? ¹² E' kēwō panuk se' tso' poē, e' dalewa se' e' chō senuk wes Skëköl kī ikiane es as ikēwō e' dō bet. Mik e' kēwō de, etā kā jai ñardawa ena ì kōs tso'ia, e' diardawā erdawa bō' wa. ¹³ Erë Skëköl kablē' kā jai pa'alī ena kā i' pa'alī e' yuök se' a. Wēpa serke yēsyesē, esepa ē serdaē ee. Ee ì sulu kē tā'. E' wā paneke se' tō poē.

¹⁴ A yamipa dalēr tajē ye' éna, a' tso' íyi ekkē wā panuk, e' dalewa a' e' tkōwā darërēē senuk as mik e' kēwō de, etā ie' tō a' kù senuk bërē ñita, kē iauleka, kē kī ì sulu ttē tā'. ¹⁵ A' éna ianú tō Skëképa Jesús kam dō, ie' tso'ia ipanuk as s'tsatkēr. Nies ttē e' kitat a' a yëkkuō kī s'yami Pablo dalēr tajē se' éna e' tō. Ie' tō ikitat erbikē tajē me' Skëköl tō ie' a e' wa. ¹⁶ Ttē i' kit Pablo tō yëkkuō kōs kit ie' tō ekkē kī. Ie' ttē wele dör darërē, kē wā ar se' éna bet. Pē' welepa kē yōule buaē, kē e' tkëulewā buaē Jesucristo ttē a, esepa tō Pablo ttē darërē, e' wā shkuli'wekewa wes ie'pa tō Skëköl ttē kitule yëkkuō kī malepa, e' wā shkuli'wekewa es. E' nuí kī ie'pa weirdaē siarē.

Ttē bata

¹⁷ A yamipa dalēr tajē ye' éna, íyi ekkē kōs jchertke a' wā buaē. E' kueki a' e' kkō'nú pē' sulusi ñe'sepa yōki as a' kē tō ie'pa ttō iutō. A' tso' erki as a' e' tkëulewā buaē S'tsatkōkwak mik, e' kē olo'yō a' tō. ¹⁸ Skëképa Jesucristo dör S'tsatkōkwak, e' er buaē ché

se' a, e' ttè wa a' k_í e' yuó.
Ie' mik a' k_í e' batsó bua'ie.
jAs ie' k_íkark_a taië i'ñe ta ena
kekraë! Es e' idir.

Yëkkuö tsá kit Juan tö 1 Juan

Yëkkuö i' kit Jesús ttekölpa tsá e' eköl kiè Juan e' tö. Ie' tö ikit Jesús mik erblökwakpa serke Asia e'pa a. I'ñe ta ká e' kiè Turquía. Ie' tö ikit etá ie' dewatke kékëla. Ñies yëkkuö skà kit ie' tö döká tkël, e' böt dör tsitsir, böt dör blublu. Yëkkuö blublu e' et kiè 'Jesús Tté Buaë kit Juan tö' ena iët kiè 'I Kkayë' Jesucristo tö Juan a e' Pakë.'

Skëköl éna Jesús mik erblökwakpa dalër taië ena iyi taië buaë o' ie' tö ie'pa a Jesucristo batamik, e' pakë Juan tö yëkkuö i' ki. Ñies ie' tö iché tö mik se' ñi dalëritsöke etá se' wá ijcher tö Skëköl dör se' wák, e' kueki se' kawöta ñi dalëritsök.

E' kie ta ie' tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa a s'wöbla'ukwakpa kache tté wa esepa biyó choie. Ie'pa tö s'wöbla'weke tö Jesús kë dör wes s'ditsö es. Ie'pa tö iché tö ie' wër se' sù erë kë idör se' es. Jesús mik erblökwakpa kë kàne ie'pa ttö ttsök. Ie'pa dör s'kitö'ukwak. Skëköl Wiköl e' je' tö Skëköl ena ilà Jesucristo e'pa tté mokì e' kkacheraë se' a. Es Juan tö iché yëkkuö i' ki.

Sene michoë mukwak

¹ Itso' eköl dör tté tö sene michoë meke se' a e'. E' tté pakeke ye' tö a' a yëkkuö i' ki. Tsawemi ta ie' tso'tke, erë i'ñe

ta sa' tö iché a' a tö ie' ttö ttsë' sa' tö, ie' su' sa' tö ena i' o' ie' tö e' su' sa' tö, ñies ie' ka' sa' tö sa' ulà wa. ² Ie' dör sene michoë mukwak, e' patkë'bitu S'yë tö ká i' a s'ditsöie e' kkachök se' a, e' su' sa' tö. E' kueki sa' tö ie' tté mokì e' pakeke a' a. Sa' tö iché a' a tö ie' tö sene michoë meke se' a. Ie' bak S'yë ta ñita kuaë kekraë, erë S'yë tö ie' kkayë' sa' a. ³ Es ie' su' sa' tö, ittö ttsë' sa' tö, e' tté pakeke sa' tö a' a i' ta as a' bàtswa sa' mik wes sa' batsulewá S'yë mik ena ilà Jesucristo mik es. ⁴ Yëkkuö i' shteke sa' tö a' a as a' ttsë'r buaë mokìe.

Sene yësyësë

⁵ Tté wa Jesucristo tö sa' wöbla'o, e' wà pakeke sa' tö a' a, e' dör i': Skëköl dör buaë yësyësë, kë ki i' sulu ta' wes ká ñi kë a ká ttsettse ta' es. ⁶ E' kueki se' e' chö tö se' batsulewá ie' mik, erë se' tso'ia i' sulu wamblök, e' ta se' tso' kachök. Se' kë tö tté mokì e' iuteku'. E' dör wes se' serkeia ká ttsettse a es. ⁷ E' skéie, se' serke yësyësë wes ie' ser yësyësë es, e' ta se' bàtsë buaë ñi mik. Ñies ie' alà Jesucristo, e' pé wa se' pairirke se' nuí kos e' ki.

⁸ Se' e' chö tö se' kë tö i' sulu wambleta', e' ta se' wák e' kitö'uke, ñies tté mokì kë ku' se' er a. ⁹ Erë Skëköl ttö mokìe ena ie' dör yësyësë. E' kueki se' e' kkatéka ie' a, e' ta se' nuí olo'yeraëitö se' ki, ñies sene sulu nuí kos paikleraëitö se' er a. ¹⁰ Se' e' chö tö se' kë tö i' sulu wambleta', e' ta se' tso' ichök tö Skëköl kachöta', ñies

iwënewa tö ie' ttè kë ku' se' er a.

2

¹ A' ye' ala'rla, ye' tso' ttè ikkë shtök a' a as a' kë tö ì sulu wamblö. Erë se' wele tö ì sulu wamblé, e' ta s'tsatkökwak tso' eköl S'yë ska', e' dör Jesucristo dör yësyesë e'. ² Jesucristo e' me'ttsa ttëwä se' skéie sene sulu nuí olo'yoie se' ki. Erë ie' kë kötëwä se' ë nuí ki, ñies ie' kötëwä ká ulitane wakpa nuí ki.

Se' kawöta ñi dalëritsök

³ Skëköl ttè dalöiëno e' dalöiekesö, e' ta e' wa se' wa ijcher buaë tö se' bätse ie' mik.

⁴ Yi e' chö: “Ye' bätse buaë Skëköl mik”, erë ese kë tö itte dalöieku', e' ta ie' tso' kachök, kë ittö moki. ⁵ Erë yi tö ie' ttè dalöieke, ese je' éna ie' dalër mokië. Es se' wa ijcher tö se' batsulewä ie' mik. ⁶ Yi e' chö: “Ye' tkërie Skëköl mik”, ese ké senuk wës Jesucristo sene' es.

⁷ A yamipa dalër tajë ye' éna, ttè dalöiëno shtekeyö a' a i', e' kë dör ttè pa'ali a' a. Tsawe ta ttè e' yënebak a' a. Ttè e' meneat ká iaiaë, e' ttsëuletke a' wä, e' dör i': se' kawöta ñi dalëritsök. ⁸ Ttè e' meneat ká iaiaë, erë e' kéwö ska' ta se' er tso'ia wës ká ttsettse a es, e' kuëki kë se' éna iwà ane buaë. Erë i'ñe ta se' er a ká ñirketke Cristo ttè moki e' kuëki. Wës Cristo éna se' dalëne, ñies wës a' ñi dalër, e' wa iwër wësua tö ttè e' dör pa'ali.

⁹ Yi e' chö: “Cristo ttè tö ye' er ñi'wé”, erë ese éna iyami ar suluë, e' ta ie' er kam ñir, ie'

er tso'ia ká ttsettse a. ¹⁰ Erë yi éna iyami dalër moki, ese er a ká ñine buaë, kë ì tö ie' epamine sene sulu a. ¹¹ Erë yi éna iyami ar suluë, ese er tso'ia ká ttsettse a. Ie' e' wamblö suluë, kë ie' wa ijcher ì dör suluë. Ie' dör wës s'shköke ká ttsettse a es. Ká ttsettse kë tö ie' kawö mè ká sauk, e' kuëki kë ie' wa ijcher wë ie' mírö.

A' kë kàne er mukwa ì kos tso' ká i' a ese ki

¹² A ala'rla, a' nuí kos olo'yane a' ki Jesús batamik, e' kuëki ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a. ¹³ A' dör kékëpatke, a' bätse Jesús tso'tke tsawe ta e' mik, e' kuëki ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a. A duladulapa, a' e' ali'ka bé ki, e' kuëki ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a.

A ala'r, a' dör wës ye' ala'rla es, a' bätse S'yë mik, e' kuëki ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a. ¹⁴ A' dör kékëpatke, a' bätse Jesús tso'tke tsawe ta e' mik, e' kuëki ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a. A duladulapa, a' e' tkéwä darërë Skëköl ttè a, e' tso' a' er a, ñies a' e' ali'ka bé ki, e' kuëki ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a.

¹⁵ Kë a' er mukwa ká i' ki ena ì tso' iki ese ki. Yi er méwä iki ese kë éna S'yë dalërta'.

¹⁶ ¿Ì tso' ká i' a? E' dör ì kos tö s'wák dër sulu ttsë'weke buaë ese. Ñies e' dör ì kos wa s'wöbatsö kkechekesö tajë ese. Ñies e' dör íyi tso' se' wa wa se' e' ttsöka tajë ese. Íyi ekkë kos tso' ká i' a, ese kë menebitu S'yë wä se' a, e' datse ì sulu tso' ká i' a ese wä. E' kuëki kë se' er

mukwā iyi ekkē kī. ¹⁷ Ká i' erkewatke, ñies ì sulu kōs tso' ikī tō se' erkiōweke ese erkewatke. Erē wēpa tō ì kiane Skēkōl kī ese wēke, esepa ser michoē.

¹⁸ A ye' ala'rla, ká i' erkewa e' kēwō dōketke. A' éna iane tō sa' tō a' a iyē' tō mik ká i' erkewatke, eta ekōl idatse kiē Cristo Bolōk. Es i'ñe tā a' tō isueke tō taiē Cristo bolōkpa tso', e' kuekī se' wā ijcher tō ká i' erkewa e' kēwō dōketke. ¹⁹ Ie'pa bak se' eltēpa tā, erē ie'pa e' yélurne. E' wa iwēnewā tō ie'pa kē dōr mokī se' eltēpa. Ie'pa chópa se' eltēpa mokī, e'ma ie'pa tso'ia se' tā. Erē ie'pa e' yélurne, e' wa iwēnewā wōshak tō ie'pa kē dōr se' eltēpa.

²⁰ Cristo dōr yi dōr batse'r ichōkle, e' tō a' batse'wé Wikōl Batse'r wa, e' kuekī a' wā Cristo ttē mokīe e' jcher. ²¹ Ye' tso' yēkkuō i' shtōk a' a, e' wā kē dōr tō a' kē wā Cristo ttē jcher. E' skéie a' wā ie' ttē jcher buaē, e' kuekī ye' tso' yēkkuō i' shtōk a' a. A' wā ijcher tō kachōkwakpa kē tō ttē mokī paketa'. ²² Eta ¿wēpa dōr kachōkwakpa? Wēpa tō icheke tō Jesús kē dōr wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e', esepa dōr kachōkwakpa. Es-epa dōr Cristo bolōkpa, ie'pa tō S'yé ena ilà watéttsa e' kuekī. ²³ Wēpa tō icheke tō Cristo kē dōr Skēkōl Alà, esepa tso' ie' watōktsa, ñies ie'pa tso' S'yé watōktsa. Erē wēpa tō icheke tō Cristo dōr Skēkōl Alà, esepa tso' buaē S'yé tā.

²⁴ Cristo ttē mokī ttsē' a' tō

mik a' tō iklōō' tsawe tā, e' seú a' er a' kekraē. E' wé a' tō es, e' tā a' serdaē batsulewā S'yé ena ilà mik kekraē. ²⁵ Ì muk Jesucristo kablē' se' a e' dōr i': sene michoē e'.

²⁶ Ye' tso' yēkkuō i' shtōk a' a as a' e' kkō'nù s'kitō'ukwakpa yōkī. ²⁷ Erē Cristo tō a' batse'wé Wikōl Batse'r wa, e' tso'ie a' a, e' kuekī ye' wā ijcher tō ie'pa kē tō a' kitō'wēpa. Wikōl Batse'r mēne a' a, e' tō a' er ñi'wēke as ttē ikkē kōs wā ar buaē a' éna. Ttē wa ie' tō a' wōbla'wēke, e' dōr ttē mokī, kē dōr kache. E' kuekī a' kē kī ikiane tō yi skà bitū a' wōbla'uk. Es a' senú batsulewā Cristo mik wēs Wikōl Batse'r tō a' wōbla'wēke es.

A' kē e' muktsa e' kitō'uk yi a' ì sulu wambloie

²⁸ A ala'rla, a' senú batsulewā Cristo mik kekraē as a' kē suar ena a' kē jaēr ie' wōrkī mik idatskene eta.

²⁹ A' wā ijcher tō Cristo ser yēsyesē, e' kuekī a' wā ijcher ñies tō wēpa serke yēsyesē, esepa dōr Skēkōl ala'r.

3

¹ A' ittso tō wēkkē Skēkōl dōr S'yé e' éna se' dalēr, ie' tō se' kiē iwák ala'r. Mokī se' detke ie' ala'rie. Erē wēpa kē tō ie' dalōiē, esepa kē e' batsōtā ie' mik, e' kuekī ie'pa kē éna iwà ane tō se' dōr ie' ala'r. ² A yamipa dalēr taiē ye' éna, i'ñe tā se' tso'tke Skēkōl ala'rie, aishkuō tā ie' tō se' mane'weraē bua'ie, erē kam se' éna iwà ar tō wēs se' maneormi. Mik Cristo datskene,

eta se' tō ie' wák sueraë, e' kuëki se' wā ijcher buaë tō se' dōraë wes ie' wák es. ³ Wépa kos tso' ttè e' wà panuk, esepa e' batse'uke senoie yësyësë wes Cristo ser es.

⁴ Yi tō Skëköl ttè dalöiëno e' dalösewëkewa, ese tō ì sulu wambleke. E' kuëki wépa tō ì sulu wamblekeia, esepa tō Skëköl ttè dalöiëno, e' dalösewëkewa. ⁵ A' wā ijcher buaë tō Jesucristo dë'bitu ká i' a se' nuì olo'yök. Ie' kë tō ì sulu wambleta' yës. ⁶ E' kuëki wépa tkërie Cristo mik, esepa kë ku'ia ì sulu wamblök. Erë wépa tō ì sulu wamblekeia, esepa kë wā Cristo suluë moki, ie'pa kë bats ie' mik. ⁷ A ye' ala'rla, a' kë e' muktsa e' kitö'uk yi a ì sulu wambloie. Yi serke yësyësë, ese dör yësyësë wes Cristo dör yësyësë es. ⁸ Erë yi tō ì sulu wambleke, ese dör bë icha. Ie' e' wamblö sulu kuaëmi', es ie' dör këkraë. E' kuëki yi tō ì sulu wambleke, ese dör ie' icha. Erë Skëköl Alà dë'bitu e' wà dör bë kanè kos e' olo'yökwa. ⁹ Wépa erblé Jesucristo mik, esepa kunene etökichane Wiköl Batse'r wa, ie'pa dör Skëköl ala'r, e' kuëki ie'pa wák dër wes Skëköl wák es. E' kuëki ie'pa kë serku'ia klöulewā ì sulu ulā a. Ie'pa dör Skëköl ala'r e' kuëki ie'pa kë a ì sulu wamblënukia. ¹⁰ ¿Ì wa isuëmisö tō wépa dör Skëköl ala'r ö bë ala'r? Wépa kë ser yësyësë, kë tō s'yamipa dalëritsë, esepa kë dör Skëköl ala'r.

Se' ñi dalëritsö

¹¹ Kuaë, mik a' tsá erblé' Cristo mik, e'tami ttè i' ttsë'bitu a' tō: se' ñi dalëritsö. ¹² Kë se' kàne ñi sauk suluë wes Caín tō iël su' suluë es. Ie' dör bë icha. Ie' tō iël kötwa. Ie' e' wamblö suluë erë iël ser yësyësë, e' kuëki ie' tō ikötwa.

¹³ A ye' yamipa, wépa kë tō Skëköl dalöië esepa tō a' suëke suluë, e' ta kë e' ki a' tkinuk. ¹⁴ Se' ñi dalëritsöke e' wa iwënewā tō Skëköl tō se' er mane'wëttsa pa'alj. Kam se' erblö Skëköl mik, eta se' dör wes s'duulewā es ie' a, erë i'ñe ta se' dör ttsë'ka ie' a. Yi kë tō iyami dalëritsë, ese tso'ia wes s'duulewā es ie' a. ¹⁵ Ie' a wépa kos tō s'yamipa suëke suluë, esepa dör s'ttökwa wakpa. A' wā ijcher tō s'ttökwa wakpa kos kë wā sene michoë ta'. ¹⁶ Jesucristo e' me'ttsa ttëwā se' skéie, e' wa ie' tō iwā kkaché tō wes se' kawötā ñi dalëritsök. E' kuëki se' kawötā e' muktsa s'yamipa kimuk se' wák er wa dö s'ttëwā ie'pa skéie ekkë. ¹⁷ E' kuëki yi wā íyi tso' ká i' a, ese tō s'yamipa sué tō iweirke, erë ie' er téwā darërë iyöki, kë tō ì kakmè ia, e' ta ¿wes ie' ichëmi tō ie' éna Skëköl dalër? ¹⁸ A ye' ala'rla, kë se' kàne ñi dalëritsök kkö ë wa, e' skéie se' kawötā ñi dalëritsök mokie iwawatke.

¹⁹⁻²⁰ Se' ñi dalëritsöke, e' wa se' wā ijcher mokie tō se' serke buaë wes Skëköl ttè moki tō ichè es. Mikle ta se' wák er tō se' kKateke tō kë se' ku' iwā iütök buaë. Erë Skëköl dör se' er tsatā, ie' wā íyi ulitane jcher. E' kuëki se' ñi

dalëritsöke, e' tã se' er ttsë'rdaë buaë ie' wöa kë suane. ²¹ A yamipa dalër tajë ye' éna, se' er kë tã se' kkatè, e' tã se' ttsë'rmi buaë Skëköl wöa kë suane. ²² Ie' ttè iutekesö ena ì wër buaë ie' wa ese wëkesö, e' tã ì kos kiekësö ie' a, e' meraëitö se' a. ²³ Ie' ttè dalöiëno, e' dör i': se' kawöta erblök ie' alà Jesucristo mik, ñies se' kawöta ñi dalëritsök wës Cristö tã se' a iyë'at es. ²⁴ Wëpa tã ie' ttè dalöieke, esepa serke batsulewã ie' mik, ñies ie' tso' batsulewã ie'pa mik. Ie' tã iWiköl me' se' a, e' wa se' wã ijcher tã ie' tso' batsulewã se' mik.

4

A' ké ttè ulitane wà sauk buaë tã mokij idir

¹ A yamipa dalër ye' éna, tajë kachökwakpa tso' kã wa'ñe e' chök tã ie'pa dör Skëköl ttekölpa. Esepa weblö buaë tã ie'pa dör Skëköl icha ö au. ² Wëpa tã ichekeka tã Jesucristo yöne s'ditsöie, esepa dör Skëköl icha. Es a' wã ijchermi tã wëpa a Skëköl Wiköl tso'. ³ Erë wëpa kë tã Jesús chë es, esepa kë a Skëköl Wiköl ku'. E' skéie Cristo Bolök wiköl tso' iarak. A' wã ittseüle tã ie'pa esepa datske, itso'raktke i'ñe tã kã i' a.

⁴ A ala'rla, a' dör Skëköl icha. Ie' Wiköl tso' a' a, e' diché tajë tköka yi tso' wëpa kë tã ie' dalöieta' esepa a e' tsata. E' kuëki a' e' aléka kachökwakpa ñie'pa ki. ⁵ Ie'pa kë tã Skëköl dalöie, e' kuëki ie'pa tã s'wöbla'wëke ttè ese wa. Imalepa tã ie'pa ttè tseke

buaë. ⁶ Erë se' kë dör es, se' dör Skëköl icha. Wëpa batsë ie' mik, esepa tã se' ttè tseke buaë. Wëpa kë dör ie' icha, esepa kë tã se' ttè tsepa. E' wa sö isuëmi tã yi tã s'wöbla'wëke ttè mokij wa Wiköl Batsë'r wa, ö yi tã s'wöbla'wëke kache ttè wa.

Skëköl tã se' dalëritseke tajë

⁷ A yamipa dalër tajë ye' éna, Skëköl tã se' a diché mé ñi dalëritsoie, e' kuëki se' ké ñi dalëritsök. Wëpa ñi dalëritsöta', esepa dör ie' icha, ñies ie'pa batsë ie' mik. ⁸ Skëköl wák éna s'dalër, es ie' dör, e' kuëki wëpa kë ñi dalër, esepa kë bats ie' mik. ⁹ Ie' tã ilà eköl ëme e' patkë' kã i' a as sene michoë dö se' ulà a ilà batamik, e' wa ie' tã se' a iwã kkaché tã se' dalër ie' éna. ¹⁰ Skëköl dalër se' éna, e' kë dör iwã. Iwã dör tã ie' tã se' dalëritsë tã ilà patkéitö ttëwã se' skéie as se' nuë olo'yar.

¹¹ A yamipa dalër tajë ye' éna, ekkë Skëköl tã se' dalëritsë, e' kuëki se' ké ñi dalëritsök. ¹² Kë yi wã ie' suule iwöbla wa, erë se' ñi dalëritsöke mokijë, e' tã e' wa iwënewã tã ie' batsulewã se' mik ena se' ñi dalëritsöke wës ie' ki ikiane es. ¹³ Ie' tã iWiköl me' se' a, e' wa se' wã ijcher tã se' batsulewã ie' mik ena ie' batsulewã se' mik. ¹⁴ Ñies sa' tã isu' tã S'yë tã ilà patkë' kã i' a sulitane tsatkök. Ì cheke sa' tã, e' dör mokij. ¹⁵ Wëpa tã ikl'wé tã icheke tã Jesús dör Skëköl Alà, esepa mik Skëköl batsulewã, ñies ie'pa batsulewã ie' mik.

16 Es se' wā ijcher ena iklō'wēsō tō Skëköl éna se' dalër tajë. Këkraë ie' wák éna se' dalër tajë. Wépa éna s'malepa dalër ena ie' dalër, esepa batsulewā ie' mik ena ie' batsulewā ie'pa mik. 17 Se' ñi dalëritsō wēs ie' kī ikiane es, e' tã es se' serke yësyësë ká i' a wēs Jesucristo ser es. Se' serke es as kë se' suar s'shulirke e' këwō yōkī. 18 Se' suane Skëköl yōkī, e' tã e' wā kiane chë tō se' éna iane tō se' weirdaë ì sulu wamblekesō ese nuī kī. Erë wépa éna ie' dalër ena s'malepa dalër, esepa kë suane ishulirketke aishkuō tã e' yōkī. E' kuëkī wépa suane e' yōkī, e' wā kiane chë tō kam ie'pa éna ie' dalër ena s'malepa dalër buaë wēs ie' kī ikiane es.

19 Skëköl tō se' dalëritsë kewe, e' kuëkī se' ñi dalër. 20 Se' e' chō tō se' éna ie' dalër, erë s'yamipa erblöke Jesús mik, esepa suëkesō suluë, e' tã se' tso' kachök. S'yami suésō, ese kë dalër se' éna, e' tã ¿wēs Skëköl kë sune s'wā e' dalërmi se' éna? E' kuëkī se' wā ijcher tō se' e' chō es, e' tã s'tso' kachök. 21 Ie' tō ttë i' me'at se' a dalöië: yi éna Skëköl dalër, ese ké iyamipa dalëritsök ñies.

5

Se' erblö wa se' e' alōka ì sulu tso' ká i' a ese kī

1 Wépa kos tō iklō'wé mokïë tō Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e', esepa dör Skëköl ala'r mokïë. Yi tō iyé dalëritseke, ese tō ila'r dalëritseke ñies. 2 Skëköl dalër

se' éna ena ittë dalöiëno e' wā iutekesō, e' wa se' wā ijcher tō mokï se' tso' Skëköl ala'r dalëritsök ñies. 3 Skëköl dalër se' éna e' wā dör tō ittë dalöiëno e' wā iutekesō. Ie' ttë dalöiëno, e' kë dör darërëë se' a iutë. 4 E' wā dör tō wépa dör Skëköl ala'r, esepa e' alōka ì sulu tso' ká i' a ese kī. Se' erblöke Jesús mik, e' wa se' a diché mène e' aloka ì sulu kos ese kī. 5 Wépa tō iklō'wé mokïë tō Jesús dör Skëköl Alà, esepa ë e' alōka ì sulu kos tso' ká i' a ese kī.

6 Jesucristo dë'bitu ká i' a, e' wösuk Juan tō di' a, ñies ie' kötewā krus mik ipé tène tajë; e' wa se' tō isueke tō ie' dör Skëköl Alà. Ie' kë dë'bitu wöskuë ë, ñies ie' dë'bitu ttewā pé tène tajë. Skëköl Wiköl tō se' a ikkacheke tō mokïë idir, ie' ttö mokïë këkraë e' kuëkī. 7 Jesucristo dör Skëköl Alà, e' wā kkayëne se' a íyi mañatökicha wa. 8 Skëköl Wiköl tō icheke se' a tō mokï idir, ñies ie' wösune di' a, ñies ie' kötewā krus mik ipé tène; ttë mañat e' tō icheke ñikkëë. 9 S'ditsö ttë klō'wēsō, e' yita Skëköl ttë klō'wëmisö buaë, e' dör ibua'ie e' kuëkī. E' dör ie' Alà chëitö se' a e' ttë. 10 Yi erblöke ie' alà mik, ese wā ijcher buaë tō mokï Jesús dör ie' Alà wēs ie' tō iyé' es. Erë yi kë tō iklō'wé, ese tō Skëköl suëke kachökwakie, ie' kë tō ittë klō'wé e' kuëkī. 11 Ttë e' dör i' es: Skëköl tō sene michoë meke se' a ie' Alà batamik. 12 Yi batsulewā ie' Alà mik, ese wā sene michoë tso'. Erë yi kë ku' batsulewā

imik, ese kě wā itā'.

Ttè bata

¹³ Ye' tso' yěkküö i' shtök a' erblöke Skëköl Alà mik esepa a as a' éna iar buaë tō a' wā sene michoë tso'.

¹⁴ E' dör es, e' tã kě se' suane ilè kiök Skëköl a. E' wà dör tō se' wā ijcher tō ilè kiésö ie' a e' dör ì kiane ie' kī ese, e' tã ie' tō ittsé. ¹⁵ Se' wā ijcher tō ie' tō ittsé, e' tã se' wā ijcher tō ì kiésö ie' a, e' detke se' ulà a.

¹⁶ Yile tō isué tō iyami erblöke Cristo mik, ese tso' ì sulu wamblök, erë e' kě kī ie' kichatë nuk aishkuö tã, e' tã a' kawötã ikiök Skëköl a ikī tã ie' tō inuí olo'yeraë ikī tã sene michoë meraëitō iã. Erë ì sulu tso' et, e' nuí kě olo'yepa Skëköl tō se' kī, e' nuí kī se' kichatërdaë wake'. Ye' kě tō icheku' tō a' tō ikiö yi tō ì sulu e' wamblé ese kī. ¹⁷ Ì sulu kōs wamblekesö, e' dör suluë S'yě wōa. Ì sulu wamblekesö kōs e' nuí olo'yèmiitō se' kī. Erë ì sulu chéyö ñe' ě nuí kě olo'yepaitō se' kī.

¹⁸ Se' wā ijcher tō wépa wā Skëköl tso' iYéie, esepa kkö'neke Skëköl Alà tō as bë kě a ie'pa or wes, e' kuëkī ie'pa kě tō ì sulu wamblèia. ¹⁹ Se' wā ijcher tō se' dör Skëköl icha, ñies se' wā ijcher tō pë' malepa kōs tso' klöulewā bë ulà a. ²⁰ Ñies se' wā ijcher tō Skëköl Alà dë'bitü kã i' a, e' tō se' er ñi'wé as se' e' batsö yi dör Skëköl ichökle e' mik. Ì ñe tã se' serke batsulewā yi dör ichökle e' mik, se' batsulewā ilà Jesucristo mik e' wa, e' dör Skëköl ichökle ena

sene michoë e' mukwak. ²¹ A ala'rla, a' e' kkö'nú, íyi diököl tso' dalöië ese kōs yöki.

Yëkkuö skà kit Juan tò i' ta ide bö t 2 Juan

Yëkkuö i' kit Jesús ttekölpa tsá e' eköl kiè Juan e' tò. Ie' tò yëkkuö skà kit doka tkël. Pë' welepa tò ibikeitsè tò ie' tò yëkkuö i' kit alaköl eköl ena ila'rla e'pa a. Erë iëltëpa tò ibikeitsè tò "alaköl" ena "ala'rla" e' wà kiane chë Skëképa Jesús icha erule wele. E' kueki welepa tò ibikeitsè tò ie' tò ikit Skëképa icha erule wele a.

S'kitö'ukwakpa dë'mi Jesús mik erblökwakpa shua e'pa kë tò s'wöbla'weku' Jesús ttë buaë e' wa. Ie'pa éna Jesús mik erblökwakpa tsakmi ñala sulusi ki. E' kueki Juan tò yëkkuö i' kit pë' ñekkëpa biyö choie ie'pa a. Nies ie' tò iché tò Jesús mik erblökwakpa kawötä ñi dalëritsök.

Shke'wë

¹ A tayë*, be' shukitbak Skëköl tò. Ye' kiè a' tò blë'këképa, e' tso' yëkkuö i' shtök be' a ena be' ala'r a. Mokjè a' dalër tajë ye' éna. Nies wëpa tò Skëköl ttë mokjè e' klö'wé, esepa kos éna a' dalër tajë. ² Ttë mokjè e' tso' se' kos er a, e' tso' se' ta kekraë, e' kueki sa' éna a' dalër tajë. ³ Skëköl dör S'yë ena ilà Jesucristo, as e'pa er buaë chö a' a ena a' saü er

siarë wa. As ie'pa tò sene bërë mù a' serke ttë mokjè a ena ñi dalëritsè a, esepa kos a.

Se' kawötä ñi dalëritsök

⁴ Ye' wà ijchenewä tò be' ala'r welepa tso' S'yë ttë mokjè, e' wà dalöiök buaë wes ie' tò ime'at se' a es. E' tò ye' ttsë'weke buaë. ⁵ A tayë, ye' tò be' a ichè tò se' ulitane kawötä ñi dalëritsök. Ttë e' kë dör ttë dalöiëno pa'alj shtekeyö a' a. E' dör ttë yënebitu se' a tsawe e'. ⁶ Se' serke yësyësë wes Skëköl ttë dalöiëno tò ichè es, e' ta se' tso' Skëköl dalëritsök mokjè. Ie' ttë dalöiëno tò ichè tò se' kawötä ñi dalëritsök. Ttë e' ttsë'bitu a' tò tsawe.

S'wöbla'ukwakpa kache ttë wa

⁷ Tajë s'kitö'ukwakpa tso' ká wa'ñe. Ie'pa tò icheke tò Jesucristo dë', erë kë idë'bitu s'ditsöie. Yi tò icheke es, ese dör s'kitö'ukwak ena Cristo Bolök. ⁸ A' e' kkö'nú pë' esepa yöki as sa' kaneblë' a' shua, e' kë wà weirwa éme. Ye' ki ikiane tò iské mú dō a' ulà a seraa.

⁹ Ttë wa Cristo tò s'wöblaö', e' kë klö'weku'ia yile tò erë iki kuötkékaitö tajë kos Cristo tò iyë', e' tsata, e' ta ese kë batsulewä Skëköl mik. Erë yi e' tkéwä darërëë Cristo ttë mokjè a, ese batsulewä S'yë mik ena ilà mik. ¹⁰ Yile de a' ska' kë wä Cristo ttë mokjè mir, eta kë ese a weshke char, kë ishke'war. ¹¹ Yi tò ishke'wë, ese tò i sulu wamblekeitö e' kimeke. E' kueki esepa kë shke'war.

* 1:1 tayë: Es Juan tò Skëképa icha erule a ie' tso' yëkkuö i' shtök e'pa kiè.

Juan e' chéat

¹² Taië ye' wa íyi tso' ch̀e a'
 a, erë kě ye' éna ishtak yëkkuö
 k̄i. Ye' mú mi' a' ska' ta se' tö
 iwà ch̀emi ñi a. Es se' ttsë'rdaë
 buaë shute.

¹³ Be' ël shukitbak Skëköl tö,
 e' ala'r tö be' shke'wémi.

Yëkkuö skà kit Juan tò i' tã ide mañat 3 Juan

Juan tò yëkkuö et ena böt kit e' wák tò i' kit. Ie' tò ikit isini' eköl kiè Gayo e' a. Ie' tò yile patkè' Gayo ska' Jesús tté buaë pakök erë wëm eköl e' ttsöka tajë kiè Diótréfes e' kë éna Juan tò ipatkè' e'pa kiakwa. E' kë mène buaë Juan a, e' kuëki ie' tò yëkkuö i' kit Gayo a. Ie' wöa iwëne buaë tò Gayo tò s'wöbla'ukwakpa kiekewa buaë e' chak ie' éna Gayo a ena ie' ki ikiane tò e' kí wè Gayo tò es. E' kuëki ie' tò yëkkuö i' kit.

Shkë'wè

¹ A Gayo, ye' dör blè'këképa, e' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Ye' éna be' dalër tajë Jesús tté moki e' kuëki.

Juan tò Gayo kíkëka buaë

² A yami dalër tajë ye' éna, ye' tso' ikiök Skëköl a tò be' mú mir buaë i' kôs tso' be' wã e' a, ena be' mú tso' buaë kë duötã wës be' er tso' buaë Skëköl tã es. ³ Mik s'yamipa wëlepa dë' ye' ska', etã e'pa tò ye' a iyè' tò be' serke buaë këkraë yësyësë wës Skëköl tté mokië tò ichè es. E' tò ye' ttsë'wëke buaë. ⁴ Këkraë mik ye' tò ittse' tò wëpa dör wës ye' ala'r es, esepa serke buaë yësyësë wës Skëköl tté moki tò ichè es, etã e' tò ye' ttsë'wëke buaë tkökã iyi ulitane tsata.

⁵ A yami, be' dalër tajë ye' éna, s'yamipa shkëke kã wa'ñe Jesús tté buaë pakök, esepa kiekewa be' tò buaë këkraë, bua'iewã wëpa kë suule be' wã esepa. ⁶ Ie'pa wëlepa dene sa' ska', e'pa tò be' paké Skëképa Jesús icha erule e'pa a tò be' éna ie'pa dalër tajë. Ye' tò be' a ichè tò ie'pa esepa kí kímú. I' kôs kiane ie'pa ki shkoie Jesús tté buaë pakök, ese kôs wa ie'pa kímú. Ie'pa kímú er bua' wa wës Skëköl ki ikiane es. ⁷ Ie'pa mi'ke kã wa'ñe kanëblök Jesucristo a, ie'pa kë tò i' kieta' pè' kë tò Skëköl dalöieta' esepa a. E' kuëki ie'pa kímú. ⁸ Se' ulitane kawötã ie'pa kímuk, i' kôs kiane ie'pa ki e' wa. Es se' kôs tò ie'pa kimekeñak Jesús tté moki e' wã pakök.

Diótréfes dör se' e' ttsöka tajë ese

⁹ Skëképa Jesús icha erule serke a' kã a, e'pa a ye' tò yëkkuö kit. Erë wëm tso' eë eköl kiè Diótréfes, e' wöbatsö e' tkökã imalepa wökirie, e' kuëki kawö mène ye' a Jesús ttekölie, e' watéttsaitö. ¹⁰ E' kuëki mik ye' de a' ska', etã i' sulu wamblé ie' tò, e' cherakayö a' ulitane kukua. Ie' tso' kachök ye' tã. E' kúie tã mik s'yamipa de a' weblök, etã e'pa kë kiëwã ie' tò. A' wëlepa éna ie'pa kiakwa e'pa wöklö'wëkeitö, uyekettsaitö Skëképa Jesús icha erule e' shua.

¹¹ A yami dalër tajë ye' éna, i' sulu wambleke pè' tò, ese kë wamblar be' tò. E' skéie

pë' ser buaë yësyësë, es be' senú buaë yësyësë. Yi serke yësyësë, ese dör Skëköl icha. Yi e' wamblö sulu, ese kë bätse Skëköl mik.

¹²Sulitane tö icheke tö wëm kië Demetrio, e' dör pë' buaë. Ie' serke buaë yësyësë wës Skëköl ttè moki tö ichè es. E' wa iwënewa tö ie' dör pë' buaë. Ñies sa' tö ichè tö ie' dör pë' buaë. Be' wa ijcher tö ì kos cheke sa' tö e' dör moki.

Juan e' chéat

¹³Ye' wa íyi tso' tajë chè be' a, erë kë ye' éna ishtak yëkkuö ki. ¹⁴Ye' mú mi' be' ska' bet, e' wa ye' tö be' a iwà chè.

¹⁵As be' ttsë'r buaë. Íe s'yamipa tö be' shké'wémi. S'yamipa tso' be' ska', e'pa shké'ú ña eköl eköl.

Yëkkuö kit Judas tö Juan

Yëkkuö i' kit Judas tö. Kë s'wä ijcher mokië tö yi dör ie'. Erë wëlepa tö ibikeitsë tö Jesús ttekölpa tsá e' eköl kië Judas cheke Lucas tö (Lucas 6.16; Hechos 1.13), e' tö ikit. Pë' tajë tö ibikeitsë tö ie' dör Jesús ël eköl wes Santiago es. Mateo 1.55 ena Marcos 6.3 e' tö Jesús ël kië Judas e' chë, e' kuëki wëlepa tö ibikeitsë es.

Judas tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa a, ie'pa a s'wöbla'uk kache tté wa, esepa biyö choie. Pë' esepa dë'bitu e' chök tö ie'pa dör Jesús mik erblökwakpa erë ie'pa dör s'kitö'ukwakpa ëme. Ie'pa ki Jesús mik erblökwakpa kiane tsëmi ñala sulu ki. E' chök Judas tso' ie'pa a tö a' e' kkö'nú iyöki. Ie'pa esepa tö s'wöbla'wëke tö Skëköl éna se' dalër tajë ena i sulu nuí tso' se' ki e' olo'ya'itö s'ki, e' kuëki se' a i sulu ki wamblërmi. Judas tö iché tö e' kë dör es. Ká iaiaë wëpa bak e' wamblök suluë e'pa we'ik Skëköl tö siarë. E' sù ie' tö s'kitö'ukwakpa ñe' we'ikeraë. E' kkachak Judas éna Jesús mik erblökwakpa a e' kuëki ie' tö yëkkuö i' kit.

Shke'wè

¹ Ye' dör Judas, ye' dör Jesucristo kanè méso, ñies ye' dör Santiago ël, e' tso' yëkkuö i' shtök a' a. Skëköl dör S'yë e' tö a' klö'bak ie' ala'rie. Tajë

a' dalër ie' éna. Jesucristo tso' a' tsatkök i sulu kos yöki. ² As Skëköl tö a' saù er siarë wa ena sene bërë kí mù a' a. Ñies as a' kí ñi dalëritsö tajë.

Jesús tté buaë, e' tsatkö

³ A yamipa, a' dalër tajë ye' éna. Kewe ta ye' ibikeitsë yëkkuö shtök a' a se' tsatkëne e' tté pakoie. Erë ye' ittse tö ye' kawöta kköchök a' a tö tté mik se' erblöke e' tsatkö këkraë. Tté e' meneat etökicha ëme s'batse' rpa a kkö'nè këkraë. ⁴ Pë' wëlepa dewa a' shua, erë a' kibiiepa kë wä ijcher tö e'pa dör s'kitö'ukwakpa. E' kuëki ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a. Esepa kë tö Skëköl dalöieta' moki. Ie'pa tö icheke tö ie' er buaë ché se' a, e' kuëki i sulu kos wamblak se' éna, e' wamblëmisö, kë ulé klöule. Erë kë idör es. Tté e' wa ie'pa tö Skëkëpa Jesucristo dör se' blú eköl ë, e' dalösewëwä. Ká iaiaë Skëköl tö iyë'bak iyëkkuö ki tö esepa kos wömeulettsatke weinuk aishkuö ta. E' kuëki ye' tso' a' a ichök tö Jesús tté buaë tsatkö ie'pa esepa yöki.

Skëköl tö i sulu wamblökwakpa we'ikeraë

⁵ A' wä ijchertke buaë, erë ye' éna ichakne a' a, as a' éna iarne tö Skëköl tö Israel aleripa tsatkë'ttsa egiptowak ulä a, yë'ttsa Egipto. E' ukuöki ta ie'pa wëpa kë erblëne ie' mik e'pa e'waitö. ⁶ Ñies a' éna ianú tö Skëköl biyöchökwakpa, e'pa wëlepa tö kanè mène ie'pa a, e' olo'yé ta ie' yélur wé ie'pa bak senuk

eē. E' kueḱi ie' wā ie'pa tso' wötēule stui ké a. Eē ie'pa tso' moule tabechka kē butsta'ttsa yōbiē ese wa. Eē ie'pa tso' ikichatērke e' kēwō panuk. ⁷ Es ñies a' éna ianú tō Sodoma ena Gomorra wakpa, ñies ká tso' tsinet ie'pa o'mik e' wakpa, e'pa bak trēnuk taiē ena e' ya'uk suluē. E' kueḱi Skēkōl tō ie'pa koš we'ik michoē bö' wa. Ie'pa wa ie' tō ikkaché tō ì tkōraē ì sulu wamblōkwakpa ta'.

⁸ Es ñies wēpa chōk ye' tso' a' a, esepa e' wamblō suluē. Ie'pa e' ia'ukeka trē wa ta' ichekerakitō tō e' kkayēne ie'pa a kabsuē a. Ñies Skēkōl ttē watekerakitō ena ibiyōchōkwakpa olo ta' taiē, e'pa chekerakitō suluē. ⁹ Ká iaiaē mik Moisés blēnewa, eta bé kī inú kiane, erē Skēkōl biyōchōkwak wōkir ekōl kiē Miguel, e' kē tō imè ie' a, e' kueḱi ie'pa ñi iuté ikī. Miguel dōr Skēkōl biyōchōkwak olo ta' taiē ese, erē ie' kē wā bé yēne suluē aš ikichatēr. Ie' tō iché ia: "Skēkōl tō be' uñū." E' ē ché Miguel tō ie' a. Eta ŷwes wēpa chōk ye' tso' esepa tō Skēkōl biyōchōkwakpa chēmi suluē? ¹⁰ Ì kē aṇe ie'pa éna, ì kē jcher ie'pa wā, ese koš cheke suluē ie'pa tō. Erē ì jcher ie'pa wā iwákpa er wa, ese wambleke ie'pa tō kē wā bikeitsule wes iyiwak es. E' kueḱi ie'pa weirdaē siarē aishkuō ta'.

¹¹ iWéstela ina ie'pa ta' Ie'pa e' wamblō suluē wes Caín e' o' es. Ie'pa tō ttē mokī olo'yé inukōl klō'woie

wes Balaam es. Ie'pa tō Skēkōl dalōsewēwā wes Coré tō Moisés dalōseo'wā es. E' kueḱi aishkuō ta' ie'pa weirdaē siarē wes Coré es. ¹² Mik a' ñi dapa'uke chkōk di'yōk ñita er bua' wa Cristo kōtewā e' kēwō tkō'uk, eta e' sulu'wēkewā ie'pa tō wes ie' wamblōrak ese wa. Ie'pa kē jaēr ì sulu wamblōk kawō e' a. Ie'pa er me'rie iwákpa ē kkō'nuk. Ie'pa dōr s'kitō'ukwakpa wes kaḱi dami siwā' wa taiē, erē kē iwā yēr yēs es. Ie'pa dōr wes kal kē wōr ta' mik iwōrke e' kēwō ska' es. Ie'pa dōr wes kal ponettsa iwiē e' sirwā es. ¹³ Ie'pa tō ì sulu wambleke kē jaēr ta', e' uyekerakitō wes dayē tō íyi tso' koš ie' a e' uyēttsa u'rki es. Ie'pa dōr wes bēkwō kē ku'ar ek tsinī ēme es. Skēkōl wā ká tso' ie'pa a ttsetseē, eē ie'pa wōtērdawā kē yērpattsaiā.

¹⁴ Adán aleripa de ie' itōki dōka kul, e' shuā wēm ekōl bak, e' kiē Enoc. Ie' tō pē' sulusi esepa yē' i' es Skēkōl ttekōlie: "Ye' ttō ttsō. Skēkōl dōraē ibiyōchōkwakpa batse'r taiē shutē e'pa ta' ¹⁵ sulitane shulōk. Pē' sulusipa kē tō ie' dalōiekū' tō ì sulu wambleke tō ie' cheke suluē, esepa koš wōmerattsā ie' tō weinuk." ¹⁶ Wēpa chōk ye' tso' a' a, esepa wa íyi ulitane wēr suluē, íyi ulitane tō ie'pa kkōchōwēke. Ì sulu kiane ie'pa kī wamblē ese wamblekerakitō. Ie'pa e' ttsōka taiē. Ñies s'malepa dakiñekerakitō ttē ttsē'r bua'

ese wa ʔs tō iù wēs ie'pa kī ikiane es.

A' e' tkōwā darērēē Skēkōl ttē a

¹⁷ Erē a yamipa, a' dalēr tajē ye' éna. Ì yē' Skēkēpa Jesucristo ttekōlpa tsá e'pa tō, e' ska' a' er anú. ¹⁸ Ie'pa tō se' a iyē': "Mik ká i' erkewatke, etā s'wayuōkwakpa datse tajē. Ie'pa serdaē wēs ie'pa wák dēr suluē kī ikiane senuk es." ¹⁹ Ye' tō a' a' ichè tō pē' esepa tso' a' shuā a' blabatsök. Ie'pa serke wēs ie'pa er tō ikieke ia es. Skēkōl Wikōl kē ku' ie'pa tā.

²⁰ Erē a yamipa dalēr tajē ye' éna, ttē batse'r ichōkle mik se' erblōke, e' a' a' kī er diché iō. A' ttō Skēkōl tā Wikōl Batse'r wa. ²¹ Skēkēpa Jesucristo tō se' sué er siarē wa, e' kueki sene michoē dōraē se' ulà a' aishkuō tā, e' wà panuk se' tso' er bua' wa. E' dalewa kē a' éna ichōkwa tō Skēkōl éna se' dalēr tajē, e' a' a' e' tkōwā darērēē.

²² A' wēpa erblōke Jesús mik, erē ibikeitsekeia bōtbōt, esepa saú er siarē wa tā ie'pa kimú. ²³ A' wēpa skà mi'ketke ì sulu a, esepa tsatkō wēs s'ñarkewa ese tsatkēsō es. A' wēpa skà tso' ì sulu wamblök tajē ichōk, esepa saú er siarē wa tā ikimú, erē a' tso' erki dō' a' armi ì sulu wambleke ie'pa tō e' a. Ì sulu wambleke ie'pa tō, e' yōkī a' suanú tajē; e' kē kiarwā a' a' elkela wē'ia.

Ttē bata

²⁴ Skēkōl ē a se' kkō'narmi ʔs kē s'armine ì sulu a. Ie' ē a se' nuì olo'yarmi ʔs se' dō ie' olo

tajē e' wōrkī ttsē'ne buaē wa, kē kī ì sulu tā' yēs. E' kueki ie' kikōkasō ttē bua' wa. ²⁵ Ie' kikōkasō Skēkēpa Jesucristo batamik. Ie' dōr ekōl ēme. Ie' dōr S'tsatkōkwak. Tsawe tā, i'ñe tā, ñies dō kekraē ie' olo tā' tajē, ie' diché tā' tajē íyi ulitane tsata. Ie' dōr se' blú tajē. ʔs sulitane tō ie' kikōka er bua' wa kekraē. Es e' idir.

Ì kkayè' Jesucristo tò Juan a, e' tté pakè Apocalipsis

Jesús ttekölpa tsá eköl kiè Juan e' tò yèkkuö i' kit. Ie' bak klöulewá dayénane kiè Patmos ee. Ee ie' bak senuk mik ie' tò yèkkuö i' kit etá.

Jesucristo wák tò Juan ka' ishtök. Ì kos kkayène ie' a ena yène ie' a kabsueie, e' shtök Jesucristo tò ie' ka'. Mik Jesucristo e' kkayè' ie' a kabsueie etá e' tò ika' yèkkuö i' shtök Skèkèpa icha erule erule doka kul serke ká kua'ki kua'ki tso' Asia shua e'pa a.

E' kiiè ta Satanás ñippöke Skèköl ta wes e' ukuö miria Juan kèwö ska' ena e' ukuöki, e' paké ie' tò yèkkuö i' ki as Jesús mik erblökwakpa wa ijcher tò Skèköl ena Jesucristo e' alöraká da'áie Satanás ena iklépa ki.

Shke'wè

¹ Ttè shtök ye' tso' yèkkuö i' ki e' dör ì kkayè' Skèköl tò Jesucristo a as ie' tò ikkachöne ikanè mésopa a as ie'pa éna iar tò ì tköraè bet. Ye' kiè Juan, ye' dör Cristo kanè méso. Ie' tò ibiyöchökwak patké' eköl ye' ska' íyi ikké kkachök ye' a. ² Ì kos sué ye' tò, e' shteke ye' tò yèkkuö i' ki seraa. Ye' tò a' a ichè tò e' dör Skèköl ttè moki,

ñies e' dör ttè moki kkayè' Jesucristo tò e'.

³ Ì shteke ye' tò yèkkuö i' ki, e' wà dökette bet. E' kueki wépa tò iaritseke ena ittseke ena iwà iuteke, ayècha buaè esepa.

⁴⁻⁵ Ye' tso' yèkkuö i' shtök Skèkèpa Jesús icha erulee serke ká kua'ki kua'ki doka kul até Asia e'pa a. Skèköl ena iWiköl ena Jesucristo, as e'pa er buaè chö ena sene bèrè mù a' a. Skèköl e' tso'tke tsawe ta, i'ñe ta, ñies kekraè. Wikölpa Kul* tso' wé Skèköl tker s'blúie e' wörki. Jesucristo tò Skèköl tté cheke yesyésè kekraè. Ie' dör s'duulewá e' tsá shkenekane sulitane yöki kewe e'. Ie' dör ká ulitane blúpa e'pa blú. Ie' éna se' dalèr tajè. Ie' kótewá, ie' pè tène se' skéie, e' wa ie' tò se' tsatkée sene sulu nuí ulá a. ⁶ Ie' tò se' shukit as se' dö s'blúpaie ena sacerdotepaie kaneblok Skèköl dör ie' yé e' a. Jesucristo olo ta' tajè, ie' diché ta' tajè, as sulitane tò ie' kiköka kekraè. Es e' idir.

⁷ ¡Ittsó! Jesucristo datse mò a. Sulitane tò ie' sueraè, ñies wépa tò ie' kótewá, ie' tkè'rakitö kuaböt wa, e'pa tò isueraè. Mik ká ulitane wakpa tò isué, etá ie'pa iuraè siarè suane yöki.

Es iwà tköraè. Es e' idir.

⁸ Skèköl diché ta' tajè íyi ulitane tsata, ie' tso'tke tsawe ta,

* **1:4-5** Wikölpa Kul: Mik yèkkuö i' tò Wikölpa Kul cheke, etá e' wà kiane ché Wiköl Batse'r. Isalema Juan tò ikié es ichoie tò ì kaneweke Wiköl Batse'r tò ese dör tsakije buaè ké ì kianeia iqi. Apocalipsis 3.1; 4.5; 5.6 saú.

ĩ ñe ta, ñies kəkraë. Ie' tō ichè:
“Ye' dör iyi wī ena iyi bata.”

*Juan tō Jesucristo sué kab-
sueie*

⁹ Ye' dör a' yami Juan, e' batsulewā Jesús mik e' wa ye' tso'ñak a' ta wēpa blúie Skököl tso' esepa shuā. Ñies ye' tso'ñak weinuk a' ta ena idalè'ttsök a' ta er bua' wa. Ye' tō s'wöbla'wé Skököl ttè wa, ñies ye' tō Jesús ttè paké sulitane a, e' kuēki ie'pa tō ye' uya'mi senuk dayë nane kiè Patmos e' a. ¹⁰ Skökēpa Jesús diwö, e' dör Domingo, e' kēwö ska' ta Skököl Wiköl de ye' ki tajë, etā ye' ittse ye' tsikka tō yi ttè ye' ta, e' ttö dör darèrë wēs duk blar es. ¹¹ Ie' tō ye' a iché: “Ì sueke be' tō, e' shtö yëkkuö ki ta ipatkömi Skökēpa Jesús icha eruleë serke Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadelfia ena Laodicea e'pa kos a.”

¹² Ye' wötrée isauk tō yi ttöke ye' ta, etā bö'wöla wöbastulur dōka kul, e' sué ye' tō. E' tulur itulokā yöule orochka wa e' ki. ¹³ Bö'wöla kul shuā, ye' tō isué tō ì dur s'ditsö suë. Ie' datsi' dör batsië döttsa iklökue ki. Ikiparuo ar icho' mik e' dör oro. ¹⁴ Ie' tsakö dör saruru shuteë wēs suiyök es wēs mochka saruruë es† Ie' wöbla wër wēs bö'wö wöñar es. ¹⁵ Ie' klö wër dalölöë wēs tabechka bua'buā ba'wè bö' a ena ipaiklè ta iwër dalölöë es. Ie' ttö tser wēs di' blar

tajë ákttö mik es. ¹⁶ Ie' ulattö bua'kka a ie' wā bēkwö tso' dōka kul. Ie' kkö a tabè dettsa kaoule di'dië wī'kë iö'kë. Ie' wö wër dalölöë wēs mik diba arke buaë etā diwö wër es.

¹⁷ Mik ye' tō ie' sué, etā ye' anewa wöwakköt ie' klö ska' wēs s'duowā es. Erë ie' ulā bua'kka méka ye' ki ta ichéitö ye' a: “Kë be' suanuk. Ye' dör ttè tsā ena ttè bata. ¹⁸ Ye' dör sene michoë e' wák. Ye' du'wā e' tso'ne tts'eka kəkraë. Ye' wā diché tso' s'duowā ki. S'wimblu ké e' wékkö yottsā tso' ye' wā. Ie'pa shkeormikā ye' a. ¹⁹ Ì tso' i'ñe ta ena ì kos datseia sueke be' tō e' shtö yëkkuö ki. ²⁰ Bēkwö dōka kul sué be' tō ye' ulattö bua'kka a ñies bö'wöla tulokā yöule orochka wa, e' wā cheke ye' tō be' a i' ta. Bēkwö kul, e' tō Skököl biyöchökwakpa dōka kul e'pa wā ché. E'pa dör Skökēpa Jesús icha eruleë serke ká kul a ñe' kkö'nukwakpa. Bö'wöla dōka kul, e' tō Skökēpa Jesús ichapa eruleë serke ká kul a ñe' wā ché.”

2

Ì ché Jesucristo tō ie' ichapa erule serke Éfeso, e'pa a

¹ Etā ie' tō ye' a iché: “Yëkkuö shtö Skököl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Éfeso, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkkuö e' ki ishtömi ie' a i' es:

‘Yi wā bēkwö kul tso' iulatö bua'kka a, ñies yi shködur bö'wöla tulokā yöule orochka

† 1:14 suiyök ena mochka: Si'kuaie e' dör lana ena nieve.

wa, e' shuā, e' tō ichè a' a' i' es: ² Wēs a' serke e' kōs jcher ye' wā. A' kanēblōke darērēē, a' weirke kōs ye' kueki, e' dalē'ttseke a' tō er bua' wa, e' kōs jcher ye' wā. Ye' wā ijcher tō pē' sulusipa kē wēr a' wa buaē. Wēpa de a' ska' e' chōk tō ie'pa dōr ye' ttekōlpa erē ikachōrak, esepa ma'wē a' tō tā a' isuē tō ie'pa dōr kachōkwakpa. ³ A' weirke tajē ye' ttē kueki, e' dalē'ttseke a' tō er bua' wa, kē ilo'yane a' wā. ⁴ Erē ye' wā ilē tso' ki a' kkatē: a' kē ñi dalēritsōkū'ia ena a' kē ye' dalēritsēiā wēs kuaē es. ⁵ E' kueki wēs kuaē tā a' éna ye' dalēr, ñies wēs kuaē tā a' ñi dalērits e' anú a' éna. A' er mane'úne tā a' senúne wēs a' sene' kuaē es. A' kē er mane'one, e' tā ye' datskene bet a' ska' tā a' bō'wōla tulokā e' yerattsa ye' tō. ⁶ Erē i' sulu wambleke Nicolaiwakpa tō e' sueke a' tō suluē wēs ye' tō isuēke es, e' tō ye' ttsē'wē buaē. ⁷ ¡I cheke Skēkōl Wikōl tō ye' icha eruleē e'pa a, e' ttsō a' ulitane tō! Wēpa e' aléka i' sulu ki, kē wā ye' ttē olo'yaule, esepa kōs a' ye' tō kawō meraē sene michoē e' kéli wō katōk. E' kéli ar ká buaala tso' ká jai a' eē.' ”

¡I ché Jesucristo tō ie' ichapa erule serke Esmirna, e'pa a

⁸ E' ukuōki tā ie' tō iché ye' a: “Yēkkuō shtō Skēkōl biyōchōkwak tso' ye' icha erule serke Esmirna, e'pa

kkō'nuk e' a. Yēkkuō e' ki ishtōmi ie' a' i' es:

‘Yi dōr ttē tsawe ena ttē bata. Yi kōtewā e' shkenekane, e' tō ichè a' a' i' es: ⁹ A' weirke siarē ye' ttē kueki ñies a' kē wā i' tā', e' kōs jcher ye' wā, erē a' dōr Skēkōl icha e' kueki a' dōr wēs inukōl blūpa es. Ñies ye' wā ijcher tō pē' welepa tō a' cheke suluē. Ie'pa e' chō tō ie'pa dōr Skēkōl icha, ñermata ie'pa dōr Satanás icha. ¹⁰ A' weirdaē kōs, e' kē yōki a' suanuk. Ye' ttō ttsō: Bē tō a' welepa uyerawā s'wōto wē a, a' erblōke ye' mik e' ma'woie. A' weirdaē siarē dōka ká dabop ē. Ie'pa tō a' ttēwami ye' ttē kueki, erē a' erblōke ye' mik, e' kē olo'yar a' tō yēs, e' tā sene michoē meraēyō a' a' iskēie. ¹¹ ¡I cheke Skēkōl Wikōl tō ye' icha eruleē esepa a, e' ttsō a' ulitane tō! Wēpa e' aléka i' sulu ki, kē wā ye' ttē olo'yaule, esepa kē duōpawā bōtōkicha.’ ”*

¡I ché Jesucristo tō ie' ichapa erule serke Pérgamo, e'pa a

¹² E' ukuōki tā ie' tō iché ye' a: “Yēkkuō shtō Skēkōl biyōchōkwak tso' ye' icha erule serke Pérgamo, e'pa kkō'nuk e' a. Yēkkuō e' ki ishtōmi ie' a' i' es:

‘Yi wā tabē tso' kaoule di'diē wī'kē io'kē, e' tō ichè a' a' i' es: ¹³ Ye' wā ijcher tō a' serke wē Satanás tkēr blu'ie eē, erē a' e' tkēwā darērēē ye' a. Erē ye' ttē chōkwak ekōl yēsyesē

* **2:11** kē duōpawā bōtōkicha: S'duōwā bōtōkicha e' dōr se' uyewā bō' kē a' wē s'weir michoē eē e'. Apocalipsis 20.16 saú.

kiè Antipas, e' kötwa ie'pa tō a' ké a wé Satanás serke eé, erē a' kē wā a' erblōke ye' mik e' olo'yane. ¹⁴ Erē ilè tso' ye' wā bōt mañat kī a' kkatè: A' shuā welepa tso', e'pa tso' ttè sulu iūtök. Ttè e' dōr wēs ttè wa Balaam bak s'wōbla'uk es. Kā iaiāē Balaam tō Balac wōblao' as ie' tō Israel aleripa kō i sulu wamblök. Balaam tō Israel aleripa dakiñé chke meule íyi diököl tso' dalöie ese a, ese katök ñies trēnuk taiē. ¹⁵ Es ñies a' shuā welepa tso', e'pa kē éna Nicolaiwakpa ttè olo'yak. ¹⁶ E' kueki a' er mane'üne Skököl a. A' kē tō iwē es, e' tā bet ye' datske ñippök ie'pa tā tabè tso' ye' kkō a e' wa. ¹⁷ I cheke Skököl Wiköl tō ye' icha eruleē e'pa a, e' tso' a' ulitane tō! Wépa e' aléka i sulu kī, kē wā ye' tté olo'yaule, esepa kōs tieraeýö chke tso' blēulewā kiè maná ese wa. Ñies ákwōla sarurula meraéýö ie'pa a eköl eköl, e' kī kiè pa'alī tso' kitule. Kiè e' kē jcher yi wā. Yi a imène, ese è wā ijcherdaē. ”

Ì ché Jesucristo tō ie' ichapa erule serke Tiatira, e'pa a

¹⁸ E' ukuöki tā ie' tō iché ye' a: “Yēkkuō shtō Skököl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Tiatira, e'pa kkō'nuk e' a. Yēkkuō e' kī ishtōmi ie' a i' es:

‘Skököl Alà, e' wōbla wēr wēs bö'wō wōñar es. Ie' klō wēr dalölöe wēs tabechka bua'buā paiklēsō tā iwēr dalölöe es, e' tō ichè a' a i' es: ¹⁹ Wēs a' serke e' kōs

jcher ye' wā. Ye' wā ijcher tō a' ñi dalēritsōke buaē ena a' erblōke ye' mik. Ñies ye' wā ijcher tō a' ñi kīmuke ñikkēē buaē ena a' weirke kōs, e' dalē'ttseke a' tō er bua' wa. I'ñe a' tō ikī weke bua'ie, kuaē a' tō iō' e' tsatā. ²⁰ Erē ye' wā ilè tso' kī a' kkatè: alaköl tso' a' shuā kiè Jezabel, e' a' a' tō kawō meke s'wōbla'uk. Ie' e' chō tō ie' dōr Skököl tteköl, erē ie' tō s'wōbla'weke, e' wa ie' tō ye' kanè mēsopa dakiñeke as itrēr ñies as itōrak chke meule íyi diököl dalöie ese a, ese katō. ²¹ Ye' tō ie' pané taiē as ie' tō íyi suluē e' olo'yō tā ier mane'ù ye' a, erē ie' kē er mane'wak yēs. ²² E' kueki súyö duè patkè ie' kī darērēē as kē ikarkaiā. Ñies wépa kōs trēne ie' tā, esepa we'ikerayō. Ie'pa kē er mane'ù, kē tō i sulu e' olo'yè, e' tā bet ye' tō ie'pa we'ikeraē. ²³ Ñies ye' tō alaköl e' klépa tteralur. Es ye' icha eruleē serke ká wa'ñe, e'pa wā ijcherdaē tō ye' wā sulitane er sūle buaē tō wēs idir, wēs iser. Ye' tō a' ulitane a' iské meraē eköl eköl wēs iser es. ²⁴ Erē a' malepa tso' Tiatira, a' kē ku' ttè sulu e' iūtök. Ttè e' kiè ie'pa tō “Satanás ttè blēulewā se' esepa yöki.” Ttè e' dōr suluē. E' kē iūtēne a' wā, etā e' dōr buaē. E' kueki ye' tō a' a' ichè tō ye' kē tō ttè dalöieno darērēē ese skà kī meku' a' a' dalöie. ²⁵ Erē ye' ttè tso'tke a' wā klōule, e' a' a' e' tkōwā darērē michoē dō mik ye' datskene etā. ²⁶⁻²⁷ Wépa e' aléka i sulu kī, kē wā ye' tté

olo'yaule, wépa serke wes ye' kī ikiane es dō mik s'enewa ekkē, esepa a ye' tō kawō meraē s'blúpaie wes ye' Yē tō ye' a imé es. Ie'pa tkeraka ye' tō ká ulitane wakpa wōkirpaie. Ie'pa tō ká ulitane wakpa wētseraē yēsýēsē kē janéweta' yēs. Wépa tō ie'pa ttē dalōsewéwā, esepa olordawā wes skaúña olorwā es. ²⁸ Nies ye' tō bēkwō kiē dukir wērke bla'mi e' meraē ie'pa a. ²⁹ ¡Ī cheke Skēkōl Wikōl tō ye' icha eruleē e'pa a, e' ttsō a' ulitane tōl' "

3

Ī ché Jesucristo tō ie' ichapa erule serke Sardes, e'pa a

¹ E' ukuōkī tā ie' tō ye' a ichē: "Yēkkuō shtō Skēkōl biyōchōkwak tso' ye' icha erule serke Sardes, e'pa kkō'nuk e' a. Yēkkuō e' kī ishtōmi ie' a i' es:

'Yi wā Skēkōl Wikōlpa Kul* tso'. Nies yi wā iulatō a bēkwō tso' dōkā kul, e' tō ichē a' a i' es: Wes a' serke e' kōs jcher ye' wā. Sulitane tō ibikeitseke tō a' serke buaē ye' a erē ye' wā ijcher tō e' kē dōr es. A' kē serku'ia ye' a buaē. Ye' a tā a' dōr wes s'duulewā es. ² Ye' tō isué tō a' serke Skēkōl a, e' kam dōkā wē' ie' wōa. E' kuekī a' tī'núne, a' senúne ye' a buaē. Ī buaē tso'ia' a' a elkela, e' a' e' diché iōne kam ichōwa da'a e' yōkī. ³ Ttē buaē wa a' wōblane, e' ska' a' er anúne. Ttē e' iutōne. Ī sulu wamblé a'

tō, ese olo'yō tā a' er mane'ú ye' a. A' kē tō iwē es, e' tā ye' dōraē a' ska' wes akblōkwak es a' we'ikōk, e' kēwō kē jcherpa a' wā. ⁴ Erē a' tso' Sardes, e'pa welepa kē e' iaoneka sene sulu wa. E'pa serke yēsýēsē ye' a, e' kuekī aishkuō tā ie'pa shkōraē ye' tā paiēule buaē datsi' saruru wa. ⁵ Es ñies wépa e' aléka sene sulu kī, kē wā ye' ttē olo'yaule, esepa kī datsi' saruruē iērdaē. Ie'pa kiē kē yepattsayō sene michoē e' yēkkuō kī. E' skéie ye' tō icheraē Skēkōl wōrkī ena Skēkōl biyōchōkwakpa wōrkī tō ie'pa dōr ye' icha. ⁶ ¡Ī cheke Skēkōl Wikōl tō ye' icha eruleē e'pa a, e' ttsō a' ulitane tōl' "

Ī ché Jesucristo tō ie' ichapa erule serke Filadelfia, e'pa

⁷ E' ukuōkī tā ie' tō ye' a ichē i' es: "Yēkkuō shtō Skēkōl biyōchōkwak tso' ye' icha erule serke Filadelfia, e'pa kkō'nuk e' a. Yēkkuō e' kī ishtōmi ie' a i' es:

'Yi dōr batse'r ena ttō mokīē e' ulā a' s'blú bak kiē David e' kē ukkō yottsā tso'. Ie' wā kawō tā' iyi ulitane kī. Mik ie' tō iukkō yéttā, etā kē yi a iwōtēnukwane. Mik ie' tō iukkō wōtéwā, etā kē yi a ikkō yēnuksane. Ie' tō ichē a' a i' es: ⁸ Wes a' serke e' kōs jcher ye' wā. Ye' wā ijcher tō erē a' kē dalōiērtā' taiē, erē a' tō ye' ttē iutē buaē, a' kē wā ye' watēnettsā. E' kuekī ukkō yéttā ye' tō a' a, kē yi a iwōtēnukwane. ⁹ Ye' ttō ttsō.

* **3:1** Apocalipsis 1.3 saú.

A' shuā welepa tso', e'pa dör Satanás icha. Ie'pa e' chõ tö ie'pa dör Skëköl icha, erë ie'pa kachõ. Ie'pa keraë ye' tö e' tulökwa kuchë kî a' wörki. Es ie'pa wa ijcherdaë tö ye' tö a' dalëritseke. ¹⁰ A' weirke ye' ttë kuëkî, e' dalë'ttsé a' tö er bua' wa wes ye' tö a' patkë' iwà uk es. E' wà iutë a' tö buaë, e' kuëkî ye' tö a' tsatkeraë mik s'weirke tajë e' këwö de ká ulitane wákpa kî ima'wojë etä. ¹¹ Ye' datsene bet. Ye' ttë wà a' wöblane, e' a' a' e' tköwä darërë kekraë as kë yi tö a' ulà a' iské buaë e' yöttsä. ¹² Wëpa e' aléka sene sulu kî, kë wä ye' ttë olo'yane, esepa döraë wes u chkí bua'ie es Skëköl wë tso' ká jai a' e' a. Eë ie'pa ser michoë kekraë. Skëköl kië shteraëyö ie'pa mik. Nies Skëköl ké, e' kië shteraëyö ie'pa mik. Ká e' kië Jerusalén Pa'alî, e' datse ká jai a. Nies ye' wák kië pa'alî, e' shteraë ye' tö ie'pa mik. ¹³ ¡Ï cheke Skëköl Wiköl tö ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsö a' ulitane tö! "

Ï ché Jesucristo tö ie' ichapa erule serke Laodicea, e'pa

¹⁴ E' ukuökî tã ie' tö ye' a' iché i' es: "Yëkkuö shtë Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Laodicea e'pa kkö'nuk e' a. Yëkkuö e' kî ishtëmi ie' a' i' es:

'Yi dör ï kos yë' Skëköl tö e' wà, yi tö ie' ttë cheke yësyësë kekraë, yi tã ie' tö íyi ulitane yö', e' tö ichè a' a' i' es: ¹⁵ Wes a' serke ï kos jcher ye' wä. Ye' wä ijcher tö a' tö ye' ttë

dalöieke bërëbërë ë, kë bua'ie. A' dör wes di' bashbash es, kë dör ba'baë, kë dör sësëë, a' dör bashbash ë. ¡A' mú dör ba'baë ö sësëë! ¹⁶ Erë a' dör wes di' bashbash es ye' a. A' kë dör ba'baë, ñies a' kë dör sësëë. E' kuëkî ye' tö a' tuerattsä ye' kkö a. ¹⁷ A' tö ichè tö a' dör inuköl blüpa. A' tö ichè tö a' kawö tköke buaë, kë ï kî kianeia a' kî. Erë a' kë wä ijcher tö ñermata ye' a tã a' dör wes pë' weirke siarë es. A' dör wes se' wër siarë s'yamipa wa es. A' dör wes pë' kë wä ï ku'ia es. A' dör wes pë' wöbla kë wawër es. A' dör wes pë' kë wä datsi' tã es. ¹⁸ E' kuëkî ye' tö a' patteke tö a' tö orochka tã ye' ska'. Oro ese dör oro bua'bu diaoule bö' wa ibua'bu yottsä ese. E' je' tö a' blu'wëmi buaë. Nies datsi' saruruë ese tã ye' ska'. E' wa a' e' paiömi buaë as a' kë jaëria. Nies a' tö kapöli tã ye' ska' a' wöbla bua'wojë as iwawër buaë. ¹⁹ Wëpa dalër ye' éna, e'pa kos uñeke ye' tö shürueke ye' tö as iserdak buaë. E' kuëkî ye' dalöioë er bua' wa. Ï sulu wambleke a' tö, ese watöttsä. A' er mane'ú bua'iewä ye' a. ²⁰ ¡Ye' ttö ttsö! Ye' dör wes wëm dur eköl ukkö a' a' a' ikiök tö ye' a' kawö mú shkowä es. Yi tö ye' ttö ttsé tã ye' kiëwäitö weshkë, e' tã ye' dörawä tã ye' chköraë ie' tã. ²¹ Ye' e' aléka íyi ulitane kî tã ye' e' tkéka ye' Yë tã wë ie' tkër blu'ie ee. Es ñies wëpa e' aléka ï sulu kî, kë wä ye' ttë olo'yane, esepa a' kawö meraë ye' tö e' tkökser

ye' tã wé ye' tkër blu'ie ee. ²² ði cheke Skëköl Wiköl tō ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsö a' ulitane tō! ”

4

Skëköl kïkarkeka buaë ká jai a

¹ E' ukuökï tã ye' tō íyi skà sué kabsueie. Ye' isué tō ká jai a ukkō tso' áie tã s'ttō ttsé' ye' tō kewe wës duk blar es, e' tō ye' a ichè: “Be' shkōka íe, etã ì wamblërmi i' ukuökï tã, e' kcacheke ye' tō be' a.”

² E' wōsha tã Skëköl Wiköl de ye' kï tajë, tã ye' tō blu' kulé tso' ká jai a e' sué et. E' kï itkër eköl. ³ Yi tkër kula' e' kï, e' dalöburke dalölöë wës ák bua'buá dalöbur es, e' wōaule spaspã ena mat wës ák bua'buá kiè diamante ena rubí es. Ie' kula' pamik shkaba' tkërke oloburke dalölöë, e' wōaule spaspã wës ák bua'buá kiè esmeralda es.

⁴ Nies ie' kula' pamik blu' kulé skà suéyö dōka dabom böyök kï tkël (24). E' kï kékëpa tulus dōka dabom böyök kï tkël (24), e'pa paiëulewã datsi' saruruë wa, ñies ie'pa wã orochka tso' yöule tkëulekã iwökir kï wës blu'pa es. ⁵ Blu' kulé sué ye' tō kewe, ee alá wōñarke tajë, talachke blarke tajë. Kula' e' wōshaë bö'wö ñarke kul wës kuàtak wöbatsesö es. Bö'wö kul, e' tō Skëköl Wiköl chë. ⁶ Kula' e' wōshaë ì me'r dayëie kkueie wër sarërëë wës widrio es.

Ì ttsé'ka tso' kula' pamik dōka tkël e'pa wöbla dör tajë tsikka wökka. ⁷ Itsá e' wökir wër ma'name sué. Iëtö wökir

wër baka wè'ñe sué. Iëtö skà wö dör s'ditsö wö sué. Ibata wër wës pu ur àr es. ⁸ Itsá pik dör teröl, es imalepa kōs pik dör teröl ñies. Ie'pa pa kōs e' dör wöbla è döttsã ipik dikia. Nïe nañeë ie'pa tso' Skëköl tseittsök, kè ie' wöklö'utã rak tã ichekerakitö i' es:

“Skëköl dör batse'r tajë, ie' dör batse'r tajë, ie' dör batse'r tajë.

Ie' diché tã tajë íyi ulitane tsatã.

Ie' tso'tke tsawe tã, ì ñe tã, ñies kékraë.”

Es ie'pa tō icheke kékraë.

⁹ Skëköl yöbië tkër kula' e' kï, e' pamik ì ttsé'ka tso' tkël, e'pa tso' ie' kïkōkka, ie' olo kïkōkka, ie' a wëstela chök kékraë. ¹⁰ Mik ie'pa tso' e' uk, e' dalewa kékëpa dōka dabom böyök kï tkël (24) tulus ie' pamik, e'pa e' tulökeser iski wöwakköt itkër kula' kï e' dalöioie. Ie'pa tso' Skëköl ser michoë e' dalöiök, e' dalewa ì tkër ie'pa wökir kï yöule orochka wa, e' kōs mekewarakitö iski Skëköl kula' wōshaë tã ichekerakitö:

¹¹ “A Sa' Këköl, íyi ulitane yö' be' tō.

Íyi ulitane tso' be' wák ttö wa. E' kuëki sa' ulitane kawötã ichök tō be' olo tã tajë. Sa' ulitane kawötã be' dalöiök ñies be' diché kïkōkka.”

5

Yëkkuö kitule wörratule ena Obeja Pupula, e' pakë

1 E' ukuök_i ta ye' tö isué tö itkër kula' k_i, e' wa yëkkuö wörratule a'tser iulä bua'kka, e' k_i itso' kitule ikikke ena ishüa. Yëkkuö e' kkö wöbatsulewa dökä kul. 2 Eta Skököl biyöchökwak sué ye' tö eköl, e' diché taië, e' tö ichaké aneule: “A yi wëë, yi e' didir yëkkuö wöbatsulewa, e' kkö batsöök wé iwöbatsulewa eë ta ishuppöök?” 3 Erë ká jai a ena ká i' k_i ena ká diä kaska' kë yi didir yës yëkkuö e' shuppöök ena iwà sauk. 4 Ye' iuke taië, kë yi didir yëkkuö e' shuppöök ena iwà sauk e' kueki. 5 Eta skökëpa tso' eë dabom böyök k_i tkël (24), e' eköl tö ye' a iché: “Kë be' iukia. Ittsö, eköl kiè Ma' name e' dör judáwak ditséwö, ie' kéköl dör blu' bak ká iaiaë kiè David e'. Ie' e' ali'kabak ibolökpa kôs k_i. Ie' je' didir yëkkuö wöbatsulewa kul e' kkö batsöök ena ishuppöök.”

6 Eta ye' tö obeja wë'ne pupula sué etö, e' pa k_i itö tso' wësua ijchëulea mè Skököl a, ese shkenekane. E' dur itkër kula' k_i e' o'mik, i ttsë'ka dökä tkël ena kékëpa dökä dabom böyök k_i tkël (24) e'pa shusha. Obeja e' dula' dökä kul ñies iwöbla dökä kul. Iwöbla dökä kul e' wà dör tö Skököl Wiköl Kul* patké Skököl tö ká wa'ne.

7 Obeja Pupula e' de itkër kula' k_i e' ska' ta yëkkuö a'tser itkër kula' k_i e' ulä bua'kka, e' klö'wëitö. 8 Mik ie' tö yëkkuö klö'wé, eta i ttsë'ka dökä tkël ena kékëpa dökä dabom böyök k_i tkël (24), e'pa

kôs e' télur wöwakköt Obeja Pupula wörki. E'pa kôs wa ma'ma tso' blanco kicha ta' kiè arpa. Ñies tka' yöule orochka wa, ese tso' ie'pa kôs wa. Tka' e' a iyi masmas tso' ña'wë Skököl a, ese tso' chikchië. E' tö s'batse' rpa ttöke ie' ta e' wà chë. 9-10 I ttsë'ka dökä tkël ena kékëpa dökä dabom böyök k_i tkël, e'pa kôs ttsémi ttsé pa'ali wa Obeja Pupula kikokaie. Ie'pa tö ittseittsé i' es:

“Be' kötulewa, be' pé tene taië wes obeja pupula jchë mè Skököl a es,

e' wa be' tö s'ditsö ttö kua'ki kua'ki ena ditsöwö kua'ki kua'ki ena ká kua'ki kua'ki wakpa to'ttsa

as ekkëpa ulitane shua se' dö taië Skököl ichaie.

E'pa klö'wé be' tö as ie'pa kanëblö Skököl a blu'paie ena sacerdotepaie.

Ie'pa döraë ká ulitane wakpa blúpaie, es ie'pa tö s'wëttseraë.

E' kueki be' je' didir moki yëkkuö wörratule se, e' klö'uk ena ikkö batsökök wé iwöbatsulewa eë.”

11 E' ukuök_i ta ye' wökéka eta ye' tö isué tö Skököl biyöchökwakpa tso' taië, kë ishtanuk yi a, e'pa ttö ttsé ye' tö. Ie'pa tso' itkër kula' k_i ena i ttsë'ka dökä tkël ena kékëpa dökä dabom böyök k_i

* 5:6 Apocalipsis 1.3 saü.

tkël, e'pa pamik. ¹² Ie'pa tō itseittsē wī'wīē i' es:

“Obeja Pupula kōtulewā, e' je' kī sulitane ie' kīkēkā e' mēne buaē.
Ie' olo tā' tajē, ie' dōr íyi ulitane wák, ie' wā íyi ulitane jcher, ie' diché tā' tajē,
e' kuekī sulitane kawōtā ie' dalōiök, ie' kīkōkka.”

¹³ Ñies ye' tō ittsé tō íyi ulitane yō' Skēkōl tō tso' ká jai ā ena ká i' kī ena ká dià kaska' ena dayē ā, e' kōs tō iché i' es:

“Itkēr kula' kī ena Obeja Pupula, e'pa olo tā' tajē, diché tā' tajē íyi ulitane tsata,
e' kuekī sulitane kawōtā ie'pa kīkōkka, ie'pa dalōiök kekraē.”

¹⁴ Ì ttsē'ka dōkā tkël e'pa tō iché: “¡Es e' idir!” Kēkēpa dōkā dabom böyök kī tkël, e'pa e' télur wōwakkōt Skēkōl ena Obeja Pupula wōrkī ie'pa dalōiök.

6

Yēkkuō wōrratule e' kkō batsulewā dōkā kul e' batsée Obeja Pupula tō etk etk

¹ E' ukuōkī tā ye' tō isuē tō Obeja Pupula tō yēkkuō wōrratule e' kkō batsulewā dōkā kul e' tsá batsée. Etā ì ttsē'ka dōkā tkël, e' ekōl ttō ttséyō, e' ttō darērēē wēs alá blar es. Wēpa tso' ipatkērke e' panuk e' ekōl ā ie' tō iché: “¡Be' yú!” ² Ye' wōkēkā tā kabaio saruru suéyō etō. Yī

tkērka iki, e' ulā ā shkame' àr, ñies ì tkekeka wōkir kī iwā kkachōie tō ie' dōr e' alōkwak ese mēne ie' ā et. Ie' mīā kī e' alōkka ibolōkpa kī.

³ Mik Obeja Pupula tō yēkkuō kkō batsulewā, e' skā batsée et, etā ye' tō ittsé tō ì ttsē'ka dōkā tkël, e' skā tō iché wēpa tso' ipatkērke e' panuk e' skā ā: “¡Be' yú!” ⁴ Etā kabaio batsē dettsā. Yī tkērka iki, e' ā kawō mēne sene bēre ñita' e' yōttsā ká i' ā as pē' ñi ttōwā. Ie' ā tabē bērie mēne.

⁵ Mik Obeja Pupula tō yēkkuō kkō batsulewā, e' skā batsée et, i' tā ide mañat, etā ye' tō ittsé tō ì ttsē'ka dōkā tkël, e' skā tō iché wēpa tso' ipatkērke e' panuk e' skā ā: “¡Be' yú!” Ye' wōkēkā etā ye' tō kabaio dalolo sué etō. Yī tkērka iki, e' wā íyi es ma'woie dami iulā ā. ⁶ Ì ttsē'ka dōkā tkël, e' shūā ye' tō ttō ttsé tō iché: “Harinachka kilo elka ē e' tordaē s'kanēblō ká et e' ské ekkē. Ñies cebada kilo mañalka tordaē s'kanēblō ká et e' ské ekkē; erē olivo kié ena vino e' kē sulu'warwā be' tō.”

⁷ Mik Obeja Pupula tō yēkkuō kkō batsulewā, e' skā batsée et, i' tā ide tkël, etā ye' tō ittsé tō ì ttsē'ka dōkā tkël, e' bata tō iché wēpa tso' ipatkērke e' panuk e' skā ā: “¡Be' yú!” ⁸ Ye' wōkēkā etā kabaio tskrittskris suéyō etō wēr suluē. Yī tkērka iki, e' kiē dōr S'duōwā. E' itōkī ekōl skā datse e' kiē dōr S'wimblu Ké. Ie'pa ā kawō mēne ká ulitane wakpa e' mú blatēsō tkël tsjini tā e' et tsjini eukwa tabē wa,

bli wa, duè wa ena iyiwak dör se' name ese wa.

9 Mik Obeja Pupula tö yëkkuö kkö batsulewā, e' skā batsée et, i' tā ide skēl, etā s'kötulewā Skëköl ttè paka' ie'pa tö taninië e' kuekij, e'pa wimblupa suéyö ka' tso' iyi moka Skëköl a e' dikija. 10 Ie'pa tso' ichök Skëköl a aneule: "A Sa' Këköl, be' dör iyi ulitane tsata, be' dör batse'r, be' ttö mokië. ¿Dö mik be' tö wépa serke dià iyök ki tö sa' kötulur esepa dalë'ttsekerö? ¿Mik be' tö ie'pa wömekettsā weinuk i wamblë'rakitö sa' ki, e' nuí skéie?" 11 Etā ie'pa wakpa bil ekkë e'pa a datsi' saruru mène iè. Skëköl tö iché ie'pa a: "A' enúia bërber è dö mik pè' tö a' malepa dör ye' kanè mésopa kianeia ttélur, e'pa kos ttekeluria wës a' kötulurakitö es etā. E'pa panúia tsir."

12 Mik Obeja Pupula tö yëkkuö kkö batsulewā, e' skā batsée et, i' tā ide teröl, etā i tka darërëë. Diwö ttsenewā miā ttsetseë wës datsi' daloloë es. Si'wö miā batsë wës pë es. 13 Bëkwö darolone iyök ki wës kalwö tkëttsā siwā' tö mik ibitsirke taië etā es. 14 Etā ká jai, e' wörratéwā wës yëkkuö wötrèwasö es, kë iwërtaia. Kabata ulitane, dayë nane ulitane, e' kos e' skélur bánet. 15 Etā ká blúpa kos, pè' taië kos, ñippökwapka wökirpa kos, inuköl blúpa kos, s'dalöier tā' taië esepa kos, ñies s'klöulewā kanè mésoie, ñies kanè mésopa malepa, esepa kos e' blélur ákuk a ena

ák blublu tso' kabata a ese dikija e' tsatkoie. 16 Etā ie'pa tö iché aneule kabata a ena ák blublu a: "iSa' blö a' dikija, sa' kkö'nú Skëköl tkër ikula' ki ká jai a e' yöki! Nies Obeja Pupula kësik yöki sa' kkö'nú. 17 Ie'pa tö sulitane we'ikeraë siarë e' kèwö detke, kë yi tköpushkar e' ulà a."

7

Skëköl kanè mésopa wakyöule ie' a

1 E' ukuöki tā ye' tö Skëköl biyöchökwakpa sué döka tkël, e'pa iëter wé ká i' erkerö e' kkö mik. Böl iëter diwö tskirke e' kke; eköl dur ulà bua'kka, eköl dur ulà bakli'kka. Böl iëter diwö mi'kewā e' kke; eköl dur ulà bua'kka, eköl dur ulà bakli'kka. Ie'pa tso' siwā' kos bitsirke e' wöklö'uk as kë ibitsiria ká i' ki, dayë ki, kal ki, i ki yës. 2 Ie'pa a kawö mène ká i' ena dayë sulu'ukwā. Nies ye' tö Skëköl biyöchökwak skā sué eköl, e' datse diwö tskirke e' kke. E' ulà a iyi tso' s'wakyuoie Skëköl chök wā, e' a'tser. Ie' ane imalepa tkël tsakā tā ichéitö ie'pa a: 3 "iA' kë tö ká sulu'ukwā, dayë sulu'ukwā, kal sulu'ukwā kam sa' tö Skëköl kanè mésopa wakyö iwötsā ki e' yöki!"

4-8 Etā bil wakyöule e' yëne ye' a. Wépa wakyöule e'pa dör se' yé bak ká iaiaë kiè Israel, e' ala'r dabom eyök ki böl (12), e'pa aleripa shukite iditséwö wa iditséwö wa. Ie'pa ditséwö kiè Judá, Rubén, Gad, Aser, Neftalí, Manasés,

Simeón, Leví, Isacar, Zabulón, José ena Benjamín. Ekkēpa ditséwō shukite dōka 12.000 iditséwō wa iditséwō wa. Ishukite e'pa dōr sēraa 144.000 ekkē.

⁹ E' ukuōki ta ye' wō kēka ta ye' isuē tō s'ditsō dapane taiē kē shtanuk yi a ekkē. E'pa dōr ká ulitane wakpa, ttō kuā'ki kuā'ki, ditsōwō kuā'ki kuā'ki. Ie'pa iēter, itkēr kula' ki ena yi kiē Obeja Pupula, e'pa wōrki. Ie'pa kōs datsi' ié saruruē. Ie'pa ulitane wā sí kō dami iulā a. ¹⁰ Ie'pa tō iché aneule:

“¡S'tsatkè e' datse
Skèkōl tkēr kula' ki ena Obeja
Pupula e'pa wā!”

¹¹ Kēkēpa dōka dabom böyök ki tkēl (24) ena i' tssē'ka dōka tkēl, e'pa pamik Skèkōl biyōchōkwakpa kōs iēter. E'pa kōs e' tēlur wōwakkōt, itkēr kula' ki, e' dalōioie ¹² etā ichérakitō:

“¡Es e' idir!
Be' dōr sa' blú yōbiē, sa' tō be'
kikekēka kēkraē.
Be' olo ta' taiē, be' wā iyi uli-
tane jcher buaē.
Sa' tō wēstela cheke be' a
kēkraē.
Be' dalōieke sa' tō kēkraē.
Be' diché ta' taiē iyi ulitane
tsata, be' ē a i' kōs or,
¡Es e' idir!”

¹³ E' ukuōki ta kēkēpa dōka dabom böyök ki tkēl (24), e'pa ekōl tō ye' a ichaké: “¿Ie'pa paiēule datsi' saruru wa, e'pa dōr yi? ¿Wé ie'pa datse?”
¹⁴ Ye' tō ie' iuté: “A kēkēpa,

ye' kē wā ijcher, ichō ye' a.”
Etā ie' tō ye' a iché: “Ie'pa dōr wēpa weine siarē suli-
tane weirke taiē e' kēwō ska'
e'pa. Erē e' dalē'ttsē' ie'pa tō
buaē. Ie'pa tō idatsi' skué yi
kiē Obeja Pupula e' pé wa etā
idatsi' mīa saruruē.

¹⁵ “E' kuēki ie'pa iēter Skèkōl
tso' ikulé ki, e' wōrki.

Ñiē nañeē ie'pa tso' ie' dalōiē
e' wakanéuk iwé a.

Ie'pa tso' ie' ta' ena ie' tō ie'pa
kkō'neraē kēkraē.

¹⁶ Ie'pa kē duōpaia bli wā,
ie'pa kē er sirpaia.

Diba kē tō ie'pa ña'wepaia,
kaba kē tō ie'pa
we'ikepaia.

¹⁷ Obeja Pupula tso' Skèkōl
kula' o'mik,

e' dōr ie'pa kkō'nukwak, e'
kuēki ie'pa kē weir-
paia yēs.

Obeja Pupula tō ie'pa
wēttsēraē di' tum tō
sēne michoē meke se'
a, e' di' yök.

Skèkōl tō ie'pa wōriō kōs e'
paikleraē as ie'pa tssē'r
buaē.”

8

*Obeja Pupula tō yēkkuō
wōrratule e' kkō batsulewā
dōka kul, e' bata batsée*

¹ Mik Obeja Pupula tō
yēkkuō wōbatsulewā, e' bata
kkō batsée, etā ká jai a ká
mīa mejmeē dō hora shābōts
ekké.

² E' ukuōki ta Skèkōl
biyōchōkwakpa dōka kul iēter
Skèkōl wōrki, e'pa suéyō.
Ie'pa a duk mēne ekōl

eköl. ³ E' ukuöki ta Skëköl biyöchökwak skà de wé ka' tso' iyi moka Skëköl a e' wörki. Ie' wa iulà a tka' yöule orochka wa ese a'tser. Ie' a iyi masmas mène tajë s'batse'rpa kos e'pa ttöke Skëköl ta e' kí ioie as ie' tö iña'ù ka' yöule orochka wa iña'woie tso' Skëköl kulé wö shaë, e' ki. ⁴ Eta ie' tö iyi masmas ña'wé ka' ñe' ki, e' shkle tka ie' ulà mik deka Skëköl wörki s'batse'rpa ttöke ie' ta e' ta ñita. ⁵ Ie' tö itka' wà iéka bö' wörkua tso' ka' ñe' ki, e' wa. Bö' wörkua e' uyémi ie' tö iyök ki. Eta ká wa'ñe ki alá wöñane tajë, iblane tajë, ká woti'wé tajë í tö.

Duk döka kul

⁶ Skëköl biyöchökwakpa döka kul, e'pa wa duk tso' iwakpa bil ekkë, ie'pa tso'tke iduk bla'weke e' panuk.

⁷ Eta Skëköl biyöchökwak eköl tö iduk bla'wé kewe. Eta mò wöli wösi seseë, ñies bö'wö shutuule pé ta, ese dane tajë iyök ki wes kalí yër es. Ká i' ena kal e' ñanewa tajë. Ká i' ena kal kos e' mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní ñanewa. Ñies kakö kos tso' ká i' ki e' ñanewa seraa.

⁸ E' ukuöki ta Skëköl biyöchökwak skà tö iduk bla'wé. Eta ì biteshka kabataie bérie wöñarke bö'ie, e' anewa dayë a. Eta dayë mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní míá péie. ⁹ Iyiwak kos serke dayë a ena kanò kos shkòke dayë ki, e' mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní enewa.

¹⁰ E' ukuöki ta Skëköl biyöchökwak skà tö iduk bla'wé, i' ta ide mañatökicha. Eta bëkwö bérie wöñarke wes kuatak wöñar es, e' biteshka anewa di' a ena di' tum a tajë. Di' tso' kos ena di' tum tso' kos, e' mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní a bëkwö anewa. ¹¹ Bëkwö e' kië Bacha'bachaë. Wé bëkwö e' anewa, e' di' kos míá bacha'bachaë. Di' e' tö s'ttelur tajë.

¹² E' ukuöki ta Skëköl biyöchökwak skà tö iduk bla'wé, i' ta ide tkëtökicha. Eta diwö ena si'wö ena bëkwö, e' kos mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní kos ttsenewa. E' kueki ñiwe ena nañewe, e' mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní ttsenewa.

¹³ E' ukuöki ta ye' wökéka ta ye' tö pu sué et ur àr kashuk a, e' tö iché aneule: “¡Ayëwëë, ayëwëë, ayëwëë! ¡Wéstela ina ká ulitane wakpa ta, mik Skëköl biyöchökwakpa tso'ia mañal e'pa tö iduk bla'weke eta!”

9

¹ E' ukuöki ta Skëköl biyöchökwak skà tö iduk bla'wé, i' ta ide skëtökicha. Eta bëkwö et anewabak, e' suéyö iski. Eë kauk ter tajë iskië, kè s'wö dè'mi ekkë. Kauk e' kkö wötëule, e' kköyottsá mène bëkwö suéyö iski, e' a. ² Mik ie' tö kauk kköyéttsá, eta e' a ishklé deka tajë wes bö' wöñar tajë e' shkle es. E' tö kashuk ttsewéwa, e' kueki diwö kè olo buneia. ³ Shkle e' shua ditski blubluë dettsa tajë iyök ki, poneka ká wa'ñe, ká ulitane wà iéwa. Ie'pa

a kawō mène s'we'ikök wēs bachē' tō s'kuèwā tā idalē'r es. ⁴ Ie'pa kē a kawō mène kakō qos, kalkō qos, e' katök. Ie'pa a kawō mène, wēpa kē wakyöule Skëköl wā iwō tsā kj, esepa ē we'ikök. ⁵ Erē ie'pa kē a kawō mène ittökulur. Ie'pa a kawō mène irreuk idalē'r taiē wa dō si' skel ekkē. E' dalēr taiē wēs bachē' s'kuèwā es. ⁶ E' kēwō ska' ta s'ditsō tō duèwā yuleraē poē, erē duèwā wák, e' tkörashkar ie'pa yöki.

⁷ Ditski e' wēr wēs kabaio tso' ñippoie ese payöule es. Iwökir kj itkëuleka, i tkëka blu' tō iwökir kj yöule orochka wa ese suē. Iwō wēr wēs s'ditsō wō wēr es. ⁸ Itsā batsjē wēs alakölpa tsā es. Ikā dör wēs namu kà es. ⁹ Tabechka àr ibatsi' mik wēs ñippökwakpa tō ieke e' tsatkoie e' sù. Ipik blar taiē wēs carreta skè kabaio tō tuneule michoē ñippök es. ¹⁰ Ikirē dör wēs bachē' kirē es, e' diché wa ie'pa tō s'we'ikeke dō si' skel ekkē. ¹¹ Ie'pa blú e' dör Skëköl biyöchökwak dör kauk iskjē, e' wökir. Hebreoie e' kiè dör Abadón. Griegoie e' kiè dör Apolión (kiè e' wà kiane chè: Se' eukwawak).

¹² Íyi sulu e' tsá tka et, erē iskà kianeia böt.

¹³ E' ukuöki tā Skëköl biyöchökwak skà tō iduk bla'wé, i' tā ide tektökicha. Ye' tō s'ttō ttsé datse ka' tso' yöule orochka wa íyi mokā Skëköl a ee. Ka' e' bata tkël a iyöule dula'ie, e' shuā s'ttō ttséyö. ¹⁴ E' tō iché Skëköl biyöchökwak tō

iduk bla'wé író e' a: “Skëköl biyöchökwakpa dōka tkël tso' moulewā di' taiē kiè Éufrates e' kkömik, e'pa wöttsölor be' tō.” ¹⁵ Skëköl biyöchökwakpa dōka tkël e'pa tso'tke Skëköl wā iwakanéwoie i' kēwō ska'. Ie'pa kanè dör pē' taiē eukwa. Pē' ulitane mú blatèsö mañat tsiní tā e' et tsiní erdawa seraa ie'pa ulà a. Etā Skëköl biyöchökwakpa dōka tkël wöttsërolone iwakanéuk. ¹⁶ Etā ye' a iyène tō ñippökwakpa dami kabaio kj, e'pa dōka 200.000.000.

¹⁷ Ñippökwakpa ekkēpa dami kabaio kj, e' sué ye' tō, e'pa wā tabechka àr ibatsi' mik e' tsatkoie, e' wöaule batsē wēs bö' wörkua suèsö es ena siè wēs ák bua'buakie jacintō es, ena tskiriri wēs azufre es. Kabaio ekkēpa wökir wēr wēs namu wökir es. Ñies ikkō a bö' ena shklē ena azufre, e' dökettsa. ¹⁸ Bö' ena shklē ena azufre dökettsa kabaio ekkēpa kkō a, e' dör i mañat suluē dōke pē' kj e'. E' tō pē' ewéwa taiē. Pē' ulitane mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní enewa seraa. ¹⁹ E' wà dör tō kabaio ekkēpa wā diché tso' ikkō a ena ikirē a s'we'ikoie. Ikirē bata dör tkabē chök wökir es, e' wa s'shka'wëkeitō.

²⁰ Erē pē' malepa atē kē durulune i sulu tka e' wa, e'pa kē wā i sulu wamblekerakitō ese olo'yane. Ñies aknamapa ena íyi diököl dalöiekerakitō esepa kē olo'yanerak iwā. Íyi diököl ñe'pa yöule orochka wa, inukölchka wa, bron-

cechka wa, ákchka wa ena kal tak wa, ese kos wöbla kē wawēr, kē kukuō wattsēr, kē shko, erē ie'pa tso'ia idalōiök ikēkōlie. ²¹ Ie'pa kē er ma-neone. Ie'pa s'ttekewaia, alibchōkeia, trērkeia, akblōkeia.

10

Skököl biyöchökwak e' wa yēkkuō a'tser iulà a

¹ E' ukuōki ta ye' tō Skököl biyöchökwak suē eköl, e' diché ta' tajē. Ie' datse ká jai a paiēulewā buaē mò wa. Shk-aba' tkēnear iwökir tsakā. Ie' wö dalöburke wes diwō es. Ie' klölobo wa'ñe wēr wes bö' wōñar es. ² Ie' wā yēkkuō tsitsirla a'tser iulà a shubukaule. Ie' klö bua'kka tkékaitō dayē ki, iklö bakli'kka tkékaitō ká sí ki. ³ Etā ie' ane tajē wes ma'name ar es. Mik e' one, etā alá blane dōka kuktökicha. ⁴ Ì ché alá tō e' shtök ye' mí yēkkuō ki, erē ttō ttséyō datse ká jai a e' tō iché: “Kē ishtar, iblōwabō bēre.”

⁵ Etā Skököl biyöchökwak suéyō iklö et tkērka dayē ki, iklö et tkērka ká sí ki, e' ulà bua'kka kéka ká jai a ⁶ ta ichéitō: “Skököl ser michoē e' tō ká jai ena ká i' ena dayē ena i kos tso'ia, e' yō'. Ie' wörki ye' tō iché tō i cheke ye' tō e' dör moki. Skököl kē tō i panepaia. ⁷ Ì tso' Skököl wā ier a blēule wē, e' ye'bakitō ikanè mésopa dör ittekölpa e'pa a, e' wà ordaē mik Skököl biyöchökwak bata tō iduk bla'wé etā.”

⁸ Etā s'ttō ttsé'yō datse ká jai a, e' tténe ye' ta ta ichéitō:

“Be' yú Skököl biyöchökwak klö et tkērka dayē ki etā iklö et tkērka ká sí ki, e' ska', etā yēkkuō a'tser iulà a shubukaule, e' klö'ú.” ⁹ Etā ye' mí Skököl biyöchökwak dur e' ska' ta yēkkuō e' kiéyō ie' a. Ie' tō ye' a iché: “Íkē, ikatōwabō. Be' kkō a be' tō ittseraē tō blo'bloē idir wes bulali es, erē be' shūa imiaraē bacha'bachaē.”

¹⁰ Etā yēkkuō a'tser Skököl biyöchökwak ulà a, e' klö'wéyō ta ikatéwayō. Ye' kkō a ta blo'bloē idir wes bulali es, erē mik ide ye' shūa, etā imia bacha'bachaē. ¹¹ Etā ttē i' yēne ye' a: “Ì wamblērmi ká kuā'ki kuā'ki wakpa tajē ta, ñies ditsöwō kuā'ki kuā'ki wakpa tajē ta, ñies s'ttō kuā'ki kuā'ki wakpa tajē ta, ñies ká blúpa tajē ta, e' kos chök be' kawōta Skököl ttekōlie.”

11

Skököl ttekölpa bōl

¹ Etā ye' a kua' mēne ká ma'woie. Ye' a iyēne: “Be' yú, Skököl wé kibi, e' ma'uk. Ñies ka' tso' íyi moka Skököl a, e' ma'ú. Bil s'tso' Skököl dalōiök iwé a, e' shta'úttsa. ² Erē Skököl wé kibi upa ate u'rki e' meule pē' kē dör judiowak esepa a, e' kueki e' kē ma'war be' tō. Ie'pa tō Skököl ké, e' dör Jerusalén dör batse'r e', e' klö'werawa, sulu'werawa i sulu wa dō si' dōka dabom tkéyök kí böt (42) ekkē. ³ Etā ee ye' tō ye' ttekölpa patkeraē bōl ye' ttē pakök ká dōka mil eyök kí cien böyök kí dabom teryök (1.260 días) ekkē. Ie'pa

paiëule datsi' kra'kraë wa s'ká datsi' sù.”

⁴ Olivo klõ bõlka ena bõ'wõla tulus ituloka ki dõka bõt tso' Skëkõl wõrkj ká jai a, e' yë'bak ká iaiäë Zacarías tõi, e' wà dõr ttekõlpa bõl e'.

⁵ Yi datse ie'pa bõl we'ikõk suluë kiane ppè, kiane ttèwã, e' ta ese ewerawa ie'pa tõi bõ' dõkettsã ie'pa kkõ a e' wa.

⁶ Ie'pa tso' Skëkõl ttè pakõk ittekõlpaie, e' dalewa ie'pa a kawõ mène kalj wõklõ'ukwã as kè iyër. Nies ie'pa a kawõ mène di' mane'uktsane pëie. Nies kawõ mène ie'pa a i sulu kõs mukka ká i' wakpa ki bitõkicha ie'pa ki ikiane ekkè.

⁷ Erë mik ie'pa tõi Skëkõl ttè paké one, etã iyyiwak sulusi aknamaie e' dõraka kawj tajë iskië e' a. E' ñippõrãe ie'pa ta, etã ie' alõraka ie'pa ki, etã itteraluritõ. ⁸ Ie'pa nu ardaë tkëter Jerusalén ká shushãë sulitane wõrkj. Ká e' a ie'pa Këkõl kõtwarakitõ wõtëulewã krus mik. Skëkõl a ká e' dõr suluë wës Sodoma ena Egipto es. ⁹ Pè' datse ká wa'ne, ditsëwõ kuã'ki kuã'ki, ttõ kuã'ki kuã'ki ena ká kuã'ki kuã'ki wakpa e'pa tõi Skëkõl ttekõlpa nu suerãe dõ ká mañat kj shabõts ekkè. Ie'pa kè tõi kawõ mepa yi a inú wõtõkwã. ¹⁰ Ká ulitane wakpa ttsë'rdaë buaë, ie'pa bõl duolur e' kueki. Skëkõl ttekõlpa bõl tõi ie'pa we'ik siarë, e'pa duolur, e' tõi ie'pa ttsë'weraë buaë, e' kueki ie'pa iyi kakmeraë ñi a.

¹¹ Mik ká mañat kj shabõts e' tka, etã Skëkõl tõi ittekõlpa

bõl duolur, e'pa shkë'wëkane ta ie'pa e' duëka. Wëpa tõi e' suë, e'pa kõs suane iyõki tajë. ¹² E' ukuõki ta ttõ darërë datse ká jai a, e' ttsë ittekõlpa tõi, e' tõi iché: “iA' shkõka íe!” Etã ie'pa mika ká jai a mò shuã, e' suë ibolõkpa tõi. ¹³ E' wõshã ta í tka darërëë, e' tõi Jerusalén mú blatësõ dõka dabop ta e' et tsiní chõraë í ulã a. Iwakpa duolur dõka mil kuryõk (7.000). Imalepa atë ttsë'ka, e'pa kõs suanerak tajë. Ie'pa tõi Skëkõl tso' ká jai a, e' kikëka.

¹⁴ Es i suluë skà tka, i' ta ide bõtõkicha. I suluë skà datseia bet, e' ta ide mañatõkicha.

Duk blane, i' ta ide kuktõkicha

¹⁵ Etã Skëkõl biyõchõkwak bata tõi iduk bla'wé, i' ta ide kuktõkicha. Etã s'ttõ ttsëne tajë darërëë ká jai a, e'pa tõi iché:

“I' ta ká ulitane wakpa ena iwõkirpa,

e'pa de Skëkõl ena wë pairine'bitu idi' wa s'blúie, e'pa ulã a.

Ie'pa tõi s'wëttsë michoë blu'ie.”

¹⁶ E' ukuõki ta kèkëpa dõka dabom böyõk kí tkël (24) tulus ikula' ki Skëkõl ska', e'pa e' télur wõwakkõt Skëkõl wõrkj idalõiõk. ¹⁷ Ie'pa tõi iché:

“A sa' Këkõl, be' diché ta' tajë iyi ulitane tsata.

Be' tso'tke tsawe ta, be' tso' i'ne ta, ñies be' tso' aishkuõ ta këkraë.

Be' e' tkéka ká ulitane wakpa blúie be' diché taië wa, e' kuëki sa' tō icheke wěstela be' a.

18 Ká ulitane wakpa wépa dör be' bolökpa,

esepe we'ikeketke be' tō kēsik wa, e' kēwō de i' ta.

E' kuëki ie'pa ulune taië be' kī.

S'duulewā kos e' shulirke, e' kēwō detke.

Ñies be' kanè mēsopa ena be' ttekölpa ena s'batse'r malepa tō be' dalöieke, pē' dalöiértā' esepa ena pē' ēsepa,

e'pa kos a iské meketke be' tō, e' kēwō de.

Wépa tō s'ditsö ewéwa ká i' kī, esepa ewekewa be' tō, e' kēwō detke."

19 Eta Skököl wé tso' ká jai a, e' wékkö bunane, e' shua Skököl tō ittè me' se' a, e' kélkuö suéyö. Eta alá wöñane blane taië, e' ttséyö. Í tka darërëë, ñies mò wösi sēsëë blubluë, e' dane taië kaljie.

12

Alaköl eköl ena bë dör këtali kékölíe e'

1 E' ukuökí ta ilè taië suéyö ká jai a ilè wà kkachoie. E' dör alaköl eköl parratulewā diwō wā. Si'wō tso' ie' klō dikīa. Iwökír kī ì tkérka wēs blu' wökír kī itkèka es, e' yöule bëkwō dōka dabom eyök kī böt (12) e' wa. 2 Alaköl batsökëtkër buklú, e' kirine-mitke, e' tō ie' kköchöweke taië.

3 E' ukuökí ta ye' tō ilè skà sué ká jai a ilè wà kkachoie. E' dör iyiwak

sulusi aknamaie blubluë, e' dör këtali kéköl wák batsë e'. Iwökír dōka kul, e' kī idula' tulturka dōka dabop.

Ñies iwökír kos kī itulurka wēs blu' wökír kī itkër es.

4 Bëkwō kos mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní kaléttsaitō dō ká i' kī ikiré wa. Ie' e' duéka alaköl alá kurketke, e' wöshāë ipanuk ilà kurketke e' katowaie. 5 Alaköl alá kune wëm, e' suletënebak ká ulitane wakpa wëttsuk iblúie. Ie' tō ie'pa wëttseraë yēsýēsë idiché taië wa. Erë alá e' yënettsa imì ulà a, minetser wé Skököl tkër ikulé kī eë. 6 Alaköl e' tkashkar këtali kéköl yöki ta imía ká sir poë wé kë yi serku' taië ese ska'. Eë Skököl tō ká me'baktke ie' a. Eë ie'pa tō alaköl se'weke ká dōka mil eyök kī cien böyök kī dabom teryök ekkë (1260).

7 E' ukuökí ta ie'pa ñippémi taië ká jai a. Skököl biyöchökwak kibi kiè Miguel, e' ena imalepa, e'pa ñippé taië këtali kéköl ta. Këtali kéköl ena iklépa, e'pa ñippé taië ñies, 8 erë Miguel e' aléka ie'pa kī. E' kuëki këtali kéköl ena iklépa, e'pa kë a kawö mène senukia ká jai a. 9 Es këtali kéköl bérie uyéttsarakitō ká jai a döttsa ká i' kī iklépa kos eta. Këtali kéköl e' dör tkabë bak ká iaiaë kiè Bë ena Satanás e'. Ie' dör ká ulitane wakpa kit'ökwak as ie'pa tō ì sulu wamblö.

10 E' ukuökí ta ttö darërëë ttséyö ká jai a tō iché:

"Bata ekkë ta Skököl tō se' tsatkéë,

ie' e' tkékatke ì ulitane blúie
diché ta' tajë.

Wé pairi'bitu ie' tò idi' wa
s'blúie

e' detke ká ulitane wakpa
wökirie.

Satanás bak s'yamipa kkatök
ñie nañeë Skëköl a,

erë bata ekkë ta' ie' uyétsaitö.

11 Obeja Pupula kötëwa, e' pë
tëne se' skéie,

ie' mik s'yamipa erblé,
e' tté buaë paké ie'pa tò,

e' kueki ie'pa e' aléká Satanás
kí.

Ie'pa kë tkine tté buaë e'
dalërmik ittëwa e' kí.

12 jA Skëköl biyöchökwakpa
serke ká jai, a' ttsë'nú
buaë!

Erë jwëstela ina wépa tso' ká i'
kí ena dayë kí esepa ta!

Bé wa ijcher tò ie' kéwö
dökewatke tsinet,

e' kueki ie' ulune tajë, ie'
dë'ttsa a' we'ikök."

13 Mik këtali kéköl tò isuë
tò ie' uyanettsa dötsa ká i' kí,
eta' ie' tò alaköl alà kune', e'
tötiëmi. 14 Erë alaköl a pu

pik mène as iur kamië këtali
kéköl yöki ie' ká tso' ká sir
poë wé kë yi serku' eë. Ee

ie'pa tò ie' se'weraë dö duas
mañal kí shaböts. 15 Eta këtali
kéköl tò di' tué ikkë a tajë as

e' tò alaköl katömi. 16 Erë
íyök tò alaköl kimé. Íyök tski-
nane ta di' tué këtali kéköl tò

ikkë a, e' yéwa íyök tò. 17 E'
tò këtali kéköl uluwéka tajë
alaköl kí. E' kueki ie' mia

ñippök alaköl e' aleripa datse
ie' itökí e'pa ta. Ie'pa dör
wépa tò Skëköl tté dalöiëno,
e' iuteke buaë e'pa. Ñies

ie'pa e' tkéwa darërëë kekraë
Jesús tté mokí e' a kë olo'yeta'.

18 Eta këtali kéköl demi e'
duéká dayë kkö mik.

13

*Iyiwak sulusi aknamaie e'
deka dayë a*

1 Eta ye' tò isuë tò iyiwak
sulusi aknamaie deka etö
dayë a, e' wökir döká kul,
idula' tukurka dabop. Idula'
kos kí itulurka wes itkër blu'
wökir kí es. Ie' wökir bik
ekké kí kië kitule et et, e'
kos tò Skëköl cheke suluë.

2 Iyiwak sulusi suë ye' tò,
e' dör wes namu es, iklö
dör wes sini'urri bërie klö
es, ikkë dör wes ma'name
kkö es. Iyiwak sulusi e' a
këtali kéköl tò idiché ena
kawö mé s'blúie s'wëtsoie.

3 Iyiwak sulusi e' wökir döká
kul, iwökir ek shka'ule tajë
wësua ittëwamiitö ekkë. Erë

e' buanene bet. E' tò ká
ulitane wakpa tkiwéwa tajë.

E' kueki ie'pa tò ie' klö'wé
iblúie. 4 Këtali kéköl tò idiché
me'baktke iyiwak sulusi

dë'ka dayë a e' a, e' kueki ie'pa
tò idalöie ikëkölíe. Ñies ie'pa
tò iyiwak sulusi e' dalöie.

Ie'pa tò iché: "Kë yi dör wes
ie' es. Kë yi e' alöpaká ie' kí."

5 Iyiwak sulusi dë'ka dayë a
e' a kawö mène e' ttsökka tajë,
Skëköl chök suluë. Ñies kawö
mène ie' a blu'ie s'wëttsuk

si' döká dabom tkëyök kí böt
ekké (42). 6 Eta es ie' tò iwà
wamblé. Ie' tò Skëköl ena
Skëköl kië e' ché suluë. Ñies

ie' tò Skëköl wé ena wépa
serke ká jai a, e' kos ché su-
luë. 7 Ñies kawö mène ie'

a ñippök s'batse'rpa tso' ká i' kī e'pa tā e' alökkā ie'pa kī. Kawō mène ie' a blu'ie ká ulitane wakpa, s'ttō kuā'kī kuā'kī, ditsöwō kuā'kī kuā'kī, e'pa kōs wēttsuk. ⁸ Wépa dör Obeja Pupula kötulewā se' skéie, e' icha, esepa kiè tso' kitule iyëkküō kī kuaë, mik Skëköl tō ká i' yō' e' yōkī. Yëkküō e' dör sene michoë e' yëkküō. Wépa kiè tso' kitule yëkküō e' kī, esepa kē wā iyiwak suluë e' dalöiëne'. Erë ká ulitane wakpa malepa, wépa kiè kē ku' kitule sene michoë yëkküō kī, esepa kōs tō iyiwak sulusi dē'kā dayë a e' dalöié ikëkölie.

⁹ Ì cheke ye' tō, e' ttsö a' ulitane tō:

¹⁰ “Wépa suletë'bak Skëköl tō klö'wëwā,
esepa tserdami klöulewā.
Wépa suletë'bak Skëköl tō duökwa tabè kkō a,
esepa tterawā tabè wa.”

E' wa s'batse'rpa e' tkōwā darërë ena ierblö ie' mik e' wërdaë.

Iyiwak Sulusi aknamaie deka etö iyök a

¹¹ E' ukuökī tā ye' tō iyiwak sulusi aknamaie skà sué etö, e' deka iyök a. Idula' dör bötö wes obeja wë'ñe dula' es, ittö wes këtali këköl ttö es. ¹² Ie' wā kawō tso' ì kōs wōie wes iyiwak sulusi dē'kā dayë a e' wā itso' es. Ie' kanëblöke iyiwak sulusi dē'kā dayë e' a. Ie' kanë dör ká ulitane wakpa kök iyiwak sulusi dē'kā dayë a shkā'ule tajë iwökir kī wësua

ittëwāmiitö, e' dalöiök. ¹³ Ì kē or yi a, ese wëitö tajë dōka bö' kiëtö ká jaì a, e' tā ibitëshka tajë döttsa ká i' kī suli-tane wörki. ¹⁴ Ì kē or yi a, ese wé tajë ie' tō iyiwak sulusi dē'kā dayë a e' wörki. E' wa ie' tō ká ulitane wakpa kē dör Skëköl icha, esepa kōs kitö'wë tajë. Ie' tō ie'pa a iché: “Iyiwak sulusi dē'kā dayë a e' shkā'ule tajë iwökir kī tabè wa erë ishkenekane e' diököl yuö iwák suë idalöioie.”

¹⁵ Iyiwak sulusi dē'kā iyök a e' a kawō mène siwā' muk iyiwak dē'kā dayë a e' diököl yöne e' a as ittōka, ñies as tō wépa kē tō idalöië, esepa ttökwa patkö. ¹⁶ Ñies iyiwak sulusi dē'kā iyök a, e' tō ká ulitane wakpa kē e' muk wakyuë iulà bua'kka kī ö iwötsā kī. Pë' esepa ena pë' dalöiërta', pë' siarëpa ena pë' inuköl blúpa, pë' klöulewā kanë mésoie ena pë' kē dör es, e'pa kōs kawōtā e' muk wakyuë. ¹⁷ Wépa wakyöule es, esepa ë a kawō mène iyi tauk ena iyi watauk. Ie'pa kōs wakyöule iyiwak sulusi dē'kā dayë a e' kiè wa ö ikiè e' número wa.

¹⁸ A' kawōtā iwà bikeitsökwa buaë as a' éna iar tō ì kiane yënuK. Wépa didir ena ká ane buaë, esepa éna iwà armi buaë. Iyiwak sulusi dē'kā dayë a e' número dör s'ditsö eköl e' número, e' dör cien teryök kī dabom teryök kī teröl (666).

14

Obeja Pupula ena wépa

tsatkëne esepa

¹ E' ukuöki ta ye' tö Obeja Pupula sué tö idur kabata kiè Sión e' wöbata ki. Ie' ta pë' tso' taië döka 144.000 ekkë. Ie'pa kos wötsa ki Obeja Pupula ena iyë, e'pa kiè tso' kitule. ² E' ukuöki ta ye' tö ittse tö ì blarke taië ká jai a, e' blar wes di' blar taië ákttö mik es, wes alá blar taië es, e' dör wes s'blar taië ma'ma kiè arpa wa es. ³ Pë' tso' taië döka 144.000, e'pa iëter Skëköl kulé wöshaë ñies itso' ttsë'ka döka tkël ena kékëpa döka dabom böyök ki tkël (24), e'pa wöshaë ie'pa iëter. Ie'pa tso' ttsök ttsè pa'alj wa. Ká ulitane wakpa shua e'pa ë tsatkëne, e' kuëki kë yi skà a e' yönuk ttsè e' wa. ⁴ Ie'pa dör yësyësë, kë e' iaouleká trë wa yës. Ie'pa michoë Obeja Pupula itöki wé imi'ke ee. Ie'pa tsatkëne, ie'pa dör wes íyi tsá mène Skëköl a ena Obeja Pupula a es. ⁵ Ie'pa kë kayëule yës. Ie'pa kë ki ì sulu ta' Skëköl wöa.

Skëköl biyöchökwakpa döka teröl

⁶ E' ukuöki ta ye' tö Skëköl biyöchökwak skà sué eköl urkear kashuk a. E' wa Skëköl tté buaë yöbië e' dami wà pakè ká ulitane wakpa a, s'ditsöwö ulitane a ena s'ttö kuakj kuakj ulitane a. ⁷ Ie' tö iché aneule: "Skëköl tö sulitane shuleketke, e' kéwö detke. E' kuëki Skëköl dalöiö, ie'pa kiköka. Kashuk ena ká i' ena dayë ena di' ulitane, e' kos yö'itö, e' kuëki idalöiö sulitane tö."

⁸ Eta Skëköl biyöchökwak skà debitu idë'bitu kewe, e' itöki, e' tö iché: "Ká kibi taië bua'iewa kiè Babilonia, e' enewa seraa, sulunewa. Babilonia wakpa tö ká malepa wakpa erkiöwé ì sulu wamblök ie'pa ta wes s'ttëka blo' wa senokka ita es. E' kuëki ká e' wakpa enewa."

⁹ Eta Skëköl biyöchökwak skà debitu itöki, e' tö iché: "Wépa tö iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' ena idiököl dalöié ta ie' mérak wakyuë iwötsa ki ö iulà kkue ki, ¹⁰ esepa we'ikeraë Skëköl tö. Ie' kësik taië e' ardaë seraa ie'pa ki. E' dör wes ie' tö ie'pa ké ì bacha'bachaë e' yökwa seraa es. Ie' tö ie'pa we'ikeraë taië kekraë bö' wönarke azufre ta e' wa ibiyöchökwakpa batse'r e'pa wörki ena Obeja Pupula wörki. ¹¹ Wépa tö iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' dalöié, ñies idiököl dalöiérakitö, e'pa e' me' wakyuë iyiwak sulusi e' kiè wa, esepa weirke bö' ké a, e' shkle batrö michoë kë iwöitta'wa ñië nañeë."

¹² S'batse'rpa tö ie' tté dalöiëno, e' iuté buaë, ñies ie'pa tkëulewa darërëe Jesús mik. E' wa ie'pa diché wërdaë.

¹³ E' ukuöki ta ye' tö ttö datse ká jai a e' ttsé. E' tö ye' a iché: "Iñe ta ena aishkuö ta wépa erblë' Jesús mik ta idurulune es, ayëcha buaë esepa." Ñies Skëköl Wiköl tö iché: "E' dör moki, ie'pa kanëblë' darërëe Skëköl a ká i' ki, e'pa enuraë aishkuö ta. Ì buaë kos o' ie'pa tö, e' ské döraë ie'pa ulà a."

14 E' ukuöki ta ye' tö mò saruru sué, mò saruru e' ki yi tkër eköl wër tö ie' dör S'ditsö Alà. Ie' wökir ki itkëuleka i tkekeka blu' wökir ki yöule orochka wa ese. Tabe kà di'dië tso' iyiwö toie, ese a'tser ie' wa. 15 Eta Skëköl biyöchökwak eköl e' yéttsa Skëköl wé tso' ká jai a e' a, eta iché aneule yi tkër mò bata ki e' a: "Ká ulitane wakpa dör wes iyiwö es, e' kéwö detke wöshtè wes iyi wöshtèsö es. E' kueki e'pa wöshtö be' tabè wa." 16 Eta yi tkër mò bata ki, e' tö itabè waté ká i' ki, eta iwà wöshtéitö.

17 E' ukuöki ta Skëköl biyöchökwak skà e' yéttsa Skëköl wé tso' ká jai a e' a. Ie' wa tabè kà di'dië a'tser. 18 E' ukuöki ta Skëköl biyöchökwak skà tso' e' dör ka' tso' iyi moka Skëköl a e' bö kanéukwak. Ie' dettsa ta ichéitö aneule wé wa tabè dami e' a: "Uwawö kos tso' ká dià a e' detke wöshtè, e' kueki uwawöli kicha tö tabè wa." 19 Eta Skëköl biyöchökwak, e' tö uwawöli kos kicha té ta iékaitö ákuk a wé iwöli ñateke idiö yottsai e' a. Ákuk e' wà kiane chè tö Skëköl tö ibolökpä we'ikeraë ikësik wa wes uwawö ñatèsö es. 20 Ákuk e' tso' Jerusalén bánet, e' a iwöshté Skëköl biyöchökwak tö e' iëne. Mik ifatëne, eta spé tène taië wër wes di' taië suèsö es. Ibatsi dör kilómetro doka cien mañayök (300) ekkë, ishölö dör metro et ki shaböts.

15

I sulu bata datse

1 E' ukuöki ta ye' tö ì skà sué ká jai a ilè wà kkachöie, e' tö ye' tkiwéwa. E' dör Skëköl biyöchökwakpa doka kul, e'pa wa ì sulu bata datse doka kul ká i' wakpa ki, e' dami. Mik ì sulu ikképa tka, eta Skëköl kësik taië e' wöklöne.

2 Ñies ye' tö isué tö ì me'r bërie dayë sué, e' wër wösuochka sué sarërëë shutuule bö' wörkua wa. Ñies wépa e' ali'kabak iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' ki ena idiököl ki, esepa suéyö. Ie'pa kë e' menettsa wakyuë iyiwak sulusi kiè e' número wa. Ie'pa iëter dayë e' kkömik. Ma'ma blarta' kiè arpa me' Skëköl tö ie'pa a, e' a'tser ie'pa wa. 3 Skëköl kanè méso kiè Moisés e' ttsè, ñies Obeja Pupula ttsè, e' tseitseke ie'pa tö, e' tö ichè i' es:

"A Skëköl, be' diché ta' taië iyi ulitane tsata.

Ì kos wé be' tö, e' dör taië buaë, e' tö sa' tkiwéwa. Be' ë dör ká ulitane wakpa blú.

Be' dör yësyësë, be' ttö etkë.

4 A Skëköl, sulitane tö be' dalöieraë.

Sulitane tö be' kikeraka.

Be' ë dör batse'r.

Sulitane wa ijcher tö be' tö s'shüleke yësyësë,

e' kueki ká ulitane wakpa doraë be' ska' be' dalöiök."

5 E' ukuöki ta Skëköl wé tso' ká jai a, e' úshu dalöier'ta' taië shute, e' suéaryö aie, e' shuá ttè me'bak Skëköl tö

se' a e' tso' blëule. ⁶ Skëköl biyöchökwakpa döka kul wä ì sulu datse ká i' kî e' damirak iwä iulà a, e'pa dettsa Skëköl wé e' a. Ie'pa datsi' yöule datsi' kiè lino ese wa e' dör saruruë wöñarke dalalaë, ikiparuo àr iwä icho' mik, e' dör oro. ⁷ Ì tso' ttsë'ka döka tkël, e' eköl tò tka' yöule orochka wa, e' mé Skëköl biyöchökwakpa kul a eköl eköl. Tka' e' a Skëköl ser michoë e' kësik iëne chië. ⁸ Eta Skëköl wé e' wà iënekä Skëköl olo tajë ena idiché tajë e' shkle wa. Kë yi döpawä Skëköl wé e' a dö mik, ì sulu dami Skëköl biyöchökwakpa kul wä, e' wà tka eta.

16

¹ Ye' tò yile ttö ttsé darërëë Skëköl wé a, e' tò iché Skëköl biyöchökwakpa kul a: “¡A' yú tã a' tka' wà iëne Skëköl kësik wa, e' wà tköttsã ká diã kî!”

Tka' wà iëne Skëköl kësik wa döka kul

² Skëköl biyöchökwak tsá, e' tò itka' wà tkéttsã ká i' kî, eta wépa wakyöule iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' kiè wa ñies idiököl dalöierakitö, esepa kos kî s'méwö sulusi tschine dalër tajë.

³ E' ukuöki tã Skëköl biyöchökwak skã tò itka' wà tkéttsã dayë kî. Eta dayë mía péie wës wëm kötulewã pé es. Iyiwak kos tso' dayë a duolur yës.

⁴ E' ukuöki tã Skëköl biyöchökwak skã tò itka' wà tkéttsã di' kos kî. Eta di' kos mía péie. ⁵ E' ukuöki tã ye'

tö ittse' tò Skëköl biyöchökwak dör di' kkö'nukwak, e' tò iché:

“A Skëköl, be' dör batse'r, be' tso'tke tsawe tã, ì ñe tã ena këkraë.

Këkraë be' tò s'shuleke yësyësë, e' kueki e' dör buaë tò be' tso' ie'pa we'ikök es.

⁶ Ie'pa tò s'batse'rpa ena be' ttekölpa, e'pa kötulur pé tene tajë, e' kueki e' dör buaë tò be' tò ie'pa we'ikè es.

Ì ñe tã be' tò ie'pa ské kéne pé yök.

Es ie'pa kî inuí ské dene.”

⁷ E' ukuöki tã ká tso' íyi moka Skëköl a eë ttö ttséyö se' ttöie e' tò iché: “A Skëköl, be' diché tã' tajë íyi ulitane tsata, ayëcha e' dör mokië, be' tò ie'pa nuí shulé mokië yësyësë.”

⁸ E' ukuöki tã Skëköl biyöchökwak skã tò itka' wà tkéttsã, e' ane diwö kî. Eta diwö a kawö mène s'ditsö ña'ukwa iba tajë e' wa. ⁹ Diba e' tò sulitane pa shayo'wéttsã tajë. Ì sulu ikkë kos patké Skëköl tò ie'pa kî, erë ie'pa kë éna ì sulu wambleke ie'pa tò ese olo'yak, ie'pa kë er mane'wak ie' a. Ie'pa kë éna ie' kikakka. E' skéie ie'pa tò ie' ché suluë.

¹⁰ E' ukuöki tã Skëköl biyöchökwak skã tò itka' wà tkéttsã, e' ane wé iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' tkërka e' kî. Eta ie' ká kos ttsenewã wës stui es. Ká ulitane wakpa tò iku' kueke ipà dalër tajë e' ë kueki. ¹¹ Erë ì sulu wambleke

ie'pa tō, ese kē olo'yè ie'pa tō. Ie'pa pa dalēr tajē ñies ie'pa tteke smewō sulusi tō, e' kuēkī ie'pa tō Skēkōl tso' ká jai a e' ché suluē.

¹² Skēkōl biyōchōkwak skā tō itka' wā tkéttsa, e' ane di' tajē kiè Éufrates e' a. Etā di' tajē e' sinewā as blu'pa datse diwō tskirke e' wa, esepa tkōmi buaē ñippōkwakpa tā.

¹³ E' ukuōkī tā ye' tō wimblupa sulusi sué bukuē'ie mañat. Et dettsa kētali kēkōl e' kkō a. Et dettsa iyiwak sulusi dē'ka dayē a e' kkō a. Ibata èt dettsa iyiwak sulusi e' ttekōl kkō a. ¹⁴ Bukuē'

e'pa dōr aknamapa. Ì kē or yi a, ese ormi ie'pa a. Ie'pa mi'ke blu'pa tso' ká wa'ñe, e'pa dapa'uk ñippōk Skēkōl diché tā' tajē iyi ulitane tsata, e' ta, mik ikéwō de sulitane shulōk etā.

¹⁵ Skēkēpa Jesucristo tō iché i' es: "Ye' ttō ttsō. Mik ye' datsene, etā ye' datse kē e' biyō yēule wes akblōkwak dōwā es. Wēpa tso' erkī ye' panuk, idatsi' tso'tke buaē iēnoie, ayēcha buaē esepa. Es ie'pa kē shkōpa sume silitane wōrkī tā ijaērkarak."

¹⁶ Etā aknamapa mañal, e'pa tō blu'pa dapa'wēka ká kiè hebreoie Armagedón ee.

¹⁷ Etā Skēkōl biyōchōkwak bata tō itka' wā tkéttsa, e' ane kashuk a. Etā se' ttōie darērēē ttsé ye' tō datse blu' kulé tso' Skēkōl wé a e' ska', e' tō iché aneule: "¡Ye' tō iwakanewétke!" ¹⁸ Etā alá wōñane tajē iblane tajē. Í tka darērēē, e' tō ká wōtī'wé tajē

kos í bakule ká i' kī e' tsata. ¹⁹ Ká wa'ñe wé s'ditsō serke, e' kē kos enewa. Ká kibi tajē bua'iewā kiè Babilonia, e' tskinewā atē mañat tsiní. Es Babilonia kī Skēkōl kēsik suluē blé, ì sulu wamblekerakitō ese nuí kuēkī. E' dōr wes Skēkōl tō ie'pa kē ì bacha'bachaē yōkwa sēraa es. ²⁰ Dayē nane kos, kabata kos, e' cholur. ²¹ Ñies mò wōli wōsi sēsēē, e' wōsi es tkōka dabom tkēyōk (40) kilo tsata, ese dane tajē s'ditsō kī wes kalī yēr es. E' tō s'ditsō we'iké tajē e' kuēkī ie'pa uluneka Skēkōl kī tā ie' ché suluē.

17

Alakōl trēr tajē e' weirdaē

¹ Skēkōl biyōchōkwakpa dōka kul wā tka' tso', e' ekōl de ye' ska' tā ye' a ichéitō: "Be' shkō ye' tā, sūyō be' a ikkachè wes Skēkōl tō alakōl trēr tajē kkeauleka tajē, e' we'iké. Alakōl e' tkērka di' tso' tajē e' bata kī. ² Ká ulitane blúpa e' mettsa trēnuk ie' tā. Ñies ká ulitane wakpa e' mettsa ì sulu wamblōk wes ie' es kē wōklōrta' wes s'tteke blo' tō es."

³ E' ukuōkī tā Skēkōl Wikōl de tajē ye' kī tā Skēkōl biyōchōkwak wā ye' mítser ká sir poē wé kē yi serku' tajē ese ska'. Etā ee ye' tō alakōl sué ekōl tkērka iyiwak sulusi dē'ka dayē a wák batsē e' kī. Iyiwak sulusi e' pa kos kī kiè tso' kitule tajē kua'kī kua'kī. Kiè e' wā kos tō Skēkōl cheke suluē. Iwōkir dōka kul, idula' dōka dabop. ⁴ Alakōl e' paiēule buaē idatsi' dōr siēsiēl ena

batsë. Ikitkëule buaë tajë oro wa ena ák bua'buwa wa ena ákwöla bua'buwa kië perla ese wa. Tka' yöule oro wa, e' a'tser iwä wà iëule chië blo' wa. Blo' e' tò ì kos wër suluë Skëköl wa ena alaköl e' ia'wëkä trë wa e' chë. ⁵ Ie' wötsa ki ttë tso' kitule. Ttë e' wà blëulewä se' yöki, e' tò iché: “Ye' dör ká kibi tajë kië Babilonia. Ye' dör alakölpa trër suluë esepa kos mì. Nies ye' dör ì kos tso' ká i' ki wër suluë Skëköl wa ese mì.” ⁶ Eta ye' tò isuë tò alaköl tteke blo' tò. Blo' e' dör s'batse' rpa kótulur ie'pa tò Jesús ttë kuëki, e'pa pé. E' tò alaköl e' tteke blo'ie. Mik ye' tò ie' suë eta ye' tkinewa tajë. ⁷ Eta Skëköl biyöchökwak tò ye' a ichaké: “¿Ì kuëki be' tkinewa? Alaköl e' ena iyiwak sulusi wökir döka kul, idula' döka dabop, e' ki alaköl tkërka, e' wà pakeke ye' tò be' a. ⁸ Iyiwak sulusi suë be' tò, e' bak senuk ká iaiaë, e' kě ku'ia i'ñe ta, erë ie' döraka kauk tajë iskië, kě s'wö dë'mi ekkë, e' a. E' ukuöki ta Skëköl tò ie' we'ikök patkeraë kekraë. Wëpa kië kě ku' kitule kuaë sene michoë yëkkuö ki kam Skëköl tò ká i' yuö e' yöki, esepa kos tkirdawarak mik ie'pa tò iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' suë eta. Iyiwak sulusi e' bak senuk, e' kě ku'ia i'ñe ta, erë ie' dörane.

⁹ “Wëpa didir ena ká ane buaë, esepa éna ì cheke ye' tò a' a e' wà armi buaë. Iyiwak sulusi e' wökir döka kul, e' wà kiane chë kabata döka kul, e' ki alaköl sulusi tkërka. Nies

e' wà kiane chë blu'pa döka kul. ¹⁰ E' skel blërulunebak, e' eköl tso' blu'ie, blu' bata doia itöki erë e' kě kanablöpa ká tajë blu'ie. ¹¹ Iyiwak sulusi bak senuk ká iaiaë, e' kě ku'ia i'ñe ta, mik ie' dene blu'ie, eta ide päköl, ie' dör blu' bak kul e' eköl ñies. Erë ie' dene blu'ie weinuk ë.

¹² “Idula' döka dabop suë be' tò, e' wà kiane chë tò blu'pa döka dabop e'pa doia. Ie'pa a kawö merdaë s'wëttsöie iyiwak sulusi e' ta ekuölö ëme. ¹³ Blu'pa döka dabop, e'pa er mé ñikkëë iwákpa bil ekkë, kawö ena diché tso' ie'pa wä s'wëttsöie, e' muk iyiwak sulusi e' a. ¹⁴ Ie'pa ñippöraë Obeja Pupula ta, erë e' e' alöraka ie'pa ki. Ie' dör skëkölpa ulitane e' kéköl, ñies ie' dör blu'pa ulitane e' blú, e' kuëki ie' e' alöraka ie'pa ki. Wëpa tso' ie' ta, e'pa klöo'bak Skëköl tò, ñies ie'pa shukitbakitö. Ie'pa dör Obeja Pupula ttökatapa e' tkökewä darërëë ie' a ese.”

¹⁵ Nies Skëköl biyöchökwak tò ye' a iché: “Di' tso' tajë suë be' tò, e' bata ki alaköl trër tajë, e' tkërka, e' wà kiane chë, ká tso' tajë e' wakpa s'tso' tajë ttö kuä'ki kuä'ki e'. ¹⁶ Idula' döka dabop ena iyiwak sulusi, e'pa tò alaköl trër tajë e' suëraë suluë. Ì kos tso' ie' wä, e' yerattsarakitö iulà a, imeraarakitö sume. Ie'pa tò ie' chkä katerawä eta ikuö a'te e' ña'wërawa ie'pa tò. ¹⁷ Skëköl wák tò blu'pa dabop er méwä ñikkëë as ie'pa

wā kawō tso' s'wēttsōie, e' müitōrak iyiwak sulusi e' a. Es ie'pa tō iwēraē dō mik iwā tka wēs Skēkōl tō iyē'at es. ¹⁸ Alakōl trēr taiē sué be' tō, e' wā dör ká kibi taiē. Ká e' wakpa e' aléka ká malè blúpa kī.”

18

Babilonia wakpa enewa ta iké sulunewa

¹ E' ukuōkī tā ye' tō Skēkōl biyōchōkwak skà sué ekōl datse ká jai a, e' diché tā' taiē. Ilo taiē, e' bunekā ká i' kos kī.

² Ie' tō iché aneule:

“¡Babilonia wakpa enewa ta iké sulunewa!

Ká e' sulunewa míane aknamapa kéie.

Eē wimblupa sulusi tsakjē e' dapa'wéka senuk.

E' dör iyiwak sulusi dör ñá ena dù dör ñá, ese wé.

³ Ká ulitane wakpa erkiōwéka Babilonia wakpa tō

trēnuk wēs s'tteke blo' tō es.

Ká ulitane blúpa senéka ie' tā.

Ì sulu kos tueke ie' tō ì sulu wambloie,

e' tō dalì wataukwakpa ulitane blu'wéka taiē.”

⁴ Ttō skà ttsé ye' tō datse ká jai a, e' tō iché:

“Wépa dör ye' icha, e'pa kos e' yōlur Babilonia

as a' kē tō ì sulu wamblērke ee e' wamblōñak.

Ñies a' e' yōlur as ì sulu datse ie'pa kī e' kē dō a' kī.

⁵ Ì sulu wamblé ie'pa tō, e' dör taiē shūte,

e' mú dapa'wēsō, e'ma ideka ká jai a.

Ì sulu wamblé ie'pa tō, e' jcher buaē Skēkōl wā.

⁶ Etā ttō ttsé ye' tō e' iché inamépa a:

Ì sulu wamblé ie'pa tō pē' malepa kī,

e' nuí ské patkōne ie'pa kī taiē dō bötökicha.

Ì sulu wamblé ie'pa tō pē' malepa kī,

e' dör wēs ie'pa tō pē' malepa kē ì bacha'bachaē yök es.

E' kuēkī ibaché dōka bötökicha,

e' ské yōkwa ie'pa kō inuúie.

⁷ Ie'pa e' kkeōka taiē, ie'pa wā íyi bua'buā tso' taiē shūte,

ekkē ie'pa we'ikō taiē shūte.

Ie'pa e' bikeitsō:

‘Se' tso' buaē wēs alakōl dör blu' es,

se' kē dör wēs schō es weir siarē.’

⁸ Ie'pa e' bikeitsō es, e' kuēkī ì suluē dōraē ie'pa kī bet.

Ie'pa teraē bli tō, ie'pa weirdaē siarē,

ie'pa duōralur, ie'pa ñardawa bö' a.

Skēkōl diché tā' taiē íyi ulitane tsāta,

e' wa ie' tō ie'pa wōme'ttsabak weinuk.”

⁹ Ì sulu wambleke Babilonia wakpa tō, ese wamblē'ñak ká blúpa tō ie'pa

tā. Ñies íyi bua'buā tso' taiē Babilonia, e' tō ie'pa ttsē'wé

buaē. Mik ie'pa tō Babilonia ñarkewa e' shkle sué, etā ie'pa

eriardaē taiē, iuraē siarē.

¹⁰ Ie'pa suardaē dō' ì sulu e'

dō ie'pa k_i ñies. E' kuęk_i ie'pa e' tsuraarak k_amię i_ki s_au_k ta icherarakitō:

“iWęstela ina Babilonia wakpa ta!

Ie'pa dör pę' taję. Ie'pa k_a dör taję buaę.

į sulu wamblę ie'pa tō e' nuį de ie'pa k_i bet,

ekuōlöie ie'pa ęnewa, ie'pa k_a sulunewa!”

11 Dalì watau_kwakpa tso' k_a i' k_i e'pa ęriardarak siarę i_urarak taję, kę yi ku'ia Babilonia ie'pa dalì ta_uk e' kuęk_i. 12 Dalì watuęke ie'pa tō e' dör orochka, inukōlchka, ák bua'bu_a, ákwōla bua'bu_a kię perla, datsi' bua'bu_a kię lino ena seda, ñies datsi' bua'bu_a wōaule sięsięl ena batsę; ñies kal ulitane alar jamamaę; ñies įyi ulitane bua'bu_aę yōule marfil*, ena kaltak bua'bu_a wa, ena tabechka kię hierro e' wa ena tabechka kię bronze e' wa, ena ák bua'bu_a kię mármol e' wa; 13 ñies canela klō e' kkuōlit, ñies įyi poie alar jamamaę ena įyi masmas ña'wę, kiō masmas kię mirra ena įyi masmas poie tuę daręrę kię olibano; ñies vino ena kiō, ñies harina bua'bu_a ena trigowō; ñies baka ena obeja ena kabaio ena carreta; ñies pę' klōulew_a kanę mésoie ena pę' sk_a tso' watuę ese. Įyi ekkę kōs watuęke ie'pa tō. 14 Dalì watau_kwakpa tō icheraę:

“A Babilonia wakpa, i kōs bua'bu_aę kiarke a' k_i taję,

e' kę ku'ia a' wa.

Įyi bua'bu_a kōs węr buaę wōñarke dalōlöę,

e' kōs kę dę'ia a' ul_a a.”

15 Dalì watau_kwakpa e' blu'wę Babilonia wakpa wa, e'pa e' tsuraarak k_amię i_ki s_au_k. Ie'pa suane dō' i sulu tka Babilonia wakpa k_i, e' dō ie'pa k_i ñies. Ie'pa ęriardaę siarę, i_uraę taję. 16 Ie'pa tō icheraę:

“iWęstela ina Babilonia wakpa ta!

A' e' paięule datsi' bua'bu_a kię lino ese wa

ñies datsi' wōaule sięsięl ena batsę ese wa.

A' e' k_itkęule buaę oro wa ena ák bua'bu_a wa ena ákwōla bua'bu_a kię perla ese wa.

17 įK_a etkę ta a' w_a įyi tso' bua'bu_aę taję, a' blune taję, e' ęnewa!”

Es ñies kanō blubluę shkōke taję dayę k_i, e' wōkirpa kōs ena ikaneblōkerak kōs ena wępa shkōke kanō sh_ua, wępa kōs inukōl klō'węke kanęblōk kanō wa, esepa kōs e' tsęat k_amię Babilonia k_is_au_k. 18 Mik ie'pa tō k_a e' ñanewa e' shkle suę, et_a ie'pa anę taję: “įK_a wę sk_a dör buaę taję węs Babilonia es?” 19 Ie'pa tō k_a po tkęka e' wōkir k_i iw_a kkachoie tō ie'pa ęrianerak taję ta i_uke taję ta icherakitō anęule:

* 18:12 marfil: E' dör įyiwak kię elefante ese k_a talęki w_a.

“iWěstela ina ká e' buaë tajë, e'
wakpa ta!
Sa' kōs wā kanò tso', e'pa
blune tajë ie'pa
batamik.
jKá etkë ta ká e' sulunewa!”

20 jA a' tso' ká jaì a,
Skëköl tō Babilonia wakpa
ewéwa,
e' kuëki a' ttsë'nú buaë!
A' dör batse'rpa,
ñies Jesús ttekölpa tsá,
ñies Skëköl ttekölpa, ie'pa kōs
ttsë'nú buaë!
Skëköl tō Babilonia wakpa
we'iké,
ì sulu wamblé ie'pa tō a' kī, e'
nuí ské de ie'pa kī,
e' kuëki a' ttsë'nú buaë.

21 E' ukuökī ta Skëköl
biyöchökwak skà de eköl diché
ta' tajë. E' tō ák bërie kéka, ák
e' dör kōs ák tso' wawè ekkë,
e' uyémütö dayë a ta ichéitö:

“A Babilonia wakpa, a'
chōrawa
wēs ák i' chowa dayë a es,
kë yi tō a' suepaia.

22 Ma'ma tso' bla'wè kiè arpa
ena flauta ena duk,
ese kë blarpaia a' ká a.

A' kanè mésopa kōs kë ku'ia.
Ák tso' wawè ese kë blarpaia
a' ká a.

23 Bō'wō ñarke e' kë wōñarpaia
a' ká a.

Kë yi ku'ia ulabatsök.
A' dalì wataukwakpa e'pa
kkeauleka tajë,
ie'pa dör pë' tajë ká i' kī.
Es a' tō ká ulitane wakpa
kītō'wé alibchō wa,
e' kuëki iyi ikkë sulu de a' kī.”

24 Skëköl ttekölpa ena
s'batse'r malepa kōs kōtulus
Babilonia wakpa tō, e'pa pë'
tëne ie'pa ká kī. Ñies pë'
malepa tajë kōtulus ie'pa tō.
E' kuëki e' nuí de ie'pa kī.

19

1 E' ukuökī ta ye' tō ittse'
tō ká jaì a pë' daparke tajë,
e'pa tté darërë ta ichérakitö
aneule:

“Skëköl tō s'shulè yësyësë tté
moki wa,
e' kuëki jikikōkasö!
Ie' dör S'tsatkōkwak.

Ie' olo ta' tajë, ie' diché ta'
tajë iyi ulitane tsata.

2 Babilonia wakpa dör
wēs alaköl trër tajë es.
Ie'pa bak ká ulitane
wakpa erkiöuk ì sulu
wamblök wēs ie'pa es.

Ie'pa tō Skëköl kanè mésopa
kōtulus.

E' nuí kī Skëköl tō ie'pa ká
sulu'wéwa ta iwakpa
ewéwaitö.

E' kuëki se' wā ijcher tō
ie' s'shuleke yësyësë
mokië.”

3 E' ukuökī ta ie'pa tō iska
chéne:

“jSkëköl kikōkasö!
Babilonia shkë dià e' batrö
michoë.”

4 Këkëpa dōka dabom böyök
kī tkël (24) ena ì ttsë'ka dōka
tkël, e'pa e' télur iski wōwakköt
ta Skëköl tkërka ikulé kī, e'
dalöierakitö. Ie'pa tō iché:
“jEs e' idir! jSkëköl kikōkasö!”
5 Skëköl tkër e' ska' ttö ttsé ye'
tō, e' iché:

“¡A' ulitane tō se' Kēkōl
kikōka,
se' tsitsipa ñies se' blublupa.
A' dör ie' kanè mésopa tō ie'
dalöieke,
e'pa kos tō Skēkōl kikōka!”

*Obeja Pupula ulabatsöke e'
kēwō tkō'uk*

⁶ Eta ye' tō ittse tō i blarke
tajē wes s'tso' tajē ttō es, wes
di' blar tajē ákttō mik es, wes
alá blar tajē es, e' tō iché:

“¡Skēkōl kikōkasō!
Kēkē dör se' Kēkōl, e' diché tā'
tajē íyi ulitane tsata.

Ie' detke s'blúie s'wēttsuk,
e' kuēki ikikōkasō.

⁷ Obeja Pupula ulabatsöketke,
e' kēwō dewatke,
e' tayē e' kané wétke ulabat-
soie ie' tā.

E' kuēki se' ttsē'nù buaē
kaneē, ie' olo kikōkasō.

⁸ Ie' tayē a datsi' bua'buá kiè
lino e' mène e' paioie,

Datsi' e' dör saruruē, wōñarke
dalalae.

Datsi' e' wà kiane chē
s'batse' rpa ser yēsyesē e'.”

⁹ Skēkōl biyōchōkwak tō ye'
a iché: “Ishtō yēkkuō kī i'
es: ‘Wépa shkeñaule Obeja
Pupula ulabatsöketke, e' kēwō
tkō'uk, ayēcha buaē esepa.’ ”

Ñies ie' tō iché ye' a: “Ttē e' dör
Skēkōl ttē mokjē.”

¹⁰ Ye' e' téwā įski wōwakkōt
Skēkōl biyōchōkwak wōshaē
idalöiök, erē ie' tō ye' a iché:
“¡Se kē war! Ye' dör Skēkōl
kanè méso wes be' ena be'
malepa e' tkēulewā darērē
Jesús ttē a e'pa es. įSkēkōl ē
dalöiö!”

Jesús ttē e' tō Skēkōl ttekōlpa
erkiōweke s'pattök.

Itkērka kabaio saruru kī

¹¹ E' ukuōki tā ye' tō isuē
tō ká jai a ukkō tso' áie, eē
kabaio suéyo etō saruruē.
E' kī itkērka, e' kiè dör
Ttō Yēsyesē Kēkraē. Ie' tō
s'wēttsēke yēsyesē. Mik ie' e'
kéka ñippök e' kē dör ē. ¹² Ie'
wōbla wēr wes bö'wō wōñar
es. Ie' wōkir kī i tkērka tajē
wes itso' tkēka blu' wōkir kī
es. Ie' kī ikiè tso' kitule. Kiè
e' kē jcher yi wā, e' jcher
ie' wák ē wā. ¹³ Ie' datsi'
nuuleka pē wā. Ie' kiè dör
Skēkōl Ttē. ¹⁴ Ñippōkwakpa
tso' tajē ká jai a, e'pa datse ie'
itōki kabaio saruru kī. Ie'pa
paiēule datsi' bua'buá kiè lino
ese wā, datsi' e' dör saruruē
wōñarke dalalae. ¹⁵ Ie' kkō a
tabē dōkettsa ká yēule di'diē,
tabē e' wā ie' e' alōrakā ká
ulitane wakpa kī. Ie' tō ie'pa
wēttseraē yēsyesē idiché tajē
wā. Skēkōl diché tā' tajē íyi
ulitane tsata, e' kēsik wā ie'
tō ibolōkpa ñatskerawā wes
uwawō ñatskēwasō s'klō wā
idiō yottsā es. ¹⁶ Itu' shā
ie' paio kī itso' kitule, e' tō
iché: “Blu'pa ulitane e'pa Blú,
skēkōlpa ulitane e'pa Kēkōl.”

*S'tsatakōkwak e' aléka iyiwak
sulusi kī*

¹⁷ E' ukuōki tā ye' isuē tō
Skēkōl biyōchōkwak dur ekōl
diwō kī. E' tō iché aneule dù
kos urke kashuk a e' a: “¡A'
shkō, a' ñi dapa'ukā chke tso'
tajē Skēkōl wā a' a e' katök!
¹⁸ A' shkō blu'pa chká katök,
ñies ñippōkwakpa wōkirpa ena

wépa kēsik suluē, esepa chkà katök a' shkō. Kabaio ena iwákpa e'pa chkà katök a' shkō. S'klōulewā kanē mésoie ena pē' kē dör es, ñies s'dalöier tā' tajē ena se' ēsepa ena pē' ulitane chkà katök a' shkō.”

¹⁹ Eta ye' tō iyiwak sulusi dē'kā dayē a e' sué. Kā ulitane blúpa ena ñippökwaqpa, e'pa tso' ie' tā. E'pa ñi dapa'uke ñippök itkērka kabaio saruru kī ena ñippökwaqpa e'pa tā. ²⁰ Iyiwak sulusi dē'kā dayē a ena itteköl e'pa klō'wéwarakitō. Itteköl e' tō i kē or yi a ese o' iyiwak sulusi wörki. Ese wa ie' tō wépa e' me' wakyuē iyiwak sulusi e' kiē wā ena idiököl dalöie', esepa kitō'ka. Eta iyiwak sulusi ena itteköl, e'pa batrélormi ttsē'ka bö' me'r tajē batsöriie e' a. Eē bö' wōñarke tajē azufre tā. ²¹ Imalepa ttélur itkērka kabaio kī e' tō, tabē dökettsā ikkō a e' wa. Eta dù tō ie'pa chkà katé tajē dō che.

20

Skököl e' aléka Satanás kī

¹ E' ukuökī tā Skököl biyöchökwak sué ye' tō eköl, e' datse kā jai a. Ie' wā kauk ter tajē iskiē e' kköyottsā tso'. Ñies tabechka kichaie bērie e' a'tser iwā. ²⁻³ Eta ie' tō kētali kēköl klō'wéwā. Kētali kēköl e' dör Bē kiē Satanás dē'kā tkabēie kā iaiāe e'. Skököl biyöchökwak tō ie' muéwā tabechka kichaie wa batréemi kauk ter tajē iskiē e' a. Tā e' kkō wötéwāitō daloie ena iwakyuēitō as kē yi a ikköyertsāne. Eē ie' wötēne

dō duas mil eyök as kē ie' a kā ulitane wakpa kitēria. Erē mik duas mil eyök deka, eta ie' wötsēnardaē erē ekuölö ē.

⁴ E' ukuökī tā ye' tō s'blúpa kulé sué tulur kā jai a. Wépa tulur kula' e' kī, e'pa a kawō mēne s'wēttsuk. Ñies wépa kuli' tērdulune Skököl ttē ena Jesús ttē moki pakē kuēki, esepa wiköl sué ye' tō. Ie'pa kē wā iyiwak sulusi dē'kā dayē a ena idiököl dalöiēne'. Ñies ie'pa kē e' mēne wakyuē iyiwak sulusi kiē wa iwötsā kī ö iulà kkue kī. Ie'pa shkēnekane, eta ie'pa tō s'wēttsé Cristo tā dōka duas mil eyök. ⁵ Ie'pa shkēnekane e' dör s'duulewā e' tsā shkēnekane. S'duulewā malepa e'pa kē shkerpakane dō mik duas mil eyök ene eta. ⁶ Wépa shkerdakane kewe, ayēcha buaē esepa. Ie'pa dör wépa batseo' Skököl tō esepa kī. Ie'pa kē duöpawā bötökicha. Ie'pa kaneblōraē Skököl a ena Cristo a sacerdotepaie. Ñies ie'pa tō s'wēttsēraē Cristo tā ñita dō duas mil eyök ekkē.

⁷ Mik duas mil eyök deka, eta Satanás yērdattsane wé itso' wötēulewā eē. ⁸ Ie' e' yōratsā Gog ena Magog kitō'uk. Gog ena Magog, e' wā kiane chē kā ulitane wakpa. Satanás tō ie'pa dapa'weraē ñippök Skököl tā. Ie'pa ñippökwaqpa dör tajē wes dayē tséwō es.

⁹ Ie'pa ulitane datse kā wañe demi Jerusalén. Eē s'batse'rpa serke. Kā e' dalēr tajē Skököl éna. Ie'pa tō kā

e' kköiëwā shkit s'batse'rpa ewōwa, erë bö' biteshka ká jai ā, e' tō Skëköl bolökpa ewëwa seraa. ¹⁰ Etā Bë tō ie'pa kitōō', e' batréemi bö' wōñarke azufre tā me'r taië batsöriie e' ā. Eë iyiwak sulusi dë'ka dayë ā ena itteköl e'pa uyanemibak. Eë ie'pa weir michoë ñië nañë.

Skëköl tō sulitane shuleke bata ekkë tā

¹¹ E' ukuökī tā ye' tō isuë tō Skëköl tkër ikulé kī. Ikula' dör bërie saruruë. Ká jai ena ká i' e' tkashkar ie' yökī, kë iwëneia yës. ¹²⁻¹³ Etā ye' tō isuë tō s'duulewā kōs iëter Skëköl kulë wörkī ās ishulirdak. Wëpa datse s'wimblu ké ā esepa tso', ñies wëpa durulune dayë ā esepa tso'. S'dalöiertā' taië ena s'ësepa kōs iëter Skëköl wörkī ās ie' tō ie'pa shulō wës ie'pa e' wamblë' es. Yëkkuö tso' tseë eë, e' kī ì kōs o'sō ena ì kōs wamblë'sō e' tso' kitule. Yëkkuö skà tso' eë et, e' dör sene michoë yëkkuö. Yëkkuö e' kī wëpa ulà ā sene michoë döraë, e'pa kië tso' kitule. Yëkkuö e' shuppëlor, etā s'duulewā kōs shulë Skëköl tō wës ie'pa e' wamblë' es, ñies wës itso' kitule iyëkkuö kī es. ¹⁴ E' ukuökī tā s'duōwā ena s'wimblu ké e' kōs batréemi bö' me'r taië batsöriie e' ā, e' dör s'duōwā bötökicha e'. ¹⁵ Wëpa kōs kië kë ku' kitule sene michoë yëkkuö kī, e'pa batréemi bö' ñe' ā.

21

Ká jai pa'ali ena ká i' pa'ali

¹ E' ukuökī tā ye' tō isuë tō ká jai tsá ena ká i' tsá, e' kë ku'ia, e' kōs ské yönene pa'ali. Ñies dayë kë ku'ia. ² Etā ye' tō isuë tō ká batse'r dör Jerusalén pa'ali e' datse ká jai ā Skëköl ska'. Ká e' wër buaala wës tayë ulabatsketke e' paiö buaala iwëm wörkī es. ³ Skëköl tkër, e' ska' ttö ttsé ye' tō, e' tō iché aneule: "Ittsö, i'ñe Skëköl de senuk s'ditsö shuā. Ie' serdaë ie'pa tā kekraë. Ie'pa döraë ie' ichaie. ⁴ Ie'pa wöriö kōs paikl-eraëitö. Kë yi duöpawaia, kë yi eriarpaia, kë yi kköchöpaia, kë yi mik ì dalërpaia, íyi ekkë kōs bakbak e' kuëkī."

⁵ Etā Skëköl tkër ikula' kī, e' tō iché: "Ye' tso' íyi kōs yuökne pa'ali." Ñies ie' tō ye' ā iché: "Ttë i' dör mokie, e' mik be' erblömi, e' kuëkī ishtë yëkkuö kī."

⁶ E' ukuökī tā ie' tō iché ye' ā: "Iwà yöne one. Ye' dör íyi wì ena íyi bata, ttë tsá ena ttë bata. Wëpa ersine, esepa ā kawö meraë ye' tō, sene michoë di' yök éme, kë tuë tā'. ⁷ Wëpa e' aléka ì sulu kī, kë wā ye' tté olo'yaule, esepa ā íyi ekkë kōs ské meraë ye' tō. Ye' döraë ie'pa Këköl ena ie'pa döraë ye' ala'rie. ⁸ Erë wëpa tō ye' tté olo'yé suane kuëkī, wëpa kë erblöta' ye' mik, wëpa e' ia'uke ì sulu wamblekerakitö ese wa, wëpa dör s'ttökwapka, wëpa trërta', wëpa wöbatsö alibchök, wëpa tō íyi diököl dalöieke skëkölíe, ñies wëpa dör kachökwapka, esepa kōs batreerami bö' wōñarke

azufre ta me'r tajë batsöriie e' a. E' dör s'duöwä bötökicha e'."

Jerusalén pa'ali kkayëne Juan a

⁹ Skököl biyöchökwakpa dökä kul suéyö kewé tö tkä' damirak iwä wä tkëttsä ká ulitane wakpa we'ikoie, e' eköl de ye' ska', e' tö iché ye' a: "Be' shkó ye' ta. Obeja Pupula ulabatsöketke, e' tayë kkacheke ye' tö be' a." ¹⁰ Eta Skököl Wiköl de tajë ye' kī ta Skököl biyöchökwak wä ye' mītsēr kabata bērie kakkeë e' kī. Ie' tö Jerusalén dör batse'r datse ká jai a e' kkaché ye' a, e' dör Skököl ké. ¹¹ Ká e' wōñarke dalölöë Skököl olo tajë e' wa. Ká e' olo burke tajë dalölöë wes ák bua'buā tuë darērēë kiè jaspe es. Ák e' wōaule spašpa ena mat, e' wēr sarērēë. ¹² Ká e' kköiëulewä shkit kakkeë buririë. E' ukkö dökä dabom eyök kī böt (12). E' ukkö kos a Skököl biyöchökwakpa iëtēr eköl eköl. Nies Israel aleripa ditséwö dökä dabom eyök kī böt, e'pa kiè tso' kitule eköl eköl ukkö kos e' mik. ¹³ Ukkö tso' mañat diwö tskirke, e' kke. Ukkö tso' mañat diwö mi'kewä, e' kke. Ukkö tso' mañat wī wa. Nies ukkö tso' mañat i' wa. ¹⁴ Ká e' kköiëulewä shkittke, e' yöule ák blubluë kī dökä dabom eyök kī bök. Obeja Pupula ttekölpa tsá dabom eyök kī böl, e'pa kiè tso' kitule eköl eköl ák blubluë kos e' mik.

¹⁵ Skököl biyöchökwak tso' ttök ye' ta, e' wä orochka yöule batsië ká ma'woie, ese

a'tser. E' wa ie' tö ká kos ñe' ma'weke, ikköiëulewä shkit ena iukkö kos e' ma'weke ie' tö. ¹⁶ Ká e' yöule ñikkëë, kos ibatsí dör, ekkë ishöló dör. Skököl biyöchökwak tö ká e' ma'wé ká ma'wo a'tser ie' wa e' wa. Ká e' batsí dör kilómetro dökä mīl böyök kī cien tkëyök (2.400); ñies ishöló ena ikákke e' dör ekkë ñies. ¹⁷ E' ukuökī ta Skököl biyöchökwak tö ká kköiëulewä shkit, e' burri ma'wé. E' dör metro dökä dabom teryök kī teröl (66). Skököl biyöchökwak tö ima'wé wes s'ditsö tö ká ma'wé es.

¹⁸ Ká kköiëulewä shkit, e' yöule ák bua'buā kiè jaspe ese wa. Ká e' yöule orochka wák ë wa; e' damiwä sarērēë wes vidrio es. ¹⁹ Ák blubluë tuluulewä ká kköiëulewä e' chkiie, e' mik ák bua'buā kuā'kī kuā'kī bastulur tajë. Ák blubluë e' tsá e' dör ák bua'buā kiè jaspe; ák blubluë skà dör zafiro; iskà dör ágata; iskà dör esmeralda; ²⁰ iskà dör ónice; iskà dör cornalina; iskà dör crisólito; iskà dör berilo; iskà dör topacio; iskà dör crisoprasa; iskà dör jacinto; ibata dör amatista. ²¹ Ukkö dökä dabom eyök kī böt, e' dör ák bua'buā saruru kiè perla dökä dabom eyök kī böt. Ukkö bit e' dör perla et. Ká e' ñalé kibi e' yöule orochka wák ë wa damiwä sarērēë.

²² Kë ye' wä Skököl wé sune ká e' kī. Skököl diché ta' tajë iyi ulitane tsata ena Obeja Pupula e'pa serke ee, e' kueki Skököl wé kë ta'. ²³ Skököl olo burke tajë ká e' a, ñies Obeja

Pupula olo burke tajë ká e' kōs a wes bö'wō tajë olo bur es. E' kuëki diwō kē ta', si'wō kē ta'. ²⁴ Ká ulitane wakpa serdaë ká e' olo burke e' a. Ká ulitane blúpa wā iíyi bua'buá tso' e' bituráe ie'pa wā mè ká e' wakpa a. ²⁵ Ká e' a nañewe kē ta', kekraë ká dör ñiwe. E' kuëki iukkō kē wötërta'wā yēs. ²⁶ Ká ulitane wakpa wā iíyi bua'buá kōs tso', e' bituráe mè ká e' wakpa a. ²⁷ Erë íyi ulitane kē dör batse'r, ñies wépa tō ì wër suluë Skëköl wa ese wambleta' ö s'kitö'weta', esepa kōs kē döpa wā eë. Wépa kië tso' kitule Obeja Pupula yëkkuö kī, yëkkuö e' dör sene michoë yëkkuö, e'pa ë döwami eë.

22

¹ E' ukuöki ta Skëköl biyöchökwak tō ye' a di' kkaché etö. Di' e' dör maneneë, damiwa sarërëë, e' dör sene michoë dí. E' tskirke wé Skëköl ena Obeja Pupula tulus ikulé kī e' ska'. ² Di' e' dami ká e' ñalé kibi e' shushaë. Di' e' kkömik kal tso' wī'kē iō'kē. Kal e' dör sene michoë moie se' a. E' wörke si' bit ekkē. E' wà kiane chë tō duas ek ta iwöne döka dabom eyök kī bötökicha (12). Kal e' kō dör buaë kapölie ká ulitane wakpa bua'woie. ³ Ì kōs kē dör buaë Skëköl wōa, e' kē ku' ká e' a. Eë ie' ena Obeja Pupula, e'pa tulus ikulé kī. Eë Skëköl kanë mésopa tō ie' dalöieraë. ⁴ Ie'pa tō ie' suëraë iwöbla wa. Ie' kië tso' kitule ie'pa wötsa kī. ⁵ Ká e' ñi'wëraë ie' olo tō, e' kuëki nañewe kē

ta'ia ká e' a. Kē yi kī diwō ena bö'wō kiarpaia ká suöie. Ká e' wakpa tō s'wëttsë michoë blu'paie.

Jesucristo datskene e' kēwö dökwatke tsinet

⁶ Eta Skëköl biyöchökwak tō ye' a iché: “Ttè kōs ttsé be' tō e' dör mokië e' mik be' erblömi. Skëköl tō ittekölpa patk' ittë pakök, e' wák tō ibiyöchökwak patké ì tköraë bet, e' kkachök ikanë mésopa a.”

⁷ Jesús tō iché: “¡Ittsó! Ye' datskene bet. Ì tköke i'ñe ta ena ì tköraë aishkuö ta ese tté tso' kitule yëkkuö i' kī. Wépa tō ttë e' wà iuteke, ayëcha buaë esepa.”

⁸ Ye' dör Juan. Ye' tō íyi ikkë ttsé sué. Mik ye' tō ittse ena isué, eta ye' e' téwa wöwakköt Skëköl biyöchökwak wörki idalöiök. ⁹ Erë ie' tō ye' a iché: “¡Se kē war! Ye' dör Skëköl kanë méso wes be' ena be' yamipa dör Skëköl ttekölpa ena wépa kōs tō ttë tso' kitule yëkkuö i' kī e' wà iuteke, esepa es. ¡Skëköl ë dalöiö!”

¹⁰ Ñies ie' tō ye' a iché: “Ttè tso' kitule yëkkuö i' kī, e' wà tköketke bet, e' kuëki kē iblarwa be' wák ë a. ¹¹ Wépa e' wamblö sulu esepa múat as ikí e' wamblö sulu. Ñies wépa e' ia'uke sene sulusi wa esepa múat as ikí e' ia'ù sene sulusi wa. Erë wépa dör yësyësë as esepa kī ser yësyësë. Ñies wépa batseo' Skëköl tō as esepa kī ser batse'r.”

¹² Jesús tō iché: “Ye' datskene bet. Ye' wā iské

datse mè sulitane a eköl eköl wës iser es. ¹³ Ye' dör íyi wì ena íyi bata, ttè tsá ena ttè bata. Ye' tso'tke íyi ulitane yökí kewe, ñies ye' ser michoë kekraë.”

¹⁴ Wépa tö idatsi' skueke Obeja Pupula pë wa as idöttsa buaë maneneë Skëköl a, ayëcha buaë esepa. Esepa ë a kawö merdaë dökwa Skëköl ká a, sene michoë e' kéli wö katök. ¹⁵ Erë wépa dör ì sulu wamblökwakpa, wépa wöbatsö alibchök, wépa trërta', wépa dör s'ttökwakpa, wépa tö íyi diököl dalöieke, wépa wöbatsö kachök, esepa kos atë u'rki, kë dë'wa Skëköl ká a.

¹⁶ Jesús tö ichè: “Ye' dör Jesús, e' tö Skëköl biyöchökwak patké ttè i' kos chök ye' icha eruleë e'pa a. Ye' dör s'blú bak ká iaiaë kiè David, e' aleri datse s'blúie ie' skéie e'. Ye' dör wës bëkwö olo burke dalölöë ká ñirketke etä es.”

¹⁷ Wiköl Batse'r ena Obeja Pupula tayë, e'pa tö ichè: “¡A' shkó!” Ñies wépa tö ttè i' ttsé, e'pa tö ichö: “¡A' shkó!” Wépa kos ersine éna sene michoë dí yák, esepa mú dö sene michoë dí yök éme kë tuë ta.

¹⁸ Ì tköraë e' tso' kitule yëkkuö i' kí, wépa tö ittsé, esepa a ye' tö ichè i' es: Yi tö ttè i' kí kuötkéka, e' ta esepa we'ikeraë siarë Skëköl tö ì sulu kos tso' kitule yëkkuö i' kí ese wa. ¹⁹ Ñies yi tö ttè tso' kitule yëkkuö i' kí e' wele yéttsa, e' ta esepa a Skëköl kë tö kawö mepa senuk Skëköl ká batse'r e' a, sene michoë kéli wö katök wës itso' kitule yëkkuö i' kí es.

²⁰ Jesús tö ttè i' kos ché a' a, e' tö ichè: “Mokí ye' datskene bet.”

Es e' idir. ¡A Skëképa Jesús, be' shkó!

²¹ As Skëképa Jesús er buaë chö s'batse'rpa ulitane a.